Piſane · ſumme

4221 1893/ L.XXXIII.Qu.

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 1238
COLLECTION

Duchesne

RC
~~[illegible]~~
32

3093

10932

PHARMACOPOEA DOGMATICORVM RESTITVTA.

PRECIOSIS SELECTISQVE
Hermeticorum floribus abundè illuſtrata.

Auctore
IOSEPHO QVERCETANO CONSILIARIO, & Medico Regio.

Addita ſunt in hac poſtrema editione eiuſdem

DE SPAGYRICA MINERALIVM, ANIMALIVM, ET VEGETABILIVM, PRAEPARATIONE, ET VSV TRACTATIO,

NECNON ELENCHVS SPAGYRICORVM Medicamentorum ad CHIRVRGIAM pertinentium, & præcipue ad ictus Sclopetarios.

CVM LICENTIA SVPERIORVM, ET PRIVILEGIIS.

VENETIIS, *Apud Iacobum de Franciſcis.* MDCXIIII.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

PERILLVSTRI^MO ET EXCELLENT.

D. IOANNI IACOBO NEMBRIO Medico, & Philoſopho præclariſſimo &c. Domino obſeruandiſſimo.

MEdicinam Artium præclariſſimam ſapientum placitis a Dijs immortalibus prima ortus ſui initia traxiſſe, iampridem vel ab ipſa veteri Gentilitate longa annorum ſerie ad hoc noſtrum vſque præſens ſæculum deducta conteſtatione omni innotuit hominum recordationi, non erronea sanè, ſed vera & indubia aſſertione; cum & nos qui Chriſto nomina dedimus ad ſupremum illud & æternũ Numen Deum ter Opt. Max. eiuſdem primordia auſpicio felici ſerio & conſtanter (ſic ſacris edocti litteris) referamus. Hanc veteres Archiatri illius haud dubiè coryphæi Hippocrates ille Cous, & Galenus pariter eiuſdem diuini ſenis aſsecla ſequax Pergamenus, non ſine ingenti generis humani fructu egregijs adinuentionibus adauctam, multiplicibus etiam præceptis ornatam, ac methodo tandem ſingulari condecoratam in omnem ſucceſſuræ poſteritatis memoriam laudabili & nunquam ſatis prædicando conatu omnium cum applauſu mortalium tranſmiſerunt. Eandem triplici partitione conſtituta, in legitimam victus rationem principio, poſt in medicamentorum exhibitionem, & in manualem deinceps operationem diuiſere. Quarum Iatrices partium tractatus quã plures plurimi non contemnendi nominis viri ea ſucceſſuræ poſteritati conſecrarunt, vt nihil abſolutum magis & perfectius in tali genere argumenti a quopiam facultatis iſtius auidiſſimo hactenus potuerit deſiderari. In eo certè quod de Pharmacis agit membro, priſcæ ætatis Archiatri aliquot ita aſſiduo inſudarunt conatu, & eo etiam cum fructu & emolumento futuris omnibus ſæculis proſpexere, vt nihil potuerit mortalibus euenire in optatis magis. Inter eos verò quos noſtra hæc tulit non infelix profectò in re literaria ætas, primas facile nõ iniqua Doctorum cenſura partes obtinuere duo præcipuè in ipſa licet (vt multi loquuntur) barbarie vltra mõtes nati Cordus & Vueckerus Germani ambo, quocum profectu, illorum ſit iudicium, qui nõ male de literis meriti iam eorum Albo adſcripſere, quos iampridem omnis caterua Doctorum graui cenſura ac veraci emeritos appellauit. Hinc euenit, vt & ego pro veteri meo inſtituto, cui me ab ipſis quaſi meę ætatis initijs in præſens vſque totum addixi, Claſſicos Authores multiplici ſcien-

tiarum genere exercitatos euulgando & hanc ſelegerim Iatrices partem multis antea ſphalmatis deformatam priſtino candori reſtitutam, tantæ vtilitatis, & commodi, profectuſque ſolita fertilem ubertate, præconioq; Medicorum celebrem, publici iuris facere penes me ſtatuerim conſultò. Quod dum facio, Patronus mihi literariæ huic ſupellectili quærendus erat, inter quos tu vltro, vir ſummè Excellens præ reliquis occurriſti, cui ob inſignem acris ingenij vim, eruditionis variæ præſtantiam, & in ipſa facultate Medica diutinum & multiplex experimentum, eximia (non falſa refero) laus iure optimo communi ſapientum voto iampridem attributa fuit. Cui etiam multis ſanè nominibus me ipſum (ſic & beneficijs & officijs priuatim T. Humanit. mihi exhibitis aſtrictus) ſentio deuinctum, vt non niſi ſumma cum ingratitudinis nota à me potuerit huius voluminis euulgati hæc inſcriptio prætermitti. Accipe igitur leuidenſe hoc chartaceum munus, ea qua ſoles, animi propenſa erga bonos omnes voluntate, & me tui, tuorumq; honoris, nominis, & virtutum intimum admiratorem (qua tua erit humanitas) ſolita benignitate proſequi in futurum non dedignare.

Excellentiſs. Amplitud. Tuæ officioſa ſemper
& fida ſeruitute addictus

Ioannes Baptiſta Pulcianus
Bibliopola Venetus.

AVCTOR BENEVOLO Lectori S.

EN, beneuole Lector, librum primum Pharmacopœæ meæ, quam Dogmaticorum reſtitutæ titulo inſcribo. Equidem non ignoro, quin nonnulli inuidentiæ maledicentiæque facibus incitati, occaſionem inde mihi detrahendi capient, quaſi titulus hic ſuperbo nimis elatoque ſupercilio, inaudita neſcio quæ arrogantiæ inſolentiæque ſigna præ ſe ferat. Sed perluſtratis prius haud grauatim ijs omnibus, quæ hoc libro continentur, accurataque rationis bilance libratis & expenſis, me ſanè nullo vituperio ſugillandum æſtimabis: imò contra dignum aſſeres, cui publico nomine referantur gratiæ. Quidni enim gratias candidus rerum æſtimator rependat, qui tot ſtudiorum meorum fructus, aſſiduis vigilijs & laboribus, inter plura negotia elucubratos, ex praxi medica, quam continuo nec infelici quadraginta annorum exercitio, ſum aggreſſus, comparatos, tamque è propria manuum experientia, quàm ex conuerſatione ac colloquio, cum viris totius Europæ doctiſſimis & celeberrimis, cum quibus familiariter me numquam non gloriabor contuliſſe, exhauſtos, nunc in tuum vſum gratis propenſoque animi motu expendam: quamuis ijſdem non ſine magnis ſumptibus labore ac ſudore, in varijs ac longinquis meis peregrinationibus potitus ante fuerim.

Summa nec pauca numero remedia neceſſaria, & vtili reformatione expolita, aliaque diuerſi generis ornamenta, quæ hoc in libro vbique inſperſa occurrunt, animum meum impulerunt, vt hoc titulo illum donandum & inſigniendum ſtatuerem: non tamen eum in finem, quaſi aliorum antiquorum & probatorum autorum remedia bona & vtilia, vno quaſi conatu repudianda, prorſusque abroganda & e medio tollenda exiſtimarem: quandoquidem ſuper idem fundamentum eandemque ſeruatam materiam ædificium noſtrum extruximus. At vero in malam & ſiniſtram partem minimè accipiendum eſt, quod ad imitationem aliorum, qui antè me idem conati ſunt, nunc in pharmaceutrice paulò exquiſitius expolienda &

da & exornanda, meam quantulamcumque conferam opellam. Siquid mea induſtria & artificio inuentum & elaboratum acceſſerit, id in laudem; quæ totius inuentionis mater eſt fœcunda altrixatque conciliatrix ingeniorum verti ac imputari debet.

Vanum eſt autem credere medicinæ, ſicut & aliarum omnium artium perfectionem, eo perueniſſe, vt per tot temporum ac ſeculorum mutationes, nihil in ea immutandum, nihil corrigendum, nihilque addendum aut demendum obijciatur; neque vllus eſt, modò animum paulò attentius aduertat, cui id ignotum eſſe poſſit.

Hoc primo libro cunctas remediorum internorum præparationes explicatas inuenies, quorum in medicina ſumma eſt vtilitas & neceſſitas, necnon maximus apud Dogmaticos vſus: in quibus ſi interdum relicta illa communi & trita via, aliam faciliorem & commodiorem tibi præmonſtrandam, ſecuti fuerimus, id mente non aduerſa, ſed candida & ſincera accipias velim. Liberum enim tibi relinquo, ſi fortè timeas, ne per hanc ſemitam, quam vt tutiorem & certiorem tibi indigitamus, in deuias Syrtes & vada corripiaris, vt alteram illam cunctis obuiam, pro tuo arbitrio & libitu proſequaris.

Secundo vero libro (quo proximis nundinis, ſi Deus vitam conceſſerit frui poteris) in apricum producemus remedia externa topica, ſiue localia: vbi in animo habemus elegantibus ac raris ornamentis chirurgicum locupletare myrothecium: quibus ſi Diæteticon meum antè annum in lucem editum adiunxeris, integrum & perfectum omnium eorum, quæ ad Therapeuticen ſiue curatoriam artem ſpectant, excipies tractatum.

Quod ſi certior factus fuero, te laboribus noſtris in publici boni gratiam ſuſceptis fautorem fuiſſe, eoſque fereno placidoque vultu reſpexiſſe, multò maiores pollicitis atque præſtitis inopinato quidem euentu, ſed certa & indubitata fide tibi theſauros exhibebimus. Vale.

INDEX
CAPITVLORVM QVÆ HOC TOTO
Opere continentur.

DE Medicamenti definitione ac diuiſione Ca.I.p.1
De cauſis compoſitionis Medicamentorum, ſecũdum doctrinam dogmaticorum. Cap.II.pag.2
Ordo & claſſis omnium Medicamentorum vel arte, vel ratione compoſitorum. Cap.III.pag.5
De aquis deſtillatis, & de deſtillatione in genere. Cap.IV.pag.6
De deſtillationum differentijs. Cap.V.p.9
De deſtillationis quibuſdam quaſi præludijs, comitibus, & veluti ancillis, nempe fermentatione, concoctione, & maceratione, operibus apprimè pharmacopœo neceſſarijs. Cap.VI.pag.11
De Aquis Cap.VII.pag.14
De decoctis Cap.VIII.pag.50
De Vinis Cap.IX.pag 72
De varia oxymelitum & hydromelitũ medicatorum compoſitione, quæ diuerſis affectibus medendis aptiſſima ſunt Cap.X.pag.84
De Hydromelitum componendi ratione & varietate Cap.XI. pag.92
De ſyrupis Cap.XII.pag.94
De purgantibus Cap.XIII.pag.115
De pilulis, ſeu catapotijs Cap.XIV.pa. 124
De pulueribus purgantibus Cap.XV.p.135
De vomitoriis Cap.XVI.pag.139
De clyſteribus. Cap.XVII.pag.145
De Caputpurgijs, & errhinis remediis Cap.XVIII.pag.150
De apophlegmatiſmis & eclegmatis Cap.XIX.pag.153
De confectionibus aromaticis, ſeu ſpeciebus aut pulueribus odorantibus, tabellis, & trochiſcis Cap.XX.pag.157
De conditis, opiatis, & conſeruis. Ca.XXI. pag.167
De antidotis liquidis roborantibus, & ad multos morbos curandos, necnon ad peſtem conducentibus. Cap.XXII.pag.171
De antidotis, Alexipharmacis, & Alexiteriis, ſeu de Theriacis. Cap.XXIII.p.184
De antidotis narcoticis, quæ & opiatæ appellantur. Cap.XXIV.pag.231
De variis Chymicis operationibus, extractis, eſſentijs, magiſterijs, ſalibus, & oleis Cap.XXV. & vltimum, pag.241

INDEX GENERALIS RERVM, QVÆ HOC toto Opere continentur.

A

ACeta medicata 82.col.2
Aceta ex varijs floribus 83.col.2
Aceti ſcillitici præparatio ſolio. 83.col.1
Aceti miræ virtutes 218.col.1
Acetum roſaceum 83.col.2
Acetum hydromelitis 92.col.1
Acetorum ſimplicium vſus 83.col.2
Alchymia vna ex quatuor medicinæ columnis 7.col.41
Aloes vera præparatio 125.col.2
Amaritudinis correctio in vinis 77.col.2
Ambræ præparatio 239
Anodynum,& aduerſus flatus remedium 40. col.2
Antidotus cephalica maior 173.col.1
Antidotus cephalica minor pro gregarijs 174 col.2
Antidotus thoracica maior pro ditioribus ibid.
Antidotus thoracica minor pro gregarijs 175. col.1
Antidotus cardiaca maior pro ditioribus 175. col.2
Antidotus cardiaca minor pro gregarijs.ibidem
Antidotus ſtomachica maior pro ditioribus 176 col.1
Antidotus ſtomachica minor pro gregarijs ibi. col 2
Antidotus hepatica maior pro ditioribus ibid.
Antidotus hepatica minor pro gregarijs 177. col.1
Antidotus ſplenetica maior 177.col.2
Antidotus ſplenetica minor ibid.
Antidotus nephritica maior 178.col.2
Antidotus nephritica minor ibidem
Antidotus nephritica maior 178.col.1
Antidotus hyſterica 178.col.2
Antidotus maior contra peſtem 179.col.1
Antidotus minor contra peſtem pro gregarijs 180.col.1
Antidotus de granis maturis Iuniperi dicta Theriaca Germanica pro gregarijs 181.col.1
Apophlegmatiſmi 153.col.1
Appetitus naturæ in opio non excedit attrahendi menſuram 154
Aqua vitæ elici poteſt ex omnibus rebus alimentoſis 19.col.1
Aqua vitæ ex tritico,granis.&c. 20.col.1
Aqua imperialis communis & paratu facilis 22.col.1
Aqua theriacalis communis pro gregarijs 25
Aqua theriacalis,cordialis,& Bezoardica, omnibus cordis pathematis, peſtiferiſque affectibus miro progreſſu conferens, ſudoremque mouens 29
Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis,nempe apoplexia paralyſi,epilepſia,& ſimilibus ſpecifica. 26
Aqua antepileptica 27
Aqua antapoplectica minor 29
Alia aqua ad epilepſiam,apoplexiam,& paralyſim 29
Aqua hirundinum antepileptica 30
Alia aqua hirundinum ibid. & 31
Aqua picarum compoſita ad epilepſiam quoque ſpecifica 31
Aqua ophthalmica 32
Alia aqua aciem oculorum acuens, cæcitatemque in ſenibus incipientem prohibens 32
Aqua ad hæmoptoſim, ſeu ſanguinis ſputum 33.colum.1
Aqua ad phthiſim & vlcera pulmonum præſtantiſſima 34.col.1
Aqua antipleuritica ibid.col.2
Aqua mirabilis ad collapſas vires inſtaurandas,

das, & ad ſpiritus vitales & animales roborandos et reficiendos: quæ elixiri vitæ æquiparari poteſt 34.col.2
Aqua caponis ad idem 35.col.1
Aqua ad cordis roborationem contra venena & peſtilentes omnes affectus 35.col.2
Aqua ad peſtis curationem & præſeruationem 36.col.1
Aqua ante febritica 36.col.2
Aqua alia contra omnis generis febres præcipueque intermittentes 37.col.1
Aqua antinephritica 37.38
Aqua ad comminuendum calculum, etiam in ipſa veſica. 39.col.1
Aqua ad præſeruationem calculi 37.col.2
Aqua hyſterica. 40.col.1
Aqua contra colicam ventriculi & inteſtinorũ, a cruditatibus & flatibus ſubortam 40.col.2
Aqua ſcorbutica & hydropica 41.col.1
Aqua aduerſus humorem melancholicum. ibid.
Aqua dyſenterica ibid.col.2
Aqua contra hæmorrhagiam 42.col.1
Aqua hypnotica ibidem
Aqua ad gonorrhæam fœtidam & virulentam atque etiam inueteratam, præſtantiſſima 43.col.1
Aqua ad ictus ſclopetariorum ibid.
Aqua balſamica excellentiſſima aduerſus omnis generis apoſtemata, vlcera interna & externa potiſſimum contra fiſtulas & vlcera phagadenica & maligna 43.col.2
Aqua podagrica 44.col.1
Alia aqua podagrica ead.pag.col.2
Aqua ad ambuſta. 45.col.1
Aqua ſpermatis ranarum ad ambuſta ibidem
Aqua extemporanea cancrorum 45.col.2
Aqua purgans ſimplex 45.col.2
Aqua purgans compoſita ibid.
Aquã vomitiua & purgatiua ſimul. 46.col.1
Aqua benedicta ex croco metallorum. 47.col.1
Aqua benedicta M. Rulandi aduerſus pleureſim ibid.
Aqua papaueris ad pleuritidem 47.col.2
Aqua ophthalmica ex croco metallorũ 48.col.1
Aqua mirabilis vel ab extra ventrem laxans 48.col.1
Aqua antepileptica ex magneſia dicta, & cruſta panis 48.col.2
Aqua cinnamomi cum vino & aqua roſarum. 49.col.2
Aqua Garyophylorum cum aqua communi 50.col.1
Aqua vitæ ex hydromelite vinoſo optima folio. 92.col.2
Aqua roſarum ex infuſione depurata 102.col.2
Aqua benedicta Rulandi 142.col.1
Aqua terræ ſanctæ Rulandi 142.col.2
Aqua vitæ tartariſata, verum diſſoluens omnium purgantium 614
Aquæ extrahendæ ratio per balneum vaporoſum 18.col.2
Aquæ quoque extrahuntur per digeſtionis & fermentationis viam ibidem
Aqua & olea ſimul & vnà eliciuntur ex omnibus herbis & floribus calidis virtute caloris Bal. vaporoſi 46 col.1
Aqua deſtillata ad eliciendam vim purgantiũ ſunt meliores decoctis. 56.col 2
Aquam vitæ ex roſis extrahendi methodus 15. col.1
Aquam ex ſtirpibus eliciendi modus 20.col.1
Aquarum extractio per digeſtionem & fermentationem 18.col.2
Aquæ deſtillandi noua & vtilior methodus 18. col.1
Aquæ deſtillandi ratio per balneum vaporoſum ibidem col 2
Aquæ præparandi ratio ex omnibus aromatibus, herbis floribus, & ſeminibus calidis ſiccis 49. col.2
Auri calcinatio philoſophica 229.col.2

B

BEzoar metallicum, & Mercurius vitæ fixus ſudatiua alia omnia ex vegetabilium familia deprompta longè ſuperans 63.col.2
Bezoardici mineralis proprietates, & eiuſdẽ metaphorica deſcriptio 227.col.1
Bezoardici extracti præparatio 238.239
Butyrum ſulphuris. 265

C

CAlculus 82.col.2
Calix vomitorius 142.col.2
Caputpurgium in 1. forma 150.col.2. in 2. forma 151.col.1
Caputpurgium 3. in forma linimenti paratum ibidem
Caputpurgium aliud ad humores à capite in pectus defluentes, reuellendos, & per nares expurgandos 151.col.2
Catholicum, ſiue antidotus vniuerſalis folio. 119.col.2
De chalcitide notanda 218.col.
Chymicæ operationes tam medico, quã pharmacopæo cognitu neceſſariæ. 11.co

Cholagoga lenitiua 116.col.1
Cholagoga vera ead.pag.col.2
Cholagogum Quercetani 120.col.1
Circulatio quid 10.col.2
Claretum excellens 79.col.1
Claretum aliud præſtantiſſimum corroborans omnes facultates 79.col.2
Cliſmata emollientia 146.col.1. *anodyna ibid. carminatiua* ibid.
Concoctione dulceſcunt omnia 14.col.1
Concoctionis differentia 13.col.1
Coctionis tempus in oxymelite 89.col.1
Cohobatio quid 10.col.2
Colica 79.col.2
Conditum radicum 170.col.1
Conditum ad cordis roborationem 171.col.1
Confectionem aromaticarum differentia 157
Conſerua ex citrijs, limonijs, &c. 169.col.2
Conſeruarum differentia 16 .col.2
Conſeruas faciendi modus 168.col.2
Coralliorum tinctura 228.col.3
Cranij præparationes 615
Cremor ſulphuris 621
Cremor, ſiue ſal tartari 624
Croci eſſentia 239
Crocus metallorum 47.col.1.142.col.2. *in clyſteribus* 149.col.1

D

Decocta perperã fieri in vaſe aperto 51.col.1
Decocta hydrotica 57
decoctio ĩ pellicano aut alio deſtillatorio vaſe 52
Decoctio lenitiua aperitiua refrigerans folio 52
Decoctio lenitiua aperitiua calefaciens pag. 53.
Decoctio carminatiua ſeu flatus diſcutiens ibi.
Decoctio diuretica pag.ead.
Decoctio hydrotica, quæ D. Ambroſio attribuitur, aduerſus febres intermittentes, & ipſas etiam tertianas 63
Decoctio perutilis ad febres chronicas folio 67
Decoctio ſeri lactis 69
Decoctio ſplenis bouis, congrua ad duritiem & obſtructionem lienis, & ſpecifica ad menſium ſuppreſſionem 71
Decoctiones vulneraria 63
Decoctum præparans bilem nimia aduſtione incraſſatam, & ſoluens obſtructionem in viſceribus, quod in pleriſque febribus ardentibus etiam contingere ſolet 53
Decoctum ad bilis tenuitatem emendandã. 54
Decoctum ſudorificum contra luem venereã catarrhoſam, & ſimiles affectus inueteratos 61
Decoctum purgans ad quartanam expertum 66
Decoctum purgans optimum ad febres intermittentes, quotidianam, & quartanam 68
Decoctũ ad hydropem & purgandas aquas 68. *ad Icterum expertum ibid. ad duritiem ſplenis* ibidem
Decoctum galli veteris ad oppilationẽ hepatis, lienis, meſenterij, colicum dolorem, calculum, quartanam, & chronicos omnes affectus 68
Decoctum China 69
Decoctum ad Dyſenteriam, & Lienteriam 70
Decoctum ad calculum comminuendum & expellendum 70
Deſtillatio quid 7
Deſtillatio à ſublimatione quomodo differat.ib.
Varia deſtillationis differentia 9
Diacarthamum 117
Diaphœnicum ibidem
Diaprunum ſolutiuum 116
Diaturbith 117
Digeſtio & fermentatio decoctorum poſt clarificationem vulgarem 51.col.1
Digeſtio ſiue præparatio bilis 98
Digeſtio ſyruporum 102
Digeſtionis neceſſitas & vtilitas 13
Diſcrimen inter pingue & vnctuoſum, & inter illa, quæ deſtillari poſſunt, vel non poſſunt 8

E

Eclegmata ſeu Looch incidentia & detergentia 155 *minus incidentia & detergentia ibid. incraſſantia fortiora ibid. incraſſantia leniora* ibid.
Electuarium de ſucco roſarum Nicolai pa. 116.
Electuarium roſarum Meſuæ 117
Electuarium de pſyllio Meſuæ. 117. *Montagnana* ibidem
Electuarium purgans pituitã Quercetani 121
Electuarium purgans melancholiam, atramque bilem 121
Electuarium lenitiuum antinephriticum Quercetani 122
Electuarium hiſtericum eiuſdem 123
Electuarium de ouo 181
Electuarium de ouo Maximiliani I. Imperatoris ibidem
Electuarium de ouo maius pro ditioribus Quercetani 182
Electuar. de ouo minus pro gregarijs 183
Elixir vitæ maius, admirandum remedium ad inueteratos morbos, peneque deſperatos propulſandos, ſanitatem conſeruandam, vitamque ipſam propagandam 22
Elixir vitæ minus facillimum 24

Aliud

Aliud Elixir paratu facillimum 25
Encomium officina Caſſellana in arce Principis 268
Eſſentia camphora 265
Eſſentia, ſeu ſales coralliorum & perlarum 264
Euphorbij præparatio 134
Exhalatio quid 10.col.2
Experimentum mirabile ad menſes prouocandos.66.ad ſiſtenda menſtrua,ibid.ad præcipitationem vteri ibid.ad iuuandam conceptionem.67.ad morſum venenatum ſerpentis & rabidi canis. ibid.
Extracta è lignis.242.è corticibus.243.è radicibus arborum ibid. 243
Extracta imperialis Zedoariæ, Tormentillæ, &c. 244
Extracta baccarum,granorum & ſeminũ 247
Extracta herbarum 249
Extracta ex herbis,radicibus,et cæteris omnibus ſuis partibus quomodo paranda ibid.& ſeq.
Extracta compoſita 250
Extracta ex animalid familia deprompta 262
Extracta metallica 264
Extracti bezoardici præparatio 238
Extractorum præparandorum ratio mulierculis haud ignota 12
Extractum cephalicum maius 173
Extractum ſcilliticum 197
Extractum myrrhæ & mumiæ 239
Extractum, ſiue gummi guaiaci vt appellant. 242.eius vires ibid.col.2
Extractum ligni buxi 243
Extractum radicis angelicæ 244
Extractum zingiberis ſudatiuum 245
Extractum radicis pæoniæ,viſci coryli.pag.245 col.1.
Extractum rad.hyoſciami.245.col.1.rad. eſulæ ibidem.
Extractum ſiue ſanguis ſymphiti ad herniam 246
Extractum ſiue ſanguis ſatyrionis 247
Extractum baccarum iuniperi ibid.
Extractum baccarum lauri 247
Extractum purgans hederæ ibid.
Extractum vuarum 248
Extractum granorum matur. Sambuci & ebuli ibidem
Extractum granorum actes ibid.
Extractum granorum ebuli 248.col.2.
Extractum ceraſorum nigrorum ibid.
Extractum flor.pæoniæ. ibid.
Extractum fructus alKeKengi ibid.
Extractum ſenelorum ibid.
Extractum florum papaueris rubeorum. ibidem
Extractum chelidoniæ 249
Extractum meliſſæ 250
Extractum cardui benedicti & vlmariæ. ibid.
Extractum cephalicum maius. 250.col.1
Extractum cephalicum minus 250.col.2
Extractum thoracicum maius 251.col.1
Extractum thoracicum minus 251.col.2
Extractum maius cardiacum,ſiue cordiale 251
Extractum minus cordiale 252
Extractum maius ſtomachicum 252.col.2
Extractum ſtomachicum minus 253
Extractum hepaticum maius 253.col.1
Extractum hepaticum minus ibid.col.2
Extractum ſpleneticum maius ibid.col.2
Extractum ſpleneticum minus 254
Extractum nephriticum maius 254.col.2.ibid.
Extractum nephriticum minus 255
Extractum hyſtericum maius 255
Extractum hyſtericum minus ibid.
Extractum carminatiuum 256
Extractum catholicum 260
Extractum cholagogum ſolutiuum 261
Extractum phlegmagogon 261
Extractum melanagogon ibid.
Extractum ſpec.hieræ picræ Galeni,& hieræ colocynthidos, & reliquorum vulgarium purgantium 262.col.1
Extractum cranij humani 262.col.2
Extractum hepatis vituli 263
Extractum pulmonum vulpis ibid.
Extractum è cornibus ceruorum tam teneris quam induratis ibid.
Extractum caſtorei 263
Extractum oculorum cancrorum, teſtarum ouorum,limacum,&c. ibid.
Extractum matricis leporinæ,& ſecundinæ mulieris fœcundæ ibid.& ſeq.
Extractum bituminis Iudaici 265

F

Fæcula ſcillæ 196
Fæcula ſcillæ in trochiſcos redigi poteſt qui dicentur trochiſci fæculæ ſcillæ 197
Fæcula bryoniæ. 245. radicis iridis. 246. rad. Aronis ibid
Fermentationis vtilitas & neceſſitas. pag.11
Flores ſulphuris 265
Furnus athanoris digeſtioni commodior pag. 83

G

GVmmatum præparatio 126
Gummi è ligno ſaſſafras 243.col.1
Gummi ex ligno & cortice iuniperi. 243.col.1
Gummi ex ligno aloes, ligno Rhodio, & Santalo. ibidem
Gummi è cortice fraxini ibid.col.2
Gummi è cortice tamariſci & capparorum 243. col.2
Gummi ex radicibus arboris pomi. ibid.
Gutturis tumor 165

H

HErmeticorum philoſophorum ſententia de rebus deſtillandis 8
Hiera picra Galeni 117. Pachij. ibidem
Hiſtoria de duobus leproſis ope viperarum reſtitutis 205
Hydromel vinoſum 92
Hydromel ſimplex officinarum 93
Hydromel cum ſucco ceraſorum ad ſitim ſedandam 93
Hydroticum aduerſ. s epilepſiam 62
Hydroticum ſpecificum ad paralyſim 62
Hippocraticum extemporaneum, ad cuius exemplum omnis generis extracta & remedia etiam ſpecifica ad diuerſos affectus poßunt præparari 78

I

IGnis quatuor gradus 10.
Indum maius 117
Inuentum nouum olea in eſſentias reducēdi 268

L

LAc, cremor ſiue butyrum ſulphuris 265
Lapis prunellæ 266
Laudana vnde dicta 235
Laudani opiatici proprietates. 237.col.2
Laudanum præſtantiſſimum, & præ cunctis cæteris opiaticis (puta quæ opium excipiunt) paratu facillimum 237.col.1
Looch de althea Quercetani 155
Looch paßulatum Quercetani 156
Lues Venerea inueterata 89

M

MAgiſterium Bezoardicum animale quid 227
Magiſterium perlarum, & coralliorū 264.col.1
Magiſterium hyacinthi ſmaragdi, & rubini, ibid.col.2
Magiſterium lapidis Iudaici, & lapidis lyncis. ibidem
Magiſterium lapidis lazuli ibid.
Magneſia Saturni, & ſal prunellæ 46
Malignitatis in ſcilla artificioſæ correctiones 196
Mania, melancholia, & alij affectus capitis 78
Maſſac Turcorum opium 233
Maſticatorium diuulſorium ad paralyſim 154
Meconium quid 231
Medicamenta ſua veteres non publicè in officinis, ſed domi priuatim præparabant. 5
Medicamentorū materia vnde ſumenda, & quibus modis in modicum vſum aptanda ſit 2
Medicamentorum compoſitio cur inuenta atque introducta ſit 3
Quid Galenum mouerit ad medicamentorum compoſitionem 4
Quid auctorem ad reformandam medicamentorum præparationem impellat 5
Medicamentum Galeni quid 1
Differentia inter medicamentū & alimentū ib.
Medicamentū eſt vel ſimplex, vel compoſitū ib.
Mel purius ſacchаro 84
Melanagoga 118
Melancholia hypochondriaca 76
Melicratum vinoſum cum multis aromatibus paratum 93
Melicratum ſenectutis fulcrum 94.colum.1
De mellis additione, & eius delectu in compoſitionibus 221
Menſtrua, ſiue diſſoluentia 242
Mercurius lumbricorum hoſtis 47
Mithridates veneno perire non potuit. pag.185
Mithridatium 185
Mucharum ſiue ſyrupus infuſionis Roſarum Quercetani. 102
Mumiæ præparationes 262
Myrrhæ præparatio 126

N

NArcoticorum duorum inter ſe miſcendorum primus modus 238
Naturæ defectus arte corrigitur 233
Nepenthes 236
Nepenthes ſingulares effectus 229
Nepenthes maius Quercetani 240
Neoterici reformarunt theriacam 191

O

OLea ſimplicium aquis innatant 49
Olea aromatum, ſem. bacc. gran. cort. fruct. herb. &c. 267
Olea in eſſentias reducendi nouum inuentū 268
Olei ſulphuris in crocum conuerſio 266
Oleum ab aqua in fundibulo ſeparandum. p.50
Oleum diacolocynthidos carminatiuum purgat. Quercetani 147

Opi-

Operationes vulgares pharmacopœorum pa.6
Operationes chymicæ tam Medico quam Pharmacopæo cognitu neceſſariæ ſunt 11
Operationum chymicarum diuiſio 241
Opiata 167
Opiata capitalis 170
Opij caſtigatio & reformatio 215
Opij vera correctio vbi conſiſtat 217
Opij veri ſigna 232. vera præparatio 236. vera correctiua 237
Opij non præparati incommoda 232. proprietas vnde 236
Opium baſis plurimorũ antidotorum pag. 216
Opium eſt lacryma papaueris 231
Opium à ſulphure ſuo inflammabile eſt pa. 232
Opium ex papauere noſtro domeſtico, & tranſplantato, in hortis naſcente pag. 240. col. 2
Oxymel ſcilliticum ſimplex 89
Oxymel cephalicum ibid.
Oxymel epilepticum 86
Oxymel pectorale ſeu thoracicum 87
Oxymel de peto purgatorium mirabile non ſolũ pituita craſſa, ſed & bilis flaua, itemque nigra, anheloſos thoracis & ventriculi affectus iuuans, & denique ad omnes morbos inueteratos laudatiſſimum remedium. 87
Oxymel phlegmagogum, cholagogum & melanagogum. 88
Oxymel accommodatum humoribus ſeroſis euacuandis, hydropi & cachexiæ perquam vtile, hepar, lienem, & totum meſenterium roborans, eorumque obſtructa ſimul reſerans 88
Oxymel benedictum 89
Oxymel diureticum 91
Oxymelita duo tantum in noſtris officinis 84
Oxymelita & hydromelita apud veteres erant in frequenti vſu. 84
Oxymelita & hydromelita mutarunt Arabes in ſyrupos 84
Oxymelitis ſimplicis præparatio 85

P

Panificij præparatio qualis 11
Petum per ſe ſumptum vomitorium eſt 88
Pharmacopęi veri & legitimi à ſpurijs diſtinguuntur 13
Pharmacorum crudorum & ſine artificio digeſtorum quanta incommoda 13
Philonium 235. col. 1
Philonium Romanum, & Philonium Perſicum 235. col. 2
Phlegmagoga 117
Pilulæ cynogloſſæ 234
Pilulæ cholagog. 124. phlemagog. ibid. & melanagog. ibid
Pilulæ panchymagogæ Quercetani 126.
Pilulæ cholagogæ de centaurio eiuſdem 128
Pilulę phlegmagogę de abſynthio eiuſdem ibid.
Pilulæ tartareę melanagogę eiuſdem. 129
Pilulę de Ammoniaco 131
Pilulę de ſagapeno 132. de ſagapeno Camilli ib.
Pilulæ hydragogæ Quercetani 132
Pilulæ de Euphorbio mirabiles contra omnis generis febres chronicas intermittentes, atque quartanas, necnon contra omnes cachexias, hydropiſim paralyſim, & colicos dolores 133
Pilulę de Euphorbio cõtra peſtẽ Quercetani 134
Pilulæ mirabiles ad tremorem & ſpaſmum 135
Pilulæ peſtilentiales Alberti ducis Bauarię 135
Pilularum differentię 124
Pinguia & vnctuoſa quomodo à ſe inuicem differant 8
Pleuritidis nothę ſpecies 47
Pomum ad pleuritidem 48
Potio vulneraria vniuerſalis, id eſt omnibus tã internis quam externis vulneribus & vlceribus conducens 64
Potio venenatis vulneribus ſclopetarijs conueniens 64
Potio vulneraria in fracto oſſe, ab ictu ſclopetario 65
Potio vulneraria cephalica. ibid.
Potio ſanguinem ex vulneribus erumpentem prohibens ibid.
Potio ad renum & veſicę vlcera 65
Potio ad Gonorrhœam virulentam ſeu fœtidã ib.
Pręparatio radicis Aronis 162
Pręparationes vulgares ſcammonij 116
Præſeruatiua ſiue remedia contra venenũ 171
Præſeruatiuum contra peſtem ſingulare 170
Puluis cholagogus 135
Puluis phlegmagogus 136
Puluis melanagogus Quercetani ibid.
Puluis panchymagogus 136
Puluis purgatorius conducens ad omnes morbos frigidos cerebri 137
Puluis purgans hydropicorum aquas 137
Puluis ad expellendos lumbricos & ad deturbandum eorum ſeminarium ibid.
Puluis alius paratu facilis ad eorundemmet vermium infantium expulſionem 138
Puluis cachecticus Quercetani 138
Puluis ſternutationem prouocans 152
Puluis ad oẽs ventriculi affectus mirabilis 161
Puluis ad omnes herniæ ſpecies, & ipſam ente-

vocelen 166
Purgantia duplicia 115
Purgantia ſimplicia cum aloe 128
Alia purgantia ex aloe faciliora ibid.
Purgantium formę diuerſę 115.116

R

RAdicum conditura 170
Rectificatio quid 10
Remedia lenientia, bilemque purgantia 116
Requies Nicolai 235
Rubinus ſulphuris 236

S

SAcchari color non exiguus eſt, obſtruens & glutinans 48
Saccharum facilè in bilem vertitur 84
Saccharum ſcilliticum 197
Sal vitrioli vomitiuum 145
Sales coralliorum, & gemmarum 144
Sales cranij humani 124
Salium theriacalium preparatio ſecundum antiquos 211. proprietates 213. reformatio 229
Salium vltima & perfecta preparatio 125
Scammonea preparatio 126
Scillę vulgaris praparatio 83
Spagyricę artis nobiles operationes 100
Spiritus aureus Rulandi 142
Sublimatio quid 7
Sudatiuum ſpecificum ad hydropem 62
Sudorificum ſingulare ad vehementem corporis concuſſionem, ex alto quodam & graui lapſu contractam 63
Sulphur auratum diaphoreticum 265
Syrupi componuntur ex omnium ſimplicium aquis 50
Syrupi ſimplices & compoſiti 95
Syrupi calefacientes 96
Syrupi refrigerantes 96
Syrupi temperati ibid.
Syrupi pituitam preparantes ibid.
Syrupi melancholicum ſuccum digerentes 97
Syrupi bilem flauam concoquentes. ibid.
Syrupi attenuantes bilem 98
Syrupi incraſſantes bilem ibid.
Syrupi cephalici 98 pectorales 98. cardiaci ibid. ſtomachice 98. hepatici ibid. ſplenici ibid. nephritici ibid. hyſterici ibidem
Syrupi multi non neceſſarij in officinis ibidem
Syrupi aromatum, & rerum odoratarum 100
Syrupi vt retineant ſaporem & odorem ſuorum ſimplicium, interdum etiam colorem 101
Syrupi violacei 101
Syrupi vt diu conſeruentur 102
Syrupi ſcardij ſcorzionera cordiales pag. 106
Syrupi florum Hyperici & Centaur. minoris cõtra corruptionem ventriculi pag. 107
Syrupi ex ſeminibus 110
Syrupi ex vinis medicatis 111
Syrupi ex ſolo vino generoſo villanouani 111
Syrupi ex aquis & vinis ſimul ibidem
Syruporum vſus 95
In ſyruporum doctrina quid reformandum 95
Syruporum alij alijs potentiores 98
Syrupus quid 94. col. 2
Syrupus cytoniorum ſine ſaccharo pag. 103
Syrupus de pomis cum ſena Quercetani 104
Syrupus calendulæ 104
Syrupus de peto ſimplex, & compoſitus 105
Syrupus de ſucco hederæ terreſtris 106
Syrupus de ſucco papaueris rheadis ibid.
Syrupus ebuli contra hydropem 107
Syrupus hederæ ibid.
Syrupus florum geniſtę ſimplex ibid.
Syrupus geniſtæ compoſitus ad lienis obſtructiones 107
Syrupus fenelorum contra calculum pag. 108
Syrupus fenelorum ſimplex Quercetani ibidem
compoſitus eiuſdem ibid.
Syrupus helleboratus minor Quercetani 109.
helleboratus maior eiuſdem ibidem
Syrupus cinnamomi ex propria aqua 110
Syrupus ſimplex cinnamomi cum vino ibid.
Syrupus aniſi ſimplex cum vino 110. col. 2
Syrupus florum roſmarini ſimplex cum vino ib.
Syrupus ſimplex cinnamomi paratus cum aqua vitæ 112
Syrupus antepilepticus 113
Syrupus de corallis Quercetani 113

T

THeriaca à Greco, θὴρ, vel θήριον 186
Theriaca diateſſeron Meſuai 188
Theriaca ex bryonia Oribaſij ibid.
Theriaca reformata vulgari proximè reſpondẽs, & eadem paratu facilior 219
Theriaca, benedicta appellata 222
Theriaca in cœleſtem & ſublimiorem redacta eſſentiam 224
Theriaca celeſtis dicta 224
Theriaca diateſſaron antiquorum pag. 227
Theriaca diateſſaron regia Quercetani 228
Theriacæ magnæ Andromachi deſcriptio vulgaris 189
Theriacam reformarunt Neoterici 191
Theriacarum duo genera 184
Theriacarum formulæ ſecundũ authorem 219

Proprietates ſecundum antiquos 222
Theriaces nomen etiam ſolis quibuſdam ſimplicibus competebat 185
Tinctura coralliorum 228
Tinctura lapidum pretioſorum ibid.
Tinctura è magiſterio viperarum ibidem
Tragea ad frigidos omnes capitis affectus 159
Tragea antepileptica Quercetani 161. col. 1
Tragea ad omnes pectoris affectus 161
Tragea antipleuritica ibid.
Tragea ad affectus hepatis 162
Tragea ad icterum 163
Tragea ſplenetica 164
Tragea antinephritica, & ad colicam paſſionem 164
Tragea hyſterica ibidem
Tragea granorum actes ad dyſenteriam p. 165
Tragea ad bronchocelen. ibid.
Tragema capitale Langij contra vertiginem & apoplexiam 160
Tragema ad vertiginem expertũ Cratonis 160
Tranſmutatio quid 7
Tranſplantationis vtilitas 233
Trochiſci ad hepatis obſtructionem idonei 167
Trochiſci theriacales 186
Trochiſci ſcillitici 194. col. 1
Trochiſci hedychroi 198
Trochiſci de viperis ibidem

V

Vacuatio per vomitum 137
Ventriculi cruditas flatus 79
Ventriculi & cerebri affectus 81
Vina ſimplicia alterantia ſeu corroborantia, quæ ad plures affectus curandos apta ſunt 73
Vina ſimplicia laxatiua 73
Vina compoſita ibid. & 75
Vt vina artificialia guſtui grata reddantur 75
Ad vini perfectionem quales requirantur operationes 12
Vinorum artificialium proceſſus 73. alius modus extemporaneus 74
Vinum ſcilliticum 75
Vinum purgans ſena, Autumni ſiue vindemiarum tempore parandum 75. vſus eius in contumacibus affectibus pag. 76
Vinum purgans catholicum 76
Aliud uinum catholicum purgans facilis præparationis ibid.
Vinum purgans ex floribus prunorum, perſicæ arboris, hyperici, &c. pag. 77
Vinum contra vermes & impurum ſanguinem 77
Vinum roſarum purgans ibid.
Vinum helleboratum 78
Vinum Hippocraticum commune ibidem
Vinum antepilepticum 80
Vinum antapoplecticum ibid.
Vinum antiparalyticum 80
Vinum Zedoariæ compoſitum 81
Vinum ophthalmicum 81
Vinum chalybeatum ibid.
Vinum antinephriticum 82
Viperarum ope leproſi duo reſtituti 205
Viperarum triplex correctio 206
Viperarum eſſentia, arcanum, tinctura. 215
Viſus debilis 81
Vitrioli & ſulphuris ſpiritus ſyrupis admiſcendi aciditatis gratia 103
vomitiuum pantagogum Rulandi 142
Vomitoria noua à recentioribus inuenta 141
Vomitorium differentię 140
Vomitorium ruptorium Rulandi 142
Vomitus tam naturalis quàm artificialis cauſę 140
quibus arbus et quomodo vina aromatizanz pag. 75 ut alię 257

FINIS

COPIA

GLI Eccellentiſſimi Signori Capi dell'Eccelſo Conſiglio di X. infraſcritti hauuta fede dalli Signori Reformatori del ſtudio di Padoa per relation delli dui à queſto deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquiſitor, & del Circ. & fedeliſſimo Secretario del Senato Gio. Maraueglia con giuramento, che nel libro intitolato Pharmacopœa Dogmaticorum reſtituta Auctore Ioſepho Quercetano Conſiliario & Medico Regio, ſtampato in Parigi, non ſi troua coſa contraria alle leggi, & è degno di ſtampa, concedono licentia, che poſſa eſſer ſtampato in queſta Città.

Data Die XX. Nouembris 1607.

D. Zuanne Corner.
D. Hieronymo Capello.
D. Piero Moreſini.
} Capi dell'Eccelſo Conſiglio di X.

1607. à 26. Nouembre.

Regiſtrato nell'Officio cont. la Biaſtema à carte 183.

Gio. Battiſta Breatto Coad.

Illuſtriſſimi Conſilij X. Secretarius
Bartholomæus Cominus.

IOSEPHI QVERCETANI CONSILIARII, MEDICIQVE REGII.

Pharmacopœæ Dogmaticorum reſtitutæ.

Liber Primus.

De Medicamenti definitione, & diuiſione. *Cap. I.*

MEdicamentorum dogmaticorum exactã, eſtitutamque pharmaciam, horis ſucciſiuis inter tot negotia traditurus, operæ pretium eſſe duxi, aliquid de medicamenti definitione, compoſitionumque cauſis generaliter præfari; hæc eadem exactius alio loco diſcuſſurus.

Quid medicamentũ Galeno.

Medicamentum igitur Galeno, & omnibus Dogmaticis Medicis, eſt id omne quod naturam noſtram immutare, & quocunque licet modo vincere poteſt.

Hoc autem vel ſimpliciter tale eſt, vel ſecundum quid. Simpliciter tale purè medicamentum dicitur, quod vere & ſemper cum definitione modo allata adæquatur, & conuertitur. Secũdum quid medicamentum, licet non ita proprie, dicere poſſumus omne id, quod cũ alimenti natura quouis modo, vel aliqua ſui parte participat. Eiuſmodi appellantur medicamenta alimentoſa, & alimenta medicamentoſa, (abſit Medicis terminis nouitatis inuidia) de quibus alias, quæ etiam ſi lubet, commode huc referri poſſunt.

Differentia inter medicamẽtum, & alimentum.

Medicamento velut è diametro eſt oppoſitum alimentum: illud enim immutat, hoc ſimile fit. Mutare & aſſimilari ſunt cõtraria. Ergo & illa quæ hoc efficiunt. Iam vero medicamentum de vtroque intermedio, hoc eſt de medicamento alimentoſo, & de alimento medicamentoſo recedit, atque participat, ſic etiam & alimentum. Sed id ea lege atque conditione, vt medicamento adfinius ſit medicamentum alimentoſum: alimento alimentum medicamentoſum, cuius rei ratio infra dicetur.

De medicamento hoc opere propoſitum eſt agere, ſiue proprie, ſiue improprie ſumpto, non autem de alimento. Placuit tamen hæc in tractationis limine ita diſtinguere, iuxta illud accuratum in Topicis Ariſtotelicis decretum, „contemplatio differentiarum „vtilis eſt, & ad inductiuas rationes, „& ad ſyllogiſmos, & ad definitionum „aſſignationem, & ad claritatem ſecundum eam rem faciendam. „ *1. Top. cap. 14.*

Medicamentum eſt vel ſimplex vel cõpoſitum.

Iam vero omne medicamentum, aut ſimplex eſt, aut compoſitum. Simplex appellãt Medici, non tantum id, quod pure & ſimpliciter tale eſt, cuiuſmodi ignis purus, aqua impermixta, aut tale quid aliud: & in Spagyrica, ſal, ſulphur, & mercurius: ſed quod ad compoſita collatum, tale eſſe videtur reſpectu eius, quod magis compoſitum eſt: vt verius, ſimplicius dicas, quam abſolute ſimplex. Compoſitum autem eſt omne id, quod ex ſimplicibus prædictis concinnatum eſt.

Vtriuſque exempla hæc ſunto.

Simplicia ex mineralibus ſunt, metalla, ſucci, lapides: ex vegetabilibus, ſtirpes omnes, earumque partes, radix, lignum, cortex, folia, flores, fructus, ſemina, iuli, excrementa, reſinæ, gummi, herbarũ ſucci, denique quicquid a ſtirpibus quocunque tandem modo procedit.

Ex animalibus ſunt, vel integra, vel partes. Integra ſunt ſcinci, oniſci ſeu aſelli, lumbrici, ſcorpiones, cantharides, aliaque plurima: Partes eorum ſunt adipes, cornua, oſſa diuerſa, pili, ſanguis, pulmones, ventriculi, lienes, vteri, iecinora, excrementa. &c.

Hæc, inquam, omnia naturalia ſimplicia in officinis appellantur, quæ nullam adhuc præparationem ſunt experta. Sunt namque & alia etiamnum in Pharmacopœorum officinis dicta ſimplicia, non tamen a natura, ſed arte parata, vt aquæ ſtillatitiæ ſimplices, olea ſimplicia, ſyrupi ſimplices, & his ſimilia, quæ collatione cum magis compoſitis eiuſdem formæ medicamenti talia dicuntur, viceque verſa, compoſita dici merentur. Horum omnium cognitio exacta, medico Dogmatico non tantum vtilis eſt, ſed etiam neceſſaria, vel ipſo Galeno Dogmaticorum medicorum omnium coryphæo multis in locis illud atteſtante. [com. 3. in aph. 1. ſect. 5. & 6. Epid.] Idem Galenus hanc methodum medicamenta præparandi, atque componendi fuſe ac docte tradidit in ſuo opere de compoſitione medicamentorum ſecundum genera.

Medicamentorum materia, vnde ſumenda, & quibus modis in medicum vſum aptanda ſit.

Porro medicamentorum omnium, tum ſimplicium, tum compoſitorum materia, vel ex mineralium, vel ex vegetabilium, vel denique ex animalium familia depromitur, vt iam dictum eſt. Quorum omnium perfecta cognitio conſiſtit, in delectu, præparatione, mixtione, compoſitione, quantitate, proportione, atque forma; & præterea in omnium tam ſimplicium, quam compoſitorum adminiſtratione, atque vſu legitimo.

Electio ex arte fit, indicatione ſumpta a ſubſtantia medicamenti, vel vt nuperi quidem profundius philoſophantes voluerunt, a totius ſubſtantiæ proprietate, a qualitatibus omnis generis, earumque gradibus, primis, ſecundis, tertijs, quartis, horumque latitudinibus: a quantitate, numero, figura, ſitu, loco: & poſtremo a tempore tum durationis, tum collectionis, quæ omnia breuitatis cauſa fuſius hic non exponemus. Sed de his conſulendi ſunt veteres, vt Theophraſtus, Dioſcorides, Galenus, Meſues, & alij, qui de medicamentorum, præparandorum ratione ſcripſerunt.

Præparationem vero, mixtionem, compoſitionem, quantitatem, ſeu doſim, proportionem, atq. formam nos in progreſſu docebimus.

De Cauſis compoſitionis medicamentorum, ſecundum doctrinam Dogmaticorum. Cap. II.

NON auaritiæ, aut hominum voluptatis inuentum eſt compoſitio medicamentorum, vti Plinius clamitat, & more ſuo, haud ſemel tragice, tanquam officinarum commenta perſtringit: Sed eorum qui dogmaticam medicinam tuentur, atque ſectantur (quam ſuo loco, ſuo tempore, ſua occaſione ritæ cum ſpagyrica contemperatam, probatiſſimam & nobiliſſimam cenſemus) ſummo conſilio, ſumma prudentia, ſummaque tam neceſſitate, quam vtilitate adinuenta, atque introducta. Nam ipſæmet morborum vel ſimplicium, vel compoſitorum naturæ, qualitateſque contrariæ, & variæ circa eos intentiones (pro varietate cauſarum, ſymptomatum,

partium

partium affectarum, naturæ ægrotantium, conditioneque eorundem pro ætatis vigore, conſuetudine: addam & illud, ſi lubet, pro voluptate, & placito eorundem) medicamentorum compoſitioni anſam præbuerunt rationemque ſuppeditarunt.

Cur medicamentorũ compoſitio inuẽta, atque introducta ſit.

Sed vt liberè fateamur, quod res eſt, compoſitionis medicamentorum præcipua cauſa fuit, & eſſe debet, vt commodius, citius, tutius, atque iucundius morborum curatio procedat: iuxta illud, quod ſin votis habuit ſummus medicorum dictator:

Citò, tutò, iucundè.

At etiamnum vrgentior, & efficacior cauſa fuit, vt diligentius, & quo fieri potuit maxime circumſpecto artificio reſpicerent ad impugnationem cauſæ morbificæ; nimirum vt adhuc influentem materiam repellerent, naſcentem prohiberent, crudam coquerent, craſſam inciderent, atque attenuarent, infarctam liberarent, extirparentque, vt eleganter hanc rem explicat Galenus cap.5. libr.1. de comp. med. ſecundum genera.

Interim dum hæc omnia fiunt ad partium ſitum, naturam, robur vel debilitatem, reſpicere par fuit. Hæc, inquam, omnia occaſionem, & neceſſitatem quoque pepererunt compoſitionis diuerſorum medicamentorum. Sunt & plurimæ aliæ cauſa, quæ hanc medicamentorum mixtionem introducere medicos Dogmaticos coegerunt. Nam vt omittam alias plurimas, quid non ſuadere videbatur ad hoc inſtitutum partium affectarum diuerſitas, diſtinctaque conditio, ac interdum etiam contraria? Quid inquam, anti quos compulit, vt ſua πολύχρηστα, pararent atque concinnarent? quæ ſane ab ipſomet Galeno laudantur & commendantur, cap.7. ſecundum locos & c.1. de compo. med. ſecundum genera.

Enimuero partis affectæ præſtantia eandem medicamentorum compoſitionem iure optimo ſibi vendicauit: hæc ratio, hoc indicium, iſta denique neceſſitas (quam ſecundum quid, & propter melius vocant philoſophi) ſuaſit, & quaſi coegit eos, vt affectibus, vel ventriculi, vel hepatis accommodatis medicamentis perpetuo reſoluentibus, aut aperientibus, roborantia, & modicè ad ſtringentia coniungerent. Hoc ſane ipſemet præcipit Galenus, vt paſſim, ſic potiſſimum libr.1. de compoſitione med. ſec. loc. c.8. & c.15. lib.13. meth. med. & cap.95. artis paruæ.

Sic medicamenta etiam ſæpiſſime miſcentur, quæ proprietate quadam ſpecifica partes reſpicientes, aliorum vires ad affectas partes ferant. Sic in medicamentis, quibus in affectibus capitis vtimur, cephalica admiſcemus, vt & in remedijs, quæ cordis, ventriculi, hepatis, lienis, & vteri affectibus conducunt, cardiaca, ſtomachica, hepatica, ſplenica, hyſterica admiſcentur, vt ex Galeno libr. de comp. med. ſec. gen. c.1. intelligere licet.

Præterea miſcentur quoque medicamenta, quando ſimplicia propter ſui craſſitiem, aliamve quandam ob cauſam ad partem affectam internam non peruenire, aut certe vix & ægre pertingere poſſunt. Idcirco parant ſua oxycrata: & metallicis tritis acetum admiſceri iubet ipſemet Galenus [cap.1. libr.8. de comp. med. ſec. gen.] quo nimirum facilius ad intima vſque penetrare poſſint.

Sed & huic mixtioni ſimplicium ſtupere, ipſa quoque neceſſitas compulit Dogmaticos: Nam cum perciperent plurimis medicamentis ſimplicibus, maxime vero purgantibus ineſſe aliquam malignitatem, coacti ſunt multa addere, quæ eam corrigerent, aut ſaltem infringerent, & palato, atque naribus gra-

tiam aliquam commendarent, atque ingrati ſaporis, ac nauſeabundi moleſtiam vel reprimerent, vel certè quodammodo obfuſcarent: [Gal. teſte cap. 3. libr. 8. ſecund. loc. & com. in aph. 11. lib. 2. & de rat. vict. in acutis.]

Et quoniam medicamenta non præparantur ſolum in rem præſentem, ſed etiam in vſus futuros, nempe vt quouis tempore, & quauis occaſione ſint in promptu: ideo, vt & multis alijs de cauſis reſeruare ea pharmacopœi conſueuerunt: idque etiam ex ſummi dictatoris conſilio [lib. de decenti ornatu.] Quare ne putredinem contrahant, ſuis compoſitionibus ea admiſcent, quæ humiditatem excrementitiam putredinis authorem, exſiccent, & abſumant: vt ſic integra ad pluſculos non ſolum menſes, ſed & annos, viribuſque valentibus conſeruari poſſint: Qua de cauſa mel, ſaccharum, ſal, & his alia ſimilia commiſcenda cenſent.

Porro ſi quis alias compoſitionis medicamentorum cauſas, & quæ ad legitimam medicamentorum mixtionem comparandam requirantur, exactius ſcire velit, conſulat Meſuem in principio Theorematis ſecundi. Exacte etiam legat Galenum in locis citatis, vt illius hac de re mentem conſequatur. Cuius tamen fundamenta & inſtitutum, paucis etiam hoc loco libet delineare.

Galenus itaque poſtquam morbos ex intemperie ſimplici & nuda ſubortos, & cum materiæ affluxu introduxiſſet, ſymptomatum manifeſtis iniurijs animum adhibens, humorumque vitia, ex quibus morbi deriuantur, in ipſorum copia, aſperitate, viſciditate, craſſitie, mollitie, cruditate, collocaſſet, iſtis aduerſa opponenda eſſe remedia ex lege contrariorum cenſuit. Itaque alteratis, & intemperatis, calida, frigida, humida, ſicca: cauſarum vitijs expurgantia, læuigantia, attenuantia, incidentia, relaxantia, conſtringentia, concoquentia, & his ſimilia opponenda eſſe decreuit. Saporum proinde beneficio, & applicatione, (vnde indicatio illa a iuuantibus & lædentibus) partim etiam priſcorum experientiam, partim propriam induſtriam, aut etiam empiricorum partim analogica quadam ratione, atque coniectura ad eiuſmodi virium, atque facultatum cognitionem peruenit.

Quid Galenum mouerit ad medicamētorum compoſitionem

Iam vero poſtquam idem Galen. (qua erat ſumma induſtria atque ingenio præditus) deprehendiſſet in vna ſimplicique ſubſtantia interdum diſſimiles, & contrarias ineſſe proprietates, hic correctione, atque retuſione alterutrius obſiſtendum eſſe iudicauit: (quamuis contrarias illas qualitates leuiuſcule tantum, & velut per tranſennam ſolummodo attigerit:) hoc autem aliter fieri non poſſe putauit, quam admiſtione alterius alicuius, vel vnius, vel plurium. Rurſus quia in medicamentis ſimplicibus vel pauca, vel nimia inerat vis agendi, aut odores, & ſapores erant ingrati, aut facultates contrariæ, omnia obſtacula hæc ſuſtulit mixtione, & compoſitione iam a nobis commemorata. Itemque violentis remedijs proprias, & anodynas correctiones attulit: venenatis & malignis confortantia, & cordialia adiunxit: ingratamque remediorum amaritudinem cum mellis, & ſacchari fœcunditate ab Arabibus deprompta, in quandam dulcedinem, ſed vt ingenue fatear, pleriſque nauſeabundam transformauit.

Atque hæ ſunt cauſæ, & potiſſimæ rationes Dogmaticorum, cur ſua medicamenta miſcerent, cur tot compoſitiones ſuis Pharmacopœis parandas, & tot pyxides, phialas, ſcatulas, atque ollas medicinis refertas ad vſum reſeruandas præciperent: quibus non tantum ſe addictos volunt, ſed omnes reliquos,

liquos,

ſiquos, qui medicinam profitentur; empiricos appellantes illos, atque ignaros, qui hiſce non tanquam Delphicis quibuſdam præceptionibus confidunt. At mehercule, vt non vſquequaque improbo ordinem talem in arte præſcriptum, ita tyrannidem inconſideratam omnino abdicandam cenſeo. Toleranda ſane eſſet vel illa, ſi non vt habet ἀδάγιον vt plurimum, *aliud in ſcripto, aliud in pyxide*, reperiretur. Sed age vt conſtet etiam illud eorum nobis probari inſtitutum proponamus, & per claſſes digeramus, quicquid & olim, & hodie in officinis medicamentorum paratum, & adſeruatum ſit: ſingulaque, qua ratione fiant in officinis, quæ recte, quæ perperam perpendamus. Subinde ſi quid nouimus melius, publici commodi, & ſalutis ægrotantium, iuniorumque Medicorum (quibus hic noſter labor totus dicatus eſto) gratia in medium proferamus: & noſtris experimentis, propria, magna ex parte, induſtria conquiſitis, colluſtremus. Ita fiet ſpero, vt nec noua prorſus, aut noſtra, ſed veterum dogmaticorum medicorum placita recte intellecta, reſtituta, noſtriſque inuentis aucta, naſutiſſimus quiſque, vel ipſemet Theon fateatur.

Quid authorem ad reformandam medicamẽtorum præparationẽ impellat.

Ordo & claſſis omnium medicamentorum, vel arte, vel ratione compoſitorum. Cap. III.

Conſuetum eſt hodie officinis, & quaſi in legem abijt, pharmacopœorumque hodie præcipuam curam, ſummumque ſtudium eſſe nouimus, vt ad omnis generis affectus peculiaria ſibi remedia parent, eaque in officinis, ceu theſauros quoſdam, in vſum Dogmaticorum Medicorum adſeruent. Nimirum vt felici operis ſucceſſu, id poſtulante neceſſitate, in promptu ſtatim habeant, quo artis nominiſque ſui dignitatem, & gloriam augeant, atque tueantur. Veteres quidem, vt iam ſupra monuimus, in domo ſua conficienda curabant remedia, quibus in caſu præcipiti vſuri eſſent, uel etiam ex tempore, ſi morbus daret inducias. At hodie, quia ſeparata habetur fere pharmacopœa a medicina, hæcque à liberali diſciplina, non mirum ſi deſciuerit (excuſent, quæſo, modeſti & prudentis ingenij uiri) fere in mechanicam: quod pharmacopœorum inſcitiæ tribuendum eſt, qui nullo iudicio conſilioque Medicorum doctorum directi, ſua parant medicamenta. Sed aliter eſt melius multo ab ijs, qui re ipſa ueri ſunt pharmacopœi, quique nihil niſi ex arte, & præceptorum authoritate & imperio ducti agunt, talia parari ſolent.

Veteres non publice in officinis, ſed domi priuatim ſua medicamenta præparabant.

Catalogus medicamentorum, quæ hoc primo libro continentur.

Elect. {
Aquæ
Decocta
Vina
Aceta
Oxymelita
Hydromelita
Syrupi
Purgantia
Pilulæ
Pulueres purgantes
Vomitoria
Clyſteres
Caput purgia
Naſalia
Apophlegmatiſmi
Eclegmata
Confectio-

Confectiones aromaticæ. ſeu ſpecies roborantes.
Tabellæ
Trochiſci
Condita
Opiatæ
Conſeruæ
Antidot. liquid. card. & robo.
Antidot. alexiter.
Antidot. opiata, ſeu Hipnot.

Itemque diuerſarum rerum.

Extracta
Eſſentiæ
Magiſteria
Arcana
Liquores Sulphurei
Sales.

Operationes vulgares pharmacopæorum.

At in nonnullis iſtis formulis præparandis, variæ operationes inſeruiunt, nempe,

Diſtillatio
Maceratio
Decoctio
Infuſio
Expreſſio
Puluerifatio
Trituratio
Mixtio
Conſeruatio, & ſimiles

Quæ omnia meræ ſunt operationes à pharmacopœi induſtria dependentes.

De his omnibus & ſingulis ordine ſumus acturi, præparationumque modos conſuetos, & non conſuetos, ſed tamen ad artis præſcriptum conuenientes tradituri.

De operationibus autem alijs, quibus nonnullæ præparationes, perutiles æque, ac elegantes perficiuntur, quæque minime vulgares ab arte chymica mutuandæ veniunt (artem, inquam, non pharmacopæis ſolummodo, ſed omnibus veris medicis, qui nomine & re tales haberi velint, cognitu imprimis neceſſariam) paulo poſt, capite nimirum ſequenti dicemus.

Nunc autem, prout ordo ac methodus noſtra poſtulat, ordiemur ab operationibus vulgarioribus, & apud ipſoſmet pharmacopæos communibus, initium ſumentes a deſtillatione: ex cuius reformatione, benignus lector, ſummam tum iucunditatem, tum vtilitatem percipiet.

De aquis deſtillatis, & de deſtillatione in genere.
Cap. IIII.

Poſterior fere ætas aquis ſtillatitijs maxime incumbit, vt eas parandi ars hodie mulierum verius eſſe videatur, quam medicorum. Ergo methodo, & ordini noſtro incepto inſiſtentes, dicamus prius, quæ & quales aquæ hodie habeantur in officinis: Deinde quomodo ab ijs parentur: Tum in quo delinquant, & peccent in earundem præparatione, & qua arte, atque induſtria parari debeant aquæ ſtillatitiæ, clare & veraciter docebimus. Tandem plures pulcherrimarum, vtiliſſimarumque aquarum tam ſimplicium, quam compoſitarum longa experientia atque induſtria, multorumque ægrotantium cum ſalute, atque ſolatio conquiſitarum, & in vſum tranſlatarum, deſcriptiones & præparationes aliquot proponemus: ſicque caput hoc de aquis ſecundum dogmaticam medicinam paratis finiemus.

Deſtillatio Spagyricum inuentum.

Sed antequam iſta omnia fiant, curſim in genere de deſtillatione, & ad eam pertinentibus rebus, ac operationibus differendum. Etſi deſtillatio Spagyricum ſit inuentum, & in Spagyrica potius pharma-

macopœa de ea agi conueniat, ita tamen hodie non tantum in officinis, ſed apud vulgus quoque innotuit, vt deſtillationis modum plurimos ſe intelligere putare videam, paucos vero, qui ea in re aliquid recti, atque perfecti ſciunt. Non poſſum itaque non ſummatim, quæ ad illam pertinent, hoc loco opportuno complecti, maxime cum id pharmacopœæ, quam informare & corrigere intendimus, ſit opus haud minimum. Reliquum quicquid eſſe poteſt ſpecialioris conſiderationis, in aliud quod paramus opus reſeruatur.

Alchymia ergo ſeu ſpagyrica, quæ inter quatuor medicinæ columnas a nonnullis recenſetur, quæque omnium corporum compoſitiones & diſſolutiones, eorumque præparationes, alterationes, atque exaltationes patefacit; illa, inquam, & deſtillationes quoque inuentrix eſt, atque magiſtra. Vtitur namque ea ſeptem operibus, ac veluti gradibus, quibus tanquam organis quibuſdam neceſſarijs, rerum tranſmutationes inſtituit, atque perficit. Per tranſmutationem autem hoc in loco intelligimus, cum res ſuam formam extrinſecam amittit, & ita alteratur, vt prorſus priori ſubſtantiæ, & formæ ſuæ priſtinæ non ſit ſimilis, ſed aliam nunc induit formam, atque aliam aſſumit eſſentiam, alium colorem, aliam denique naturam, & proprietatem. Exemplum eſto, vt cum linteamen fit papyrus: metallum vitrum: pelles ſeu coria gluten: herba cinis: cinis ſal, & ſal liquor: mercurius res mobilis admodum, quoddam fixum, vt cinabrium & puluis. Septem autem iſti operationum gradus ſunt.

Quid trãſmutatio.

Calcinatio
Digeſtio
Fermentatio
Diſtillatio
Circulatio
Sublimatio
Fixatio.

De quorum omnium vtilitatibus hic maximopere a nobis differi nihil attinet, cum eæ in hoc opere paſſi & alio quodam, ſi Deus vitam & ocium conceſſerit, exactius ſint manifeſtandæ, & aperiendæ. Quanquam autem ſolutio, ſeu putrefactio, vt plurimum præcedat, aut certe præcedere debeat diſtillationem in ipſa praxi: placuit tamen primo loco de hac agere tanquam de principaliori operatione, communiori, & ad quam reliquæ fere referantur, vel ſaltem propter eam fiant.

Hic multa dici poſſent de deſtillationis Etymo: cur ſic appelletur: An deſtillatio differat ab elixatione: item de antiquitate deſtillationis: de dignitate eiuſdemque vtilitate: An præſtent deſtillata decoctis dilutiſque. Sed iſta omnia in aliud tempus ſunt reſeruanda.

Deſtillatio quid?

Deſtillatio autem, de qua hic orationem inſtituimus, eſt liquoris aquei ſeu partis humidioris in halitus a calore extenuatio, atque eleuatio, & ob frigiditatem aeris in aquam conuerſio. Vel eſt puræ, & liquidæ ſubſtantiæ a diſpoſitis ad hæc corporibus extractio per calorem.

Arabes, & qui eos ſecuti ſunt complures, nonnunquam appellarunt ſublimationem, latiori nomine, quia in ſublime vapores feruntur, ſed ſpagiricis haud ſatis proprio. Nam alius gradus eſt a deſtillatione diuerſus, ſublimatio, in qua in altum vapores a rebus ſiccis attolluntur, ſed non vt in aquam degenerent: Verum vt ſicciores, puriores, ſplendidioreſque fiant, adhæreantque ad vaſis latera & operculum. Neque enim, quod ad ſublimationem proprie dictum pertinet, roſtrato pileo opus eſt, niſi ſit col-

Quomodo differat deſtilla- tio a ſublimatione.

colligendi aquam animus, quæ exundabit. Itaque, vt ex rebus terreſtribus partes puriores ſeparentur, ſublimantur ſulphura volatilia, & ſales volatiles. Cum deſtillatio contra in aquam fluentem, ſeu liquorem eas adducat, ex definitione deſtillationis facile patet, quænam ſint ea, quæ deſtillari poſſint. Cum enim deſtillatio nihil ſit aliud, quam liquoris aquei, ſeu rei humidioris in vapores extenuatio, & in aquam conuerſio: ſatis inde conſtat ea tantum deſtillari poſſe, quę & humiditatem in ſe continent & halitus emittunt, qui rurſus in liquorem fluentem cogi poſſint. Peripateticæ Philoſophiæ Princeps Architectus Ariſtoteles conſtituit diſcrimen inter ea, quæ exhalant, & quæ euaporant. Nam exhalant, inquit, quæ a calido comburente fumum emittunt, in quo ſiccæ, & humidæ partes ita coniunctæ ſunt, vt non tanquam duo, ſed vt vnum calido ſubijciantur, & diuelli vna pars ab altera non queat. Quamobrem huiuſmodi fumus, neque madefacit, ob ſiccum combuſtum ſibi iunctum, neque in ſpiritum vertitur, cum diſtrahatur, diſſipeturque, ſed magis inficit, quod in fumo lignorum videtur: qui, vt docet Albertus magnus, ob ſiccum terreum aduſtum atro inficit colore, qui adhæret propter humidum, quod tamen cum exiguum ſit, non continuus eſt, & durus apparet, niſi ab vnctuoſo educatur. Tum enim nidorem appellant, quemadmodum è pingui, fuliginem: vt ex reſinis fere omnibus fit fuligo. Quid vero inter ſit inter pingue & vnctuoſum Ariſtoteles inſinuat. Nam picem, ceram, thus, & quæcumque picem habent, pinguia vocat: Oleum autem, & quæcunque oleoſa, ſunt vnctuoſa Videtur itaque ex his, quæ Ariſtoteles prodidit, colligi poſſe, ligna, oſſa, oleum, ceram, thus, & huiuſmodi deſtillari non poſſe, cum horum fumi non madeſcant ex ipſius ſententia: ſed in aerem extenuentur, nec poſsint in aquam cogi. Oleum enim ex ſententia Ariſtotelis, non incraſſatur, neque elixatur, quia non eſt vaporabile, ſed exhalabile. Ad hæc cum idem dicat mirrham, thus, & cætera, quæ lachrymę appellantur, terrea eſſe: quæ autem talia ſint non exhalare, cum nequaquam liquantur. Quapropter fruſtra eorum inſtituetur, aut ſuſcipietur deſtillatio. Satis etiam perſpicue idem Ariſtoteles afferit mel, lac, oleum, ſalem, nitrum, & ſanguinem in igne non euaporari, ſed craſſiora reddi: cauſamque adferens, ait, ideo id euenire, quod mel ſit naturæ terreæ & alibi, inquit, oleum eſſe aereæ, atque terreæ, lac aereæ & aqueæ, & ſanguinem (præſertim fibroſum) aqueæ, & terreæ, ſed magis terreæ, ſal, nitrumque eiuſdem naturæ, quare incraſſari igne, non euaporari.

Diſcr. inter pingue & vnctuoſum, & inter illa qua deſtillari poſſunt vel non poſſunt.

Hermeticorũ Philoſophorũ ſententia de rebus deſtillandis.

At mehercule contrarium nos docet Philoſophia Hermetica, ipſa experientia rationum victrice ſtipata. Nam ex prædictis omnibus ſtillatitij liquores elici poſſunt, ſed per diuerſos modos, vti norunt id vel ſemeſtres Spagyrici, & nos ſuis locis exactius docebimus. Nec eſt omittendum etiam, illud Ariſtotelis, & priſci illius æui ætate multa vera fuiſſe, præſertim quæ de hac diſſolutionum ac eliquationum materia diſputari poſſunt. Vera, inquam, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid: quia eiuſmodi operationes Chymicæ iſtis temporibus nondum innotuerant. Nondum ſane cognitum erat qua ratione, liquores ex ſalibus elicerentur, quæ vel corporum duriſſima metalla diſſoluerent. Non olei ex cera conficiendi ratio, non ſublimatio corporum fixorum, atque ſolutio: non coagulatio volatilium, atque ſpirituum. Et vt breuibus rem comprehendam, ad externum, & ordinarium naturæ calorem reſpexit vir ille, cuius vires, & exactè cognitas habebat, &

quid

quid in vnamquamque materiam poſſet: ita in artificialibus hiſce ipſum aut non exercitatum fuiſſe, aut certè de ijs nihil prodidiſſe, ſatis conſtat ex ijs, quæ ab illo prodita ad hanc noſtram ætatem peruenerunt. Si enim cognitas habuiſſet operationes chymicas, non ita ſcripſiſſet ſummus ille vir: Sed ex ijs principijs,& fundamentis, quæ poſuit ille Geometricorum more, & rectè, & euidenter, & candidè decreuit. At, inquies, vnius rei vnica tantum veritas: At, inquam, veritas non eſt, niſi in animo percipientis: veritas, inquam, conſiderationum,& operum artis, neutiquam verò ſcientiæ, quæ perpetuò vna eſt, & ſimplex. At artis veritas etiam variat, pro artificum ingenio induſtria, & inuentionis modo, pro quorum diuerſitate effectus ſæpè contrarij conſequuntur. Ergò Ariſtoteles excuſandus eſt hac ratione & præterea ei gratia quoque habenda, quod tam viuis,& tanta facilitate comprehenſibilibus ac externis rationibus poſteritatem docuerit. Non tamen ita ſuſpiciendus eſt, vt huic nihil detrahi, nihil demi poſſe videatur. Nam artes contrarium docent, & ex his potiſſimum nobiliſſima illa Pharmacopæa quam artificioſam appellamus & à ſpagirica nihil, niſi nomine ſolo, differre exiſtimamus.

Itaque longè aliter, atque diuerſa ratione de rebus hodie decernendum, ſtatuendùmque eſt, poſtquam tot aquarum, tot præparationum genera (quod dixerim ipſis priſcis ſi reuiuiſcerent) miracula futura, ſunt introducta.

Enimverò ſi vel Hippocrates, vel Ariſtoteles, vel ipſe etiam Galenus nunc reuiuiſceret, obſtupeſceret ſanè tot ornamentis artem hanc adauctam, atque illuſtratam: tot nouis inuentis ditatam, tot mirificis operationibus confirmatam. Quod ſi nuperus ille Budæus, lumen illud Galliæ, & vniuerſæ adeò Europæ præcipuus literarum cultor & reſtitutor coniugis meę auus, in vltima hac ętate miratus ſit Chryſulcam aquam, quam fortem vocant, diſſoluere metalla, quod tamen illo ſeculo non vſque adeò infrequens erat: quid quęſo facerent aut dicerent illi, qui nihil iſtorum nec cogitarunt, ac ne ſubolfecerunt quidem? Veriſſimum itaque eſt, quod ſapientum quidam Medicorum noſtri ſeculi ait: Creuerunt cum ingenijs,& ipſę ſcientię, artesque magna & inęſtimabilia incrementa ſumpſerunt. Sed vt (quod noſtrę ingenuitatis ſit, atque modeſtię) tueamur quantum licet priſcos illos Atlantes, fatebimur vel vltrò, eo caloris modo, hoc eſt externo, eoque artificio ignis vulgari, de quo Ariſtoteles loquitur,& ruſticis ac coquis notiſſimo, diſſolui ea non poſſe atque deſtillari: At poſſe tamen & diſſolui, & ſeparari, in ſua principia, ingenioſis machinationibus artificum, in regimine ignis tam interni, quàm externi, nos in hoc, & alijs noſtris operibus methodo perfacili docebimus atq; declarabimus.

De deſtillationum differentijs. Cap. V.

Deſtillationis modi diuerſi ſunt pro diuerſis rationibus, modis, atque ſubiectis, vnde diuerſę deſtillationis differentię exurgunt. Prima à rebus è quibus humorem, vel liquorem elicimus, deſumitur. Nam alio modo mel, alio ſulphur, alio vinum, alio cera, alio terebinthina, gummi, vt maſtix, euphorbium, ſtyrax, & reliqua eiuſmodi: alio ſales, alio herbę, alio radices, alio flores, alio denique ſemina deſtillantur. *Varia deſtillationis differentia.*

Secunda ex differentia liquoris ſtillatitij deſumitur: nam aliter aque, ſeu ſtillatitij liquores: longè au-

tem diuerſo modo olea ipſa eliciuntur. Exempli cauſa ex herbis, floribus, radicibus, & ſeminibus non ſiccis, ſed virentibus, aquæ per ſimplicem deſtillationem eliciuntur ſine admixtione alicuius liquoris. At ex radicibus, herbis, floribus & ſeminibus ſiccis, & odoratis præſertim, mediante aqua, aut quouis aliquo alio liquore admixto olea ſupernatantia eliciuntur.

Tertia differentia à materia & figura vaſis dependet. A materia: nam aliud eſt terreum, aliud vitreum. A figura: alius namque deſtillationis modus per alembicum, alius per cornutam, alius per matracium, alius per pellicanum &c.

Quarta à vaſis ſitu: fit enim vel recta cucurbita, vel incurua, aut inclinata, cuiuſmodi deſtillationes per aſcenſum dicimus: ſeu cum vnius matracij (quod vocant) ſeu cucurbitæ collum in alterius collum immittitur, quod bociam contra bociam, vel botum barbatum deſtillatores chymici nuncupant. Nimirum quando per concurſum vaſa ita iunguntur, vt alterum alterius os excipiat, idque diuerſo poſitu, & ſitu recto, obliquo, procumbente, &c. Atque his ferè deſtillantur, quæ difficilè aſcendunt, ſuccique minus habent. Multa etiam per deſcenſum deſtillantur, vaſe eo, quod materiam continet, inuerſim alteri impoſito: qui modus per deſcenſum vocatur, & contrarius eſt ei, qui fit per aſcenſum. Per deſcenſum deſtillantur gagates & varij generis ligna, vt Guaiacinum, iuniperinum, & reſinarum genera. Quod ſi verò accipiamus latius deſtillationis nomen, vt ſit humidi eductio à calore, ad hanc etiam referri poterit ea, quæ per deſcenſum fit inuerſo cucurbitæ ore.

Quatuor ignis gradus.

Quinta à gradibus ignis, qui ſunt quatuor, primus, ſecundus, tertius, quartus. Primus eſt lentus, qualis eſt ignis baluri, aut vaporis, ſecundus cinerum, tertius arenæ vel ſcobis ferri: quartus eſt ignis nudus, vt vocant.

Cum primo aut ſecundo ignis gradu deſtillamus per aſcenſum: cum tertio & quarto, per concurſum & deſcenſum. Sic deſtillantur olea ex ſalibus, vt ſale communi, vitriolo, & reliquis huiuſmodi. Item.

Deſtillatio complectitur ſub ſe tanquam partes ac veluti ſuccenturiatas, aut certè haud multùm abſimiles operationes.

Exaltationem
Exhalationem
Circulationem
Rectificationem
Cohobationem.

Exaltatio eſt ſuperflui, & impuri humoris à puro euaporatio, in quo differt à deſtillatione, in qua liquores extrahuntur ſpecie vaporis congelati in liquorem, ſeu aquam. At exhalatio fit penitus euaporato humore aqueo, idque ſola cucurbita abſque pileo, aut patella vitrea, cuiuſmodi operatio frequens eſt & conſueta in parandis extractis, vt eſſentia croci, ſenæ, radicum omnium, rhabarbari, hellebori, & ſimilibus, vti docebimus.

Circulatio eſt frequens, & crebra rei deſtillatæ aſcenſio in vaſis ad id accommodatis, fitque per ſe, ſine fæcibus in organis, quæ pellecani artificibus appellantur.

Rectificatio eſt repetita liquorum deſtillatio, quo multùm purificentur, & magis exaltentur.

Cohobatio, eſt quoque deſtillationis repetitio, qua liquor deſtillatus rurſus fæcibus affunditur, & denuò deſtillatur, vt fit in arcano vitrioli.

Porrò per deſtillationem omnes aquæ, liquores, & olea proliciuntur ex omnibus lignis, herbis, ſeminibus & floribus. Ex omnibus verò pinguibus oleum potiſſimum extrahitur.

De

De deſtillationis quibuſdam quaſi præludijs comitibus, & veluti ancillis, nempe fermentatione, concoctione, & maceratione: operibus apprimè pharmacopœo neceſſarijs. Cap. VI.

NON ſufficiat pharmacopœo ſimplicem tenuiſſe deſtillationis modum: de quo iam egimus in genere: ſed opus habet inſuper, vt præparationes ſibi inſeruientes exactè cognoſcat, ſi vt induſtrius pharmacopœus debet, ſuas res ex arte parare velit.

Operationes Chymicæ tã medico quam pharmacopæo cognitu neceſſariæ ſunt.

Eiuſmodi autem ſunt fermentatio, concoctio atque digeſtio. Quas operationes ſi ritè intellexerit, naturam quodammodo imitatus, varias pulchras, atque vtiles præparationes efficere poterit. Nec pharmacopœum tantum eaſdem nouiſſe par eſt, ſed ipſum etiam Medicum pharmacopœis præcipientem, ſi ſuo honori, & ægrotantium ſaluti conſultum velit. Sed talia hodie ita in deſpectum abierunt, vt vel negligant iſta multi, vel certe ſuperciliose contemnant, neſcientes nimirum, quid vtilitatis eiuſmodi præparationes in receſſu habeant. Et certe, non video, cui potius cauſæ eiuſmodi pertinaciſſimum deſpectum tribuam, niſi meræ ignorantiæ: cum ſatis notum ſit, non contemni aliquid, niſi ab ignorante. Neceſſitatem aſpiciant vitæ noſtræ, vt diſcant eam coegiſſe nos quærere præparationes ciborum ad alimenta corporis neceſſariorum: in quibus tamen præparandis tanta fortè neceſſitas non fuit, quanta debet eſſe in præparatione medicamentorum ſanitatis cauſa generatorum. Reſpiciant frumenta: quæ non cruda, qualia ex terra emerſerunt, ſtatim pro cibis offeruntur: ſed parata prius palea & furfure in farinam rediguntur: quæ etiamnum non cruda, ſed fermentata ritè probèque ſubacta pinſitur, & coquitur, vt fiat panis aptus nutritioni. Non itaque vnica tantum & ſimplex præparatio eſt panificium, ſed multiplex, artificioſa, & inſigne magiſterium. Nam fermentationem conſidera, qua panis leuis & ad nutritionem aptiſſimus fit: tantoque leuior atque ſalubrior, quantò magis fuerit fermentatus. Ponderoſior verò tanto, nutritioni ineptior, & inſalubrior, quanto minus fermentatus fuerit. Quæ ſanè præparatio ſi non præcedat, ſed farinæ ſimplici aqua affuſa, & ita cocta, pro pane, glutinum naturæ noxium parabis. Nunquid vides, vt amylum, res tenaciſſima, ſola aquæ infuſione paretur? aut panis non fermentatus, ſi cum modico aquæ irroretur, digitiſque ſubigatur, in tenacem, ceream, & prorſus glutinoſam ſubſtantiam abeat? Quid igitur putas futurum in ſtomacho atque viſceribus, præſertim debilioribus, ſi eiuſmodi offeratur? nempe talis nihil aliud quàm obſtructiones, materiam calculoſam, & plurimorum morborum ſeminaria procreare poteſt. Quapropter in regimine therapeutico eiuſmodi vſum, cuiuſmodi ſunt placentæ farinaceæ piſtæ (fougaſſes vocant noſtri) piſtoria opera, & ſimilium paſtarum non probè fermentatarum curioſè interdicere ſolent. Nec tamen, quod mirum eſt, ſatis attentè ad cauſas, cur id faciant, aduertunt. At ſciant eam ſolam ob cauſam fieri potiſſimum, quod paſtæ, ex quibus eiuſmodi panes fiunt, non ritè ſint fermentatæ. Tantum prodeſt hęc præparatio, vt Pharmacopœo omnino cognitu ſit neceſſaria. Hæc quippe attenuat omnem ſubſtantiam, hanc ſoluit à ſuo corpore & impuritate terreſtri, vt apta fiat poſtea ad producendum verum balſamum radicalem, atque ſpiritum viuificum. Huius ſolius fermentationis beneficio (vt poſtea pluribus patebit) eliciuntur aquæ

Panificij præparatio qualis.

Fermentationis cognitio omnino neceſſaria.

vitæ ex omnibus ſeminibus farinaceis, atque adeò ex ipſis etiam roſis, denique ex omnibus floribus, herbis, & in vniuerſum vegetabilibus cunctis. Per hanc fermentationem, ſeu fermentum hoc naturæ pari modo omnes corporis noſtri humores attenuantur, ſubtilianturque. Hinc cognoſcas licet, quemadmodum, vel modicum acidi fermenti vniuerſam paſtam fermentat, & panem leuiſſimum, atque concoctu facillimum reddit, qui alioqui futurus erat grauis, & ad digeſtionem ineptus: ita etiam per eandem viam fermentationis, quæ conſiſtit in liquore quodam acetoſo, naturæ, noſtros humores attenuari, atque ad excretionem diſponi: ideoque ſunt quædam acida, quæ ſudores mouent, quamuis ea ex Medicorum vulgari ſententia ſint frigida. Et ſanè qui eiuſmodi præparationem, quæ per fermentationem fit, panificio non adhiberet, ſed tantum grana frumenti, ſicut à natura producta ſunt, aquæ incoqueret, quid quæſo gratiæ, tam nobili alimento conciliaret? Quid vtilitatis adferret naturæ? Immo quid non moleſtiæ eidem, ex re alioquin nobiliſſima vtiliſſimaque crearet? At parantur hoc modo, atque huc vſque medicamenta in officinis. Nam dicam homines abſque panificio etiam fermentato viuere non poſſe: Notum enim eſt, & tradunt hiſtoriæ plures nationes magna ex parte ſimplici hordei, aut leguminum, vel radicum (vt hodiè ſolent Indi Americani) decocto viuere. At noſtros homines abſque eo æquè commodè atque ſalubriter victitare poſſe, illud verò pernego. Digni ſunt profectò, qui alia comedant, qui nolunt meliora. Nimis craſſa herclè iſta medicatio, & ſuis cultoribus tantum digna. Referamus exempli gratia, quod omnibus notum eſt, quid agatur cum vino. Huius pulchram præparationem, qui non attento, & Philoſophico animo contemplatur, non meretur ſanè, vt bibat.

Ad vini perfectionem quales requirantur præparationes.

Primùm ſeparantur racemi, vinacea, pelliculæ: tum exprimitur ſuccus, hic rurſus in dolijs ſuamet natura efferueſcit, ſpumam eijcit, fęces deponit atque tartaream materiam, donec depuretur perfectè. Quæ profectò præparatio, licet naturalis quodammodo ſit, iuuatur tamen ab arte. Fruſtra namque vinum à natura præſtoleris, ſi non exprimas ſuccum, & ritè pręparatum in dolia infundas. Nec ſimilis vtilitas ex vuis, quę ex vino. Helueticos milites nouimus, ceu ſtrage quadam, vineta obruiſſe, vuaſque magna voracitate depauiſſe. At quid accidit? Nimirum crudum, non coctum, nec ritè fermentatum vinum, quod vorare, quàm bibere maluerunt, voracitatis inconſideratæ (licet fortè ob famem vtcunque neceſſariæ) dederunt pœnas Nam dyſenteria paulò poſt maxima eorum pars interijt. Salubrius, & lætius egiſſent, ſi quo vnicè gaudent, merum perfectum, & ritè fermentatum fuiſſent præſtolati. Quid dicam de reliquis cibis? Carnes non crudæ, ſed debitè coctæ, atque conditæ comeduntur: Eadem quoque ratio eſt in alijs cibis.

Extractorum præparandorum ratio, mulierculis haud ignota.

Nunquid vides, vt induſtriæ percupidæ mulierculæ nonnullæ, ſuis ægrotantibus ex carnibus, & volatilibus, parare norint colaturas, gelatinas, conſummata? At hæc extracta ſunt. Separantur quippe terreſtria a laudatiori ſubſtantia, & ægro conducibiliori. Cur non idem facimus de medicamentis? Aegri certe natura, iam plus ſatis proſtrata, crudos iſtos cibos ſuſtinere nequit, ſed ab ijs patitur, aut etiam ſuccumbit. Quanto iſtud magis fiat a medicamentis non ritè præparatis, & ab impuriori ſua ſubſtantia ſeiunctis? Nihil profectò aliud, quam impedit eiuſmodi impuritas,

quo

quo minus medicamenti vis gemina cum hoſte ſuo, morbo, inquam, eiuſque cauſa congrediatur, eumque vincat commode, atque peſſundet.

Quid igitur fiet de ijs medicinis, quæ non tantum cruditatem in ſe continent, ſed malignam quoque qualitatem aliquam: & talem non ſeparatam, aut rite præparatam, vel caſtigatam etiam porro exhibere audebimus? Solent, & (proh dolor) ſolent, ac nimis vere ſæpe, inquam, ſolent, eiuſmodi decocta, puluerata, mixta, nec alio vllo artificio parata medicamenta ægris plus moleſtiæ (ne quid grauius dicam) adferre quam ſolatij atque auxilij. Non itaque ſpernendæ, aut negligendæ ſunt eiuſmodi præparationes, concoctiones, inquam, digeſtiones & fermentationes. Nam hæc ſi fiant, ad imitationem fient naturæ, quæ ijſdem vtitur operationibus ad perfecte maturandos fructus, reſque, quas producit, vniuerſas. Sed pergamus.

Crudorum pharmacorum & ſine artificio digeſtorum quanta incommoda.

Concoctionis differentia.

Ariſtoteles in quarto Meteororum tres conſtituit πέψεις, ſiue concoctionis ſpecies. Prima eſt, πέπανσις quæ eſt humoris in humido ſemine exiſtentis & indefiniti, a calore naturali facta concoctio. Modus autem hic concoquendi, maturandi, atque perficiendi plantarum, & reliquarum rerum ſemina, vt germinent, & fructus vberrimos producere poſſint, eſt opus ſolius naturæ, quæ pro inſtrumento vtitur illo calore viuifico, qui elemento ſtellarum proportione reſpondet, vt idemmet ait Ariſtoteles. Hunc ars ſi non imitari, ipſius tamen ſequi veſtigia poteſt. Secunda concoctionis ſpecies eſt ἕψησις, ſeu elixatio, quæ eſt indefiniti in humore exiſtentis concoctio, ab humido calore facta. Tertia & vltima eſt ὄπτησις, ſeu aſſatio, quæ eſt eiuſdem interminati a calore arido, & alieno facta concoctio.

Hæ duæ vltimæ concoctiones ab arte præſertim fiunt: circa quarum moderationem diligentes pharmacopœos erudiemus: diligentes, inquam, & verorum Medicorum artiſque obſeruantes, non nugiuendulos, qui candelas, faces, & neſcio quid ridiculi conficere, atque diuendere malunt, & mercatoria merce officinas ſuas opplere, quam veris artis operibus incumbere, ſuamque & artis quam temere profitentur, dignitatem tueri. Sint igitur pro liberalibus mercenarij, & ſordidi, non artifices, artiſque (quotquot ſunt humano generi ſumme neceſſariæ, & almæ Medicinæ famulę) cultores, ſed mercatores, mechanici, ſpem in pompa collocantes, atque lucro. Hoſtem in vrbe malim videre, quam hos nebulones: Ab illo enim cauere norunt ſibi ciues: At ab iſtorum perfidia, quam vel ignorantia, vel malitia, vel ſane negligentia ſua pręſtant, quis ſibi cauebit, niſi qui eoſdem extra vrbium pomeria eijciet, atque exterminabit: De impoſtoribus hoc dico, & pharmacopœi titulum falſo vſurpantibus, ac mercatoriam auaritiæ cauſa cum ea confundentibus, non de candidis, bonis atque diligentibus, ad quos hic noſter labor pertinet, quibuſque hæc noſtra ſtudia, & admonitiones in ſalutem plurimorum, ipſorumque laudem & emolumentum dicata ſunto.

Legitimi, & veri pharmacopœi a ſpurijs diſtinguuntur.

Sed latius digreſſi ſumus, ac forte extra ipſa etiam inſtituti pomeria: placuit tamen in re non parui momenti, vtrumque hoc loco arrepta occaſione, & noſtram ſententiam proferre; nunc vero ad propoſitum redeamus: ad digeſtiones, inquam, tantopere operibus pharmaceuticis neceſſarias, quarum vtilitates ad purificationes, & exactas, atque vera omnium rerum concoctiones, facile percipient, qui eas rite adhibebunt. Opus eſt tantum vel vnico Balneo Mariæ, vel ſaltem caccabo pleno aqua, quæ vel tepida

Neceſſitas & vtilitas digeſtionis.

vel

vel calida ad ignem, ſi opus ſit, reddi poſſit; Nam differentias, & earum regimen poſtea trademus. Hoc medio apozemata, atque decocta pura, & clarificata parabuntur; non vt illa, quæ vulgo oui albumine repurgata, hoc eſt, craſſo illo modo parata, vel vnius quartæ horæ ſpatio omnem fæcem in fundum deponunt, quam tamen iterata agitatione cum liquore perfuſam miſero ægro obtrudere non erubeſcunt; Has fęces paucis aliquot horulis ſeparabimus per digeſtionem, viribus nihilominus integris ſeruatis, aut certe etiam longe valentioribus redditis, dempto nimirum eo, quod laudatioris eſſentiæ vim, atque actiones obtundere, obfuſcare, aut penitus impedire poſſet.

Sic ſolatio erimus ægris, ſic naturam eius tuebimur, morboque, minore eius moleſtia fræna inijciemus, donec a natura ſpecifici medicamenti ope adiuta penitus extirpetur extermineturque. Eadem porro digeſtione perfecte depurantur ſucci radicum, foliorum, florum, vti docebitur in progreſſu. Et quod magis etiam eſt, dum digeruntur, coquuntur etiam, hoc eſt, dulcorantur, atque per Balaneum Mar. humido liquore ſeu vapore ſeparato in ſyrupi conſiſtentiam rediguntur, quem diu ſeruabis, abſque melle, vel ſaccharo. Vt vel hinc conſtet veriſſime ab Ariſtotele prolatum, omnia concoctione dulceſcere, id quod experientia vere confirmat. Aut, ne quid noui introducere videar in officinas, & Pharmacopœorum communi methodo, duas tertias tamen ſacchari minus, quam ſolent, in rite digeſto, atque concocto ſucco addendas ſuadeo, vt palato magis deſeruiam: exempli gratia, in quo ſyrupo antea poſuerunt ſacchari libr. iij. iam vnam tantum adijcient; eritque talis ſyrupus minoribus paratus ſumptibus, nihilominus longe vtilior, & qui longe minori poſſit exhiberi doſi, quæ tamen communibus illis longe ſit efficacior: Nam cochlear vnicum ſyrupi de ſucco roſarum pallidarum hoc modo parati ſufficiet ad euacuationem ſufficientem moliendam. Cum interim Syruporum, vt vulgo ſolent confici, vix plures vnciæ ſufficiant. Nec mirum; quid enim aliud fere in ijs, quam ſaccharum cum minima ſucci quantitate? At notum eſt ſaccharum nec purgare, nec refrigerare, quod tamen conditio Syrupi roſarum pallidarum maxime requirit. Sed de his prolixius ſuo loco agemus.

Omnia concoctione dulceſcunt.

De aquis. Cap. VII.

OPportunum iam eſt, vt quam endituri ſumus pharmaciam in ordinem, ducto a liquoribus (quibus ipſa) exordio remediaque ſingula, eadem methodo diſcutientes, redigamus. At quoniam inter liquores omnes aquæ primum ſibi vendicant locum, earum deſcriptiones præmittere operæpretium eſſe duxi. Has autem in ſimplices & compoſitas diuidemus.

Ex ſimplicibus aliæ ſunt calidæ, aliæ frigidæ, aliæ denique mediam inter vtraſque qualitatem retinent; calidis ad humoris pituitoſi, ac melancholici (quos frigidos eſſe autumant) præparationem vtuntur; frigidæ vero ad bilis omnes ſpecies (quæ calidæ, igniſque in homine naturam retinere exiſtimantur, quemadmodum pituita aquæ, & melancholia terræ) præparandas vſurpantur.

Aquæ autem calidæ, quas Pharmacopœus in officina ſua paratas adſeruare, omnique tempore deſtillare debet, ſunt hæ ſequentes.

Aquæ.

Aquæ calidæ.

Abrotani
Allij
Anethi
Abſinthij
Ambroſi anæ
Artemiſiæ
Baſiliconis
Bardanæ
Betonicæ
Calamenti
Camomillæ
Cardui bened.
Centaurij
Caparum
Chelidoniæ
Ebuli
Eſulæ minoris
Enulæ campanæ
Fœniculi
Hyſſopi
Iridis
Euphragiæ
Iuæ arthriticæ
Iuniperi
Lauendulæ
Maioranæ
Marrubij
Matricariæ
Meliſſæ
Meliloti
Nucum viridium
Florum nucum
Origani
Petroſelini
Pulegij
Pœoniæ
Roſmarini
Raphani
Rutæ
Sabinæ
Saluiæ
Satureiæ
Serpilli

Frigidæ ſunt.

Acetoſæ
Borraginis
Bugloſſi
Succi citri
Cichodij
Cucumeris
Cucurbitæ
Ceraſorum acid.
Ceraſorum nigr.
Endiuiæ
Fructus fragariæ
Lactucæ
Limonum
Melonum
Nymphææ
Plantaginis
Papaueris albi
Papaueris rubri
Portulacæ
Pyrorum agreſtium
Ranarum, aut
potius ſpermatis illarum
Roſarum
Semperuiui
Solani
Sorborum
Violarum

Temperatæ ſunt.

Adianti
Agrimoniæ
Argentariæ
Althea
Alchimillæ
Aſparagi
AlKeKengi
Barbæ hircinæ
Burſæ paſtoris
Calendulæ
Caudæ equinæ
Caſei recentis
Cerefolij
Ceterach
Conſolidæ vtriuſque
Capri folij
Citoniorum
Ebuli
Eupatorij Auic.
Fraxini
Fumariæ
Filicis
Geniſtæ
Halicacabi
Iuæ arthriticæ
Lilij conuall.
Lapathi acuti

Lupuli
Maluæ
Mercurialis
Milij ſolis
Nucum viridium
Parietariæ
Primulæ veris
Polytrichi
Pomorum redolentium
Prunellæ
Sambuci
Scolopendrij
Scabioſæ
Tamaricis
Tapſi barbati
Tuſſilaginis
Valerianæ
Vermium terreſtrium
Verbaſci
Veronicæ
Verbenæ,
Verrumcariæ
Vrticæ
Vlmariæ

Inter enumeratas aquas aliæ ſunt cephalicæ, & cerebri affectibus accommodatæ, ſiue hi generales ſint, ſiue particulares & proprij, & aurium, oculorum, & reliquarum capitis partium morbi.

Aquæ cephalicæ, ſiue cerebrales ſunt, aqua baſiliconis, vetonicæ, calendulæ, calamenti, iuniperi, lilij conuall. maioranæ, meliſſæ, pæoniæ, primulæ veris, roſmarini, ſatureiæ, ſerpilli, florum tiliæ arboris, viſci querni. Omnes hæ aquæ frigidorum humorum, qui in cerebro exiſtunt, pituitæ nempè, ac melancholiæ præparationi inſeruiunt: ac potiſſimum quidem Aquæ Baſiliconis, betonicæ, ſaluiæ, roſmarini, ſtœchados, ſerpilli, Apoplexiæ, reliquiſque eiuſmodi ſoporiferis affectibus ex pituita, & humore crudo natis dicatę ſunt.

Aquę calendulæ, granorum iuniperi, primulę veris (quę & herba paralyſis dicitur) mirè ac ſpecificè ad paralyſim conducunt.

Aquę pœonię, lilij conuall. florum tiliæ arboris, viſci querni antepilepticę nominantur, vt ipſa etiam ceraſorum nigrorum aqua.

Aqua fraxini cum ſuo ſale mixta, ſpecificum eſt ad ſurditatem non inueteratam remedium.

Aquę chelidonij, euphraſię, fœniculi, roſarum, & peculi roſarum, caprifolij ophtalmicę ſunt, ac alię quidem oculorum inflammationibus alię reliquis eorum affectibus, imò, & acuendæ ipſorum aciei conſeruandæque accomodatæ ſunt.

Aquæ bardanæ, camomillæ, enulę campanę, iridis, hyſſopi, vrticæ, peti, adianti, ſcabioſę, tuſſilaginis, bugloſſi, borraginis, violarum, papaueris rubri, pectoris vitijs mirificè conducunt, ex quibus quidem aliæ humori craſſo viſcidòq; bronchijs pulmonum contento attenuando, & iuuandæ expectorationi: aliæ verò tenuiori ac ſubtiliori incraſſando per ſe, aut ſyrupo conuenienti immixtæ mirum in modum conferunt.

Aqua papaueris rubri (quam ſemper paratam Pharmacopœi habere deberent) ſingulare, ſpecificumq; ex intenſiſſimo ruboie notum, ad peripneumoniam, pleuritim, cæteraſque pulmonum inflammationes, remedium eſt.

Aqua peti (quam nec parant pharmacopœi) generoſiſſima eſt ad affectum, quem Aſthma vocant, vt & ipſe etiam ſyrupus, qui ex illo conficitur, vt dicetur ſuo loco: hæc aqua etiam purgat.

Aqua granorum ebuli & ſambuci ſeroſos humores deturbant, & aſciti conueniunt.

Aqua deſtillata ex folijs & floribus tapſi barbati, priùs in vino per triduum maceratis, eſt aqua valdè efficax ad ſedandos arthriticos dolores, ex quacunque cauſa ſubortos.

Aqua barbæ hirci ſeu candelariæ ad idem mirificè prodeſt.

Aqua

Aqua vermium terreſtrium contra ſanguinem ex caſu concretum confert.

Aquæ meliſſæ, ſcabioſæ, acetoſæ, ſucci citri, ſucci limonum, granatorum, cardui benedicti, roſarum & violarum corroborationi cordis ſunt ſaluberrimæ: peſtilentibuſque febribus, ſyncopis, palpitationibus tum aſſumptæ tum forma epithematis extrinſecus admotæ medentur.

Aquæ Abſynthij, menthæ, Ambroſianæ, cotoneorum ſtomachales ſunt.

Aquæ cichorij, endiuiæ, adianthi, hepaticæ, agrimoniæ, eupatorij Auic. lapathi acuti, hepaticæ ſunt, intemperieſque iecinoris humores præparando, ipſumque corroborando, corrigunt.

Spleneticæ ſunt aquæ ceterach, ſcolopendrij, geniſtæ, tamaricis, pomorum redolentium.

Aquæ raphani, halicacabi, granorum iuniperi, limonum, parietariæ, milij ſolis, eſulæ minoris, verrucariæ, calculum comminuunt, arenulaſq; & materias tartareas in renibus accumulatas diſſoluunt.

Aquę maluæ, biſmaluæ, cucurbitæ, melonum, cucumeris, nympheę, renes ipſos leniunt, vrinæque ardorem & acrimoniam contemperant.

Aquæ pyrorum agreſt. & ſorborum alui fluoribus omnibus conducunt.

Aquæ plantaginis, burſæ paſtoris, alchimillæ, veronicæ, pirolæ, caudæ equinæ, conſolidæ vtriuſq;, renum vlceribus, ac excoriationi conferunt, ſuntque aquæ vulnerariæ.

Aquæ cardui benedi. & vlmariæ, petaſites ſunt aquæ ſudorificæ, ac peſtilentibus affectibus conducunt.

Aquę artemiſiæ, matricariæ, marrhubij, mercurialis hyſtericæ ſunt, vterumque iuuant, & affectibus ipſius proſunt.

Et hæ quidem ſunt aquæ, quæ ſingulas corporis noſtri partes reſpiciunt, ſinguliſq; ipſarum pathematis ſiue affectionibus medentur: Et inter eas quidem ſunt, quæ diuerſis, tam internis, quam externis, præter ſupra enumeratos, morbis ſpecifica quadam qualitate accommodantur: videlicet aquæ anethi, florum camomillæ, ſambuci, florum nucum, rutęq; colicis doloribus ex vento profectis, leuamen tribuunt.

Aqua cęparum ad morſus rabidi canis per os exhibita multum conducit; prodeſt etiam ad calculum.

Aqua ex ſucco corticum viridium nucum extracta, ad calculum tum renum, tum veſicæ comminuendum pellendumque expertiſſima.

Aliorum aqua ad idem confert.

Aquæ hyperici & portulacæ, puerorum lumbricos enecant.

Aqua ceraſorum acidulorum, fructus fragorum, papaueris albi, florum centaurij, tertianis febribus & bilioſis non mediocre ferunt ſolatium.

Aquæ ebuli, iuæ arthriticæ, verbaſci, arthriticos dolores ſedant, ſi partibus dolentibus, linteamina ſupra dictis aquis imbuta, tepidè apponantur.

Aqua ex folijs & radice filicis deſtillata omnibus aduſtionibus ex linteaminibus ea imbutis tepidè applicata, ſingulari virtute confert.

Aqua ſpermatis ranarum menſe martio deſtillata, antequam excludantur, excellens eſt ad omnes oculorum, faciei, totiuſque corporis partium phlegmonas, eo, quo dictum, modo admota, remedium.

Ecce tibi aquarum ſtillatitiarum, quibus nullo tempore carere debent Pharmacopœi, catalogum: ecce, inquam, ſpecificas, veraſque vniuſcuiuſque proprietates.

Nec ſanè ſatis eſt illud noſſe, verùm & ipſas deſtillandi, ſeruatis integris virtutibus, atque proprietatibus, modus tenendus eſt: qui quidem alia longè ratione perficitur quàm vulgari illa deſtillatione, qua

phlegma ſolùm, & inutilis quædam aqua citò putreſcens extrahitur.

Noua vtiliorque methodus deſtillandi aquas.

Itaque, vt eam methodum planè reſtituamus, aliamque longè vtiliorem introducamus: herbas, flores, aut reliqua eiuſmodi integra in alembicum (ſiue plumbeum ſiue vitreum ſit) conijciantur, deſtillandi loco: flores deſtillandos conteremus, eorũmque iure torculari expreſſo, & in communem alembicum infuſo, virtutem eius integram ſubſtantiamque more ſolito extrahemus. Quæ quidem vt efficacior euadat, vegetiorque, excipiendæ ſunt fęces, & quæ poſt ſuccum expreſſum, & quæ in alembici fundo remanſerunt, quas in vas terreum impoſitas, igni ardentiſſimo calcinabis, donec omninò in cinerem abeant. His peractis, cineres iſtos in manicam Hippocratis inijcies: quibus infundes prædictam aquam deſtillatam, vt omnem ſalem recipiat, reaffuſione ſæpiùs repetita: & ita quidem habebis aquam ſuo ſale imbutam, præcipuiſque ſtirpis, ex qua emanauit, virtutibus præditam. Aquam, inquam, quæ multos menſes, imò & annos integra incorruptaque conſeruari poteſt, cuius etiam vel vncia vnica plus præſtabit, quàm plures illius, quæ communi via extrahitur. Nec ſanè labori parcendum, aut ab ea operatione abſtinendum, cùm tantæ rei tàmque pretioſæ, ſanitatis nempe humani corporis, gratia fiat. Quod ſi prædictæ aquæ colorem, & odorem proprium imprimere ſit animus: ingentem eorummet florum copiam in roſtro alembici impones, vt inter deſtillandum, aqua ſurſum aſcendens ex iſtis floribus colorem & odorem (quæ vtiles & pulcherrimæ ſunt qualitates) alliciet & retinebit. Et hęc tibi eſt, concinna, ni fallor, breuitate, vera & legitima aquarum ſtillatitiarum prę-paratio.

At verò ſi vnico pharmacopœo omnes ſupra enarratas aquas præparare per ocium, ac commoditatem non liceat, plures eiuſdem vrbis inter ſe conuenire deberent (vti fit pleriſque in locis, ac potiſſimum in Italia) vt vnuſquiſque ſibi partem earum præparandam aſſumeret, alijſque, ſi opus fuerit, mutuò ſuppeditaret: Et ita quidem artis medicæ dignitas conſeruaretur, illorumque gloria, & honos, non ſine ingenti populi vtilitate, augeretur.

Porrò non nobis ſatis eſſe duco primam illam, & ſimplicem, aquas cum integris virtualibuſque qualitatibus deſtillandi reſtitutam methodum inſtituiſſe: qua quidem methodo (præter ipſius aquæ bonitatem) ſi furni, vaſaque propria, & commoda ſuppetant, plus uno die, quam alias pluribus, & faciliori longè negocio deſtillabis, vt cuiuis experto facilè patebit. Quinimò etiam eadem ratione, ſi per balneum vaporoſum aquam extrahere in mentem veniat, totum penè ſuccum prædictum deſtillabis, ita tamen, vt aqua ne minimum quidem fumum, aut vſtionem ſuboleat: neque hoc ſolum, verum etiam eadem methodo ex omnibus plantis calidis, ac odoriferis pręſertim (quas ſulphure, ac oleo, ex odore illo abundare conſtat) vna cum aquis olea puriſſima, clariſſimaque elicies, quę quidem quod aquis ſupernatare percipiantur, facili negotio ſeparabis. Sed & vltra progredi, ac certam facilemque, aquas vitę ex plantis, floribus, ſeminibuſque, cuiuſcumque generis ſint, extrahendi methodum tradere eſt animus. Et id quidem per digeſtionis, & fermentationis viam, qua ſanè cuiuis, candidi ſynceríque ingenij viro iudicare perfacile erit, nos non perperam ſupra operationes iſtas tantis laudibus, & encomijs extuliſſe. At ipſe quidem altius penetrare (niſi ſtupendo prorſus, ac hebeti ſit ingenio) Philoſophariq; poterit, & percipere, quam ſcitè, quàmque commodè ali-

Alia aqua extrahendę ratio per balneum vaporoſum.

Aquæ quoque extrahuntur per digeſtionis & fermentationis viam

bi

bi, nempè in tractatu noſtro de ſignaturis internis rerum, ſanguinis noſtri analogiam cum vino, ipſiuſque aquæ vitæ cum nectare vitæ noſtræ, balſamoque radicali contulerimus. Cum ex omnibus rebus, ac ijs potiſſimum, quæ in alimentum veniunt, ſola prædictarum digeſtionum, & fermentationum ope, imò etiam, & ex ijs, quæ frigidæ exiſtimantur, aqua vitæ elici poſſit, quę ſit vera rei quinta eſſentia. Aqua, inquam, vitæ, quæ de natura cæleſti ætherea, participat, flammamque non ſecus, ac ea, quæ ex vino elicitur, concipiet. Experientia etiam ipſa ſatis planum faciet, quomodo non tantum vinum, ſed & triticum, omniaque cerealia, & ſemina alimentoſa, multo plus nectaris illius viuifici, quam reliqua vegetabilia, alendo corpori noſtro inepta, contineant.

Ex omnibus rebus alimentoſis aqua vitæ elici poteſt.

Hanc autem methodum, vt tandem aperiamus, ordiemur quidem a roſis, quæ frigidę eſſe exiſtimantur, ex quibus tamen odoratiſſima aqua vitæ extrahitur, & adeo excellens, vt vnica eius guttula, ingenti ſatis aquę copię odorem ſuum communicare, eamque vtiliſſimam iucundiſſimamque reddere poſſit.

Roſæ igitur tempeſtate, nec ea quidem pluuioſa roridaque, cum ſcilicet plantæ madido rore humeſcunt; ſed expectandum, donec ſol radiorum ſuorum vi omnem iſtam roridam humiditatem diſſipauerit, copioſa ſatis quantitate colligi debent.

Methodus extrahendi aquam vitæ ex roſis.

Roſas itaque collectas, & quam fieri poteſt diligentiſſimè tritas, in vaſe terreo vitreatro, aut paruo dolio querno includes, & quam optimè manibus premes, quo vas prædictum penè impleatur. Quod quidem vas clauſum obturatumque, vt facilius fiat digeſtio, repones in cellam vinariam per menſem vnum, aut diutius, ſi opus fuerit, donec materiam prædictam, vinum aceta tum ſubolere odoratu percipias. quo argumento iam abſolutam fermentationem eſſe cognoſces, & eo quidem protelanda eſt donec prędictum ſignum appareat. His peractis, aſſume tibi quartam, quintamve roſarum fermentatarum partem pro vaſis tui magnitudine, quod ſanè neceſſario tale eſſe debet, qualia ea ſunt, quibus deſtillatores Chymici olea ſua, & aquas vitæ eliciunt: quæ quidem ampla, æneaque potius, quam plumbea ſunt, refrigeratorijſque ſuis inſtructa, quibus aqua plenis, ſpiritus, frigore condenſati, facilius commodiuſque eliciuntur: aſſumptam illam roſarum fermentatarum portionem, more ſolito deſtilla: quo facto, fœces reſiduas in fundo Alembici ſubſidentes ſepara, & tantundem prædictarum roſarum fermentarum eidem vaſi repone, hiſque prius extractam aquam affunde, omnia rurſus (vaſe Hermeticè clauſo, vti dictum) ad ſiccitatem vſque deſtillando. Collige iterum reſiccatas fœces (quas etiam, ſi velis, cum prædictis referuabis) & Alembico eandem met prædictarum roſarum quantitatem, quam prius, inijce, quibus denuo totam aquam deſtillatam reaffundes, & toties iterabis, donec omnes prædictas roſas fermentatas deſtillaueris. His ritè, vt docet abſolutis, vniuerſam, quam elicueris aquam aſſumes, & lento igni in vaſe colli oblongi, ſiue matratio, ſiue quo aquæ vitæ extrahi ſolent, duodecimam eius tantum partem (quæ omnium penè ſpiritualium quantitas eſt) deſtillabis. Ita vt, ſi verbi gratia duodecim aquę libras habueris, vnicam tantum aquæ, odoriferæ tamen, & iucundiſſimæ, ſpiritualiſque, atque flammam æquè, ac ea, quæ ex vino eſt, concipientis elicies. Quam etiam, vt magis virtualis reddatur, adhuc rectificare poteris. Reliqua verò aqua, quæ in fundo Alembici ſubſidebit, odorifera, longèque

ſuauior, & melior exiſtet, quam ea, quæ communi, aut vulgari modo deſtillatur: cui etiam ſal ſuum imprimere poteris, ſi prædictis fæcibus in puluerem redactis, & manicæ Hippocratis impoſitis, eam ſæpius affundas, quo ſalem ſuum facilius alliciat, retineatque. Eadem planè ratione ex violis, alijsq; floribus, ac ijs potiſſimum, qui calidi odoriferique exiſtunt, vt roſmarini, ſaluiæ, betonicæ, cæteriſque eiuſmodi aquas vitæ elicies, quæ multo præſtantiores efficacioreſque ſunt ad morbos (quibus ſupra conuenire docuimus) propulſandos, quam ſi communi illo vulgarique tramite id perficiatur. Adde quod vel minima quidem quantitate exhiberi poſſunt, vt admirandos prorſus, & incredibiles effectus pariant.

Aqua ex ſtirpibus eliciendi modus.

Ita etiam ex ſtirpibus (cuiuſcunque generis ſint, ſed vt plurimum calidis) tritis, ac dicto modo pręparatis, prædictæ aquæ vitæ facillimè extrahuntur. Idem fit ex fructibus optimè fermentatis, vt ſatis abundè teſtatur experientia in Pomaceo, Pyraceoque, quæ ex pomis pyriſque in vaſe proprio (non ſecus, ac vinum) præparantur, quodammodo vineſcunt, ac tunc ex ijſdemmet aqua vitę extrahitur.

Aqua vitæ ex tritico, granis, &c.

Eademmet aqua vitæ ex tritico, granis iuniperi, lauri, ſeminibuſque farinaceis calidis omnis generis elici poteſt. At quoniam ijſdem ſeminibus non tanta ineſt, quanta floribus, folijſque, liquoris mercurialis, ſeu aquæ copia, trita, craſſoque modo puluerizata, in paruulum dolium, quod ex ligno querno confectum ſit, inijci, & aqua tepida, donec in liquidiorem quandam conſiſtentiam abeant, imbui debent. Quibus etiam ad digeſtionem accelerandum (cui præcipuè incumbendum eſt) tantillum fermenti communis, aqua vulgari diſtemperati adijcere poteris. His peractis, vaſeque optimè clauſo, in loco frigidiſſimo (quo facilius fiat fermentatio) reponantur, donec aceſcere, vinumque redolere ſentias. Tunc eadem methodo, deſtillandique ratione procedes, quam ſupra in extractione aquę vitę roſarum docuimus. Hactenus de aquis ſimplicibus. Reſtat tandem, vt de compoſitis verba faciamus, vtileſque quarundam deſcriptiones tradamus, quas pharmacopoei non modo ſcire, verum etiam paratas ſemper habere; alijſque quam plurimis aquis nullius, aut parui momenti pręferre debent.

Aquæ artificiosè compoſitæ (omnes ferè noſtræ deſcriptionis) ſunt.

- *Aqua Imperialis communis & paratu facilis.*
- *Elixir vitæ Maius, admirandum remedium ad inueteratos morbos, peneq. deſperatos propulſandos, ſanitatem conſeruandam, vitamque ipſam prorogandam.*
- *Aliud Elixir vitæ Minus facillimum.*
- *Aliud Elixir paratu facillimum.*
- *Aqua theriacalis communis pro gregarijs.*
- *Aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica omnibus cordis pathematis, peſtiferiſque affectibus miro progreſſu conferens.*
- *Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempè apoplexię, paralyſi, epilepſiæ, & ſimilibus ſpecifica.*

Alia

Alia aqua theriacalis ad epilepſiam, apoplexiam, & paralyſim.
Aqua antapoplectica & antepileptica.
Aqua antepileptica.
Aqua hirũdinũ antepileptica.
Alia aqua hirundinum.
Alia prædictæ aquæ præparatio.
Alia adhuc eiuſdem aquæ præparatio.
Aqua picarum compoſita ad epilepſiã quoque ſpecifica.
Aqua ophthalmica.
Alia aqua aciem oculorum acuens, cæcitatemq; in ſenibus incipiẽtem prohibens.
Alia aqua ophthalmica.
Aqua ad hęmoptoſim, ſeu ſanguinis ſputum.
Aqua ad phthiſim, & vlcera pulmonũ præſtantiſſima.
Aqua antipleuritica.
Aqua mirabilis ad collapſas vires inſtaurandas: & ad ſpiritus vitales & animales roborandos & reficiendos: quæ elixirio vitæ æqui parari poteſt.
Aqua caponis ad idem.
Aqua ad cordis roborationem contra venena, & peſtilentes omnes affectus.
Aqua ad peſtis curationem & præſeruationem.
Aqua antifebritica.
Aqua alia contra omnis generis febres, pręcipuèq; contra intermittentes.
Aqua ad febres etiam peſtilentes, & ardentiſſimas.
Aqua antinephritica.
Aqua alia antinephritica.
Alia prædictæ aquæ ꝑparatio.
Alia aqua antinephritica.
Aqua ad comminuendum calculum etiam in ipſa veſica.
Alia aqua ad idem.
Alia aqua ad idem.
Alia adhuc ad idem.
Aqua ad præſeruationem calculi.
Aqua hyſterica.
Aqua contra colicã ventriculi & inteſtinorũ, à cruditatibus & flatibus ſubortam.
Aqua ſcorbutica, & hydropica.
Aqua dyſenterica.
Aqua hypnotica.
Aqua ad gonorrhęam virulentam.
Aqua ad ictus ſclopetariorũ.
Aqua balſamica excellentiſſima aduerſus omnis generis apoſtemata, vlcera interna, & externa, potiſſimum autem contra fiſtulas & vlcera phagædenica & maligna.
Aqua podagrica.
Aqua alia podagrica.
Alia aqua antipodagrica.
Aqua ad ambuſta.
Aqua cancrorum ad idem.
Aqua purgans.
Aqua vomitiua, & purgatiua, ſimul.
Aqua ophthalmica.
Aqua cinnamomi.
Aqua garyophyll. & aliorum aromatum.

Aqua Imperialis communis, & paratu facilis.

℞ *Corticum arantiorum,*
Et limonum exſiccatorum ad ſolem, ana ℥ iiij.
Nucis moſcatæ,
Garyophyllorum,
Cinnamomi ana ℥ ij.
Herbarum meliſſæ,
Maioranæ,
Thymi,
Hyſſopi, prius per ſe exſiccatarum ana m. i.
Florum ſaluiæ,
Anthos,
Calendulæ,
Betonicæ, ana p. i.

Inciſis & contuſis omnibus, quæ incidi & contundi, aut imminui quo quo modo debent, ponantur in alembicum affundendo
Aquarum roſarum
Et vlmariæ ana q. S.
Vt ſupernatent materiam duobus tribuſve digitis: digerantur vaſe optimè clauſo, ad calorem Balnei Mar. per octiduum: dein per cineres deſtillentur vt artis eſt, & fiat aqua Imperialis; Cui ſi proprium ſalem addideris, validior efficaciorque efficietur. Hæc aqua cerebrum, cor, ſtomachumque imbecillum roborat, ſi guttulæ aliquot vel per ſe, vel cum iuſculo exhibeantur. Specifica præſertim quoque eſt ad iuuandam in ſterilibus conceptionem, huic adiecta prius copioſa ſatis teſticulorum leporum quantitate, ex quibus prædicta aqua per viam digeſtionis ſalem allicere poterit, & præſtantior reddi.

Elixir vitæ maius, admirandum remedium ad inueteratos morbos, peneque deſperatos propulſandos, ſanitatem conſeruandam, vitamque ipſam prorogandam.

℞ *Rad. Zedoariæ,*
Angelicæ
Gentianæ
Valerianæ
Tormentillæ
Scorzoneræ
Galangæ
Ligni aloes
Santali citrini, ana ℥ iij.
Meliſſæ
Menthe rubræ
Maioranæ
Baſiliconis
Hyſſopi
Thymi
Chamædryos
Chamæpityos, ana m. ſem.
Granorum lauri
Iuniperi
Cort. limonum
Arantiorum ſiccorum
Sem. pœoniæ
Seſeleos
Anethi
Fœniculi
Aniſi
Citri
Cardui benedicti ana ℥ ij.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Macis
Zingiberis
Cubebarum
Cardamomi

Piperis longi
Et rotundi
Spicæ nardi ana ℥ i.ſem.
Benioini
Myrrhæ
Olibani
Succini
Maſtiches ana drach.vi.
Flor. Roſmarini
Saluiæ
Pæoniæ
Stœchados
Calendulæ
Lauendulæ
Hyperici
Centaurij minoris
Betonicæ
Lilij conuall.
Tiliæ arboris ana p.ij.
Flor. cichorij
Roſarum rubr.
Bugloſſæ ana p.i.
Mellis granati
Sacchari albi ana lib.i.
Aquæ vitæ optimè rectificatæ. lib.x.

Incidenda incidantur, & contundenda contundantur. Omnia hæc in matracium capax, & Hermeticè clauſum, ne quid exhalet, inieƈta in fimo equino mediocriter calido per 8. aut 10. dies putrefiant: putrefacta fortiter exprimantur: expreſſio verò per cornutam, vel alembicum ad conuenientē ignem deſtillentur: ponendo in limbo alembici moſchi drach. med. ambræ griſeæ, croci, ana drach.j. Aquam, quę primùm ab expreſſione illa effluet clariſſima (pretioſa tamen) ſeorſim aſſeruabis. Cum verò recipiens (quod capax vitreumque eſſe, & optimè cum collo cornutæ adhærere debet ne vel minimum quidem expiret) obſcurari, ſpiritibuſque ſubalbidis offerciri percipies, aliud eius loco, aut idem met repones, ſi priùs exſtillatum illum primum liquorem ſeorſim aſſeruandum ſeparaueris. Iunctòque denuò optimè, vt priùs, cum collo cornutæ recipiente, ignem per gradus, vt artis eſt, pedetentim augebis, quo prædicti ſpiritus ſubalbidi non amplius appareant. Dein aufer tuum recipiens, vt eam, quę ſecundò elicita eſt, aquam (quam matrem balſami vocant) ſeorſim etiam ſepares, adſeruesque, & hæc quidem tum ad plures morbos extirpandos, tum ad conſeruandam ſanitatem mirabili profectu conducit. Accommoda rurſus prædictum recipiens, ſicut feciſti anteà, per gradus auge, donec deſtillato primò oleo ſubflauo, deinde rubicundo, materiæ in fundo ſiccæ remaneant, nec tamen perfectè aridæ, ne qui exſtillarit liquor, aduſtionem ſuboleat. Quibus peractis, aſſume tibi aquam illam clariſſimam, quam primo ſatis copioſè elicuiſti, affunde reſiduis fœcibus, & fac vt ſimul per 6. aut 7. dies digerantur ad calorem Baln. Mar. donec aqua coloretur, & flaueſcat, attracta ſcilicet magis ignea, & oleaginoſa materiæ portione. Fœces reſidentes, cùm ſcilicet omnem tincturam ſuam prædictæ aquæ impreſſerint, ſeorſim ad dicendos vſus adſeruentur. Poſt omnes prædictos liquores (ſeruata tamen ſi libuerit ex vnoquoque proportione aliqua ad effectus ſupra commemoratos, quibus mirum in modum proſunt) & eum quoque ipſum liquorem, qui ex fœcibus tincturam attraxerit, ſimul miſcebis, vt inde pretioſiſſimum, longèque prædictis excellentiorem elixir vitæ elicias, vt ſequitur procedendo.

Tres itaque prædictos liquores ſimul mixtos per cornutam, aut alembicum vitreum (nulla tamen præmiſſa digeſtione præter mixtionem ipſam)

ipſam) deſtillabis, eademque plane ratione, qua prius elementa principiaque liquorum ſeparabis. Elicies namq; primam aquam clariſſiman, quam ſeorſim reſeruabis, cum ſcilicet recipiens fumo nubiloſo obſcurari percipies dein mutato recipiente, accommodatoque, vt priùs, ignem eò continuabis, donec liquorem ſubflauum effluere percipias, quem etiam ſeorſim vt priorem adſeruabis. Interim dum prædictę deſtillationes, aut elementorum ſiue principiorum duorum ſeparationes fient; reſeruatas ſuperiùs fæces ad ignem reuerberij, calcinabis, ex quibus in cinerem redactis ſal, vt artis eſt, cum prima tua aqua clariſſima allicies, quæ quidem aqua ſale ſuo imbuta, cum reliquis duobus adſeruatis liquoribus permiſceatur, vt tandem ex triangulo facias circulum, vt loquuntur philoſophi, nempe, vt ex tribus illis diſtinctis aquis, per circulationem in pellicano, ea qua decet arte, factam, vna eſſentia erumpat, fiatque ea ratione magnum illud elixir vitę, arcanum admirandum. Et id quidem via ſatis ſuccincta, facili atque philoſophica, veriſque philoſophis nota, ex qua viam & certam methodum omnibus rebus conficiendi elixiris conſequeris.

Huius elixiris ineffabiles ſunt virtutes ad curandas, & præcauendas vertigines, epilepſias, apoplexias, paralyſes, manias, melancholias, aſthmata, ſyncopes, lipothymias, ſtomachique & aliarum partium imbecillitates, cachexias, hyſtericas paſsiones, & alia id genus ſumma & deploranda ſymptomata. Huius guttulæ aliquot tantùm exhibentur cum decocto conuenienti, morboque appropriato: vt verbi gratia, ad epilepſiam, cum aqua pœoniæ, lilij conuall. aut florum tiliæ arboris: Ad paralyſim, cum aqua calendulæ: ad peſtem, cum aqua vlmariæ, aut cardui benedicti: ad aſthma, cum aqua ſcabioſæ, peti, tuſſilaginis, aut ſimilibus. Valet etiam illud elixir ad reſtaurationem, & conſeruationem balſami noſtri radicalis, ſi quatuor, aut quinque guttulæ exhibeantur cum iuſculo, vino, aut conuenienti aliquo liquore.

Sed dices, laborioſiorem æquo, prolixioremque eſſe huius elixiris præparationem. At ſanè longè ſatius, neceſſariumque magis eſt tempus in tantis, tamque admirandis rebus, quàm in refarcienda vilibus ac inutilibus penè medicamentis officina collocare. Attamen vt omnibus etiam indulgeam facilliorem et iucundiorem forſan elixiris ad ſanitatē conſeruandam vitamque prorogandā, efficaciſſimi præparationem ſubſcribam.

Elixir vitæ Minus facillimum.

℞. *Rad. gentianę in talleolas ſectarum & exſiccatarum*
Rad. centaurij minoris ana ℥ iij.
Galangæ
Cinnamomi
Macis
Garyophyllorum ana ℥ i.
Flor. Saluiæ
Hyperici
Roſmarini, ana p. ij.
Vini albi generoſiſſimi lib. vi.

Macerentur in matracio vitreo benè clauſo per octo dies ad ignem Baln. Mar. lentum: deinde fortiter exprimantur, & per alembicum vitreum deſtillentur per cineres ad ſiccitatem. Aquam deſtillatam fæcibus reaffunde, vt ex his in balneo Mar. tepido totam tincturam elicias: fæces poſt tincturæ extractionem reducantur in cineres, ex quibus ſalem elicies aqua cardui benedicti, vel vlmariæ, ſalemque illum

ex artis præſcripto optimè depuratum, vt docebimus, c. de ſalibus, prædictæ ſuæ propriæ aquæ iam tinctæ addes. Ex hoc elixire quarta cohlearis pars, aut per ſe, aut ex liquore conuenienti diu exhibeatur. Specificum eſt remedium ad omnes cachexias, ſtomachi imbecillitates, quem a viſcidis, & mucilaginoſis humoribus, huic adhæreſcentibus expurgat, mundificatque, vermium generationem prohibet, corpuſque ſanum conſeruat, & ab iniuriis tuetur. Hoc autem bis tantum in hebdomade, ſed tamen longo tempore vtendum eſt.

Aliud elixir paratu facilimum.

℞. *Ligni aloes*
Rad. galangæ
Zedoariæ,
Scorzioneræ ana vnc. 1.
Macis.
Garyophyllorum
Cinnamomi,
Cardamomi
Dictamni,
Corticis citri ana vnc. ſem.
Coriandri præparati,
Granorum alkermes,
Iuniperi ana drach. 3.

Craſſo modo contuſa in vas vitreum cum collo oblongo, quod matracium nuncupamus, ponantur: ſuperinfundatur aqua vitæ fortiſſima, ex vino canariæ deſtillata, vt materiam quatuor, aut quinque digitos ſupernatet: macerentur omnia in loco frigido per ſpacium 8. dierum, agitando vas bis, vel ter in die: aqua interea temporis cunctas ſimplicium virtutes extrahet, ac iiſdem impraegnabitur, & tingetur: Tunc id, quod clarefactum, eorundemque ingredientium proprietatibus tinctum, & impraegnatum fuerit, ſeparabis per inclinationem, ſtudioſeque in phialis probe clauſis ſeruabis, ac tempore neceſſitatis eiuſdem exhibebis cochleare dimidium, vel vnum integrum ad ſummum. Ex reſidua materia, ſiue ſpiſſamento illo formari poterunt linimenta ad apoplexiam, & paralyſim, coronali ſuturæ, ſpinæ ceruicis, & partibus ex cauſa aliqua frigida dolentibus applicanda in forma cataplaſmatis, ſiue linimenti, addendo olea conuenientia. Vel ex his omnibus etiam aquam, in modum aliarum aquarum modo deſcriptarum, componere licet, ſi libet.

Aqua theriacalis communis pro gregarijs.

℞. *Theriaces Alexandrinæ vnc. 3.*
Myrrhæ vnc. 1. ſem.
Aquæ vitæ,
Vini odoriferi ana lib. ſem.

Miſceantur, digerantur, & deſtillentur ad ſiccitatem in balneo uaporoſo. De hac aqua exhibe vnc. ſem. cum aqua rutæ, vel fumariæ: potenter ſudores mouet, valet ad peſtilentes omnes affectus.

Aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica omnibus cordis pathematis, peſtiferiſque affectibus miro progreſſu conferens, ſudoremque mouens.

℞. *Rad. Angelicæ*
Zedoariæ
Garyophyllatæ
Barbæ hirci
Tormentillæ

Petaſites
Enulæ campanæ ana vnc. 2. ſem.
Raſ.cort.Ligni Indici vnc.7.
Santali citrini
Cinnamomi
Macis
Gran. Iuniperi.
Sem.Cardui benedicti.
Citri,
Et corticis eiuſdẽ, ana vnc.1.
Dictamni albi
Scabioſæ
Menthæ rub.
Chelidoniæ
Scordij
Rutæ
Melißæ
Scorzioneræ ana m.1.
Flor. Centaurij minoris
Hyperici
Geniſtæ
Calendulæ
Borraginis
Bugloſſæ ana p.1.

Macerentur per quatriduum ad ignem Baln. Mar. in

Vini maluatici lib.3.
Succi limonum.
Aquę nucum viridium
Meliſſæ
Vlmariæ
Cardui bened.ana lib.ſem.

Dein exprimantur.Expreſſioni adde

Theriaces vnc. ſ.
Cõfectionis de hyacintho vn.1
Conf.alkermes drach.6.
Diamargarit.frigid.
Diacoralli ana drach.3.
Diambræ,
Diamoſchi ana drach.2.
Croci
Myrrhæ ana vnc.ſem.
Sacchari candi lib.ſem.

Macerentur denuò per duos,treſve dies ad eundemmet ignem balnei. Dein deſtillentur per cineres ad ſiccitatem: fiat aqua theriacalis. Vt præſtantior, & efficacior fiat, extrahendus eſt ſal ex fæcibus reſidentibus,ea,qua decet, arte,atque cum aqua prædicta commiſcendus. Si velis,non opus erit deſtillatione. Sed de ſecũda infuſione exhibebis vnc. 2. Validius namque, ac præſtantius erit remedium, & prouocandis ſudoribus magis idoneum.

Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempè apoplexiæ, paralyſi, epilepſiæ, & ſimilibus ſpecifica.

℞. Rad. pæoniæ
Viſci querni
Acori vulgaris,ana vnc. 3.
Gran.iuniperi maturorum
Sem.pæoniæ ana vnc. 1.
Garyophyllorum
Macis ana drach.6.
Caſtorei vnc.ſem.
Flor. ſtœchados
Calendulæ
Betonicę
Anthos
Saluiæ
Lilij conuall.
Tiliæ arboris ana p.2.

Incidenda incidantur, contundẽda contundantur, & macerentur p triduum ad ignem balnei calidi, in

Vini albi generoſi lib.2.
Aquæ pæoniæ,
Saluiæ
Calendulæ ana lib.1.

deinde

Deinde exprimantur fortiter. Huic expreſſioni adde

Theriaces Alexandrinæ vnc. 4.
Confect. anacardinæ Meſ. vnc. 1. ſem.
Diamoſchi,
Aromatici Gabrielis ana vnc. ſem.

Macerentur denuò per duos, treſve dies ad ignem lentum Baln. Mar. dein exprimantur, & deſtillentur per cineres ad ſiccitatem; fiat aqua theriacalis. Datur ex paruo cochleari argenteo ad inſultus epilepticos, apoplecticoſque, & prædictos morbos mirificè conducens.

Aqua antepileptica maior Quercet.

Huius aquæ deſcriptio repetitur in noſtra Tetrade, Cap. 24.

℞. *Rad. angelicæ*
Zedcariæ
Bardanæ
Scorzioneræ
Tormentillæ.
Biſtortæ
Enulæ campanæ
Gentianæ ana vnc. 1. ſem.
Rad. pæoniæ maris, & feminæ, decreſcente luna, in ſigno Leonis collectæ.
Raſuræ ligni buxi,
Viſci querni,
Et viſci coryli ana vnc. 2.
Santali citrini
Ligni aloes
Myrobal. omnium ana vnc. 1.
Dictamni albi drach. 6.
Herb. Meliſſæ
Scabioſæ
Acetoſæ
Fumariæ
Agrimoniæ
Rutæ
Anagallidis
Matricariæ
Menthæ rubræ
Abſynthij Pontici
Hyſſopi ana manip. 2.
Sem. Cardui bened.
Citri
Pæoniæ
Seſeleos
Gran. Iuniperi ana vnc. ſem.
Cubebarum
Macis
Nucis moſchatæ
Cinnamomi ana drach. 3.
Florum geniſtæ
Hyperici
Centaurij minoris
Tiliæ arboris
Lilij conuall.
Calendulæ
Flor. Cichorij
Bugloſſæ
Roſ. rubr. ana p. 1.

Sumendæ erunt radices, herbæ & flores, qui quam recentiſſimi fuerint ex temporis opportunitate, qua parabitur hæc theriacalis aqua: quod quidem commodiſſimè fiet in æſtate, cum omnia tunc abundè vigeant, & viribus valeant. Atque hæ radices, herbæ, & flores recentes, in amplo mortario quam tenuiſſimè contundentur. Quæ ſi ſicca fuerint, recentiorũ defectu, craſſiuſculè conquaſſabuntur. Omnia autem optimè mixta ollæ indantur vitreatæ ſatis capaci, vt tota mixtio liberè ea contineatur: cui ſuperinfundantur

Aquæ ſtillatitiæ primulæ veris
Lilij conuall.
Flor. Tiliæ,
Et calendulæ ana lib. 1. ſem.
Aq. Meliſſæ
Hyſſopi
Roſmarini
Geniſtæ ana lib. ſem.
Vini albi optimi lib. 2.

Aut quantum ſatis fuerit, ad mixtionem illam imbuendam, & perfundendam: quæ ſæpè manibus intrò, aut cochleari comprimetur, vt melius humectetur, & liquorem imbibat. Hæc autem olla arctiſſimè occluſa, ne quid expiret, lento igne foueatur, dum materia tepeſcat, vt ſic melior, ac facilior fiat fermentatio, ſeptem aut octo dierum ſpacio: quò enim diuturnior maceratio, eo melior futura eſt fermentatio. Poſtea exprimantur omnia; & linteo ſecernatur, ac traiiciatur expreſſio. Deinceps fæces torculari fortiter comprimantur, vt tandem aridiſſimæ reddantur. Atque totus hic expreſſus liquor in plures alembicos diffundatur, vel in magno deſtillatorio cupreo ſimul colligatur, cum refrigeratorio vaſe, (quæ omnibus pharmacopœis obuia, & in promptu ſemper eſſe debent, ad aquas, & olea vegetabilium extrahenda) ex quo aqua extilleiur, quæ precioſa, & excellens futura eſt. Relictæ autem fęces ſuperiores interea igne reuerberij in cineres reducentur: quibus apprimè calcinatis, ſuperior aqua calidè affundetur, & reaffundetur, donec ſuum ſalem ab illis extraxerit: ſicque aqua potentior, & efficacior reddatur, quæ tamen ſola, & citra ſalis ſui adiuuctionem, ad curationem, & præcautionem epilepſiarum omnium, ſiue idiopathicarum, ſiue ſympathicarum; omnibus etiam ætatibus & temperamentis ad vnc. med. tutò, & feliciter exhiberi poteſt; & quidem matutinis horis. Neque enim ea præparandi tantum, & corroborandi ægrum uim habet; vt quæ etiam malignas qualitates adoriatur, vndecunque eæ progrediantur: ſed etiam huius morbi verum, ſpecificum, & ἀντιφάρμακον eſſe certiſſimum eſt.

ADDITIO.

Veruntamen, vt aqua nobilior, perfectior, & maioris virtutis ſit, ac energiæ magis ſpecificæ aduerſus hunc morbum, additamentis his, quæ ſequuntur, ditabitur, vt videlicet ad iſtius aquæ libras quatuor addas

Theriacæ Venetæ, aut Monſpeſſulanæ, eiuſque quam optimæ vnc. 3.
Confect. de hyacintho vnc. 1. ſem.
Confect. alkermes vnc. med.
Pulu. Diamargarit.
Diacorall.
Lætificant. Gal. ana drach. 2.
Diacaſtorei vnc. ſem. aut etiã amplius,
Caſtorei ipſius ſimplicis dr. 2.
Camphoræ drach. 1.

Mixtis omnibus; & vaſi longioris colli (quod matracium vocant) firmiſſimè clauſi impoſitis, in Balneo Mar. fiat digeſtio per quatuor dies: Deinde igne cinerum deſtillatio p alembicum extrahatur; deſtillatam aquam ter aut quater ſuper ſuas fæces cohobando, ea cautione tamen, ne nimia fæcum exſiccatione liquor extractus aduſtionem redoleat. Quæ tamen non eſt metuenda, ſi ex Balneo Mar. vaporoſo, vel ad ſiccitatem vſque fiat extillatio. Hac ratione præſtantiſſima aqua elicietur, non tantum ad omnes epilepſias, ſed etiam apoplexias & paralyſes. At, ſi ſecundæ huius deſtillationis fæces in cineres redigatis,

& ex

& exijs ſalem aqua meliſſæ, iuxta artem, extrahatis, eumque ter, aut quater ad maiorem puritatem & ſubtilitatem ſoluatis, filtretis, & coaguletis, eumque ſuæ aquæ immiſceatis, in qua confeſtim ſoluetur, auctiores longè vires, & potentiorem multo energiam eiuſmodi aqua habitura eſt.

Aqua antapoplectica minor.

℞. *Aquarum Flor. Tiliæ arboris*
Lilij conuall.
Ceraſorum nigrorum
Saluiæ
eo, quo dictum ſupra, modo extractarum, *ana lib.1.ſem.*
Viſci querni
Dictamni
Garyophyllorum
Cinnamomi
Nucis moſchatæ
Macis
Cubebarum
Zingiberis ana vnc.1.
Sem. pæoniæ
Baccarum iuniperi,
Dictamni ana vnc.1.ſem.
Flor. anthos
Saluiæ
Betonicæ
Stœchados
Calendulæ
Hyſſopi ana p.1.
Camphoræ drach.3.
Digerantur per aliquot dies: dein deſtillentur per balneum vaporoſum ad ſiccitatem. Doſis cochleare 1.

Alia aqua ad epilepſiam, apoplexiam, & paralyſim Quercet.

℞. *Rad. recentium angelicæ*
Enulæ campanæ
Zedoariæ ana vnc.1.
Raſ. ligni buxi drach.6.
Pæoniæ, luna in leonis ſigno decreſcente, ſi fieri poteſt, collectæ,
Viſci querni rec. ana vnc.2.
Dictamni albi vnc.1.
Sem. Cardui bened.
Citri
Acetoſæ
Portulacæ
Pæoniæ,
Luna decreſcente collectorum, & decorticatorum ana vnc.ſem.
Nucis moſchatæ
Macis ana drach.3.
Flor. Cotulæ fœtidæ
Sambuci ana p.3.
Flor. Saluiæ
Stœchados
Lilij conuall. ana p.2.
Puluerisanda pulueriſentur craſſiuſculè, & contundenda contundantur, ac macerentur per quatriduum ad ignem Baln. Mar. in aquarum
Rutæ
Ceraſorum nigrorum
Flor. Tiliæ
Geniſtæ
Hyperici ana lib.2.
Dein fortiter per torcular exprimantur. Huic expreſſioni adde
Diamoſchi
Diamargariti frig.
Diacoll. ana ℥ ſem.
Raſuræ cornu cerui vnc.1.

Con-

Confect. de hyacintho
Confect. alkermes
Theriaces veteris ana vnc. ſem.
Camphoræ drach. 1.

Denuò per duos dies in Baln. Mar. digerantur, ac tandem deſtillentur per cineres. Huius aquæ exhibeantur pro doſi vnc. ſem. vel vnc. 1. in ipſo paroxyſmo. Vt preſtantius euadat remedium, ſalem ex capite mortuo, aut fæcibus in cinerem redactis, vt artis eſt, extractum addes, reaffuſa nempe ea ipſa aqua ſuper cineres toties, dum virtute ſalis impregnata fuerit.

Aqua hirundinum antepileptica.

℞ *Hirundinum adhuc in nido exiſtentium 8. aut 10. paria.*
Flor. lilij conuall. p. 2.
Garyophyll.
Macis ana vnc. ſem.

Coquantur omnia in duabus tribuſve heminis vini albi optimi: dein exprimantur fortiter, & deſtillentur: huius aquæ cochlearia duo hoc morbo correptis exhibeantur: promptè enim à præſenti paroxyſmo liberat, futurumque prohibet. Hanc me primum docuit D. Rondeletius, Med. celeberrimus Monſpelienſis, & præceptor meus; quam tamen pro magno, & non reuelando ſecreto celabat. Eidem autem hirundinum aquæ paucula, quæ ſequuntur, adieci, cuius etiam felices & admirandas vidi experientias.

Alia aqua hirundinum.

Accipe ſuo tempore ſex aut ſeptem, vel plures, ſi velis, hirundinum nidos, cum ipſæ lanugine cooperiri incipiunt. Has integras in alembicum proprium conijce, deſtilla, & aquã inde effluentem aſſerua. Dein fæces reſiduas in fundo ſubſidentes in cinerem, qua decet arte, redige, ex quo ſume lib. ſem.

Cinerum cranij humani, & ſi fieri poteſt, non humati ℥ 3.
Caſtorei ℥ 1 ſem.
Pul. viſci querni 1.
Succi rad. & fol. pæoniæ vnc. 6.
Aquarum flor. hyſſopi
Flor. tiliæ arboris
Lilij conuall. ana lib. 1.
Aceti ſcillitici lib. ſem.

Quibus infunde aquam omnem, quam ex hirundinibus elicuiſti. Macerentur omnia per aliquot dies ad ignem balnei; dein per cineres, aut ſaltem per Balneum vaporoſum ad integram ſiccitatem deſtillentur: ea enim ratione aqua ἐμπύρευμα non redolebit, ſed cũ omnibus ſuis qualitatibus integris, & requiſitis effluet. Hæc aqua per ſe ſola, dulci proprio imbuta (præmiſſis tamen per menſem integrum generalibus remediis cõuenientibus) ad medium cochleare ſumpta mirabiles effectus prodit.

Alia prædictæ aquæ præparatio.

Rec. Suo tempore 7. aut 8. pullorum hirundinum nidos, ſola tãtum lanugine hirſutorum, nec dum perfectis plumis veſtitorum: hos in terreo vitreato vaſe firmiſſimè obſtructo, ad reuerberandum componito, dum toti pulli in cinerem cum viſceribus, & plumis redacti ſint. Ex hoc cinere accipe vnc. 3. (cuius ſi tanta non ſit copia, de reliquis tantum detrahes, quantum fuerit defectus pulueris) cineris cranii humani vnc. 2.

Pulu. rad. viſci querni
Angelicæ
Zedoariæ ana vnc. 1. ſem.

Sem. pœoniæ
Gran. iuniperi conquaſſatorum ana drach. 6.
Caſtorei vnc. 1.
Succi radicum & foliorum pœoniæ
Aceti ſcillitici ana lib. 1.
Aquæ hyſſopi
Flor. Tiliæ
Lilij conuall.
Saluiæ
Roſmarini ana lib. 1.

Macerentur ſimul omnia in vaſe fortiter obſtructo ad aliquot dies in Baln. Mar. deinde fiat deſtillatio in cineribus, mediocri igne, ad ſiccitatem. Cauendum, ne deſtillatum aduſtionis ſaporem referat.

Vt autem hæc aqua corroboretur, & vis eius augeatur, aridas fæces accipe, eaſque in calcem vi ignis albiſſimam redige; quibus in manica, aut filtro Hippocratis impoſitis ſuperfundatur deſtillatus liquor, qui crebra repetitione ſua calci reaffundatur, & identidem traiiciatur, dum totum ſalem, in quo poſita eſt ſumma remedij virtus, ſecum eduxerit, & aſportarit. Atque ſic aquam, nō ſimpliciter & craſsè ſtillatam, quales ſunt vulgares, quæ ſtatim muciditatem, & corruptionem contrahunt, ſed omnium ſimplicium dotibus ac virtutibus imprægnatam, ac diuturnæ conſerua tionis habebitis. Ex qua admirando ſeffectus (ex arte ſpagyrica manantes) vbique & ſemper eritis experturi.

Alia eiuſdem aquæ præparatio.

R. iiij. aut v. hirundinum nidos: quos in fruſta cum ipſis plumis ac lanugine & viſceribus diſſecabis: coquantur in v. aut vj. hydromelitis ſextariis, eo modo, quo aliæ carnes in olla elixantur. His adde

Rad. & ſem. pœoniæ
Angelicæ
Viſci querni
Raſuræ cranij humani
Cornu ceruini
Gran. iuniperi conquaſſatorum
Dictamni
Meliſſæ
Betonicæ
Thymi
Hyßopi ana q. voles.

Iuſculum prælo fortiter exprimatur, ac percoletur. Expreſſioni aut colaturæ ſequentia adijciantur

Macis
Nucis Moſchatæ
Garyophyllorum
Cinnamomi, ana drac. 2.
Caſtorei vnc. med.
Flor. purpureorum anagallidis
Liliorum conuall.
Tiliæ arboris
Roſmarini
Saluiæ
Betonicæ ana. p. i. aut duos.
Croci drach. med.
Camphoræ drach. 2.
Aquarum florum primulę veris,
Et calendulæ ana lib. i.

Macerentur ſimul omnia ad aliquot dies; deinde fiat liquoris deſtillatio ex arte: cuius & in ipſo paroxyſmo, & èxtra ipſum, prout morbus exigit, exhibeatur ſemicochleare.

Aqua picarum compoſita ad Epilepſiam quoque ſpecifica.

R. Pullos picarum N. xij. qui fruſtatim vnà cum inteſtinis & pennis incidantur, & ponantur in vas terreum vitreatum, addendo

Rad. pœoniæ
Zedoariæ

Viſci querni ana vnc. 2.
Flor. Tiliæ arboris
Lilij conuall.
Hyſſopi ana p.ij.

Coquantur in oxymelitis anthoſati & aquæ meliſ.an.lib.iiij. ad medietatis conſumptionem: dein exprimantur. Huic expreſſioni adde

Gran. iuniperi
Sem. pæoniæ ana vn. med.
Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Croci
Cinnamomi
Cubebarum ana drach. 3.
Caſtorei vnc. 2. ſem.
Flor. Betonicæ
Stæchados arabicæ
Primulæ veris
Citri mali ana p. 2.
Anagallidis purpureis flori bus p. 3.

Contuſa contundenda digerantur per 4. dies: dein deſtillentur per balneum vaporoſum ad ſiccitatem. Doſis huius aquæ eſt cochlear vnum vel alterum.

Aqua ophthalmica.

℞. *Succi eufraſiæ*
Chelidoniæ ana lib. med.
Lactis caprini lib. 1.

Miſceantur omnia ſimul, addendo

Zingiberis
Macis craſſiuſculè conquaſſatorum ana vnc. i.
Aloes vnc. ſem.
Vitrioli albi vnc. 3.

Macerentur quatuor, aut quinque dierum ſpacio, deſtillenturque per balneum vaporoſum. Aquæ deſtillatæ adde tutiæ fruſtula non tamen pulueriſata, quæ prius in cochleari ferreo nouo ignita fuerint; nouies extinguantur, & tandem cum aqua prædicta continuò reſidere ſinantur, cuius guttula vna oculo etiam inflammato admoueatur: nec reſpiciendum ad calida illa, quæ prędictam illam aquam ingrediuntur, etiamſi initio dolor ingraueſcat, ferueatque per tempus aliquod: miros enim effectus prodet; tartarum illud oculis adhęreſcens, pungens acerrimumque dolorem inferens, & falſas mouens lachrymas, diſſoluendo. Singulare eſt remedium ad omnes ophthalmias, præferendumque ſanè omnibus iſtis ſimplicibus aquis refrigerantibus; vt roſarum, plantaginis, cerefol. & ſimilibus, collirijſque oculorum refrigerationi dicatis, vt ipſa etiam experientia, pręter allatam ſupra rationem, fidem faciet. Confert etiam ad amblyopiam & amauroſim, ſi huic crocus metallorum admiſceatur; quem credo baſim, & fundamentum eſſe aquę ophthalmicæ Martini Rulandi, doctiſsimi celeberrimiq; Medici Germani, cuius ipſe admirandos effectus miro ſucceſſu expertus eſt, vt videre eſt in illius Centurijs tamdiu in lucem editis.

Alia aqua aciem oculorum acuens, cæcitatemque in ſenibus incipientem prohibens.

℞. *Rad. valerianæ*
Enulæ campanæ
Fœniculi ana vnc. 1.
Herb. Chelidoniæ
Euphraſiæ ana manip. 2.
Pulegij ana manip. i.
Sem. fœniculi
Sileris montani ana drach. vi.
Baccar. iuniperi vnc. med.
Flor. caprifolij

Roſa-

Roſarum albarum an.p.ij.
Stœchados
Saluiæ
Anthos
Sambuci
Calendulæ
Schœnanthos ana p.1.
Gingiberis
Piperis longi
Cubebarum
Cardamomi ana. drac. 1. ſem.

Pulueriſanda pulueriſentur,& cō tundenda contundantur, & infuſa in hydromelitis,maluatici,vel canariæ vini lib.3.ponantur ad ignem lē-tum, vel ſolem per quatuor ſexvè dies: dein omnia prælo fortiter exprimantur: cui expreſſioni adde.

Aquarum peculi Roſarum
Euphragiæ ana lib. ij.
Fœniculi
Chelidoniæ ana lib. 1. ſem.

Miſceantur, doſis vnc. 1. vel ſem. pro iunioribus: ſumatur bis terue in ſeptimana ieiuno ventriculo. Ex eademmet aqua poteſt inſtillari vna aut altera gutta in oculos quotidiè manè.

Alia aqua ophthalmicæ.

Componitur etiam alia aqua ophthalmica ex lib. 2. vrinæ pueri optimè purificatæ, additis vnc. 4. vitrioli, totidem vncijs tutiæ, ex quibus omnibus per dies aliquot maceratis, dein per cineres ad ſiccitatem deſtillatis fit aqua ophthalmica, cuius guttulæ aliquot inflammato oculo, aut debilitato admouentur.

Aqua ad hæmoptoſim, ſeu ſanguinis ſputum.

℞. *Rad. biſtortæ*
Symphyti maioris
Tormentillæ ana ℥ 1.
Herb. centinodiæ
Millefolij
Veronicæ
Pyrolæ
Saniculæ
Burſæ paſtoris cum rad. ana m.i.
Summitatum rubi
Lentiſci ana Manip. ſem.
Gran. ſumach
Myrtill.
Sem. plantaginis
Berberorum
Papau. albi, ana drach. vi.
Flor. nymphea
Cucurbitarum
Citoniorum
Roſ. rubr. ana p. 2.

Contuſa & commixta omnia macerentur per quatriduum ad ignem balnei in ſuccorum deputatorum

Plantaginis
Portulacæ
Acetoſæ
Agrimoniæ ana lib. 2.

Dein fortiter exprimantur: his adde

Succorum Acaciæ
Hypociſtidos ana ℥ 2.
Terræ ſigillatæ
Boli Armeni veri, ana vnc. ſem.
Electuarij Diatragacanthi frigidi drach. 2.

Macerentur denuo per quatriduum, dein per cineres ad ſiccitatē deſtillentur: huius aquæ, qui laborat hæmoptoſi, capiat cochlearia duo, aut tria, vel per ſe, vel addito ſyrupo myrtilli de roſis ſiccis, aut ſymphyti deſcript. Fernelij. Quod ſi ab immodico ſanguinis fluxu exoluantur vires, adde ſcrup. 1. tincturæ corallorum, vel para deſtillatum, quod cum morbo pugnet, & refectioni inſeruiat.

Aqua ad phthiſim, & vlcera pulmonum præſtantiſſima.

℞. *Spec. Electuarij reſumptiui*
Diapenidij
Diatragacanthi frigidi
Diacorall. ana vnc. ſem.
Trochiſc. de ſpodio
Et de terra ſigillata ana drach. 6.
Conſeru. ſymphyti maioris
Roſ. rubr.
Flor. verbaſci ana vnc. 1.
Sem. plantaginis
Berber.
Melonum
Cuſcutæ
Papau. albi
Citoniorum ana drach. 10.
Pulueris cancrorum fluuiatilium drach. 3.

Contuſa craſsiuſculè omnia macerentur per 4. dies in

Aquarum veronicæ
Scabioſæ
Buglosſę
Plantaginis
Symphyti maioris ana lib. 1.

Dein fortiter exprimantur & deſtillentur per cineres: huic aquæ deſtillatæ adde

Tincturæ corallorum
Et Magiſterij perlarum ana drach. 3.
Butyri, ſeu lactis Sulphuris vnc. ſem.
Miſce: doſis vnc. 1. ſem.

Vel per ſe, vel admixta vnc. ſem. ſyrupi myrtillorum, aut de roſis ſiccis, de qua vtendum ad pluſculos dies.

Aqua antipleuritica.

℞. *Flor. papau. rheadis exſiccatorum p. 6.*
Coralli rubri tenuiſſimè puluerizati, & pulueris corticum auellanarum rubrarum.
Sem. cardui benedicti, ana, vnc. 1.

Macerentur per triduum ad ignẽ Baln. Mar. in aquarum.

Papaueris rheadis lib. 2.
Aq. Cardui benedicti
Vlmariæ ana lib. 1.

Dein per cineres deſtillentur: de hac aqua exhibe vnc. 3. addendo ſyrupi papau. rheadis vnc. 1. idque ante ſomnum reiteretur, ſi opus fuerit: non prætermittenda erit prius ſanguinis miſſio. Cũ hac aqua multos pleuriticos etiam deſperatos ſanitati breuĩ reſtitutos ſæpe vidimus.

Aqua mirabilis ad collapſas vires inſtaurandas: & ad ſpiritus vitales & animales roborandos & reficiendos: quæ elixiri vitæ æquiparari poteſt.

Fac deſtillari vinum Candiæ ſiue vinum maluaticum optimum quinquies vel ſexies, in vnaquaque vice rectificando, vt artis eſt. In hac aqua vitæ, poſt primam vel ſecundam deſtillationem, phlegmatiſque ſeparationem, macera

Flor. roſmarini exſiccatorum
Bugloſſæ
Boraginis
Cort. citri ſicci
Ligni aloes,
Et cinnamomi ana q. voles

Habita ſemper quantitatis conficiendæ ratione; multoties hanc aquam cohobando & reducendo.

In

In cuius optimè rectificatæ lib. 1. diſſolue

Confect. Alkermes vnc. ſem.
Ambræ griſeæ drach. 2.

De hac exhibe cochleare dimidium in cordis deliquio, melancholicis, & aliis deploratis affectionib.

Aqua caponis ad idem.

Quamuis in VuecKeri viri doctiſſimi Antidotario, opere non minus laborioſo quàm vtili, aliquot huius aquæ deſcriptiones ſatis elegantes reperiantur; non tamen intermittere potui, quin hic vnam de noſtris adiungerem.

℞ caponem vnum (vel plures, pro vt lubet) antiquum, & pinguē, exenteratum in fruſta diſcinde, & in phialam vitream capacem inii- ce, addendo

Santali citrini
Ligni aloes
Garyophyllorum
Nucis moſchatæ
Cinnamomi
Macis ana vnc. 1.
Galangæ.
Corticis citri
Zedoariæ
Croci vna ℥ ſem.
Flor. Roſmarini
Saluiæ
Betonicæ
Lauendulæ
Borraginis
Bugloſſæ
Roſ. rubrarum, ana p. 1.
Coralli præparati vnc. 1.
Granorū alkermes, drach. 3.
Vini Canariæ menſ. 1.
Sacchari albiſſimi lib. ſem.

Vas bene clauſum, vt nihil euaporet, collocetur in Balneum Mar. ferui dum, per octo, vel decem dies: donec ui bullientis aquæ in minutiſſimas particulas decoctus fuerit. Exprimantur poſtea omnia per torcular, & in alembico deſtillentur. Doſis eſt cochlear vnum atque alterum. Geſnerus hanc aquam mirificè commendat ad vires exhauſtas, & ipſas etiam febres continuas.

Aqua ad cordis roborationem contra venena, & peſtilentes omnes affectus.

℞ *Rad. Angelicæ*
Carlinæ
Tormentillæ
Cort. citri,
& Olibani ana vnc. 2.
Sem. Cardui benedicti
Acetoſæ
Vlmariæ
Santalorum omnium ana vnc. ſem.
Conſeru. Bugloſſæ
Roſarum
Violarum
Mithridatij
Confectio. de hyacintho ana vnc. 2.
Spec. Diamargariti frigidi
Camphoræ ana drach. 2.

Terenda terantur craſſiuſculè, & indantur omnia in alembicum vitreum, ſuperaffundendo aquæ vitæ rectificatæ. lib. 4. digerantur vaſe optimè clauſo: dein per cineres, aut balneum vaporoſum deſtillentur, & eſt aqua mirabilis ad lipothymiam, ſyncopen, & peſtilentes omnes affectus: doſis ſemicochleare argenteum, vel paulò plus.

Aqua ad peſtis curationem, & præſeruationem.

℞. *Ligni aloes vnc.* 1.
Rad. Garyophyllatæ
Gentianæ
Zedoariæ
Angelicæ
Tormentillę ana vnc. 2.
Cinnamomi
Macis
Santali rubri
Bacc. Iuniperi
Sem. Cardui benedicti
Cort. Citrij & ſem. eiuſdem ana drach. 6.
Dictamni Cretenſis ſicci
Meliſſæ
Hyſſopi ana M. 1.
Raſuræ cornu cerui
Eboris, ana vnc. ſem.

Macerētur ad ignem lentum per ſex octove dies in ſuccorum depuratorum rutæ, ſcordij, & vlmariæ ana vnc. 8. dein fortiter prælo exprimantur: his adde

Theriaces
Mithridatij optimi ana ℥ 2.
Confect. de hyacintho,
Alkermes ana vnc. ſem.
Spec. diambræ drach. 2.
Croci drach. 1.
Camphoræ drach. ſem.
Vini maluatici,
& aquæ vitæ optimæ ana lib. 1 *ſem.*

Infundantur denuò per ſex dies ad ignem lentum vaſe optimè clauſo, vt nihil expiret: dein fortiter exprimantur: de quo expreſſo, ſi velis, exhibere poteris; peſte iam correpto, vnc. 2. Eſt magnum ſudorificum. Vel expreſſum illud deſtilletur per cineres, & fiat aqua: doſis vnc. 2. ſem. his addendo ſyrupi aceſitatis citri, vel limonum, vnc. ſem. fiat potio: ſudorem mirum in modum prouocat: peſte correptis primo etiam die exhibetur, etiam prætermiſſa purgatione, & ſanguinis miſſione, quam euacuationem in multis peſtilentibus affectibus improbamus: reiteretur potio, ſi opus fuerit, ſequenti die. Confert etiam ad omnes affectus venenatos, ſi cum aliqua aqua vel ſyrupo conuenienti commiſceatur. Ad peſtis præſeruationem ſufficiunt quatuor ſexve huius aquæ guttulæ, in vino, vel iuſculo conuenienti, & mane propinatæ; ex guttulis aliquot eiuſdem aquæ labra, nares, aures, illiniri etiam poterunt ſingulis matutinis graſſante morbo.

Aqua antifebritica,

℞. *Meliſſæ*
Betonicæ
Argentinæ ana partem vnam;

Vt ex illis omnibus ſimul tritis, & expreſſis, lib. 4. ad minus ſucci extrahi poſsint,

℞ *Succi foliorum, & rad. Centaurij minoris, (quod febrifugam vocant) lib.* 2.
Aquæ aſtacorum, ſeu cancrorum fluuiatilium cum criſtis conquaſſatorum lib. 1.
Aquæ ex ſucco capitum papau. albi elicitæ lib. ſem.
Aquę fructuum fragariæ lib. 1 *ſem.*

Miſceantur, & per alembicum vitreum per cineres deſtillentur: ſpecificum eſt remedium ad omnis generis febres, ac intermittentes potiſſimum, ſed maximè tertianas nothas, & exquiſitas. Huius autem

vſus

vſus eſt eiuſmodi, vt 12. horis ante paroxyſmum clyſter emolliens, & refrigerans injiciatur: dein quinque ante prædictum paroxyſmum horis inſculum optimè conſummatum exhibeatur. Acceſsonis verò initio propinandæ ægro ſunt vnc.3. prædictæ aquæ: cui ſi guttulas aliquot ſpiritus vitrioli addideris, præſtantior euadet.

Aqua alia contra omnis generis febres, præcipuèq. contra intermittentes.

℞ aquarum Fragorum
Centaurij ana lib.2.
Mellis lib.2. vel 3.

Omnia inuicem mixtas indantur in Alembicum, quod ſine pileo in formicarum aceruum ſepeliatur: vbi formicę a mellis dulcedine pellectæ, cateruatim irruent in hanc aquam: poſtquam harum ſufficientem collegeris quantitatem, exime vas, omnia inuicem optimè agitando: dein capitello ſuper alembicum repoſito, omnium fiat deſtillatio per cineres. Doſis eſt ſemicochleare, aut paulò plus, ſi vires patiantur. Initio paroxyſmi ſatis vehementem prouocat vomitum. Infiniti ex huius aquæ vſu priſtinam valetudinem recuperarunt. Sed medici eſt deliberare prius, quam eandem porrigat, num æger ad vomitum procliuis ſit, nec ne? num materia, quæ febrem efficit, idonea ſit vacuationi per vomitum, aut contra? numque ægri vires validiores, aut debiliores exiſtant? His omnibus exquiſito iudicio libratis, intrepidè vomitiuum hoc exhibebitur: cuius effectus præſtantiſſimi ſe indies in pluribus ægrotis prodent.

Aqua ad febres etiam peſtilentes, & ardentiſſimas.

℞. Rad. Tormentillæ
Bugloſſæ
Scorzioneræ
Acetoſæ ana vnc.1.
Theriaces Alexandriæ ℥ 2.
Succi Limonum depurati
Aquar. Fumariæ
Vlmariæ
Cardui bened.
& Centaurij minoris ana vnc.4.
Diamargarit. frig. vnc. ſem.
Extracti ſcordij drach.3.

Macerentur per quatriduum: dein exprimantur, & deſtillentur, de qua æger febricitans capiat vnc.4. & coopertus paulò plus ſolito ſudabit.

Aqua antinephritica.

℞ Rad. Reſtæ bouis
Petroſelini
Eryngiorum ana drach.1. & ſem.
Parietariæ
Herniariæ
Saxifragiæ cũ toto ana M.2.
Argentariæ M.1. ſem.
Senelorum
& Baccar. Alkekengi conquaſs. ana vnc.3.
Milij ſolis
Fœniculi dulcis ana unc.2.

Conquaſſentur, & macerentur in vini albi generoſi ſuffic. quantitate per quatriduum: dein fortiter exprimantur, & deſtillentur: de hac aqua ſumat cochlear vnum, aut alterum ſingulis matutinis, aſſum-

pto

pto prius bolo ex caſſia, vel ex ele-ctuario lenitiuo, vel diaſebeſten.

Alia aqua antinephritica.

℞. *Succ. Argentariæ*
Senelorum
Parietariæ ana lib. 1. ſem.
Hydromelitis ſcillitici li. 1.
In his liquoribus ſimul mixtis ma cera per 5. aut. 6. dies ad ignem len-tum Baln. Mar.
Gran. Iuniperi cõtuſorũ vnc. 3.
Milij ſolis
Saxifragiæ
Altheæ
Bardanæ
Fœniculi ana vnc. 2.
Pulu. Herniariæ
Rad. Reſtæ bouis
Cinnamomi ana unc. 1.
Camphoræ vnc. 2.
Dein deſtillentur per cineres. De hac aqua exhibe ad vnc. 2. cui aquæ ſi ſal proprium ex arte paratum, & conuenienti quantitate addas, longè potentius erit remedium.

Alia prædictæ aquæ præparatio.

℞ *Succ. Raphani*
Limonum ana lib. 1. ſem.
Aquar. Betonicæ
Argentariæ
Saxifragiæ
Verbenæ ana lib. 1.
Hydromelitis maluatici li. 2
In his liquoribus ſimul mixtis ma cera per quatuor, aut quinque dies ad ignem lentum B. M.
Gran. Iuniperi maturor. & recent. vnc. 3.
Milij ſolis
Sem. Bardanæ
Raphani maioris
Saxifragiæ
Vrticæ
Cæpæ
Aniſi
Fœniculi ana unc. 1. ſem.
Quatuor ſem. frig. maior. mundatorum.
Sem. Altheæ ana drach. 6.
Extracti lithontrib.
electuar. Ducis,
Et Iuſtini, Nicolai ana vnc. ſemis.
Calcis teſtarum ouorum
Cinnamoni ana drach. 3.
Camphoræ drach 2.
Dein fortiter exprimantur, & de-ſtillentur per cineres: de hac aqua exhibe ad unc. 2. cui aquæ ſi ſal pro-prium ex arte paratum, & conueniẽ-ti quantitate addas, præſtantior mul to euadet aqua.

Alia adhuc eiuſdem aquæ præparatio.

℞. *rad. Helenij*
Pimpinellæ
Petroſelini
Pyrethri ana vnc. 1. ſem.
Sem. Milij ſolis
Saxifragiæ
Aniſi
Fœniculi
Vrticæ ana drach. 6.
Spec. Diatrion piper.
Lithontrib. ana drach. 2.
Baccar. Lauri
Iuniperi ana vnc. 1.
Sanguinis hirci, ſeu cerui vnc. 4.
Halicacabi
Sem. geniſtæ ana vnc. ſem.

Con-

Contundenda contundantur, & macerentur in ſuff. quantitate ſpiritus vini, per quatuor dies, dein deſtillentur: de hac aqua exhibe vnc. 1. vel vnc. 1. ſem.

Aqua ad comminuendum calculum etiam in ipſa veſica.

℞. *Succor. Porri*
Cæpę
Raphani ana lib. 2.
Limonum
Parietarię
Auriculę muris, ana li. med.

Omnibus his ſuccis ſimul commixtis, fiat primum digeſtio, & fermentatio: (quæ duæ operationes magno pere requiruntur) dein deſtillatio. Addi quoque poteſt cryſtallus calcinatus, nec non fimus columbinus, qui totus eſt nitroſus, ſingulorum quantum ſatis eſt. Hæc aqua per os exhiberi, vel in ipſam etiam veſicam iniici poteſt. Calculum comminuit, & ſenſim in puluerem conterit, mucilaginoſam præterea & tartaream omnem ſubſtantiam, vnde lapis generari ſolet, tum in renibus, tum in veſica, incidit & diſſoluit, idque ſine vllo periculo & dolore. Eſt denique remedium potentiſsimum & ſummum, noſtroque artificio inuentum & deſcriptum.

Ad idem.

℞. *Succ. Eſulę minoris*
Verrucarię
Centumnodij ana lib. 1.

In his macera borracis vnc. 1. dein deſtillentur.

Ad idem.

℞. *Aquarum ſtillatitiarum Alkekengi Fol. Querq. ana lib. 2. ſem.*

In quibus macera per quatuor dies ad ignem Baln. Mar.

Rad. Pyrethri craſſiuſculè contuſæ
Galangæ ana vnc. med.
Aloes ex veſica vnc. 6.
Sem. Fœniculi
Geniſtę
Milij ſolis ana drach. 3.
Lapidis Iudaici
Lincis, ana drach. 2.

Deſtillentur per cineres lento igne; doſis vnc. 2. vel tres.

Ad idem.

℞. *Rad. Raphani in orbiculos diſſectæ, & in alembicum iniectę bonam partem.*

Huic adde

Cinnamomi
Nucis moſc. ana vnc. 1. aut amplius,
Pyrethri vnc. 6.
Bacc. matur. iuniperi vnc. 1. ſem.
Fœniculi dulc. vnc. 1. ſem.

Vini albi optimi tantum, vt duos treſue digitos materiam ſupereminneat; omnia digerantur in loco frigido. per 10. vel 12. dies, & poſtea deſtillentur per cineres. Doſis huius aquæ eſt ab vnc. 1. ad vnc. 2. vel omiſſa deſtillatione, poſtquam macerata & digeſta fuerint, traiiciantur per manicam Hippocratis, ac ſi voles, ſaccharum addes ad conficiendum claretum; de quo capies vnc. 1. vel duas.

Aqua ad præſeruationem calculi.

R. *rad. Eryngiorum*
Reſtę bouis.

Et quinque rad. aperitiuarum ana vnc.1.
Herb. Herniariæ M.2.
Cort. Limonum vnc.1.ſem.
Quat. Sem. frig. maior.
Sem. maluæ
Altheæ ana vnc.3.
Saxifrag.
Milij ſolis
Lapillorum Meſpillorum
Raphani maioris
Bardanæ
Gran. Iuniperi maturorum & rec. ana drach.6.
Fruct. Alkekengi num. 20.
Iuiubarum paria 6.
Dictamni Manip.ſem.
Flor. Geniſtæ
Hyperici
Betonicæ
Et Maluæ arboreſcentis ana p.2.
Liquiritiæ vnc.2.ſem.
Caſſiæ ligneæ vnc.1.

Contundenda contundantur, & puluerizāda pulueri zentur, & macerentur in aquarum

Argentinæ
Senelorum
Parietariæ ana lib.ſem.
Vini albi generoſi lib.2.

Idque per quatriduum in Balneo Mariæ calido; dein fortiter exprimātur. Expreſſioni adde

Spec. diatragacanthi frig.
Trochiſcorum alkekengi ſine opio an. vnc.1.

Denuò digerātur ad ignem Baln. Mar. per vnum diem vel alterum, & deſtillentur per alembicum vitreū, vt artis eſt.

Aqua hyſterica.

℞. Succorum depuratorum
Matricariæ
Mercurialis ana lib.1.
Nucis moſchatæ
Cinnamomi
Ligni aloes
Macis ana vnc.1.
Flor. Anthos
Saluiæ ana p.1.
Caſtorei drach.6.
Fæculæ Bryoniæ vnc.ſem.
Vini albi generoſi lib.1.ſem.

Digerantur per tres aut quatuor dies: dein deſtillentur per balneum vaporoſum feruentiſſimum: fiat aqua pro hyſtericis omnibus affectibus: doſis cochlear vnum manè. Vterum ab impuritatibus detergit: muliebri fluori confert, hyſtericiſque omnibus affectibus conducit.

Aqua contra colicam ventriculi & inteſtinorum, à cruditatibus & flatibus ſubortam.

Deſtilla aquam ex floribus Nucum & Camomillæ, de quibus ſingulis cape lib 4. miſceantur, in ijſque infunde per quatriduum florum Camomillæ veræ & Sambuci, ana p.6. dein fiat expreſſio, & colatura: in qua rurſus infunde vt prius, per 4. dies prædictorum, florum ana p.6. tandē denuò colentur, & prælo fortiter exprimātur, cui expreſſioni adde

Sem. Fœniculi
Aniſi ana vnc.1.
Baccar. iuniperi vnc.2.
Baccar. Lauri vnc.1.ſem.
Cinnamomi electi drach.6.
Menthæ rubræ ſiccæ

Stent in infuſione in Baln. Mar. per duos dies: dein deſtillentur per cineres. Hæc aqua eſt tum ventriculi, tum inteſtinorum anodynum remedium: dolores omnes à flatibus & à quauis alia frigida cauſa ſubortos ſedat, flatuſque ipſos diſcutit. Doſis ab vnc.2. ad tres.

Aqua

Aqua ſcorbutica & hydropica.

℞ *Cort. Capparum*
Fraxini
Tamariſci
Polypodij querni ana unc. 2.
Herb. Cochleariæ
Naſturtij aquatici
ſummitatum Meliſſæ
Eupatorij Meſuæ
Ceterac
Chamædr.
Chamæpit ana m. 2.
Sem. Fœniculi
Aniſi
Cardui bened. ana vnc. 1. ſem.
Flor. Geniſtæ
Centaurij minoris
Hyperici
Sambuci
Epithymi ana p. 2.
Omnia macerentur per tres dies in
Aquarum Fumariæ
Seri lactis ana lib. 3.
Vini albi generoſi lib. 4.
Oxymelitis ſcillitici lib. 1.
Dein colentur & exprimantur: ex preſſioni adde
Trochiſcorum de capparibus,
Dialaccæ ana drach. 6.
Dein deſtillentur per cineres ad ſiccitatem. Doſis vnc. 2. mane tribus horis ante cibum: continuando per aliquot dies ſecundum morbi magnitudinem.

Aqua aduerſus humorem melancholicum. Hæc aqua tartareos craſſosque humores melancholicos tum in liene tum in meſenterio, alijſque nutritioni famulantibus partibus, collectos ac infarctos præparat, incidit, digerit, emollit, & liquefacit, futuræque euacuationi aptos reddit: melancholiæ hypochondriacæ, quartanæ febri, ſcirrho tum hepatis tum lienis conducit. Sed confert proprie ad ſcorbutum, malum quidem maritimis aquiloniſque, præſertim regionibus familiare & endemicum.

Si prædictæ compoſitioni herbas cichoraceas, radices vicetoxiti, rubiæ tinctorum, valerianæ, ſeminaque ſambuci & ebuli addideris, cum trochiſcis de eupatorio, de roſis & de rhabarbaro, concinnabis aquam ad hydropem perutilem.

Aqua dyſenterica.

℞ *Rad. Acetoſæ*
Pentaphylli
Tormentillæ
Biſtortæ
Burſæ paſtoris
Symphyti vtriuſque ana vnc. 1 ſem.
Cort. Citrij ſiccæ vnc. 1.
Lignis aloes
Ligni rhodij
Myrobalan. omnium ana vnc. ſem.
Sem. Melonum
Cucumeris
Acetoſæ
Citri
Portulacæ
Endiuiæ
Papau. albi
Pſyllij
Citoniorum.
Coriandri præparati
Et granorum myrti ana drac. 6.
Flor. Tapſi barbati
Maluæ arboreſcentis
Camomillæ
Roſarum rubr. ana p. 2.

Macis
Nucis moſchatæ ana drach. 3.
Cornu cerui preparati
Trochiſcorum de ſpodio
Et de terra ſigillata
Lapidis hematitis preparati ana drach. 2. ſem.
Acacie vnc. 1.

Contundenda contundantur, & pulueriſanda pulueriſentur, ac macerentur per 6. dies ad ignem Baln. Mar.

In aqua. Pyrorum agreſtium
Sorborum
Plantaginis
& Tormentille ana lib. 2.
Aq. Florum Malue arboreſcentis
Camomille, &
Verbaſci ana lib 1.

Dein colentur, & quam optimè exprimantur: huic expreſſioni adde

Contra hemorrhagiam.

Opij Dhebaici preparati, id eſt ſuo ſulphure narcotico (quod ſuauiſſimi ſomni loco veternum inducit) per lenem ignẽ prius ſpoliato drach. 1. ſem.
Extracti dyſenterici noſtre deſcriptionis
Croci martis ana drach. 2.
Croci orientalis drach. 1.
Spec. ℞. Diatragacanthi frigidi drach. 6.

Dein ex artis præſcripto deſtillentur, vt fiat aqua: quæ non tantum mirabilis eſt in dyſenteria communi vel peſtilentiali, ſed & in omni alui fluore omnique hæmorhagia ſanguinis a quacunque parte defluat, aut ſuboriatur.

Aqua hypnotica.

℞. 4. ſem. frigidorum maiorum excorticatorum, ana unc. 2.
Sem. Papau. albi lib. vnc.
Lactuce vnc. 4.
Hyoſciani vnc. 2.
Flor. Nymphe
Violarum
Roſ. rubr.
Papau. rheadis ana p. 4.
Flor. Sambuci
& ſummitatum Rute ana p. 2.
Macis
Nucis moſchate
Bemoini ana drach. 6.

Contundatur, & infundantur per quatriduum.

In aquar. Roſarum
Lactuce
Nenupharis
Papaueris rheadis ana li. 2.

Dein colentur, & fortiter exprimantur: huic expreſſioni adde.

Requi. Nicolai unc. ſem.
Croci
Mumie ana drach. 3.
Camphore
Caſtorei ana drach. 1.

Deſtillentur ex artis præcepto: doſis huius aquæ vnc. 2. tempore ſomni. In omnibus diuturnis vigilijs, a febribus ardentibus præſertim excitatis plurimum conducit: præferendaque eſt, vt longè tutior, alijs vulgaribus narcoticis, ſimplici nempe requiei Nicolai, Philonio, ipſiſque pilulis de cynogloſſo, & alijs eius generis. Hæc aqua dolorem etiam omnem obtundit, & mitigat: atque inflammationibus omnibus internis confert, vireſque æmulatur alicuius laudani.

Aqua ad gonorrhæam fœtidam, & virulentam atque etiam inueteratam, præſtantiſſima.

℞ *Pulueris Menthæ ſiccæ*
Dictamni &
Rad. Ireos Florentiæ ana vnc. 1.
Pulu.ſem.agni caſti
Rutę
Lactucæ ana drach. 6.
Terebinth. Venetæ vnc. 4.
Vini albi vnc. 20.

Hæc omnia iniiciantur in Alembicum, & per Baln. vaporoſum deſtillentur: de hac aqua exhibe mane duo cochlearia per aliquot dies, premiſſa conuenienti, ſeu mercuriali aliqua purgatione; hanc centies expertus ſum: conducit etiam ad vlcera renum.

Aqua ad ictus ſclopetariorum.

℞ *Ariſtolochiæ rotundæ*
Baccarum lauri in puluerem redact ana vnc. ſem.
Pulu.herb. Veronicæ
Pirolæ in vmbra reſiccatorũ ana vnc. 2.
Aſtacorum in plenilunio captorum, & in furno exſiccatorum, & pulueriſatorum drach. 6.

Omnes hi pulueres inter ſe mixti lineo ſacco includantur. Quibus peractis, accipiendum eſt vas nouum terreum, vitreatumque, & ſatis capax, cui infundendæ ſunt heminæ tres vini optimi, miſcendo ſimul Peruincæ recens collectæ m. 1. dein etiam ſacculum prædicto puluere refertum, & optimè deligatum. Quæ omnia ita diſpoſita, macerentur per dies aliquot, exprimantur fortiter, & deſtillentur ad mediæ, aut duarum partium conſumptionem. Tum reſeruata ſeorſim aqua deſtilata fæces reſiduæ per manicam Hippocratis tranſcolentur, & ſeorſim aſſeruentur. Huius autem vſus eſt eiuſmodi, vt ſaucius uncias circiter duas aquæ deſtillatæ ſingulis matutinis per dies 14. continuos capiat, vt ex eo, quod in vaſis fundo remanſerit, optimè, vt dictum colato vulnus lauet, & turandam (quæ parua eſſe debet, etiamſi carum & profundum vulnus fuerit) illinat, cui tandem folium caulis rubri ſuper imponat, atque ita mirabiles aquæ effectus experietur. Vulneraria quoque eſt prædicta aqua, miroque progreſſu vlcera inueterata, tam interna, qua externa ſanat. Confert etiam ad cancrum, ſi cum ea decoquas vermiculos, qui multipedes dicuntur.

Vſus aquæ ad ictus ſclopetariorum.

Aqua balſamica excellentiſſima, aduerſus omnis generis apoſtemata, vlcera interna, & externa: potiſſimum contra fiſtulas, & vlcera phagædenica, & maligna.

Ex æquis partibus foliorum, & florum Roſmarini, foliorum & granorum
Lauri
Saniculę
Veronicę
Peti
Myrti
Plantaginis

Deſtilla aquam, in cuius lib. 6. adde
Terebintinę Venetę lib. 1.

Gummi hederæ
& Ceraſorum ana vnc. 3.
Thuris maſculini.
Myrrhæ
Mumiæ ueræ ana unc. 2. unc.
Aloes ſuccotrinæ unc. 3.
Macis
Piperis
Garyophyllorum ana unc. 1.
Sacchari lib ſem.
Croci unc. ſem.

Omnibus inuicem mixtis, fiat in retorta deſtillatio per cineres, vt artis eſt: donec recipiens ſua ſponte refrigeretur. Hanc aquam, quæ tota oleaginea eſt citra vllam rei alicuius ſeparationem, ſerua in phialis probè clauſis. Nam excellentiſſima eſt, & pretioſiſſima: ex ea lauabis fiſtulas, admotis ſolummodo eius aliquot guttulis: item vlcera cancroſa, phagædenica, & ſordida, quæ vicina ſunt malo mortuo, & mira videbis. Præſtantiſſima quoque eſt ad carbunculum, & anthracem peſtilentem ad vomicas, abſceſſus, apoſtemata, & interna vlcera. Offerendæ ſunt tantum aliquot guttulæ cum vino albo, aut cum alio quodam iuſculo, vel aqua vulneraria.

Carbunculus & Anthrax peſtilens, &c.

Aqua podagrica.

℞ *Aquæ Deſtillationis ſpermatis ranarum,*
Tapſi barbati
Felicis ana lib. 2. ſem.
Vrinæ pueri vinum bibentis lib. 3.
His adde *Theriaces recentis unc. 2. ſem.*
Vitrioli
Salis fuſi
Aluminis ana vnc. 4.

Deſtillentur ad ſiccitatem per cineres: huic aquæ adde
Salis Vitrioli, id eſt, è ſuo cochleari extracti vnc. 1. ſem.
Camphoræ
Croci ana drach. 2.

Miſce. Ex hac aqua foueantur partes dolentes tepidè, ſæpè noua, immerſione renouando linteola. Vel cum muria ſalis, & vrina pueri ana ſimul mixta, deſtilletur aqua ad eoſdemmet dolores pacandos.

Aqua alia podagrica.

Recip. Foliorum, & florum ſambuci viridium ana lib. 1. aut plus minus, prout libuerit, maiorem vel minorem quantitatem conficere. Contundantur omnia, & optimè macerentur in aqua vitæ, idque per dies duos vel tres in Baln. Mar. dein deſtillentur per vas vitreum, vel cupreum ad ſicitatem: deque hac aqua bis in die foueatur pars dolens, eaque fidenter. & intrepidè vtere, vel etiam in ea Podagræ ſpecie, quæ a calidis humoribus promanauit.

Alia aqua antipodagrica.

℞. *Spiritus Vini rectificati lib. 2.*
Mellis puriſſimi lib. 1.

Deſtillentur in balneo vaporoſo: ſic duos diſtillabis liquores: primus, eſt aqueus, ſecundus multo fortior, & ſulphureus, quem ſeorſim reſerua: magmati, ſiue remanentiæ adde croci orientalis integri vnc. 1. ſem.
Terebentinæ Venetæ vnc. 2.
Caſtorei drach. 6.
Tartari ad albedinem calcinati lib. ſem.
Salis fuſi vnc. 1.

Phleg-

Phlegmatis vitrioli, a ſuo ſpiritu non ſeparati vnc.4.
Lixiuij ſarmentorum vitis lib. 2.

Macerentur per 24. horas: dein deſtillentur ad ſiccitatem: liquor qui inde emanabit ſeruetur etiam ſeorſim. Fæcibus remanentibus affunde priorem aquam reſeruatam: macerentur, & deſtillentur: Tandem omnes liquores deſtillatos miſce, & denuo per Balneum vaporoſum deſtilla: ſic habebis aquam antipodagricam miræ facultatis.

Hanc mihi aquam Germanus quidam, vir celeberrimus, tanquam ſingulare donum obtulit, affirmans, hãc eſſe ipſam aquam M. Rulandi. Eodem igitur, quo nobis conſtitit pretio, eam nunc reddimus, dignam eandem ſtatuentes, vt in publicum hominum conſpectum veniat. Eximios enim ipſius effectus vidimus in ſedandis podagricis doloribus, ſi linteola in eadem mediocriter calefacta, & immerſa membro dolenti applicentur.

Aqua ad ambuſta.

℞ *Aquæ Stillatitiæ foliorum Filicis lib.1.*
Phlegmatis vitrioli
& Aluminis ana lib ſem.
Flor. Tapſi barbati
Folior. Hederæ nigræ ana M.1.
Limacum rubrarum
Ranarum
Aſtacorum, aut cancrorum fluuiatilium, ana N.10.

Deſtillentur in alembico plumbeo, ſatis magno: igne ex hac aqua foue aduſtum locum quinquies, aut ſexies in die. Aqua quoque ſpermatis ranarum mixta cum ſolo vitrioli phlegmate multum confert. *Aqua ſpermatis ranarum ad ambuſta.*

Ante multos iam annos deſcripſi aquam quandam in meo ſclopetario, ex Felicis tantum additione præparatam, quæ ſola in ambuſtis præſentiſſimum, & ſummum eſt remedium, ſi linteola in ea imbuta loco afflicto apponantur. Aqua ſequens in eodem libro noſtro deſcripta, ad eoſdem vſus valet, poteſtque omni tempore parari.

Aqua cancrorum ad idem.

Cancri aut gammari bulliant cum aqua Semperuiui maioris in vaſe duplici accurate occluſo per diem integrum: poſt deſtillentur ignei ſubiecto. Aqua ter affundatur capti mortuo, & abſtrahatur, tum demum reſeruetur. Inflammationi, ambuſtis, & carcinomati multum confert. Si ex cineribus capitis mortui ſalem cum propria aqua elicies, præſtantius euadet remedium ad curanda carcinomata, & phagædenica omnia vlcera. *Aqua extẽporanea cãcrorum.*

Aqua purgans.

Accipiantur ſemina ſambuci & ebuli, ſuo perfectæ maturitatis tempore, quod erit circiter Autumni initium: ex his prælo exprimatur vinum ſiue ſuccus, conquaſſatis ſimul vinaceis ſiue nucleis ſuis internis: mixtis ſimul omnibus fiat deſtillatio. Hæc aqua ſuper fæces ſuas cohobata, inſignem purgandi efficaciam habet, præcipuèque ſeroſos humores trahit, aromatizetur cinamomo, coriandro cum ſucco contoniorum præparato, & ſimilibus, Hydropicis dari poteſt ab vnc.1. ad vnc.2. *Aqua purgans ſimplex.*

Vt ex ijſdem, ad eoſdem met vſus aqua fiat compoſita, quæ nobiliores ac validiores purgandi vires obtineat. *Aqua purgans compoſita.*

Aq. vt ſupra deſtillatarum
Sem. Ebuli & ſambuci ana lib.1.

Succ.

Succ. Peti
Florum perſicæ arboris ana lib ſem.

His adde ſuo tempore
Flor. Ebuli
Sambuci
Hyperici
Centaurij ana m. 2.

Flores prius contundantur: dein omnia ſimul deſtillentur per retortam, ad ſiccitatem vſque, idque virtute caloris balnei vaporoſi. Aquæ huic Adde.

Aloes ſuccotrinę vnc. 4.
Scammonij vnc. 2.
Myrrhę vnc. 1. ſem.
Cinnamomi
Sem. Fœniculi dulcis
Aniſi ana vnc. 1.

Omnia iterum diſtillentur per retortam, cum ſuo recipiente, vt nihil expirare poſſit, idque in eodem balneo vaporoſo; digeſtionis tempus duret ad diei vnius ſpatium, poſtea inferueſcat balneum ad ſummum, vt ad ſiccitatem omnia deſtillentur; nec vllum aduſtionis periculum hic timendum erit; aquæ enim feruentis vapores, vaſe vndiquaque accuratiſſimè occluſo, aduſtionem prohibent. Quæ diſtillandi ratio omnium eſt optima, tutiſſima & facillima, qua ſola citra alterius rei additionem, ex omnibus herbis & floribus calefaciendi vi præditis, aquæ & olea ſimul & vna elici poſſunt. Dicta aqua omnes humores clementer purgat, infantibus, qui lumbricis & corruptionibus internis infeſtantur conducit, nec non ijs, qui alia remedia vulgari modo parata, prorſus abhorrent. Doſis eſt ab vnc. 1. ad vnc. 2. habita ægrotantis naturæ viriumque ratione.

Aqua & olea ſimul & vnà eliciuntur ex omnibus herbis & floribus calidis virtute caloris Bal. vaporoſi.

Circa finem huius tractationis de aquis, vnicam adhuc coronidis loco addemus, quæ vomitiua & purgatiua ſimul exiſtit. Huius admirandæ admodum ſunt dotes in curandis febribus, etiam peſtilentibus quæ hoc ipſo tempore tyrannidem ſuam exercent in ampliſſima noſtra Pariſienſi vrbe: hæc inſuper præſtantiſſimos prodit effectus in perſanandis pleuriſibus, morbis multum popularibus & communibus: in quorum curationibus hodie infiniti errores committunuur; Quibus rationibus permotus, occaſionem hic vel inuitus arripui, publici commodi cauſa, non diutius celandi tam arduum, & excellens ſecretum, quamuis id præter inſtitutum, ex metallicorum remediorum familia deſumptum ſit: huius enim claſſis medicamina alio nobis reſeruanda propoſueramus, nempe in pharmacopœam noſtram ſpagyricam, quæ propediem hanc quoque lucem viſura eſt, modo Deus Opt. Max. nobis exiguam adhuc huius vitæ vſuram largiatur. Scio non defore criticos aliquos Cenſores, qui cum ſint metallicorum medicamentorum acerrimi hoſtes, ob conatus noſtros candidos proculdubio indignabuntur, noſque reprehenſione & ingnominia laceſſere haud dubitabunt. Sed parum certè moueor ab ipſornm indignatione, dummodo nobis certò conſtet labores noſtros in publicam cedere vtilitatem. Satis eſt ſaltem ijs placuiſſe & profuiſſe, qui momis iſtis, nulla in re inferiores exiſtunt: hi me dignum fauore ſuo exiſtimabunt, meaque me laude minimè priuabũt. Sed quoniam hoc remedium metallicum & chymicum eſt; in eo deſcribendo vocabulis artis chymico medicis intellectu facillimè vtar: cùm iſti ſoli tam ſplendidis & lautis fercu lis guſtandis digni ſunt.

Aqua vomitiua & purgatiua ſimul.

℞. Magneſiæ Saturninæ palinæ & pellucidæ, & lapidis vel ſalis prunellæ ana, miſceantur, igniantur, & calcinentur calcinatione philoſophica, magneſiam inuenies calcinatam & coloratam inſtar hepatis, quam

Magneſia Saturni, & Sal. prunellæ.

quàm dulcorabis & vſibus reſerua bis.

Crocus metallorum.

Puluis hic erit inſtar alicuius croci, eique nomen croci metallorum verè competit; ſi quidem magneſia à qua originem traxit, eſt metallorum radix & primum ens. Eius accipe vnc. 1. aquæ cardui bened. lib. 2. vel tres: cinamomi vnc. ſem. macera omnia per biduum aut triduũ: deinde tranſcola, & vſui reſerua hanc aquam, quæ iure optimo meretur nũcupari aqua benedicta: inſignes enim & mirandos edit effectus: de hac ſume vnc. 1. ſem. aut amplius horis matutinis: non eſt ingrati ſaporis. blandè prouocat vomitum, & quatuor aut quinque ſedes, euacuando per ſuperiora & inferiora ſimul, quod vix præſtabit aliud remedium. Vſurpatur vt ſupra feliciſſimè ad omnis generis febres, etiã peſtiferas; pleuritides item, alioſque deploratiſſimos affectus, qui ob radices profundius validiuſque infixas, vix ſubigi & edomari poſſunt.

Aqua benedicta ex croco metallorum.

ADDITIO.

Equidem ignoro, num aqua benedicta doctiſſimi Martini Rulandi cum hac æquiparanda ſit, necne: filij tanto patre digniſſimi erit, id edocere, & planè mihi perſuadeo, eum in gratiam publici boni aquã ſuam, diu iam celatam, tandem in lucem productum. Obſeruaui in eius centurijs permulta & egregia curationum experimenta, quæ in varijs affectuum generibus ab ipſo pręſtita ſunt, & pręcipuè in pleuritide, cuius morbi curam, paucorum dierum ſpatio, plerumque citra dierum criticorum obſeruationem, venæq; inciſionem abſoluit. Fuit autem à nobis alias in obſeruationibus noſtris animaduerſum, pleuritidis quandam ſpeciem eſſe, quæ in omnibus veram, & legitimam, non autem ſpuriam æmulatur: orta ea eſt à malignis & acribus vaporibus, ab inferioribus partibus ſurſum in pectoris regionem delatis, ex quorum virulentia, & acrimonia, tunicæ, pleurę dictæ, inflammatio, nec non venarum eroſio excitatur, vnde ſanguinis expuitio, ſpirandi difficultas, febris, & alia ſymptomata, quæ veram pleuriſim comitari ſolent, conſequuntur: Vbi purgatio, cum huiuſcemodi præſidijs inſtituta, ſanguinis detractioni, & eccoprotici exhibitioni, longe lateque præferenda erit. Sed huius rei veritatem cognoſcent ij, qui Ferrariæ in Xenodochio aliquandiu degerunt: vbi infinita pleuriticorũ cadauera quotidie diſſecantur, in quibus viſcera interiora, ſtomachus videlicet & inteſtina lumbricis & vermibus tota infarcta reperiuntur. Huiuſmodi pleuritides, quæ ab ijſdem, quibus peſtilentes, ortus ſui cauſam ducũt, auxilium tale expoſcunt, quod facultatem habeat vermes expellendi, & corruptionum incommoda tollendi: qualis eſt virtus & proprietas Mercurij, rerumque mercurialium, ſicut id omnibus ſatis conſtat. Nec dubitandum erit, quin dicta magneſia, quæ eandem participat proprietatem, in eiuſmodi affectibus tam ſuſpiciendos & propè diuinos effectus ſit oſtentatura.

Aqua benedicta M. Rulandi aduerſus pleuriſim.

Pleuritidis notha ſpecies.

Megeurius lumbricorij, hoſtis.

Quoniam autem nobis de pleuritide ſermo eſt, quod morbi genus frequẽter admodum, et cum imminenti mortis periculo ferè vbique graſſari ſolet: hic à ratione non alienum erit, ſi contra eiuſmodi affectum, quædam adhuc remedia propria experientia, à nobis multoties comprobata, propoſuerimus.

Aqua papaueris ad pleuritidem.

Primum eſt aqua papaueris rheadis, ex qua exhibentur vnc. 3. vel 4. cum drachma 1. pulueris ex corallo rubro, auellanis rubris, & lucij piſcis mandibulis compoſiti. Vidi hoc ſolo remedio nulloque altero ſiue interno, ſiue externo adhibi-

to,

to, elegantes ſimul & certos experimentorum effectus.

Pomum ad idem malum.

Si malum perſeueret vltra tertium diem, dandum erit ſudorificum aliquod, quod eidem morbo ſit congruum & ſpecificum, cum pomo curtipendulo excauato, & olibani ſiue thuris maſculi drachma una repleto, & ad ignem cocto, adeò vt puluis olibani ac pomi ſubſtantia, inter coquendum commiſceantur. Sunt qui adijciunt tantillum ſacchari candi. & ita pomum edendum offerunt. Poſt deglutitum pomum aſſumat æger ſubitò duas vel tres vncias aquæ cardui benedicti, & ſtragulis coopertus, multum ſudet. Huius remedij beneficio innumeros priſtinę valetudini reſtitutos nouimus.

Aqua ophtalmica.

Aqua ophtalmica ex crocco metallorum.

Si huius croci ex dicta magneſia parati, & prorſus inſipidi, accipias drachmam vnam vel duas & infundas cum aquarum euphragiæ, fœniculi, aut ſimilium, quæ oculorum affectibus idoneæ ſunt & ſalutares vnc. 5. vel 6. aquam conficies ophtalmicam, miræ admodum virtutis contra amblyopiam, amauroſim, & ſuffuſionem oculorum. Poteſt guttatim in oculum inſtillari citra vllum doloris ſenſum; cuiuſuis enim acrimoniæ expers eſt: Ex ea etiam oculus ſingulis matutinis, idq; ad pluſculos dies irrigari debet. Hæc tantæ virtutis eſt & energiæ plena, vt etiam exterius oculo applicata aluum ipſam ſollicitare poſſit. Hinc idcirco nubecularum viſum turbantium, diſcuſſioni, ſimilibuſque affectibus multo aptior eſt, quam cætera quæque collyria, ex corroſiuis compoſita, vt inter alia eſt aqua cærulei coloris, quæ paratur ex aqua pluuiali & ſale ammoniaco, diu in peluitonſoria ſimul agitatis, cui ſpiritus vitrioli ea agitatione commixtus elegantem inducit viriditatem eaque multi, haud infelici ſucceſſu vtuntur. Sed ex inflammatione & dolore, quem adfert malum ſubinde acuitur, adeò vt aqua, ex croco dictæ magneſiæ concinnata multo præſtantior, meo quidem iudicio habenda ſit, vt potè quæ citra vllum dolorem efficaciter & vtiliter operetur.

Aqua mirabilis vel ab extra ventrem laxans.

Optarem equidem, aquam meam ophtalmicam pari vel ad minimum non inferiori virtute præditam, tantas quoqne promereri laudes, quantas Martinus Rulandus adſcribit aquæ ſuæ, quam in amiſſo penè viſu reſtituendo, ſtupendos planè effectus prodidiſſe, affirmat. Sed quorſum hæc enarro? vt nempè ipſum Rulandum filium ad tam vtile & rarum ſecretum tandem proferendum, & bonis cordatiſque viris, vel publicæ vtilitatis ergo communicandum, tacitè pelliciam.

Aqua antepileptica ex magneſia dicta, & cruſta panis.

Ex dicta magneſia, nulla addita præparatione alia & ex cruſta panis pulverizata, elicio per cornutam ad ignem ſatis magnum aquam antepilepticam, quam pluris facio cæteris omnibus ſupra deſcriptis, quantumuis è varia vegetabilium familia petitis. Huius non mediocres effectus in pluribus feliciter expertus ſum potiſſimum autem in I. Vignone, Euſtachij illius typographi magni nominis filio, is a pueritia in Germania educatus, circa decimum octauum ætatis annum, graui admodum epilepſia corripitur, quam ex omnibus ſignis idiopathicam, omnium que peſſimam pronunciare licuiſſet; auxilium primò & opem à doctiſſimis quibuſdam in Germania medicis imploratam, adhibuit: tandem in natale ſolum à parentibus euocatus, me cum I. Antonio Haraceno viro doctiſſimo alijs quibuſdam celebribus medicis acceſiuit; vbi cùm à nobis communi conſenſu, iuxta artis præcepta, omnibus præſcriptis & tentatis remedijs vulgaribus, nihil pro

ficere-

ficeretur; ſed fruſtra omnia fierent, imò moribus indies adeo increſceret, vt, cum antea ſemel in ſeptimana, poſtea ſingulis ferè diebus, horrenda mali acceſſione, & inſultu æger infeſtaretur. Hinc D. Candolius affinis eius, & veteri amicitia mihi coniunctus, illum fidei, & curæ meæ priuatim commendauit, obnixè petens, vt præter illa vulgaria auxilia, aliquod ſingulare de meis profligando morbo adhiberem: cuius petitioni, fruſtra tentatis ceteris omnibus, tandem locum lubens dedi. Purgatione igitur ſemel tantum præmiſſa cum panchymagogorum meorum vno, ſtatim vſum prædictæ aquæ meæ antepilepticæ ad triginta, vel quadraginta dies ſingulis matutinis continuandum præcipio: in cuius ſecunda exhibitione vermiculorum quoddam genus in excrementis hinc inde volutari animaduerto. Hæc enim aqua proprietatem habet aluum bis vel ter, citra corporis tamen vllam perturbationem, aut vomitum commouendi: cuius aquæ continuo vſu indies, magiſque infinitus vermium numerus educebatur: hæc enim tanti mali minera & fomes, in occulto nimis deliteſcens, poſt exhibitionem vigeſimam vel vigeſimam quintam tandem ſeſe prodebat: qua expulſa & penitus exciſa, æger tam firmam recuperauit ſanitatem, vt ab eo tempore, quo ſanatus eſt, ne vel minimum huius mali veſtigium perceperit. Hæc eſt huius curæ hiſtoria, quæ ante annos pluſquam viginti, per Dei gratiam, feliciter & ex voto ſucceſſit. Hanc vt veriſſimam de induſtria hic commemorare, oculiſque ſubijcere volui, vt indubitanter omnibus conſtet, quam potentes, & planè inenarrabiles ſint effectus horum medicamentorum, vulgo incognitorum: quorum tamen notitiam in patriæ, ac reipub. emolumentum magis, ac magis ceſſuram, apud plures ex animo precor, & exopto.

Aliæ aquas præparandi ratio, ex omnib. aromatibus, herbis floribus & ſeminibus calidis ſiccis.

Præter enumerata tam ſimplices, quam compoſitas artificioſas aquas, quas priſtino ſplendori reſtituimus, ars ſpagyrica alias aquarum differentias, nouo nos docet artificio componere, præſertim verò ex omnibus aromatibus, herbis, floribus, & ſeminibus calefaciendi dote præditis: hæ autem aquæ paratu facillimæ ſunt, ex quibus plurima emergunt commoda, & quarum ope olei plura genera maximè aerea, & partium tenuitate efficaciſſima eliciuntur. Verum, quia omnibus ferè notæ huiuſmodi aquæ exiſtunt, in ijs recenſendis non multum immorabimur: præcipuas tantum in medium proferemus, atque illas, quas pharmacopœi ſemper paratas in officinis habere debent, quod ſcilicet propter inſignes operandi vires in quotidianum vſum cadant, nec ratio aliunde petenda, quam quod nobiliori quodam modo ſimplicium medicamentorum, vnde extractæ fuerunt, facultates ferè totas, & integras in ſe contineant.

Oleæ ſimplicium aquis innatant.

Eodem modo ſimplicium olea, quę proprijs aquis ſupernatant eliciuntur, quæque effectus exerunt non paucos atque vulgares. Aquæ etiam modo dictæ ad ſyrupos diuerſimodè concinnandos proderunt, baſim que ſubminiſtrabunt, quorum inuentionem mihi iure adſcribere poſſum, vt ex capite de ſyruporum reſtauratione latius patebit.

Exordiemur autem ab aqua cinnamomi, quia eius uſus, & vulgatior, & notior eſt, ea itaque ſic parabitur.

AQVA CINNAMOMI.

Aqua cinnamomi, cum vino, & aqua roſarum.

Recip. Cinnamomi vnc. 4. quod craſſiuſculè conquaſſatum, & in æquis vini albi generoſi, & aquæ roſarum partibus (alij in ſolo uino) duorum aut trium dierum ſpacio infuſum in alembico deſtillant, atque ſic aquam lacteam, quæ ſimul in ſe partem ſulphuream, & olea-

 ginoſam

ginoſam cinnamomi continet, eliciunt, accurateque adſeruant. Quod ſi magnam eius quantitatem componere velis, vtere æneo vaſe maiuſculo, cui refrigeratorium annexum ſit. Vulgo pro ſingulis cinnamomi libris vini albi, & aquæ roſarum, ana libræ duæ adijciuntur. Quia vero non multum olei ex cinnamomo extrahi poteſt propter partium illius tenuitatem, vnde fit, vt cum aqua commiſceatur, propterea vinum album, & aqua roſarum peculiariter, & præcipuè vſurpantur, quorum loco in aliorum aromatum, herbarum, florum, & ſeminum deſtillationibus, aquam dumtaxat communem aſſumimus. Exempli gratia.

Aqua Garyophyllorum cũ aqua communi.

Recip. Garyophyllorum conquaſſatorum lib. 1. aut duas, aquæ fontanæ tepefactæ quadruplum, imò plus, ſi viſum fuerit; hæc recipiantur vaſe æneo commemorato, cui vaſculum refrigerans adhæret; macerentur per vnum, duos, aut tres dies, poſt mediocris ignis ſupponatur, ita vt aqua bulliat; tum euaporantem conſpicies, ſecumque oleum Garyophyllorum deferentem, quod quia quouis alio grauius eſt, totum ferè imum petit. Ab aqua verò ſecernitur cum infundibulo, (vt vocant) & lagenula ritè occluſa reconditur. Aqua, quæ remanet poſt olei ſui ſeparationem, turbida eſt, & oleaginoſa: odor, & ſapor Garyophyllorum impreſſi tam vegeti exiſtunt, vt, ſi ea hauriatur, aut naribus admoueatur, qualitates garyophyllorum quã maximè indicentur.

Oleum ab aqua in fundibulo ſeparandum.

Ex hac aqua, quemadmodum ex alijs, quæ hac arte extrahuntur, ex qualibet aromatum ſpecie, vt pipere, nuce moſchata, mace, Zingibere, cubebis, & huiuſmodi ceteris, ut etiam ex omnibus ſeminibus, & baccis calidis, lauri ſcilicet, iuniperi, fœniculi, aniſi, cumini, dauci, pœoniæ, &c. denique ex herbis, & floribus, calore pollentibus, vt ſaluia, roſmarino, thymo, hyſſopo, ruta, calamentha, origano, pulegio, mentha, betonica, & ſimilibus, componi poterunt ſyrupi, qui longe melius vires ſimplicium, ex quibus concinnantur, ſibi concreditas ſeruabunt, geminaſque facultates multo efficacius referent, quam eorundem aquæ, & decoctiones gregaria via paratę, vt paulo poſt dicturi ſumus, vbi de ſyrupis cum ijſdemmet aquis præparatis agemus, & conſequenter ſuo loco cuilibet compertum erit, quibus vſibus olea ipſorum ſimplicium inſeruiant, quæ, vt monuimus, a proprijs aquis ſeparari debent.

Ex omni um horum ſimplicium aquis cõponuntur ſyrupi.

Sed hæc de aquis tractatio hucuſque ſufficiat. Temporis nunc ratio poſtulat, vt vela contrahamus, ne forte longiori mora in uertices inextricabiles abrepti benigno lectori moleſtiam creare videamur. Plures aquas fragrantes, & odoratas ad faciei decorationem, puſtulas, impetigines, lentes, maculas, alioſque externos affectus conferentes, in ſecundum librum nobis reſeruamus deſcribendas, quas, in humani generis vſum, in medium proferre non recuſabimus.

Aqua ad externos faciei affectus ſecun do libro tradẽtur.

De Decoctis. Cap. VIII.

Fatemur equidem, celebrem decoctorum vſum longo iam tempore in communi pharmacia extitiſſe, quem nec ipſi improbamus, ſicut falsò de nobis garriunt quidam Cenſores. Sunt tamen potiſſimum duo, quæ in ijſdem deſideramus, ob quæ noſtræ reformationi haud immeritò ipſa ſubiicienda putauimus. Quod vtique æquus lector ipſemet ſecum paulíſper conſideret, noſtroque conatui haud grauatè fauere dignetur.

Primum eſt, quod in horum decoctorum compoſitionem, ex communi more recipiantur ingredientia

tia adhuc viridia, & ſuperflua humiditate ſcatentia: ex quibus eſſentiam & virtutem elicere conantur, decoctionibus cum aqua ſola fontana, vel fluuiali factis, Ac, licet decocta huiuſmodi per manicam transcolentur, & cum oui albumine clarificentur, prout moris eſt, compertum tamen eſt, ipſa paucorum dierum ſpatio ſitum contrahere & corrumpi. Qua ratione igitur poteſt id, quod per ſeipſum facilè corrumpitur, à corruptione vendicare corpora noſtra, in quem tamen finem pleraq; fere decocta ægrotis præſcribuntur, ac offeruntur? Vt igitur ieiunis his, & imperfectis operandi vijs conſulamus, neceſſe erit, vt, ſimul ac clarificatio fuerit facta, ad huc aliæ duæ ipſam conſequantur operationes: digeſtio ſcilicet & fermentatio, quarum ope & vi paucis poſt horis ſeparari percipies materiam quandam craſſam, ac terream in eo, quod puriſſimum & clariſſimum credebatur, adhuc deliteſcentem, quæ huius corruptionis vnica cauſa exiſtit: quemadmodum de his fuſius dicetur in cap. de Syrupis, vbi modum ex varijs herbis, fructibus, & floribus, exprimendi ſuccos docebimus: ex quibus digeſtis, fermentatis, & perfectè depuratis, ſyrupi in longiſſimum tempus, citra ſacchari, melliſvè additionem reſeruandi conciunabuntur.

Digeſtio & Fermentatio decoctorũ poſt clarificationẽ vulgarem.

Alterum, quod notatione & reformatione noſtra in primis etiam opus habet, eſt, quod ſæpe numero eiuſmodi decocta fiant ex lignis, corticibus, radicibus, herbis, ſeminibus, & floribus, omnibus ſiccis, ac omni humiditate excrementitia ſpoliatis, quæ cum aqua in vaſe aperto decoquuntur, adeo, vt hoc modo partes illorum acidæ, & mercuriales, vt ſulphureæ, ſiue oleoſæ, in quibus præcipua illorum virtus, & proprietas delitelcit, deficiant, indeque eiuſmodi decocta, vt plurimum, aut omnino nullius, aut exiguæ ſaltem efficaciæ comperiantur.

Decocta perperam fieri vaſe aperto.

Huius dicti veritas ſtabilitur etiam per ea, quæ modo ſub finem de aquis diximus; vbi modum propoſuimus, quo ex omnibus aromatis, ex ſeminibus, herbis, & floribus ſiccis, calidis, & fragrantibus aquæ & olea elici poſſint, quæ integras, & totas ferè ſuorum ſimplicium facultates retineant: quod equidem ſoli deſtillationi, cum vaſe optimè clauſo acceptum ferendum eſt: nunquam enim id præſtabit ea decoctio, quæ fit cum vaſe aperto: cuius rei, vt periculum facias, accipe vnicam tantum libram Sem. aniſi, addendo quinque aut ſex libras aquę; Si ex eo, more chymico, oleum vaſe clauſo deſtilles: hęc aqua, ſeparato oleo, aniſi odorem, ceteraſque eius qualitates, quibus imprægnata eſt, longe perfectius æmulabitur & reſeruabit, quam decem, vel etiam plures librę aniſi, cum ea aquæ quantitate cocti, qua vulgo decoctiones cum vaſe aperto parari ſolent, vbi ſpiritus aniſi pereunt, & prorſus euaporant. Idem de ceteris omnibus aromaticis, fragrantibus, & calidis, quod de aniſo, ſentiendum eſt: in primiſque notandum, in decoctis hydroticis, & ſudorificis paratis ex guaiaco, & alijs rebus ſudorifica proprietate pollentibus, id neceſſario obſeruandum eſſe.

At dices, hunc morem ita ſtudio ſè admodum obſeruari, vt eiuſmodi decocta in duplici vaſe pręparentur. Sed ratio hęc nullius prorſus momenti eſſe poteſt, ſiquidem partes illæ acidæ, & oleaginoſæ, quibus plurimum abundat guaiacum, nihilominus eo modo diſſipantur, & in auras euolant: ſpiritus enim ſunt ſubtiliſſimi, in quibus tamen omnis virtus ſudorifica, & balſamica conſiſtit. Quibus incommodis vt ſubueniamus, decoctio illa fieri debet in vitro circulatorio, vel pellecano, vbi nihil omnino expirare poteſt: ſi deſideretur pellecanus, in cor

Decoctio in pellicano, aut alio deſtillatorio vaſe.

nuta vel retorta , vel in uaſe æneo, ſtanno interius obducto , cui refrigerium ſuum appendeat, quodque eiuſmodi decoctis aptum ſit , & in longum tempus vſui tuo inſeruire poſſit. Vt vt ſit , opera danda eſt, vt uas tuum , ſiue vitreum ſit, ſiue cupreum, aut ſtanneum , accuratiſſimè claudatur , ita vt nihil prorſus euaporet , & de liquore tuo vel nihil, uel minima tantum portiuncula imminuatur , aut pereat. Vnde librę vni guaiaci librę tantum tres aquę addantur , & ita ſatis diluta erit decoctio : nihil enim de ea , aut parum exhalat , & in ſummum conſumitur.

Coctio hęc multo accuratius perfici poteſt balneo vaporoſo , quam quouis alio caloris genere . Si vſus fueris cornuta, vel alembico, ea quæ deſtillaueris , fęcibus ſuis rurſus addenda erunt , & dein totum decoctum per manicam traijciendum , vt clarificetur. Pro doſi exhibebis tres uel quatuor uncias , & excellentes effectus in ſudore prouocando videbis. Exempli loco hic proponimus decoctum Guaiaci , ad cuius imitationem parari poterunt quæuis alia ex rebus calidis , & aromaticis. Neque hic tempus ſpectandum eſt , cuius reſpectu quidem vulgaria illa citius parantur : ſed hęc diuturnitatem temporis infinitis commodis inde emergentibus reſarciunt: interim tamen , vel admittere , vel repudiare horum vſum, liberum cuiuis eſto . Temporis ratio nunc poſtulare videtur , vt ea proponamus decocta , quibus Pharmacopœam noſtram ornandam, ac ditandam conſtituimus.

Decocta
- *Lenitiua aperitiua refrigerantia.*
- *Lenitiua aperitiua calefacientia.*
- *Carminatiua*
- *Diuretica.*

Decocta præparantia.
- *Bilem,*
- *Pituitam,*
- *Melancholiã, ſiue atrabiliarium ſuccum.*

Decocta purgãtia vel
- *Bilem, pituitam, melancholiam ſeorſim.*
- *Omnes humores ſimul*

Decocta
- *Hydrotica varij generis.*

Decocta
- *Vulneraria.*

Decocta
- *Varia ad diuerſos corporis humani affectus, multiſque & certis experimentis comprobata.*

Decoctio lenitiua aperitiua refrigerans.

℞. *Rad. Taraxaci*
Graminis
Acetoſæ
Oxylapathi ana ℥. I.
Paſſul.
Liquiritiæ ana drach. 6.
Cichorij
Endiuiæ
Scariolæ
Agrimoniæ
Portulacæ
Acetoſæ
Lactucæ
Fumariæ
Capill. omnium ana M. I.
Sem. Quatuor frig. maiorum.
Altheæ ana vnc. ſem.
Prunorum Damaſcen. nu. 10.
Iuiubarum paria 6.
Flor. Violarum
Bugloſſæ
Roſarum rubr. ana p. I.

Fiat decoctum : aromatizetur, ſi ita placuerit, pauco cinnamomo, &

edul-

edulcoretur ſaccharo; vel addatur ſyrupus violaceus, vel acetoſus, limonum, & ſimiles.

Decoctio lenitiua aperitiua Calefaciens.

℞. *Cort. Fraxini*
Tamariſc. ana ℥. ſem.
Fœniculi
Petroſelini
Polypodij ana vnc. 1.
Prunorum Damaſcen.
Iuiubarum ana paria 6.
Paſſul.
Liquiritiæ ana vnc. ſem.
Lupul.
Agrimoniæ
Betonicæ
Primulæ veris
Fumariæ
Ceterach
Polytrici
Abſynthij
Petroſelini ana M. 1.
Aſari drach. 2.
Sem. Cardui benedicti
Citri,
Et corticis eiuſdem ana dra. 3.
Sem. Maluæ
Althææ
Citoniorum ana drach. 2. ſem.
Flor. Geniſtæ
Bugloſſæ
Borraginis ana p. 1.

Fiat decoctio; coletur, clarificetur, aromatizetur, & dulcoretur, vt ſupra, ſaccharo, vel adde ſyrupi de duabus vel quinque rad. & capill. veneris q. ſufficit.

Decoctio carminatiua ſeu flatus diſcutiens.

℞. *Rad. Fœniculi vnc. 1.*
Thymi
Pulegij
Serpilli ana M. 1.
Paſſul. Corinthiac. ℥ 1.
Sem. Fœniculi dulc.
Aniſi
Dauci
Cumini ana drach. 3.
Cinnamomi vnc. ſem.
Flor. Anthos
Camomillæ veræ ana. p. 2.

Decoquantur in hydromelite mal natico. Doſis vnc. 2. vel tres.

Decoctio diuretica.

Recip. Rad. Vincetoxici
Rubiæ tinctorum
Valerianæ
Pimpinellæ ana vnc. 1.
Liquiritiæ vnc. ſem.
Betonicæ
Capill. omnium ana M. 1.
Sem. Bardanæ
Fœniculi
Milij ſolis
Aniſi
Cuſcutæ
Baccarũ Iuniperi ana drach. 3.
Fructuum alkekengi nu. 10.
Flor. Geniſtæ p. 2.

Coquantur, aromatizentur cinnamomo, & dulcorentur melle anthoſato.

Decoctum præparans bilem nimia aduſtione incraſſatam, & ſoluens obſtructionem in viſceribus: quod in pleriſque febribus etiam ardentibus cõtingere ſolet.

Recip. Rad. Taraxaci
Graminis
Petroſelini

Acetoſa.

Acetoſæ
Eryngiorum
In aceto maceratarum ana.vnc.1.
Paſſul.Corinthiac. drach.6.
Liquiritiæ vnc. ſem.
Cichorij cum toto
Scariolæ
Agrimoniæ
Cuſcutæ
Fumariæ
Lupulorum
Hepaticæ
Polytrici
Adianthi ana M. 1.
Sem. 4. Frig.Maior.
Et Minorum
Sem.Citri.& cort. eiuſdem ana drach.3.
Flor. Geniſtæ
Violarum
Borraginis
Bugloſſæ ana. p. 1.
Coquantur in ſero lactis. Huic decocto adde,ſi velis,
Oxymelitis ſimplicis
Syrup.Acetoſ.compoſ.
De limonibus
De ſucco acetoſæ q.ſuff.
Ad bilis autem tenuitatem emendandam decoctum parabitur, vt ſequitur.
Recip. Rad. Acetoſæ
Cichorij
Bugloſſæ ana vnc. 1.
Iuiubarum par.6.
Endiuiæ
Portulacæ
Lactucæ
Acetoſæ ana M. 1.
Sem. Cuſcutæ
Cucumeris
Melonum
Lactucę
Pſillij
Citoniorum
Papau.albi ana vnc.ſem.
Flor.Violarum
Nenupharis ana p.2.
Gummi arabici
Tragacanthi ana drach. 2.
Fiat decoctio,in colatura diſſolui poterunt.
Syrup.De papau.
De nenuphare
Violis
De roſis ſiccis &
Diacod.ſine ſpeciebus q.ſuff.
Decoctum præparans pituitam.
Recip. Rad. Acori
Cyperi
Fœniculi
Petroſelini
Apij ana vnc. 1.
Polypodij
Paſſul.ana drach.6.
Betonicæ
Chamædr.
Chamæpit.
Thymi
Hyſſopi
Sem.Aniſi
Fœniculi
Cort.Citri ana drach. 3.
Flor. Primulæ veris
Anthos
Stœchados
Betonicæ ana p. 1.
Zingiberis
Cinnamomi ana drach.2.
Coquantur in hydromelite:in colatura diſſolue:
Syrup.De calamintha
De Betonica ſimpl.& cõpo.

De

De corticibus citri
Bizantinum compoſ.
De praſſio
Et huiuſmodi.

Decoctio ad parandum ſuccum melancholicum craſſum, tartareum, & fæculentum, conſtare debet partim ex his, quæ incidendi & attenuandi vim obtinent, partim etiam ex iis, quæ mediocriter calefaciunt & humectant, exempli cauſa.

Recip. Cort. cappar.
Tamariſc.
Fraxini ana vnc. ſem.
Rad. Enulæ campanæ
Polypodij
Oxylapathi
Graminis
Aſparagi
Fœniculi ana vnc. 1.
Herb. Bugloſſæ vtriuſque
Fumariæ
Lupul.
Agrimoniæ
Meliſſæ
Thymi
Epithymi
Herb. capill. omniũ ana M. 1
Sem. Cardui benedicti
Cuſcutæ ana vnc. ſem.
Flor. Geniſtæ
Tamariſci
Violarum
Borraginis
Bugloſſæ ana. p. 1.

Coquantur ex ſero lactis, addendo ſub finem coctionis

Succor. Depurat. pomorum redolentium
Fumariæ
Bugloſſæ ana vnc. 3.

Dein colentur & aromatizentur cinnamomo: his adde

Syrup. Fumariæ
Scolopendriæ
Sabor
Bugloſſæ q. ſuff.

Ad atram bilem præparandam, quę ex, Gal. ſententia toto genere à ſucco melancholico differt, decocta conſtabunt, partim ex his, quæ bilem retorridam & aduſtam refrigerant & humectant: partim ex his, quæ eius craſſitiem incidunt, de quibus iam ſupra egimus: fiunt autem decocta in ſuccis depuratis fumarię, lupul. bugloſſę, pomorum redolentium, & id genus alijs, in quibus ſyrupi de epithymo, de bizantiis addi poterunt. *Lib. de atra bile.*

Hæc rurſus prædicta omnia decocta tum bilem, tum pituitam & melancholiam præparantia, Cephalica, Thoracica, Stomachica, Hepatica, Splenetica, Nephritica & Hyſterica concinnari poterunt, ſi ea ſimplicia, quæ his partibus conueniunt, addideris. Quæ ſimul & ſemel purgantia efficies, ſi decoctis ad bilem præparandam aptis, cholagoga, qualia ſunt tamarindi, rhabarbarum inter ſimplicia; inter compoſita Diaprunum ſolutiuum, elect. Roſ. Meſ. & elect. de Pſillio: infundantur & admiſceantur.

Phlegmagoga vero reddes, ſi cnicum, & agaricum: & inter compoſita Diaphœnicum, Diaturbith, elect. Indum maius & minus decoctis, quæ pituitam pręparare apta nata ſunt, addideris.

Vt melanagoga efficiantur, ſenam, epithymum: & inter compoſita confect. Hamech, Diaſennam, Syrupos helleboratos ijs decoctis, quæ ad vtriuſque melancholiæ præparationem conuenire ſcripſimus, addere poteris; quorum remediorum ſigillatim formulas, deſcribere, eſſet ſuperuacaneum.

Addam ſaltem vnicam decocti formulam, qua ſimul & ſemel, ſenſimq; tum præparari, tum deturbari noxij

omnes

omnes humores poterunt, idque per epicraſim, vt dicunt.

Recip. Polypodij querni
Sem. Carthami contuſi ana drach. 10.
Paſſularum
Liquiritiæ ana drach. 6.
Cort. Fraxini
Tamariſci ana vnc. ſem.
Prunorum Damaſc. paria. 10.
Flo. Fumariæ
Meliſſæ
Eupatorij Meſ.
Lupul.
Agrimoniæ
Chamæd.
Chamæpit.
Et capill. omnium ana m. 1.
Flor. Centaurij minoris
Hyperici
Geniſtæ
Tamariſci ana p. 1. ſem.
Trium cordialium
Nymphea ana p. 1.
Agaric. rec. troch. cum ſuo nodulo
Hermodactylorum,
Fibrarum rad. hellebori nigri ana vnc. ſem.

Coquantur in æquis partibus ſeri lactis, & aquę pomorum redolentium, vel fumariæ: in colatura clarificata, infunde, ac tandem parum decoque.

Foliculorum ſenę vnc. 1. ſem.
Rhabarb electi drach. 4.
Cinnamomi
Garyophyllorum ana drac. 1.
Epithymi p. 1.

Facta tandem expreſſione, & colatura reducta ad vnc. 16. diſſolue.

Syrup. violati ex nouem infuſionibus.
Oxymelitis maioris Iuliani ana vnc. 2.

Fiat apozema in 4. doſes, pro 4. matutinis conſequentibus, vel alternis, ſecundum operationem & vires.

Hæc decocta purgant omnes humores vitioſos, & eos etiam, qui ob tenacitatem, & contumaciam ſuam minus expelli, primoque inſultu vix moueri, aut extirpari poſſunt: Reiterandus eſt illorum vſus bis ad minimum, aut etiam amplius, prout mali radices validius profundiuſque inhęrent. Hæc purgandi ratio, maſſam ſanguinis mundificat, omnes corruptos, & putridos humores, vermium authores è corpore aufert; prodeſt omnibus affectionibus melancholicis, vertiginibus, epilepſijs, paralyſibus: Confert etiam cachexijs, febribus quartanis, & ſimilibus affectibus, qui ob contumaciam ſuam eccoproticis vix cedunt.

Cautio.

Omnia decocta, quæ ad mucilaginoſam, & craſſiorem ſubſtantiam iam redacta, & virtutibus ſimplicium, quæ in illis coquebantur, imprægnata ſunt, in poſterum minus idonea ſunt, ad eſſentiam, & vim purgatoriã ex ſimplicibus eliciendam. Præſtat igitur eiuſmodi purgantia ſimplicia infundere, & decoquere cum aquis deſtillatis cichorij, bugloſſæ, acetoſæ, pomorum redolentium, fumi terrę, & ſimilium, quæ indicationum ſcopo inſeruiunt; vbi correctiua illorum, nec non ſyrupi affectibus debellãdis apti, ſimul addi poterunt: & ſic euadent multo vtiliora, & tam viſu, quã in guſtu iucundiora decocta.

Aqua deſtill. ad eliciendum vim purgantium ſunt meliores decoctis.

Ad finem harum decoctionum purgantium vnam hic inſerere placet, qualem plerumque pręſcribere ſoleo delicatis, & qui natura ſua à remedijs tam turbidis & nauſeabundis

adeo

adeò abhorrent,vt quidvis pati malint,quã de ijs vel minimam guttulam deguſtare.

Accipio foliculorum ſenæ opt. mundatorum drach. vj. hæc patinæ argenteæ, aut alij vaſi apto impoſita, in aqua pomorum redolentium aut fragorum, quæ duæ omnium ſunt ſuauiſſimæ macero:aquæ quantitas non maior ſit, quàm vna doſis requirit, vt melius purgatoria ſenæ proprietate imprægnetur: acciditatem, ipſi cum ſucco limonum inducere ſoleo. Verus chymiſta, qui mirandas acetorum ſuorum montanorum vires expertus eſt, ad reddendum aquam acidulam,acetoſos ſuos liquores admiſcendos haud extimeſceret. Correctiui loco addi poteſt,ſi ita videbitur, paululum cinnamomi:, omnia macerentur per 24. horas ad minimum: dein leuiter bulliant, & fortiter exprimantur: in qua expreſſione adde ſucci pomorum redolentium recens extracti vnc. j. ſem. ſacchari candi pulueriz ati vnc. ſem.quod præſtat ad maiorem clarificationem: (alias ſacchari additione ſuperſederem: ſuccus enim pomorum decoctus eius vicem ſubminiſtrabit) cùm oui albumine exquiſitè agitata omnia admoueantur igni, clarificentur iuxta artem, potio ſic erit clariſſima, boni odoris, ac ne tantillum quidem faſtidij concitabit, aluumque præterea blandè & vtiliter deijciet, Syrupus roſ. pallidarum, alijque ſimiles, enarratis potionibus admixti, ingratum ipſis ſaporem inducunt. Sed hi pro ijs,qui palatum habent non adeò delicatum, addi poſſunt. Si opus ſit, rhabarbarum,necnon alia laxatiua his addes,poteſtque maior quantitas, ſi res poſtulabit, præparari. Addo autem pro vna doſi ſenæ drachmas ſex,eo quod clarificatio quartam ad minimum partẽ virtutis medicamenti auferat. Sequamur nunc ordinem noſtrũ, & ad decocta hydrotica accedamus.

Decocta hydrotica.

Decoctiones hydroticæ plerumque parantur ad curationem diuerſorum affectuum, quorum quilibet opus habet ſudatiuis ſpecificis & peculiaribus remedijs; quemadmodum id ex variis formulis ordine hic in Pharmacopœæ noſtræ condecorationem deſcribendis liquidò patebit.

Eiuſmodi remedia propriè locum habent in luis venereæ curatione, quam communi & vſitato nomine Diætam appellitant. Totum enim id temporis ſpatium, quo eiuſmodi decocta ægris offeruntur, ſtricta valdè & ſeuera victus ratio imperatur: quamuis prouocatio ſudoris ſit peculiare & proprium remedium, ad edomandos huiuſmodi affectus, quorum venenum in abſcondito inhærens, & per ipſas venas tranſfuſum primariò adoritur hepar, facultatemque naturalem, non ſecus ac ſerpens ictu ſuo venenato primum occupat cor: Canis rabidus functionem animalem: lepus marinus pulmones. Quemadmodum igitur videmus, in febribus continuis adeò prouidam eſſe naturam, vt ad expellendas impuritates in venoſo genere inhærentes vt plurimũ, tanquam criſibus ſalutaribus vtatur euacuatione per ſudorem, vel per vrinam: ſic etiam huius veneni malignitas per eundem ſudorem extruditur. Hinc natum eſt illud, quod vulgò dicunt: *ſudare puſtulas venereas*. Verum quidem eſt,eiuſmodi morbos ſępenumerò per vrinę profluuium finiri: ſiquidem ſudor & vrina ex eadem profluunt materia: omniaque ſudorifica, citra omnem dubitationis anſam, ſimul diuretica exiſtunt. Sed de his abundè ſatis egimus in conſilio noſtro de lue venerea, ita vt non neceſſe ſit,hîc plura addere. Rectà nunc accedamus ad deſcriptiones noſtrorum, hydroticorum, quę ijſdem af-

fectibus, quibus Guaiacum, & lignũ Indicum, conducunt: quorum quatuor formulas, præ ceteris vſitatiſſimas hùc proferemus.

I.

HYDROTICVM.

℞ *Raſuræ ligni Guaiaci vnc. x.*
Corticis eiuſdem vnc. iiij.

Macerentur horis 24. in aquæ fontanæ tepidæ lib. viij. dein coquantur in vaſe circulatorio, ex quo nihil expirare poſſit, ad ignem Balnei vaporoſi luculentiſſimum per 24. horas: dein percolentur: de colatura, quæ erit valdè limpida, atque ſuo ſulphure balſamico & aciditate vitriolata impregnata, ſufficiet exhibere manè vnc. iiij. æger ſumpto decocto ſuper dormiet, ſi poſſit: tectus plus ſolito ſudet, abſtergatur, caueat à frigore & vento: prandeat nona, cœnet verò ſexta.

℞ Magma præſcriptæ decoctionis, cui affunde aquæ fontanæ tepidæ lib. xij. & poſt infuſionẽ octo horarum circulentur, vt ſupra, horis octo, dein colentur. Quidam decoctioni huic adijciunt liquiritiæ, & paſſularum Corinthiacarum ad libitum, & tandem aromatizant eam pauco cinnamomo ſuauioris guſtus gratia, quæ dulcorandi ratio nobis magis probatur, quàm ea, quæ fit cum melle vel ſaccharo. Hæc decoctionum parandarum methodus tam ad ſudorem prouocandum, quam ad potum quotidianũ in paſtu, omniũ eſt ſimpliciſſima, ac ipſi lui venereç, meo quidem iudicio, vtiliſſima: additis nimirum correctiuis ijs, de quibus paulò poſt dicturi ſumus: & hic eſt primus modus: ſequitur nunc ſecundus.

II.

℞ *Scobis ligni Guaiaci vnc. vi.*
Corticis eiuſdem vnc. iiij.
Salſæ parillæ.
Rad. Petaſitis ana vnc. ij.
Raſ. Ligni Rhodij,
Raſ. Eboris ana drach. vi.
Sem. Cardui benedicti vnc. i.

Macerentur, vt ſupra, per 24. horas, atque coquantur in eodem vaſe & igne, addita eademmet aquæ quãtitate, deinde addendo ſub finem coctionis.

Karabes conquaſſatæ vnc. ſem.
Summitatum Fumariæ,
Lupul.
Flor. Buglosſæ,
Stœchados,
Anthos ana p. i.
Cinnabrij in nodulo lineo ligati ℥. i.

De hoc decocto tranſcolato per manicam Hippoc. capiat æger vnc. iiij. manè, idque ad pluſculos dies.

III.

℞ *Raſuræ corticis ligni ſancti ℥. vi.*
Saſſafras vnc. ij.
Rad. chinæ in tenues orbiculos ſectæ vnc. i.
Herb. ſiccarum Vlmariæ,
Card. bened. ana m. i.
Folliculorum ſenę vnc. iij.
Hermodactylorum.
Turbith ana vnc. i. ſem.
Nucis moſchatæ,
Cinnamomi ana vnc. ſem.
Epithymi p. ſem.
Aquar. Meliſſæ,
Fumariæ ana lib. i.
Vini albi optimi lib. iiij.

Macerentur ad ignem Baln. Mar. tepidum, vaſe optimè clauſo, per tres quatuorve dies: dein fiat expreſſio, & colatura, dulcoretur, ſi velis, ſaccharo: doſis vnc. iiij. hoc decocto vtendum manè per xx. aut xxv. dies.

NOTA DE VSV.

Ex horum trium decoctorum vſu percurari tandem poteſt lues venerea, quantumuis etiam inuete-

rata. At verum eſt, vſum eorum quãdoque pro mali contumacia, & malignitate, in longius tempus continuandum eſſe. Quod cum ita ſit, omnino hinc improbandam eſſe exiſtimo diæticulam illam decem tantum, vel duodecim dierum, quæ plus noxæ, quam commodi inducit: ſiquidem tum interrumpitur, cũ humores ad motum, & fluxum præparati, nondum tamen, prout res poſtulat, euacuati ſint. Temporis igitur ratio hic perquam accuratè habenda eſt, id quod ex ſolertis medici arbitrio dependet, qui eam quoque ex dictis tribus decoctionibus eligere poterit, quæ uidebitur maximè conuenire, tum naturæ, & ſpeciei morbi, tum ipſius ægri temperamento.

Nam in corpore craſſo, obeſo, & pituitoſo locus erit decoctioni primæ, eoque magis, quòd quidam Guaiaco, & in primis eiuſdem cortici, nimiam calefaciendi vim tribuant. Hæc igitur ſunt vera illa, & præcipua remedia hydrotica, venereæ lui congrua, & vtilia, naturæ balſamicæ participantia, quæ uel bilioſis etiam, & emaciatis in toto morbi decurſu tutiſſimè exhibebuntur: mallem tamen hic, aquæ communis loco, ad decoctionem ſuadere aquas cichorij, bugloſſę, pomorum curtipendulorum, fragariæ, & fumiterræ. Denique ſciendum eſt, hydroticorum vſum non admittendum eſſe, priuſquam corpus idoneis præparantibus, & purgantibus uacuatum ſit, imò nec ipſa ſanguinis miſſio intermittenda, ſi opus fuerit.

Aeger intra hoc tempus, quo ſumit hanc decoctionem (ſumat autem continenter ad minimum per integrum menſem) abſtineat ab eſu fructuum, & acetariorum: contentus vno tantum cibo, eoque aſſo potius, quam elixo: comedat panem biſcoctum, & in menſis ſecundis vuas Damaſcenas, vel Corinthiacas: Aluus ſuppreſſa ſoluatur tertio quoque die clyſmatis emollientibus, & in quemlibet ſextum diem vacuetur purgante quodam ſpecifico, & omittatur eo die decoctum ſudatiuum: In potum vtatur decoctione ſecundæ deſcriptionis, vel decoctione ſolius ſalſæ parillæ, vel chinæ, quæ probè diluta, guſtuique gratior reddita fuerit. Hæc de hoc hydrotico, eiuſque vtendi modo hic notanda fuerunt: ſed & in fine reiteranda erit purgatio, & ſanguinis miſſio: ſic quoque corporis habitus nimis exſiccatus, & excalefactus, prout ſitis, & calor in ægro id facilè indicant balneo quodam idoneo humectandus erit, vt primi decoctiuis multo efficacior reddatur, fæces, quæ poſt primam, & ſecundam decoctionem remanſerunt, in cineres redigantur, & ſal inde iuxta artem extrahatur, decoctionique ſudoriferæ admiſceatur, cuius uirtus ſic auctior reddetur ad ſudoris prouocationem: At ventrem ſemel, vel bis blandè commouebis, vbi in ſingula decoctionis ſudorificæ doſi, quæ conſtat ex quatuor vncijs, vti ſupra dictum, addideris, & diſſolueris gummi, ſiue extracti proprij guaiaci drach. ſem. Præparationem illius gummi alibi docebimus.

Secunda decoctio excellens eſt, etiam in dolorifica, & nodoſa lue venerea: neque hic quemquam abſterreat cinnabrium vulgare, quod additur cum nodulo, quod tantum abeſt, vt noxium ſit, vt è contra vtiliſſimum ſit, & ſpecificum huius generis affectibus, tam in eorum malignitate compeſcenda, quam in ſudore concitando; vnde; licet huius decoctionis vis validior efficiatur, ſine detrimento tamen, aut ulla noxa poteſt doſis eiuſdem augeri: nodulus ille inſeruiet pluribus decoctis. Ad modum vtendi quod attinet, eadem hic, quæ in ſecunda decoctione, obſeruanda ueniunt: tum ad præparandum, tum ad euacuan-

dum corpus,in principio, & fine dię tæ,de qua ſupra.

Tertia decoctio geminam ſimul obtinet facultatem, ſudatiuam, & purgatiuam,quæ partim cum vino, partim cum aquis appropriatis paratur. Ea potius maceratio, & expreſſio dicenda eſt, quam decoctio. Macerationem præ alijs maximè idoneam indicamus ad rerum virtutes extrahendas, ſi fortè ex vaſis circulatorij defectu, vel etiam ex ignorantiæ vitio circulatio ipſa in actum deduci nequeat. Eſt autem circulatio omnium operationum optima ad rerum proprietates aucupandas,educendaſque,vti iam dictum. Vinum additur, eo quod præditum ſit maiori agendi, & penetrandi in ipſas venas poteſtate, quam quælibet alia aqua.

Geminæ igitur vacuationes ſimul,& ſemel eodem remedio perficiuntur,quod quibuſdam inauditũ, & abſurdum videbitur,quemadmodum egomet ipſe eodem errore circumductus quondam opinabar, antequam in contrariam ſententiam ipſa me perduxiſſet experientia rerum optima magiſtra, & quamplurimos affectus deſperatos, ut Neapolitanum morbum inueteratum, paralyſim, cachexiam, & ſimiles, hoc ſolo medicamento perfectè curatos fuiſſe vidiſſem. In conſilio noſtro de lue venerea alia a nobis multo adhuc præſtantiora, & tutiora remedia,tum hydrotica,tum purgantia deſcribuntur, quæ ex mineralium ordine mutuati ſumus, quo lectorem ablegamus,nec non in Spagyricam noſtram Pharmacopęam, vbi, Deo vitam nobis ad pauculos adhuc dies concedente, vberius de ijſdem remedijs agemus. Poſſem hic,ſi res poſtularet, infinitos adducere, qui omnes adhuc ſuperſtites tam admirandos horum remediorum effectus, in ſeſe ipſis experti ſunt: inter quos alij, ad corpus purgandum, pilulis meis polychreſtis Mercurialibus vſi ſunt: alij ad ſudorem prouocandum Mercurio meo vitæ,per ſolum ſpiritum nitri correcto,coagulato,& fixato: è cuius ſex tantummodo granis cum conſerua quadam permixtis, pilula vnica ad piſi magnitudinem efformatur,quæ cum iuſculo quodam, vel alio quouis liquore exhibita, citra omnem operandi vehementiam, & incommoditatem,facilius, promptius, & multo etiam vtilius cunctis ceteris hydroticis noſtris, ſudorem elicit.

Sunt qui ad eandem luem veneream decoctionem conficiunt cum ſola Salſa parilla, cuius accipiunt vnc.4.ad aquę lib.10.& omnia concoquunt ad duas tertias,quam decocti Guaiaci loco offerunt, addendo interdum radicis chinę, apios dictæ vnc.1. æſtimantes, eiuſmodi decocta minus calefaciendi modum excedere, quam cetera ſupra dicta, quæ Guaiacum excipiunt.

Alij decoctum cum ſola china vſurpant, ac eiuſdem in talleolas ſectæ vnc.2.accipiunt ad aquæ lib.10. quæ etiam ad medietatis conſumptionem coquuntur: cui decocto etiam,ſi ita videbitur, addi poterunt ea,quæ expugnando malo, ipſique ægri temperaturæ conueniunt. Huiuſmodi ergo decocta minus alijs calefacere putantur,eorumque plurimus vſus eſt in diuerſis morbis: præſertim ad labefactatam hepatis facultatem inſtaurandam, & ingruẽtis cachexiæ, vel hydropis periculum præcauendum. Non multo ab hinc tempore innoteſcere quoque cępit Saſſafras,lignum aromaticum, cuius vſus ad plurimos morbos curandos inualuit. Sed inter cetera hydrotica, vel ad impuritates venereas auferendas,Guaiacum, vt opinor,facilè primas tenet.

Hic ad finem horum decoctorum non præter decorum feciſſe videbimur, ſi huic catalogo vnum adhuc famoſi cuiuſdam Empirici Germa-

ni

ni, aduerſus ipſammet luem ueneream, annexuerimus, qui magnum quotannis quæſtum ex eodem facere ſolebat in nundinis Francofurtenſibus: nec dubito, quin eius fama ad plurimos iam delata paſſim increbuerit.

Decoctum ſudorificum contra luem veneream catarrho ſam, & ſimiles affectus inueteratos Henrici Von Stran Empirici Germani.

℞. *Ligni ſancti, vel Indici li.2.*
Salſæ parillæ,
Stœchados Arab. ana lib.ſem.
Gratiolæ m.ſem.
Cardui benedicti m.3.
Seminis eiuſdem vnc.6.
Auriculæ muris cum rad.
Scabioſæ ana m.1.
Tormentillæ vnc.1.
Rhabarbari drach.2.
Polypodij drach.1.

Hæc omnia contuſa infundantur per ſex dies in aquæ fontanæ lib.30. aut 40. dein omnia bulliant in vaſe magno, oleorum extractioni apto, eoque clauſo, vel in alembico cæco, vt nihil expirare poſſit, per 5. vel 6. horas. Adde huic decoctioni fruſtulorum ferri, & chalybis ana libr.2. Quibus peractis, denuò in vini menſ.4. ſeorſim macera.

Corticis eiuſdem ligni Guaiaci lib.ſem.
Hermodactylorum,
Turbith,
Granorū paradiſi ana vnc.4.

Omnia contuſa, in olla terrea vitreata, operculo ſuo clauſa per horam integram coquantur: Confundantur poſtea hæ duæ decoctiones, & denuò bulliant per aliquod tempus: dein omnia ſimul per manicam traijciantur. Empiricus ille hanc decoctionem in doliolis incluſam reſeruabat in cella vinaria, eamque diuendebat ad morbum Neapolitanum inueteratum, & ſimiles affectus curatu difficiles. Tenebat autem hunc vtendi modum.

Manè is propinabat decocti vitrum vnum, in quo tamen denuò priùs incoqui curabat ſcabioſæ, auriculæ muris cum ana toto M.1. Dein hæc omnia colata ægris offerebat, & ſudorem per horas duas expectare iubebat. Reſiduam potionis partem, in doliolis reſeruatam, loco quotidiani potus ipſis exhibebat, tam in paſtu, quàm ante & poſt paſtum. In ceteris præterea duram admodum viuendi rationem imperabat, panem nempè bis coctum & paſſulas vel amygdalas aſſatas dabat. At ſi cum malo vlcera coniuncta erant, lauari ea iubebat cum eadem decoctione, idque bis, vel ter in die, & ſic plures fuerunt reſtituti.

Hanc decoctionem non idcirco in publicum mitto, tanquam quid rari inde expectandum ſit, cum e contrà multa in ea deſiderentur: proportio enim duarum drachmarum rhabarbari, ad tantam decoctionis quantitatem, quam inepta ſit & inutilis, cuius facilè conſtat, vt nihil de ceteris dicam: non enim eſt noſtri inſtituti omnia ſigillatim hic diſcutere. Curationis autem effectum, temporis longinquitati adiudicandum exiſtimo: per integrum namq; menſem, vti dicunt, hoc ſuo decocto continuabat euacuationes, tam per ſudorem ac vrinam, quàm per ſeceſſum: Vnde, mali vel peruicaciſſimi radices tandem euictas & ſubactas euanuiſſe, haud mirum fuit. Hoc decoctum, tanquam ſecretum aliquod ſingulare, à quodam viro doctiſſimo, & amico meo accepi: de cuius vſu, commodo, vel incommodo, eruditiores ipſi iudicabunt.

Sat dictum eſt hactenus de decoctis,

ctis, ad luis venereæ curam ſpectantibus: transeamus nunc ad ea, quæ ſpecifica quadam facultate conducunt vertiginibus, epilepſiis, & paralyſibus, quæ in numero grauiſſimorum affectuum cenſentur, vtpote, quæ ſummam corporis humani arcem & propugnaculum, cerebrum nempe ipſum oppugnant.

Aduerſus epilepſiam hydroticum ſpecificum eſt viſcus quernus, ſemẽ pœoniæ, & raſura ligni buxei, quæ inueteratis etiã vertiginibus opem ferre poteſt: componi poterit, vt ſequitur.

Hydroticum aduerſus epilepſiam.

℞ *Raſuræ ligni buxei vn.2.ſem.*
Raſ. Ligni Iuniperi,
Rad. Pœoniæ,
Viſci querni ana vnc.1.ſem.
Raſ. Ligni Rhodij
Cornu cerui ana drach.6.
Raſ. Eboris, &
Rad. chinæ ana vnc.ſem.
Sem. Cardui benedicti,
Corticis citri ana vnc.1.

Macerentur per 24. horas in lib. 8 aquæ fontanæ tepidæ; dein coquantur ad vnius tertiæ conſumptionem, addendo ſub finem coctionis

Flor. Tiliæ arboris,
Lilij conuall. ana p.2.

Fiat colatura per manicam Hippocratis, cuius doſis ſit vnc.5. vel 6. in potu. Hæc vtique potio cuiuſuis ætatis & temperamenti hominibus epileptico hoc malo affectis commode exhiberi poteſt.

Aduerſus paralyſes hydroticum vſurpandum eſt ex ligno iuniperino cum floribus calendulæ, lauendulæ, & roſmarini in magna copia: addendo ſingulis hydroticis ſuos ſales in maiorem vtilitatem, nec non liquorum acidorum ex ſulphuris & vitrioli ſpiritibus aliquot guttulas.

Hydroticum ſpecificum aduerſus paralyſim.

℞ *Aquar. Fumariæ,*
Vlmariæ,
Flor. Calendulæ ana lib.1.
Fol. Saluiæ lib.ſem.
Aciditatis ſulphuris q.ſuff.

Vt fiat remedium acidulum.

De hoc remedio, cuius aciditas guſtum non afficiat triſti ſenſu, exhibe horis matutinis vnc.2. quæ ſatis erunt; ægerque tectus ſudet, & admirandos huius ſudatorij effectus comperiet; quod etiam in vſum eorum, qui ſicco nimis & bilioſo ſunt temperamento; cum ſolis aquis fumi terræ & calendulæ parabis: aciditatem ipſis a quis inducendo cum dicto liquore acidulo ſulphuris, & ſic ſudatiuum habebis, quod non vltra modum calefaciet: ſed humores, potius attenuabit & fermentabit, inſtar fermenti acidi, quod panis ſubſtantiam attenuat, rarefacit, & eleuat, quæ aliàs grauitate ſua noxia foret: eodem modo humores noſtri attenuantur, & euacuationi per ſudorem idonei redduntur. Vix inuenies ſudatiuum, quod virtute & efficacia huic æquiparandum ſit, ad paralyſim.

Si cum dictis liquoribus acidulis aquis ſcabioſæ & tuſſilaginis aciditatem, vt ſupra, induxeris, hydroticum conficies, quod eximios atque ſtupendos exeret effectus in cura aſthmaticorum, præmiſſis nempè vacuationibus generalibus & congruentibus.

Sudatiuum ſpecificum ad hydropem.

℞ *Fumariæ,*
Eupatorij Meſ. ana M.1.
Rad. Aſari.
Hirundinariæ ana vnc.1.

Bacca-

Baccarum iuniperi vnc.2.
Raſ. eboris drach.6.
Nucis Moſchatę,
Santali citrini ana vnc. ſem.

Macerentur per 24. horas in ſuff. quantitate aquarum florum ebuli & geniſtæ, & vini albi: de hoc decocto traiecto per colatorium vini aromatici æger capiat vnc. 4. manè, continuando ad pluſculos dies; præmiſſa ſufficienti & idonea purgatione hydragoga, cum extracto Eſulæ & ſero lactis. Hoc remedio per Dei gratiam è medio ſuſtuli omnis generis hydropeſes; in primis autem eam hydropis ſpeciem, quam Anaſarcam dicunt.

Sudorificum ſingulare ad vehementem corporis concuſſionem, ex alto quodam & graui lapſu contractam.

Recip. Rad. Buglosſę,
Cardui benedicti ana vnc. 2.
Sem. Cardui benedicti vnc. ſem.
Butyri recentis vnc. 1. ſem.
Spermatis ceti vnc. ſem.
Mumiæ veræ drach. 1. ſem.
Croci ſcrup. 1.

Bulliant in lib. 1. ſem. vini albi, lento igne, ad conſumptionem tertiæ partis: de colatura exhibe vnc. 4. vel 6. calidè; æger expectet ſudorem in lecto coopertus plus ſolito.

Decoctio hydrotica, quæ D. Ambroſio attribuitur, aduerſus febres intermittentes, & ipſas etiam tertianas.

℞ Milij à ſuperiore cortice mundati lib. j. coquatur in ſuff. quantitate aquæ fumariæ ad crepaturam: cape huius decoctionis colatæ vnc. iiij. vini albi vnc. ij. exhibe ægrotanti calidè, qui expectabit ſudorem in lecto. Hoc decoctum prouocat ſudorem ſine moleſtia, ardores febriles, ſitimque extinguit.

Oxymel etiam diureticum quoddam eiuſdem authoris, D. Ambroſij videlicet, deſcriptum reperitur in Pharmacopœa Iobineti: in qua itē D. Auguſtino nonnulla adiudicantur remedia hydrotica contra peſtē & venena, ceu ſunt variæ aquæ theriacales, diuerſis affectibus accommodatæ, vt ibidem ſingula ſuo loco explicantur.

Ex omnium præſtantiſſimis ſudorificis contra peſtem & venena eſt Bezoar metallicum fixum, & ex purgatiuo, & vomitiuo ſudorificum factum: & præ ceteris Mercurius noſter vitæ etiam fixus, per nitri ſpiritum, qui ad ſex grana pro doſi exhibitus mira præſtat: vt iam ſuprà dictum. Eiuſmodi ſudatiua longè præſtantiora ſunt, quam quæ ex vegetabilium familia educuntur: quamuis & his ſuo loco & tempore laudem quoque ſuam non detrahamus.

De decoctionibus vulnerarijs.

Antiquis in magno vſu erant potiones vulnerariæ, quæ licet per aliquod tempus exoleſcere cœpiſſent, poſtliminio tamen in ſtatum ſuum reuocatæ, noſtro adhuc ſæculo vigent: adeo vt nemo ſit, qui negare facilè auſit illorum incredibiles effectus, quos in curandis ictibus, globulis bombardicis illatis, alijſque diuerſis vlceribus malignis, & inueteratis, ſiue ea interna ſint, ſiue externa, indies potenter exerunt.

De his potionibus, à nobis iam ante triginta annos ſuo ſplendori reſtitutis, tum in Sclopetario noſtro, tum in alijs noſtris Scriptis egimus: ita, vt haud inconcinnè nos facturos ſperemus, ſi ad locupletandam Pharmacopœam noſtram aliquot inde formulas huc tranſtulerimus.

Potio

Potio vulneraria vniuerſalis, id eſt, omnibus tam internis, quàm externis vulneribus, & vlceribus conducens.

℞. *Rad. Tormentillæ,*
Conſolidæ vtriuſque ana ℥ i.
Limonij vtriuſque,
Saniculæ.
Pyrolæ,
Verbenæ,
Alchimillæ,
Perſicariæ ana M. i.
Vincæperuincæ,
Herbæ Roberti ana M. ſem.
Flor. Verbaſci,
Hyperici,
Centaurij minoris ana p. ij.
Aſtacorum expurgatorum, & exiccatorum N. vi.
Mumiæ vnc. ſem.

Macerentur per biduũ in vini albi & aquæ veronicę ana lib. ij. in vaſe circulatorio ad calorem Bal. Mar. vaporoſum: dein fiat expreſſio, & colatura per manicam Hippocratis, aromatizata pauco cinnamomo, vel coriandro in ſucco citoniorum præparato: Doſis: cochlearia duo, vel tria manè, & veſperi tantundem, tribus antè cibum horis.

Pro ijs, quos amaritudo minùs offendit, addi poteſt radix ariſtolochiæ, & enulæ campanæ: & tum potio, ſuauioris guſtus ergò, dulcoretur ſaccharo, aut fiat maceratio in hydromelite vinoſo. Cõtinuãda eſt ad dies pluſculos, & effectus referet planè mirandos.

Decoctiones ſiue potiones ſequẽtes, cęteris non inferiores, & multis ab hinc annis, vti iam dictum, à nobis in operibus noſtris deſcriptas, hic quoque inſerendas ſtatuimus.

℞. *Oculorum cancri vnc. ſem.*
Mumiæ vnc. ij.
Boli Armeni veri drac. i. ſem.
Herb. Agrimoniæ,
Ophiogloſſi,
Veronicæ,
Cyclaminis ana M. i.
Spermatis ceti vnc. i.

Macerentur in vino albo per duos treſvè dies: dein fiat expreſſio & colaturæ clarificatio: de qua capiat cochlearia duo, vel tria, manè & veſperi, ſi opus fuerit.

Alia potio vulneraria.

℞. *Zedoariæ*
Galangæ ana drach. iij.
Herb. Virgę aureę,
Pyrolę ana M. i.
Cochlearum Aſtacorum conquaſſatarum Num. 4.

Coquantur in vino & aqua vtatur vt ſuprà.

Potio venenatis vulneribus ſclopetarijs conueniens.

℞. *Rad. Angelicę,*
Galangæ,
Zedoariæ ana vnc. ſem.
Flor. Vincæperuincæ,
Lilij conuall. ana drach. i. ſem.
Mumiæ,
Boli Armeni veri ana drach. i. ſem.
Spermatis ceti drach. 2.

Digerantur, & circulentur in Bal. Mar. per quatuor dies in ſuff. quantitate vini albi, & aquæ vlmariæ: doſis & vtendi modus, vt dictum eſt.

Potio

Potio vulneraria in fracto oſſe ab ictu ſclopetario.

Recip. Ariſtolochiæ,
Cyclaminis,
Serpentariæ maioris,
Conſolidæ vtriuſque,
Geranij ana M. 1.
Saniculæ M. ſem.
Macis,
Zedoariæ,
Oculorum cancri ana vnc. ſem.
Mumiæ,
Galangę minoris ana drach. 1. ſem.

Conquaſſatæ, & minutim conciſæ herbę, & reliqua in puluerem craſſiuſculum redacta, circulentur in duplici vaſe horis quatuor cum menſura vna vini: ęger vtatur manè, & veſperi.

Potio vulneraria cephalica.

Recip. Herb. Limonij ſylueſtris,
Meliſſæ ana M. 1.
Acori vulgaris vnc. ſem.
Vincæperuincæ,
Perſicariæ,
Chelidoniæ,
Pyrolæ,
Veronicæ,
Verbenæ ana M. 1.
Flor. Verbaſci,
Lilij conuall.
Betonicæ ana p. 1.

Macerentur vt ſupra, & ad vſum ſeruentur.

Potio ſanguinem ex vulneribus erumpentem prohibens.

℞ *Cineris teſtarum Aſtacorum & Ranarum ana vnc. ſem.*
Corallij rubri,
Spodij ana vnc. 3.
Mumiæ drach. 2.

Macerentur in libr. 1. aquę ſpermatis ranarum ad calorem Baln. Mar. per 24. horas: dein fiat expreſſio, & colatura, de qua exhibe cochlearia duo: cum eodem met decocto foueatur extrinſecus vulnus ſanguinolentum.

Potio ad renum, & ueſicæ vlcera.

℞. *Rad. Conſolidæ maioris,*
Sigill. Salomonis ana vnc. 1.
Polygoni,
Alchimillæ,
Plantaginis ana m. 1.
Croci Martis optimè præparati vnc. 1.

Macerentur in ęqualibus partibus hydromelitis ſimplicis, & tincturę roſarum præparatæ, vt docebitur alibi: bibat æger huius decocti cochlearia duo vel tria, manè & ueſperi.

Ad Gonorrhœam virulentam, ſeu fœtidam.

℞ *Herb. vermicularis m. 1.*
Sem. Cytoniorum.
Rutæ,
Agni caſti,
Plantag. ana vnc. 1.
Rad. Tormentillæ vnc. ſem.
Roſ. rubr. p. 2.
Flor. Verbaſci p. 1.
Succi Limoniorum unc. 6.
Aquæ Flor. maluæ arboreſcentis lib. 1. ſem.

Macerentur per tres, quatuorve dies ad calorem B. Mar. lentum: dein tranſcolentur: doſis, cochlearia duo

vel tria manè & veſperi,continuando ad pluſculos dies.

In eiuſmodi remediorum vſu, & præſertim in hoc vltimo contra gonorrhœam virulentam, non omittendæ ſunt vacuationes congruentes, & neceſſariæ, quibus præmiſſis, ægro poſtea illa per aliquot dies exhibe, & mira videbis, vel in grauiſſima etiam,& inueteratiſſima gonorrhœa.

Decocta varia diuerſis affectibus tam internis, quàm externis aptiſſima, certaque experientia comprobata.

Decoctum purgans ad quartanam expertum.

℞. *Folicul orum ſenæ,*
Epithymi ana vnc. 2.
Myrobalanorum citrinorum vnc.ſem.
Flor. Bugloſſæ.
Centaurij minoris,
Hyperici ana p. 1.

Fiat omnium decoctio in ſufficienti quantitate ſeri lactis, in cuius colatura macera per 12. horas
Rhabarb.electi vnc. ſem.
Rad. Eſulæ præparatæ drach. 1.
Cinnamomi drach.ſem.

Dein exprimantur, addendo ſyrupi de pomis redolẽtibus compoſ. vnc. 3. fiat apozema in tres doſes: prima doſis detur per vnam horam ante acceſſionem, aliæ duæ ſequentibus alijs duabus.

Ad menſes prouocandos experimentum mirabile.

℞. *Milij ſolis,*
Aniſi,
Viſci querni ana drach. 3.
Dictamni drach. 1.
Croci ſcrup. 1.

Contundenda contundantur, & macerentur per 24. horas in vino albo generoſo;dein parum bulliant: de hoc decocto exhibe vnc.4.Propinanda eſt hæc potio mulieribus ad prouocandos menſes, vt ſtato iuſtoque tempore fluant: præmiſſa purgatione cum pilulis aloes, aut ſimili quodam & congruo purgante medicamento, idque duobus vel tribus ſubſequentibus diebus. Ad promouendum partum, ſiue viuum, ſiue mortuum, ipſamque ſecundinam protrudendam(addito tantum ſcrupulo diambræ)idem remedium mira præſtat.

Ad ſiſtenda menſtrua.

℞. *Rad. Tormentillæ,*
Conſolidæ maioris ana vnc. 1.
Sem. Berberis,
Acetoſæ ana vnc.ſem.
Gummi Arabici,
Tragacanthi ana drach. 2.
Succi plantaginis depurati lib. 1.ſem.

Macerentur per 12.horas: dein coquantur,exprimantur, & colentur: & addendo ſyrupi citoniorum vel myrtillorum q. ſuff. fiat apozema in duas doſes. Prudentis medici eſt hic deliberare, & circumſpicere, priuſquam hoc adſtringens exhibeat remedium, num fortè fluoris ſcaturigo,& fons dependeat ab humoribus ſalſis, & ſanguine ſeroſo; tunc eiuſmodi humores acres & ſeroſi ſunt digerendi,ſiue concoquendi, & poſtea expurgandi ſyrupis præparantibus & purgantibus opportunis & idoneis.

Ad præcipitationem vteri.

℞. *Fol. lauri,*

Myr-

Myrtillorum ana vnc.ſem.
Sem. Paſtinacæ domeſticæ dr.3.

Macerentur, poſtea coquantur cũ vino generoſo; de hoc decocto exhibe mulieri vnc.3. reiteretur potio, ſi opus fuerit.

Ad iuuandam conceptionem.

℞. *Teſticulorum veruecis præparatorum in vino, & exſiccatorum,*
Vuluæ leporis identidem præparatæ & exſiccatæ,
Macis,
Cinnamomi,
Garyophyllorum,
Zingiberis albi,
Ameos ana drach.2.
Croci drach.1.ſem.
Medullæ, vel carnis nucum communium,
Auellanarum,
Piſtaciorum ana drac.vi.

Contundenda contundantur, macerentur, & tandem concoquantur in lib.ii. vini maluatici ad tertiæ partis conſumptionem. Huius decocti mulieri ſtatim poſt legitimum menſium fluxum offerendæ ſunt tres vel quatuor vnciæ, manè tribus vel quatuor horis ante cibum, idque tribus diebus conſequentibus: quarto verò die iungatur marito ſuo, ac niſi planè ſterilis ſit, concipiet.

Ad morſum venenatum ſerpentis & rabidi canis.

℞. *Rad. Gentianæ,*
Valerianæ ana vnc.i.ſem.
Conſolidæ minoris.
Rutæ ſiccæ,
Pulegii ana m.i.
Mumiæ,
Cancrorum calcinatorum ana drach.1.

Coquantur cum vino: de horum decocto æger capiat manè vnc. ii. vel tres per octiduum. Loco laboranti ex morſu applicanda erunt balſama & emplaſtra congrua, qualia ſuo loco deſcribemus: Hoc decoctum peculiare eſt remedium ad morſum canis rabidi. In morſu ſerpentis addi debet radix ſerpentariæ maioris.

Ad Febres chronicas decoctio perutilis.

℞ *Flor. ſcolopendriæ,*
Abſynthii,
Centaurii minoris ana m.i.
Vuarum Corinth.
Hordei ana vnc.1.
Aſari drac.3.

Coquantur in æqualibus partibus ſeri lactis & vini albi: in colatura diſſolue ſacchari, & cinnamomi q. ſuff. ad dulcorandum & aromatizandum prædictum decoctum pro duabus doſibus. Si dictæ febres fortè à verminatione quadam, vt in pueris ſæpenumerò accidere ſolet, producantur, tum ſequens exhibenda erit decoctio.

Recip. Vermium terreſtrium in vino albo lotorum, & exiccatorum vnc.ſem.
Flor. Hyperici p.2.

Coquantur cum ſuff. quantitate vini albi generoſi, ac tandem transcolentur, & fiat decoctio: de qua exhibe ægroto vnc.3. manè & veſperi: continuando ad quatuor quinquè ve dies.

Ad febres intermittentes, quotidianam & quartanam, aliud decoctum purgans optimum.

Recip. Rad. & cort. Sambuci ana vnc. 1.
Aſari drach. 3.
Cinnamomi drach. 1. ſem.

Coquantur ex lacte. Hoc decoctum mouet ſimul & ſemel vomitum ac ſeceſſum: ſumatur initio paroxyſmi: reiteretur, ſi opus fuerit.

Ad hydropem & purgandas aquas.

Recip. Rad. Ireos recentium vn. 1. ſem.
Soldanellæ,
Aſari,
Spec. Diacarthami ana drac. 3.
Sem. Ebuli,
Cinnamomi ana drach. 1.
Sacchari vnc. 1. ſem.
Vini albi.
Et aquę Sambuci ana q. ſ. & fiat maceratio & decoctio in tres doſes.

Ad Icterum expertum.

Recip. Chelidoniæ cum toto m. 1.
Flor. & flor. hyperici ana m. ſem.
Raſ. eboris
Pulu. ſtercoris anſerini ana drach. 3.
Croci drach. ſem.

Puluis ſtercoris anſerini & crocus ponantur in linteolo lineo, & omnia coquantur æquis partibus vini albi & aquæ ſcolopendriæ: colentur & dulcorentur, ſi velis, ſaccharo; & fiat decoctum in tres doſes pro tribus matutinis continuis & perfectè curabitur.

Ad duritiem ſplenis.

Recip. Raſuræ ligni ſancti ℥. 4.
Cort. ciuſdem,
Corticis fraxini ana vnc. 2.
Aſari drach. 6.
Liquiritiæ,
Polypodij quer. ana vnc. 1.
Ceterach,
Adianthi,
Polytrici,
Chamædr.
Chamæpit, ana m. 1.
Flo. Geniſtæ p. 2.

Macerentur per duos dies integros in vini albi & aquæ ſcolopendriæ ana libr. 3. idque in baln. vaporoſo, vaſe optimè clauſo, vt nihil expiret; tandem clarificentur per manicam Hippocratis, aromatizentur & dulcorentur cinnamomo, & ſaccharo. De hoc decocto vtatur æger ad pluſculos dies: doſis vnc. 4. manè & totidem veſperi, tribus ante cibum horis.

Decoctum galli veteris ad oppilationem hepatis, lienis, menſenterij, colicum dolorem, calculum, quartanam, & chronicos omnes affectus.

Recip. Polypodij quer.
Sem. Carthami ana vnc. 1. ſem.
Thymi,
Epithymi ana p. 1.
Sem. Cumini,
Aniſi,
Anethi,

Fœniculi,
Carui,
Cardui benedicti ana drach. 2.
Folicul. ſenæ vnc. 1.
Turbith gummoſi vnc. ſem.
Cinnamomi drach. 1. ſem.
Cryſtallorum, vel cremoris tartari albi, vnc. 2.
Salis gemmæ vnc. ſem.

Contundantur & miſceantur ſimuli ex qua miſtura venter galli veteris euiſcerati impleatur: dein coquantur tribus aquæ partibus, & vna vini albi, quouſque galli caro ab oſſibus ſeparetur: de hoc decocto ſeu iuſculo vtatur æger omni manè, idque ad pluſculos dies.

Decoctio ſeri lactis.

Vſus ſeri lactis admodũ frequens eſt in Italia: quod ſub finem Veris, ac in Æſtate, ad purgandum, magna in doſi, ad pocula videlicet quatuor, quinque & plura etiam exhibetur. Purgat clementer, continuando ad aliquot dies. At ſi inde conficere voles remedium, quod omnibus affectibus, ab atra bile & melancholico humore ſubortis, & nutritioni dicatis partibus, ab inflammatione aut nimio calore æſtuantibus (in quibus opus eſt refrigeratione & humectatione) aptum & idoneum ſit, hac via præparatio aggredienda eſt.

Recip. Seri lactis lib. 4. vel amplius: huic adde
Succi limonum vnc. 4.
Succi pomorum redolentium recens extracti vnc. 6.

Omnia ſimul, cum vno atque altero oui albumine probè agitata & mixta, igni admota clarificentur. Addes, ſi velis, parum ſacchari, & habebis medicamentum excellentiſſimũ & ſuauiſſimum ad ſupra dictos vſus: de quo ſufficiet pro doſi exhibere vnc. 6. horis matutinis: robuſtioribus autem plus dabitur, continuando ad 15. vel 20. dies. Non eſt maior ſimul & ſemel paranda quantitas, quam quæ ſatis ſit pro duobus tribuſue diebus, ne aceſcat.

Aut ſi animus ſit, aliud componendi remedium, ex eodem ſero lactis, prius acidulo facto cum ſucco limonum, & clarificato, adde.

Florum violarum.
Et Bugloſſæ

Recentium, vel exiccatorum & optimè mundatorum, hoc eſt, in quibus amplius nihil, quod viride ſit, ſuperſit, quantum voles, & in 24. horis ſerum tingetur colore, ſapore, & odore enumeratorum florum: adijcies ſacchari ad lubitum, & habebis Iulapium ſuauiſſimum & vtiliſſimum.

Eodem modo cum aqua communi, cui aciditatem prius induxeris cum aceto montano, philoſophis noto, elicies tincturam à roſis rubris, omnibus febribus & calidis intemperiebus hepatis mirificè conferentem: necnon ex ceteris cuiuſcunque generis floribus: eadem via varias, ad varios affectus, educes tincturas.

Decoctum Chinæ.

Recip. Raſuræ rad. chinæ vnc. i.
Aquæ fontanæ lib. 6.
Succi limonum vnc. 3.

Macerentur per 24. horas, deinde coquantur ad tertiæ partis conſumptionem, ac tandem tranſcolentur per manicam Hippocratis. Doſis vnc. vj.

Hoc decoctum guſtu ſuauiſſimum eſt, & ſummoperè prodeſt calidis intemperiebus hepatis, ardoribus vrinæ, & vlceribus renum: potiſſimum

mum autem conducit ſalſis, & mucilaginoſis humoribus in veſica diſſoluendis, qui ſæpenumero Stranguriam excitant, & calculi ſpeciem æmulantur. De eo potandum exhibeatur manè & veſperi in doſi, vt ſupra: vinumque eodem diluatur.

Potes etiam, ſi velis, ad eundem vſum decoctum parare ex raſura ligni Rhodij: vel addes huius ligni raſuræ vnc.ſem. ad ſupra dictæ chinę vnc.j.

Decoctum ad Dyſenteriam, & Lienteriam.

℞. *Rad. Tormentillæ,*
Acetoſæ,
Santali rub. ana vnc. I.
Sem. Berberis,
Plantaginis,
Portulacæ,
Et granorum myrthi ana vnc. ſem.
Coriandri præparati,
Cinnamomi,
Macis ana drac. ij.
Been albi,
Et rubri ana drach. I.
Flor. Thapſi barbati,
Roſ. rubrarum
Spicæ nardi ana p. I.
Aquar. Plantaginis,
Acetoſæ,
Agrimoniæ,
Abſynthij ana lib. I. *ſem.*

Coquantur ad medietatis cõſumptionem: deinde fiat expreſſio: & colaturæ: adde ſyrupi de granatis acidis, citoniorum, & de roſis ſiccis ana vnc. 2. fiat apozema in quatuor doſes.

CAVTIO.

Antequàm hoc decoctum porrigatur ægro, ſi fortè ex dyſenteria, aut lienteria inueterata, ac contumaci laboret, ipſi hoc ſequens pomum exhibendum eſt.

Recip. Pomum curtipendulum, quod excauatum rurſus impleatur gummi Arabici, & raſuræ ceræ albæ ana drach. I. claudatur pomum proprio ſuo obturamento, coquendumque igni admoueatur: donec cera & gummi liquata per totius pomi ſubſtantiam confundantur: & ſic coctum pomum edendum exhibe ægro, ſemihora poſt ſuperbibendo dictam potionem. Iuſculis, quibus veſcitur, adde paululum gummi Arabici. Nullus eſt fluxus dyſentericus, aut lientericus, qui, aſpirante ſimul diuina gratia, per hanc medendi rationem non feliciter curetur. De purgationibus alijs congruis nihil hic addo, quę, ſi res forte poſtulat, prȩmitti debent.

Decoctum ad calculum comminuendum & expellendum.

℞. *Rad. Reſtæ bouis vnc.* I.
Saxifragiæ,
Virgæ paſtoris ana m. I.
Fruct. Senelorum,
Alkekengi ana par. xx.
Milij ſolis vnc. I.
Cinnamomi,
Sem. Bardanæ,
Saxifragię.
Aniſi,
Fœniculi ana drach. 3.
Gran. Hederæ arboreę vnc. ſem.
Straminis, vel ſtipitum fabarum exſiccatorum vnc. ſem.

Coquantur ex ęquis partibus aquarum parietarię, argentarię, & vini albi ad vnius tertię conſumptionem: exhibe pro doſi vnc. 3.

VEL

VEL.

℞. Cineris rad. Reſtæ bouis
Et cineris ſtipitum vel corticum fabarum ana vnc. 1. ſem.

Indantur in nodulo lineo, & cum

Aquar. Parietariæ.
Senelorum,
Et Betonicæ ana lib. 1.

Coquantur, donec fiat lixiuium ſatis forte: tranſcoletur bis, terve per manicam Hippocratis, & aromatizetur, ſi velis, cinnamomo: de hoc decocto cape vnc. 2. vel tres, addendo, ſi velis, ſyrupi limonum drach. 6. & fiat potio guſtui grata. Nullum reperitur remedium efficacius] & prçſtantius ad expulſionem calculi, & ad ipſam Iſchuriam, & ſuppreſſionem vrinæ, hac ipſa decoctione, quę exhiberi tum debet, cum æger eſt in balneo, ſiue ſemicupio.

NOTA.

Ex enarratis cineribus Ononidis & corticum fabarum, iuxta eam, quam ſuo loco docebimus, methodum, educes ipſorum ſales: primò cum aqua communi: deinde eos depurabis, varijs diſſolutionibus, filtrationibus, & coagulationibus, cũ aquis parietariæ, ſaxifragiæ, & ſimilibus calculo idoneis, donec ipſi fiant albiſſimi & pellucidi. De horum ſalium vno miſce drachmam ſemis, vel cum Superiori decoctione, vel cum iuſculo quodam, aut vino albo, & ſingulare conficietur remedium contra dolores colicos, & nephriticos, & contra Iſchuriam, & ſuppreſſionem vrinæ, ſiue meiendi difficultatem. Sal corticum fabarum in his affectibus omnium eſt prçſtantiſſimum medicamentum.

Decoctio ſplenis bouis, congrua ad duritiem & obſtructionem lienis, & ſpecifica ad menſium ſuppreſſionem.

℞. Splenem bouis integrum: hũc in fruſta inciſum in phialam vitreã capacem inijce: ita vt ad medietatem vſque impleatur: addendo

Cinnamomi craſſo modo contuſi vnc. 1.
Garyophyllorum vnc. ſem.
Croci drach. 2.
Vini albi Canariæ, ſiue vini maluatici menſ. Pariſienſis 4. partem.

Ad humectandam ſolummodo materiam, vas probè clauſum ponatur in aheno aqua repleto: vel in Baln. Mar. feruentiſſimo, adeò vt ebulliat per 24. horas: donec dictus ſplen in particulas minutiſſimas coctus & conſumptus fuerit, magnaque iuris exquiſitiſſimè cocti & fragrantiſſimi copia reſtet: de quo ægra manè capiat vnc. 4. continuando per quatuor, aut quinque dies, tum cum menſes fluere debent.

NOTA.

Mirabitur ſine dubio hic aliquis Cenſor inquirens, quomodo ea corporis particula, quæ receptaculum ſit bilis atræ, humoris planè craſſi & terrei, vt vulgo medentium fert opinio, in medicamentum aperiendi & attenuãdi viribus inſignitum, quali opus eſt in menſium prouocatione, adaptari poſſit: huiuſque remedij vim, ac energiam aromatibus potius & croco, quæ eiuſdem compoſitionem ingrediuntur, quã ipſius lienis proprietatibus, tribuet: cui reſpondemus, huius decoctionis ſpecificam facultatem ã ſola lie-

la lienis cocti ſubſtantia præſertim dependere: reliqua verò, vt vinum, & aromata, ſolummodo guſtus gratioris cauſa adhiberi.

Alibi in meis Scriptis dudum ſententiam meam de ſucco melancholico expoſui: quem per analogiam quandam aceto vini comparandum eſſe duxi: ac tantum abeſt, vt lien eiuſdem humoris craſſi, ac tartarei domicilium, durioris idcirco ſit ſubſtantiæ, vt contra, ob fermentationem proprij humoris, ſpongioſus potius, leuis & rarus euadat, ſuccuſque in eo contentus, attenuantem aceti facultatem participet, inſitaque ſua vi aperiendi & attenuandi virtutem obtineat. Sed quia aliàs fuſius & accuratius diſputatum a nobis fuit de eodem ſubiecto: hic plura addere puto ſuperuacaneum. Experientia denique ipſa medicaminis huius vtilitatem & efficaciam ſummam, ad ciendos menſes, ſatis abunde demonſtrabit.

DE VINIS.

CAP. IX.

EXpoſitis ijs, quæ Aquarum & Decoctorum tam ſimplicium, quam compoſitorum differentiás, virtutes, proprietates, deſcriptioniſque modos ſpectant; æquum eſt, vt vini etiam, liquorum omnium poſt aquas communiſſimi, quod humanæ in primis inſeruit nutritioni, ſymphytumque corporis noſtri calorem inſtaurat, roboratque, tractationem ſecundo loco aggrediamur. Nec verò hic diuerſa vinorum genera, quatenus ſcilicet, guſtu, viribus, proprietatibus, & alijs huiuſmodi qualitatibus inter ſe differunt, exponere ſtatuimus: neque etiam huius loci eſt, diuerſos vina corrigendi, validioremque illis virtutem & excellentiam imprimendi modos explicare. Qua ratione, inquam, ipſorum emendanda ſit cruditas, ex aquoſa & excrementitia humiditate contracta, quæ ob caloris vitalis defectum (Sol quippe quibuſdam annis imbecilliores radios immittens terram minus calefacit) digeri, conſumique non potuit: Vnde fit, vt vina aliquando cruda, viridia, imbecillaque & minus reſtaurantia exiſtant, diuque conſeruari non poſſint. Quæ ſanè omnia, arte naturam imitante, emendare, ac corrigere facillimum eſt, ſi ſuperfluitas illa aquea & excrementitia coctione, artificiali quidem, ſed naturalem tamen æmulante, à vino ſeparetur, & expurgetur. Quæ tunc ſolummodo ſeparari poteſt, cum vinum iam expreſſum, in doliis à calore ſuo naturali & interno concoquitur, & ex ſuo tartaro, ſolito more expurgatur.

Cuius enim apertè demonſtrabit experientia, quòd ſubſtantia illa quæ primo a vino ſeparatur, extillatque, nihil aliud quam pura putaque ſit aqua paſſiua, nulliuſque ſaporis compos, ac inſtar fontanæ inſipida, quæ nihil vino, præter viriditatem, cruditatem, imbecillitatemque imprimit, ac ipſius corruptionem iuuat, & accelerat. Qui etiam aciditatem ipſam prædictæ humiditati, ab imbecillo calore minus abſumptæ, & digeſtæ, tribuit. Quin quidem calor (vt alio loco dictum eſt) omnia perfectè dulcorare poteſt: & eius opera prædicta humiditas omnino ſeparatur: ſed eo ſolum tempore, quo vinum in muſtum redigitur, digeriturque. Abſolutis enim primis illis digeſtionibus, & fermẽtationibus, id nequaquam fieri poteſt: nam quod primo ex prædicto vino, vel minimo quidem calore admoto extillat, ſpiritus vini eſt, qui cum vino coniunctus, illud viuificatiuum & nutritiuum efficit, quo ſeparato vinum amplius

plius non eſt vinum, ſed acetum & corruptum quid, mortuum atque nutritiuæ facultatis expers, reſpectu ſuperioris vini. Talis, inquam, correctio, vinique rectificatio, vt & aliæ plures, non minus iucundæ, quam vtiles inueſtigationes, in alium locum remittuntur, vbi ex profeſſo de vino, vinique natura diſputabimus. At in rem præſentem ſat eſſe duximus, plures vinorum tum ſimplices, tum compoſitas præparationes reſtitutæ noſtræ Pharmaciæ inſerere, quæ corporis humani conſeruandæ ſanitati, morbisque cõferant depellendis.

Diuidemus vina (ſicut & aquas ſupra) in ſimplicia & compoſita, nempe quòd ex variis rebus componantur cum ſimplicia ex vna tantum conſtent, vnde & ipſorum orta differentia. Hoc porrò ordine eadem recenſebimus.

Vina ſimplicia alterantia, ſeu corroborãtia quę ad plures affectus curandos apta ſunt.
- *Vinum Acori*
- *Vinum Angelicæ*
- *Vinum Enulatum*
- *Vinum de Tuſſilagine*
- *Vinum Anthoſatum*
- *Vinum Saluiatum*
- *Vinum Bugloſſatum*
- *Vinum Iuniperinum*
- *Vinum Euphragiæ*
- *Vinum Fœniculatum*
- *Vinum Hyſſopi*
- *Vinum Aniſi*
- *Vinum Epithymi*
- *Vinum Abſynthij*
- *Vinum Hypericonis*
- *Vinũ Cẽtaurij minoris*
- *Vinum Alkekengi,*
- *Vinum Eryngiorum*
- *Vinum Scilliticum*
- *Vinum Senæ ſimplex*

Vina ſimplicia laxatiua.
- *Vinũ Hermodactylorũ*
- *Vinum Turbith*
- *Vinũ ſẽ. ebuli maturi*
- *Vinum ſem. ebuli non maturi*
- *Vinum Sem. Sambuci*
- *Vinum Sem. hederæ*
- *Vinum Flor. perſicę arboris, prunorum*
- *Flo. hyperici, & prunorum.*

Vina cõpoſita.
- *Vinum Helleboratum*
- *Vina varia purgantia compoſita*
- *Vina Varia Hippocratica, clareta dicta*
- *Vinũ Antepilepticũ*
- *Vinũ Antapoplecticũ*
- *Vinũ Antiparalyticũ*
- *Vinum Zedoariæ*
- *Vinum Ophthalmicũ*
- *Vinum Chalybeatum*
- *Vinũ Antinephriticũ.*

Eiuſmodi vina conficiuntur duobus modis, primò cum muſto, tempore vindemiarum: vbi aliquot doliola parua duodecim, quindecim, aut plurium menſurarum comparanda erunt. Deſcribemus autẽ hic exempli loco Abſynthiacum, ad cuius normam cetera omnia facilè cõcinnabuntur.

Vinor. artificialium proceſſus.

Accipe igitur abſynthij Romani exſiccati, quantum voles, hoc iniice in vas aliquod idoneum, ſuperaffunde muſtum recens, & ſine bullire per aliquot dies, nouũ perpetuò muſtum alternis diebus reaffundendo, quo vas ſemper repletum maneat, vinumque a fęcibus ſuis exquiſitius repurgetur: peracta ebullitione, reple totum doliolum eodem met muſto, & optimè claude. Macerentur & digerantur omnia per 24. dies aut menſem: nec, priuſquam hoc temporis ſpatio perfectè digeſtum & clarificatum fuerit, hoc bibendũ exhibe: ſeruari poteſt ad annum vnum, aut amplius. Doſis eſt dimidium

Alius modus extẽporaneus. midiũm vitrum tempore matutino.

Deinde parantur hęc vina quouis tempore; exempli gratia. Recipe idem abſynthium minutim inciſum, immitte in vas vitreum, ita vt tertia pars vaſis, vel paulo plus eo impleatur: affunde vinum album optimum, vaſe probe obturato: quod deinde in repoſitorio, uel loco quodam tepido ponatur, ad macerandum per decem, aut duodecim dies; interea temporis vinum attrahet ab ſynthij uirtutem atque ſaporem: & ita in phiala, ſiue vitro illo relinquatur: & loco eius, quod in vſum quotidianum detrahitur, reaffunde nouum uinum generoſum: & ſic habebis uinum abſynthites, quod diu quoque ad uſum ſeruari poteſt.

Quod ſi magis ſpecificum reddere uoles, ita vt efficaciorem vermes expellendi uim acquirat, adde flores Hyperici vel Centaurii minoris: & ita in aliis vinorum compoſitionibus, prout ſcopus fuerit, procedatur.

Inter uina ſimplicia ſupra enarrata, uinum acori, angelicę, anthoſatum, ſaluiatum frigidis cerebri affectibus conducunt.

Vinum euphragię & fœniculi oculorum aciei & corroborationi confert.

Vinum enulatum, & de tuſſilagine aſthmati & pulmonum uitijs medetur, ualet ad detergendos pulmones & iuuandam expectorationem.

Vinũ abſynthii in Germania ad lumbricos, omnemque corporis arcendam putredinem commune eſt remedium: non ſecus ac uina hypeticonis, & centaurij minoris, quę ad liberandas iecoris obſtructiones, ipſumque roborandum maxime etiam proſunt.

Vinum bugloſſatum cordi, omnibuſque melancholicis affectibus accommodatum eſt, fitque vel cum floribus, vel radicibus eiuſdem.

Vinum aniſi ad colicum dolorem ex flatu profectum, ſiue is in ſtomacho, ſiue in vniuerſo ventre exiſtat, laudatur.

Vinum epithymi, ſicuti & vinum tamaricis, lieni confert.

Vinum paſſularum admirabile eſt ad virium reſtaurationem in ſenibus.

Vina alKeKengi & eryngiorum, nephriticos & calculoſos leuant, vt & ipſum vinum iuniperinum, quod mirè etiam cor, cerebrumque, & reliquas partes nobiles corroborat.

Vinum ſcilliticum præſtantiſſimum eſt ad humorum præparationem & digeſtionem: hoc enim ad incidendas & attenuandas craſſas, pituitoſas, melancholicaſque materias aſſumitur, hoc etiam nullum eſt ad attenuandos omnis generis humores mucilaginoſos, tartareoſque excellentius remedium.

Vinum ſenæ melancholicos, imò etiam alios humores purgat. Facillimum quidem eſt, nec iniucundum remedium, quo libenter ij etiam vtuntur, qui à potionibus medicinalibus abhorrent, cum benignè & ſine perturbatione vlla, vel commotione purget.

Vina hermodactylorum, & turbith, & ſeroſos & pituitoſos humores ex ipſis iuncturis euacuant: Vnde ad arthritidem vſurpantur.

Vina ſeminis ebuli, & ſambuci aquas potenter ducunt, & ad hydropis curationem adhibentur, quemadmodum & vinum hederæ.

Hactenus præcipua vina ſimplicia, eorumque virtutes & proprietates ordine enumerauimus: Ad eorũ verò præparationem quod attinet, alia hic inſtructione opus non eſt, quandoquidem illa per ſe facilis ſit, & ex duobus exemplis ſupra propoſitis nullo negocio addiſci poſſit.

At verò vina ſeminum ebuli & ſambuci, quòd hæc ſemina vinoſa, & eo ſolum tempore, quo vuæ, matura ſint, paulò aliter, quàm dictum eſt, præparari debent. Quare prædictorum ſeminum vtrumlibet

expri-

exprimendum eſt, & ſuccus extrahendus, qui cum dupla multi optimi vini albi quantitate admiſceatur, & in dolium magnitudinis conuenientis, ad ſolitam digeſtionem & fermentationem infundatur. Notandum verò hic melius eſt, ſi id obturato dolio peragatur, hoc eſt. ſi dolium penitus non repleatur, & obturetur benè, ne quid eahalet. Quo facto, & fermentatione per menſem integrum abſoluta, dolium aperiendum, vinoque ad ſummum vſque adimplendum eſt. Hæc vina purgant ſeroſos humores, & conducunt hydropicis.

Vinum ſcilliticum.

Vinum præterea ſcilliticum paulò etiam diuerſa ratione, quàm prædicta uina, parari debet. Scilla enim cultro ligneo, aut eburneo, vel quouis alio, qui tamen ferreus non ſit, mundarij, & in talleolas ſecari, ſolique per 25. aut 30. dies ad exſiccandum exponi debet. De qua ſic præparata accipe li. 1 & in uas vitreum aptum inijce, ſuperaffundendo vini albi optimi libr. 8. omnia uaſe bene clauſo digerantur in baln. Mar. calido per quinque aut ſex dies: de in tranſcolentur per manicam Hippocratis: adiectiſque mellis optime depurati libr. 3. parum bulliant & purificentur: & ſic uinum habebis ſcilliticum, quod ad vſum reſeruabis in uaſe accuratiſſimè occluſo. Remedium eſt præſtantiſſimum ad omnes humores præparandos, vt iam dictum.

Vt vina artificial. guſtui grata reddantur.

Verum, ut uina purgantia ingratum ſuum ſaporem amittant, & guſtui grata fiant: poſt prædictam illam macerationem, per manicam Hippocratis ſæpius tranſcolanda, & ſaccharo, paucoque cinnamomo, & coriandro aromatizanda ſunt: ad quam eandem methodum parabuntur etiam alia vina, tam roborantia, quàm purgantia: quę grata & vtilia erunt, nec adeo magno conſtabunt precio, ſed promiſcue omnibus, tam infimæ quàm ſummę conditionis hominibus commodiſſime exhibebuntur.

Vina compoſita.

Reſtat iam, vt de vinorum etiam compoſitorum præparatione, ducto a vinis purgantibus exordio, uerba faciamus.

Vinum purgans ſenæ, Autumni, ſiue vindemiarum tempore parandum.

Comparanda ſunt aliquot dolia, ex lignis eiuſmodi vaſorum facta, quæ vinum maluaticum, aut aliud ſimile album & generoſum prius continuerunt, quorum quod libet capax ſit quindecim aut viginti menſurarum, vel plurium, prout videbitur. Pręſtat tamen plura dolia, eaque minora in promptu habere, quam ſolummodo vnum, idque maximum ſi magna vini quantitas pręparanda veniat. Si igitur vaſis magnitudo erit viginti menſurarum Pariſienſium, in eo pone

Foliculorum ſenæ lib. 4.

Vel amplius, prout purgandi virtutem plus minus ve augere velis, ad dendo

Garyopyllorum vnc. 2.
Cinnamomi,
Macis ana vnc. 3.
Sem. Fœniculi vnc. 2. ſem.
Prunorum Damaſcen. ſine nucleis lib. 4. vel 5.
Liquiritiæ inciſæ lib. 1.
Polypodij, &
Sem. carthami contuſ. an. lib. 2.

Omnia probe inuicem mixta indantur in vas, & affuſo muſto generoſo bulliant, ſuperaffundendo ſemper vinum nouum: Poſt perfectam coctionem, vaſe optime clauſo, omnia macerentur & fermententur ad viginti, aut uiginti quinque dies: & ſic habebis uinum purgans,

quod integris validiſq; viribus per integrum annum perſtabit; cuius doſis eſt vitrum paruũ in aurora. Vel ſi matutina purgatio non ſatis ſuum aſſecuta fuerit effectum vnciæ tres vel quatuor adhuc ſumendæ erunt circa veſperam, duabus vel tribus ante cenã horis, idq; eodem die. In affectibus porrò contumacibus, altaſque radices habentibus, quorumque authores exiſtunt impuritates tartareæ, ſiue humores craſſi & feculenti, purgatio eodem remedio continuanda erit ad duodecim, vel etiam quindecim dies: ita per epicraſin, id eſt ſenſim & paulatim eiuſmodi humores euacuabuntur, citra virium deiectionem. Eodem quoque modo febris quartana, melancholia hypochondriaca, cachexia, & ſimiles affectus difficilis ſanationis, curabuntur, & prorſus exſcindentur.

Vſus eius in contumacibus affectibus.

Melãchol. hypochondiraca

Ad præſeruationem corporis, ſufficiat id ſemel tantum per octiduum vel bis per menſem ſumpſiſſe. Potes, ſi velis, id paulo ante cibum, vel etiã in ipſo prandio, cena ve ſumere.

Vinum purgans catholicum.

Si facultatem eius purgatricem reddere cupis generaliorem, adeo vt inſtar catholici omnes humores ſimul trahat & expurget: addere oportet radicum exſiccatarum oxylapathi, ſiue rhabarbari monachorum, hermodactylorum, mechoacæ, turbith, quantum lubet. Et ſic medicamen habebis ſummum aduerſus podagram, luem veneream, & ſimiles affectus; addendo ſalſæ pariliæ & raſuræ ligni guaiacini, ad libitum. Ex cuius vſu continuato ad pluſculos dies, ſingulares & eximios percipies effectus.

Quod ſi nonnulli in eiuſmodi remediorum præparationibus accuſent temporis longitudinem, quamuis in tanta copia ſimul & ſemel parari poſſint, vt ſufficiant pro vno atque altero anno; vt tamen prorſus illis ſatisfiat, hic purgantia quædam quouis anni tempore paratu facilia, nec minus ceteris vtilia proferemus. Primi præparatio eſt, vt ſequitur.

Vinum catholicum purgans facilis præparationis.

Recip. Polypodij quercini.
Sem. Carthami ana vnc. 1.
Rad. Acori vnc. ſem.
Sem. Fœniculi,
Aniſi ana drach. 3.
Cort. Myrobalanorum citrin. &
Chebulorum ana drach. 2.
Cinnamomi drach. 2. ſem.
Garyophyllorum,
Macis ana ſcrup. 4.
Conſeru. Flor. geniſtæ,
Violarum,
Maluæ, ana vnc. ſem.
Hermodactylorum alborum drach. 6.
Turbith vnc. ſem.
Folicul orum ſenæ vnc. 2.
Vini albi generoſi lib. 2. vel 3.

Omnia probè inuicem mixta in vaſe vitreo optimè lutato & clauſo macerentur ad calorem lentum B. M. per quatuor, aut quinque dies, ampliuſve. Colentur aliquot vicibus per manicam, addendo ſacchari vnc. 6. Hoc vinum, ſiue claretum purgans, ad aliquot dies reſeruari poteſt, ex quo facies ſex, octove doſes. Pro doſi vna, vnciæ duæ ſufficient, exhibendo id horis matutinis, & ſingulis diebus, aut alternis continuando. Purgat clementer omnes humores ſiue ſeroſos, ſiue craſſos & melancholicos: prodeſt calculoſis & podagricis, & potiſſimum delicatioribus, nec non imbecilliori ventriculo laborantibus, qui citra vomitum alia purgantia admittere nequeunt. Conducit

præ-

præterea hyſtericis affectibus, & albos ſiſtit menſium fluores, ſi addatur fæcula bryoniæ, quæ eſt ſpecifica vteri medicina, cuius præparandi modus docebitur alibi.

Aliud vinum purgans facilimæ præparationis.

Recip. Senæ vnc. ſem.

Hanc immitte in vas vitreum, addendo

Cinnamomi cõtuſi drach. ſem.

Garyophyll. N. 5. aut 6.

Vini albi q. ſ.

Claudatur vas charta, vel bombace ſaltem, & addatur, ſi ita videbitur, paululum ſacchari. Omnia macerentur in loco frigido per dies tres, quo ad vinum ſufficienter tinctum ſit. Huius vini ſumantur cochlearia duo vel tria mane, cum iuſculo, ſi placuerit, ac tantundem ſerò: idque continuetur ad dies duos vel tres. Remedium hoc ex vnciis ſemis tantum ſenæ præparatum (quod vel pueris & prægnantibus exhiberi poteſt) ſi continuo ad dies tres, vel quatuor quis ſumpſerit, blande & vtiliter corpus purgabit. *Vſus.*

Vinum purgans ex floribus prunorum, perſicæ arboris, hyperici, &cet.

Ad huius vini compoſitionem, uerno tempore ſufficiens colligenda eſt florum prunorum, tam hortenſium, quam agreſtium copia, hiſque tertia vel media pars dolij replenda, quibus adde

Vuarum Corinthiac. libr. 5.

Prunorum dulcium lib. 3.

Iuiubarum lib. 2.

Dactylorum abſque nucleis lib. 2.

Fœniculi ℥ 3.

Cinnamomi vnc. 2.

Affundatur vinum optimum uſque ad ſummum uaſis, quo accurate clauſo, omnia macerentur ad dies viginti, aut menſem unum. Hoc uinum nullam planè nauſeam exhibet, & poteſt loco diapruni ſumi, habet enim uim alterandi & purgandi humore bilioſos: ſeruatur ad vſum per integrum annum. Doſis eſt dimidum vitrum, quod citra diagridij additionem blandè purgabit. Tempore uindemiatum etiã præparari poteſt idem uinum cum muſto vini albi optimi, ſicut & reliqua hactenus à nobis deſcripta. Flores in vmbra exſiccati ſeruandi ſunt vſque ad tempus enarratum. Eius uim purgatricem efficaciorem reddes, ſi foliculorum ſenæ lib. vnam atque alteram addideris. *Vſus.*

Ad eundem modum parari poteſt tempore Veris, vinum purgans contra vermes ſiue lumbricos, ex perſicæ arboris floribus.

Ex floribus hyperici, ſummitatibus centaurij minoris, & fumi terræ, collectis omnibus ſuo tempore, dum florent, & exſiccatis, conficitur etiam vinum purgans aduerſus vermes, quod idem ſanguinem mundificat, & tam atram, quam flauam bilem purgat. Si addideris ſenæ ad libitum, potentiorem purgandi vim acquiret. Hæc vina, licet ſaporis ſint paulo amarioris, puriſſima tamen ſunt, & clariſſima: corrigi poteſt amaritudo illa vuis Corinthiacis & liquiritia. *Vinum cõtra vermes & impurũ ſanguinem.* *Amaritud. correctio in vinis.*

Sic eodem modo purgans vinum præparetur cum roſis pallidis, & albis, tam hortenſibus, quam ſylueſtribus. Quod purgat humores ſeroſos: ex quo etiam optimum remedium parari poteſt contra hydropem, quod etiam addita vincetoxici radice, per vrinas purgat. Doſis duo cochlearia mane exhibita, idque continenter ad plures dies, ſi res poſtulat. *Vinum roſar. purgans.*

Ad

Ad eoſdem humores purgandos vinum paratur ex ſeminibus ebuli, & hederæ, tam in Autumno, quàm quouis alio tempore. Eadem vina conducunt etiam hydropicis.

Vinum Helleboratum.

Accipe radices hellebori nigri benè mundatas, & ab omni terreſtri impuritate purgatas, quas minutim conciſas in B. M. cum ſufficienti vini, vel aceti quantitate, & ſemine aniſi per 24. horas macerabis: hinc poſt quatuor aut quinque dies vinum prędictũ ſeparabis: eo enim modo omne venenum ex prædicta radice extrahetur, quæ dein exſiccari debet.

℞ *Rad. Hellebori ea, qua dictũ eſt, ratione præparatarum vnc. 2. ſem.*
Foliculorum ſenæ vnc. 3.
Fœniculi dulcis,
Aniſi ana drach. 6.
Corticis citri vnc ſem.

Macerentur omnia in duabus vini albi optimi, & iam purificati menſuris per quatuor, aut quinque dies in Baln. Mar. calido, coleturque vinum abſque expreſſione vlla: dein bis, terue per manicam Hippocratis tranſmittatur, dulcoretur, & aromatizetur cum facchari ſufficenti quantitate, & pauculo cinnamomo Excellens eſt in educendis à cerebro pituitoſis & melancholicis humoribus. Optimum igitur eſt ad maniam, & melancholicos omnes affectus, tum intrò aſſumptum, tum extrinſecus capiti cum linteolis in eo madefactis tepidè admotum, vt docebimus fuſius alibi.

Hactenus de vinis compoſitis purgantibus: ſequuntur nunc quædam vina compoſita corroborantia, & certis quibuſdam affectibus appropriata.

Vinum Hippocraticum commune.

℞. *Vini rubri, vel albi optimi lib. 10.*
Cinnamomi vnc. 1. ſem.
Garyophyllorum ſcrup. 2.
Cardamomi,
Granorum Paradiſi ana ſcrupul. 4.
Zingiberis drach. 3.

Omnia craſſo modo contuſa macerentur in dicto vino per tres aut quatuor horas: addendo ſacchari albiſſimi lib. 1. ſem. tranſcolentur per manicã aliquot vicibus, & fiat Hippocraticum.

Aliter.

Nonnulli tantam aromatum copiam exoſi id præparant ex ſolo cinnamomo & ſaccharo: ſed alij vim eius calefaciendi paulò plus acuunt pipere, zingibere, & garyophyllis. Hyemis ferè tempore ſumitur cum pane toſto ad corroborandum ventriculum. Porrigitur etiam in quartanis, & alijs affectionibus ex frigida cauſa profectis.

Hippocraticum extemporaneum, ad cuius exemplum omnis generis extracta, & remedia etiam ſpecifica ad diuerſos affectus poſſunt prę parari.

℞. *Cinnamomi ℥ 2. vel 3.*
Garyophyll. vnc. ſem.
Zingiberis,
Piperis longi,
Cardamomi,
Granorum paradiſi,
Galangæ ana drach. 2.
Nucis moſchatę drach. 1. ſem.

Omni-

Omnia craſſe contuſa & inuicem mixta macerentur in ſpiritu vini, in vitro optimè clauſo, poſitoque in Baln. Mar. per tres aut quatuor dies: aut, donec ſpiritus vini colores & virtutes aromatum omnes extraxerit. Frigefactum vas aperi, & ſepara tincturam per inclinationem; quam in phiala ſeorſim ſerua ad vſum. Fæcibus ſeparatis reliquam aromatum partem fortiter exprime per linteum, quam in phialis alijs reſeruabis ad vſum. Sed prior tinctura poſt macerationem filtretur & coletur per manicam, idque ob extractionem faciliorem virtutum rerum aromaticarum. Eiuſmodi extracta diutiſſimè ad vſum ſeruari poſſunt.

Quoties igitur libuerit, cum vini optimi menſura vna infundes drachmam vnam atque alteram extracti, & ſacchari, quantum voles: & ſic habebis vinum aromaticum: Loco ſacchari ſimplicis, inſeruiet oleum ſacchari, cum albumine ouorum indurato factum, cuius deſcriptio habetur in Diætetico noſtro polyhiſtorico.

Claretum excellens.

℞. *Cinnamomi vnc. 2.*
Macis vnc. ſem.
Dactylorum ſine nucleis minutim inciſorum Num. 20,
Myrobalanorum Num. 3. aut 4.
Sem. Aniſi,
Fœniculi ana vnc. 1.
Vuarum Damaſcen. vnc. 5. aut 6.
Coriandri præparati vnc. ſem.

Aromata & ſemina craſſo modo contuſa omnia indantur vitro, affundendo aquæ vitæ rectificatæ vini Canariæ, vel vini albi generoſi, ſingulorum menſuram vnam Pariſienſem, quæ facit tres libras aut circiter: occluſo vale macerentur in loco frigido per quatuor aut quinque dies: citra ſeparationem liquoris à fæcibus ſuis: aut ſi placet, poſt macerationem in tranſcola per manicam, inſtar vini Hippocratici, ſerua in phialis clauſis ad vſum. Doſis eſt vnum atque alterum cochleare tempore matutino. Eſt medicamen optimum ad roborandum ventriculum, eiuſque cruditates & flatulentam omnem materiam tollendam: nec non contra colicos dolores & ſimiles affectus. Poteſt hoc claretum dulcificari cum ſaccharo.

Ventriculi cruditas, flatus, Colica.

Claretum aliud præſtantiſſimum corroborans omnes facultates.

℞. *Vini maluatici, aut vini albi optimi menſ. 1. ſem. vel lib. 4. aut 5.*

Indatur in vitrum aut pellecanum addendo

Garyophyllorum,
Nucis moſchatæ,
Macis ana vnc. 1. ſem.
Zingiberis,
Cardamomi ana vnc. ſem.
Coriandri,
Aniſi,
Fœniculi ana drach. 2.
Dictamni
Flor. Roſmarini,
Buglosſę ana p. 2. aut in horum locum recipe illorum Conſeruarum ana vnc. 1. ſem.
Tabellarum aromatici roſati vnc. 1.
Sacchari albiſſimi lib. 1.

Omnia craſſo modo contuſa & inuicem mixta infundantur cum vino, & ad macerandum ponantur in B. M. tepido, vaſe benè clauſo, per duos aut tres dies. Poſtea colentur per manicam aliquot vicibus,

bus, vt ſpecierum virtus melius extrahatur. Huius vini, quod diutiſſimè ſeruatur in lagenis clauſis, manè exhibe vnum aut duo cochlearia. Hoc claretum corroborat omnes facultates, & reficit ſpiritus tam animales, quàm vitales & naturales. Conducit igitur vniuerſis cerebri affectibus: item cardialgiæ, lipothymiæ, ſyncopi, alijſque cordis affectibus. Eſtque medicina præſtans contra omnes imbecillitates, cruditates, & flatus ventriculi: corroborat iecur, & lienem, & medetur omnibus cachexijs, melancholijs hypochondriacis, & ipſis hyſtericis affectionibus: præſeruat præterea corpus à peſte, vermibus, & alijs putrefactionibus, è quibus diuerſi morbi excitantur.

Corroborat omnia membra.

Si eo vti voles in quodam affectu curando, addenda erunt ea, quę huic fuerint appropriata & ſpecifica, quę pondere ſuo ceterorum ingredientium quantitatem ſuperent: vt in epilepſia adijciēda eſt radix pœoniæ cum ſuo ſemine, ramenta cranij humani, flores tiliæ, lilii conuall. calendulæ, & ſimilium: ex quibus fiat claretum, aut vinum antepilepticum, quod conducet epilepſiæ, tam ad paroxyſmi ferociam tollendam, quàm ad præcautionem, ſi aliquot eius cochlearia exhibueris in qualibet Lunæ quadra.

In epilepſia ex vteri affectibus orta, addenda eſt radix bryoniæ exſiccata.

In apoplexia & paralyſi addenda ſunt, baccæ iuniperi, flores lauendulæ, calendulæ, & ſaluiæ. Et ſic pro vario affectuum genere, varia quoque clareta, ſiue vina aromatica medicata concinnari poſſunt.

Vinum antepilepticum.

℞. *Raſ. Cranij humani rec. unc. 2*
Viſci querni minutim inciſi vnc. 1. ſem.
Flor. Pœoniæ,
Lilij conuall.
Tiliæ ana p. 3. vel 4.
Sem. Pœoniæ
Cardui benedicti contuſ. ana drach. 6.
Cinnamomi vnc. ſem.
Nucis moſchatę drach. 3.

Indantur in vas vitreum colli oblongi: affundatur vinum optimum: occluſo vaſe, macerentur omnia in B. M. tepidiſſimo per quatuor aut quinque dies: colentur bis vel ter, &, ſi velis dulcificare colaturam adde paulum ſacchari. Hoc remedium ſummum eſt tam ad curationem, quam ad præſeruationem epilepſiæ. Eius doſis ſunt aliquot cochlearia tempore matutino, idque in quouis Lunæ ſeptenario.

Vinum antapoplecticum.

℞. *Flor. Lauendulæ,*
Saluię,
Anthos ana p. 4. aut 5.
Baccarum Iuniperi vnc. 2.

In ceteris fac, vt ſupra. Vnum vel duo cochlearia huius vini exhibita ſubito apoplecticum reſtituunt, & tanti mali tyrannidem arcent; nō tamen omittendæ interim ſunt aliæ euacuationes generales, item reuulſiones, deriuationes, &c.

Vinum antiparalyticum, à celeberrimis medicis ordinarijs, illuſtriſſ. Principis Mauritij Landgrauij Haſſiæ, &c. mecum communicatum.

Recip. Florum calendulæ, lauendulæ, mediocriter exſiccatorum bonam partem; quibus imple lagenam vitreā, amplā & robuſtā: affunde vini maluatici tantum, vt tres vel quatuor digitos ſuperemineat: vas probè clauſum pone ad ſolem per tres ſeptimanas aut integrum menſem: quo

quo temporis ſpatio vinum florum illorum virtutes atque eſſentias extrahet, & vim acquiret adeo efficacem & potentem, vt, ſi vitrum ponas ad parietem aut murum aliquem, vbi ex radiorum ſolarium reflexione calor auctus, in id fortius operetur, in centum fruſta diſſiliat. Ponendum igitur eſt ad feneſtram apertã, vbi radiorum non tanta eſt reflexio. Elapſo tempore enarrato; vas refrigerandum in cella per noctem integram eſt ponendum, vt vis nimia ſpirituum mitigetur, ac ſedetur; & poſteà aperiendum. Confert ſupra dictis affectibus, vno atque altero cochleari in aurora ſumpto: quod præſtandum eſt vſque ad viginti quinque, vel triginta dies, &, præmiſſis purgationibus generalibus, admirandos videbis effectus.

Si dictum vinum poſt ſufficiẽtem florum macerationem per alembicum in B. M. vaporoſo, deſtilletur cum omnibus iſtis floribus, vſque ad ſiccitatem: multo efficacius euadet: omnium autem efficaciſſimum erit remedium, ſi florum fæces in cineres redigantur, ſalque extrahatur, & cum propria ſua aqua permiſceatur.

Vinum Zedoariæ compoſitum.

Recip. Zedoariæ vnc. 2
Garyophyllorum
Macis
Cinnamomi ana drach. 1. ſem.
Zingiberis
Piperis longi ana vnc. 1.
Nucis moſchatæ vnc. ſem,

Omnia craſſiuſculè conquaſſata, uno, pluribuſve nodulis lineis includantur, & ſuſpendantur, per dolioli foramen; in dolio muſti pleno, quadraginta dierum, aut ad minus menſis vnius ſpatio, ad macerationem; quibus poſteà ſublatis, vinum ad cerebri ventriculique corroborationẽ tempore neceſſitatis exhiberi poteſt. *Cerebrum ex ventriculum corroborat.*

Vinum ophthalmicum.

In vini ophthalmici præparatione, eadem planè methodus, ac ſupra in vino Zedoariæ, obſeruanda eſt, vt ſcilicet ſuſpendas per foramen dolij, quo muſtum continetur, (loco aromatum.)

Rad. Enulæ campanæ in talleolas ſectæ & exſiccatæ vnc. 2.
Euphragiæ m. 1.
Sem. Fœniculi dulcis,
& Sileris montani ana ℥. 1.

Contundantur craſſiuſcule, & omnia in vnum, uel in plures nodulos concluſa ſuſpendantur in dolio, ut dictum eſt, aut in phiala uitrea, & macerentur per mẽſem. De quo una atque altera vncia ad acuendum viſum exhibeatur, idque ſingulis matutinis. *Viſum debilem acuit.*

Vinum Chalybeatum.

℞. Limaturæ chalybis ℥ 4.
Rad. Eryngiorum
Enulę campanæ ana ℥ 1. ſem.
Santali citrini vnc. 1
Corallij rubri
Raſuræ eboris ana drach. 6.
Garyophyllorum
Macis
Cinnamomi
Zingiberis ana drach. 3.
Ceterach
Flor. Geniſtæ
Anthos
Epithymi ana ℔. 2.
Vini albi generoſi lib. 6.

Macerentur per octiduum ad minimum ad ignem baln. Mar. calidum; dein tranſcolentur per manicam Hippocratis ter quaterue,

vt vinum optimè clarificetur, quod dulcorari ſaccharo poterit, vt fiat vinum guſtui gratum: doſis, vnum aut alterum cochleare in principio, quæ deinceps, ſi opus ſit, augeatur.

Vinum aliud chalybeatum.

Recip. Laminas chalybis puriſſimi, vt ignis ſcintillantis, atque liquefactioni proximi, mergantur in magdaleones ſulphuris, vt liqueſcat chalybs inſtar ceræ Hiſpanicæ, recipiatur in vaſe ſemipleno vini albi generoſi, vel aceti ſambucini: dein in tigillo ad ignem ardentem ſinatur per vnam atque alteram horam, vt optimè exſiccetur, læuigetur que tandem, vt alKool in porphyrite: huius ſic præparati chalybis cape vnc.iiij.

Rad. Eryngiorum
Rubiæ tinctorum ana drach.6.
Cort. mede fraxini
Rad. Filicis ana vnc. ſem.
Sem. Fœniculi
Baccar. Iuniperi rec.
Gran. Alkermes ana drach.3.
Flo. Siccorum chamædr.
Ceterach
Flor. Geniſtæ ana p.1.
Garyophyllorum
Macis ana drach.ij.
Cinnamomi interioris drach. 2.ſem.
Vini albi generoſiſſimi lib.x.

Indantur omnia in vas vitreum, & exponantur ad radios ſolares æſtatis tempore, vel ad ignem lentum per 20. dies, materiam bis terve baculo agitando: dein tranſcolentur per manicam Hippocratis. Ad cachexiam, & hydropem ineuntem ſingulare illud eſt præſidium: doſis primis diebus ab vnc.1. ad vnc.2. dein indies augenda cenſeatur. *Cachexiæ Hydropi, et Melãch. Hypoch. medetur.*

Vinum antinephriticum.

Vt vinum antinephriticum conficias: dolium iuſtæ magnitudinis vino generoſiſſimo repleas: quod quidem vinum prius concoctum, & ab aquea ſua humiditate depuratũ ſit. Super huius vini heminis octo dolio incluſis, vt ſupra, addes.

Fructuum Alkekengi lib.1.
Rad. Reſtæ bouis
Et Eryngiorum in talleolas diſſectarum, & exſiccatarum ana vnc.3.
Sem. Bardanæ
Milij ſolis
Saxifragię
Biſmaluæ ana vnc.2.
Herniariæ
Flor. Geniſtæ ana p.4.

Macerentur omnia per menſem integrum; deinde ad vſum referuetur vinum.

Si poſt prædictam macerationem illud tranſcolaueris, melliſque optimè depurati tertiam partem addideris, &, vt ſupra, in vino ſcilliticoebullire ſiueris: vinum efficies, quod diu conſeruari poterit, neque ingratum guſtui erit. Cuius vnciæ 2. aut 3. (pręmiſſa tamen primæ corporis regionis purgatione, cum bolo aliquo ex caſſia aut ſimili) ad calculi expulſionem, & prohibendam eius generationem exhibentur. *Calculus.*

Non erit ab inſtituto alienum varijs vinorum generibus iam enumeratis, acetorum etiam medicatorum quæ paſſim in Antidotarijs deſcribuntur, claſſem annectere: inter cetera frequentiora ſunt. *Aceta medicata.*

Acetum ſcilliticum
Acetum Roſaceum
Acetum florum calendulæ
Acetum florum Garyophyllį
Acetum ſaluiatum

Ace-

Acetum anthoſatum
Acetum ſambucinum
Acetum paſſulatum
Acetũ garyophyllatũ.

Quorum præparationis imitatione infinita alia effingi poterunt, in quibus acetum vices vini ſubire poterit, tam ad materiæ præparationem, & alterationem, quàm ad eiuſdem euacuationem.

Aceti ſcilliti ſi præparatio. Acetum ſcilliticum paratur eo, quo ſequitur, modo: Scillæ laminæ inter corticem & cor mediæ, ex arte purgatæ, & in orbiculos, ſiue talleolas ſectæ, ſoli, aut remiſſo calori exponantur per 30. aut 40. dies: dein libra minutim conciſa, (cultro è candidiore ligno parato, aut eburneo) in lagenam demittatur, optimi aceti lib. 6. vel octo affuſis: vaſculum ritè obturatũ, ne quid exhalet, exponatur æſtiuo tempore, radiis ſolaribus, triginta aut quadraginta dies. Poſtea aperto vaſe totum tranſcolabitur; indeque acetum ſcilliticum conficies, quod lagenis diligenter occluſis adſeruabis.

Vulgaris præparatio ſcillæ. Quidam vnicam vel plures ſcillas accipiunt decorticatas, qua maza, ſiue paſta inuoluunt, vt ſingulæ panis figuram videantur adeptæ, tum demum furno calido aptoque pani coquendo illas committunt, & ita tempore multò breuiore ſcillas ſuas præparant, quàm ſi per quadraginta dies ſoli obiicerentur. Scillarum ita coctarum in clibano, & poſtea ad lentum calorem deſiccatarum ſeſquilibram accipere oportet, aceti fortiſſimi libr. 7. excipiantur lagena vitrea bene clauſa, quæ ad ſolem, aut ſimilem tepidum calorem per triginta aut quadraginte dierum ſpatium poſita, ſinantur.

Furnus athanoris digeſtioni cõmodior. Quod ſi furni Athanoris igne ex cineribus ſtructo vſus fueris, cum ille diu noctuque perſeueret, dimidij temporis compendium facies, adeo vt duodecim, aut ad ſummum quindecim dies ſufficiant fermentationi & digeſtioni huiuſce aceti, ſi illa hoc perenni calore procurata fuerit. Tandem materia per colum tranſmiſſa ſeruabitur vitreis vaſculis diligenter obturatis. Hæc præparatio a nobis maxime probatur: nullum enim vomitum ciet, vt prior in pleriſque facere ſolet: breuiore etiam tempore perficitur, tutiuſque exhibetur.

Acetum roſaceum. Vt acetum roſaceum conficiatur, accipere oportet roſas rubras exſiccatas, quibus lagenam implebis, & acetum optimum affundes, donec illud lagenæ ceruicem ferè pertingat: vaſculi oſculum arctiſſimè occludes, & ad ſolis calorem expones per ſpatium temporis iam expoſitum: vel ad hypocauſtum transferes, vel igni cineritio committes.

Alia aceta ex varijs florib. Eodem prorſus modo compones acetum paſſularum, florum reſiccatorum, ſaluiæ, roſmarini, ſambuci, calendulæ, veronicæ, ſiue floris garyophylli: immo tot formas & ſpecies acetorum licebit tibi parare, quot ſunt ſimplicium vinorum, quæ etiã in variis morbis debellandis, propter eoſdem ſcopos, vſurpabuntur: verum acetum quodlibet ſemper erit facultate magis attenuante, incidente, & magis idonea diſſoluendis & liquandis humoribus viſcoſioribus, & tartareis: præterea validius etiam aduerſabitur cuilibet putredini, & corruptionibus omnibus, quàm vina ſuperius enarrata.

Vſus acetor. ſimplicium. Vſus horum ſimplicium acetorum præcipui erunt, vt ſint baſes in componendis diuerſis oxymelitum formulis, tum purgantibus, tum robur conciliantibus: vt quoque ſatiſfaciant ſcopis, & medicationibus, quæ ſeſe offerunt in plurium, & magnorum affectuum cura, vt iam ſequenti capite ſumus oſtenſuri.

De varia oxymelitum, & hydromelitum medicatorum compoſitione, quæ diuerſis affectibus medendis aptiſſima ſunt. Cap. X.

INſtituti noſtri ratio poſtulat, vt diuerſas oxymelitis & hydromelitis compoſitiones, quarum hodie in medicina factitanda magnus eſt vſus, in medium proferamus.

Hæc remedia apud Veteres in multo maiore erant commendatione, quàm iam apud nos. Nam in noſtris Officinis etiam famoſiſſimarũ vrbium tantum præſtat oxymel ſimplex, & ſcilliticum: rariſſime helleboratum Iuliani, præſidium tamen magnopere celebratum, aduerſus morbos comitiales, febres quartanas, & alios huiuſmodi morbos, qui iam altius radices egerunt, & quorum occulta ſunt ſeminaria. Solummodo etiam reperitur vnica hydromelitis ſimplicis, quemadmodum & compoſiti, deſcriptio, quæ in officinis locum habeat: cum tamen videamus apud Galenum, Aetium, Trallianum, Oribaſium; deinde etiam apud Nicolaum Myrepſum, & Meſuæum (qui in faſciculos redegerunt, & in ordinem reuocarunt, quæ alii ſine methodo, in ſuis libris tanquam ſcopas diſſolutas diſperſerant) infinita remedia purgãtia, pręparantia, roborantia, aliiſque intentionibus ſeruientia: quorum baſes primariæ a ſupra dictis oxymelitis, & hydromelitis formulis petuntur: adeò vt, quotquot vina ſimplicia & compoſita, arte deſcripſimus, poſſunt etiam parari (imò maiori cum emolumento) oxymelita & hydromelita, æque bene, ac ſi vino parata forent.

Duo tantum Oxymelita in noſtris officinis.

Oxymelita & hydrom. apud veteres erant in frequenti vſu.

Arabes, qui primi ſacchari vſum introduxerunt, in cauſa ſunt, quod norma componendi varia oxymelitis & hydromelitis genera, immutata fuerit in eam, quæ ſyruporum eſt, quorum magna farrago in officinis adſeruatur.

Arabes, Oxymelita & hydrom. mutarunt in Syrupos.

Quod verò adfertur pro ſtabiliendo & confirmando ſyruporum vſu ab iis, qui tantopere illis addicti ſunt, nempe huiuſmodi remedia diutius conſeruari poſſe, & palato gratiora eſſe, confirmatione indiget. Sed extra omne dubium eſt, omnes hydromelitis, & præcipue oxymelitis ſpecies, maxime verò id, quod melicratum nuncupatur, (vbi aquã, mel atque interdum acetum ſimul confunduntur & miſcentur) longe eſſe vtiliora, commodiora, immo magis idonea omnibus curandi intentionibus, quam ſint ſyrupi. Cum ſaccharum ſit ſal quidam dulcis, nõ exiguo calore præditus: cui qualitas quædam obſtruens & glutinans coniungitur: vnde minus aptum ſaccharum iudicari poteſt ad præparationem, alterationem, mitigationẽ humorum, eorumque excretionem: cuius rei tamen cauſa commemorati ſyrupi vt plurimum componuntur & præſcribuntur.

Sacchari calor nõ exiguus eſt, obſtruens & glutinans.

His adde ſaccharũ in corporibus biliosis, & natura macilentis, quemadmodum & cetera dulcia, minimo negocio bileſcere, & proinde plus damni, quam vtilitatis, huiuſce temperaturæ hominibus adferre. Verũ quiſpiam nobis inſultabit, & mel, quo variæ oxymelitis & hydromelitis formulæ parantur, dulce forſan eſſe contendet. Admittemus id quidẽ; at longe mel defæcatius & purius eſt, naturaque præditum magis aerea, cœleſti, & ad quintam eſſentiã accedente, quã ſaccharum: quod licet dulce & candidum ſit ſuperficie tenus, intrinſecus tamen acrimonia ſcatet, & nigrore non mediocri, vt probè norunt & experiuntur illi, q. in rerum interna & vitali anatome aliquem progreſſum fecerunt.

Saccharum facile in bilem vertitur.

Mel purius Sacchаro.

Quod animaduerſum & diligenter obſeruatum fuit a Galeno, & deinde ab Oribaſio Medic. coll. lib. 5. ca. 24. qui, dum intendit oxymelitis faculta

facultates, quæ acidæ & vitriolatæ ſunt, idque præfert hydromeliti, qđ propter dulcedinem temperamẽtis calidis, & naturis feruidioribus minus congruit, propterea quod in bilẽ facillimè conuertatur, in hunc modum ſcribit: Cum melicrati facultas cetera omnia habeat, quæ ad acutos morbos valent, in vno tamen duntaxat eis eſt contraria, quòd ſupercalefacta in bilem conuertatur: hanc eius mutationem aceti permixtio cohibens præſtantiſſimum medicamentum efficit: tantumque aceti melicrato addendum eſt, quantum ſatis ſit, vt facultas in bilem conuertendi corrigatur. Oribaſius verò, poſtquam longa verbòrum ſerie retulit ingentes vtilitates, & commoda, quæ ex oxymelitis vſu promanant, & poſtquam recenſuit ſpecificam vim, & proprietatem, quæ valet aduerſus affectus hypochondriacos, & thoracicos; cum ſcilicet opus eſt materiæ craſſæ & lentæ attenuatione & inciſione; vt magis palam fiat, in quanta commendatione apud illum ſit oxymel; & quod illo hydromel longè ſit inferius, ita pergit: Cum igitur mel facultate calidum ſit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco eduliũ eſt pituitoſioribus naturis, & ſenioribus, ac morbis frigidis accommodatum; & oxymel omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtiliſſimum eſt, cum omnes anguſtos meatus aperiat, ſicut craſſus & glutinoſus humor nuſquam contineatur. Quam etiam ob cauſam medicamenta, quæ tueri valetudiuem à Medicis dicuntur, attenuante facultate ſunt prædita: Ac tibi quoque & ratione & experientia perpendenti ea, quæ ad victum extenuantem faciunt, oxymel accommodatiſſimum eſſe videbitur: nam neque mali ſucci eſt, neque ſtomacho infenſum, neque aliam abſurdam facultatem habet. Si vero ſcilliticum acetum adhibitum fuerit, ita non modo eorũ, quę ad victus rationem ſpectant, ſed omnium medicamẽtorum aptiſſimum eſt ad incidendum; conuenitq; hoc eos vti, itemque vino & aceto, qui humores incidere, & attenuare morbum cupiunt, qui incorpore ſit, qđ craſſum, glutinoſum & pituitoſum excrementum contineat: Atque infinitos propè vidi, qui ex aceti ſcillitici, atq; etiam vini (ſcillitici ſupple) vſu ad vitæ finem vſq; ſani vixerũt.

Voluimus de induſtria referre, q̃d Galenus & alij antiqui ſentirent de oxymelite acido, & vitriolato, quòd que potiores & efficaciores vires illi adſcriberẽt ad ſanitatem conſeruandam, & morbos curandos, quam hydromeliti dulci, vt hinc colligere liceat, ipſum Oxymel Syrupis anteponendum eſſe, qui tamen hodie pluris fiunt, & contra omnem rationem, vt ſupra demonſtratum eſt, maiorem authoritatem & vſum ſibi compararunt.

Iam ſupereſt, vt noſtram Pharmaceutricem quibuſdam oxymelitis, & hydromelitis deſcriptionibus velut p̃ſidiis vtiliſſimis locupletemus, quarũ imitatione quilibet proprio marte poterit nouas componere.

Oxymelitis ſimplicis præparatio.

Porrò oxymelita & hydromelita diuiduntur in ſimplicia & compoſita. Oxymel ſimplex duobus modis parari poteſt: prior eſt, ſi ſumas vnam mellis partem, cui tantundem aquæ pluuiæ, aut ciſternis adſeruatæ, ſi haberi poſſit, primo admiſcebitur; miſcellam igni lento admouebis, perfectè deſpumabis, donec mel omnes ſordes depoſuerit, purumque appareat. Tum melli affunde optimi aceti tantum, quantum guſtui gratificando ſufficit; ſicq; regulam & normam certam habebis, ne iuſto acidius, aut plus æquo dulcius oxymel componatur. Iterum igne lento hæc coquãtur; inter coquendum paulatim, & per vices inſtilletur aqua, q. ſuf. quę ſecernendis heterogeneis operã ſuppeditabit, & magis defęcatũ reddet:

proderit

proderit etiam ad dulcorem comparandum, id eſt, remedium γλυκύπικρον. i. dulcoacidum fiat: quo etiam in paſtu, potionis loco, vti queſ poterit in diuerſis corporis affectibus, potius quam hydromelite, aut vino, vt ſuperius annotauimus.

Vt vulgare oxymel componatur ex tempore, hac ſerie progredi oportet.

℞. *Mellis à ſordibus liberi, et expurgati, ſextarios quatuor, ſiue duas pintas Pariſienſes,*
Optimi aceti ſextarios duos,
Aquæ octo ſextarios, ſiue quatuor pintas.

In primis miſceas baculo aquam iam tepefactam cum melle, totũ feruere ſinas, mitiori igne abſque magnis bullis & ebullitionibus: tũ ſpumam auferas, & coqui permittas, donec aqua ad medium reſoluta & cõſumpta fuerit; tum demùm acetum adijciatur, cui affuſo tres, aut quatuor ebullitiones ſatis erunt; facta legitima omnium ſimul confuſorum coctione, per manicam, ſiue pannũ denſum tranſmittentur, colatura diligenter aſſeruetur.

Quod ſi vice vulgaris aceti, ſcilliticum, roſaceum, ſaluiatum, anthoſatum, ſambucinum, paſſulatum, & ſimiles aceti ſimplicis cõpoſitiones, quarum ſupra meminimus, admiſcuerimus, efficiemus oxymel ſimplex roſaceum, paſſulatum, anthoſatum, &c. quorũ ſingula variis affectibus aptiſſima exiſtunt, verbi gratia, quando ea vſurpamus, vt humores lenti & viſcidi incidantur, plurimorum morborum cauſæ, etiamſi cum febre complicentur, oxymel paratũ cum aceto roſaceo, bugloſſato, violaceo, & ſimilibus accommodatius erit ſaluiato, vel anthoſato, quæ magis idonea ſunt melancholicis, hypochondriacis, epilepſiis, apoplexiis, cachexiis, & huiuſmodi affectibus, quarum cauſa terreſtris potius, & frigidus humor ſtatuitur, quã calidus.

Et quando voles in morbis contumacioribus, & peruicacioribus humores validius attenuare, & incidere, oxymel ſimplex & ſcilliticũ hoc modo compones:

℞. *Mellis depurati lib. 3.*
Aceti ſcillitici lib. 2.

Oxymel Scilliticum ſimplex.

Coquantur ad perfectam mixtionem, & conſiſtentiam: hoc oxymelite, & alijs ſupra deſcriptis obſeruatis, ſeligendo ſemper magis accommodata morbis, quos expugnare voles, poteris tot ſpecies oxymelitis compoſiti fabricare, quot decoctorum, aut vinorum, quæ diuerſis medendi ſcopis inſeruient, vt, verbi cauſa, oxymel cephalicum hoc modo tibi erit faciendum.

℞. *Fœniculi*
Polypodij
Acori vulg. ana drach. 6.
Betonicæ
Meliſſæ ana m. 1.
Seſeleos ana vnc. 1.
Flor. Stœchados
Bugloſſ. ana p. ij.
Cinnamomi drach. 3.
Macis
Garyophyll. ana drach. 1. ſem.
Croci drach. 1.

Macerentur per 24. horas in lib. 4. oxymelitis anthoſati; dein coquantur ad vnius tertiæ conſumptionem: doſis vnc. 3. vel 4. Conducit omnibus cerebri affectibus frigidis, & melancholicis, ſpiritus animales fouet, & illuſtrat; prodeſt ad memoriam, itemque ad mœſtitiam à quauis cauſa ſubortam. Prout particulares cerebri affectus poſtulabunt, adijcere poteris, quæ ſpecifica proprietate ipſis aduerſantur; vt ſi epilepſia curanda proponatur, addes viſcum quernum, rad. pœoniæ, flores tiliæ, lilium conual. & ſimilia. Idem iudicium relinquitur, ſi morbi

Oxymel Epilepticum.

&

& ſymptomata alteri cuidam parti infixa hæreant.

Oxymel pectorale, ſiue thoracicum.

℞ *Rad. Enulæ campanæ*
Tuſſilaginis
Et iridis florẽt. ana vn. 1. ſem.
Capill. veneris
Polytrici
Scabioſæ
Hyßopi ana m. 1.
Dactylorum
Iuiubarum ana par. 6.
Sem. Cardui benedicti
Bombacis
Vrticæ ana vnc. 1.
Flor. Tuſſilaginis
Violar.
Bugloßę
Nymphcæ
Papaueris rheadis ana p. ij.

Macerentur in oxymelitis paſſulati, & bugloſſati ana libr. 1. ſem. & aquarum cardui bened. & ſcabioſæ an. libr. 1. per. 24. horas: dein coquantur ad ignem lentum ad vnius tertiæ conſumptionem; ac tandem tranſcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur pauco cinnamomo: doſis vnc. 3. vel 4.

Confert orthopnœæ, aſthmati, peripneumoniæ, tuſſi inueteratæ; & diuturnis omnibus pectoris affectibus. Hoc thoracicum oxymel tibi exemplar quoddam erit, ad cuius normam alia infinita ſtomachica, hepatica, ſplenetica, diuretica, &c. effinges. Si addideris radices, herbas, flores, & ſemina ſcopo tuo conuenientia, vt videre eſt in aquarum noſtrarum, decoctorum, & vinorum artificialium ſupra enumeratorum deſcriptione, quæ ad hos agendi ſcopos direximus, adeo vt viam tibi ſternant, & veluti manu te ducãt ad varietatem, copiam, & delectum remediorum.

Oxymel de peto purgatorium mirabile non ſolum pituitæ craſſæ, ſed & bilis flauæ, itemque nigræ anhelosos thoracis & ventriculi affectus iuuans; & denique ad omnes morbos inueteratos laudatiſſimum remedium exiſtens.

℞ *Fol. Nicotianę, ſeu peti exſiccatorum ad ſolem, & puluerizatorum, inditorumq; in nodulo lineo vnc. 1. ſem.*
Iridis ſiccatę, & in talleolas ſectę vnc. 1.
Polypodij
Liquiritiæ
Sem. Carthami cõtuſi ana drac. 6
Spicæ nardi
Thymi
Epithymi
Hyſſopi
Menthæ ana m. 1.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Cardui benedicti ana drach. 3.
Flor. Tuſſilaginis
Et bugloſſę ana p. 1.
Fol. Senæ vnc. ij.
Agarici trochiſcati in nodulo concluſ. vnc. 1.
Nucis moſchatæ
Garyophyllorum
Cinnamomi ana drach. 2.

Contundantur, et macerentur per triduum in aceti paſſulati, & ſambucini ana libr. 2 deinde coquantur, exprimantur, & clarificentur: addendo mellis Narbonenſis optimè deſpumati

ſpumati lib. 1. ſem. denuo coquantur ad bonam conſiſtentiam vſu poſtulante, præbe cochlearia aliquot, vel per ſe, vel cũ aliqua aqua pectorali.

Sanè medicamentum hoc optimè & validè purgat è toto corpore, è thorace, è ventriculo prauorum humorum ſaburram, & illuuiem exhaurit, deterget & extirpat: remedium eſt aſthmaticis ſi quid aliud accommodatiſſimum & maximè peculiare. In eius vſu cautione, & dioriſmo opus eſt; augenda enim vel minuenda doſis, pro ægrorum ætate & viribus. Aliquando vomitum ciet, qui contingit ratione peti, quod in vomitu prouocando pares vires cum helleboro, vel antimonio habet ſi ſolitarium, & per ſe exhibeatur. Sed alia purgantia, quæ admiſcentur cum aceto (quod primas dotes in corrigendo & demulcendo obtinet) vehementiam eius remittunt, & eorum ope præſtantiſſimum & efficaciſſimum remedium conſtituunt.

Petum per ſe ſumptum vomitorium eſt.

Oxymel phlegmagogũ, Chologogũ, & melanagogum.

Ad huius oxymelitis imitationẽ licebit tibi multa alia diuerſa phlegmagoga, cholagoga, & melanagoga, id eſt, pituitæ, bili & melancholico ſucco excernendis, ſiue ſeorſim, ſiue ſimul, peculiaria componere, prout animus dictabit, aut affectus expugnandus poſtulabit. Sed memineris ſemper eſſe apponenda quę partibus peculiariter amica eſſe perhibentur deinde etiam purgantia humori analoga ſeligenda, non neglectis ijs, quę malignitati medicamentorum obtundendæ operas ſuas conferunt. Oxymel mox deſcribendum, exempli loco tibi erit, quod ad omnia hydropis genera ſingulare eſt præſidium: aquas enim ſubducit, viſcerum nutritioni famulantium obſtructiones ſoluit, imò hepar ipſum & lienem, horum malorum prima ſeminaria, ab infarctu, & ſcirrhoſa duritie liberat: denique partibus languidis, & effœtis priſtinum robur & tenorem reſtituit.

Oxymel accommodatum humoribus ſeroſis euacuandis, hydropi, & cachexiæ perquam vtile, hepar, lienem, & totum meſenterium roborans, eorumq; obſtructa ſimul reſerans.

℞ *Rad. Irid. vulg. vnc. 1. ſem.*
Vincetoxici vnc. ij.
Taraxaci
Valerianæ
Mechoacam
Rubiæ tinctorum
Polypodij ana vnc. i.
Cort. Fraxini
Tamariſci
Ebuli ana drach. 6.
Raſ. Ligni Rhodij
Eboris in nodulo lineo indita ana vnc. ſem.
Herb. Eupatorij Meſuæ
Fumariæ
Hepaticæ
Ceterach ana m. i.
Sem. Cuſcutæ
Melonum
Acetoſæ ana drach. ii.
Sem. Carthami
Ebuli
Halicacabi ana drach. ß.
Sem. Fœniculi
Aniſi ana drach. iii.
Flor. Geniſtæ
Ebuli
Sambuci
Centaurij minoris ana p. ii.
Flor. Cichorij
Spicæ nardi ana p. i.
Trochiſcorum de rhabarbaro drach. x.
Trochiſc. de capparib. vn. ſem.

Agarici

Agarici trochiſcati cum ſuo nodulo drach. vi.

Macerentur omnia in aceti ſambucini, & ſcillitici ana libr. 1. aquæ flor. ebuli lib. 1. ſem. per tres, quatuor ue dies, ad ignem Baln. Mar. dein coquantur ad vnius tertiæ conſumptionem; in colatura clarificata adde

Syrupi roſ. ſolutiui
Flo. Perſicę arboris ana vnc. 4
Mellis Narbon. opt. prius deſpumati vnc. x.

Et coquito ad ignem, materiam optimè deſpumando: addendo ſub finem coctionis elaterij drach. 2. ſcammoneæ vnc. ſem. fiat oxymel coctum ad legitimam conſiſtentiam Doſis cochlearia duo, vel tria pro robuſtioribus: remedium eſt ad cachexias, hydropes, obſtructiones & ſcirrhoſos tumores iecoris & lienis maximè accommodatum, vt iam ſupra diximus. Eius vſus per aliquot vices repetendus, prout malum facile, aut difficile permanſerit; per ſe aſſumetur, aut commixtum vni, aut duabus vncijs aquæ noſtræ ſcorbuticæ, quam ante deſcripſimus, aut alteri conuenienti.

CAVTIO.

Coctionis tempus in oxymelite.

In traditis iam varijs aceti mulſi formulis, coctionis tempus accuratè conſiderari debet. Coquetur enim oxymel magis aut minus, pro vt videlicet diutius adſeruari, vel ſtatim in vſus transferri debet. Quippe quod ex tempore componi poteſt, ſi morbis præſentibus deſtinatur, minorem poſtulat coctionis gradum & cōſiſtentiæ ſymmetriam. Quod ſi oxymel vi purgandi polleat vnica eaque leuis ebullitio ſufficiet, aut, in totum ea abdicata, eius vices infuſio diuturnior in diplomate, ſiue Balneo Mariæ tepido facta, ſupplere poterit. Vas autem perfectè obturabitur, ne ſcilicet nimio contentorum feruore ſpiritales particulæ exhalent; hinc enim longè imbecillior, & retuſior agendi potentia redderetur. Quare in ſimilibus maceratio etiam in frigido facta multò tutior eſt; ita enim ſpiritus intus manent, & retinentur, quamuis longius temporis ſpatium ad hoc miniſterium requiratur; id quod diligenti animaduerſione dignum eſt, vt iam fuſius, & dilucidè explicatum fuit, dum hydrotica decocta expoſuimus. Pro paradigmate purgantis oxymelitis hoc iam iam deſcribendum proponemus, propter ſingulares eius dotes aduerſus luem venercam quantumuis inueteratam & iam altius inhærentem ſolidis noſtri corporis partibus; valet etiam aduerſus alios ſimiles contumaces affectus, proindeq; oxymel benedictum à nobis appellabitur, cuius formula eſt huiuſmodi.

Lues veneres inueterata.

Oxymel benedictum.

℞. *Scobis ligni guaiacini*
Corticis eiuſdem (qui magis oleagineus eſt, & naturæ balſamicæ) ana. ℥. 2.
Sarſæ parillæ vnc. i. ſem.
Fol. ſenæ oriental. vnc. 3.
Hermodactylorum
Turpethi ana vnc. i.
Raſ. Eboris,
Et cornu cerui
Sem. Fœniculi
Cinnamomi ana vnc. ſem.
Flor. Anthos
Stœchados
Hyperici
Epithymi ana p. i.
Flor. Bugloſſæ
Cichorij ana p. i. ſem.

Raſuræ ligni & cort. guaiacini, eboris, & cornu ceruini nodulo includan-

eludantur, & alia, quæ ſuperſunt, craſſiuſculè piſtillo frangantur & conquaſſentur: omnia excipiantur alembico vitreo conuenienti, eoq; cæco, id eſt, cuius os optimè occludi poſſit, affundendo

Aquarum cardui benedicti
Vlmariæ ana lib. ſem.
Oxymelitis ſimplicis,
Aut Bugloſſati lib. ij.

Omnia ritè commixta macerentur Balneo Mariæ, blandoque calore (imò abſque eo, ſi voles, in frigido horum infuſio fieri poteſt) ſi per quatuor, aut quinque dies foueantur. Interea ipſum oxymel alliciet ad ſeſe, & imbibet dictorum ſimplicium facultates: deinde poſt vnam, aut alteram ebullitionem fiat valida expreſſio, & colatura per manicam transmittatur; imò etiam depuretur, ſi ita libuerit, vt exquiſitioribus, & delicatioribus hominibus ſatisfacias, in quorum gratiam dulcedinem quoq; ſaccharo, ſi velis, conciliabis, ne vllas guſtus moleſtias perſentiant. Doſis erit quatuor aut quinque vnciarum, quandoque etiam plurium pro validioribus. Vtendi modus is eſt, vt conſtituta doſis manè tribus, aut 4. horis ante paſtum hauriatur. Cibus paucus ægro dandus, iſque vnius generis, & vnius apparatus, aſſus potius, quàm elixus: pro bellarijs omnes fructus ablegandi, præter vuas Damaſcenas: decima hora prandebit, quinta cœnabit, & circa decimam veſpertinam ad lectulum ſe componenti æqualis oxymelitis doſis propinabitur, & porrigetur. Cauendum tamen, ne vi repugnante, & negãte natura, ſeu matutino, ſeu veſpertino tempore ſudores elicientur, niſi ſua ſponte erupturiant, naturæq; motu propriè foras protrudantur; Proprius enim huius nobiliſsimi remedij effectus eſt maleficos humores per ventris vias, & vrinæ ductus excernere, ſanguiniſque maſſam ſordibus, & fœda illuuie inquinatam, atque conſpurcatam repurgare. Huius vſus ſępe repetendus, & ad quindenam ſaltem prorogandus: ſi malum contumacius renitatur, nec facilè cedat propter fomitem penitius inſidentem, in longius tempus æger huius oxymelitis vſum producet; hæc via, & ratio expugnandorum magnorum affectuum contra naturam optima et tutiſſima eſt. Quod autem non primo quoque tempore violento pharmaco ipſos extirpare liceat, vt multi perperam factitare ſolet, fidem facit hoc oxymel magiſtrale, cuius ope, & dote, atque vſu ſæpè repetito tum paralyſis, tum peruicaciſsima quæq; venerea lues, etiamſi nodoſa & tophacea, etiamſi vlcerationes carioſas, & cancroſas comites habeat, ſenſim & paulatim domatur, & radicitus euellitur. Quod ſi oxymel diſpliceat, ſume vinum album, quod maiorem cum natura, quàm oxymel, ſocietatem habet, ceteraque, vt dicta ſunt, perfice. Ita enim concinnatum longè vtilius erit hoc remedium obeſis hominibus, & temperaturis pituitoſis, ijſque, qui iam vino aſſueti ſunt: quem admodum oxymel temperamento calido, & bilioſo præditis, & abſtemijs conuenientius iudicatur, ſi aquarum cardui benedicti, & vlmariæ loco aquam fumarię & cichorij addideris.

Si viſum fuerit, alio præparationis modo, eoque faciliore & breuiore, oxymel componere poteris: maximè ſi aceti medicati iam expoſitę differentiæ non vbiuis locorum paratæ inueniantur. Si itaque non ſit ad manum acetum roſaceum, bugloſſatum, ſambucinum, aut aliud quoduis, cuius tamen ope opus tibi eſſet, ſatis erit, ſi ſuo tempore horum medicamentorum flores, aut cõſeruę aceto admiſceantur: quod ſi ẽt paſſulati aceti, aut veronicæ, ſiue floris garyophylli non ſuppetat copia,

adde ſuo loco vuas Damaſcenas, vel Corynthias in ſufficienti quantitate, aut Veronicas. Igitur, vt exerceamus pharmaceuticæ ſtudioſum in extemporaria oxymelitis compoſitione, in medium proferemus exempli loco oxymelitis diuretici, & aperientis noſtræ deſcriptionis formulam; cuius vſus erit, dum viſcerum obſtructiones tollere, dum incidere, attenuare & diſſoluere humores viſcidos & concretos, vrinas ciere, menſtruumque fluorem præter naturæ inſtitutum ſuppreſſum prouocare, quin etiam dum calculum renum atterere, & comminuere paulatim & ſenſim voluerimus. Deſcriptio eſt huiuſmodi;

Oxymel diureticum.

Recip. Mellis albi Narbonenſis prouincialis, aut Hiſpanici (quale optimum iudicatur & fæcibus minus abundans) lib. ij.

Quibus primo addes

Aquæ itidem lib. ij.

Blando igni hæc committantur, vt ſecundum artis præſcriptum fæculentia deponatur, quæ tamen pauca erit: qua penitus ablata, admiſcebis lib. vj. aquæ, & duas aceti generoſi, ſiue albi, ſiue rubri, non refert, vel vnam & ſemiſſem, ſi minus acidum affectes: huic miſcelæ fictili vitreato conuenienti contentæ adiicies, quæ ſequuntur.

Recip. Rad. Taraxaci
Valerianæ
Vincetoxici
Rubræ tinctorum
Aſari
Eryngij
Fæniculi
Petroſelini ana vnc. ij.
Rad. Ononidis
Raſ. Corticis Fraxini
Capparum
Tamariſci ana drach. x.
Sem. Raphani
Bardanæ
Aniſi
Coriandri
Fæniculi dulcis
Petroſelini
Aſparagi
Cinnamomi electi
Caſſiæ ligneæ ana vnc. ſem.
Flor. Hyperici
Geniſtæ
Sambuci ana p. ij.

Omnia ſimul coquãtur ad medietatum conſumptionem, poſt traijciãtur ſemel atque iterum per manicam Hippocratis ad meliorem clarificationem: Et ſic habebis oxymel ad ea accommodatum, quæ ſupra commemorauimus; de quo aſſumendum ad pluſculos dies, in doſi vnc. 4. Huius oxymelitis parandi ratio valde facilis eſt, ad cuius normam infinitas alias formulas cõponere licebit, quæ non maiorem, quam apozemata, difficultatem, ſi parandi modum ſpectes, præ ſe ferent.

Apud Nicolaum Myrepſum, Meſuæum, alioſque veteres auctores, imò etiam recentiores, reperies alias oxymelitis ſpecies tam humoribus præparandis, quam expurgandis dicatas; quo in numero eſt oxymel helleboratum maius Iuliani, tantopere à Geſnero celebratum aduerſus morbum comitialem, et varios alios morbos, vti iam diximus. Verum nõ fuit noſtrum inſtitutum, quæ paſſim in aliorum ſcriptis recitantur, omnia in hanc noſtram Pharmacopœam coaceruare. Accedit præterea, facilimũ fore etiam tyroni, ſi vini helleborati, cuius antea fecimus mentionem, parandi modum norit, ad eius exemplar oxymel efficere helleboratum,

tum Maius, tum Minus. Inſtat iam, vt de hydromelite pauca dicamus.

De Hydromelitum componendi ratione, & varietate.

CAP. XI.

PRincipem locum huiuſce tractatus dabimus vinoſo hydromeliti: quãdoquidem potionis genus ſit ſuauiſſimum, æque alimentarium, ac medicamentoſum, ijs affectibus maximè peculiare, quibus vinum damnoſum eſt & nocuum; vt ſunt paralyſes, arthritides, &c.

Hydromel vinoſum.

Recip. Mellis albi Narbonenſis optimi, & granulati partem vnam, aquæ pluuiæ partes quinque, ponantur in cacabum æneum, ſtanno incruſtatum, his liquoribus recipiendis ſatis capacem; mel & aquam ſimul confunde; hæc tamen pluſquã tepida, & calidiuſcula eſſe debet, dũ melli ſociatur; fiat horum coctio, ſed blando calore procurata, id eſt, quàm minimum ſines feruеſcere; atque interim ſpumam cochleari ſolido, vel perforato diligenter auferes, ipſumque decoctum ad vnius tertiæ conſumptionem conſumi permittes: adæquatæ coctionis nota ſubi erit, ſi ouum recens iniectum non demergatur, ſed ſupernatet. Totum artificium in coctionis modo conſiſtit; proinde induſtrium te, & accuratum eſſe oportet, ne in illius defectu aut exceſſu pecces. In mellis bonitatem etiam attendere debes: Si enim primæ notæ fuerit, minorem expoſcit coctionem, ſi ab illa recedat, maiorem. Porrò materiam perfectè coctam adhuc mediocriter calentem per duplicatum pannum tranſmittes, vel per Hippocratis manicam, ſed amplam, & huic miniſterio tantum dicatam, vt ita exquiſitius craſſior fæx ſecernatur. Tum transfundes in doliola vinum maluaticum olim recipientia, vel in alia, quæ ex vaſe, quod vinum album, idque generoſiſſimum continuit, fabricata fuerint. Expones deinde diebus canicularibus ad Solis radios, vel potius in hypocauſtum calidum transferes, vel etiam ſupra furnum collocabis, in quo quotidie panificia coquuntur. Relinques illic menſem, vel ſex hebdomadas in fermentationis, & defæcationis gratiam. Tandẽ vaſcula in cellam traduces. Vſus erit non ante trimeſtre: interea temporis hydromel vinoſum penitus fit, ſimileque redditur vino maluatico è Creta aſportato: atque hic modus vulgaris eſt.

Qui enim tartari tincturam elicere norunt, illiuſque tantum in ſingula dolia addunt, quantum poteſt capere putamen oui; & qui artem tenent fermentum adiungendi ipſi hydromeliti, vt augeatur & producatur ebullitio, potionem multo præſtantiorem efficiunt, quæ nihil mellei ſaporis guſtui repræſentat, nunquam aceſcit, & quæ diutiſſimè integra ſeruatur, imò hydromel ita paratum in dies melius redditur, & quo antiquius, eò generoſius euadit.

Huiuſmodi hydromel quemadmodum nuper deſcriptum, vtile eſt prouectæ iam ætatis hominibus, pituoſis, aſthmaticis, paralyticis, epilepticis, podagricis, calculoſis & ſimilibus quibus vini vſus interdicitur.

Ex commemorato maluatico vino noſtro artificiali, extrahitur præſtantiſſima aqua vitæ, vino longè accommodatior ad eliciendas rerum eſſentias. Idem etiam hydromel vinoſum nõ deſtillatum optimũ eſt organum ad plurimorum medicamentorum extracta conficienda. Ex illo quoque acetum componitur validum ac vegetum, quod vinoſo ace- *Aqua vitæ ex hydromelite vinoſo optima* *Acetum hydromelitis.*

to non cedit ad diuerſa remedia: & diuerſis oxymelitis cōpoſitionibus æque conueniēs, ac acetum vulgare.

Hydromel ſimplex officinarum.

Hydromel ſimplex, quo communiter pharmacopœi vtuntur, ita fit.

℞. *Mellis optimi lib. i.*

Aquæ lib. viij.

Fiat commiſtorum coctio ad perfectam mellis deſpumationem. Tot hydromelitis ſpecies præparari poſſunt, quæ vel morbificum humorem excernunt, vel excretioni idoneum reddunt, quot oxymelitis, eademq; etiam medicamenta recipere poterunt, prout agendorum ſcopi dictitabunt, & inſinuabunt.

Hydromel cum ſucco ceraſorum ad ſitim ſedandam.

℞. *Aquæ fontanæ lib. xij.*

Mellis albi lib. ij.

Coquantur ſimul, donec expurgata ſint, hoc eſt, mel amplius ſpumam non emittat: Adijce

Succi ceraſorum acidulorum lib. ij.

Rurſus bulliant parum, ſpumam auferendo, quàm fieri poteſt, accuratiſſimè; ſtum hydromel è ceraſis habebis ſaporis iucundiſſimi: Eodem planè modo conficies è ſucco citri, alijſque ſuccis acidis & gratis, vt inde fiant potiones dulcacidæ, ſuauiſſimæ, & ad omnes febres oxyſaccharo potiores & aptiores.

Melicratum vinoſum cum multis aromatibus paratum, mecū ab Illuſtriſſimo Principe Frederico, pię memoriæ Electore Palatino communicatum.

℞. *Mellis optimi, & albiſſimi partem vnam, vel lib. 10.*

Aquæ pluuiæ, ſi haberi queat, aut fluuiatilis partes ſex, vel lib. 60.

Imponito in cacabum reſpondentem copiæ hydromelitis, quam componendam ſuſcepiſti: vtrumque ſimul confundito, coquito, & craſſiorem fæcem deſpumando detrahito: deinde herbas, quæ ſequuntur, reſiccatas imponito, ſacculoque concludito, videlicet

Saluiæ

Arthemiſiæ

Hyſſopi

Origani

Hormini

Betonicæ ana m. i.

Præterea alio nodulo recipito

Baccarum lauri craſſiuſcule conquaſſatarum lib. i.

Flor. Lupuli m. ij.

Hordei integri p iiij.

Omnia ſimul bulliant, & à ſpuma expurgentur ad partis tertiæ conſumptionem, ita vt liquor ouum recens immiſſum in ſuperficie ſine demerſione contineat, vt iam ante demonſtrauimus: fiat omnium exquiſita per pannum traiectio. Colatura recondatur vno aut pluribus doliolis, prout quantitas liquoris poſtulat. Vaſa autem vinum album generoſum ante adſeruarint, quæ etiam firmiſſimè ligneis circulis coagmentata ſint, ne diſſiliant, aut diſrūpantur ſpirituum agitatorum efferueſcentia. Elapſis tribus aut quatuor diebus a feruore per vaſorum latiuſcula & ſuperna orificia nodulum ſuſpendito, cuius hæc eſt materia.

℞. *Cinnamomi*

Garyophyllorum

Galangæ

Piperis

Granorum paradiſi an. ʒ. ſem.

Aliquot

Aliquot dies ferueſcendo & fermentando liquori concedito: Tandem ſingula vaſa ad eorum capacitatem replebis eodem liquore: quẽ quibuſdam lagenis ſeruatum, eſſe oportuit: & arctè obturabis appoſito operculo: ſed memineris, aromaticum nodulum relinquendum eſſe. Poſt tres menſes liquorem habebis planè vinoſum, linguam iucundiſſimè afficientem, & oblectantem, nec minus vtilem, maximè hyemalibus frigoribus, ſi manè ieiuno ventre quotidie ad duas aut tres vncias aſſumatur. Mirificè enim ſpiritus exhauſtos reparat, obtuſiores ſenſus illuſtrat, & acuit, oculos imbecilliores corroborat, hebetiores iuuat, auditus grauitatem & difficultatem ſanat, omnibus principibus partibus robur & firmitatem addit, cordi ſcilicet, cerebro, quin etiam ventriculo maximè languenti & debilitato. Et, vt vno verbo dicam, eſt languidæ ſenectutis refocillatio, leuamen, caloriſque reſtauratio; denique ad contracturas, paralyſes, & ſimiles affectus frigidos, quibus ſenectus obnoxia eſt, ſalutare præſidium iudicatur.

DE SYRVPIS

CAP. XII.

Syrupi, quorum ſaccharum baſis exiſtit, in nullo vſu erant tempore Hippocratis, Aretæi, Galeni, Aetij, & aliorum his coætaneorum, qui tamen vinum ad certam conſiſtentiam coctum, ſapam ab illis appellatam, vſurpabant. Galenus multis in locis huius mentionem facit, vt colligere licet ex cap. 5. lib. 3. de compoſitione medicamentorum per genera, & ex libr. 12. meth. circa finem. Hoc nomine etiam decoctum quodlibet, ſuccuſve melle dulcoratus cõprehendebatur, vt patet ex capitu. 1. lib. ſexti ſecundum locos. Porrò hæ antiquorum remediorum formulæ ſyruporum noſtrorum claſſe contineri poſſunt, de quorum nominis etymologia ſolus Actuarius inter veteres verba facit, quo loco etiam ſacchari meminit: Recenſens enim formulas compoſitioneſque remediorum, quibus medicina vtitur, tandem, cum ventum eſt ad potiunculas, ſiue liquidiora remedia, hæc ſcribit: Aut aquam decoquentes ad tertias, & colantes, eum tantum liquorem iam medicamentoſum vſurpamus, aut cum altero quopiam, puta vino, melle, ſapa, vel eiuſmodi alio conueniente propinamus: aut, quod proportione ijs reſpondet, σάχαρ nuncupatum: vel, mel, prout expedire arbitramur: denuò cum medicamento, quouſque conuenerit ac conſtiterit, coquimus & σεράπιον, vel ζουλάπιον; nos verò hodie ferè ſyrupum, vel iulepium barbara voce nominamus.

Lib. 5. ca. 10. metho.

Hinc patet, ſyrupum nihil aliud eſſe, quam medicamentum conſiſtentia liquidiore præditum compoſitum, vel ſtillatitia aqua, vel ex ſucco, infuſione, & decocto radicum, foliorum, florum, fructuum, & ſeminum plantarum, quæ omnia ſint cocta conuenienter, & ad amuſſim cum ſaccharo aut melle, ad conſeruationem longiorem, & guſtum iucundiorem.

Iam verò Syrupi ſecundum Meſuæum in Simplices & Compoſitos diuiduntur.

Simplex Syrupus duobus modis dicitur; aut compoſitionis, aut efficaciæ ratione.

Qui Simplex dicitur propter compoſitionem, paratur ex ſucco, maceratione, aut decoctione partium vnius tantum plantæ, admiſcendo tantum ſacchari, quantum ſatis fuerit, & ad legitimam conſiſtentiam decoquendo. Componitur etiam ex ſolis aquis ſtillatitiis plantarum: huiuſmodi autem remiſſiorem & minorem coctionem poſtulat: vtendi

tempo-

tempore etiam plerunque conficitur,& ab Arabibus peculiariter Julep nominatur.

Simplex Syrupus ratione effectus is vocatur, quod quamuis ex plurimis ſimplicibus concinnatus ſit, tamen vnico deſtinatus eſt tantum operi: aut enim attenuat, aut aperit, aut inſpiſſat, aut calefacit, aut refrigerat, aut ſimili cuidam indicationis ſcopo operam, & opem ſuam dedicat.

Compoſitus. Compoſitus ſyrupus nuncupatur ratione diuerſorum medicamentorum ipſum conſtituentium, ſiue factus ſit ex ſuccis varijs ſimul commiſtis; quemadmodum ſyrupus bizantinus Meſuæi paratur ex ſolis ſuccis endiuiæ,apij,lupulorum, bugloſſæ,clarefactis & coctis cum idonea ſacchari copia; ſiue componatur ex ijſdem ſuccatiunculis, quibus alia multa incoquantur: ſiue ex ſolo radicum,corticum,foliorum,florum fructuum, & ſeminum plãtarum decocto,vt eſt ſyrupus bizantinus compoſitus eiuſdem Meſuæi, ſyrupus acetoſus diarrhodonis Meſ. ſyrupus de arthemiſia, de praſſio, de hyſſopo,&c. qui ex aqua communi fiunt, vel pluuia,vel ſtillaritia: Aliquando uinum etiam additur, vt in ſyrupo de abſynthio: aliãs acet,vt in ſyrupo bizantino compoſito Meſuæi: in acetoſo diarrhodon,ex eiuſdem authoris deſcriptione,quin etiam ſyrupus acetoſus ex ſolo aceto & ſaccharo componitur.

Videtis hic paucis expreſſam præcipuam diuiſionem, quam faciunt Dogmatici, ſuorum ſyruporum, quorum maxima ex parte apud il-*Vſus ſyruporum.* los vſus eſt in præparandis & mitigandis humoribus,vt attenuati, deterſi, liquati, & domiti facilius cedant catharticis medicamentis, quorum vſum præparantia illa præcedere debent, vt teſtis eſt Galenus varijs in locis propterea numeroſis ſyrupis præparatorijs, & ſingulis eorum ſcopis ſtatim ſubiungunt ſyrupos tam ſimplices, quam compoſitos, purgatoria dote inſignitos: quales exiſtunt ſyrupi ex. g. infuſ. violarum,& roſarum ſimpl. & compoſ. cum agarico, & ſyrup. de cichor.cum rheo, ſyrupus Sabor cum ſena paratus, &cæt. Hinc etiam colligere licet ſyruporum diuiſionem, qua alij dicuntur purgantes, alij non.

Comment. in Aphor.14.l.1. & l.2. Aphoriſ.9.

Atque hæc generatim dicta ſunto in gratiam nouorum,& iuuenum medicorum, & pharmacopœorum, quibus præcipuè noſtros hoſce labores dedicamus: Quare hanc rem denuo reſumemus, & magis ſpeciatim, vt doceantur,tractabimus. Nefas enim exiſtimarem, duo illa ſuprema capita tanti in medicina momenti, de humorum vitioſorum præparatione, & eorundem purgatione ſcilicet perfunctoriè,& quaſi ſicco pede percurrere.

Quid in ſyruporum doctrina reformandum. Proinde, vt inſtitutæ à nobis methodi veſtigijs inſiſtamus, catalogum præparantium ſyruporum proponemus, nec quoslibet, ſed communiores & magis neceſſarios ad medicinam faciendam commemorabimus: ordine digeremus calidos, frigidos, mediocres, tum ſingulos ſingulis humoribus accommodatos,& peculiariter conuenientes, atque etiam pro afflictæ partis conditione apponemus. Aliquot ſyrupos quoque expungemus, quorum diſpenſatio inutilis videtur, aut ſaltem non neceſſaria: In eorum autem locum ſubſtituemus alias nouas ſyruporum formulas, eaſque per quam vtiles,& opportunas,quæ in vulgarium Pharmacopolarum officinis non proſtant. Multa caſtigabimus, quæ perperam in parandi modos irrepunt. Tandem hoc caput de ſyrupis tot facilibus, efficacibus, & varijs compoſitionum formulis ditabimus, & decorabimus, vt lector quilibet, modo humanitatem omnem,& gratum, beneuolumque animum non exuerit, aut mali ge-

nii particeps, vel critico reprehendendi ſtimulo percitus non extiterit, anſam arreptuxus ſit meos labores celebrandi, exhibendique gratæ mentis teſtimonium.

Syrupi calefacientes hac ſerie continentur.

Syru. de
- *Abſynthio*
- *Arthemiſia*
- *Betonica ſimpl.*
- *Beton. compoſ.*
- *Calamentha*
- *Cort. citri*
- *Epithymo*
- *Hyſſopo*
- *Mentha minor.*
- *Mentha maior.*
- *Praſſio*
- *Quinque radicibus*
- *Stœchades ſimpl.*
- *Stœchades compoſ.*
- *Thymo.*

Syrupi refrigerantes.

Syru.
- *Acetoſus ſimplex*
- *De ſucco acetoſæ*
- *De agreſta*
- *Berberorum*
- *Acetoſitat. citri*
- *De ſucco cichorij*
- *De cotoneis*
- *De endiu. ſimpl.*
- *De ſucco ceraſorum*
- *De granatorum acidorum ſucco*
- *De granatis dulcibus*
- *De limonibus*
- *De nenuphar. ſimpl.*
- *De nenuphar. compoſ.*
- *De papaue. ſimpl.*
- *De papau. compoſ.*
- *De pomis ſimpl.*
- *De portulaca*
- *Violarum.*

Syrupi temperati.

Syru.
- *Acetoſus compoſ.*
- *Acetoſus diarrhodō.*
- *De borraginis ſucco*
- *De bugloſſa*
- *Bizantinus ſimpl.*
- *Bizantinus compoſ.*
- *De endiu. compoſ.*
- *Fumar. ſimpl.*
- *Fumar. compoſ.*
- *De glycyrrhiza*
- *Iuiubinus*
- *Lupulorum*
- *Myrtinus*
- *Ex mercuriali*
- *De duabus, & quinque radicibus.*
- *Sabor compoſ.*
- *De ſcolopendria*
- *De ſcabioſa*
- *De veronicæ ſucco.*

Ex his ſyrupis alii præparant, ſiue concoquunt pituitam, alij bilem atram: alij verò flauam.

Pituitam præparantes in genere ſunt.

- *De duabus, & quinque radicibus.*
- *De mentha* { *Minor* / *Maior* }
- *De ſtœchade* / *De praſſio* { *Simplex* / *Compoſitus* }

De

Syru. De peonia
De hyßopo
De betonica { Sĩplex
De calamẽtha { Cõpoſ.
De arthemiſia
De abſynthio
De corticibus citri
De eupatorio
De rubia tinctorum

Cum aquis.

Fœniculi
Apij
Abſynthij
Saluiæ
Syru. Nepetæ
Mentha
Petroſelini
Baſiliconis
Maioranæ
Et ſimilium.

Melancholicum ſuccum digerentes feré hi ſunt.

De fumaria
De lupulis
De ſucco borraginis
De ſucco buglosſæ
Siru. De ceterach ſiue ſcolopendria
Capill. veneris
Bizantinus
De thymo
De epithymo
De pomis

Cum aquis.

Pomorum redolentium
Bugloſſæ
Borraginis
Lupulorum
Fumarię
Meliſſæ
Scolopendriæ
Florum ſambuci
Geniſtæ

Bilem flauam concoquentes.

Violarum
Ex infuſione violarum
De ſucco violarum
Acetoſæ { Simplex
{ Compoſitus
De ſucco acetoſæ
Endiuiæ
De ſucco cichorii
De ſucco ceraſorum
De ſucco portulacæ
Myrtinus
Syru. De limonibus
Acetoſitatis citri
De agreſta
Berberis
De cotoneis
De nymphæa { Simplex
{ Cõpoſit.
Accetoſus
De granatis
De papauere.

Cum aquis.

Lactucæ
Nenupharis

Roſarum
Violarum
Portulacæ
Acetoſæ
Cotoneorum
Endiuiæ
Cucurbitæ
Cichorij
Solatri.

Syruporum alij alijs potentiores.

Inter iam enumeratos ſyrupos, alij in præparandis humoribus mitius agunt, alij vehementius; prout videlicet humor alius alio eſt craſſior, viſcoſior, tenacior, aut preparationi, & liquefactioni minus idoneus. Nam, vt pituita alia eſt tenuior: alia verò craſſior ac glutinoſior: ita humor melancholicus alius aquoſus, ſiue ichoroſus, vt vult Hippocrates; alius verò inſtar tartari & fæcum aceti, fæculentus eſt, vt atrabilarius. Pro varia igitur humorum natura alij ſyrupi minori, vel maiori operandi poteſtate præditi vſurpandi ſunt. Quod medico in primis obſeruandum, & cognitu per neceſſarium eſt, vt aptum præparando humori præſcribat remedium. Cholera quomodo præparanda ſit, exemplo hoc clarius patefaciemus.

Comment. in Aphoriſ. 16. 2 Prognoſt. li. de nat. fac. 2. & 1. de atra bi.

Cum enim bilis adeo interdum efferueſcat, vt corpus ipſum erodat ex ſententia Galeni: nonnunquam autem incaleſcat ſimul, & incraſſetur, vt in bilem vitellinam conuertatur; aliàs tenuior fiat, qualis eſt pallida, vt idem docet Galenus pluribus in locis; boni ac periti Medici partes erunt, aduerſus prædictæ bilis incommoda ſyrupis vti, nunc refrigerantibus, & mitigantibus, nunc attenuantibus, & incraſſantibus ad eius craſſitiem incidendam, & incraſſandam contra nimiam ipſius tenuitatem. Ad bilis feruorem

Digeſtio, ſiue præparatio bilis.

contemperandum conueniet ſyrupus de ſucco violarum, de ſucco acetoſæ, de ſucco portulacæ, acetoſus ſimplex, de limonibus, de granatis, cum aquis portulacæ, lactucæ, melonũ, fragarum, & id genus alijs, cum quibus concinnari poterunt Iulepi.

Si bilis ab exceſſu caloris, vt in febribus ardentibus plerumque accidere ſolet, vſque adeo incraſſatur, vt in vitellinam degeneret; & in hepate, meſenterio, & partibus alijs nutritioni famulantibus obſtructiones pariat: vtendum erit ſyrupis attenuantibus, & aperientibus, citra tamen manifeſtam calefactionem, in quem finem præſcribendi ſunt ſyrupi endiuiæ, & acetoſæ compoſiti, ſyrupus acetoſus diarrhodon à Meſuæo deſcriptus, ſyrupus bizãtinus ſimplex & cõpoſitus, & id genus alij, cũ aquis agrimoniæ, abſynthij, lupulorũ, fumi terræ, ſcolopendriæ, graminis, valerianæ, &c.

Syr. attenuantes bilem.

Sic ad bilem nimis tenuem incraſſandam mirificè conferunt ſyrupi papaueris, portulacæ, nymphea, myrtillorum, agreſtę, berberorum, granatorum, cum aquis lactucę, melonum, portulacæ, nymphea.

Syr. incraſſantes bilem.

Hæc breuiter de ſyrupis humorum præparationi aptis monuiſse ſufficiat.

Notandum eſt præterea, ſyrupos illos omnes certis quibuſdam corporis partibus eſſe appropriatos: nonnulli enim dicuntur cephalici, qui cerebri affectibus appropriati ſunt, veluti ſyrupi betonicę, ſtœchados, pœoniæ, meliſſæ, &c.

Syr. cephalici.

Nonnulli ſunt thoracici, ſiue pectorales, vti ſyru iuiubarum, papaueris rheadis, de ſucco ſcabioſæ, tuſſilaginis, capillorum veneris, de liquiritia, de praſſio, de hyſsopo, & ſimiles: quorum alij tenues incraſſant humores, alij craſſos & viſcoſos attenuant, & vna eademque opera anacatharſim, ſiue expectorationem promouent.

Pectorales.

Alij ſunt cardiaci, vti ſyrupi aceſoſitatis citri, limonum, de ſucco aurantiorum acidorum, ceraſorũ, & granatorum, de ſucco buglòſſæ, borragi nis, &c.

Cardiaci.

Syru-

Stomachici. Syrupi menthæ maior & minor, de abſynthio, de ſucco acetoſæ, de roſis ſiccis, de agreſta, myrtinus, &c. ſunt ſtomachici: quorum illi roborant ventriculum à nimia frigiditate lãguentẽ, & pituitoſas, crudas, & mucilaginoſas impuritates, in eius tunicis tenaciter inhærentes, detergunt, & emundant, ſimulque flatus diſcutiunt: hi verò conferunt ad contemperandam bilem, ipſumque ſtomachum à nimia ipſius acrimonia laceſſitum, & debilitatum adſtringendo corroborant.

Hepatici Hepatici ſunt, ſyr. de ſucco cichorij, de ſucco endiuiæ, byzantinus ſimplex & cõpoſitus, acetoſus diarhodon: horum alii ardorem hepatis compeſcunt, & reſtinguunt; alii verò eiuſdem obſtructionem, quæ fomes eſſe ſolet plurimorum affectuũ, & ipſarum plerumque febrium, reſerant & tollunt.

Splenici Sic lieni conducunt ſyrupi de ceterach, ſiue ſcolopẽdria, lupulorum, fumariæ, de pomis, &c.

Nephritici Renũ affectionibus proſunt ſyr. de althæa, & fructuum alKeKengi.

Hyſterici Matrici verò ſuccurrunt ſyrupi de artemiſia, de mercuriali, &c.

In officinis ſunt multi Syrupi non neceſſarij. Ex tanta ſyrup. multitudine plurimi occurrunt, qui ad enarratos vſus, & easdem partes adaptari poſſunt: plures qui ſuperuacanei, paſſim obſoleti, ac minus neceſſarij, & ex Diſpenſatorijs prorſus eradicãdi ſunt: nonnulli præterea nondum ibi deſcripti inueniuntur, quorum tamen diſpenſationi incumbere debet induſtrius quiuis pharmacopœus, eoſq; in officinis paratos adſeruare, ob magnam illorum vtilitatem ſiquidẽ remedia exiſtunt ſpecifica ad plurimos grauiſſimos morbos. Horum nobis partem cõmunicarunt viri hinc indè doctiſſimi, & rei medicæ experiẽtiſſimi: plurimam verò partẽ illorum noſtro marte & arte adinuenimus, quos ſimul certa experientia à nobis cõprobatos animo liberali publici nunc iuris facere placet.

Sequitur catalogus ſyruporum, de quibus nobis ſermo eſt.

Syru.

- *Violaceus, tribus modis paratus.*
- *Mucharum, ſiue ſyr. infuſionis roſarum*
- *Citoniorum ſine ſacharo*
- *De pomis cum ſena*
- *Florum calendulæ*
- *Primulæ veris*
- *Lauendulæ*
- *Flor. tiliæ arboris*
- *Liliorum conuall.*
- *De ſucco peti. ſeu Nicotianæ* — *Simplex* / *Cõpoſit.*
- *De ſucco hederæ terreſtris*
- *Florũ papaueris rheadis*
- *de ſucco ſcordij* — *ſimplex* / *Cõpoſit.*
- *Centaurij minoris*
- *Florum Chamomillæ*
- *Florum ſambuci*
- *de granis maturis ſãbuci*
- *Florum ebuli*
- *De granis maturis ebuli*
- *De granis hederæ*
- *De ſucco cucumeris agreſtis*
- *De eſula*
- *Florum geniſtæ*
- *Fructuum ſeuelorum* — *Simplex* / *Cõpoſit.*
- *De ſucco foliorum mercurialis*
- *De ſucco alchimillæ*
- *Plantaginis*
- *Saniculæ*
- *Florũ maluæ arboreſcẽtis* — *Simplex* / *Cõpoſit.*

De ſucco radicis bryoniæ.
His addemus ſyrupos
De corallijs
De margaritis.

Quorum præparationis imitatione, quilibet peritus medicus, & qui vel tantillum in philoſophia & medicina Hermetica ſit verſatus, (hæc enim Dogmaticæ plurimum adfert ornamenti) poterit infinitos alios ſyrupos componere, in quibus hyacinthus, granata, aliique pretioſi lapides baſis vicem ſubibunt; & plures contumaces affectus edomabũt.

Huiuſmodi ſyrupos nequaquam triuiales, neque plebi notos, in publicam lucem nunc producendos, iiſq; Pharmacopœam noſtram reſtitutam locupletandam cenſemus: quorum facultas & vis ſpecifica potentiſſima eſt, & efficaciſſima ad omnes vniuerſi corporis affectus, vt paulo poſt ſumus oſtenſuri.

Addemus inſuper his, in maiorem operis noſtri gratiam, ſicut & ſupra polliciti ſumus, omnis generis ſyrupos haud vulgares, ex aromatibus & ſimplicibus odoratis, vnde olea elici poſſunt, paratos, veluti ſunt

Syrupi aromatum & rerum odoratarum.

Cinnamomi
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ
Carpobalſami
Cardamomi
Piperis
Ligni aloes
Rad. angelicæ
Zedoariæ
Sem. fœniculi
Aniſi
Pœoniæ
Baccarum Lauri
Iuniperi
Fol. & flor. ſaluiæ
Roſmarini
Hyſſopi
Thymi
Serpilli
Maioranæ
Cort. Citri
Arantiorum, & ſimiliũ.

Quorum omnium præparatio vna eademque eſt, eaque facilima, qua ſyrupis cunctæ corporum ſimplicium dotes ac virtutes longe perfectius imprimuntur, quã euenire ſolet in vulgari ſyruporum præparatione. Addemus præterea modum eliciendi multorum florum tincturas, eaſque in ſyrupos, vel iulapia concinnandi.

Præparationes, proprietates, ac vſus ſyruporum noſtræ deſcriptionis, ad quorum normam complures, qui vulgares ſunt, reformari poſſunt.

Non diu hic in deſcribẽdis ſyrup. vulgariũ formulis, ſiue ij calidi ſint, ſiue frigidi, aut temperati, immorabimur: illa enim trita nimis, & vulgaria, ac vel minimo Pharmacopœæ tyroni notiſſima ſunt; quorum etiam numeroſam ſupellectilem ſuppeditant Diſpenſatoria, quò lectorem ab legamus.

Syrup. igitur nonnullorum haud vulgar. acceſſione, nunc Pharmaciã noſtram amplificabimus, eamq; ditabimus quibuſdam ornamentis, à ſpagyrica arte mutuatis, quæ ſola digeſtione & putrefactione cruda concoquere, amara dulcorare, acidaque & acria contemperare docet; etiam ſine ſacchari additione. Hac methodo medicamenta eiuſmodi ritè præparata, etiam in minori doſi exhibita, vtiliora, & guſtui gratiora reddũtur, ſuaque munia iuxta tres illas cõditiones, tantoperè ab Hippocrate commendatas, citò, tutò, & iucundè, perficiunt.

Artis ſpagirica nobiles operationes.

Syrupis in vniuerſum præparandis inſeruiunt potiſſimum radices, ſemina, folia & flores vegetabilium.

Ex

Ex foliis & floribus, tanquam partibus plantarum mollioribus, exprimitur ſuccus: ex radicibus & ſeminibus plerunque fiunt decoctiones, aut infuſiones, quæ cum certa ſacchari quantitate poſtea in ſyr. decoquuntur.

Syrupi vt retineant ſaporē, & odorem ſuorum ſimpliciū interdum etiā colorem.

Noua quædam methodus componendorum ſyrup. reſeruatis proprijs coloribus & odoribus innoteſcere cępit: de quibus in pharmacopol. antiquorum, vel etiam recentium negry quidē: quo artificio hoc noſtrū ditabimus opus. Paradigmatis loco ſumemus ſyr. violarum, eiuſque præparādi aliquot trademus methodos, quibus proprium florum illorum & odorem ſuauem, & pulchrum ſimul colorem conſeruabimus.

Syrupus violatus, ſeu violaceus.

I. MODVS.

Syr. viol. aliquot modi.

Accipe flores violarum ſuo tempore virentes, quibus foliatim ſtudioſè examiuatis, quicquid album virideque ipſis adfuerit, diligenter admodum ſeceruendum, adeo vt nihil aliud, præterquam quod violaceū ſit, relinquatur: neque hic in re pulchra & vtili labori parcendum erit: collecta florum optimè mundatorū ſatis bona quantitate, in mortario marmoreo, piſtillo ligneo contundātur, veluti in conſeruarum præparatione vſu venire ſolet. Accipe horū florum ita contuſorum vnc. iiij. ſacchari (inſtar ſacchari roſati perfectè ex arte cocti) lib. j. infunde ſaccharū illud ita coctum, & adhuc feruens in mortario, quo dicti flores continentur, & omnia probè inuicem miſce, ac ita in infuſione ſine per 24. horas: dein modicè calefacta per torcular exprimantur: Et ita habebis ſyrupū violatum ſiue violaceum.

II. MODVS

Aut, ſi voles, ex floribus illis contuſis, præloque ſuppoſitis, ſuccum educes: cuius accipe vnc. iiij. ſacchari albiſſimi vnc. vj. mixta omnia & in cucurbita vitrea poſita ſtent in Bal. Mar. feruenti per duas horas, vſque dum ſaccharum optimè ſolutum, & in conſiſtentiam ſyrupi decoctum fuerit. Spumam, ſi quæ adſit, ſpatula ſeparabis, & elegantem, eximiumque habebis ſyrupum.

III. MODVS.

Vel accipe flor. optimè, vt ſupra, mundatorum lib. j. aquæ pluuialis, vel violarum lib. ij. macerentur per 24. horas: deinde pręlo exprimantur: expreſſioni adde eandem quantitatem, nempe lib. j. eorummet florum recentium, & per idem temporis ſpacium denuo macerentur, ac tandem exprimantur: reiteretur eadem operatio quater vel quinquies: quo pluries, eo melius. Vltimæ expreſſioni, ad lib. iij. aut quatuor circiter redactæ, addi poſſunt ſacchari li. xij. & indita omnia in vas viterum, aut ſtanneū ſinantur in B. M. calido vſq; ad iuſtam ſyrupi decoctionem.

Huius ſyrupi vim ac facultatem ſi reddere cupis prętiantiorem; & efficaciorem, adeo vt clementer & benignè purget, aquæ cōmunis vel aq. violarum loco infuſio fiat cum duabus libris ſucci violarum: Atque ſi eundem ſyrupum in minori quantitate præparare ſit animus, de præſcriptis doſibus tantum detrahes, quantum videbitur.

En triplices illos modos, iuxta quos non tantum violarum, ſed omnes etiam, omnium aliorum florum ſyrupos conficies, qui imprægnati ſint, ac tincti proprio ſuo ſapore & odore, in quibus qualitatibus rerum omnium virtus ac eſſentia pręcipua conſiſtit.

Cum igitur circa infuſiones verſemur, inque pharmatica maximus ſit vſus ſyrupi nouem infuſionū de roſis pallidis, qui mucharū dicitur: non alienum erit ab inſtituto, ſi eiuſdem vnam atque alterā formulā noſtræ deſcriptionis hic addiderimus. Artis enim ſpagyricæ beneficio ſyrupi in tantam virium amplitudinē excre-

excreſcunt, vt vulgares illos multis poſt ſe ſtadiis facile relinquant. Ad horum exemplar alios plures componere licebit. Neque hæc ipſa, in opere hoc noſtro amplificando, inter minimas recenſenda erit reformatio.

Mucharum, ſiue ſyrupus infuſionis roſarum Quercetani.

Recip. Succi roſarum pallidarum, vel ſucci roſarum rubrarum (quas vt aptiores, magis probo, ob propriam, & natiuam adſtringendi dotem, qua laxandi vim in remediis ex roſis pallidis concinnatis corrigunt) lib. vj. in his infunde roſarum pallidarum mediocriter contuſarum lib. iij. & in B. M. tepido ſinantur per 24. horas; dein omnium fiat expreſſio: addendo nouarum roſ. pallidarum contuſarum lib. iij. digerantur omnia in Baln. Mari. per 24. horas: dein exprimantur, addendo denuo nouarum roſ. pallid. libr. 3. reiteratis omnibus infuſionibus, digeſtionibus, & expreſſionibus, vſque ad nouenam vicem, aut pluries, ſi vim in eo laxandi efficaciorem reddere voles. Vltima expreſſio in vno vel pluribus vitris reponatur ad digerendum in Baln. Mari. tepido per 24. horas, aut amplius: donec in fundo vaſis appareat hypoſtaſis quædam ſiue ſedimentum ſpiſſum, craſſumque: reliquum clareſieri, & rubeſcere incipiat rubini inſtar, aut vini rubicundiſſimi. Purum ab impuro ſeparabis per inclinationem, hoc eſt, clarum à turbido ſeu fæcibus, quas ſeorſim reſeruabis: repoſito eo, quod clarefactum, depuratumque tibi videbitur, in alio vaſe nouo & capaci, iterum digeri permittas in Baln. Mari. tepido horis 24. & denuo ſedimentum in fundo ſubſidere animaduertes, ſed non prorſus idem cum priori. Iterumque ſepara purum ab impuro, & craſſamentum in fundo remanens transfundendo, priori adde; & exquiſitius depuratum priori infunde rurſus vaſe mundo & eloto; & iugiter continuabis eandem operationem, donec fæces amplius nullæ in fundo conſpiciantur: quod perfectæ depurationis ſignum eſt.

Digeſtio Syr.

Ex perfecte depurata hac eſſentia in alembicum, cui collum cum recipiente ſuo adaptatum ſit, indita elicies liquorem mercurialem, ſiue aquam roſarum præſtantiſſimam. Reſiduum decoctione inſpiſſabitur, & dulcorabitur in ſyrupum, qui ad vnc. ſem. vel drachmas ſex ad ſummum, cum propria aqua ſumptus, benignè, vtiliterque purgabit. Huius generis remedia non ſine longiore temporis ſpacio, neque ſine labore, & induſtria elaborantur. Sed quid hic laborioſum videbitur ei, qui maxima illorum commoda ſpectauerit? Sanitas enim (qua precioſius nihil, nihilque nobilius in vita humana dari poteſt) per illa in mediocritatis ſtatu ſarta tectaque conſeruatur. Quin etiam eiuſmodi politiores, & ingenioſæ præparationes conueniunt principibus viris, ac præcipuè iis, qui delicatæ teneræque ſunt naturæ, quique trita illa, & gregaria purgantia magna nimis & faſtidioſa doſi exhibita, vix ferre, ac ne aſſumere quidem poſſunt.

Aq. roſarum ex infuſione depurata.

Sin verò ex prædicto ſucco præparare velis ſyrupum, in longius tempus adſeruandum, doſique minore, quam communiter in ſyrupo roſato ſolutiuo, exhibendum; quique nihilominus ſine magno negocio feliciſſimè operetur, ſicuti huius rei veritatem experientia facile euincit: ſucci huius ſummè depurati vnciis xvi. oportebit addere ſacchari albiſſimi vnc. 4. vel vi. & in digeſtione ponere, idque in B. M. feruenti per 24. horas: & habebis ſyrupum ad iuſtam conſiſtentiam decoctum, præclariſque dotibus (de quibus paulo ante) præditum.

Syr. vt diu conſeruentur.

Quod

Compendium Quod ſi nimium ſubterfugere laborem, tempuſque abbreuiare malis: poſt primas nouem infuſiones, & expreſſiones, & vnicam ſaltem aut alteram in Bal. calido digeſtionem, atque depurationem, ad craſſiores fæces ſeparandas: quod nulla vnquam clarificatio cum oui albumine facta præſtabit: huius materiæ craſſo modo ſolummodo depuratæ vncijs ſedecim adde ſacchari vnc. viij. vel x. dein more communi decoque, & excellentem habebis ſyrupum qui ad vnciam vnam tantum exhibitus plus operabitur, quam vulgari modo paratus, licet ad vnc. ij. vel tres exhibeatur.

Additio de hactenus enarratis ſyrupis notatu digna.

Spiritus vitrioli et ſulphuris Syrupo admiſcendi, aciditatis gratia.

Si ſyrupo roſarum, poſt primas infuſiones, digeſtiones, & expreſſiones, aliquot guttulas ſpiritus aciduli, vel vitrioli, vel ſulphuris addideris, (vel tum addere potes, cum ſyrupus iam fuerit abſolutè, & perfectè præparatus) non tantum color ſyrupi pulchrior, ac rubicundior, inſtar rubini, apparebit, ſed guſtum etiam ſuauiorem, viriumque præſtantiam longè maiorem, vel ad ipſum purgandum corpus, acquiret.

Quin etiam ſyrupi violacei, ad iuſtam, gratamque aciditatem, tum prædictis liquoribus redacti (ponderis hic iudex guſtus ſolus eſt) in purpureum et elegantiſſimum ſimul colorem tinguntur. Sumi poſſunt vel per ſe ex cochleari, vel cum ptiſana, vel aqua, quæ rubicundiſſimi vini colorem induet, & gratiſſimum ſaporem repræſentabit. Medicamen hoc extinguit omnes ardores febriles, & inflammationes internas, arcet omnes corruptiones, ſedat ſitim ardentiſſimam, ſtimulat appetitum, &, vt paucis multa complectar, præſtantiſſimum ac vniuerſale eſt remedium, quod hac via, methodoq; præparatum, ſolum, & quidem cum laudabiliori effectu abſoluet officium omnium ſyruporum acetoſorum de ſucco acetoſæ, de ſucco limonum, acetoſitatis citri, de granatis, de agreſta, quos alias ceteris in tota Medicina anteferendos, magiſque neceſſarios æſtimamus.

Tempus nunc inſtat, vt eadem methodo, qua inſiſtere hactenus conſueuimus, breuiter ac ſuccinctè deſcribamus illas ſyruporum formulas, quibus officinæ vulgò deſtituuntur, quorum fœcundo acceſſu, dignoque ornamento noſtram Pharmacopœam amplificandam, decorandamqne ſtatuimus: ne inani ſterilique *Reſtituta* nomine ac titulo ſuperciliosè ſuperbire videatur.

Digeſtiones, depurationes, & ſeparationes puri ab impuro, quarum conditiones iã in varijs illis ſyruporum violatorum & roſatorum præparationibus plus ſatis expoſuimus: hæ, inquam, operationes nobis iam exemplar conſtituant, ad cuius normam varias ſyruporum iam deſcribendorum formulas, maiori breuitate perſtringemus.

Syrupus citoniorum ſine ſaccharo.

Paratur igitur per hanc digeſtionem, & depurationem, & ſeparationem fæcum, ſiue puri ab impuro, ſyrupus ex ſucco citoniorum, cuius virtus mirabilis admodum eſt. Nam præterquam quod corroborat ventriculum, vrinam inſuper prouocat, & ſudorem, & ventrem laxat, eſtque excellentiſſimum remedium. Totius autem magiſterij operatio fiat in B. M. ne aduſtionem redoleat. ſi addere velis ad lib. i. ſacchari vnc. ij. vel tres, ſyrupus gratior erit guſtui, uirtute interim eius nequaquam imminuta.

His ſyrupis ſupra dictis adiungam ſyru-

ſyrupum de pomis redolentibus cũ ſena noſtræ deſcript. qui guſtu ſuauis, & ad omnes affectiones atrabiliarias, ſiue melancholicas vtilis eſt; quique omnibus, vel etiam ijs, à quibus medicina ægerrime aſſumitur, vt prægnantibus & infantibus omni tempore commodè exhiberi poterit.

Syrnpus de pomis cum ſena Quercetani.

Recip. Succi de pomis redolentibus libr. 1. ſem. huic admiſce ſuccorum citri, vel limoniorum, recenter extractorum & depuratorum vnc. 4. vel quantum ad aciditatem aquæ dictæ inducendam ſufficit: his adde.

Fol. Senæ elect. vn. 2. ſem. vel 4.
Cinnamomi cõquaſſati drac. i.
Flor. violarum recentium, aut exſiccatarum, & optime mundatarum p. 2.
Flor. Bugloſſæ p. i. vel eiuſdem conſeruæ drach. 6.

Macerentur omnia in balneo tepido per duos dies continuos, & aqua iſta tingetur in elegantiſſimum colorem purpureum, & imprægnabitur virtutibus ſimplicium additorum: dein fiat omnium colatura, & expreſſio, addendo

Succi pomorum redolentium rec. extracti, vnc. vi.
Sacchari violati vnc. x.

Omnia probè agitata cum vno, vel duobus albuminibus ouorum clarificentur. dein coquãtur ad ignẽ lentum in conſiſtentiam ſyrupi: qui & viſu iucundiſſimus, & guſtu gratiſſimus, cetera quæuis purgantia, & ſyrupos huius ordinis, naturæ & qualitatis præſtantia & vtilitate ſua facile ſuperabit. Ad huius normam plures alios componere licebit.

Nota, quod huiuſmodi aciditates admixtæ, iuuent attractionem proprietatum & tincturarum rerum, quod pro ſingulari & maximo ſecreto habendum eſt. Sed ſi loco ſucci citri aquam tuam acidulam reddideris cum liquore acidulo ſalis marini, vel ſulphuris, aut vitrioli, præſtantior multò euadet ſyrupus.

Syrupus calendulæ.

Vt ſyrupus fiat calendulæ, eius ſucci accipienda erit lib. ſem. quem in B. M. per 3. vel 4. dies depurabis, ſeparando ſemper purum ab impuro, ſicuti ſupra præcepimus. Huic ſucco ita præparato adde ſacchari albiſſimi lib. i. Decoque in ſyrupum in B. M. vt artis eſt.

Aut, ſi eundem cõficere velis per infuſionis modum, paradigmatis loco tibi præponas ſyrupum violarum per infuſionem paratum: cuius deſcriptio ſupra habetur.

Mirari hic ſubit, quòd, cùm huius floris, qui elegans admodum & prorſus ſolaris exiſtit, tanta ſit excellentia & præſtantia, vt etiam vel in media hyeme, qua ceteri languentes, & emortui iacent, vigeat & floreſcat; quod vtique ſignum eſt inſignis virtutis balſamicæ (qua prę cæteris abundat, & cuius fauore à temporum iniuria præſeruatur) & hinc etiam magna virium poteſtate non poſſit non excellere: mirari, inquam, ſubit, quod antiqui eum in vſum medicum vocare, neque ex eo ſyrũpos, conſeruas, & ſimilia remedia componere non dignati fuerint, quod tamen in alijs quamplurimis floribus, qui non ſunt tanti momenti, factitatum conſtat. Huius floris notitia nihilominus tamen ſeſe prodidit, veluti alibi monuimus, per inſignem ſuam efficaciã & vim in corroborandis facultatibus, animali ſcilicet, & vitali; & propter vim quandam ſpecificam, qua paralyſibus prodeſt, & contracturis, non ſecus ac inter gemmas Hyacinthus: quo etiam nomine ſyrupum

noſtrum

noſtrum ad eiuſmodi affectus, æque, vel etiam magis commendandum iudicamus, quam ſyrupum florũ primulæ veris, qui tamen ſimili modo, ad enarratũ vſum reformari poſſunt.

Syrupi florum lauendulæ, flor. tiliæ arboris, & liliorum conuall. iuxta eandem methodum præparati, ſpecifica pollent poteſtate: prior aduerſus apoplexiam; poſteriores duo ad omnis generis epilepſias.

Syrupus de peto ſimplex noſtræ deſcriptionis.

℞ *Succi peti lib. iiij.*
Hydromelitis ſimplicis lib. i.
Oxymelitis ſimplicis vnc. iiij.

Omnibus ſimul mixtis in matracio vitreo capaci fiat digeſtio in B. M. per 2. vel 3. dies; interea temporis craſſior ſedimenti portio in fundo vaſis apparebit: tunc per inclinationem magna induſtria, ne turbida fiat materia, ſeparabis purum ab impuro, hoc eſt, craſſum illud ſedimentum à claro & pellucido liquore: quo iterum in noua digeſtione poſito, in ceteris progredieris, vt ſupra; donec materia ab omni fæculentia depurata fuerit: adde poſtea ſacchari lib. ii. & in ſyrupi conſiſtentiam decoque.

CAVTIO.

Succus peti opus habet perexquiſita & ingenioſa digeſtione, qua ſola veræ omnium rerum correctiones, dulcorationes, & contemperationes perficiuntur; ac omnes acres, malignæ, & venenatæ qualitates ſecernuntur, ac tolluntur. Cuius rei euidens habemus teſtimonium in helleboro, tithymalo, & eſula minori: ex quibus per hanc ſolam rationem varia & ſaluberrima concinnantur remedia; hoc inſuper in peti ſucco manifeſtè euincitur, qui, licet potens ſit in prouocando vomitu, et in corpore tam ſupernè, quam infernè perturbando; digeſtionis tamen interuentu, in ſyrupum abit præſtantiſſimum aduerſus omnes affectus aſthmaticos, in quibus pulmonum bronchi pituita craſſa, ac viſcoſa adeò infarciuntur, vt intercepta reſpiratione ſuffocationis periculum immineat: in quo caſu ſyrupus hic ritè præparatus, & adminiſtratus mira præſtat: Cerebrum inſuper à catarrhis, ſiue fluxionibus ſeroſis, & frigidis liberat. *Vſus in pulmonum affectibus.*

Doſis eius eſt dimidium cochleare tantum; vbi tamen à principio ſumma opus eſt circumſpectione: poſteà vero doſis augenda erit. Præterquam quod pectus mirificè euacuat per ἀνακάθαρσιν: per inferiora quoq; potenter educit.

Syrupus de peto compoſitus.

℞ *Succi peti vt ſupra depurati lib. 2. ſem.*
Hydromelitis ſimplicis lib. I.

In quibus macera per duos treſue dies ad ignem Baln. Mar.

Hyßopi
Polytrici
Adianthi
Flor. Tuſſilaginis
Stæchados
Violarum
Buglosſe ana p. ij.
Sem. Bombacis
Vrticæ
Cardui benedicti ana ℥. i.
Folicul. Senæ vnc. ij.
Agarici recent. trochiſcati ℥ i.
Cinnamomi
Macis
Garyophyllorum ana drach. i.

Dein fortiter exprimantur, digerantur denuò ad perfectam fæcum depurationem: in lib. i. ſem. colaturæ adde ſacchari lib. i. ſem. coquantur in ſyrupum.

Ad anhelosos, & aſthmaticos, aliosque affectus omnes pulmonum, *Vſus ad eoſdem affectus.*

O à fri-

Vſus ad eoſdem effectus.

à frigidis & craſſis humoribus ſubortos, qui pulmonum bronchijs inhærentes, vel tuſſim antiquam, vel ipſam dyſpnœam pariunt, excellentiſſimum eſt remedium. Doſis vnc.i. ſem. vel vnc.ii. ad ſummum.

Syrupus de ſucco hederæ terreſtris.

℞. Succi hederæ terreſtris libr. ij. ſem.

Digeratur & purificetur ad ignẽ Baln. Mar. vt ſupra: cui ſucco ita perfectè depurato adde

Sacchari roſati lib.i.

Penidiorum vnc.iij.

Coquantur in ſyrupum. Singulare præſidium ad phtoram, ſeu vlcera pulmonum; de hoc vtendum exhibe ex cochleari.

Syrupus de ſucco papaueris rheadis.

Recip. Succi papaueris rubei, quo menſe Iulio in campis ſegetes rubeſcere conſpiciuntur lib.4. digeratur & depuretur per ſe in B. M. vt ſuccus violarum ſupra, additis poſtea duab. libris ſacchari, & tantundem penidiorum; in ſyrupum redigantur oĩa.

Eundem quoque præparare licet (ſi libet) per infuſionem florum cũ ipſorum propria aqua; quæ deinde æquis partibus ſacchari candi, ac penidiorum in ſyrupum decoquantur.

Vſus in pulmon. inflam. pleureſi &c.

Hic ſyrupus ſingulare præſidium eſt in omnibus thoracis inflammationibus, in peripneumonijs, & ipſis etiam pleureſibus: detur ex cochleari aliquot vicib. idq; vel per ſe, vel cũ aqua ſcabioſę, & cardui benedicti; & mirandos videbis effectus.

Syr. Scordij ſcorzioneræ cordiales.

Syrupi ſimplices ſuccorum ſcordij, & ſcorzioneræ ad eundem modum, vt ſupra præparati, ſunt cordiales, & ſuccurrunt peſtilentibus affectibus, lipothymijs, & omnis generis venenis.

Syrupus ſcordij compoſitus etiã admirandis eſt præditus virtutibus, & in hunc modum conficitur.

℞. Succ. ſcordii depurati lib.iij.
Succi limonum depurati lib.i.
Succi ſcorzioneræ lib.ſem.
In quibus macerentur
Rad. Angelicæ
Zedoariæ craſſiuſcule conquaſſatarum ana vnc.i.
Fol. Dictamni m.ſem.
Cardui benedicti vnc.i.
Granorum alkermes vnc.ſem.
Conſeruæ florum
Bugloſſæ
Roſmarini &
Enulæ cãpanæ ana drach. vi.
Cinnamomi drach.i.
Croci drach.ſem.
Camphoræ drach.i.

Omnibus in matracium inditis, fiat digeſtio in Baln. Mar. feruido per 24. horas aut amplius, dein exprimantur, & cum albumine oui clarificentur: At, vt omnia melius depurentur, denuo in digeſtione poſita eo vſque ſinantur, donec à materia nullæ planè fæces amplius ſecerni aduertantur. Huic ſucco ita depurato addatur ſaccharum ad pondus quartæ, quintęue partis ad ſummum & fiat ſyrupus. De quo detur vnum atque alterum cochlear per ſe, vel cum aqua vlmariæ, idque ad præſeruationem & curationem contra omnis generis venenatus & peſtiferos affectus, vt ſupra dictum.

Vſus in venenatis affectibus.

Sudorem modicè prouocat, & pellit cuncta venena à corde, eiuſque circumuicinis partibus; hinc etiam confert morbillis, & variolis infantium, epilepſiis, & alijs affectibus, quos maligna comitatur qualitas. Singulos deceret pharmacopœos in officinis ſuis paratum potius habere talem aliquem ſyrupum, quam multos alios planè inutiles; & quorum ferè pleraque pars non facit, niſi ad ornatum externum, & ad friuolam, inanemque pompam.

Syrup. flor. Hyperici, & Centaur. minoris contra corruptionem ventriculi.

Ad ſyrupos florum hyperici & centaurij minoris quod attinet, iis nunquam carere deberent officinæ, ob ſummam ipſorum vtilitatem & neceſſitatem: prior inſtar balſami omnibus reſiſtit corruptionibus ventriculi, aliorumque viſcerum; & ſingulare ſpecificumque eſt medicamentum contra vermes, ſiue lumbricos, & omnis generis affectus vermiculares: poſterior febriũ ex bile ortarum ferociam compeſcit, ac facilimo negotio edomat, ac bilioſum illum ſuccũ benigne euacuat ac educit: hepar inſuper, ceteraque viſcera ab obſtructione liberat; & omnis generis icteritiæ conducit; Hic ſyrupus in ſe continet proprium ſuum rhabarbarum, ita vt eiuſdem additio ne opus non habeat, ſicut id neceſſariò requiritur in ſyrupo cichorii cum rhabarbaro. Centaurium enim, ex quo componitur, nuncupatur etiam fel terræ, & febrifuga. Denique eius præparatio, ſiue cum ſucco, ſiue per infuſionem ſit inſtituenda; eodem ſe habet modo cum iis, de quibus ſupra iam mentionem fecimus.

Vermes. *Febr. bilioſ.* *Obſtruct.*

Syr. ebuli contra hydropen.

Syrupi florum camomillæ, & ſambuci, quorum etiam vſus infrequẽs, & perrarus exiſtit, ſi per infuſionem præparentur, (hi enim flores non multo abundant ſucco) optima ſunt anodyna ad omnis generis dolores conſopiendos, tam a flatibus, quàm aliunde profectos, tum in ventriculo, tum in imo ventre.

Syr. hederæ.

Syrupi florum & ſeminum ebuli, per infuſionem præparati, ſingularia ſunt auxilia in hydrope ad ſeroſos humores purgandos.

Syr. Fl. geniſtæ ſimpl.

Syrupus granorum hederæ, ſic præparatus, ad eoſdemmet vſus porrigatur. Doſis eſt tantum vnicum cochleare.

Syrupus florum geniſtæ ſimplex, quem concinnare licet, vel cum ſucco, vel per infuſionem, idque iuxta methodum ſupra præſcriptam: præſtat ad educendum humorem melãcholicum, ad tollendam obſtructionem, & ad abolendam inflammationem, & ſcirrhum, quibus malis aliàs lien infeſtari plerunque ſolet.

Lienis obſtructionem tollit.

Syr. geniſtæ cõpoſ. ad eadem efficacior.

Compoſitus vires habet multo efficaciores ad educendum ſuccum atrabiliarium, & ad obſtructiones ſcirrhoſoſque tumores lienis ſoluendos; Componendi eius ratio ea eſt;

℞. Succorũ Flor. geniſtæ lib. iij.
Succ. Summitatum fraxini
Folior. Fumariæ ana lib. i.

His adde.

Hepaticæ
Ceterach ana m. i.
Flor. Borrag.
Bugloſſæ
Violarum
Epithymi ana p. ij.
Sem. Fœniculi
Aniſi
Cardui benedicti ana drach. 6.
Cinnamomi drach. ij.

Macerentur ad ignem B. M. feruidum; dein fortiter exprimantur: in qua expreſſione denuo adde, & macera, vt prius, per triduum ad eundemmet ignem Bal. Mariæ.

Polypodij querni contuſi vnc. i. ſem.
Pulpæ tamarindorum vnc. iij.
Folicul. ſenæ vnc. iiij

Tandem fortiter exprimantur, & cum oui albumine clarificentur: addendo ſacchari albiſſimi lib. ij. & ſyrupi de pomis redolentibus ſimplicis lib. j. fiat ſyrupus, vt artis eſt, miræ virtutis ad enarratos vſus. Doſis ab vnc. j. ad vnc ij. per ſe ex cochleari, vel cum aqua flor. geniſtæ.

Melanch. Hypochondr.

Hic ſyrupus porrò ad melancholiam hypochondriacam, omneſque morbos ab humore ſalſo, vel bile natos conducit, pſoram, impetiginem, ſerpiginem; itemque malum mortuum curat.

Syr. Senelo. cõtra calculum

Syrupus ſenelorum, ſiue fructuũ paliuri, tam ad præcautionem, quàm ad curationem calculi confert: renes purgat ab arenulis, & tartareis, viſcoſiſque humoribus, qui per venas emulgentes eo translati genitricem calculi cauſam fouent: hic fructus ſaporis eſt dulcacidi, & coloris rubri: vterque tam ſapor, quàm color in eo abunde ſatis produnt ſpiritum vitriolatum, omni ſolidæ craſſæque ſubſtantiæ diſſoluendæ aptum: vnde ſpecificum calculi remedium eſſe facile colligitur.

Syrupus ſenelorum ſimplex Quercetani.

℞. Aquæ ſenelorum, Autunno, ſiue ſuæ maturitatis tempore deſtillatæ lib. 4. vel partem maiorem, ſi velis maiorem eius quantitatem parare: ſin minus, quatuor illius libras, vti dictum, accipe: in quam aquã tamen prius infundere oportet acidulum liquorem vitrioli vel ſulphuris, ad gratam aciditatem ipſi conciliandam. Craſſus & materiatus aliquis cẽſor, qui eiuſmodi ętherereorum cęleſtiumque liquorũ proprietates animo concipere neque poteſt, neque vult, nimis addictus cortici externo, interioriſque rerum medullæ minimè ſollicitus, acidulam reddat (modò velit) dictam aquam ſuccis citri & limoniorum, naturam vitrioli participantium: qui acidi liquores omnes, etiã inſignis ſunt efficaciæ ad rerum tincturas extrahendas, quãuis hoc pauciſſimis notum ſit. Huic ſucco iuſta, grataque aciditate perfuſo addantur fructuum ſenelorum vnc. vj. & macerentur in B. M. ferventi per biduum: aqua interea temporis colorabitur, & tincturis virtutibuſque ſenelorum impregnabitur. Dein fortiter exprimantur omnia per linteum: in qua expreſſione denuò infundantur, vt antea, eorundem fructuum vnc. vj. idque ter quaterve reiterando. Et ita liquor erit rubicundus, ac miris dotibus inſignitus, qui digeratur, & depuretur in B. M. per 24. horas: dein per inclinationem ſeparetur purum ab impuro, ſicuti alibi iam ſatis declaratum eſt: materiæ depuratæ, viribuſque ſucci ſufficienter tinctæ, & impregnatæ, adde ſaccharum albiſſimum ad pondus mediæ partis: dein decoquantur omnia in ſyrupum, qui efficax eſt contra calculum, vt ſupra.

Calculus. Circa huius ſyrupi ſenelorum deſcriptionem, hic & aliam noſtræ deſcriptionis formulam addere placet, iuxta quam ſi concinnatus fuerit maiori virium poteſtate, quam prior ille, donabitur, tum ad præſeruandũ, tum ad curandum calculum. Præparationis eius methodus talis eſt.

Syrupus Senelorum compoſ. Quercetani.

℞. *Dictæ aquæ Senelorũ, tincturis & proprietatibus proprij fructus iam impregnatæ, vt ſupra, lib. ij.*
Succorum fructuum alkekengi & limonum ana lib. ſem.
Sem. Fœniculi dulcis
Saxifragiæ
Raphani
Bardanæ ana vnc. j.
Milij ſolis vnc. ij.
Cinnamomi vnc. ſem.

Digerantur omnia in B. M. feruenti per biduum aut triduum, dein clarificentur, tandemque cum ſacchari ſuff. q. decoquantur in ſyrupum. Doſis ab vnc. ſ. ad vnc. ij. tam ad præſeruationem, quàm attritionem & expulſionem calculi plurimum valet.

Syrupi de ſucco alchimillę, de ſucco plantaginis, & ſaniculæ, iuxta ſupra dictam methodum parati, curãt omnia vlcera interna, præcipueque in renibus & veſica.

Denique ſyrupi de ſucco mercurialis, & rad. bryoniæ, iuxta eundem mo-

modum, vt ſupra, concinnati, digeſti & perfecte depurati, & decocti cum debita quantitate mellis, vel ſaccha ri purgant & mundificant matricē malignis tetriſq; impuritatibus ſcatentem, fluorique muliebri proſunt.

Syrupus helleboratus minor Quercetani.

℞. *Fibrarum hellebori nigri ſe lectiſſimi drach. x.*
Agarici rec. trochiſcati ℥. ij.
Folicul. ſenæ mundatorũ ℥. iij.
Turbith
Hermodactylorum an. vnc. i.
Aniſi
Fœniculi
Cort. citri ana vnc. ſem.
Garyophyllorum
Macis
Cinnamomi ana drach. ij.

Macerentur in ſuff. q. & æquis par tibus oxymelitis ſimpl. vini maluatici, & aquarum meliſſæ, ac fumariæ, vaſe vitreo optimè clauſo, in B. M. moderatè calido, per quatriduũ: tandem aucto calore fiat leuis ebullitio & expreſſio: omnia denuò macerentur ad idemmet B. M. tepidum per biduum ad maiorem coctionem & fæcum depurationem: huic depuratæ & clarificatæ materiæ adde ſyrupi de pomis redolentibus ſolutiui, & ſyrupi de ſucco roſ. pallid. ſacchari roſati, & violati an. vnc. 4. vt fiat ſyrupus lente omnia coagulando.

Omnibus morbis a materia tartarea, craſſa, ac tenace, a phlegmate, adusta bile, aut melancholia dependētibus, in capite, thorace, ventriculo, hepate, liene, vtero, ipſiſque articulis, mirum in modum confert.

Syrupus helleboratus maior Quercetani.

℞. *Rad. Hellebori nigri, veri & electi vnc. i. ſem.*
Polypodij querc.
Sem. Carthami ana vnc. ij.
Viſci querni
Coryll. ana vnc. i.
Turbith gummoſi
Agarici trochiſcati
Aſari ana drach. 6.
Sem. Pæoniæ
Aniſi
Citri
Cardui bened.
Acetoſæ ana vnc. ſem.
Dictamni cretenſis
Flor. Tiliæ arboris
Calendulæ
Centaurij minoris
Hyperici ana p. ij.
Flor. Violarum
Bugloſſæ
Nymphææ ana p. i. ſem.

Macerentur in ſuff. q. oxymelitis ſcillitici, & aquæ fumariæ, idque in vaſe vitreo optimè clauſo, ad ignem B. M. per duos dies ad minimum: dein fortiter exprimantur & clarificentur. In lib. ij. huius colaturæ macera deinceps, & digere ad eundemmet ignem Baln. per 4. dies.

Rad. Hellebori nigri veri & electi vnc. i.
Folicul. ſenæ vnc. iij.
Macis
Garyophyllorum
Cinnamomi ana drach. i.

Denuò fortiter exprimantur, & per vnum aut alterum diem in eodemmet Bal. Mar. quàm optimè purificentur, vt artis eſt; ſemel aut bis in die ad minimum, fæces, quas in fundo vitri ſubſidere percipies, reijciendo, & quod purius eſt, denuò purificando, idque reiterando, donec materia nullas amplius fæces deponat ad fundum vaſis. His peractis adde ſacchari viol. quantum ſufficit, & coquantur in ſyrupum, ad-

dendo

dendo ſub finem coctionis rhabarbari ſeorſim in ſucco roſ. pallidarum macerati,& expreſſi vnc.1. ſem, miſce,fiat ſyrupus mediocriter coctus, Doſis eſto vnc.1.vel vnc.ij. per ſe exhibeatur,vel cum aqua lilii conuall. ſemper addendo potioni guttulas aliquot ſpiritus vitrioli ex arte præparati. Atque is vnus eſt ſyruporũ noſtrorum purgantium antepilepticorum,cuius omnibus æquè, ſiue ij ſint infantes aut feminæ, ſiue iuuenes aut ſenes, obeſi aut macri, ſiue cuiuſuis temperamenti homines, tutus eſt vſus, eam doſin exhibendo, quæ pro cuiuſuis ægrotantis debili, aut robuſta natura ſatis eſſe poſſit. Idemmet auxilium apoplexiis, paralyſi,& melancholiæ,aliiſq; id genus morbis,validas etiam,fixaſque radices habentibus,ſummè conducit.

Syrupus cinnamomi ex propria aqua.

Recip. Cinnamomi craſſo modo contuſi vnc. iij. uel 4. iniiciatur in alembicum, ſuperaffundendo aquæ fontanæ q. ſuff. & maceretur in loco frigido per biduum uel triduum; dein deſtilletur. Huius aquæ deſtillatæ accipe lib.j.

Sacchari lib.ſem.

Et coque in conſiſtentiam ſyrupi, qui totum cinnamomi odorem & ſaporem referet.

Ad hunc modum fieri poſſunt ſyrupi ex qualibet aromatum ſpecie, ex omnibus ſeminibus, herbis & floribus calefaciendi proprietate præditis, uti ſupra in capite de Aquis iam dictum eſt.

Syrupus ſimplex cinnamomi cum vino.

Recip. Cinnamomi craſſo modo cõtuſi unc.4. maceretur in uini maluatici libr.2. per triduum, idque in vaſe vitreo ad lentum ignis calorem: coletur; colaturæ adde ſacchari lib. 2. ſem. lentè omnia coquantur, & fiat ſyrupus ſecundum artem. Si vinum maluaticum fortè deſideretur, eius loco vinum album optimum ſubſtituendum erit. Hic ſyrupus ob ſaporis ſuauitatem, ac vtilitatem præſtat cũ nctis aquis cinnamomi quæ cordi ſunt appropriatæ, multiſque aliis affectibus congruæ. *Confort. Cordiale.*

Syrupus nucis moſchatæ confert ventriculo.

Syrupus piperis quartanis prodeſt febribus.

Syrupus garyophyllorum conducit ad lipothymiam, cordis deliquia,& affectus lethargicos.

Ad tormina ventris, & colicam paſſionem fiat ſyrupus aniſi ſimplex in hunc modum,

Syrupus aniſi ſimplex cum vino.

Recip. Aniſi conquaſſati vnc.iiij. maceretur in vini albi generoſi lib. 4. per tres dies,coletur; colaturæ adde ſacchari libr. 1. & coque in ſyrupum.

Syrupus fœniculi eadem via præparatus guſtui gratus eſt: ventos, & flatus in corpore quoſcunque diſcutit,ac viſum inſuper mirificè acuit.

Sic concinnari poterunt ſyrupi ex aliis ſeminibus, veluti ex ſemine pœoniæ contra epilepſiam: ex baccis lauri,& iuniperi contra flatus & calculum. Eodem planè modo concinnabis ſyrupos rad. angelicæ, zedoariæ,hyſſopi,thymi, & florum calidorum ad varios affectus. *Syr. ex ſeminibus.*

Syrupus florum roſmarini ſimplex cum vino.

Recip. Florum roſmarini vnc. 2.

vini

vini & ſacchari dictam quantitatem; & ſequere in ceteris methodum modo præſcriptam, & fiat ſyrupus.

Syr. ex vinis medicatis. Parabuntur etiam ſyrupi, & iulepi cum vinis medicatis, multis ægritudinibus aptis: exempli cauſa. Recip. vini abſynthiaci vnc. 2. huic adde ſacchari libr. i. ſem. & fac ſyrupum, vel iulepum, decoquendo in B.M. vt de ceteris dictum eſt. Ea methodo confici poterunt diuerſi generis ſyrupi, qui iiſdem affectibus, quibus vina, vnde componuntur, accommodabuntur. Quin etiam cum vinis purgantibus, addita iuſta ſacchari quantitate, vt ſupra, concinnabuntur varij ſyrupi purgantes.

Syr. ex ſolo vino generoſo Villanouan. Arnoldus de villa noua, quemadmodum id alibi quoque monuimus, ſolebat iulepi, ſiue ſyrup. quoddam genus conficere cum ſolo vino albo, eoque omnium optimo & generoſiſſimo, quod offerebat ad recreandos & roborandos ſpiritus; idem quoque cõgruum eſt imbecillo ſtomacho, cruditatibus, & flatibus quibus malis ſenectus plerumque obnoxia eſſe ſolet. Si addas pauca aromata, præſtantius euadet.

Componuntur etiam ſyrupi purgantes cum vinis & aquis ſimul: quorum deſcriptiones in Practica Ioannis StocKeri habentur. Quod ſyruporum genus haud improbo, immo felici cum ſucceſſu iiſdem ſæpe numero vti ſoleo. Vinum enim non tantum guſtum amabilem ijs conciliat & iucundum, ſed efficaciam etiam illorum præſtantiorem reddit, ac præter corroborandi facultatem, qua excellit, idem quoque vehiculi munijs perfungitur, cuius opera ipſi ſyrupi promptius ad venas transferuntur, & ita ipſorum actiones atque operationes accelerantur.

Syrupus ex aquis & vinis ſimul.

Recip. Aquæ communis (vel cuiuſuis alterius pomorum redolentium, fumi terræ, bugloſſæ, cichorij, &c.)
Vini generoſi albi ana lib. ij.

Bulliant ſimul ad ignem lentiſſimum, quo melius deſpumari queant. Peracta deſpumatione perfecta, adde libr. i. mellis optimi Narbonenſis, vel Hiſpanici granulati, & adhuc ſemel decoque omnia, & deſpuma vſq; ad perfectam depurationem, & medietatis conſumptionem. Huic hydromeliti vinoſo ita præparato, & in phialam vitream capacem indito, adde.

Folicul. ſenæ mundatorum vnc. iiij.
Turbith gummoſi
Hermodactylorum ana vnc. i. ſem.
Cort. raſ. ligni guaiaci vnc. i.
Cinnamomi vnc. ſem.
Garyophyll.
Sem. Aniſi ana vnc. ij.

Vas occluſum, nec ad ſummum repletum, quo materiæ commouendæ ſpacium locuſque maneat, ſtet in hypocauſto, aut tepido quodam loco; & intra biduum vel triduum materia bullire incipiet, & ſua ſponte decoquetur. Ceſſante ebullitione, quod die ſexto vel octauo poſt accidere ſolet, omnia traijciantur per manicam Hippocratis, & reſeruentur. Detur ad vnc. 2. vel tres. Hoc ſyrupi genus, guſtu haud iniucundum eſt: vtilitas quoq; eius tanta exiſtit, vt mira præſtet in omnibus morbis chronicis, quorum cauſæ in profundo validius inhærent, quales ſunt febres quartanæ,

næ,cachexiæ,paralyſes,& lues venerea nondum inueterata.

Sed huiuſmodi medicaminum vſus,ſeruata ſemper prędicta doſi,ad decimum quintum, vel vigeſimum vſque diem continuandus erit. Nã, vt & alibi diximus, eiuſmodi morbi ſolent hac via, & continuo horum remediorum vſu tandem ſubigi, & funditus extirpari.

Eſt & adhuc alia methodus, ex iiſdem aromatibus,& ſeminibus, calida qualitate exuperantibus, ſyrupos conficiendi,qui affectibus,à cauſa frigida enatis,& vbi illico, ſiue morbi alicuius, ſiue ætatis, vt in ſenectute, ratione languentium & collapſorũ ſpirituũm corroboratione & inſtauratione opus eſt,conducunt.Exempli gratia hic vnam atque alteram tantum eorum,tam ſimplicium,quã compoſitorum parandorum formulam præſcribemus non minus facilem,quàm vtilem.

Syrupus ſimplex cinnamomi alio modo paratus cum aqua vitæ.

Recip. Cinnamomi (aut alterius aromatis cuiuſdam, prout tibi viſum fuerit) vnc.1. vel tres, vel plus minus pro quantitatis conficiendæ ratione: craſſo modo contuſum indatur in matracium capax, aut in ſimile aliquod vitrum aptum,ſuperaffundendo ſpiritum vini fortiſſimum, vt materia tres vel quatuor digitos ſupereminеat: vaſe optimè clauſo macerentur omnia per triduum,aut quatriduum in loco frigido, ne ſpiritus vini exhalet: & interea temporis aqua dotes atque virtutes cinnamomi extrahet, iiſque tingetur,& imprægnabitur: tunc id quod tinctum, & clarefactum fuerit, effunde: & vnciis octo liquoris adde tres, vel quatuor vncias ſacchari candi poluerizati: dein ſublecto igne ſaccharum in liquore illo diſſoluatur; & accenſa charta ignis transferatur, & admoueatur ſpiritui vini, ſiue aquæ vitę, quę ſi fuerit bona, & ab omni phlegmate ſeparata, ſicut optima eius conditio poſtulat, in momento flammam concipiet: omnia interim continuo agitentur longiori ſpatula, donec aqua vitæ exuſtione illa tota conſumpta fuerit, & ſyrupus in fundo remaneat: cuius vtique guſtus gratiſſimus eſt: vireſque ac proprietates eius adeo ſunt efficaces, & præſtantes, vt vel optimas cinnamomi aquas, multis poſt ſe ſtadijs relinquat. Si eius vires fortiores reddere velis,aqua vitæ paulo ante, quam tota exuratur, ſuffocanda erit patina argentea, vel euaporatio fieri poterit orbe aut quadra argentea, & intercluſo aere, aqua vitæ in momento ſuffocabitur: & ita multo fortior erit ſyrupus, ſaporemque cinnamomi redolebit.

Sufficit pro doſi ſemicochleare in omni cordis deliquio, lipothymia, imbecillitatibus, cruditatibus, & flatibus ventriculi, quos huiuſmodi remedium illico diſcutit. Hoc medicamentum ſingulare quoque eſt ad accelerandum partum in grauidis mulieribus. Si ex ſimplici hoc ſyrupo compoſitum, & ad certum morbum, vt ad epilepſiam expugnandam,aptum reddere velis, cum dicto cinnamomo ſimul macerãnda adde ſemen pœoniæ, flores tiliæ arboris exſiccatos, & ſimilia, procedendo in ceteris,vt ſupra. Dentur de hoc ſyrupo duo cochlearia infanti, vel adultiori in inſultu epileptico, & mira præſtabuntur. Ad apoplexiam & paralyſim macerentur cum cinnamomo garyophylla,flores roſmarini, ſaluiæ, & calendulæ exſiccati; & procedatur, vt ſupra. Ita conſequenter varii ſyrupi, ad varij generis affectus componi poterunt. Coronidis loco hic adiiciemus adhuc vnam formulam ſyrupi-

ſupi antepileptici iuxta dictam methodum compoſiti, quem etiam in Tetrade noſtra, pag. 309. iam deſcripſimus.

Syrupus Antepilepticus.

℞ *Rad. Pæoniæ*
Viſci querni ana vnc. ſem.
Cinnamomi optimi drach. vi.
Flor. Calendulæ
Lilij conuall.
Tiliæ arboris
Lauendulæ ana p. i.
Roſ. rubr. p. ii.

Sicca autem & arida, non recentia, omnia iſta ſumantur. radix pœoniæ in fruſtula ſecetur: at reliqua, vt ſe habent, citra conquaſſationem, in matracium, vt vocant, iuſtæ capacitatis inijciantur: quibus abundè ſatis aquæ vitæ, ſaluiæ, & iuniperi (ſi haberi poſſunt, vt in Germania) ſuperfundantur. Quæ ſi deſiderentur, ſumatur aqua vitæ ex optimo vino prolecta, quæ quatuor digitos materiæ ſuperemineat. Vas verò optimè clauſum, ne quid expiret, in B. M. collocetur, aut radijs ſolaribus ad tres, quatuorue dies exponatur, vbi aqua per leuem inclinationem à fęcibus erit ſeparanda, ad cuius vncias decem, ſacchari candidi in puluerem redacti vnc. iii. vel iiii. adijciendæ erunt, omniaque argenteo cochleari agitanda, vt ſoluatur ſaccharum in patina argentea: deinde ignis, ex incenſa charta, aquæ vitæ imponendus, vt ardeat, verſando ſeu commouendo ſemper materiam cochleari argenteo; tamdiuque exuretur aqua, dum ſyrupus ſatis coctus, aut plus minuſue fortis videatur. Tum enim, cum tempus fuerit, extinguendum erit aquæ vitæ incendium, quadra aut orbe ſtanneo, vel argenteo ſuffocatum. Atque hic ſyrupus in modum Hermeticorum paratus, antepilepticus præſtantiſſimus futurus eſt, cuius, ſiue in præcautionem, ſiue curationem morbi ſemicochlearis menſura exhibita ſatis futura eſt. Ad idem prodeſt maceratio florum calendulæ, lauendulæ, lilij conuall. in hydromelite maluatico noſtro per menſem facta, cuius macerationis exhibentur vnc. i. vel vnc. ii. pro doſi manè.

Ad huius tractatuli de ſyrupis noſtris reformatis, concluſionem, obliuione nullo modo præterrire poſſum, ſyrupos de corallijs & gemmis quorum inuentionem mihi iure vendico, egoque primus expertus ſum illorum inſignes & admirandos effectus, quos nunc publicæ vtilitatis ac emolumenti cauſa hic deſcribere placet; quo & alij, ſi quid habeant rari & præclari, meo exemplo incitati, id in medium adducant, ſemperque publicum bonum priuatis commodis præferant.

Syrupus de corallijs Quercet.

Oportet perfectæ ſuæ maturitatis tempore exprimere, filtrare, & depurare perquam accuratiſſimè ſuccum berberorum aut limonum: nam acetoſi eiuſmodi, & acidi ſucci quo perfectius fuerint depurati, & à craſſa ſua terrea ſubſtantia, qua ſcatent, exquiſitius ſegregati, eò aptiores erunt & efficaciores ad diſſoluendum corallium craſſo modo puluerizatum: ex cuius genere ad hunc ſyrupum conficiẽdum ſeligas omnium rubicundiſſimum, & elegantiſſimum: Hoc inijciatur in matracium vitreum & idoneum, affundatur aliquis prædictorum ſuccorum optimè depuratorum, vt materiam quatuor digitos, aut paulò plus ſupernatet: collum ſubere, uel cera Hiſpanica occludatur: & in balneum uaporoſum feruidum collocetur, hoc eſt, matracium aquam non attingat, ſed uapores ex aqua bulliente aſcendentes circumquaque illud feriant; ubi neceſſe eſt, ut

vas aquam cōtinens ex omnibus partibus probè muniatur, atque claudatur, ne vapores exhalent. Minimus autē chymiſtarum nouit, quid ſit balneum vaporoſum, quod hic ſeorſim in gratiam eorum, qui in hoc negotio tyrones ſunt, explicare volui. Huius balnei calore, qui dies, noctéſque per triduum integrum continuabitur, totum corallium in illo liquore ferè diſſolutum apparebit, idque colore ſubrubro, & ſapore dulci; Effunde per inclinationem quicquid diſſolutum fuerit, fæcibus, ſi ita videbitur, nouum ſuccum depuratum rurſus affundendo, & in cæteris procedatur, vt ſupra. Ad lib. i. dicti ſucci, corallina eſſentia optimè impregnati, ſufficiet ſacchari candi vncias ſex adijcere, & ad ſyrupi conſiſtentiam decoquere, in ipſo quidem Baln. vaporoſo, non tamen clauſo, ſed aperto; & vaſis loco accipere oportet alembicum, aut ſimile vas, cuius collum & orificium ſit ſatis amplum.

Artificio & dexteritate ſingulari opus eſt ad eiuſmodi ſyrupos ritè conficiendos, ne corall. eſſentia à ſuccis illis ſeparetur, quæ in re vigilantia & experientia ſumma requiritur: nec mirum videri debet, ſi quis prima vice forſan à ſcopo aberrauerit. Ob quā cauſam velim, vt quilibet hic præmonitus ſciat, me quidem pro viribus fusè & perſpicuè ſatis in ſcriptis meis propoſuiſſe omnis generis operandi methodos & vias: ſed ijs tamen omnibus ocularem demonſtrationem longè præſtare. Eſt quidam Lutetiæ Pariſiorum iuuenis, & peritus pharmacopœus (Lardier dictus) qui ab informatione noſtra manuali verum huiuſce ſyrupi conficiendi modum aſſecutus eſt: apud hunc proſtant eiuſmodi ſyrupi corallorum omnium diligentiſſimè & accuratiſſimè præparati.

Hic ſyrupus præditus eſt miris proprietatibus ad inſtaurationem facultatum naturalium, & omnium affectuum ab hepatis vitio & imbecillitate ſcaturientium: Confert præterea omnibus fluxionibus hepaticis, dyſentericis, & lientericis. Hoc ipſo, tanquam præcipuo (poſt Deum) auxilio, illuſtriſſima Domina & Duciſſa de Seulli à fluxu hepatico inueterato, quiq; incurabilis iudicabatur, intra paucos dies planè liberata fuit. Eoſdem remedij huius effectus iam ante expertus fueram in quadam nobiliſſima virgine Domini Garrot in ſupremo ſenatu Pariſ. Conſiliarij filia, eidem fluxui hepatico ſubiecta, quæ à medicis ſuis relicta, vitam tenui adhuc filo pendentem trahebat, cum ipſam curandam ſuſciperem: cuius rei ipſamet adhuc in vita ſuperſtes vna cum patre teſtimonium ferre poteſt. Eodem modo plures alij à nobis curati ſunt, inter quos eſt Reginæ noſtræ ephippiarius nomine Philipp. Leguagneur, qui vltra octo menſes dyſenteria laborauerat, nec vllis alijs remedijs leuari poterat, is tamen hoc ipſo præſidio, nec non quibuſdam alijs conuenientibus adhibitis, intra trium ſeptimanarum ſpacium, integram recuperauit ſanitatem.

Loco ſuccorum diſſoluentium, berberorum, & limoniorū, vti quis poterit liquoribus acidis deſtillatis iuniperi, aut guaiaci, efficaciſſima precioſorum lapidum diſſoluendorum poteſtate inſignitis. Chymici non vererentur illorum loco vti aceto ſuo montano, exquiſitiſſimè & dexterrimè depurato.

Ad eundem modum paratur ſyrupus perlarum, qui præſtantiſſimum eſt remedium in omni cordis deliquio: conducit præterea proprietate ſua ſpecifica phthiſicis, & emaciatis.

Quemadmodum etiam ſyrupi de hyacintho, ſmaragdo, & ſapphyro in genere conferunt ad inſtaurandos ſpiritus naturales, vitales, & ani-

animales: in ſpecie verò primus opportunus eſt contracturis, & conuulſioni; ſecundus prodeſt epilepſijs: tertius verò opitulatur omnis generis affectionibus melancholicis, & atrabiliarijs. Et hactenus de ſyrupis: pergamus ad purgantia.

DE PVRGANTIBVS

CAP. XIII.

Hactenus ordine deſcriptiones, & compoſitiones aquarum decoctionum, vinorum, oxymelitũ, hydromelitum, & ſyruporum propoſuimuus, quibus ſi purgantia quædam interdum obiter admiſcuerimus, in eo methodum aliorum ſecuti videbimur, qui decoctis & ſyrupis, ſeorſim alterationi & præparationi deſtinatis, ſæpenumero etiam ea adiungunt, quæ propriè vacuationi, quæ poſt humorum demum præparationem inſtituenda eſt, inſeruiunt, ſicut docet Gal. comment. 14. aphoriſ. lib. 1.

Purgantia duplicia. Lib. 5. cap. 20. ſimpl.

Hæc igitur vacuatio fit medicamentis purgantibus, quæ iuxta eundem Gal. duplicis ſunt naturæ; alia in genere dicta purgantia, quæ promiſcuè tãtùm, ac ſine delectu hominis excrementa educunt: alia vero propriè ſic dicta, & κατ' ἐξοχὴν à certa quadam facultate, ſiue proprietate, aut à totius ſubſtantiæ, vt volunt, ſimilitudine, vim & efficaciam habent trahendi & vacuandi humores: quorum alia ducunt pituitoſos, alia bilioſos; alia verò melancholicos, & aduſtos ſuccos, vel per vomitum, vel per ſeceſſum, idque vel blandè, aut vehementer, aut mediocriter.

Vnde enarrata medicamenta in tres claſſes diuiduntur.

1. In benigna, ſeu moderata: vt ſunt

Caſſia
Manna
Succus prunorum dulcium
Syrupus violarum
Serum lactis & ſimilia,

Quæ remedia ſunt alimentoſa, hoc eſt, quæ facilè in alimenrum cõmutantur. Ab his tanquam leuioribus Galenus, & alij eius imitatores, omnem morborum curationem inchoandam ſtatuunt.

2. In mediocria, qualia ſunt

Rhabarbarum
Agaricus
Sena
Aloe
Turbith
Hermodactylus
Polypodium
Myrobalani.

3. In violenta; vt ſunt

Colocynthis
Scammonium
Elaterium
Peplium
Helleborus
Thymelea
Chamælea
Thapſia
Cataputia, & aliæ tithymali ſpecies.

Ex cunctis enarratis ſimplicibus, diuerſis corporis humani humoribus purgaudis, idoneis parantur medicamenta compoſita, quæ purgant vel bilem, vel pituitam, vel melancholiam, vel craſſos, ac viſcoſos, & aqueos, ſiue ſeroſos humores; modo vnum, modo binos ſeorſim, modo omnes ſimul: ob quam cauſam talia remedia nuncupantur chologoga, phlegmagoga, & hydragoga.

Differunt & eadem remedia ratione conſiſtentiæ; vbi alia mediocritatem inter molle & durum obtinent, & dicuntur electuaria liquida: alia ſunt ſolidæ cõſiſtentiæ, & ſiccę:

ex quibus rurſus triplicia efformantur genera, electuaria videlicet ſolida, pulueres, & pilulæ, ita à figura ſua rotunda, quaſi paruæ pilæ dictæ: quas Græci a ſumendi modo *καταπότια* appellant:

Hæ ſunt præcipuæ omnium illorum purgantium compoſitorum formę, de quibus in poſterum ſermo nobis futurus eſt: vtpotè de materia, quæ in pharmacia in primis neceſſaria eſt, ac reformatione ſummè opus habet: vbi quidem largam illam & communem viam, quantum fieri poteſt, ſequemur: quod ſi verò in aliam fortè flexerimus, qua & citius, & directius, & facilius, & maiori cum emolumento inſtituti noſtri finem adepti fuerimus, id publici ſolummodo boni prouehendi cauſa (hic enim eſt finis noſter, hic ſcopus, hæc intentio ſola) fieri, conſtanter aſſeueramus.

Vt igitur ordinem noſtrum ſequamur: inter purgantia primum aſſignabimus locum electuariis mollibus, & liquidis, eaque hic, quæ maximè in vſu eſſe ſolent, deſcribemus; quorum alia humoribus acribus, & bilioſis, alia pituitoſis, alia melãcholicis vacuandis magis conueniunt.

Remedia lenientia, bilemque purgantia.

Lenitiua Chologoga:
- *Caſſia extracta ſimplex & compoſita.*
- *Diaprunum lenitiuũ ſeu diadamaſcenũ Nicolai.*
- *Antidotus catholica Nicol. præpoſiti.*
- *Electuarium diaſebeſten Montagnanæ.*
- *Electuarium lenitiuũ cum manna Nicol. Alexand.*

Hęc ſunt purgantia illa eccoprotica, vt vocant, ad primam corporis regionem purgandam apta: ab omnibus authoribus inter maximè benigna recenſentur, vt quæ humores humectando, & leniendo clementer educant: præſcribuntur etiam in febribus, calidioribus, bilioſis, & ardẽtibus, quas comitari ſolet ſitis intolerabilis, vbi humectatio vberior, minor autem rariorque calefactio requiritur.

Vera cholagoga:
- *Diaprunum ſolutiuũ Nicolai*
- *Electuarium de ſucco roſ. Nicolai.*
- *Electuarium roſ. Meſuæ, & Montagnanæ*
- *Elect. de pſyll. Meſ.*

Diaprunum ſolutiuum, quod paratur ex ſolo lenitiuo, addendo ſcãmonium præparatum, hoc eſt, in trochiſcos cum ſucco citoniorum, cortice myrobalanorum citrinorum, & maſtiche redactum, ſingulare eſt remedium ad omnes affectus ex bile productos. Quidam tamen in febribus tertianis eius vſum reformidãt propter ſcammonij nimiam, & excedentem calefactionem. Sed docebimus infra ſcammonij præparationẽ talem, qua ipſius calor immoderatus contemperabitur: nec nõ deſcriptionem quandam diapruni ſolutiui, qđ ſic præparatum erit ſummo vſui, & in omnibus febribus bilioſis & ardentibus commodè & innoxiè exhiberi poterit. *Diaprun. Solutio.* *Præparatio vulgaris ſcãmonici.*

Electuarium è ſucco roſarum Nicolai ad omnes affectus a bile flaua, aut bilioſis ichoribus redundãtibus ſubortos conducit: idcirco tertianæ ſimplici & duplici: febribus quoque aliis ardentibus, maliſque a bile caloreque ſubortis confert. Eſt etiam magis refrigerans, & exſiccans, quã diaprunum laxatiuum, vnde maior *Elect. de ſucco roſarũ Nicol.*

quoque

quoque ineſt ei laxiorum viſcerum adſtrictio & roboratio, ſicque ad omnes morbos à calida fluxione excitatos magis confert, vt in podagra, chiragra, & doloribus articulorum a biliofis & ſeroſis ichoribus ſubortis: ſimul enim & ſemel vitioſos illos ſuccos detrahit, fluxionem reprimit, & adſtringendo membra roborat.

Electuar. roſ. Meſ. Electuarium roſarum Meſuæ iiſdemmet affectibus, quibus Nicolai, confert: illud tamen facilius & cum minori moleſtia purgat, minuſque corpus conturbat, quàm hoc.

Ele. de Pſyll. Meſ. Electuarium de pſyllio Meſ. bilē tum flauam, tum vitellinā euacuat: febribus igitur omnibus ab vtraque bile ſuſcitatis, tum ardentibus, tum diuturnis, & curatu difficilibus, quæque tandem ęgros ad hydropem perducere ſolent, ſummopere conferre creditur: morbo quinetiam regio, & iecori ſupra modum calefacto, vt & vertigini, & doloribus capitis a bilioſis euaporationibus procreatis ſummopere confert.

Ele. de Pſyllio Montagn. Electuarium de pſyllio Mōtagnanæ vires, in curandis bilioſis affectibus, electuarii de pſyllio Meſuę ęmulatur: ſed ſatis potens eſt medicamē tum ad humores permixtos & varios euacuandos, præſertim pituitā craſſam cum bile permixtam: idcircò tertianis nothis, & morbis huiuſmodi, qui ex humoribus mixtis fiunt prodeſt.

Humores craſſos, viſcidos & pituitoſos purgantia ſunt:

Phlegmagoga:
- *Diaphœnicum Meſuę*
- *Diacarthamum Arnoldi de villa noua.*
- *Diaturb. maius Petri de Tuſſignano.*
- *Benedicta laxatiua Nicolai*
- *Electuarium Indum maius Meſ.*
- *Hiera picra Galen. cū agarico.*
- *Hiera Pachij*

Diaphœn. Diaphœnicum viſcidam, craſſamque pituitam, eamque a remotioribus etiam partibus trahit. Febribus compoſitis & diuturnis, in quibus multi craſſi ac viſcidi humores permixti ſunt auxiliatur: doloribus ventriculi a cruditatibus ſubortis, itemque colicis cruciatibus, & aliis affectibus, ex crudo humore generatis, mirificè confert.

Diacarth. Diacarthamum Arnoldi iiſdēmet affectibus ex viſcida & craſſa cauſa procreatis ꝓdeſſe iudicatur, vt quotidianis febribus, paralyſi, &c.

Diaturb. Diaturbith maius Petri de Tuſſignano, cuius deſcriptio reperitur in Diſpēſatorio Valerij Cordi, craſſos, aut pituitoſos humores attenuat, digerit, ſimulq; deturbat & euacuat.

Bened. Laxa. Benedicta laxatiua Nicolai humores pituitoſos, ſeu in articulos decūbētes, ſeu in renibus & veſica contētos, mirificè & per os ſumpta, & per clyſteres iniecta, elicit & euacuat.

Indū maius. Electuarium Indum maius excrementa cruda, pituitoſa, putrida & corrupta a ventriculo, hepate, aliiſq; partibus nutritioni famulantibus educit: idcirco lue venerea laborantibus prodeſt, vt & cachexiis, inflammationibuſque ventriculi, & colicis doloribus: nam vt pituitoſa & cruda excrementa purgat, ſimul etiam flatus diſſoluit & diſcutit.

Hiera picra Gal. Hiera picra Gal. cum agarico ventriculum corroborat, eumque a mucilaginoſis impuritatibus ipſius tunicis adhærentibus liberat, & repurgat, & flatus ipſos diſcutit.

Hiera Pachij. Scribonius Largus de hiera Pachii, vt in Dietetico noſtro iā ſcripſimus, miranda prædicat: hancq; compoſitionem ꝓp eius vires & efficaciā ad infinitos, & deploratos morbos cūrādos ſummis laudibus in cęlū vſq; effert. Ad omnes enim ſpaſmos, neruorumq; tenſiones, ad ſpinæ lumborumque

rumque dolores, ad vertiginem, epilepſiam, paralyſim, ad diuturnos capitis dolores, incubũ, & ſubitas omnes præfocationes mirificè cõuenit.

Melancholicum denique ſuccum trahentia ſunt.

Melanagoga. { *Confectio maior & minor. Hamec. Meſuæ deſcriptione.* *Diaſena Nicolai* *Triphera perſica Alexandri.* }

Confect. Hamec. Confectio Hamec eſt febribus autumnalibus curandis, quartanis præſertim atque omnibus alijs morbis, ex tartareis craſſis, ſalſis, retorridis & melancholicis humoribus ſubortis optimum remedium: elephantiaſi, cancro, impetigini, ſcabiei, in ſumma omni fœditati cutis à ſalſis & aduſtis humoribus procreatæ, mirificè ſuccurrit.

Diaſena. Diaſena melancholia, mania, & quartana vexatis: lienóſis etiam & melancholicis omnibus affectibus auxiliatur.

Triphera Perſica. Triphera Perſica confert febribus ardentibus, hepatis, & ventriculi inflammationibus: ictericis, & omnibus affectibus ex atra bile factis medetur: ſitim quoque mitigat, morboſque aduſtos fieri prohibet.

Hæc ſunt præcipua illa electuaria purgantia in forma opiatæ, vel mediæ interdum & molle conſiſtentiæ, quæ in communi ferè vſu ſunt, & quibus Officinæ ad vſum neceſſarium inſtructæ eſſe debent. Inter quę nonnulla in formam ſolidam & in tabellas rediguntur, vt commodè ſumi poſſint, & guſtui gratiores fiant. Diaphœnicum hoc modo in formã ſolidam redigitur; quemadmodum & electuarium è ſucco roſarum, diacarthamum, diaturbith; & ſpecies illorum, mellis loco, cum ſufficienti quantitate ſacchari prius diſſoluti miſcentur, & in electuaria ſolida iuxta artem coquuntur

Deſcriptiones & formulas remediorum de induſtria hic prætereo: ſiquidem eas videre licet in ipſis authoribus quos citauimus, necnon in omnibus pharmacopœorum Antidotariis, ac Diſpenſatorijs, tam veterum, quam recentium: ſuperuacaneum enim foret, toties eandem repetere cantilenam, crambemque toties coctam reponere.

Multo verò minus in ijſdem enarratis compoſitionibus vel vnicam immutare literam conabor, ne fortè audaciæ & temeritatis arguendus videar, quaſi ille ſim ego, qui tam præſtantiſſimorum virorum, noſtrorum Maiorum, ac Patrum, Placitis, & Scriptis doctiſſimis, communi antiquitatis conſenſu receptis, & approbatis, vt bonis & vtilibus, longaque experientia hactenus ſtabilitis, meæ conſcius tenuitatis, auſim refragari, & contradicere. Nos nihilominus, vt humiles pumiliones, Gigantum humeris inſidentes, & eorundem ope ad altiorem locum euecti, longè exactius rem eminus proſpicimus, quam Veteres ipſi: cum præſertim facile ſit inuentis addere, & indies vel tantillo auctario eadem exornare & locupletare. Quare dignitate, & exiſtimatione antiquitatis ſarta tecta conſeruata, me propterea haudquaquam culpandum fore, neque rem ab officio meo alienam facturum arbitror, ſi in hoc opere noſtro ea, qua decet, reuerentia, animique modeſtia reformationem purgantium, circa quæ nunc verſamur, & quæ præcipuè in pluribus reformari merent, aggrediamur. Hic ergo quædam huius generis purgãtium remediorum deſcriptiones, atque formulæ, noſtro marte & arte adinuentæ, & chymico artificio exquiſitiores, politiores, & auctiores redditæ tanquã ſummè neceſſariæ, & vtiles,

les, adijcientur, & in publicum com modum propagabuntur. Quod tamen, quicquid id ſit, eruditiorum iudicio ſponte ſubmitto, qui de eodem pro ea, qua pollent, ęquanimitate, ſapienter erunt iudicaturi.

At vero tantum abeſt vt medicamentorum præparatio vltimum perfectionis gradum ſit adepta, vt etiam in Officinis multæ ſeſe offerant compoſitiones, quæ varijs adhuc erroribus vndiquaque ſcateant: imò vel illæ ipſæ, quarum maximus & quotidianus ferè eſt vſus, differentem planè & diuerſam compoſitionis ſortem experiantur: ita vt vix inuenias duos pharmacopœos, qui in ijs conficiendis vnam eandemque rationem ſequantur. Huius rei euidens teſtimonium habemus in diaphœnico Meſuæ: videas enim hic, quantum hoc electuarium in Val. Cordi Diſpenſatorio deſcriptum differat ab eo, quod in Antidotario Florentinorum, & Pharmacopœa Auguſtana habetur.

Multi quidem reperiuntur, qui in indicandis & oſtendendis huiuſmodi erroribus diligentem nauant operam. Sed maius operæ precium ij facerent, ſi ſtudium ſuum exquiſitiori harum compoſitionum præparationi addicerent, & ſecuriores, atque vtiliores ipſarum operationes redderent, vt celeriori & commodiori agendi poteſtate vim ſuam exererent, guſtuique gratiores exiſterent. Hoc enim modo miſeris ægrotis ſol tio eſſent, eoſque lege Hippocratea *tuto, cito, & iucunde* percurarent. Huiuſmodi igitur præparationibus politioribus laborem noſtrum poſt hæc dicabimus, ijſque Pharmacopœ um noſtram exornabimus, ſimulque purgantia quædam noſtræ compoſitionis & deſcriptionis diuerſis curationum intentionibus congrua, addemus, ad quorum imitationem alia complura componere licebit.

Exordiendum autem nobis eſt à Catholico, ſiue Antidoto vniuerſali, quod omnes noxios humores clementer purgat: ad cuius exemplum quoque alia præparabuntnr.

Catholicum Querectani.

Recip. Succi cichorij
Fumiterræ
Lupulorum ana lib. ſem.
Succi roſ. pallid. lib. ii.
Succi limonum lib. i.

Hi omnes ſucci perſecte depurentur in B. M. donec nu'læ amplius fæces appareant, vt docuimus in cap. de ſyrupis. His adde *Catholicum ſiue Antidotus vniuerſalis.*

Flo. Senæ mundatorum vnc. vi.
Agarici recent. trochiſcati vnc. iij.
Macis
Cinnamomi
Fœniculi dulcis ana unc. i.

Omnia indantur in matracium, vel aliud vas vitreum capax; ſtent in infuſione in B. M. feruido per 3. dies: Dein exprimantur omnia torculari: quæ expreſſio rurſus in vaſe idoneo ponatur in B. M. ad denuò digerendum, coquendum, depurandum iuxta artem, prout idem in c. de ſyrupis explicauimus: interim dum hæc fiat digeſtio, cape quoque ſeorſim

Pulpæ caſſiæ
Pulpę tamarindorum ana vnc. vi.

Hæc diſſolue in ſuff. quantit. aquæ violarum, maluæ, & citrullorum, vel in decoctione lentium optimè clarificata: omnia in matracium uitreum ſimul iniecta ſimiliter adhuc digerantur per duos uel tres dies; donec materia appareat clariſſima. Collige ſeorſim quod depuratum fuerit, & miſce cum priore infuſione depurata. His adde

Man-

Mannæ calabrinę lib.ſem.
Sacchari albiſſimi lib.ii.

Manna & ſaccharum diſſoluantur in ſufficienti quantitate aquæ,& depurentur,antequam cum duabus his infuſionibus permiſceantur: dein coquantur omnia ad ignem lentum ad mellis ſpiſſitudinem,& conſiſtentiam,uel ulterius. Remoueantur ab igne,& ſub finem addantur.

Pulueris ſenæ
Rhabarbari ana vnc.ij.
Spec.Diatragacanthi frigidi
Aniſi ana vnc.ſem.

Probè diuque miſceantur omnia piſtillo ligneo,& fiat electuarium ad iuſtam conſiſtentiam. Sufficit robuſtioribus pro doſi exhibere drach.vj. & ceteris vnc. ſem. Generale hoc, & benignum purgatiuum quouis tempore exhiberi poteſt,tam ad præcautionem,quam ad curationem febrium,aliarumque corporis ægritudinum.Loco ſucci limonum ſubſtitui poteſt ſuccus mali punici.Huius generis ſuccos data opera addimus, eò quod aciditate ſua vitriolata ad extractionem tincturarum, & eſſentiarum omnium vegetabilium multum conducant,& in omni purgatiuo,quod inſigni calefactione præditum ſit,veri correctiui vicem ſubministrent. Eſt præterea eiuſmodi aciditas ad rerum omnium fermentationem conciliandam efficaciſſima, quod ſummopere notandum eſt.

Cholagogum Quercetani.

Recip. Succorum perfecte depuratorum
Centaurij minoris
Roſarum rubrarum,
Pallidarum ana lib.i.
Succi rad.oxylapathi,
Identidem depurati lib.ſem.

In quibus macera ad ignem Balnei Mar.per triduum

Rhabarbari elect.vnc.ij.
Folicul.ſenæ vnc.5.
Cinnamomi
Santali rubei
Aniſi ana vnc.ſem.

Hæc omnia in vas vitreum indita macerentur, & digerantur per tres dies:dein fiat expreſſio, & colatura, cui adde

Pulpæ prunorum dulc. libr. ſem.
Sacchari lib.i.
Syrupi ex nouem infuſionibus violar.& muccag.ſem.pſyllij ana vnc.4.

Coquantur lento igne ad mellitam conſiſtentiam,cui adde

Scammonij præparati,vt docebitur,vnc.i.
Pulueris rhabarbari & fol.ſenæ ana vnc.i.ſem.
Spec.Diatriōſantalō, & trochiſc.de berber.ana drac.3.
Sem.Scariolæ
Portulacæ
Lactucæ ana drach.ii.

Parabis hoc electuarium (ſi velis) etiam ſine ſcammonio, quod tamen poſt veram ſuam præparationem, calore ſuo priuatum, adeò non nocet, vt potius ceterorum remediorum vim,& efficaciam, ad ſeroſos & bilioſos humores vtiliter euacuandos,potenter acuat & extimulet.Loco igitur vulgaris præparationis cum ſucco citoniorum, cortice myrobalanorum,& maſtiche,optima eius & elegantiſſima præparatio cum aceto montano,vel ſucco limonum fieri debet, quod fuſius docebimus alibi.

Electuarium purgans pituitam Quercet.

Elect. Phlegmagogum.

Recip. Rad. helenij vnc.i.
Polypodij
Sem. Carthami ana vnc.ii.
Chamædryos
Chamæpityos
Thymi
Hyſſopi ana m.i.
Sem. Fœniculi
Aniſi ana vnc.ſem.
Flor. Stæchados
Betonicæ ana p.i.
Calendulæ
Hyperici ana p.ii.

Coquantur in aqua betonicæ; dein fiat expreſſio & colatura, de qua cape lib.2.

Succorum depuratorum citoniorum & roſarum Damaſcenarum, ana lib.i.

In quibus mixtis macera ad ignē Baln. M. calidum, vt ſupra,

Agarici recens trochiſcati unc.ii.
Turbith gummoſi vnc.2.ſem.
Foliorum ſenæ vnc.iii.
Aſari vnc.i.ſem.
Scammonij præparati, drac.6.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Zingiberis ana vnc.ſem.

Dein fiat fortis expreſſio, defæcatio, ſeu depuratio, vt iam docuimus, ac tandem tranſcolatio: in qua adde mannæ granatæ purificatæ libr.i. penidiorum vnc.4. coquantur lento igne, donec reducantur ad bonam electuarij conſiſtentiam: doſis vnc. ſem. vel drach.vj. pro robuſtioribus.

Febribus diuturnis è pituita & bile vitellina mixtis auxiliatur: quin etiam pituitoſa, craſſa, cruda, & mucilaginoſa excrementa, quę circa ventriculi, inteſtinorum, renumque regionem flatus cruciatuſque excitare ſolent, diſcutit & radicitus educit.

Electuarium purgans melancholiam, atramque bilem.

Diahellebo-rum Quercetani.

Recip. Rad. Hellebori nigri non adulterini vnc.ii.
Polypodij querni vnc.i. ſem.
Cort. capparum
Tamariſci ana vnc.i.
Summitatum meliſſæ
Thymi
Epithymi ana p.i.
Folicul. ſenæ vnc.iiij.
Turbith gummoſi vnc. ii.ſem.
Myrobalanorum omnium ana vnc.ſem.
Agarici rec. trochiſcati vnc.i.ſem.
Sem. Ireos,
Cardui bened.
Fœniculi
Aniſi ana drach.vi.
Cubebarum
Cinnamomi
Macis
Garyophyllorum ana drach.iii.
Conſeruæ flor. bugloſſæ
Violarum
Nympheæ ana vnc.i.

Hæc omnia contuſa & permixta macerentur in ſuff. quantitate ſeri lactis, & ſuccorum quàm optimè depuratorum fumariæ, bugloſſæ, po-

Q mo-

morum redolentium, idque in Baln. M. vaporoſo, vale optimè clauſo per quatriduum: dein fiat expreſſio, colatura, itemque depuratio, vt iam docuimus: his adde

Mannæ granatæ
Sacchari uiolati
Pulpæ tamarindorum,
& pulpæ racemorum recentium præparatæ, ut docebimus, ana vnc. vi.

Coquantur lento igne ad conſiſtentiam ſyrupi perfectè cocti, cui ſubſequentes pulueres paulatim inſperge, rudicula omnia ſemper commouendo.

Pulu. Diaſenæ noſtræ deſcriptionis ℥ ij.
Pulu. Trochiſc. de rhabarb.
De eupatorio
De capparibus ana vnc. ſem.
Scammoneæ præp. vt iam docuimus drach. vi.

Miſce & fiat electuarium, vt eſt artis.

Hoc eſt vnum ex melanagogis noſtris, quod minori agendi violentia operatur, quã hiera diacolocynthidos Pachij, aut Logadij: mirum in modum etiam vniuerſam ſanguinis maſſam mundificat; & ad vnc. ſem. tantummodo exhibitum, vitia ab vtraque bile, & ipſa pituita ſalſa enata potentiſſimè tollit. Hinc ad omnes affectiones melãcholicas, febres quartanas, cachexias, oppilationes lienis & meſenterij, epilepſiaſque auxilium eſt ſingulare, nec non aduerſus morphęã, impetiginem, & cancrum. Specificum pretereà, & excellens purgatiuum ad diuerſas melancholiæ & manię ſpecies eſſe comperitur, addita eſſentia lapidis lazuli in ſufficienti quantitate: ſicut eius præparandi methodum ſuo loco trademus, cum pulpam vuarum extrahendi ratione; quod extractum, à Gallis *Reſinee* appellatum, autumni ſolummodo tempore præparari poteſt.

ADMONITIO.

Plures hodie, audito hellebori nõmine, ſtatim obſtupeſcere ſolent: cũ tamen certum ſit, ipſos ſuis eccoproticis nihil vnquam effatu, laudeque dignum ſine illius beneficio pręſtare poſſe, in morbis præſertim chronicis, & difficilibus, qui corporis membris altius & tenacius inhęreſcunt: in ijs uerò helleborata, modo ritè præparata fuerint, citra uim & moleſtiam multo ualidiores penetrandi vires exerunt, quam colocynthis, thymælea, chamęlea, peplium, & ſimilia ſicut alibi iam in ſcriptis noſtris palam demonſtrauimus, ſimulque oſtendimus, quanti olim antiquitas, necnon ipſemet Hippocrates helleborum fecerint, quod ob ſummam eius virtutem & efficaciam laudibus maximis in cœlum vſque extulerunt.

Electuarium lenitiuum antinephriticum Quercetani.

Recip. Rad. Altheæ
Polypodijq.
Sem. Carthami ana vnc. ſem.
Rad. Taraxaci
Aſparagi
Petroſelini
Fœniculi
Eryngiorum ana vnc. I.
Iuiubarum
Sebeſten ana par. vi.
Cichorij
Scariolæ
Agrimoniæ

Pim-

Pimpinellæ
Saxifragiæ
Herb. Capillar. ana m.i.
Sem. 4. frig. maior.
Sem. Lactucæ
Portulacæ
Maluæ
Papau. alb. ana drach. iij.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Bardanæ
Milij ſolis
Saxifragiæ ana vnc. ſem.
Fruct. Alkekengi
Senelorum
Prunorum Damaſcen. ana par. xij.
Fol. Heniſtæ
Violarum
Nymphea an. p. ij.

Coquantur, vt artis eſt, in ſuff. aqua: in lib. i. ſem. colaturæ clarificatæ adde ſucci limonum optimè depu rati vnc. iiij. in quibus macera per 24. horas ad ignem Baln. Mar.

Folic. Senæ vnc. ij.
Macis
Cinnamomi ana drach. ij.

Dein fortiter exprimantur, & in hoc expreſſo denuò macera & parum decoque folicul. orient. vnc. j. ſem. in colatura adde

Penidiorum
Sacchari violati ana vnc. iiij.
Pulpæ caſſiæ
Tamarindorum extract. cum aqua violar. ana vnc. ij.

Coquantur ad mellis conſiſtentiam addendo

Pulueris ſenæ vnc. ii.
Cryſtall. tartari vnc. i. ſem.
Pul. Diatriaſant. frigidi vnc. ſem.

Omnia ſimul ritè miſceantur, & fiat electuarium ſecundum artem: do ſis vnc. ſem. vel drach. vj.

Excellens eſt aduerſus calculi præ ſeruationem ſumptum ad vnc. ſem. luna decreſcente; purgat blande, & vtiliter: robuſtioribus ſufficit exhibere drach. vj. in forma boli. Vſus etiam eius vtiliſſimus erit in remediis purgantibus, & clyſteribus ad dolores nephriticos vſurpandis.

Electuarium hyſtericum Quercetani.

Recip. Succorum optimè depuratorum Mercurialis,
Betæ
Fumariæ ana lib. i. ſem.
Succor. Identidem depuratorum
Artemiſiæ
Matricariæ
Ebuli
Centaurij minor. an. li. ſem.
Folicul. Senæ vnc. iiii.
Sem. Fœniculi
Pæoniæ
Aniſi ana vnc. i.
Sem. Altheę vnc. ſem.
Flor. Violar.
Chamomillæ
Sambuci
Hyperici ana p. ii.

Fiat decoctio, expreſſio, & colatura: cui adde

Pulpæ prunorum
Pulpæ caſſię ana. vnc. vi.
Mannæ
Sacchari ana vnc. viij.

Lentè coquendo reducantur omnia in elect. addēdo ſub finem pulueris ſubtiliſſimi folicul. ſenę vn. ij. ſem.

Fœculæ Bryoniæ vnc. i.
Sem. Aniſi
Fœniculi dulcis
Cinnamomi ana vnc. ſem.

Miſce: fiat electuarium: doſis vnc. ſem.

Hoc electuarium eſt efficax ad ſuffocationem matricis, epilepſiã, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cardialgiam, & diuerſos alios affectus, qui ab his dependent: de quo pro ſpecifica horum malorum purgatione per os exhiberi poteſt vnc. ſem. in forma boli: vſque ad drach. vj. in clyſteribus.

Ad horum duorum electuariorũ normam & formam alia plura conficere poteris: vel cum decoctionibus, vel cum ſuccis depuratis, qui affectibus, quos edomare cupis, conueniant. Vnde alia plura electuaria mollia purgantia hic deſcribendi labore nunc ſuperſedebimus.

Sequuntur iam ordine purgantia ſolidioris conſiſtentiæ, quales ſunt pilulæ, quibus proximum nunc locum poſt electuaria deſtinabimus.

De pilulis ſeu catapotijs.

CAP. XVI.

Remediorum quorundam purgantium, quæ a rotunda ſua forma a Latinis vocantur pilulæ, quaſi paruæ pilæ, quæque a Græcis a ſumendi modo καταπότια dicuntur, vti iam dictum, maximus vſus eſſe ſolet hodie in medicina factitanda. Sunt etiam multi, qui eas ſumere malunt, quàm bolos, & electuaria. Sub hac enim rotunda forma medicamenta vel ingratiſſima minori tum moleſtia, tum doſi deglutiuntur, & in ventriculum ingeruntur; vnde paulò diutius in huius generis remedijs immorabimur, & ſub iiſdem poſtea extracta quoque purgantia comprehendemus, vtpote quæ in pilulas magna ex parte efformari poſſint.

Hæc per pilulas medendi ratio olim antiquis quoque familiaris & conſueta fuit, quemadmodum videre eſt ex ſcriptis Gal. lib. 9. ſecundum locos, cap. 1. Item cap. 14. lib. 5. & c. 8. lib. 14. meth. med.

Porrò huiuſmodi remedia nõ purgationis ſolummodo ſcopo inſeruiunt, ſed illorum vſus multo latius extenditur: Pro varia enim morborum cauſa & natura varijs quoque accommodantur vſibus: qui tamen omnes ad hos quinque potiſſimum reduci poſſunt: ad diuerſorum nimirum vitioſorum, & noxiorum humorum euacuationem, ad dolorum mitigationem, ad ſomni inductionem, ad fluxionũ tuſſiſq; prohibitionem, & tandem ad ſitis extinctionem. *Pilularũ differentia.*

Vt autem ordinem inſtitutum ſequamur, nec longius fortè ab eodẽ digrediamur, hic de pilulis purgantibus tantum nunc agemus, de ceteris ſuo loco dicturi.

Ex his itaque nonnullæ purgant bilem, veluti ſunt pilulæ aureæ, de hiera cum rhabarbaro, de eupatorio maiores Meſ. *Pilul. cholagog.*

Aliæ pituitam, vt cochiæ, fœtidæ maiores Meſ. de agarico, de hiera cum agarico, de ſarcocolla, de colocynthide. *Phlegmag.*

Aliæ ſuccum melancholicum, atramque bilem, vt pilulæ Indæ Haly ex Meſ. de lapide lazuli, de lapide Armeno. *Melanag.*

A tearum nonnullæ omnes humores ſimul deturbant, vt pilulæ Arabicæ Nicolai, ſine quib. eſſe nolo eiuſdem Nicolai, pilulæ aggregatiuæ maiores Meſ. & pilulæ de opopanace Meſ. *Panchymag.*

Aliæ duos humores ſimul euacuant, vt pilulæ aggregatiuæ minores, de hiera cum rhabarbaro & agarico, pilulæ ſtomachicæ Al Kindi ab Auicenna deſcriptæ.

Quarum omnium pilularum aliæ mitius,

mitius, aliæ valentius, aliæ verò mediocriter euacuant.

Mitius pilulæ de rhabarb. de agarico, de hiera.

Vehementius pilulæ de euphorbio, de opopanace.

Mediocriter aliæ.

Poteſt etiam alia pilularum fieri diuiſio, qua aliæ certis partibus, & peculiaribus morbis conueniunt: vbi videlicet

Aliæ capiti deſtinantur, vt ſunt pilulæ cephalicæ minores Gal.

Aliæ oculis, vt opticæ ſeu lucis, q̃ viſum roborant, conſeruant, excrementaque pituitoſa, tum à cerebro, tum ab oculis educunt.

Aliæ pectoris regionem expurgant, vt bechicæ, pilulæ de aloe, & maſtiche Nicolai Myrepſi, de hiera picra Galeni, vt & alephanginę, quę ſunt ſtomachicæ, vitiiſque ventriculi conducunt, ac ex eo pituitam, itẽque bilem blandè educunt: ipſumque ventriculum ſimul & ſemel roborant, concoctionem iuuant, & appetentiam excitant.

Pilulæ de mezereo valent ad aquas hydropicorum educendas.

Pilulæ de caſtoreo hyſtericæ ſunt, & vteri affectibus conducunt.

Pilulę peſtilentiales Auicennę & pilulæ Ruffi, quæ ex iiſdem ferè componuntur, peſtiferis affectibus auxiliantur.

Pilulæ arthriticæ Nicolai, & pilulæ maiores, de hermodactylis Meſ. pituitoſos, feroſoſque humores ex partibus remotiſſimis educunt, & ad podagram alioſque articulorum dolores mirificè proſunt.

Ad vitia, ex humoribus aduſtis pituitaque ſalſa procreata, a quibus morphæa, pruritus, ſcabies & ſimilia ſymptomata ſuboriuntur, conferunt pilulæ de fumo terræ Auicennæ.

En paucis omnium pilularũ, quæ hodie in vſu ſunt, & in celebrioribus proſtant officinis, enumerationem, diſtincta methodo, iuxta illarum proprietates, & vires purgatorias tam generales quàm ſpeciales, hic a nobis propoſitam.

Non hic Pharmacopęam meam, tot tamq; numeroſis pilularum modo enumeratarum formulis onerabimus: alij enim in ſuis ſcriptis plus ſatis de ijs commentati ſunt, quò lectorem ablegamus; ſed ornabimus illam potius, & ditabimus quibuſdam pilulis non vulgaribus, quę tamen ad grauiſſimos, & diuerſos affectus vtiliſſimæ ſint & ſpecificę, quęque minori doſi, quàm vulgares illę exhibitæ omnes noxios humores è corpore noſtro potenter educant, citra tamen vllam eiuſdem conturbationem aut moleſtiam.

Hic pilularum minimè vulgarium delectus (quarum maximam partem noſtrę inuentioni iure vendicamus: ceteras verò ex mutua communicatione cum viris hinc inde per totam Europam doctiſſimis accepimus) hic, inquam, pilularum delectus efficiet, vt meo exemplo alii ſuam quoque Pharmaceutricem ſelectiſſimis quibuſuis, non tritis aut vulgaribus remediis ditaturi & exornaturi ſint. Sed abſit dicto inuidia. Soli enim publicæ vtilitati propagandæ incũbo, vanæ & inanis gloriolæ perpetuus contemptor.

At cum inter pręcipua harum pilularum ingredientia Aloes primas teneat, & rei cardo in eo potiſſimum uertatur, ut ex arte rectè repurgetur, ab eius pręparationis deſcriptione hic initium faciemus, quę ita habet.

Vera aloes præparatio.

Recip. Aloes ſuccotrinę optimę, & laudatiſſimę ex ueſica vnc. vj. an. lib. ſem. vel tantum, quantum lubet: quam redactam in puluerem immittas in matracium; ſeu cucurbitam vitream: affunde aquę endiuię aut acetoſę, vt quatuor vel quinque digitos

digitos ſupereemineat: pone in Balneo Mar. calido ac ferè bulliente, vaſe optimè clauſo cum ſubere ac cera Hiſpanica. Stet ita per duos, vel tres dies integros; & conflabis aquam ab aloes eſſentia tinctam, & rubicundiſſimam, rubini inſtar; quam lentè per inclinationem a fęcibus ſeparabis, ne, quod craſſum eſt, exeat ſimul: liquorem effuſum ſeorſim aſſerua in alembico probè clauſo. Materiæ relictæ aliam affunde aquam endiviæ, ſed eius non tantum quantum prius. Denuo digere, vt ante; colaturam ſepara, priorique adijce, ac rurſus aliã affunde, donec aqua nullum amplius eliciat colorem, & videbis reſiduum, quod eſt in fundo, arenæ inſtar aut cineris in magna ſatis copia. Ex media libra duæ vel tres vnciæ reſtabunt. Eſt autem fęx aloes inutilis, nec in aqua diſſoluitur. Aquam omnem tinctam deſtilla per alembicum, aut fac exhalare in patina argenteas, carbonibus, ac cineribus calidis impoſita, donec materia reſtet craſſitudine mellis; quæ erit lucidiſſima, rubini inſtar, & maiori artificio, atque iudicio præparata, quam ſolet vulgo ſimplici illa ablutione, ſi vel centies abluatur.

Hæc aloes ſic præparata, & depurata, baſis vicem obibit ad plures effingendas pilulas: quæque iam per ſe ad vnius ſcrupuli doſin exhibita excellens medicina eſt.

In pluribus etiam pilulis formandis recipiuntur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, myrrha, ſcammonium, quæ ipſa quoque in primis præparatione opus habent, vtpotè quæ multis adhuc fæcibus craſſis & inutilibus ſcateant.

Gummi præparatio. Antequam igitur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, & ſimilia in vſum veniant, ea in aceto roſato, aut vino albo diſſoluenda ſunt, & per ſetaceum traijcienda.

Myrrha præpar. Myrrha quoque in vino ad ignem Balneo Mar. diſſoluta, adhuc calens per linteum tranſcolanda eſt.

Scammon. præpar. Vera ſcammoneæ præparatio fit cum ſucco limonum depurato, idque in eodem Baln. Mar. calido: in quo diſſoluatur, & feruens etiam adhuc per linteum tranſmittatur, & hoc pacto craſsa eius & impura ſubſtantia, quæ non niſi noxam parit, ab ea ſecernatur.

Chymici, qui certa quadam, & infallibili experientia edocti, elegantes illas, & ſingulares vitrioli proprietates occultè in eo deliteſcentes eruere norunt, haud verebuntur ſcammoneam, myrrham, & ipſa etiam gummi præparare, & diſsoluere cum phlegmate vitrioli toto ſuo ſpiritu imprægnato. In hoc ſolo enim ſpiritu latet vera illorum ſimplicium præparatio, quæ, cum exuperante calefaciendi qualitate inſignita ſint, hac via exquiſite & perfecte corriguntur: hic etiam ſpiritus verum euphorbij correctiuum exiſtit, quod alias tanquam venenum, tum in pilulis euphorbij, tum in aliis inde concinnandis remediis (niſi prius vera, vti diximus, & legitima eius accedat præparatio) penitus abdicandum puto.

Hæc omnia hactenus dicta ſunt, vt ſi in poſterum de aloe præparata, de gummi, myrrha, & ſcammonea præparatis mentio fiat, præmonitus Lector veras præparationes modò expoſitas intelligat.

Temporis ratio poſtulat, vt nunc ad pilularum mearum panchymagogarum deſcriptionem accedam: in quarum præparatione temporis longitudo forte quibuſdam videbitur, quæ tamen in re tam ardua, & precioſa, ad corporis ſanitatem inuenta, parum venit, ſpectanda.

Pilulæ panchymagogæ Quercetani.

Recip. Aloes præparatæ, vt ſupra, lib. ſem.

(vel

(vel amplius, prout tibi uidebitur) hanc inde in uitrum ampliſſimum capax, (quali plerumque conſeruæ ſolent adſeruari) & ſimul affunde ſuccum uiolarũ, uarijs coctionibus, & ſeparationibus puri ab impuro per ſolam digeſtionẽ in Baln. Mar. mediocriter calido, adeò depuratũ & coctũ, ut tandem ad ſyrupi conſiſtentiam reduci poſſit, citra mellis ſacchariue additionem. De qua præparationis methodo abundè ſatis dictum eſt ſupra in capite de ſyrupis: ſic quoque in præparandis ceteris ſuccis procedendum erit. Hic ſuccus ita pręparatus cum prædicta aloe miſceatur, & vitrum, in quo continetur materia, radijs ſolaribus æſtiuo tempore, aut ſimili calori; vt hypocauſti exponatur; & prædictus ſuccus inſpiſſabitur, atq; paucis diebus adeò cum aloe permiſcebitur, vt omnia in vnum corpus, & in vnam conſiſtentiam reducta eſſe videantur. *Nota*: Materia ſingulis diebus rudicula lignea optimè agitetur, vt omnia probè inuicem miſceantur: cui mixtioni ſuo tempore adde

Succor. Florum primulæ veris
Perſicæ arboris
Roſarum pallidarum
Flor. Cichorij
Bugloſſæ
Et hyperici, ſingulorum ad modum ſuccorum Violarũ pręparatorum vnc. 4.

Et ſic intra quatuor, vel quinque menſes, quod temporis ſpacium huius operis perfectio requirit, propter flores, qui diuerſo tempore naſcentes ſimul colligi nequeunt, ſemilibram aloes tuæ, ad libram vnam & ſemis auctam inuenies: omnes enim ſucci perfectè cum illa incorporati ſunt. Huius materiæ ſeſquilibræ inſuper adde eſſentiæ, ſiue extracti
Senæ vnc. 3.
Extracti rhabarbari
Agarici ana vnc. 2.
Cinnamomi
Pulueris fœniculi dulcis
Aniſi ana drach. 2.
Spec. diatriaſantali ſcrup. 4.

Omnia reducantur ad bonam pilularum conſiſtentiã, quę ad ſcrup. i. ſem. exhibitæ in vniuerſum omnes purgant humores, & ipſum etiam ſanguinẽ: vnde hoc remedium panchymagogum appellandum duxi. Hæ pilulæ, citra extractorum purgãtium additionem, per ſe ſunt præſtãtiſſimæ ad corporis ſanitatem conſeruandam ex virtute ſua balſamica: vnde etiam vermium generationẽ prohibent: In genere omnes humores corruptos, noxios, & ſuperfluos euacuant, totam ſanguinis maſſam purificant, & ad alios, diuerſos affectus curandos conducunt. Baſis præterea vicem ſubeunt ad diuerſa & ſpecifica remedia concinnanda, aduerſus febrem quartanam, & omnes lienis obſtructiones, addendo ſuff. quantitatem gummi ammoniaci, bdellii, ad eum, quem ſcripſimus, modum præparatorum. Vim earum purgatoriam efficaciorẽ reddes adijciendo ſcammonium, vt ſupra, pręparatum.

Quilibet Pharmacopœus deberet ad modum pręſcriptum magnã eiuſdem eſſentię aloes, quæ in plures annos adſeruari poteſt, quantitatẽ ſimul pręparare: per ſe ſola enim exhibita purgat ventriculum à mucilaginoſis impuritatibus in ipſius tunicis impactis: roborat eundem, coctionemque iuuat. Frequens præterea vnici huius balſamici remedii vſus, modo id rectè præparatum fuerit, vitam diuturnam & ſanam tuetur à pluribus morbis. Celſus eiuſdẽ Aloes laudes mirè prædicat, nec immeritò propter eius virtutes ſummas, quæ multo efficaciores adhuc

enu-

enumerata illa digeſtione & depuratione euadunt.

Simplicia purgantia ī Aloe.

Si quis voluerit ex ea parare remedium ſimplex purgans bilem, quatuor vncijs aloes, vt ſupra, præparatæ, addat vnciam vnam eſſentiæ, ſiue extracti rhabarbari, vel vnciam vnam extracti agarici, aut turbith, ſi pituitam purgare velit: vel eandem doſim extracti helleb. nigri, & ſenæ, ſi ſolam melanchol. educere animus ſit: non hic opus habes correctiuis: (quæ potius molem corpoream in plerisq; medicamentis augẽt, quam nimiam illorum vim purgatoriam minuunt) ea tamen addi videbis in capite de extractis, vbi de eorundem ſimplicium vera præparatione, & correctione agetur.

Si generale quoddam remedium ad omnes humores ſimul, vt par eſt, purgandos conficere velis, miſce ſimul omnia illa extracta, augendo doſim aloes ad eorundem proportionem.

Alia purgantia ex Aloe faciliora.

Si quis de labore, & longiori tempore conqueratur, & craſſiore quadam horum remediorum præparatione contentus eſſe velit: is quatuor his vncijs aloes pręparatæ admiſceat rhabarbari ſubtiliſſimè puluerizati vnc. 1. cinnamomi ſcrup. 2. croci, ſcrup. 1. ſpec. diatrianſantali drach. ſem. ex his omnibus formentur pilulæ ad purgandam bilem.

Ad pituitam deturbandam, eidem aloes ponderi adijce agarici trochiſcati, & in puluerem redacti vnc. 1. maſtichis drac. 1. ſalis gemmæ drach. ſem. vel agarici trochiſcati loco adde ſpec. diacarth. drach. 10.

Vt fiat melanagogum ſimplex, adde ſenæ ſubtiliſſime puluerizatæ vnc. 1. aniſi, fœniculi, epithymi ana drach. ſem.

Temporis ratio poſtulat, vt formulas noſtrorum cholagogorum, phlegmagogorum, melanagogorũ, prout ſupra promiſimus, nunc proferamus.

Pilulæ cholagogę de centaurio Quercet.

℞. *Succorum optimè depuratorum centaurij minoris,*
Roſarum pallidarum
Eupatorij Meſuæ
Et rad. oxylapathi ana ℥. 4.
In quibus adde aloes præparatæ, vt ſupra ℥. 6.

Dige rantur ad ignem Baln. Mar. per 12. horas, vt fiat perfecta diſſolutio & mixtio: dein omnia coagulentur ad mellis conſiſtentiam: cui adde.

Pulueris rhabarbari vnc. 1.
Xyloaloes
Myrrhæ ana drach. 2.
Croci
Cinnamomi ana drach. ſem.
Spec. Ditriaſantali
Trochiſ. Diarrhodō ana dra. 1

Miſce: fiat pilularum maſſa: doſis ſcrup. 1. ſem. vel ſcrup. 2.

Proſunt in omnibus febribus bilioſis, arquato morbo, & cachexia. Iecoris item, ceterarumque partium, nutritioni dicatarum obſtructionibus mirificè auxiliantur.

Pilulę phlegmagogæ de abſynthio Quercetani.

℞. *Spec. Hieræ ſimplicis Gal. vnc. 1. ſem.*
Trochiſc. albandal drach. 6.
Agarici recenter trochiſcati vnc. 2.
Sem. Carthami
Hermodactylorum
Aſari
Turbith gummoſi, ana vnc. 1.
Myrrhæ electæ drach. 6.
Cinnamomi
Macis

Piperis

Piperis
Sem. Fœniculi ana drach. ii.

Macerentur in libr. 1. ſem. ſucci abſynthij optimè depurati, & libr. j. vini albi optimi; idq; in vaſe vitreo optimè clauſo ad ignem Baln. Mar. ſatis luculentum per triduum: Dein materia adhuc feruida per ſetaceum traijciatur. His adde aloes, vt ſuprà, pręp. vn. 3. Tandem omnia ad ignem cinerum coagulentur, donec acquirant bonam pilularum conſiſtentiam. De his pilulis in extracti modum præparatis, ſufficiet exhibere pro doſi ſcrup. 1. vel ſcrup. i. ſem. ad ſummum. Pituitam à cerebro, pectore, ventriculo, cæteriſque partibus nutritioni dicatis, & ſeroſa excrementa à partibus etiam profundioribus et neruoſis blandè educunt; atq; idcirco morbis omnibus à cauſa frigida genitis cōferūt, vt cephalalgię apoplexię, paralyſi, cruditatibus ventriculi; dolorib. item arthriticis, tum ad preſeruationem, tum ad curationem, non paruas afferunt ſuppetias.

Pilulæ tartareæ melanagogæ Quercetani.

Recip. Cryſtallorum. vel cremoris tartari vnc. 3.
Polypodij querni vnc. 2.
Paſſul. Corinthiacarū un. i. ſe.
Myrobalanorum omnium ana vnc. ſem.
Florum bugloßæ
Borraginis
Nympheæ, ana p. i.

Coquantur in ſuff. quantitate aquarum fumariæ, & ſcolopendriæ ad medietatis conſumptionem. De hoc decocto acidulo, & guſtui grato optimè depurato & clarificato cape l. 2. ſucci optimè depurati pomorum redolentium lib. i. in quib. adde.

Foliculorum ſenæ mundatorum vnc. 3.
Turbith
Rad. hellebori nigri veri ana vnc. i. ſem.
Myrrhę electę vnc. 1.
Macis
Garyophyllorum
Cinnamomi
Epithymi ana vnc. ſem.

Macerentur, ac digerantur ad ignem Bal. Mar. per quatriduum, idque in vaſe vitreo optimè clauſo. Dein dum materia adhuc feruet, fiat expreſſio, vel per ſetaceum traiectio, cui adde aloes, vt ſuprà, pręparatæ vn. 4. omnia ſufficiēter coagulentur ad ignem lentū: addendo ſub finem dum ferè refrigerata erit materia,

Spec. Diarrhod. Abb.
Lætificantis Gal.
Trochiſc. dialacca ana drach. i.
Salis Abſynthij, &
Fraxini ana drach. 2.
Eſſentiæ croci ſcrup 2.
Olei aniſi aliquot guttulas.

Reducantur in bonam pilularum conſiſtentiam.

Doſis harum pilularum eſt quoque ſcrup. 1. vel ſcrup. 1. ſem. ad ſummum. Admiranda illarum virtus nūquam ſatis laudari poteſt: purgant vtramque bilem; omnes humores craſſos, tartareos, ſalſos, & mucilaginoſos radicitus eliciunt, vel è partibus etiam profundiſſimis: ſuccurrunt diuerſis maniacis, & melancholicis affectibus: febribus quartanis opitulantur: & conducunt aduerſus pſoram, cancrum, lepram, & luem veneream, eò quod purificent totam maſſam ſanguinis à varijs corruptionibus, diuerſorum affectuum effectricibus cauſis. Idcirco & ſani ijſdem ſingulis menſibus ſemel purgentur ad multorum morborum præcautionem. Sumi poſſunt manè, vel veſperi poſt cœnam parciorem, & ante ſomnum, &

mirum in modum euacuari animaduertes fæces atras, vel humorem atrabiliarium, qui omnium totius corporis contumaciſſimus ægerrime euincitur, aut ſubigitur. Iiſdem pilulis interdum adijciantur eſſentiæ aloes, & ſcammonij, eſſentiæ rhabarbari ana vnc. 1. ſem. eſſentiæ ſenæ vnc. 1. & eſſentiæ trochiſcorum alhandal. vnc. ſem. vel amplius. His eſſentijs, vel ſeorſim, vel omnibus ſimul præparatis, pilularum harum vim purgatoriam longe efficaciorem reddo, quas tunc appello polychreſtas, à ſumma illarum vtilitate in curandis pluribus affectibus, & à ſingulari earundem proprietate, qua omnes humores ſimul educunt. De quibus licet vel vnum ſolummodo ſcrupulum, aut minus etiam exhibueris, operationem excellentem & omnino admirandam percipies. Sed dum ſic à nobis præparantur, & tam exigua doſi exhibentur, quidam cenſores in eliciendis purgatiuis rerum eſſentijs parum verſati, & balſamicæ virtutis penetratiuæ, operatiuæ & actiuæ prorſus ignari, inde occaſionem arripiunt eas mercuriales & antimoniales vocitandi: quibus duobus lethalibus, & peſtiferis vocabulis pilulas meas ſtatim infectas, & ſuſpecta venenoſitatis macula inuſtas iri opinantur: quaſi verò ipſæ ex veneno paratæ eſſent, & idcirco dignæ iudicandæ, vt in perpetuum exilium ad Anticyras vſque & Garamantas relegarentur.

Sed friuolæ huius & effictæ ſuſpicionis nebulam facilè diſcutiet veritatis lumen, & ipſa experientia: qua ſola fretus, de pilulis meis polychreſtis accipio partem vnam, & totidem Mercurij mei vitæ: ex quibus probè inuicem mixtis, cum quodam ſyrupo conficio pilulas meas benedictas, quas ſic appellandas puto, ab excellentiſſimis & planè ſtupendis effectibus, quos exerunt in cura luis venereæ, quantumuis inueteratæ, & quam cancer, puſtulæ, nodi, dolores, & ſimilia perniciosa, & grauiſſima ſymptomata comitantur. Hæ porrò pilulæ blandè perficiunt operationes ſuas citra vomitus prouocationem, aut vllam corporis conturbationem, adeo vt à pueris & grauidis mulieribus tuto deglutiri queant: continuando illarum vſum quindecim, vel etiam viginti diebus alternis, donec eiuſmodi affectus radicitus euellantur, & perdomentur: nulla prorſus ſaliuatione per os concitata, ſed tantum per vrinam interdum quæ vera in his affectibus criſis eſſe ſolet. Teſtes hic producere poſſem infinitos Medicos, Chirurgos, & plures alios, qui verborum meorum veritatem confirmarent: ſed res ipſa per ſe ſatis loquitur, ita vt non opus ſit verbis, vbi rerum adſunt teſtimonia. Omnes pręterea veri & ſapientes medici, quibus ęque ac mihi de ſummis & admirandis Mercurij virtutibus, quas in occulto continet, conſtat, his fidem attribuere minime dubitabunt.

Huc me nolentem volentem compulerunt meæ pilulę benedictę, vt in quędam verba de Mercurio vitę, me tanquam obiter & extra inſtitutum vagantem effunderem, aliàs enim hunc locum ſoli Pharmacopœę Dogmaticę, uarijs remedijs ditandę & ornandæ dicatum volumus. Cætera verò longè mirabiliora (loquor de medicamentorum præparatione) ad amplificandam & decorandam Spagyricam noſtram Pharmacopœam, quam ante annos ferè 30. publico iuri donauimus, reſeruamus.

Sed repetamus curſum noſtrum, & priuſquam huic capiti de pilulis finem imponamus, ijs tanquam generalibus quibuſdam pilulis ſupra deſcriptis, hic quaſdam alias adijciamus non minus præſtantes, quam vtiles, certaque experientia comprobatas, & certis quibuſdam morbis

bis peculiares: ſic febri quartanæ cõferunt pilulæ de ammoniaco, quarum deſcriptio mox ſequitur.

Pilulæ de Ammoniaco.

Recip. Aloes, vt ſupra, præparatæ vnc. 4.
Gummi ammoniaci in aceto ſcillitico diſſoluti, & per ſe tacenm traiecti
Myrrhæ præparatæ vnc. ſem.
Maſtiches
Spec. Diatriaſantali, ana drach. 1. ſem.
Croci ſcrup. 2.
Salis fraxini, vel
Abſynthij ſcrup. 4.
Cum ſyrupo de ſtœchade, vel de ſucco roſarum fiat pilularum maſſa.

Excellentes harum pilularum vires, atque virtutes pro merito ſatis prædicari nequeunt: adeo copioſe & vtiliter purgant tartarum, omnemque fæculentam corporis materiam, idq; citra vllum dolorem, moleſtiam, & perturbationem; magnoperè etiam conferunt aduerſus omnes defluxiones & dolores ventriculi, aduerſus cachexias, oppilationes lienis, eiuſdemque duritiem & ſcirrhum; febres quartanas tollunt, & quotidianas inueteratas. Præſtantiſſimæ præterea ſunt ad homines corpulentos, & plethoricos euacuandos: & ſufficiet exhibere vnicam, aut alteram ſaltem pilulam ijs, qui difficulter vel bolos, vel potiones, vel huius generis alia medicamenta, ob ingratum ſaporem & nimiam quantitatem nauſeabunda, ſumere poſſunt. Poterunt quoque eædem ſine extracto ſcammonij, & trochiſcis alhandal. præparari: ſufficienter enim per ſe purgant. Ac ita ijs præparatis quilibet citra incommodũ, aut moleſtiam vllam feliciter vti poterit.

Hoc vtique vnum erat ex numero præcipuorum purgantium D. Riuierij, non ita pridem Regis noſtri inuictiſſimi primarij Medici. Scio tamen, quoſdam hic demirari ſatis nõ poſſe, gummi ammoniacum à nobis additum, quòd illorum iudicio immoderato, & excedente calore præditum ſit: Et idcirco huiuſmodi remedia inter deleteria referri debere, planè ſibi perſuadent. Ob hanc ipſam cauſam ad me venerunt quidam, ſummæ authoritatis viri, ſciſcitantes, num & ego tales pilulas approbarem; quas illi tãquam noxias, & exitioſas à quibuſdam nec infimę notæ Medicis improbari, & planè damnari audiuiſſent. Quibus à me reſponſum fuit, quod eadem pariter ſententia condemnanda eſſet tota propemodum reliquarum pilularum familia, quæcunque in Diſpenſatorijs ad communem vſum hodie ſcriptæ haberentur: ſiquidem & illarum pleriſque eadem gummi, vel ſine vlla præparatione, adderentur: addita ſimul oculari demonſtratione, & oblatis Diſpenſatorijs ipſimet viderunt, quam magnus ſit pilularum earum numerus, quæ ab ijſdem gummoſis remedijs & nomina; & appellationem ſuam adhuc retinuerunt; vt ſunt pilulæ de ſagapeno, opopanace, bdellio, ſarcocolla: & quod eadem gummi in aliarum plurium compoſitionem recipiantur, vt ſunt pilulæ de agarico Meſ. de colocynthide Ioan. Damaſceni, fœtidæ de hermodactylis, de nitro Alexa. Tralliani, quibus etiam inter ingredientia additur ipſum euphorbium omnium calidiſſimum, inque venenorum claſſem relatum. Quibus omnibus euidenter ſatis demonſtratis, facile colligebant, quod critici iſti has pilulas, quæ ſolummodo gummi ammoniacum, optime inſuper præparatum

præparatum excipiunt, vel ex inuidia, vel ex cæca ignorantia oppugnaſſent, vt qui parum acuto oculorum lumine ſua inſpexiſſent Diſpenſatoria.

Ob has virtutes prꝫſtantiſſimas & efficaciſſimas, quibus huiuſmodi gummi eximiè dotata ſunt, non intermittam & hic in publicum proferre pilulas de Sagapeno nuncupatas, quarum participem me fecit in vltima mea peregrinatione Italica D. Camillus a Camillis nobilis Patritius, & Medicus celeberrimus Genuenſis, quas inter alia ſua ſecreta plurimi faciebat: prꝫſertim autem illas ad febrem quartanam propulſandam maximoperè commendabat.

Pilulæ de ſagapeno Camilli.

℞. *Sagapeni gummoſi præpar. drach. 6.*
Ammoniaci identidem optimè præp. drach. 3.
Extracti trochiſc. albandal. vnc. 2.
Scammonij præp. vnc. ſem.
Salis gemmæ drach. 1. ſem.

Cum ſyrupo violato acidulo & tincto fiat maſſa, ex qua cõficiantur pilulæ in piſi, vel ciceris formam.

Vnica tantum pilula initio paroxyſmi exhibenda eſt, continuando ad aliquot dies. Sed harum vſum prꝫcedat humorum prꝫparatio cum decoctis noſtris præparantibus melanagogis, & ſyrupis de pomis redolentibus, & de fumaria.

Paulo ante, vel poſt harum pilularum deglutitionem, inungi debet ceruix, collum, & tota ſpina dorſi linimento compoſito ex theriaca, aqua vitæ, ſaluiæ, vel iuniperi, aut vulgari, & pauco oleo laurino, vel de ſpica.

Hac methodo ad imitationẽ Camilli inſtituta, per Dei gratiam, multas febres quartanas ſuſtuli: quæ a fꝫcibus gummoſis, viſcidis, & tenaciter corpori noſtro adhærentibus ſub ortæ, non alia ratione, quàm per eadem gummi diſſoluuntur, & liquefiunt. Res enim oleaginoſas, & ſulphureas diſſoluit ſulphur, quod ne ſumma quidem aquæ fortis vehemẽtia, & vis efficiet vnquam. In omni enim actione opus eſt mixtione, quꝫ fit per ſimilia, veluti id alibi fuſius, & clarius demonſtrauimus. Et rationi conſentaneum eſt, quod gummi a ſui ſimilibus gummi attenuentur, diſſoluantur, & liquentur, & per cõſequens ad expulſionem, & euacuationem idonea, & apta fiant. Id quod a ceteris medicamentis ſiue prꝫparantibus, ſiue eccoproticis, vel laxatiuis nunquam præſtabitur: vnde fit, vt infiniti morbi relinquantur incurabiles.

Huius febris magnitudo, longitudo & frequentia, quæ eſt tanquam Medicorum opprobrium, & tormentum perpetuum, quo ſe expedire haud poſſunt, occaſionem mihi dedit in hanc pilularum de ſagapeno deſcriptionem digrediendi, quarum effectus ſunt admirandi in cura febrium quartanarum, procedendo, vt ſupra. Quarum vſus ſimiliter continuandus eſt ad aliquod tempus, ægerque duabus vel tribus horis poſt illarum deuorationem ſumat quoddam iuſculum, humectandi viribus inſignitum, in quo ex herbis incocta ſit borrago, bugloſſa, thymus, & radices aperitiuæ, cum pomo ſimul curtipendulo in rotulas diſſecto.

Pilulæ hydragogæ Querçetani.

℞. *Succorum quam optimè depuratorum*
Summitatum fraxini lib. 1.
Valerianæ
Centaurij minoris, ana lib. ſem.

In quibus macera, & digere ad ignem Baln.Mar.

Folicul. Senæ oriental. vnc. 3.
Hermodactylorum
Turbith
Aſari ana vnc. 2.
Cinnamomi
Santali citrini
Spicæ nardi ana vnc. ſem.

Dein fortiter exprimantur, & coquantur ad mellitam conſiſtentiam cui adde

Aloes præp. vnc. 3.
Fæculæ bryoniæ
Fæcul. Iridis ana vnc. 1.
Scammoneæ præp.
Extracti trochiſc. albandal. ana drach. 3.
Elaterij præparati, vt docebitur, drach. 1.
Salis ceterach
Salis prunellæ ana. drach. i. ſem.
Trochiſc. de eupatorio drach. i.

Cum ſyrupo roſ. ſol. fiat pilularũ maſſa: doſis ſcrup. j. ſem.

Ad pellendam viſcerum obſtructionem, educendas aquas: denique ad cachexiam & omnem hydropis ſpeciem præſtantiſſimum illud eſt remedium.

Preparationem elaterii vide in capite de extractis purgantibus: & in capite de ſalibus, quid per ſalem prunellæ, (qui ex foſſilium familia elicitur) intelligamus.

Pilulę de euphorbio, quæ non niſi in chronicis, & extremis morbis, vbi attenuandum, liquefaciendum, & euacuandum eſt, exhibentur: idque ob materiam quandam adeò tenacem, viſcoſam, & contumacem, vt reliquorum auxiliorum vim tanquã irritam & nõ ſatis validam reſpuat; hæ, inquam, pilulæ, quibus euphorbium adhuc crudum, & ſine præparatione additum eſt, mihi ſemper fuere ſuſpectæ: & ſi res meo ſtaret arbitrio, illorum vſum vix, ac ne vix quidem approbarem: tale enim remedium, quod non artificioſa quadam præparatione prius emendatũ fuerit, in corpus ingeri non poteſt, quin euidentiſſimã, & nimiam eius ſimul inducat calefactionẽ, ſeditionemque moueat. Ac vtinam ij, qui adeò moroſè damnant, & proclamãt antimonium, paulò accuratius diſcrimen maximum inter hæc duo remedia perpenderent, aduerterentque, euphorbium in venenorum numero, tum a Dioſcoride, tum ab aliis non verò antimonium, ſicut jiam alibi fuſius oſtendimus, recenſeri.

Interim verò ex eodem Euphorbio, artis induſtria correcto, & præparato, tam excellentiſſima parãtur remedia tum purgantia, tum ſudorifica aduerſus febres quartanas, & ſimiles indomitos & contumaces affectus, & contra ipſam etiam peſtẽ, vt multi hinc Medici, viri grauiſſimi & doctiſſimi, poſtquam eius vires certa experientia comprobaſſent, idem ad vſum medicum vocandum iudicauerint, & proprietates eiuſdẽ in ſcripta retulerint. Sic quoque arrepta occaſione, idem euphorbium in Pharmacopœam meam introducere volui, addita ſimul vera, & genuina illius correctione, & præparatione, qua vim eius deleteriam, & perniciosam tollo, ac inde medicinam produco ad multos grauiſſimos affectus vtiliſſimam, & ſaluberrimam.

Pilulæ de Euphorbio mirabiles contra omnis generis febres chronicas intermittentes, atque quartanas, nec non contra omnes cachexias, hydropiſim, paralyſim & colicos dolores.

Recip.

Recip. Euphorbij præparati, vt mox docebitur.
Spicæ nardi
Maſtichis ana darch. vi.
Opopanacis
Sagapeni præparati
Bdellij ana vnc. ſem.
Agarici trochiſcati,
& Trochiſc. albandal. ana drach. 3.
Syrupi violati aciduli, & tincti colore purpureo, quantum ſuff. &

Fiat pilularum maſſa: doſis à ſcrup. i. ad ſcrup. 2.

Præparatio Euphorbij.

Primò omnium optimè mundetur ab omni fæce: poſtea in exigua redigatur fruſtula, ex quibus cum limonibus, ſiue citriis, in orbiculos ſiue rotulas diſſectis, vna cum ſuis corticibus fiant S. S. S. adeo vt primum & vltimum ſtratum conſtet ex limonum orbiculis: & totum hoc paſtę inuolucro includatur in panis formam, qui in furno mediocriter calefacto coquatur, idque in modum biſcocti, hoc eſt, panis ille ſemel coctus remittatur in furnum, & coquatur ſecunda vice.

Quo facto, aperi panem, & euphorbium inde perquam accuratiſſime ſepara ſimul cum orbiculis limonum, quibus illud adhærebit, & albiſſimum ſimul apparebit, ſeparata & abolita omni eius vi venenata.

In hac euphorbii præparatione, quam aliundè acceptam fero, nondum acquieſco: ſed illud ita præparatum in matracium aut vitrum aptum, & capax inijcio, ſuperaffundendo ſucci limonum, vel granatorum acidorum optimè depurati tantum, vt ſupernatet tribus vel quatuor digitis: dein omnia colloco in Baln. Mar. feruentiſſimum ad digerendum, donec euphorbium diſſoluatur à dictis ſuccis: Quibus omnibus per linteum traiectis, ſucci poſteà per euaporationem ſeparentur, & euphorbium remanebit in fundo depuratiſſimum, vtpote à quo omnis calor exuperans, & qualitas venenata penitus ſit ſeparata. Sed, ut ad chymicos ſermonem noſtrum conuertamus, cum phlegmate vitrioli, totali & integro ſuo ſpiritu impręgnato: vel cum citoniorum, aut pomorum curtipendulorum aquis, acido ſulphuris, vel ipſius vitrioli ſpiritu tinctis, & acidulis redditis, multo adhuc prętantior fiet eiuſdem euphorbij præparatio. Quod licet alibi iam dixerimus, non tamen hic piget idem adhuc ſemel obiter tantum repetere.

Vt igitur ex euphorbio concinnentur pilulæ, aduerſus peſtem efficaciſſimæ, hoc ſequenti modo, procedendum erit.

Pilulæ de euphorbio contra peſtem Quercetani.

Recip. Euphorbij, vt ſupra, præparati vnc. i.
Extracti nucis vomicę
Extracti croci orientalis ana drach. 2.
Extracti rad. angelicæ,
& tormentillæ an. vnc. i. ſem.
Extracti theriaces vnc. 2.
Confect. alkermes,
& de hyacintho ana vnc. i.
Eſſentiæ corallorum drach. i. ſem.
Terræ ſigillatæ veræq. ſ. vt

reducantur in pilularum conſiſtentiam: doſis ſcrup. 1. ſem. Qui peſte correpti ſunt, vtentur ijs manè in doſi præſcripta, confeſtim ſuperbibendo aquæ benedictæ vnc. 2 & ſtragulis tecti multum ſudabunt: quo

quo modo venenum à centro ad circumferentiam prouocabitur, & admirandum percipietur remedium.

Pilulæ mirabiles ad tremorem & ſpaſmum.

Recip. Caſtorei
Pyrethri
Caſſiæ ligneæ ana drach. 3.
Sagapeni præparati, vt docuimus,
Extract. trochiſc. albandal.
Et hieræ picræ Gal. ana vnc. ſem.

Miſce: fiat pilularum maſſa: Doſis ſcrup. 1. vel ſcrup. 2.

Pilulæ peſtilentiales Alberti Ducis Bauariæ.

Rec. Croci
Myrrhæ
Camphoræ
Oſſis de corde cerui
Spodij ana drach. 1.
Ligni aloes
Been albi ana drach. ſem.
Terræ ſigillatæ veræ drac. 2.
Flor. ſulphuris drach. 1.
Cort. & ſem. citri
Garyophyllorum
Zingiberis albi ana ſcrup. 2.
Ambræ ſcrup. 1.
Fragmentorum hyacinthi
Smaragdorum
Granatorũ ana ſcrup. 1. ſem.
Agarici electi
Rhabarb. optim. an. vnc. ſem.
Aloes ex veſica ad pondus omnium

Miſce: fiat pilularum maſſa; doſis drach. ſem.

Si loco horum ingredientium, craſſo tantùm modo præparatorum recipiantur illorum extracta remedium euadet multo præſtantius & vtilius. Has pilulas inſtar ſecreti alicuius magni acceptas fero D. BircKmanno, viro doctiſſimo, & Medico Colonienſi celeberrimo, quem tum hac præſenti memoria, tum aliàs ſemper honorificè & peramanter colo.

De pulueribus purgantibus.

CAP. XV.

PVlueres purgatorij ita diuiduntur, vt allj vel ſimpliciter purgent quemlibet humorem ſeorſim, bilem videlicet, pituitam, & ſuccum melãcholicum: alij vel duos ſaltem, vel omnes pariter educant: alii verò apti, & appropriati ſint certis corporis partibus, veluti capiti, ſtomacho, ventri, lieni, peculiariter à varia fæcum illuuie, putredine & corruptione repurgandis, de quibus ſolis pulueribus purgatiuis, ne longius ab inſtituto diſcedamus, hic agemus. Quibus ſi acceſſerint nonnulli pulueres morbis quibuſdam peculiares & ſpecifici, eos ideò addimus, quòd tanquam ſelectiſſimi propriaque experientia diutius à nobis comprobati ſint, quibus lucem aſpiciendam publici commodi cauſa, nullo modo denegauimus. De ceteris pulueribus, tam alterantibus quam roborantibus, variiſque aliis medendi ſcopis accommodatis, ampliſſima quidem dicendi occaſio hic eſſet: ſed illos reiicimus in cap. de confectionibus aromaticis, vbi de maxima illorum parte tractaturi ſumus: plures verò alios in ſcriptis hinc inde noſtris ſparſim iam tradidimus.

Puluis cholagogus.

℞. Rhabarbari electi vnc. 3.
Flor. Violarum drach. 2.

Roſ.

Roſ. pallidarum
Hyperici ana drach. 1.
Spec. Diatriaſantali,
Maſtiches
Cinnamomi ana ſcrup. ſem.
Scammoneæ præp. ſcrup. 1.
Sacchari violati unc. ſem.

Miſce: fiat puluis; doſis drach. 1. ſumatur ex iuſculo.

Puluis phlegmagogus.

℞ *Spec. Diacarthami drach.* 2.
Agarici trochiſcati drac. ſem.
Turbith
Hermodactyl. ana drach. 1.

Miſce; doſis ſcrup. 2. cum iuſculo, vel vino.

Puluis melanagogus Querc.

℞ *Senæ unc.* 1.
Aniſi
Fœniculi dulcis ana drach 1.
Cinnamomi ſcrup. 2.
Cryſtallorum tartari drach. 6.
Sacchari unc. 1. *ſem.*

Doſis unc. 2.

Hic puluis non iniucundi ſaporis eſt; optimè inſuper purgat humores acres, ſalſos, retorridos, & melancholicos; ventriculum à viſcida & mucilaginoſa materia detergit, & ſic quoque eundem roborat. Si huic pulueri, Aquilæ noſtræ cæleſtis (quæ licet planè inſipida ſit, nihilominus tamen 17. granorum pondere, cum vino infuſa & exhibita, omnes corruptos & putridos humores è corpore clementer educit) drachmam vnam atque alteram adieceris, excellens remedium habebis; vel contra ipſam luem veneream, addendo nimirum commemoratę doſi gummi guaiacini drac. 3. omniaque ſic reducendo in puluerem, de quo ſatis erit pro doſi exhibere ſcrup. 4. ſtatim ſuperſorbendo iuſculum; & admirandos ſortietur effectus. Vſus eiuſdem continuandus eſt 12. vel 15. diebus conſequentibus. Prima venereæ luis ſpecies, hac methodo ſine negocio expugnatur: Sed ſi fuerit inueterata, cancroſa, nodoſa doloribus & alijs infeſtis ſymptomatis complicata; ſumpto puluere enarrato, æger inſuper de decoctione quadam hydrotica noſtræ deſcriptionis, vt ſupra, vnc. 4. uel 5. ſuperbibat, & in lecto ultra horam ſudet; probeque linteis abſtergatur, idque tam matutinis horis, quàm a prandio: & potentes mirificoſq; effectus percipiet, quos puluis hic exeret, per inferiora uacuando omnes maleficos uenenatoſq; humores, qui aliàs ceteris remedijs nunquam edomarentur.

Præparatio noſtrorum cryſtallorum tartari docebitur cap. de ſalibus ſic Aquilæ noſtræ cæleſtis deſcriptio habetur in Tetrade noſtra cap. de Mercurio.

Puluis panchymagogus.

℞ *Cryſtallorum tartari unc.* 1.
Senæ drach. 10.
Hermodactyl.
Turbith. ana unc. ſem.
Rhabarb.
Agarici trochiſc. ana dra. 3.
Scammoneæ præp. drach. 2.
Macis
Cinnamomi
Galangæ ana drach. 1. *ſem.*
Sacch. violati ad pōdus omniū

Doſis drach. 1. cum iuſculo.

Alius.

℞ *Fol. Senæ unc.* 1. *ſem.*
Epithymi

Rhabarbari ana drach.3.
Ligni Aloes
Macis
Zingiberis ana ſcrup.2.
Salis abſynthij drach.1.ſe.
Spec. Diatriaſantali ſcrup. 1.ſe.
Turbith
Hermodactylorũ ana ℥ ſe.
Sacchari ad pondus omniũ.
Miſce:fiat puluis:doſis ſemicochleare argenteũ ſuperbibendo iuſculũ.

Puluis purgatorius conducens ad omnes morbos frigidos cerebri.

℞. *Cryſtallorum tartari*
Foliculorum ſenæ an. vnc.1
Hermodactylorum
Turbith ana vnc.ſem.
Pulueris foliorum peti drach.3.
Calami aromatici
Zedoariæ ana drach.1.
Sem. Pœoniæ
Sileris montani
Aniſi
Ameos
Nardi Indici ana ſcrup.4.
Corallij præp.
Margaritarum præparat. ana drach.1.
Cubebarum
Macis
Garyophyllorũ ana dr.ſem.
Salis euphragiæ
Betonicæ ana drach. 1.ſem.
Sacchari anthoſati ad pondus omnium.

Miſce:fiat puluis: doſis drach.1. ſuperbibendo ſtatim iuſculum.

Poluis hic manè ſumptus bis,terue aluum deiicit,caput nebuloſis,& craſſis humoribus,cerebrum turbantibus liberat:acuendo, & roborãdo viſui mirificè confert,memoriam iuuat;& ſpecificum eſt remedium epilepſijs,apoplexiis,& paralyſib. quo diebus alternis ad horum affectuum & ſymptomatum præſeruationem, & curationem diu vtendum erit.

Puluis purgans hydropicorum aquas.

℞. *Rad. Aſari*
Mechoacæ ana drach.2.
Eſulæ præparatæ
Soldanellæ ana drach. 1.
Spec. Diacarthami drach.1.ſem.
Scammoneæ præparatæ
Fæculæ bryoniæ, & ireos ana ſcrup.4.
Trochiſcorũ de rhabarbaro
De eupatorio ana ſcrup.2.
Spec. Diatriaſantali
Cinnamomi
Macis ana ſcrup. 1.
Croci martis drach.ſem.
Sacch.roſati ad põdus oĩum

Miſce, fiat puluis: doſis drach.1. cum iuſculo aut vino iuniperino,

Hic puluis accõmdatiſſimũ & peculiare eſt remediũ ad oĩs generis hydropiſes,& mirificè purgat aquas,et vna eadẽq; opera iecur corroborat.

Puluis ad expellendos lumbricos, & ad deturbandum eorum ſeminarium.

℞. *Pulueris*
Flor. Hyperici
Centaurij minoris ana dr.ij.
Cornu cerui præparati
Corallij
Sem. Portulacæ
Citri ana drach.ſem.
Corallinæ
Gentianæ

Dictamni ana ſcrup. 1.
Rhabarbari
Aſari ana ſcrup. 4.
Myrrhæ
Croci
Scammoneæ præp.
Trochiſcorum alhandal. ana ſcrup. 1.
Cinnamomi
Coriandri ana drach. 2.
Sacchari parùm, ad gratiam guſtus.
Doſis ſcrup. 1.

Hic puluis guſtui quodammodo ingratus eſt: ſed eius uis tanta eſt uermes & lumbricos expellendi, ut ne unum quidem in corpore relinquat: ſimili modo etiam corruptos & putrefactos humores, generationis illorum authores, & artifices exturbat. Ex eo quoque formabitur cum ſyrupo quodam pilula parua, ſcrupuli unius pondere, addito pauco ſaccharo, quæ faciliimo negocio deglutietur tam à uiris, quàm à fœminis prouecta iam ætate huiuſmodi affectibus infeſtatis, addendo, loco trochiſcorum alhandal, ſcammoneæ præparatæ drac. 1. pulueris Aquilæ noſtræ cæleſtis tantundem: Et ſic uerum erit ſpecificum, quod uel ipſis infantibus exhiberi poterit, miſcendo puluerem iſtum cum pomo. Præcipuum, & omnium facilimum aduerſus huiuſmodi affectus remedium paratur ex vermib. quos infantes per anum diecerunt, vel etiam ex lumbricis terreſtribus, qui vino albo prius ſunt lauandi, dein in ollam vitrearam indendi, & olla optimè luta ta, in furno, in quo modo panificia cocta fuerant, adeò exſiccandi, vt ad puluerem redigi queant. De hoc puluere ſic parato exhibe drach. 1. aut aurei vnius pondere ad ſummum, vel per ſe, vel cum iuſculo, vel vino, & mira inde colligentur.

Puluis alius paratu facilis ad eorundemmet vermium infantium expulſionem.

℞ *Pulueris lumbricorum, vt ſupra, præpar. drach.* 3.
Rhabarbari
Cornu cerui præparati
Spodij
Corall. rubr.
Sem. Acetoſæ ana ſcrup. 1.
Coriandri præparati ſcrup. 2.
Miſce: doſis dra. 1. vel drac. 1. ſem.

Puluis cachecticus Quercet.

℞ *Limaturæ chalybis in tenuiſſimum alkool per ſimplicem aquam redactę, vel cum ſulphure calcinatæ, vt artis eſt, vnc.* 1.
Fæculę rad. Aronis dra. 1. *ſe.*
Ambrę griſeę drach. 1. *ſem.*
Eſſentiæ corallorum, margarit. ana drach. 2.
Succini præparati
Cinnamomi ana ſcrup. 4.
Sacchari q. ſ. vt fiat puluis guſtui gratus.
Doſis ſemicochleare argēteū manè.

Hic puluis eſt ſummum remediū ad omnes pallidos & deprauatos colores, vt cachexias, tam virginum, mulierum, quàm virorum, iuuenum & ſenum, quicunque tandem his affectibus obnoxij fiant: quod mali genus vt plurimum eſt, ſecundum Auicennam et Aurelianum, hydropis cauſa antecedens. Sed ad eius vſum non accedo, quin prius corpus præparauerim, & repurgauerim cryſtallis meis tartari, & pilulis meis polychreſtis: tum deinceps continuè ad 15. dies vſque hunc puluerem exhibeo: & poſt tertiam, vel quartam doſim purgantur

noctu.

noctu per aluum, materiamque quã dam craſſam ac nigram inſtar picis eijciunt, qui atrabilarius humor, tanquam ſeminarium horum malorũ, vacuabitur continuè vſque ad perfectæ ſanationis terminum. In curandis omnibus cachexiis, admiranda vidi huius pulueris experimẽta, nec eius vſus ſpem meam de optimo curationis progreſſu conceptam, vnquam fefellit. Hoc idem inter ſecreta mea medicinalia non vltimum tenet locum: quod tamen publico iure donare non intermitto. Omnem verò, præcipuamque curam pone in limatura tua chalybis præparanda: In hac enim conſiſtit remedii baſis, & totum fundamentum.

Fæculæ rad. Aronis præparationem alibi docebimus.

DE VOMITORIIS.

CAP. XVI.

ARs in omnibus ſequi debet naturam. Natura verò in corpore humano ſua ſponte molitur omnis generis euacuationes, tam generales, quàm particulares: supernè & infernè, videlicet per ſeceſſum, per vrinam, per ſudorem, & per vomitum: & quidem hæ ſunt illius vacuationes generales: particulares autẽ, quibus eadem vtitur, ſunt, quando cerebrum & ventriculum a pluribus repurgat excrementis, quæ homo per nares emungendo, & per os ſaliuando, & exſpuendo reijcit. In his igitur vacuationibus tam vniuerſalibus, quàm particularibus ars illam imitatur, & ſequitur.

Vniuerſales igitur purgationes fiunt per ſeceſſum & vomitum, vt docet Gal. Sed de his, quæ per ſeceſſum fiunt, iã ſuprà in ca. de electuariis, pilulis, & pulueribus egimus: Comprehenduntur autem ſub iiſdẽ etiam clyſteres, de quibus quidem hic dicendi locus eſſet: quoniam tamen remedia purgantia, quæ per os exhibentur, prius ordine perſequi conſtituimus, uomitoria clyſteribus iam præmittemus.

Vacuatio per vomitum in longè maiore, frequentioreque olim vſu erat, quàm iam apud nos. Nonnulli inter Medicos recentiores eum idcircò abdicare videntur, quòd corpus plus æquo, vti opinantur, commoueat & diſturbet, necnon moleſtiſſima plura inducat ſymptomata: adductis præterea his ratiunculis, noſtras regiones multò frigidiores eſſe, quàm Græcorum: cuius nationis Hippocrates frequentiſſimè eadem uacuatione vtebatur, & infiniti poſt illum alii Græci authores, ipſius exemplum ſecuti: addunt etiã, homines noſtrarum regionum eſſe multò pituitoſiores, & minus ad vomitum procliues. Sed his rationibus & argumentis parum ponderis ineſſe, nemo non videt: quæ idcirco tanquam friuola explodentur; cum ecõtrà huius vacuationis vſus vtiliſſimus & ſummè neceſſarius ſit ad plurimos affectus grauiſſimos, & deſperatos profligandos, licet vel iis remedijs concitari debeat, quę timidulis illis, & meticuloſis Medicis ex auditu tantum horrorem incutiunt. Sed quomodo ſe naturæ amicos illi iactitant, cum, relictis iis, quæ maxima agendi vi & poteſtate excellunt, quorumque ne periculum quidem facere audent, potius eiuſdem ſint inimici? Sic enim naturæ adulatores tantum ſunt, qui imbecillis nimis, & inualidis præſidiis eam fruſtrà propugnare conantur, nec potentibus ſatis armis illius hoſtem ferociſſimum adoriri cogitant: qui interim uelut inuictus cuncta illorum eccoprotica, imò vomitiua blanda, & adulantia ridet, & reſpuit, quibus eliſis uix ſecundò ad eadem auxilia refugere audent.

At uerò non diffitemur, in huiuſmodi remediorum vſu ſumma Medici prudentia & circumſpectione

opus eſſe, qui primo omnium explorare debet naturam ęgri, num facilis ſit ad vomitum, necne? Nam à laborioſo nimis, & difficili uomitu, qualis iis plerunque contingere ſolet, qui carnoſiori corporis habitu ſunt, prorſus abſtinendum eſt; iuxta præceptum Hippocratis lib. 4. Aphoriſ. 7. Iis quoque, qui collum habent oblongum, pectus anguſtum, & per conſequens, qui ſunt ad tabem diſpoſiti, vomitus non, niſi extrema vrgeat neceſſitas, concedendus eſt: multò uerò minus iis, qui uentriculo ſunt nimis imbecillo, & qui obnoxii, ſunt inflãmationibus, & abſceſſibus faucium: aurium item & oculorum doloribus. Pręterea uerus Medicus in his facilè obtemperabit præceptis, & doctrinę Aetii ca. 100. ſerm. 3. lib. 1. necnon aliorum Græcorum plurium: & naturam ægri, necnon medicamenti ſui vires, & proprietates probè cognitas habebit, & rimabitur: quod deinde medicamentum pro affectus magnitudine ac uehementia, quem expugnare uolet, prudenter & cautè admodum in vſum transferet.

Remedia igitur, quę uomitum prouocare ſolent communi nomine uomitoria nũcupantur. Eorum qualitas ab arte producta ex iis cauſis indaganda eſt, quæ naturaliter uomitum concitant. Quod cum ita ſit, uomitus naturalis eſt opus, & beneficium facultatis expultricis uentriculi, dum ea, quæ ob aggrauantem copiam, aut moleſtam qualitatem, aut ſubſtantiam uenenatam, & prorſus alienam illi aduerſantur, & noxia ſunt, per œſophagum ui & impetu expellit, inferioribus ſuis partibus contractis: ſuperioribus uerò dilatatis, ut docet Galen. pluribus in locis. Vomitiones arte concitatæ illorum ſunt generum, ut uel uentriculum nimia copia & quantitate preſſum moleſtent, ſiue ſit aqua, ſiue uinum, ſiue ſimilis quęuis potio: aut eundem qualitate ſua acri, & mordicante uellicent, lancinent, aut diſſoluant, & ſic ad uomitum excitent: aut tota ſua ſubſtantia prorſus ipſi contraria ſint, qualia ſunt quæcunque in uenenorum numerum ueniunt.

Cauſa vomitus tam naturalis, quam artificialis.

3. de ſympto. cauſis & lib. 3. de fac. nat.

Hinc tres differentiæ medicamentorum uomitoriorum æquè ac ſupra purgantium, efficiuntur: ſuntque uel benigna, uel mediocria, uel uiolenta, hoc eſt, quæ ſumma ui uomitum eliciunt.

Vomitoriorũ differentia.

Quas tres differentias uomitoriorum remediorum uel ex ipſius Galeni ſcriptis eruere licet, lib. 1. de alimentis cap. de Seſamo, & lib. 15. ca. 4. de uſu partium, quò lectorem ablegamus.

Materia igitur, ex qua tria illa uomitoriorum genera componuntur, neceſſariò quoque triplex ſtatuatur.

Benignis fabricandis ſufficiet aqua tepida cum ſyrupo acetoſo, uel oxymelite ſimplici, uel oleo oliuarum, amygdalarum dulc. quæ in quantitate ſatis magna ſunt exhibenda.

Mediocria paulò magis prioribus iſtis ſtimulant, & irritant expultricem uentriculi facultatem, quibus ſola & ſimplex accedit decoctio cum rad. & ſem. raphani, atriplicis, erucæ, naſturtij, cæpæ: quibus addi poteſt, uel ſyrupus acetoſus compoſitus, uel oxymel ſcilliticum, aut hydromel quoddam compoſitum cum rad. aſari, prout uomitiuum tuum plus minusue efficacius reddere uoles.

Hic notandum eſt, quod uomitoria enarrata primi & ſecundi ordinis tum uſurpari queant, quando ſuperflui, & noxii humores, tunicis ſtomachi adhæreſcentes, euacuandi ueniunt, qui alias progignunt cruditates: unde uentriculi imbecillitas, flatus, ἀτροφία, & ſimilia ſymptomata, tanquam illarum comites indiuidui, conſequuntur. In quibus purgantibus huic ſcopo deſtinatis,

ſtinatis ſemper addenda erunt deter gentia.

Commemorata uomitoria tam benigna illa, quam mediocria, etiam utiliter exhiberi poſſunt, quando uentriculus nimis repletus eſt, uel uino, uel cibo, nimiaque horum copia, moleſtatur, & grauatur: ut diſertè monet Hippocr. lib. 3. de diæta & alibi.

Quod ad tertiam uomitoriorum ſpeciem attinet, quæ ſunt uiolenta, ut ueratrum album, de eorum qualitate, quæ uentriculo prorſus infenſa eſt, & è diametro ipſi aduerſatur, ſuprà ſatis diximus. Vſus eorundem non uacat periculo. Nam ut Celſus
„ inquit: Illud ſcire oportet, omne eiuſ
„ modi medicamentum, (de helleboro
„ ro uerba faciens) quod potui datur,
„ ægris non ſemper prodeſſe, ſemper uerò nocere ſanis. Si igitur ex neceſſitate quis coactus ea præſcribere, & ægrotis propinare cogitet, uarias prius circumſtantias conſiderare debet. Nam prima corporis regio ſemper prius purganda eſt: humores craſſi & uiſcidi incidendi, & attenuandi, & uacuationi per uomitum aptiores reddendi: omnes meatus corporis reſerandi, corpuſque optimè nutriendum, & humectandum, tam alimentis boni ſucci, quam balneis, & fomentationibus peculiaribus: ſicut id dilucidè docent Hippocr. & Gale. Aphoriſ. ſect. 5. 6. Epid. aphoriſ 9. lib. 2. & 13. lib. 4. & Celſus lib. 2. cap. 13.

Parabant autem olim ueteres eiuſ modi uiolenta uomitoria plerunque ex utroque helleboro, & potiſſimum ex albo, thymelea, chamælea, peplio, & ſimilibus uiolentis, & uenenatis purgantibus, quæ penitus improbo, ipſumque etiam helleborum, imò & album, quod excitat conuulſiones. Si quis enim eo uſus fuerit ſine præparatione, de qua ueteribus, niſi eam fortè celarint, nihil conſtitit, non mediocre incurret periculum.

Inuenta ſunt noſtra ætate, ſicut fœcundo temporis progreſſu noua rerum inuentio indies incrementū ſumit, multò præſtantiora vomitiua, multoque tutiora, quorum vſus plurimus hodie exiſtit in diuerſis, & grauibus affectibus curandis, ijs etiam adiectis, quibus plerique vomitum nocuum & infeſtum exiſtimant: vt verbi gratia, in pleuriſibus, quarum pleriſque vomitus valde neceſſarius eſt, vt peſtilentibus, & in iis, quæ cum lumbricis ſiue vermibus complicantur; de iis ſuprà in cadeaquis, vbi deſcripſimus aquam noſtram benedictam purgatiuam uomitiuam, mentionem fecimus. *Noua vomitoria, a recentioribus inuēta.*

Quoniam autem tot infinita & egregia experimenta deſcripta inueniuntur in Centuriis M. Rulandi Med. peritiſſimi & doctiſſimi, quorum effectum aquæ ſuæ benedictæ etiam vomitiuæ purgatiuæ adſcribit, necnon aliis potionibus vomitoriis, quas ad plurimos profligandos morbos, & ad ipſam etiam pleuritidem ſoluendam deſcribit: non alienum erit ab inſtituto, ſi noſtram ſententiam ipſius authoritate ſtabilierimus. &, quanta emergant commoda ex vomitionibus, oculis ſubiecerimus.

Ex vomitoriis ipſius ordinariis vnum tantum inuenio, quod ex vegetabilium familia depromptum componit ex drachma ſemis pulueris rad. aſari, addendo aquarum hyſſopi, praſſij, meliſſæ, cardui benedicti ana vnc. j. interdum nil præter aquæ cardui benedicti vnc. 5. vel 6. adiicit: Et ſic parat vomitiuum ſudorificum: exhibet id cum feliciſſimo ſucceſſu in aſthmate, & diarrhœa, & ipſis etiam febribus quotidianis, & tertianis: ſicuti videre eſt in Centur. 6. Curat. 5. ſiue cap. 5. & Centur. 8. cap. 95. & 97.

A ſumpta potione iubet ægrum ſuum in lecto bene tectum decũbere, & plurimum ſudare, & tandem vomere: & hoc modo ipſum reſtituit,

tuit, & à febre in momento liberat.

Reperiuntur adhuc quinque, aut ſex alia vomitoria in Centuriis eiuſdem Rulandi, quæ ex metallico genere deſumpta videntur, quorum præcipuum eſt aqua illius benedicta cui tribuit plurimos & admirandos effectus, quos in perſanandis diuerſis affectib. & præſertim in pleuriſibus, ſiue vermibus complicatis, ſiue alijs, expertus eſt.

Aq. benedicta Rulandi.

Remedium hoc appellat vomitorium ruptorium: rumpit enim, & aperit abſceſſus, & apoſtemata, in q̃ plerumque, & promptè degenerant inflammationes. Eodem etiam vtitur in cura anginæ, ſiue ſquinantiæ. Vide Cent. 1. Curat. 14. ſiue cap. 14. Cent. 2. cap. 52. 53. 62. Cent. 3. capit. 18. Cent. 4. cap. 11. & 16. Cent. 9. ca. 14. 35. 36. Vbi ſimul inuenies annotata locum, nomen, ſexum, & ætatem eorum, quos ab eiuſmodi deploratis pleuriſibus reſtituit, immo breuiſſimo tempore, ante ſeptimum videlicet diem, & plerumque citra ſanguinis miſſionem. Sic in poſterum, vbi vſus huius generis remedia fortè expoſtulat, ille enarrata ſuâ contentus eſt aqua vomitiua purgatiua, aut vomitorio ſuo ruptorio, vt vocat.

Vomit. ruptorium eiuſdẽ.

Alibi eadem aqua benedicta plurimos grauiſſimos morbos feliciter percurat, ueluti dolores, & inflammationes ventriculi, icterum, febres tertianas, & quotidianas Cent. 1. ca. 8. Cent. 2. capitu. 31. 34. 65 Et uidere quis poteſt in Centuria 9. capitu. 51. quam mirificè prædicet eandem ſuâ aquam benedictam, & ſimilia vomitiua purgantia tam ad præſeruationem, quam ad curationem ipſius podagræ.

Vtitur præterea alio vomitiuo, qđ ab eo nominatur *Spiritus aureus*, quo facilime & laudabili cum ſucceſſu curauit duas feminas: quarum vna ſexaginta annorum aut circiter fuit, altera quinquaginta: illa hydropica, ıcterica, aſthmatica; hæc verò aſthmate ſuffocatiuo, & lethali conflictata fuit. Has curas annotat Cent. .... cap. 25. & 35.

Spiritus aureus Rulandi.

Apud eundem Rulandũ aliud adhuc habetur vomitiui genus, quod ſudorificum eſt, idque nominat *aquam terræ ſanctæ*, qua elegantia quoque, & ſingularia percepit experimẽta in epilepſijs, ſtranguriis, & iſchuriis. Vide Cent. 4. cap. 31. & 33.

Aq. terræ ſanctæ Rulandi.

Ibidem etiam ad curam omnium febrium intermittentium calix quidam chymicus occurrit, parandus (vt arbitror) ex vitro antimonii, vel calce plumbi cum ſilicibus vitrificata, quæ in typum quendam effuſa in calicem ſiue vaſculum quoddam fingitur: in quo per noctem macerentur vel vinum vel alius quidam liquor ad vnc. quatuor, vel quinque, quę poſteà potio bibenda manè exhibetur: qua hauſta prouocatur vomitus, multo benignior, quam ab antimonii vitro.

Calix vomit.

Et notandum eſt, quod huiuſmodi vaſculum ad eundem vſum ſemper aptum & idoneum permaneat, citra ponderis ſui, viriumque diminutionem: de qua purgandi ratione iam alibi in ſcriptis noſtris egimus.

Tandem adhuc aliud vomitiuum in eodem Rulando ſe offert, quod eſt ipſius crocus metallorũ, de quo accipit ſolummodo ad piſi magnitudinem, quod macerat per 24. horas in 4. aut 5. vnciis vini albi. Omnia colat & exhibet. Hoc nominat purgatorium vomitiuum pantagogum: vtitur eo contra anorexiam, apepſiam, & ſpaſmum. Vide Cent. 5. cap. 13.

Vomitiuum Pantagogum Rulandi.

Hic enumeratus metallorum crocus eſt, ni fallor, baſis aquæ eius benedictæ: Equidem meam inde concinnare ſoleo, ſicut ſcripſi ſupra ſub finem cap. de aquis, & modum docui crocum illum fabricandi, quamuis obſcurioribus quibuſdam verbis, quæ tamen vel minimo chymiſtæ intellectu facillima ſunt.

Crocus metallorum.

Aquæ

Aquæ ipſius terræ ſanctæ vomitiua ſudatiua, ſpiritus item eiuſdem aureus vomitiuus purgatiuus, ſunt opinor remedia metallica, ex Mercurio nimirum, & antimonio ritè præparata: ex quibus peritus Medicus elicere nouit vomitiua, quæ virtute ſua vſque ad radices, & mineras mali penetrant, & nihilominus tamen minus pernicioſa ſunt helleboris iſtis, antiquis olim tam celebratis & vſitatis remedijs. De huius generis medicamentis in Pharmacopœa noſtra Spagyrica tanquã in loco ſuo proprio nobis dicendum erit. Elegantes interim præparationes quaſdam in Tetrade noſtra, cap. de Mercurio, & antimonio propoſuimus, quo Lectorem ablegamus. Satis mihi ſit, hic in noſtram Pharmacopœam vnum ſaltem vomitiuum inferere, quod paratur ex ſale vitrioli, de quo accipias grana 7. 8. vel 10. pro ægrotantis viribus, idque diſſoluas in vino, iuſculo, aut congruo aliquo liquore, & exhibeas ijs, qui eo opus habent, & mirandos eliciet effectus.

Sal. vitrioli vomitiuum.

Porrò vt palam fiat, quàm potentes & mirabiles effectus huiuſmodi purgandi ratio, vomitorijs congruis, & quæ altius mali radices extirpant concitata, exerat, hic hiſtorias duas memoratu dignas enarrare placet.

Hiſtoriæ notabiles.

Prior eſt de D. de Luynes, & de Fourmentieres, qui ſumma & veneranda authoritate vir erat, piæ memoriæ Regiuſque Conſiliarius Parlamenti Pariſienſis: is anno ætatis ſuæ quadrageſimo, vt ipſemet mihi ſæpius referebat, graui, & diuturno morbo corripiebatur, quem ſimul febris lenta, ac languida comitabatur, ex qua corporis habitus omnino reſiccatus, & maraſmo conſumptus ferè videbatur: ac licet Medicorum Pariſienſium conſilio, & infinitis eorundem remedijs, per annum & dimidium continue vſus eſſet, nihil tamen opis, & leuaminis vnquam inde ſenſerat. Derelicto igitur ab ijs, & tanquam deſperato offertur illi à Domina de la Noue, muliere omni virtutum laude ac ſplendore clariſſima, (quæ adhuc ſuperſtes harum rerum ipſamet teſtis erit) tabella ex floribus albis Antimonij, & ſaccharo parata, quã ipſa ſumere eum hortatur, ſimulq; huius remedij vim & operationem prædicit. Vnde D. de Luynes ad extremum iam redactus fortunæ aleę ſe commiſit, hancque oblatam tabellam ſumpſit. Aliquot horis poſt tam vehementi impetu vomitus prorupit, vt inde quaſi obſtupeſceret: altera verò vice euomuit albugineam quandam, & viſcoſam materiam, formæ rotundæ & conglobatæ, pedis ferè longitudinem, cannæque, ſiue arundinis craſſitudinem referentis; qua euomita ſtatim ſe reſtitutum, vt & erat, exclamabat: & ſic paucis poſt diebus perfecte curatus conualuit; venit, & gratias egit commemoratæ Dominæ, & ſecretum remedij ab illa petens, obtinuit. Vnde, occaſione oblata, idem ſæpenumero in alijs pluribus ægrotis expertus eſt: & indagandis poſtmodum ſubtilioribus naturæ ſecretis, ad mortem vſque deditiſſimus fuit.

Altera mirabilis curæ hiſtoria eſt de nobili quadam Domina ex prouincia Pictauienſi, de cuius affectu, & ſymptomatis, quibus præterito menſe Iunij vehementiſſimè affligebatur, ad me ſcriptum fuit: erant autem hæc: frequens lipothymia, ſeu animi deliquium, capitis dolores, vertigines, conuulſiones, vomitus, ventriculi dolores, diarrhœa, & infinita alia; & quod notatu dignum eſt, in horum ſymptomatum exacerbatione, & vigore interdiu euomebat pilorum tenuiſſimorum, ſiue capillorum per interualla copiam, quorum vnus in epiſtola conclusus mihi tranſmiſſus fuit. De quo malo grauiſſimo, ac deterrimo

ſimul in conſilium vocabam D. Turquetum virum doctiſſimum, Medicum Regium, collegam & amicum meum chariſſimum. Ex communi igitur vtriuſque noſtri conſilio ipſi cum ſcripto remedia aliquot chymica, nec vulgaria remittimus. Fruſtrà enim, ac ſine vllo progreſſu hactenus diu via fuerat medicamentis alijs, ex præſcripto primariorum medicorum Pictauienſium ipſi exhibitis. Inter enarrata remedia noſtra erat etiam Mercurius noſter vitæ in tabellis, qui vomitiuus & purgatiuus eſt: item pilulæ noſtræ polychreſtæ, noſtrum laudanum, ſiue nepenthes, & ſimilia, qualia apud vulgares pharmacopœos proſtare non ſolent; quæ ipſi cum regimine, atque vtendi modo tranſmittimus. Quorum remediorum feliciſſimus ſucceſſus ſtatim ſeſe prodidit: nam ſumptis tabellis noſtris purgatiuis vomitiuis, tam ſuperne, quam inferne, adeo fœtentem, & putrem eiecit materiam, vt & aſtantes inde inficerentur. In ſecunda & tertia exhibitione earundem tabellarum, à quibus iam magnum perſenſerat leuamen, tam vehementi ſymptomatum inſultu adhuc exagitata, ac aliàs nunquam, (mali enim radices vi medicamenti cedere, & extirpari cœperant) tam magnam capillorum copiam euomuit, vt ſeſe inde ſuffocatam iri crederet, idque per duos aut tres integros dies. Tandem ſumpto eodem remedio, molem quandam in faucibus hærentē, & vellicando, lancinandoque molestam perſentiſcebat: paulo poſt verò vomitione prolecta, vermis adhuc viuus miræ craſſitudinis, & longitudinis prorupit; paulo poſt illa adhuc vomuit capillos aliquot, qui ſua ſponte moueri videbantur, & ſimiles erant criſtæ, aut faſciculo plumeo, ab vtroque latere diſtinctè diſpoſito; exhibita poſtridiè vna adhuc de enarratis tabellis, tres tantum capillos reiectauit, & ſic extirpata morbi cauſa perfectam recuperauit valetudinem: quemadmodum de harum rerum circumſtantiis, & remediorum ſucceſſu, pharmacopœus quidam nomine A. Mayaut, qui ipſi toto curationis ſpacio auxiliatrices præbuerat manus, ad me luculenter perſcripſit; idque tūc temporis, cum officiis meis in aduerſa valetudine firmanda adeſſem Excellentiſſ. & Ampliſs. Domino de Villeroy, Auguſtiſſimi Conſiſtorij Comiti, & Primario Reg. Secretario, viro ſane non tantum de Francia, & toto Galliæ regno, non ſecus ac de patria bene merito, ſed etiam apud exteras nationes ob ſingulare ſapientiæ, integritatis & prudentiæ ſtudium, ſummamque in regijs negotijs obeundis dexteritatem cum ſummo animi candore coniūctam, celeberrimo: in huius, inquam magni viri & Mæcenatis mei arce ſplendidiſſima, Villeroy dicta, cum eſſem, & remotus ab aulæ vrbiſque Pariſienſis tumultu, liberaliori Muſarum fruerer otio, noua hæc nuncia de tam mirabili caſu, & felici eius exitu, ad me perlata ſunt: quo etiam in loco Pharmacopœam meā elucubrandam præ manibus habebam, ac in ipſo capite de purgantibus vomitius pertractandis verſabar; vnde, data occaſione, hiſtoriam hanc præcedenti annectere viſum fuit, vt ſtupendi huius uacuationis per vomitum effectus in propatulum producti omnibus innoteſcerent, & hoc modo errorem ſuum agnoſcerent, qui inique eundem purgandi modum, ex, neſcio qua, timiditate, plus quam leporina, condemnant.

Docemus præparationem Mercurii noſtri uitæ in noſtra Tetrade; Breuiter is præparatur ex duabus ſubſtantijs metallicis, quarum vna ſumitur ex Regulo Magneſiæ, altera ex Mercurio eiuſdemmet Magneſiæ in meteoron redacto, æqualiter mixtis: ex quibus extrahatur ui

ignis

ignis per retortam liquor gummoſus, qui precipitatur in aquam frigidam in forma cremoris, ſeu floris lactis, qui optime à ſua aciditate pluribus ablutionibus edulcatus in puluerem niuei coloris conuertitur. Hic ad 4. vel 5. grana ad ſummum exhibetur: idem etiam, ſi velis, cum ſaccharo in tabellas redactus, vel etiam cum quodam liquore, vel ſecus offerri poteſt. Eſt enim omnium vomitiuorum, & purgatiuorum præſtantiſſimum, vltra quàm dici, aut cogitari poteſt, ſtupendoſq; planè effectus prodit in diuerſis morbis profligandis. Præſtantia tam inſignis remedij vi quaſi è manibus noſtris extorſit clariorem eiuſdem deſcriptionem: quam clauſulæ loco huic capiti appendere volui, ne alias mancum, mutilumque forte videri poſſet.

DE CLYSTERIBVS

CAP. XVII.

ABſoluto tractatu noſtro de purgantibus generalibus, quæ per os exhibentur, nunc æquum eſſe videtur, vt, iuxta ordinem noſtrum inceptum, etiam de purgantibus liquidis, quæ per anum immiſſa corpus ab excrementis, prauiſq; humoribus repurgare apta ſunt, ſermonem faciamus. Vocantur autem huiuſmodi remedia communi nomine clyſteres: nonnullis appellantur enemata, hoc eſt, infuſiones & immiſſiones iuxta Celſum.

Celſ. cap. 12. lib. 1.

Eſt igitur clyſteris vocabulum generale, & pro varijs remedijs exhibendis, vſurpandiſque accipitur: pro alio enim atq; alio partis affectæ, cui is vt remedium adhibetur, & in vsũ aptatur, ſitu, aliam quoque nominis appellationem ſortitur: vnde clyſteres alij ſunt auriculares, otenchytæ antiquis dicti; alij ſunt clyſteres veſicæ, vocati ſyphones, ſiue catheteres, per quos, quicquid volumus, in veſicam iniịcimus: alij vterini, metrenchytæ nuncupati.

Eiuſmodi remedia diuerſis affectibus, quibus tres illæ nobiles enumeratæ partes defatigantur, medendis inſeruiunt: hos tamen eoſdem clyſteres in alium locum tractandos reịcimus.

Sufficiet nobis hic de veris tantùm clyſteribus dicere, quales ſunt, qui in genere ita appellantur, & qui in anum infundũtur: quorum vſum iuxta Plinium, auis Ibis appellata (quæ longo ſuo roſtro ſibiipſi clyſterem quaſi per inferiora iniịcit) nos primum edocuit.

Galenus comment. in Aphoriſ. 36 ſect. 2. lib. 6. Epidem. plures tradit clyſterum differentias & compoſitiones: quorum alij ventrem nimis ſiccum emolliunt, & facultatem expultricem conſopitam excitant.

Alij emolliunt & purgant ſimul, non tantum communia illa ventris recrementa, ad ipſius naturæ imitationem (quæ felle, ſiue bile in inteſtinum ieiunium regurgitante, expultricem facultatem, ad naturalem excrementorum egeſtionem irritat & ſtimulat,) vt Gal. docet lib. 5. de vſu partium: ſed etiam euacuant & reuellunt pituitoſos, biliosos, alioſq; ſuperfluos, & noxios humores, tum in ipſis inteſtinis, tum in toto meſenterio, & circa hepatis ſinum ſtabulantes, vt idem Gal. ſcribit comment. aphoriſ. 17. 6. aphoriſ. De his ſolummodo clyſteribus, quorum ope naturalem tantùm vacuationem expedimus, iam tractabimus, tanquam de re, quæ ad purgationis ſcopum maximè ſpectat: ſimulque ijs adiungemus decocta, modò carminatiua modò lenitiua, modo detergentia, & id genus aliis medendi finibus inſeruientia, vbi ſcilicet vel euacuatione, vel reuulſione, vel deriuatione humorum peccantium opus e-

rit:ſed inſtituti tamen memores non latius æquo hinc diuagabimur.

Emollientia. Clyſmata emollentia, quæ aridas & induratas alui fæces humectant, componuntur ex rad. & folijs bifmaluæ, maluæ, violarum, brancæ vrſinæ, betæ, quibus adduntur olea, butyrum, aut aliæ pinguedines; iura etiam inteſtinorum, vel capitis veruecini ſola eidem vſui deſtinantur.

Anodyna. Vt vis anodyna augeatur, ſi fortè humor acris, mordax, ſalſus, ſiue pituitoſus, ſiue bilioſus, inteſtina obſideat, doloremque inducat, decoctioni adduntur ſemina lini, fœnugræci, biſmaluæ pſyllij, flores chamomillæ, meliloti, ſambuci & ſimilium.

Carminatiua. Sin verò dolorem comitetur, vel eundem etiam excitet flatus, & craſſus, ac pituitoſus humor: ſemina carminatiua adiiciuntur, nempè cumini, aniſi, fœniculi, baccæ lauri, herbę origani, calamentri, rutæ, ſummitatum anethi.

Quoniam autem eiuſmodi dolores vt plurimum proueniunt, vel ab humore tenui, acri, & bilioſo, vel etiam à craſſo, mucilaginoſo & pituitoſo, ſalſo, & vitreo: bilioſus quidem vacuandus eſt looch ex caſſia, diapruno, catholico lenitiuo, elect. de pſyllio, & ſimilibus leuioribus cholagogis; pituitoſus verò deturbandus hiera picra Galeni, diaphœnico, diacarthamo, benedicta laxatiua: & interdum, vbi, humore exiſtente tenaciore, frigidiore, & glutinoſiore, validius trahendum purgandumque eſt, hiera diacolocynthidos aſſumitur: olea congrua ad vtriuſque humoris acrimoniam obtundendam admiſcenda ſunt; minus quidem calida & lenientia humori bilioſo conferunt, vt oleum violarum, ol. liliorum, lini & chamomillæ: laurinum verò, iunipeṛinum, ſeſaminum, anethinum, ſambucinum, rutaceum, irinum ad pituitoſum, & vbi maiori attenuatione, reſolutione, & calefactione opus eſt.

Si verò dolores huiuſmodi, *ſicut* ſæpè accidit, oriantur ab inflammatione quadam inteſtinorum aut circumuicinarum partium, veſicæ nimirum, vteri, aut renum, Medicus parum verſatus curiosè & accuratè, quid faciendum ſit, conſideret; hæc enim mala ſemper cum febre coniuncta ſunt. Eiectis igitur cum emolliente aliquo clyſtere prius craſſioribus alui excrementis, lenitiuis & refrigerantibus clyſmatis vtendum erit; paratis ex lacte, in quo incoxerint ſemina lactucæ, pſyllij & biſmaluæ, vt mucilaginoſum fiat, & magis anodynum. Aliquando paretur enema ex ſolo, oleo violarum, in quo incoqui poſſunt aliquot capita papaueris. Sed de his iuniores Medici conſulant Aetium capit. 4. 16. & 26. ſerm. 3. lib. 3. Videndum præterea, quid Galenus ſcribat de clyſteribus ex ſolo ſero lactis paratis. 10. ſimpl. cap. de ſero lactis: quos ad pus detergendum, dolorem ſedandum, & acrimoniam humorum obtundendam, ſummoperè commendat.

Hęc obiter dicta ſint: ſcopus enim noſter eſt, vt iam proteſtati ſumus, hic de ſolis purgantibus enematis verba facere.

His enumeratis communibus & vulgaribus emollientibus, lenientibus, & anodynis, quoſdam alios eiuſdem ordinis adijcere poſſem ad huius operis ornamentum, niſi conſtitutum eſſet, cap. de extractis annotare, plura extracta purgantia ſimplicia & compoſita: plura item extracta lenitiua, anodyna, carminatiua, & diuerſa alia, omnibus intentionibus curatiuis apta, quæ ad quoſlibet clyſteres conficiendos abundè ſufficient.

Nam ſi exempli gratia componendus ſit clyſter ad diſſipandos ventos, extractum carminatiuum iam paratum in promptu aderit, quod diuturno tempore reſeruabitur, omnibus virtutibus & proprietatibus

bac-

baccarum lauri, iuniperi, ſem. fœniculi, aniſi, anethi, cumini, dauci, herbarum ſiccarum, rutæ, calamenthi, pulegii, origani, florum ſambuci, chamomillæ, & ſimilium dotatum: cuius varias compoſitionum formulas deſcribemus (ſicut & extractionum lenitiuarum & anodynarum) & ſufficient commemorati extracti tantum drachmæ duæ vel tres, cum iuſculo quodam aut aqua calida aut vino, prout opus eſt, permixtæ; qua methodo carminatiuam clyſteris decoctionem, ſine laborioſa operatione ſtatim parabit; in qua extractum purgans affectui, qui edomandus eſt, congruum diſſoluet, ſicut ex varijs illis formulis, quas cap. de extractis deſcribemus palam fiet. Ita, vt adhuc magis ſuperuacaneo labore pharmacopœos ſubleuemus, varias quoque oleorum formulas dabimus, quæ facultate anodyna, lenitiua, carminatiua, & purgatiua ſimul prædita erunt. Exempli loco hic oleum noſtrum diacolocynthidos carminatiuum in medium proferemus; quamuis plures eiuſdem formulas in ſecunda ſectione noſtræ Pharmacopœæ cap. de oleis ſimus daturi.

Oleum diacolocynthidos carminatiuum purgatiuum Quercetani.

Recip. Herb. ſicc. rutæ
Calamenthi
Origani
Pulegij ana m. 1.
Sem. Dauci
Cumini
Fœniculi
Baccar. Lauri ana vnc. i.
Ol. oliuarum lib. 2.
Vini rubri lib. 1.

Coquantur ad vini conſumptionem; cum hoc oleo ſic præparato decoque pulpæ colocynthidos drac. 2. digerantur ad ignem Baln. M. cal. per 12. horas: deinde bulliant per duas horas, donec oleum vim totam colocynthidos attraxerit: dein exprimantur & colentur.

Hoc oleum in officinis parari, diuque adſeruari poteſt: doſis vnc. 1. vel vnc. 2. prout maiori, vel minori operandi efficacia opus fuerit: cum iure pingui permixtum, medicamen ſummum erit ad omnes ſoporiferos affectus, apoplexiam, lethargum, & ſimiles.

Ex commemorata colocynthide cocta cum oleis lenitiuis lumbricorum, lini, liliorum, viſci pomi & chamomillæ: componere licet oleum compoſitum lenitiuum purgatiuũ, in modum olei carminatiui purgatiui, quod cum iuſculo capitis veruecini mixtum, ad omnes dolores ſingula re eſt præſidium. Oleum enim mirificè contemperat acrem, & venenatam colocynthidos qualitatẽ, adeo vt ſic præparata, neutiquam noxia aut damnoſa ſit inteſtinis, quorum tunicis aliàs vel ſubtiliſſimè etiam puluerizata, & in trochiſcos redacta, ſemper aliquantum adhærere ſolet; quod incommodum hac præparatione, & oleorum cum ipſius eſſentia & proprietate permixtione intercipimus, ſicque auxilium euadit minus periculoſum ipſo diaphœnico, & benedicta laxatiua: cuius vſus vtilis erit in varijs clyſmatis concinnandis, & effectus præſtantes felici cum ſucceſſu oſtentabit in ſedandis potiſſimum intolerabilibus doloribus & paſſionibus colicis, vt plurimum à pituita vitrea, in inteſtinis ſubortis, in quibus purgantia lenitiua ſola exhibita inefficacia prorſus & inualida comperientur.

Coronidis loco hic annectam adhuc aliam olei purgatorii deſcriptionem, quod ad prohibendam

vermium generationem, quodque ad corruptorum, putridorum, & deprauatorum humorum, vnde illi naſcuntur, expulſionem, præſtantiſſimum eſt: ex quibus aliàs infinita alia mala progrederentur: Siquidem plures hodie tam inter viros, quam feminas, iuuenes & adultos videmus his affectibus obnoxios: quibus hoc oleo tam interne in forma clyſteris, quam externè applicato, auxilium gratum & indubitatum ſæpenumero tulimus.

Recip. Ariſtolochiæ rotundæ
Gentianæ ana vnc. ſem.
Tormentillæ vnc. i.
Herb. Centaurij minoris
Summitatum oleæ
Marrhubij
Abſynthij pontici
Perſicariæ
Lupulorum
Dictamni ana m. i.
Sem. Polij montani
Portulacæ
Citrij
Cardui benedicti
Lupinorum
& ſem. contra ana vnc. i.
Amygd. amararum vnc. 3.
Flor. Perſicæ arboris
Hyperici
Stæchados ana p. 2.
Myrrhæ vnc. ſem.
Turbith
Hermodactylorum ana ℥ 1.
Pulpæ colocynthidos vnc. 2.

Contundenda contundantur, & miſceantur cum lib. 4. olei oliuarum & lib. 1. ſem. vini albi generoſi: dein bulliant ad vini conſumptionem: addendo ſub finem duo vel tria bouis fella, prius ad B.M. optime depurata ſeu defæcata; & fiat oleũ. Hoc oleũ mixtum cum lacte, aut iure quodam congruo in ſuff. q. ad fingendum enema, ſumma erit medela aduerſus lumbricos quoſuis: infantibus 3. 4. aut quinque annorum ſufficiet exhibere pro doſi vnc. ſem. vel drach. 6. cum lactis vnc 4. aut 5. vt fiat clyſter, vt ſupra: mediocriter robuſtis ſatis erit vnc. 1. robuſtiſsimis verò vnc. 1. ſem. imò & vnc. 2.

Hoc etiam oleum excellentiſſimũ eſt ad vermes, vngendo aliquot eius guttulis orificium ſtomachi & regionem vmbilici. Admirãdi horum duorum modo deſcriptorum oleorum effectus indies magis magiſque per ipſam experientiam ſeſe prodent, & diſpalabunt.

Crocus me[...] lor. in clyſ[...] bus.

Sed vt paulo magis caput hoc amplificemus, vnum atque alterum adhuc remedium ex mineralium claſſe petitum, eidem inferamus: cuius generis medicamenta cetera purgantia, in clyſterum compoſitionem venientia, longiſſimo interuallo poſt ſe relinquunt, ſiue ad demulcendos & leniendos dolores, à cauſis frigidis, cruditatibus, flatibus, ac humoribus mucilaginoſis, tartareis & arenoſis, ſiue calculoſis ſuſcitatos: ſiue ad expellendos vermes, educendam fœtidam humorum illuuiem & putredinem: uel ad ualidius expurgandos omnes humores, citra tamen calefactionem nimiam, qualem inducere ſolent Hieræ Logadii, uel Pachij diacolocynthid. benedicta laxat. & huius generis alia, quibus plerique ad ægros excitandos utuntur in comatoſis & ſoporiferis ſymptomatis, & affectibus: quorum tamen uim excedens iſtorum medicamentorum calor potius auget, cerebrumque maiori uaporum copia replet, & fatigat, quam ut eoſdem diſſipando imminuat. Hoc non contingit in remediis aliis, quæ manifeſtis illis & noxiis qualitatibus prorſus ablatis, potius formales & ſpiritales produnt effectus, quam materiales.

les. Illud medicamentum, de quo loquor, eſt crocus metallorum, cuius à libi mentionem fecimus, eiuſque admirandas operandi actiones, quas etiam per os ſumptus perficit, oſtendimus.

Crocus metallor. in clyſteribus.

Si quis timidulus, & inexpertus medicaſter horum remediorũ, quorum nullam habet notitiam, vſum minus approbauerit, ſi per os aſſumantur, non tamen credo illum tam ſtupido fore ingenio, vt eadẽ clyſteribus excepta, contemnere auſit: ſi præſertim eorundem ſummos effectus, quos benignè quidem, ſed efficaciſſimè præſtant, agnouerit, qui nihil moleſtiarum neque ab oleorum ingrato fœtore, neque à quauis alia re conciliant, ſicut in vulgaribus plerumque accidere ſolet. Precium quoque eorundem non excedet 3. aſſes: cum quilibet aliorum ad minimum vendatur ſedecim vel etiam 20. aſſibus. Sufficit enim remedij illius enarrati ſemidrachma, vel drachma vna ad ſummum, quod macerandum eſt in quatuor vel quinque vnciis aquæ cuiuſdam congruentis, aut vini per noctem integram aut amplius, & ſic maceratio hæc miſceatur cum quodam iure in ſuff. quantitate, vt fiat clyſter. Eandem macerationem in aqua vel vino factam potes, ſi velis, paratam adſeruare, eamque in magna copia, aucta ſingulorum doſi, parare; quam diutiſſimè reſeruabis, & in vſum, vt res poſtulauerit, adaptabis, ſeruata ſemper ſupra dicta doſi.

Loco croci metallorum, licet non tanto cum emolumento, vti poteris Antimonio vitrificato, quod tamen infuſum, colatum & exhibitum in clyſteribus, minorem noxam adfert, quam diaphœnicõ, hocquè ipſo vtiliores & efficaciores multò effectus demonſtrat. Sed dum hæc remedia Dogmaticis propono, liberum iudicium cuilibet relinquo, ſiue iis vti voluerit, ſiue non. Hoc ſolum affirmare poſſum, me in iis deſcribendis ſolido certoque niti experientiæ fundamento, quod nullis argutiarum machinis, à quodam forte Momo ſubuectis dirui & ſubuerti poterit.

Vt ut ſit, vnuſquiſque tãdem fatebitur, modo non fuerit omnium ingratiſſimus, hiſce Hermeticorum ornamentis & floribus, quibus vulgarem Pharmaceutricem amplificauimus ſibi ſatisfactum: quos licet magnifaciamus, & inter fructus laborũ vigiliarumque noſtrarũ chariſſimos habeamus, eos tamen omnibus, propẽſo & liberali animo, impartimur.

His multas alias diuerſorum clyſterum calefacientium & refrigerantium, detergentium, conſolidãtium, cicatrices inducentium, adſtringentium, corroborantium, & nutrientiũ & pluribus aliis medendi ſcopis inſeruientium, formulas addere poſſem: ſed quia nimis vulgares ſunt, inque Antidotariis paſſim deſcriptæ, iis hic enodandis iam ſuperſedebimus.

Adderem præterea ad amplificandũ hoc opus varios particulares clyſteres auriculares, qui ad aurium dolores, inflammationes, abſceſſus, vlcera, ſonitus, tinnitus, & ſurditatem conferunt: clyſteres quinetiam vterinos, qui ad vteri inflammationẽ, vlcera, tumores, ſuffocationem, menſium ſuppreſſionem, fluorem eorundem immoderatum, & albũ, nimiã vteri humiditatem, ſiccitatem, fętidorum humorum illuuiem, & ſterilitatem faciunt. Clyſmata tandem, ſiue enemata particularia ad veſicæ affectus, ipſiuſque ardorem, inflammationem, vlcera, carunculam, gonorrhœam, ſtranguriam, & iſchuriam, & ad ipſius calculi comminutionẽ & attritionem conducentia, non incommode hic adiungere poſſem. Sed omnes hos enumeratos clyſteres peculiares, & ſpecificos affectibus harum trium enarratarum partium, reſeruamus in tertiam & vltimã ſectionem huius Pharmacopœæ vbi tractabimus de omnibus corporis

poris

poris humani affectibus, tam internis, quàm externis: ibique vſum præcipuorum & præſtantiorum remediorum, quæ in hoc opere continentur, ſimul docebimus.

De Caputpurgijs & Errhinis remedijs.

CAP. XVIII.

HActenus de omnibus purgationum generalium ſpeciebus verba fecimus: ordinis ratio poſtulat, vt nunc dicamus de particularibus, quæ illas ſequi debent, vt Gale. docet lib. 2. cap. 2. ſecundum locos. Exordiamur autem à cerebri vacuatione, vtpote quæ pars corporis ſuprema omnium humidiſſima exiſtit, & quæ omnium maximè opus habet nō vno euacuationis genere.

Nobilis hæc pars præ ceteris obtinuit particularia quædam emunctoria, quorum ope excrementa ſuperflua deponit, inter quæ nares præcipuè numerantur, quarum vſus a natura non tantum inſpirationi, & reſpirationi, & odorum attractioni, ſed & craſſiorum excrementorum euacuationi deſtinatus eſt; veluti monet Gale. lib. 8. de vſu partium, cap. 6. & 7.

Ars itaque naturæ imitatrix noxiorum humorum, quibus cerebrū nimis repletur, expulſionem & eductionem per eaſdem narium vias, ſiue canales conſuetos operatur, idq; congruorum, & idoneorum remediorum opera.

Huiuſmodi remedia in genere à Medicis *Naſalia ſiue Caputpurgia*: à Galeno verò lib. ... de ſimpl. *errhina* dicta ſunt, quæ varii generis ſunt:

Aut enim liquida infundūtur & attrahuntur.
Aut in oblongā figurā formata naribus induntur.
Aut in forma linimenti naribus illinuntur.
Aut per inſtrumentum, quod ῥινεγχύτης dicitur. inijciuntur.
Aut ſicca naribus inſufflantur.

Galenus de Caputpurgiis canonem ponit, quo hortatur, ſemper a lenioribus inchoandum, & poſtremò ad fortiora confugiendum eſſe, ſi opus fuerit. Nos obſeruato hoc canone, hic formulas quaſdam vtiliſſimas & maximè neceſſarias, pluribuſque morbis, quorum ſedes potiſſimum in cerebro ſtabulatur, peculiares & accommodatas deſcribemus.

Caputpurgium in 1. forma.

Caputpurgia, ſiue errhina formæ liquidæ fiunt ex aquis, ſiue ſuccis, aut decoctionibus radicum, herbarum, & florum conuenientium.

Huic ſcopo maximè inſeruient aquæ maioranæ, ſaluiæ, roſmarini, betonicæ, hyſſopi, pœoniæ, aliæque cephalicæ, quarum vel binæ vel plures inuicem mixtæ, & tepefactæ, in nares infunduntur, quibus quarta, vel ſexta pars vini promptioris penetrationis ergo additur: hæc & ſimilia errhina omnium ſunt mitiſſima.

Vt validius attrahant, adde enarratis aquis ſuccos depuratos maioranæ, anagallidis, ſyrupum ſtœchados, & oxymel ſcilliticum.

Si opus fuerit maiori attractione & euacuatione, macera radices cyclaminis, iridis, ac vnum atque alterum folium peti reſiccatum, pulueratum, & in nodulum inditum, & ſic habebis inſigne medicamentum, quod cerebrum à nubiloſis & turbulentis vaporibus expediet: vertiginibus quoque, lethargis, & epilepſiis idem conueniet, additis horum affectuum ſpecificis, ſicut epilepſiæ

lepſiæ eſt viſcus quernus, radix pæoniæ, flores tiliæ, &c.

Hæ ſunt formulæ liquidorum caputpurgiorum, ſiue errhinorum, tã benignorum, quàm mediocrium & fortiſſimorum.

Caputpurgium in 2. forma.

℞ *Pulueris herb. abſynthij*
Maioranæ
Morſus gallinæ
Betonicæ
Saluiæ
Dictamni ana drach. 2.
Sem. Nigellæ
Ameos
Rutæ ana drach. 1.
Trochiſc. alhandal. ſcrup.

Coquantur cum ſucco betæ, & mercurialis ad ſuccorum conſumptionem: dein incorporentur cum terebinthina, & fiant naſalia ad longitudinem digiti, & chordula ligatæ naribus indantur.

Caputpurgium 3. in forma linimenti paratum.

℞ *Pulueris flor. calendulæ*
Lauendulæ
Tiliæ arboris ana drach. i.
Puln. Senæ
Pæoniæ
Nigellæ
Sileris montani ana drac. ſem.
Caſtorei ſcrup. i.
Hellebori drach. i.
Piperis gr. 6.
Ligni aloes ſcrup. ſem.
Moſchi
Ambræ ana gr. 6.
Olei terebinthinæ,
& ceræ, q. ſ. ad fingendum linimentum.

De hoc parum digito minimo inde in profundiſſimum narium locũ, & optatos in purgando cerebro effectus videbis. Eſt quoque aptiſſimum remedium ad vertigines, epilepſias, & ad ipſum repurgandum in infantibus, ad hæc mala procliuibus, cerebrum, quod acidis & ſeroſis humoribus plerumque obſidetur, ex quibus commemorata mala originem ducunt.

Caputpurgium aliud ad humores, à capite in pectus defluentes, reuellendos, & per nares expurgandos.

Gummi ammoniaci drac. 1.
Pyrethri ſubtiliſſime pulueri zati drach. 3.

Incorporentur optimè cum ſucco radicis ireos in vnguenti conſiſtentiam. De hac mixtione parum baculi ad id aptati extremitati impone, & in narium profunditatem immitte, & ſtatim deſtillari videbis magnam aquæ ſeroſæ quantitatem.

In quarta forma errhinorum, quæ per inſtrumentum, quod ῥινεγχύτης dicitur, apparantur, vt ſupra, ſi remedium liquidum profundius in nares inijci debet, ita vt nulla alia ratione validius attrahi poſſit. Ad eiuſdem compoſitionem inſeruiẽt aquę & decoctiones radicum, herbarum, ſeminum, & florum huic ſcopo congruentium, vti iam ſuprà diximus.

Supereſt, vt loquamur de caputpurgijs in conſiſtentia ſicca nempè de pulueribus, qui in nares penna, vel ſimili inſtrumento inſufflantur.

Huiuſmodi remedia, licet in genere quidem inter caputpurgia annumerentur: in ſpecie tamen ſternutamentis prouocandis inſeruiunt, idque ſemper ad ipſius naturæ imitationem.

Sicut enim ſternutatio à natura ſecun-

ſecundum Galenum excitatur, ſiue per rarefactionem, aut fuſionem humorum ſeroſorum & acrium, qui in cerebro continentur: ſiue per vim naturæ, quæ conatur reijcere & expellere ea, quæ naribus noxia & infeſta ſunt: Sic etiam ars excogitauit ſternutamenti concitandi rationem, qua ipſi cerebro vacuando ſubuenit, idque medicamentis, quæ vel cerebrum calefaciunt, humores craſſos & pituitoſos in eodem ſedem figentes incidunt, & liquefaciunt, et ſic aptiores expulſioni & euacuationi reddunt: vel mordicant, & vellicant nares: vel vtrumque ſimul efficiunt, & ea ratione ſternutationem eliciunt. Vnde materia ſternutatoriorum plerumque eſt calida, ſicca, acris, pungens, & omninò tenuium partium. Quorum aliquot formulas hic proponere non abs re fuerit.

Pul. ſternutationem prouocans.

℞ *Rad. Ireos.*
Fol. Maioranæ ana drach. i.
Sem. Sinapi
Cubebarum
Garyophyllorum
Piperis albi ana ſcrup. i.
Caſtorei ſcrup. ſem.

Miſce: fiat puluis, ex quo parum inſuffla naribus.

VEL.

℞ *Pulueris rad. cyclaminis*
Maioranæ
Hyſſopi ana drac. i.
Sem. Nigellæ
Pyrethri ana drach. i. ſem.
Macis ſcrup. i.
Hellebori albi ſcrup. ſem.
Moſchi gr. 8.

Miſce fiat puluis.

His addemus ſternutatorium quoddam Martini Rulandi Med. peritiſſimi, in ipſius Centurijs deſcriptum, cui excellentiſſimos effectus author adſcribit.

℞ *Sem. Nigellæ*
Hellebori albi ana ſcrup. i.
Maioranæ
Roſmarini
Saluiæ ana drach. ſem.
Moſchi ana gr. 2.

Nos vtimur alia ſternutatorii forma, quæ non in nares inſufflatur, vt puluis, qui poſſit, eò quod helleborum excipiat, facilè alias cerebrum offendere.

℞ *Pyrethri ſcrup. ſem.*
Hellebori nigri drach. i.
Naſturtij drach. ſem.

Puluerizentur, & includantur in nodulo: maceretur nodulus in aqua roſarum, & naſo admoueatur ſubodorandum. Sternutamentum citra moleſtiam excitat: quę ratio ceteris multò ſecurior eſt.

Auicennas quoque vſurpat ſternutatorium quoddam vaporoſum, paratum ex aceto fortiſſimo, in quo diſſoluit parum caſtorei, cuius vapor in nares immiſſus ſternutationem vehementiſſimè proijcit.

Nonnulli vſum horum remediorum auerſantes, putant, per eadem humorum fluxum potius augeri, quam reuelli, nec iiſdem, niſi extrema vrgente neceſſitate, & præmiſſis generalibus vacuationibus vtuntur. Sed ipſi, vt mea quidem fert opinio, grauiter falluntur: quandoquidem eiuſmodi remedia in defluxionibus magnis ſuffocatiuis, & ſubitò ſuperuenientibus, commodè admodum & feliciter exhibentur. Natura enim canales ſiue ductus narium dicauit cerebri vacuationi, quam ars ad ipſius imitationem promouet ita, vt aperto & libero tranſitu, curſus ſeroſorum humorum per eandē viam

expedia-

expediatur: & hoc modo reuellantur, ne in partes nobiles inferiores, thoracem nempè & ventriculum illabantur. Eadem remedia vtiliter quoq; vſurpantur aduerſus epilepſias, lethargos, caros, apoplexias, & ſimiles affectus frigidos, vt ſcribit Gal. lib. de inſtrumento odoratus, & deinde Oribaſ. lib. 10. cap. 3.

Eorundem quoque vſus felici ſucceſſu comperitur in vteri ſuffocatione, partu difficili, & ſecundinæ retentione: ſicut teſtes ſunt Hippocr. & Gal. lib. 5. aphoriſ. aphor. 31. & 35.

Caputpurgia, ſiue errhina enumerata, non tantum purgant, & euacuant cerebrum, ſed ſunt nonnulla alia, quæ conducunt etiam ad calidam eiuſdem intemperiem tollendam, ad narium hæmorrhagiam, ſiue ſanguinis ſtillicidium ſiſtendum: ad humores acres exulcerationi gignendæ aptos, contemperandos: ad narium fœtorem, & ipſum etiam polypum ibidem productum, abſque dolore conſumendum. Sed de huius generis cunctis remedijs ſpecificis deinceps in tertia huius Pharmacopœæ lectione fuſius agemus, quò lectorem amandamus.

De Apophlegmatiſmis, & Eclegmatis.

CAP. XIX.

ORdinis noſtri ratio poſtulat, vt particularibus cerebri purgationibus, quæ per nares procurantur abſolutis: nunc de præſidijs, ad particularem quoque tam cerebri, quàm thoracis vacuationem accommodatis, & per os exhibendis, tractemus.

Horum medicamentorum alia dicuntur apophlegmatiſmi, quos priuatim & breuiter tantùm perſtringemus: non enim in iiſdem multa explicanda videntur.

Eſt igitur apophlegmatiſmus, vt nominis ratio, & etymologia indicat, Galenuſq. li. 2. cap. 2. ſecundum locos docet, remedium, quod trahit, & vacuat pituitam, & ſeroſum humorem in cerebro collectum, idque maſticando; Vnde quidam idem barbaro vocabulo vocant maſticatorium.

Horum porrò maſticatoriorum alia minus, alia magis attrahunt humores.

Suntque vel ſimplicia, vel compoſita.

Maſticatoria ſimplicia, & minus attrahentia ſunt maſtiche ſola, ſiue folia ſaluiæ, aut lauri manè maſticanda, & in ore probè agitanda.

Vel cum maſtiche pyrethrum miſcetur, vt ſequitur.

℞ *Maſtiches*
Pyrethri ana vnc. ſem.

Adiecta cera fingantur morſuli auellanæ magnitudinis, quæ manducentur, ſemper expuendo per horam dimidiam: idque per quatuor aut plures dies.

Fortiora & compoſita ſunt, quæ ſequuntur.

℞ *Sem. Staphiſagriæ*
Erucæ
Sinapis ana drach. 2.
Pulu. Flor. betonicæ
Hyſſopi ana ſcrup. 1.
Salis ammoniaci drach. ſem.
Pyrethri drach. 1.
Maſtiches
Et Ceræ q. ſ.

Fiant trochiſci formæ fabæ ſimiles, aut paruæ auellanæ, ex quibus vnus teneatur in ore leniter maſticando, & continuo ſaliuam expuendo, idque manè ieiuno ventriculo: mirum in modum ſputum prouocat & cerebrum ab excrementis humidioribus expurgat, & eſt ad vertiginem & epilepſiam ſingulare præſidium.

Maſticatorium diuulſorium ad paralyſim.

Rec. Diatragacanthi calidi dr. 2.
Maſtiches vnc. ſem.
Staphis agriæ
Pyrethri
Granorum paradiſi
Zingiberis
Coſti ana drach. 1.
Piperis longi
Garyophyllorum ana ſcrup. 1.
Pulu. Rad. ireos
Turbith gummoſi ana drach. ſem.

Diſſoluantur cum ſyrupo de ſtœchade, & fiat maſticatorium, de quo vtendum, vt ſupra.

Si pro delicatis maſticatorium, quod os calore ſuo minus offendat, componere velis, hac via progredi oportet.

Rec. Rad. pyrethri in oxymelite maceratæ, exſiccatæ, & pul uerizatæ
Staphis agriæ
Sacchari candi ana vnc. ſem.

Excipiantur mucilagine gũmi tragacanthi, & fiat maſticatorium.

Hæc particularia cerebri purgantia, poſt generalem vacuationem demum adminiſtranda ſunt: conferunt ad defluxionum reuulſionem, & potiſſimum iuxta ſententiam Gal. ad omnes ſoporiferos affectus, ad dolorem & grauedinem capitis.

In horum medicamentorum vſu obſeruandum eſt, vt os vtentis, ad ſaliuam attrahendam, ſemiapertum teneatur, & calidioris acriorisque materiæ reliquiæ, quales ex fortiorum vſu plerumque in ore remanere ſolent, tollantur lotione aquæ tepidę, hydromelitis, aceti roſati, aut lactis. Vide de his Orib. lib. 8. Collect. cap. 10.

Præterea ſciendum eſt, vſum eorundem interdictum eſſe iis, quibus inflammatio quædam circa fauces, palatum, aut linguam, aut circa quãlibet oris particulam exorta eſt, vt ſcribit Gal. lib. 3. meth. cap. 11.

Reliquum eſt, vt dicamus de maſticatoriis idoneis ad pulmones, & pectoris regionem vacuandam: quæ quoniam non tam valida attrahendi & purgandi facultate pollent, vt præcedentia, de quibus modo diximus, in numerum purgantium affatim ſumptorum & vſurpatorum referri poſſunt; quandoquidem incidendo, attenuando, detergendo, vel incraſſando irritant naturam, & eidem ſuccurrunt ad reiectandas per ſputum multas ſuperfluitates excrementitias, quæ ipſi infeſtæ ſunt & noxiæ: ac quoniam huiuſmodi eiectiones ſuperfluitatum thoracis, & pulmonum, naturaliter à ſuſ ſi prouocatæ, Galeno ſub particularibus euacuationibus comprehenduntur, remedia etiam arte procurata, ſub eadem claſſe comprehendi poſſe videntur.

Hęc remedia veteribus dicta ſunt arteriaca; recentioribus bechica & eclegmata: Arabibus loch & looch, quod ſenſim lambendo deglutiantur.

Diſtingui poſſunt in duas claſſes, vel in calefacientia, attenuantia, incidentia, detergentia humores frigidos, lentos, viſcidos, & craſſos, qui thoracis cauo continentur: vel in refrigerantia, incraſſantia & lenientia humores calidos, acres & tenues, qui eroſionum & exulcerationum authores exiſtũt. Vtriuſque generis exempla petenda ſunt ex Gal. lib. 7. ſecundum loca. Ex his porrò duobus remediorum generibus componitur vnum tertium, quod inter vtrumque medium obtinet,

atte-

attenuando & incraſſando ſimul: quodque confert tam ad cauſam cō iunctam, quàm antecedentem: ad humorem nempe craſſum, in pulmonibus iam collectum, qui inciden dus, & detergendus eſt: & ad tenuem, per aſperam arteriam in pulmones influētem, qui incraſſandus: quod breuiter exemplis illuſtrandum erit.

Eclegmata ſeu Loch incidentia detergentia ſunt.

Looch e ſucco ſcillæ ſimpl. Gal. compoſ. Meſ.
Looch ſanum & expertum Meſ.
Looch è pino Meſ.
Looch è praſſio Pauli.
Looch de ereuo eiuſdem Pauli.
Looch de carthamo Meſ.

Hæc omnia eclegmata de eorum ſunt genere, quæ fortius attenuant, derterguntque materiam craſſam in thorace, vel pulmonibus contentam. Tuſſientibus, aſthmaticis & difficulter ſpirantibus, ob purulentæ lentæque pituitæ copiam, reſpirationis viam opprimentem, auxiliantur.

Minus incidentia & detergentia ſunt.

Looch paßulatum
Looch de farfara, ſeu tuſſilagine
Looch de caulibus Gordonij
Looch è pulmone vulpis Meſ.

Incraſſantia fortiora ſunt.

Looch è papauere
Diacodion ſimplex Gal.
Diacodion Io. Bapt. Montani.

Horum vſus eſt in omnibus deſtil lationibus è capite in aſperam arteriam, & perpetua tuſſi inſomnium parientibus. Tuſſi quin etiā & gutturis aſperitati a tenui deſtillatione, ſeu catarrho excitata auxiliantur: defluentes enim illos humores inſpiſſant, mitigantque, excretioni præparant: febribus etiam ardentibus, & pectoris inflammationibus interdum exhibentur.

Incraſſantia leniora ſunt.

Looch de pſyllio
Looch de portulaca
Looch ex tragacantha.

Hæc ipſa ad ſputum ſanguinis cō mendantur. Poſteriora duo partim ex rebus adſtringentibus, & ſtipticis compoſita, venarum rupturis conſtringendis, & agglutinandis conueniunt.

Enumeratorum remediorum formulæ, in ipſis authoribus è nobis citatis, & in omnibus Diſpenſatoriis ſiue Antidotariis communibus inquirendæ ſunt. Nobis ſufficiat de noſtris tantum ea inſerere, quæ non vulgaria ſunt, & tamen præclarè con ferunt aſthmaticis, phthiſicis, & aliis pulmonum grauiſſimis & penè incurabilibus affectibus.

Looch de Althea Quercetani.

Recip. Rad. biſmaluæ optimè mū datarum lib. ſem. aut quantum volueris, bulliant in hydromelite communi ad ſufficientem decoctionem: optimè coctæ tundantur, & per ſetaceum traijciantur: de quarum mucagine accipe vnc. ij.

Spec. Diatragacanthi
Diaireos ana drach. 3.
Sacchari candi
Penidiorum ana vnc. ſem.

V 2 *Flor.*

Flor. Sulphuris optimè præparatorum, vt infrà docebimus, drach. 2.
Syrup. capill. Veneris
Tuſſilaginis ana q. ſ.

Omnia reducantur in formam Looch: de quo ſæpius vtendum cũ baculo de liquiritia.

Excellens eſt remedium contra omnem tuſſim inueteratam, ſiue a frigida, ſiue a calida orta ſit cauſa: cõtra aſthma, orthopnœã, & dyſpnœã alioſque pulmonum affectus: vſus quoque eius eſt in maturanda pleuritide, & ſputo proliciendo: ſicuti horum præcipua curatio per anacatharſim inſtituenda.

Looch paſſularum Quercet.

℞. *Rad. Tuſſilaginis*
Liquiritiæ ana vnc. i.
Rad. Enulæ campanæ vnc. ſem.
Scabioſæ
Herb. Capill.
Hyſſopi ana m. i.
Flor. Tuſſilaginis
Violarum
Bugloſſæ
Nymphcæ ana p. 2.
Sem. Aniſi drach. 6.

Coquantur in hydromelite ſimplici: de colatura clarificata cape li. 4. in quibus decoque

Paſſularum purgatar. à vinaceis lib. ſem.
Iuiubarum
Sebeſt. ana vnc. 2.

Coquantur ad medietatis cõſumptionem: dein quam optimè prælo exprimantur, & addendo

Sacchari candi
Penidiorum ana vnc. 4.

Coquantur ad mellitam conſiſtẽtiam: cui adde

Flor. ſulphuris vnc. ſem.

Miſce: fiat Looch.

Ad enumeratos pulmonum affectus, vtraq; hæc looch plerumq; offerre ſoleo: de quibus vtendum præcipio manè, à prandio circiter quartam horam ſomni, & noctu primis vigiliis. Præſtantiſſima medicamina ſunt ad illa, vt diximus, mala. Nullis enim laudibus ſatis prædicari poſſunt flores ſulphuris, quos addimus, vtpotè qui verum pulmonum balſamum ſunt, vt alibi in ſcriptis noſtris iam diximus.

Ex commemoratis floribus ſulphuris, cũ ſolo butyro, quadam mucagine ſem. citoniorum, biſmaluæ, aut lini permixtis, addendo quendã ſyrup. capilli veneris, violarum, roris ſolis, aut tuſſilaginis, ad eoſdem vſus, vt ſuprà, bechicum ſiue looch parabis excellentiſſimum.

Ad phthiſim, & exulceratos ſiue purulentos pulmonũ affectus, looch aliud paratu facilimum confici poteſt, quod potentiſſimum & ſummũ eſſe auxiliũ ſæpenumerò in plurib. optimo cũ ſucceſſu expertus ſum.

℞. *Syrup. de ſucco hederæ terreſtris, noſtræ deſcriptionis vnc. 2.*
Flor. Sulphuris q. ſ. ad reducenda omnia in looch.

De quo Empyicis exhibe quater in de, idque ad dies pluſculos, & mira præſtabis. Multos profectò deſperatos & incurabiles ęgrotos iam proclamatos, hoc eodem reſtituimus remedio.

Ad enarrati hederæ terreſtris ſyrupi vncias duas admiſcere poteris guttulas quatuor, vel ſex rubini noſtri ſulphuris, cuius deſcriptio extat in noſtra Pharmacopœa Spagyrica, multis ab hinc annis a nobis edita: ex qua mixtione, medicina ſecurior & promptior in agendo, aduerſus eoſdem affectus euadet.

Eodem

Eodem modo balſamum, butyrum, lac dulce aut cremor ſulphuris: cum quodam ſyrupo mixta, aut per ſe exhibita, iiſdem affectibus ſingulari & ſpecifica proprietate proſunt: quorum omnium præparationẽ paulo poſt docebimus. Sulphur enim ritè præparatum verum eſt pulmonũ balſamum, verum bechicum, verum looch ſanum & expertum omnibus pulmonum affectibus aptum & ſalutare: quod admirandis ſuis virtutibus, & effectibus, Looch illi ſano, & ceteris omnibus, quotquot ſunt bechica vulgaria, longè præferendũ eſt.

De Confectionibus aromaticis, ſeu ſpeciebus, aut pulueribus roborantibus, tabellis, & trochiſcis.

CAP. XX.

SAtis abundè hactenus tractatum eſt de præparantibus, purgantibus, ſeu vacuantibus, nec non de reuellentibus, & deriuantibus remedijs: ordinis ratio expoſcit, vt nunc dicamus de ijs, quæ facultatibus partium nobilium, animalibus nempè, vitalibus, & nutritioni dicatis, roborandis ſiue confortandis apta & idonea ſunt: nec non de iis, quæ afflictarum partium malignam qualitatem ſiue intemperiem corrigunt, & varijs earundem ſymptomatibus ſiue accidentibus præter naturam ſuccurrunt ac opitulantur. His autem curationum indicationibus diuerſa inſeruiunt medicamentorum genera, veluti ſunt,

1. *Confectiones aromaticæ, ſpecies, ſiue pulueres cordiales.*
2. *Trochiſci.*
3. *Tabellæ.*
4. *Opiatæ.*
5. *Condita.*
6. *Conſeruæ.*
7. *Omnis generis antidoti.*

Vt igitur primæ ſectioni noſtræ Pharmacopœę colophonem, ſiue finem imponamus: de his tantũ enarratis remediorum generibus, quæq; ex ijs maximè neceſſaria videntur, ſiue ad vulgarem normam, ſiue per chymicũ artificium ſint præparata, adhuc nobis dicendum reſtat: exordio ſumpto à Confectionibus aromaticis, quarum aliæ calidæ ſunt, aliæ frigidæ, aliæ temperatæ.

Calidæ ſunt:
- *Aromaticum Garyophyllatum Meſ.*
- *Aromaticum roſatum Gabrielis*
- *Diamargarit. cal. Auicennę*
- *Lætificans Rhaſis*
- *Diambra Meſ.*
- *Diamoſchũ dulce Meſ.*
- *Cõfectio cordialis Alexandr. Bened.*
- *& Conf. cord. deſcripta à Fuchſ. 2. compoſ. medic. ſect. 4.*
- *Diacalamentum Gal.*
- *Diacinnamomũ Meſ.*
- *Dianthos Nicol.*
- *Diagalanga Meſ.*
- *Diahyſſopum Meſ.*
- *Diairis Nicol.*
- *Diatrionpipereon Meſ.*
- *Diacuminum Nicol.*
- *Diapraſſium Nicol.*
- *Diaxyloaloes Meſ.*
- *Roſata nouella.*

Frigidæ:
- *Diamargarit. frigid.*
- *Diatragacant. frigid.*
- *Diapenidium*

Temperatæ:
- *Diatriaſantalum*
- *Diarrhodon Abbatis*
- *Diacurcuma*
- *Dialacca maior*

Hæ

Hæ ſunt confectiones aromaticæ,quæ maximè in vſu eſſe ſolent, quarum compoſitionum formulæ adeo ſunt communes, vt in omnibus Diſpenſatoriis deſcriptæ reperiantur. Nobis hic ſatis erit, ſingularum tantum proprietates & facultates ordine explicare: vbi videre licebit, alias peculiariter conuenire capitis affectibus: alias pulmonum & thoracis, ventriculi, hepatis, lienis, renum, vteri, aliarumque corporis humani partium morbis.

Aromaticum garyophyllatum præcipuum, & ſingulare roborans eſt cordis & ventriculi: confert ad nauſeam & vomitum: partes nutritioni famulantes à putredine præſeruat, & ventos flatuſque mirificè diſſipat.

Aromaticum roſatum auxiliatur imbecillitati ventriculi, iuuat concoctionem, ſtimulat appetitum & in primis iis aptum eſt, quibus ex longo quodam morbo calor naturalis ſa befactatus,etiamnum poſt morbum euictum langueſcit;

Diamargaritum calidum Auicennæ vtile perhibetur aduerſus omnes lipothymias, ſyncopes,& cordis deliquia, & breuiter omnes vires collapſas reparat & inſtaurat; prodeſt ſuffocationi matricis, aſthmaticis, tabidis: ad cruditates item & imbecillitates uentriculi conducit.

Electuarium lætificans Rhaſis valet ad palpitationem cordis: ad omnes melancholiæ hypochondriacæ ſpecies,& quia lætitiam, & hilaritatem adfert,lætificans appellatum eſt Falluntur autem ij,qui huius deſcriptionis authorem Galenum fuiſſe opinantur, & idcirco id nominant lætificans Galeni.ſicut alibi quoque monuimus.

Diambra, & Diamoſchum dulce, vtraque à Meſuæo deſcripta, item conf. cordiales tum Alexandr. Bened. tum Fuchſii inter pulueres & confectiones, cordi ſunt omnium maxime amicæ & ſalutares, & iiſdem ferè affectibus,ac energiis prædita; laudantur aduerſus peſtilentes omnes affectus, frigidoſque cerebri morbos, paralyſes, vertigines, epilepſias, conuulſiones, melancholias: recreant inſuper & inſtaurant facultatem maximè vitalem, roborantque ventriculum, aliaſque partes nutritioni ancillantes.

Diacalamentum Galeni conducit omnibus thoracis & ventriculi affectibus, à cruditatibus, & cauſa frigida ortis: mirum in modum attenuat omnes craſſos & tartareos humores: diſſipat omnes ventos: ſuccurrit febre quartana laborantibus: tandemque menſes & vrinam mouet.

Diacinnamomum Meſuæi, Dianthos Nic.& Diagalanga Meſuæi ſunt compoſitiones, quæ ob ſingularem conſenſum iiſdem vſibus adaptantur, omnibus nempe frigidis inſeruiunt affectionibus, intemperiei cerebri,ventriculi,& cæterarum nutritionis partium; concoctionem iuuant; cardiacis item & cordis deliquiis ſubueniunt: & vires exhauſtas mirificè reficiunt.

Diahyſſopum Meſuæi, Diatragacanthum calidum Nicol. & Diairis Salomonis Nicolai, magna quoque compoſitionis ſocietate inuicem cõueniunt: omnibus etiam pulmonum affectibus, ab humoribus frigidis & viſcoſis ſubortis opem ferunt, qualis aſthmatum & tuſſium inueteratarum conditio plerumque eſſe ſolet.

Diazingiber Nicolai, & diatrion. pipereon Meſuæi,cruditatibus,ventis,& imbecillitatibus ventriculi opitulantur: attenuant & incidunt humores mucilaginoſos, tunicis ventriculi adhæreſcentes,altiuſque radices agentes: Vnde feliciter in febri quartana,poſt generales euacuationes,præſcribuntur.

Diacu-

Diacuminum & Dianiſum Nicolai & Meſuæi, eiuſdem ambo compoſitionis ferè, flatibus ventriculi, à craſſis & pituitoſis humoribus procreatis, diſcutiendis aptiſsima ſunt.

Diathamarum Nicolai, aſthmaticis, tuſsientibus, & anheloſis: renumque porrò imbecillitati optime conuenit.

Diapraſsium Nicolai, peculiariter inſeruit ad omnes defluxiones tuſsim excitantes: ad omnia item aſthmata & dyſpnœas.

Diaxyloaloes Meſuæi exhibetur ad quævis ventriculi incommoda à cruditate pronata: quinetiam illud idoneum eſt ad vermes & corruptos humores ex eodem expellendos, digeſtionem iuuat, & hominis animum exhilarat.

Roſata nouella Nicolai facultatem habet vomitum inhibendi: confert etiam ad imbecillitates ventriculi, & lipothymias ſiue cordis deliquia, & vires debiles, à diuturno morbo contractas, in ſolidum inſtaurat.

Diamargaritum Frigidum Nicolai in omnibus febribus ardentibus & peſtilentibus, ad cor & facultatem vitalem recreandam, ſummoperè commendatur.

Diapenidium & diatragacanthũ à Nicolao deſcripta, ad omnes calidos & acres pulmonum affectus, ad tuſsim ab humore ſalſo & ſeroſo prouocatam, ad anacatharſim, & expectorationem pleuriticis & peripneumonicis promouendam, commode offeruntur.

Diatriaſantalum & diarrhodon Abbatis idonea ſunt ad omnes viſcerum nutritioni inſeruientium, intemperies calidas contemperandas: conducunt ictero, oppilationi hepatis & lienis: aliiſque calidis eorundem viſcerum affectibus, quæ ſimul etiam vna eademque opera corroborant.

Dialacca maior & diacurcuma ſiue diacrocum Meſuæi ſimiles habẽt proprietates, ſicut & eorundem deſcriptiones parum à ſe inuicẽ differunt: in frigidis partiũ nutritioni dicatarum intemperiebus, ad earundẽ obſtructiones & durities reſerandas exhibentur: vbi eadem opera ſimul roborant hepar, & lienem, & idcirco omnibus cachexijs & hydropiſibus proſunt; non parum etiam ad vrinam proliciendam apta ſunt.

Hactenus de viribus & proprietatibus enumeratorum puluerum ſat dictum: quorum deſcriptionum formulæ petendæ ſunt ex Antidotarijs, in quibus omnes ex veterum ſcriptis translatæ & congeſtæ reperiuntur. Non enim operæ pretium me feciſſe arbitror, ſi in illis denuo huc transſcribendis deſudauero: Verum tamen ſicut ſupra pulueres quoſdã purgantes, qui non ſunt vulgares, deſcripſimus, ita hic opus noſtrum decorare placet confectionibus, ſiue pulueribus quibuſdam cordialibus ſpecificis ad plures affectus, qui vel noſtræ ſunt deſcriptionis, vel aliundè nobis à doctis viris communicati, multaque experientia comprobati, & digni qui in lucem publicam prodeant.

Tragea ad frigidos omnes capitis affectus.

Recip. Pulu: Rad. acori drac. **6.**
Coralli præparati drach. 2.
Pulu. Florum calendulæ
Betonicæ
Stœchados
Anthos ana ſcrup. 2.
Coriandri præparati
Nucis moſchatæ
Cinnamomi ana vnc. ſem.
Sem. Aniſi
Fœniculi dulcis.
Pœoniæ

Sile-

Sileris montani ana drach.3.
Cardamomi
Garyophyllorum ana drach.1
Sacchar.anthoſati q.ſuff.

Vt fiat puluis guſtui gratus: doſis ſemicochleare argenteum, manè.

Qui ob cerebrum plus æquo humidum & nubiloſum plerumque exiſtunt torpidi, ſegnes & obliuioſi: qui porrò apoplexiæ, paralyſi, & ſoporiferis alijs affectibus ſunt obnoxii: præmiſſa purgatione cum pilulis cephalicis & congruis, ſingulis matutinis, vtantur prædicto puluere, id que ad dies plures, & non exiguum mali leuamen percipient.

Tragema capitale Langij contra vertiginem & apoplexiam.

Recip. Maioranæ
Betonicæ
Saluiæ
Roſmarini
Lauendulæ
Meliſſæ
Stæchados ana ſcrup.1.
Nucis moſchatæ
Cinnamomi
Coriandri præp. ana drach.3.
Cubebarum
Cardamomi.
Galangæ
Piperis longi
Sem. Gallitrici
Gran. Pæoniæ ana drach.1.
Garyophyllorum
Macis
Zedoariæ
Zingiberis
Fœniculi
Carpobalſami
Xyloaloes ana drach.ſem.
Sacchari libr.1. miſce: fiat pulnis.

Tragema ad vertiginem expertum Cratonis.

Recip. Cinabrij non factitij, ſed mineralis veri vnc.ſem.
Coralli rubri præparati
Margaritarum præparatarum ana ſcrup.v.
Croci ſcrup.1.
Fol. auri num.15.

Omnia terantur ſubtiliſſimè ſupra marmor; & miſceantur: doſis gr.10.12.vel 16.cum aqua lilij conuall. pronocat ſudores. Excellens eſt, & multo vſu comprobatum remedium contra vertiginem.

Ad eundem affectum remedium paratu facilimum occurrit, cuius vſu vit quidam magnæ authoritatis, & de tota Gallia perquam optimè meritus, à graui quadam vertigine ſcotomatica feliciter reſtitutus fuit; paratur autem ex ſtercore pauonis maſculi, pro maribus, quod ſiccandum & pulueriżandum eſt: dein maceretur de eo drachma vna per noctem integram in vino albo: omnia per linteum traiecta, exhibeâtur vertiginoſo, idque continenter à nouilunio vſque ad plenilunium, aut etiam amplius, ſi opus fuerit. Huius remedij author eſt quidam ruſticus, qui ex hac cura ſingularem laudem & honorem præ multis aliis clariſſimis Medicis reportauit. Vnde colligere licet, medicinæ perfectionem tam exquiſitam non eſſe, quin in ea indies quid addiſcere, vel a minimo & abiectiſſimo quouis homine opus habeamus.

Tra-

Tragea antepileptica Quercetani.

℞. *Eſſentiæ corallorum*
Margaritarum ana ſcrup.4.
Vngulæ Alcis veræ
Vnicornu ana drach.ſem.
Salis cranij humani drach. 1. ſem.
Pulu.Flor.liliorum conuall.
Calendulæ
Tiliæ arboris
Anthos ana ſcrup.1.ſem.
Sem.Pæoniæ
Rutæ
Viſci querni ana ſcrup.2.
Lapidis bezoardici veri
Ambræ griſeæ ana ſcrup.1.
Cinnamomi
Cardamomi
Ligni aloes ana drach.1.
Camphoræ ſcrup.ſem.
Sacchari anthoſati q.ſuff.

Epilepticus, poſt generalem & cõgruentem vacuationem, huius trageæ capiat ſemicochlear, continuando per integrum menſem: qua ſumpta, ſtatim vnam atque alteram vnciam noſtræ aquæ antepilepticæ, ſupra in capite Decoctorum deſcriptæ ſuperbibat: moxque ſudet, & in ceteris bona victus ratione vtatur.

Tragea ad omnes pectoris affectus.

℞. *Spec. Diaireos*
Diatragacanthi frigidi ana drach.1.ſem.
Pulu. Rad.vngulæ caballinæ
Summitatum hyſſopi
Sem.Vrticæ ana ſcrup.4.
Pulmonis vulpis præparati drach.ſem.
Flor.Sulphuris optimè præparatorum drach.1.ſem.
Eſſentiæ margaritarum
Corallij ſana drach.1.
Sacchari violati q.ſuff.

Miſce fiat puluis, vel ſi velis elect. per tab. concinnabis.

Excellentiſſimus eſt puluis aduerſus omnes pulmonum affectus, & ipſum etiam aſthma, & ſpirandi difficultatem: efficax eſt præterea ad tuſſim inueteratam, & ipſam etiam phthiſim, ac vlcera pulmonum.

Tragea antipleuritica.

℞. *Salis prunellæ (quem anodynum minerale vocant veri Chymici) drach.2.*
Pulu.Flor.papaueris rheadis
Coralli rubri ana drach.1.
Sacchari violati vnc.ſem.

Reducantur in puluerem: doſis drach. 2. ſuperbibendo parum aquæ papaueris rheadis, vel cardui benedicti. Singulare remedium ad pleuriſim, cuius eximios effectus ipſis oculis multoties vidi.

Puluis ad omnes ventriculi affectus mirabilis.

℞. *Rad.Aronis præparatæ, vt docebitur, vnc.2.*
Pulu.Rad.Acori vulgi
Pimpinellæ ana vnc.1.
Oculorum cancri vnc.ſem.
Cinnamomi drach.3.
Salis abſynthij,
Et Iuniperi ana drach.1.
Sacchari roſati q.ſuff.

Conficiatur puluis guſtui gratus.

CAVTIO.

Tanta eſt ventriculi affinitas & cõſpiratio cum reliquis totius corporis partibus, vt ex eius vel minimo errore ceteræ particulæ ſtatim in cõſenſum trahantur, & ita infinita propemodum mala procreentur: hinc vitiorum ventriculi medela complectitur ſimul plurium aliorum affectuum medicationem. Occaſionem horum, quæ dico, mihi præbet admiranda huius pulueris efficacia: qui licet paratu ſit facilimus, nec ex numeroſa ingredientium, aut aromatum multitudine præparetur: exhibetur tamen non tantum ad ventriculum corroborandum, cui propriè conuenit, ſed etiam ad capitis affectus, ad hemicranias acutiſſimas, vertiginem melancholiam hypochondriacam, cachexiam, & ſimiles affectus. Ad calculum quoque & febrem quartanam porrigitur: habet enim facultatem deoppilandi hepar, lienem & totum meſenterium, & diſſoluendi, & liquefaciendi tartarum glutinoſum, qui plurimorum morborum cauſa exiſtit: cui negotio peculiariter inſeruit ſal pungens, & piperinum, quem Aronis radix, quæ huius medicamenti baſis eſt, & fundamẽtum, acredine & mordacitate ſua ſatis repræſentat. Id mihi communicatum fuit à D. BircKmanno Medico excellentiſſimo, cuius iam honorificam alibi mentionem fecimus. Is ſingulis annis parabat huius pulueris plus quam ſexaginta, aut octuaginta libras; tanti eum faciebat ad medicinæ vſum, vt & eidem locum daret inter ſecreta ſua medica, quorum ſumma abundantia is, tanquam vnus primariorum Medicorum ſui ſæculi, diffluebat.

Melanchol. Hypochond.

Pulu. D. BircKmani.

Præparatio radicis Aronis.

Colligenda eſt hæc radix, dum vix inter dumeta germinare incipit, ac antequam eius virtus in folia ſe diſpergat, mundanda optimè, & lauanda: Poſtea in orbiculos diſſecta infundatur cum vino albo, & maceretur in loco frigido per 24. horas: vino duobus digitis tranſuerſis ſupernatante: enumeratis horis elapſis, effundatur vinum, & ſeparetur per inclinationem: & rurſus affundatur nouum vinum album, reperita adhuc maceratione eadem per 12. horas, vt nimia acrimonia & vis pungens eiuſdem ſalis aronici mitigetur, quę aliàs tangentis manibus bullas, ſiue puſtulas inducit, eaſque exulcerat. Sed in eo tamen acri ſale latet vis illa diſſoluens, quæ vero artificio inde eruenda eſt, hoc eſt adeò edulcanda eſt, vt amplius linguam non pungat acrius, ac ipſum piper, citra vllam exulcerationem: idque ex guſtu facilè percipitur. Radix itaque poſt macerationem reſiccetur ad ignem lentum in furno videlicet, in quo panificia modo cocta fuerint; dein reducatur in puluerem ad eundem vſum, vt ſupra.

Vt eximiæ huius radicis virtutes clarius patefiant, obiter tantum hic addo, ex ea mundata, & in rotulas, citra cultrum tamen ferreum, diſſecta, & in vmbra reſiccata, ne quid de ſale eiuſdem pereat, puluerem confici, qui verus domitor & expulſor eſt veneni arſenicalis cancri, ſi præſertim ipſi parum arſenici fixi admiſceatur. De quo fuſius dicetur in ſecunda ſectione huius operis, vbi de ternis remediis tractabimus.

Tragea ad affectus hepatis.

℞. *Coralli rubri præp.*
Spodij
Spec. Diatragacanthi ana drach. 2.
Pulueris hepaticæ
Sem. Acetoſæ

Fer-

Portulacæ
Berberis ana drach. 1.
Croci martis optime præparati drach. 2. ſem.
Croci ex oleo ſulphuris purati, vt docebitur, ſcrup. 2.
Conſeruę è roſis ſiccis. vel ſacchari roſati q. libuerit.

Miſce: fiat puluis: doſis drach. 1.

Hic puluis admirabilis eſt contra omnes obſtructiones, imbecillitates & intemperies hepatis, cui priſtinum robur reparat: ſingularis porrò aduerſus omnes fluxus hepaticos, & dyſentericos: nec vix vllum præterea contra cachexias, hydropiſes, ictetos præſtantius reperitur remedium: ſumpto puluere, poſt horam bibendum eſt iuſculum.

Nos infra capite de extractis docebimus quoque chymicas aliquot præparationes, inter quas dabimus tum croci martis, tum croci, olei acidi ſulphuris, præparandi modum, nempe dictum oleum in puluerem & crocum conuertendi, qui verum crocum martis repræſentabit: at illius vires multo ſuperabit interuallo.

Quemadmodum ſupra contra vertiginem facillimam pulueris ex ſtercore pauonis præparationem tradidimus: eodem modo quoq; alios pulueres ex aliorum animalium excrementis præparandos hic in medium proferemus, qui pluribus diuerſis affectibus erunt idonei & aptiſſimi. Hæc quidem remedia, quantumuis facili & ſimplici artificio, vel à quovis idiota parari queunt multo tamen certioribus & præſtantioribus effectis ſeſe produnt, in pluribus curandis morbis, quam varij illi pulueres aromatici, qui iuxta longas & tædioſas receptarum, vt vocant, deſcriptiones, ſcrupuloſè nimis fabrefacti, in theculis deauratis ad pompam potius, quam ad verum aliquem vſum adſeruantur.

Tragea ad icterum.

Horum remediorum vnum paratur ex anſerculi, qui veris tempore herbis paſcitur, ſtercore ſeu excremento; hoc collectum, & in ſole vel alio loco moderatè calido exſiccatum, pulueriżandum eſt: de quo puluere exhibeatur drach. ſem. vel drac. 1. ſi malum inueteratum fuerit, vel per ſe, vel cum vino albo. Non eſt morbus aurigino ſus, quin hoc medicamine perfectè eradicetur, & euellatur; idque in tertia vel quarta eiuſdem exhibitione; huic pulueri addere poteris cinnamomi & ſacchari ad libitum.

Ab idem.

Summum & certiſſimum ad eandem icteritiam medicamentum eſt pullorum gallinaceorum. vel gallinarum excrementum album, ſeorſim collectum: de cuius puluere manc exhibe drach. ſem. & continuando 4. vel 5. matutinis mira percipies. Idem puluis ſumitur ad calculi contritionem, & expulſionem, & vrinæ ſuppreſſionem.

CAVTIO.

Nullus hic miretur ſummos, nec incertos effectus, quos eiuſmodi auium, aliorumque animalium excrementa, in prædictis morbis edomandis oſtentant. Excrementa enim horum aereorum animalium, quorum natura eſt calidiſſima, tota ſunt nitro ſulphurea, cuiuſmodi quoque eſt columbarum ſtercus, è quo copioſa nitri quantitas educitur, ſicuti alibi notauimus. Vnde ennarrata hæc excrementa mirificam habent incidendi, attenuandi, & diſſoluendi facultatem, vireſque ſimplicium, quibus animalia illa nu-

triuntur, reſeruant, quæ in quintas quaſi eſſentias, per digeſtionem, & concoctionem, in horum aereorum animalium ventribus conuertuntur: hinc tam efficaci operandi energia, ad plures & diuerſos morbos exſcindendos, excellunt. Camillus à Camillis, Medicus Genuenſis celeberrimus, cuius anteà à nobis facta fuit mentio, aſſerebat, coturnicum helleboro veſcentium (quod ipſis, vt quidam ſcribunt, in alimentum cedit) excrementa ſingulari proprietate quadam conferre epilepſijs, quod tamen ipſe non expertus ſum, ſed hiſce in medium allatis, tantum alijs politiori & exquiſitiori ingenio præditis, occaſionem prębere volo. vt natura & conditione ſingulorum alimentorum, quibus & Pauones & Anſerculi & Gallinæ paſcuntur & nutriuntur: philoſophica & acuta meditatione penitius examinatis, & cognitis tantorum effectuum ab his excremẽtis productorum cauſam & rationem facilius comprehendant.

Tragea ſplenetica.

Rec. Pulueris rad. aronis, vt ſupra, præparatæ, vnc. ſem.
Carpobalſami
Xylobalſami
Zedoariæ ana dra. I.
Pulu. Florum geniſtæ
Sem. Naſturtij
Erucæ
Cardui benedicti
Fœniculi
Aniſi ana dra. I. ſem.
Garyophyllorum
Zingiberis
Cubebarum ana drac. ſem.
Cinnamomi drach. I.
Salis fraxini
Tamariſci
Ceterach ana ſcrup. 4.
Sacchari anthoſati ad pondus omnium.

Miſce: fiat puluis. Doſis duo cochlearia argentea, conducit ad obſtructiones, & ſcirrhoſas durities lienis, & ceteros affectus inde promanantes.

Tragea antinephritica, & ad colicam paſſionem.

Rec. Tunicæ interioris ventriculi gallinæ, & ſtercoris albi eiuſdem ana vnc. ſem.
Pulueris pelliculæ interioris, quæ in putaminibus ouorum reperitur drach. 2. ſem.
Herniariæ
Cinamomi ana ſcrup. 4.
Nucleorũ meſpillorũ drac. 2.
Sem. Aniſi
Fœniculi ana drach. I.

Reducantur in puluerem tenuiſſimũ, & miſceãtur: doſis dr. ſem. vel drac. I. ad ſummum cum vino albo.

Certiores & multò efficaciores huius pulueris effectus percipies in atterendo & expellendo calculo, ijs quos alij plures de milio ſolis ſimpl. ſpeciebus electuarij lithontribon Iuſtini, de cicadis, de lepore combuſto, & ſimiles vulgares ad calculum comminuendum vſurpari prodere ſolent. Nos deſcripſimus quidem alibi, in conſilio noſtro de calculo varios pulueres antinephriticos; ſed præcedẽti huic præ alijs tribuimus præſtantiæ palmam.

Tragica hyſterica.

Rec. Caſſiæ ligneæ
Calami aromatici ana vnc. ſem.
Sem. Agni caſti.

Paſti

Paſtinacæ
Rutæ
Pæoniæ
Aniſi
Fœniculi ana drach.2.
Cardamomi
Macis
Cinnamomi
Garyophyllorum ana drach.1
Fœculæ bryoniæ drac.1.ſem.
Sacchari authoſati ad pondus omnium.

Miſce: fiat puluis. Doſis dr.1.ſem. Prodeſt albo mulierum fluori, & vteri ſuffocationi.

Solum ſemen paſtinacæ domeſticæ exſiccatum puluerizatum, & ad drach.ſem. cum pauco vino, vel quadam aqua congrua hyſterica, exhibitum, peculiare quoque eſt & ſpecificum medicamentum ad eandem vteri ſuffocationem.

Tragea granorum Actes ad dyſenteriam.

Exprimatur ſuccus baccarũ ſambuci maturatum, tempore videlicet autumni. Ex quo ſucco & farina ſecalina, conficiatur paſta, ſiue maſſa optimè elaborata, ex qua formentur exigui panes, qui in furno ad biſcocti duritiem coquantur, adeo, vt in puluerem tenuiſſimum redigi queant: qui puluis cum eodem ſucco iterum imbibatur, omniaque denuo reducantur in paſtam, quę in biſcocti forma coquatur in furno; idque tertio repetatur. Poſtremò omnibus probe coctis, & reſiccatis fiat puluis ſubtiliſſimus, qui longiſſimo tempore adſeruabitur: Specificum eſt arcanum aduerſus dyſenterias. De eo accipe drach.1. & nucis moſchatæ tantundem, mixtis ſimul omnibus cum ouo parum cocto incorporentur: & ſic omnia ſorbenda exhibeantur, vel miſceantur cum aquæ noſtræ dyſentericæ ſupra deſcriptæ ſuff. quantitate, & propinentur.

Hoc remedium appellamus trageam granorum actes, quo nomine vocabat is, qui id nobis communicauit; nempe D. Volffius vir doctiſſimus, inclytæ Academiæ Marpurgẽſis Profeſſor celeberrimus, & illuſtriſſimi Principis Landgrauij Haſſiæ Medicus ordinarius, cui, ſicut & alijs duob. eiuſdem collegis, D. nimirum Molano, & D. Hartmanno viris celeberrimis & Medicis quoque ordinarijs, eiuſdem illuſtriſſimi Principis, adhuc alia plura medica ſecreta, rara & præclara accepta ferimus; quorum auctoritate huic operi noſtro maiorem gratiam & ornamentum conciliare voluimus, idque ob ſummam illorum erga me beneuolentiam & ſingularem fraternumque viciſſim meum erga eoſdem affectum.

Tragea ad bronchocelem.

Rec. Spongiarum, vel excreſcentiarum ſpongioſarũ, quales in cynosbatis naſci ſolent vnc.2.

Hæ ſpongiæ ſimul reducantur in cineres, vt artis eſt.

Rec. Cinerum harum ſpongiarũ vnc.1.
Cinerum chartæ leucophea cõbuſtæ drach.2.
Cinnamomi vnc.ſem.
Coralli rubri puluerizati drach.1.ſem.

Miſce omnia inuicem, & fiat puluis. Certiſſimum & præſtantiſſimũ eſt remedium ad bronchocelem, & licet hoc malum commune ſit tantum certorum locorum incolis, vt Morianis in montibus Sabaudiæ habitantibus: nihilominus tamen & plures alibi reperiuntur, puellæ præſertim, quas, moleſtus ille gutturis tumor plane deformes red- *Gutturis tumor.*

reddit;quibus hoc ſolo remedio, tanquam optimè comprobato,indubiè ſubueniri poteſt: vnde illud nolui, publicæ vtilitatis ergo,reticere.

Modus vtendi eſt, vt enarratum puluerem ad vnc.j. ſem. vel vnc.2. vel amplius,ſi velis, iniicias in lagenam,vino albo repletam, & ad dies duos vel tres maceres, antequam eo vtaris. Eligat autem æger tempus plenilunij,& quando luna decreſcere incipit,de dicto vino bibat vnc.2. vel tres, ſingulis matutinis continuando,donec luna amplius non decreſcat,ſed creſcere incipiat.Vbi deſiſtendum,vſque ad alterum plenilunium,& luna decreſcente vini iſtius vſus iterum per 15. dies repetendus eſt, ſi fortè prima vice non integrè curatus eſſet.Et ſicut luna decreſcit, ita tumor paulatim de die in diem imminuetur,& abſumetur.

Puluis ad omnes herniæ ſpecies, & ipſam enterocelem.

℞ *Pulu.rad. conſolidæ maioris vnc.ſem.*
Pulueris herniariæ vnc.1.
Pulu.Spongiarum cynosbatis adnaſcentium drach.3.
Eſſentiæ corallij
Eſſentiæ perlarum ana drac.2 ſem.
Magiſterij lapidis hæmatitis ſcrup.4.
Spodij
Terræ ſigillatæ ana drach.2.
Cinnamomi
Fœniculi dulcis ana drach.i.
Sacchari roſati ad lubitum, fiat puluis.

De quo vtatur hernioſus manè ad pluſculos dies: non neglectis interim perpetuis & commodis ligamentis,ac præſertim balſamo dia Kibric.noſtro, ſummè igneo exſiccante,ac partes membranoſas præhumidas & relaxatas contrahente.

CAVTIO.

Hoc puluere multis experimentis comprobato,graues admodum hernię ſępe numerò ſanatę ſunt. Communicatus eſt mihi a D. Genandio viro celeberrimo,& Medico Ducis Sabaudiæ primario. Herniaria, quæ præcipuis huius pulueris ingredientibus annumeratur, non citra rationem ita appellata fuit;eximios enim & ſingulares effectus in hiſce abigendis malis prodit. Idem Genandius cum cibo quoque offerebat eiuſdem herniariæ puluerem, ipſiq; pani admiſceant.Eadem herba conducit etiam ad calculum.

Poſſemus quidem in Pharmacopœæ noſtræ decorationem,huius generis plura hic introducere remedia ſed beneuolus lector contentus erit his hactenus enarratis trageis, ſiue puluenbus roborantibus, & ad plures affectus comparatis,quos priſcorum confectionum aromaticarum catalogo annexos æqui bonique con ſulet.

Vt enumerati puluerес aromatici necnon alij,guſtui fiant gratiores,in electuaria ſolida,vel tabellas, vt vocant,effinguntur;idq; cum ſaccharo in aqua aliqua conueniente prius diſſoluto & perfectè cocto, cuius octo vel decem vnciis,additur vncia vna pulueris,omnia ſimul decoquãdo & commiſcendo,vt artis eſt. Eodem modo parantur tabellæ diatriaſantali,aromatici roſati, & reliquæ huius generis omnes, quæ ijſdem medendi ſcopis, quibus earundem confectiones ſiue puluerеs, inſeruiunt.

Ex ijſdem pulueribus formantur quoque varij generis trochiſci, vti appellantur,diuerſis curationum indicationibus apti.

Ex

Ex pulueribus purgatiuis, de quibus ſupra nobis ſermo fuit, finguntur trochiſci alhandal, de rhabarbaro, de agarico, & ſimiles alij.

Ex confectionibus roborantibus etiam varij trochiſci, pro variis intentionibus curatiuis, quibus illæ, inſeruiunt, componuntur.

Horum alii dicuntur ἐπισχετικοὶ id eſt, adſtringentes, vt ſunt trochiſci

De ſpodio
De terra ſigillata
De Karabe
Ranich.

Alijs corroborāt partes nobiles: vt caput roborant trochiſci de gallia moſchata.

Pectus, trochiſci bechici albi & nigri.

Ventriculum plus æquo calidum, trochiſci de camphora & diarrhodon.

Fiunt præterea ex iis confectionibus, quas viſceribus deoppilandis aptas diximus, trochiſci, qui iiſdem, vſibus adaptantur quique Græcis appellantur ἐκφρακτικοί.

Ad hepatis obſtructionem idonei ſunt trochiſci.

De Rhabarbaro
De Abſynthio
De Eupatorio
De Lacca.

Ad lienis, trochiſci de capparibus.

Ad renum verò oppilationē conferunt trochiſci de halicacabo.

Vterum peculiariter ſpectant trochiſci de myrrha.

Horum alij plures occurrūt, ſed præcipuos, qui maximè in vſu ſunt, hic enumeraſſe ſufficit: qui plures volet, videat ſecti. 8. Antidotarii Meſuæi.

De conditis, opiatis, & conſeruis.

CAP. XXI.

Vocabulum conditi duplici ſignificatione in medicina accipitur, anguſta videlicet, & lata. In prima ſignificatione denotat compoſitionem quandam, ex ſpeciebus ſiue pulueribus roborantibus, & conſeruis, affectibus, quos edomare voles, congruis paratam: idque in forma pulueris grumoſi, qui cochleari argenteo porrigitur: huncque Medici moderni propriè dicunt conditum.

In altera verò lata & generali ſignificatione ſumitur pro quouis remedio, quod ſaccharo, vel melle conditur, ſiue ſint fructus, ſiue radices, aut flores, vt guſtum acquirant ſuauiorem, & conſeruationi diuturniori aptiores fiant. Vnde & ipſæ conſeruæ hac ratione inter condita annumerantur: De his vide Meſuæum ſect. 1. ſui Antidotarij.

Opiatæ eodem modo componuntur ex dictis conſeruis, & diuerſis pulueribus, qui varijs indicationū ſcopis, Medico propoſitis, accommodantur: ſed illarum conſiſtentia quodammodo mollior eſt: ob quam cauſam ipſis aliquot adduntur ſyrupi. Cum autem horum amborum remediorum baſes exiſtant pulueres & conſeruæ, & iam ſupra de omnis generis ſpeciebus, ſeu confectionibus abundè ſatis à nobis tractatum ſit: ſupereſt, vt tantùm de conſeruis dicamus, quas, quia pauca in ijs reformanda nobis deſiderari videtur, breuiſſimè perſtringemus.

Inter conſeruas igitur ad partes corroborandas, & tollendas morbi malas qualitates, aliæ ſunt cephalicę ſeu capitales, ad cerebrum, aliæ thoracicæ, ſiue pectorales, aliæ ad cor, vētriculum, iecur, & alias partes nobiles deſtinatæ. *Conſeruarum differentia.*

Capitales ſunt, conſeruæ roſmarini,

rini,lauendulæ, calendulæ, maioranæ,meliſſę, primulę veris, pœonię, lilij conuall.tiliæ arboris,euphragiæ, betonicæ,ſaluiæ.

Harum aliæ ſpecificæ ſunt ad apoplexiam,vt conſeruæ lauendulæ, ſaluiæ,roſmarini:aliæ ad paralyſim, vt conſer.florum calendulæ: & aliæ ad epilepſiam,vt conſer.flor.tiliæ arboris,lilii conuall.pœoniæ, euphragiæ quæ(puta conſer. euphragiæ) peculiariter prodeſſo oculorũ affectibus.

Thoracicæ ſunt, conſer. rad & flor. tuſſilaginis, roris ſolis, enulæ campanæ,hyſſopi,flor.violar.capillorum veneris, papaueris rheadis: quarum aliæ conueniunt calidis pectoris affectibus,aliæ frigidis.

Cordiales ſunt, conſeruæ florum borraginis,bugloſſæ,acetoſæ,rad.angelicæ,& corticum citri.

Stomachicæ ſunt conſeruæ rad.acori, arantiorum,menthæ,diacydominum ,ſiue citonia condita: quarũ aliæ corroborant eundem ventriculum à cruditatibus aut cauſis frigidis debilitatum:aliæ eius tollunt intemperiem calidam:& vel minimus Pharmacopœæ tyro harum nouit differentias, ita vt non opus ſit diutius in ijdem immorari.

Conſeruæ florum cichorii,berberis,ribes, roſarum rubrarum hepati in primis ſuccurrunt.

Conſeruæ de ceterach lieni conferunt.

Conſerua ſymphyti maioris ſingulari proprietate renum vlceribus prodeſt:in genere verò omnis generis immoderatas fluxiones ſiue ſanguinis, ſiue aliorum humorum ſiſtit & cohibet.

Enarratarum conſeruarum præparationes non vſque adeò magni momenti ſunt vt de iis plura dicere neceſſe ſit.

In capitis huius decorationem aliquot tantum conſeruarum præparandarum formulas adiiciemus,quæ nõ tam tritæ & vulgares ſunt: ac deſcribemus inſuper compoſitiones quaſdam,ad præcipuos, & grauiſſimos corporis affectus accommodandas,quibus benignus lector iucunde & vtiliter perfruetur.

Paradigmatis loco proponemus conſeruas quorundam florum,radicum,& fructuum,ad quarum normã alias plures licebit componere.

Alius modus melior.

Prima conſeruarum præparatio, in Germaniæ quibuſdam locis tantum,nec vbique vſitata eſt.Comparandum primò eſt vitrum,conſeruis adſeruandis aptum,capax,& amplũ in quo fiat ſtratum ex ſaccharo puluerato ad digiti tranſuerſi altitudinem: huic ſuperſpergantur flores, qualeſcunque condire volueris, ad eiuſdem menſuræ quantitatem: oportet, autem flores colligere, tunc cum à Solis radijs illuminati omni rore & ſuperflua humiditate uacant deinde huic florum ſtrato ſuperiniicia tur nouum ſaccharum, & adhuc alii flores: & ita fiant S.S.S. vltimumque ſtratum ex ſaccharo conficiatur. Vitrum corio, vel membrana craſſiuſcula optimè clauſum ex ponatur in æſtate feruentiſſimo Solis ardori per tres ſeptimanas,vel vnum menſem, quo tẽporis ſpatio materia duriuſcula reddetur,& optimè condietur diuque reſeruabitur.

Sic quoque conſeruæ parabuntur ex omnibus floribus purgantibus: ex roſis pallidis, violis, floribus perſicæ arboris, floribus centaurij, & hyperici, & prunorum ſilueſtrium:quæ purgabunt, & infantibus,alijſque qui a potionibus medicis plerumque abhorrent,commodè exhibebuntur.

Modus facien di conſeruas.

Altera conſeruarum preparatio, quæ non gregaria eſt, aut communis,& in qua flores non ſolum integri permanent,ſed ſuos inſuper colores, odores & ſapores totos conſeruant, (res ſanè perquàm eximia & elegans)fit vt ſequitur.

Accipe florum, (quoſcunque ad conſeruas parandas volueris) optimè mundatorũ, & exſiccatorum

vnc.4.

vnc. 4. miſce cum ſacchari calidi, & ad perfectionem decocti (ſicut decoqui ſolet ſaccharum roſatum) lib. 1. idem ſaccharum cum admixtis floribus denuò bulliat ad ignem, donec perfectè coctum apparuerit: cuius perfectionis ſignum eſt, dum eiectum cum ſpatula, bracteas quaſdam & veluti folia facit: tunc vas æneum, quo materia continetur, ab igne remoueatur, rotula continuò commouendo, donec in puluerem reducatur ſaccharum, & additi flores ab eo ſeparabiles, & nihilominus in conſeruam conditi exiſtant, integros adhuc conſeruantes ſuos colores, odores & ſapores. Hæc eſt altera conſeruarum omnium florum præparatio, quæ, prout ex ſaporis, qua fruuntur, bonitate facilè colligitur, ceteris vulgaribus longe præſtantior eſt, ex ſimplici contuſione & mixtione præparatis.

Fit autem hoc modo:

℞. Florum ſelectorum, mundatorum & contuſorum lib. 1.
Sacchari triti lib. 2.

Omnibus ſimul contuſis & mixtis, fiat conſerua.

Vſurpamus ad condiendos fructus, & radices aliam viam & methodum: Sed ex elegantioribus, & ad medicum vſum præſtantioribus, & vnam atque alteram tantùm in medium proferemus formulam; ne gulę potius gratificandæ, quam medicinæ amplificandæ gratia, huiuſcemodi cupediarum delicias, hic introduxiſſe videamur: quæ magis mulierculis, quam pharmacopœis tractandæ conueniunt, nec quicquam niſi vulgatius & commune ſuſcipiunt.

Proponemus exempli gratia ex fructibus, citria, limonia, & arantia: & ex radicibus, radicem angelicæ: idque ob ſingularem horum omniũ virtutem & pręſtantiam, qua ad varios vſus excellunt; ad medicinam quippe ſummopere laudantur, cum ex iis pharmaca ad cordis altarumque partium corroborationem, & peſtis præſeruationem componantur.

Accipiatur igitur vnum atque alterum malum citrium, ſummè flauum, de cuius cortice, qui omnium maximè ſulphureus, odoratus, & cordialis exiſtit, ſcalpro apto deradatur omne flauum in eius ſuperficie; quantitas raſuræ ex quolibet malo citrio (etiam ſatis magno) collectæ, erit ad ſummum vnc. ſem.

Hæc raſura vt ſubtilior & delicatior euadat, optimè contundenda eſt in mortario marmoreo, adeò vt planè fiat impalpabilis: imò ſi ita videbitur, inſtar ipſius caſſiæ per cribrum tranſmittatur.

Sacchari lib. vna pauca aqua roſarum diſſoluti inſtar ſacchari roſati, hoc eſt, ad perfectionem coquatur, in quo ſic benè cocto miſce raſuræ prædictæ citri vnc. 1. ſaccharum adhuc parum bulliat, raſuram cum eodem optimè permiſcendo, dein effundantur omnia, vt in conſerua roſar. è ſiccis fieri ſolet, & ſic erit conſerua citri, ſuauiſſimi, & iucundiſſimi ſaporis.

Hæc eſt prima illa methodus conficiendi conſeruas ex citriis, limonijs, & arantijs, hoc eſt, ex eorundem corticum raſuris. Raſura arantiorum amarior quodammodo eſt ceteris, vnde per diem vnum atque alterum maceranda eſt in vino albo: dein linteolis optimè extergenda: ad cuius vnciam vnam adiiciatur ſacchari perfectè decocti, vt ſupra, libra vna. *Conſer. ex citrijs, limonijs, &c.*

Reliqua corticum pars carnoſior ſuccis ſiue medullis interioribus ſeparatis, (ſeparantur autem facili momento) bulliat in aqua vel ſola, vel pauco vino albo permixta, per horam, vnam atque alteram, donec ex tactu, molliſſima & probè cocta iudicetur: dein ſeparata aqua, cortices hi, quorum ſuperflua humi-

humiditas linteolis exquiſite exterſa fuerit, in mortario marmoreo contū dantur, & per ſetaceum traijciantur. Ad libram vnam ſacchari ad perfectionem decocti adiice quatuor vncias paſtæ horum corticum: omnia ſimul optimè mixta & contuſa coquātur ad ignem lentum, donec paſta vaſculo æneo non amplius adhæreſcat: dein ſupra chartam madidam effundatur, ad formandas inde, ſi velis, tabellas, aut rotulas in forma biſcocti. Hoc conditum eſt ſingulare cordiale, nec tanto calore præditum eſt, ac illud alterum de raſura eorundem fructuum.

Vt eiuſmodi conſeruæ guſtui gratiores, magis cordiales, & medicamentoſæ fiant, ad enumeratæ vtriuſque paſtæ vnciam vnam addatur cinnamomi optime puluerizati drach. 1. moſchi gr. XII. ambræ gr. 8. paſtæ inſuper ab igne remotæ, & iam effundendæ adijciantur adhuc olei aniſi guttulæ decem vel duodecim, olei garyophyllorum guttulæ quatuor. Et ſic habebis conſeruam, & palato gratiſſimam, & ad cor, aliaſque nobiles partes corroborandas vtiliſſimā. Eadem quoque contra peſtem eſt optimum præſeruatiuum, ſi ſingulis matutinis, antequam domo exeas, parūm de ea ſumas.

Rad. condit. Ad radicum conditurам, eadem ferè methodo progrediendum eſt. Verbi gratia: Accipe rad. angelicæ, quātum voles: coquatur in aqua, donec optimè contundi & in paſtam redigi poſſit, huius paſtæ per ſetaceum traiectæ vncijs duabus adde

Confectionis alkermes drac. 2.
Confect. de hyacintho drach. 1.
Corallorum præparatorum
Margaritarum præparat. ana drach ſem.
Pulueris lapidis bezoardici veri. ſcrup. 1.
Ambræ gr. 12.

Omnia ſimul miſta, & in ſacchari cum pauca aqua cinnamomi diſſoluti, & ad perfectionē cocti vnc. 10. vel 12. iniecta denuò coquantur, donec paſta non amplius adhæreat vaſculo æneo, quam ſupra chartam humectatam, aut lapidem marmoreum, effundes, redigeſque in eam, quam volueris, formam. Ad peſtem excellens præſeruatiuum: de quo ſingulis matutinis vnius drachmæ pondere intrò aſſumendum eſt: ſed hæc medicina diuitibus aſſignatur. Solam etiā ſi velis, & ſimplicem radicem angelicam coques, & in paſtam reductam condies eadem ſacchari proportione, qua ſupra in conſeruis fructuum, ſeruata. Ad eundem quoque modū Zeodaria ſola condiri poteſt. Et huiuſmodi condita ad peſtem pauperibus inſeruient. *Præſeruatiuū contra peſtem ſingulare.*

Ad enarratarum conſeruarū normam multas alias componere licebit, ad diuerſos corporis affectus, pro vario puluerum & cordialium rerum additarum diſcrimine.

Quoniam autem conſeruas baſes & fundamenta eſſe diximus remediorum, quæ vulgo dicuntur opiatæ & condita: ad finem huius capitis ſingulorum, opiatę ad cerebrum, & conditi ad cordis roborationem, aptiſſimorum formulā annectemus.

Opiata capitalis.

℞. Conſeru. flor. anthos
Saluiæ
Betonicæ
Calendulæ ana vnc. 1.
Confect. anacardinæ
Diacaſtorei
Diacori ana drach. ſem.
Spec. Diamoſchi dulcis
Diambræ ana ſcrup. 1.

Cum ſyrupo conſeruæ citrij fiat opiata: de qua capiēdum ad molem nucis auellanæ.

Ad epilepſiam, addenda ſunt, conſerua pœoniæ, viſcum quernum, vngula alces, ſal cranij humani; & ſimilia huic malo ſpecifica. Sic ad varias indicationes curatiuas, varianda ſunt ea, quæ adduntur. Ad corroborandas enim partes nobiles, veluti ad cor, adijciendа ſunt cordialia, ad ſtomachum ſtomachica, ad hepar hepatica, & ſic de ceteris idem eſto iudicium: addendo ſimul parum ſyrupi, vt remedium formam electuarij liquidi, opiatæ dicti, acquirat. Eodem modo conditum parabitur, miſcendo nimirum, et craſſo modo contundendo conſeruas cum pulueribus, & confectionibus cordialibus, ſicut ex ſeq. formula patefiet.

Conditum ad cordis roborationem.

Recip. Conſeruarum corticis citrij, vt ſupra conditi vnc. 1.
Conſer. Flor bugloſſæ
Violarum ana. ℥ ſem.
Confect. Alkermes drac. 1. ſem.
Confect. Liberantis
Cordialis
Elect. De gemmis ana dra. ſem.
Spec. Aromat roſ.
Dianthos ana ſcrup. 1.
Corallij præparati
Margaritarum præparat. ana drach. 1.
Oſſis de corde cerui
Vnicornu ana ſcrup. 1.
Lapidis bezoardici ſcrupul. ſem.
Ambr. gr. 10.
Aliquot auri folia

Contundantur omnia; miſceantur, & fiat conditum. Exhibeatur ex cochleari: Conducit ad omnes lipothymias, cordis deliquia, febres peſtilentes, & ipſam peſtem. Ad eundem modum poterunt infinita alia ad plurimas medendi intentiones concinnari.

De antidotis liquidis roborantibus, & ad multos morbo curandos, necnon ad peſtem conducentibus.

CAP. XXII.

Antidoti vocabulum Græcum eſt, & perquam generale; idemque ſignificat, quod apud Latinos Electuaria, quaſi dicas ſelectiora & præſtantiora remedia, quib. conſeruatur valetudo proſpera, & depellitur aduerſa.

Hoc remediorum genere comprehenduntur electuaria mollia purgantia, & confectiones, ſiue trageę aromaticæ, ac cordiales, de quibus iam egimus: nunc ergo dicendum tantum reſtat de ijs, quæ in conſiſtentia molli, ad diuerſos vſus ſunt accommodata.

Huiuſmodi antidotorũ, in genere ſic dictarum, numero continentur.

Aurea Alexandrina
Confectio anacardina
Diamoſchum dulce, & amarum
Diacorum
Elect. Diapæoniæ

Quas generatim frigidis tantum cereb. affectibus conuenire dicimus. Nimis enim longum foret, ac nullius ferè commodi, omnium proprietates, quæ ipſis attribuuntur, ſigillatim enumerare, quandoquidem earundem vſus non ſit adeo frequens in pleriſque officinis

Ad pectus confert electuarium reſumptiuum.

Ad cordis corroborationem ſummè commendantur.

Confectio de hyacintho
Confectio alkermes

quę vbiq; maxime in vſu eſſe ſolent.

Ad ventriculum

Electuarium ex citro Meſ.

quod calefacit ſtomachum. Ad eundem refrigerandum conducit.

Diacitonium, itemque

Miua citoniorum

Ad hepatis oppilationem, frigidamque eius intemperiem, & ad icterum prædicantur.

Diacoſtum

Diamoruſia

Confectio rauedſeni

Ad obſtructionem, & duritiē lienis, aliaq; eiuſdem vitia valent

Elect. è ſcoria ferri

Diacapparis

Triophyllon Nicolai.

Ad hyſtericas affectiones, & ad calefaciendum præſertim vterum, efficacia ſunt

Elect. Ducis,

& ex aſa

Ad partes genitales, & copioſi ſeminis fœcunditatem, valde laudantur.

Diaſatyrion Nicolai

Et Diaſatyrion Meſuæi

Ad omnes quarumlibet corporis partium affectiones frigidas & melancholicas, prodeſt Tryphera magna, ſpecifica inprimis malis mulieribus à frigiditate natis colorem præterea corporis floridum, elegantem & delicatum efficit: vnde etiam nomen Trypheræ, hoc eſt, delicatæ obtinuit. Alui quoque & menſium fluores immodicos ſiſtit.

Tryphera maior Phenonis Meſuæ, ventriculum, hepar, ceteraſque partes nutritioni dicatas corroborat.

Tryphera Sarracenica Meſ. coctionem ventriculi ſuo calore iuuat, humores in ventriculo putres & crudos abſumit, flatuſque diſſipat.

Omnibus inflammationibus opitulatur Tryphera Perſica. Io. Damaſceni: valet ad omnes febres acutas, ad omnem hepatis, & ventriculi intemperiem, & morbis omnibus ex humorum vſtione factis auxiliatur.

Omnes capitis catarrhos ſiſtit Diacodion Meſuæi.

Dyſentericis, & lientericis fluxibus ſuccurrunt, & medētur Mychleta Nicolai, & Diacodiom Actuarij.

Ad flatus omnes diſcutiendos, & colicos dolores ſedandos, prodeſt electuarium de baccis lauri.

Ad renum calculos comminuendos & atterendos, & ad nephriticos dolores, confert Elect. Iuſtini. Ducis lithontribon, elec. de cicadis Manilij de lepore combuſto Montani, nephrocatharticum Nicolai

Elect. Guidonis, quod alij electuarium contra peſtem vocant.

Elect. contra peſtem Ferdinandi Imperatoris.

Elect. de ouo Maxim. I. Imperatoris

Diaſcordium Hieron. Fracaſtorei.

Hæc quatuor enumeratata remedia ſunt ſingularia contra peſtem, tam præſeruatiua, quam curatiua. eademque ab infantibus & prægnantibus, quæ alias à theriacæ vſu arcentur, tutò, extraque periculi aleam, intus aſſumi poſſunt.

Sed ſatis erit nobis, in capitis huius ornamentum quaſdam duntaxat antidotos adiungere, quæ principalibus, & nobilibus corporis partibus roborandis aptæ, & grauiſſimis earundem affectibus, quibus infeſtari ſolent, ſpecificæ ſint.

Cum autem inter cetera mala, quæ corpus humanum exagitant, nullum exiſtat grauius peſte, humano generi tanquam in ſingularem pœnam à Deo immiſſa, cuius horrenda ſæuitia hoc ipſo anno, (dum

in manibus elaborandum hoc præſens opus aggrediebar,) nec peperci, & ampliſſimæ & populoſiſſimæ vrbi noſtræ Pariſienſi : ad Antidota quædam huc inſerenda me accingã ad huius tam immaniſſimi mali , tũ præcautionem, tum ſanationem vtiliſſima, quæ partim noſtro labore inuenta, partim nobis aliundè à doctiſſimis quibuſdam viris communicata, certiſſimis experimentis cõprobauimus.

Antidotus cephalica maior.

Recip. Extracti cephalici maioris vnc. 2.
Magiſterij cranij humani drac. 1. ſem.
Salis cranij drach. 2.
Eſſentiæ caſtorei ſcrup. 4.
Spec. Diambræ
Diamoſchi dulcis ana drac. 1.
Ol. Garyophyllorum,
Nucis moſchatæ, chymicè extractorum ana gutt. 10.
Syr. Conſeruæ citri q. ſ.

Vt fiat antidotus, vel electuarium mollis conſiſtentiæ : doſis ſcrup. 1. Formabis inde, ſi voles, exiguam pilulam ; aut de ea parum diſſolues in aqua cephalica, morbo, qui expugnandus eſt, congruente. Hæc antidotus iuuat in primis ad omnes cerebri affectiones, eiuſque ſubſtantiã, facultatem animalem mirificè corroborat; prodeſt apoplexiis, paralyſibus, epilepſiis, vertiginibus, fumoſque vaporoſos, qui in ſublimi cerebri regione ſuſpenſi, ſomnolentiam, torporem, & ſtupiditatem plerumque inducunt, diſpellit & diſcutit; memoriam roborat; oculorum hebetudinem acuit; ad aurium tinnitum, & ſurditatem confert; & humores lentos ac craſſos tanquam horum malorum cauſas antecedentes extenuat & diſſipat: ſed generalium tamen vſus ſemper præmitti debet.

CAVTIO.

At nouam hanc formularum præſcriptionem, quæ ab extracto maiori cephalico, & à magiſteriis, & eſſentiis ſumit initium, fortè quis mirabitur, & in eruendo horum verborum ſenſu, Oedypo opus eſſe contendet. Cui vt ſatisfiat, paulo poſt dabimus eorundem remediorum amplas & perſpicuas deſcriptiones, & deſcribemus ca. de extractis magiſterium cranii humani, & eſſentiam caſtorei & cap. de ſalibus præparationem ſalis cranii. Ne tamen quemquam forſan offendat quãtulacunque laboris moleſtia, hic compoſitionem extracti huius maioris delineare æquum eſſe duximus, vt, poſtquam, ſicut hic præcipua capitalia, & ea, quæ cerebri affectibus grauiſſimis ſunt ſpecifica, & appropriata, non omiſſa eſſe conſtiterit, ſimile fiat iudicium de ceteris extractis, paulo poſt deſcribendis, quæ pariter reliquis nobilibus partibus cõfirmandis, earum intemperiebus corrigendis, morbiſque & ſymptomatis indè contractis edomandis, accommodabimus.

Extractum igitur cephalicum maius præparatur,

Cum rad. acori
Pæoniæ
Viſco querno
Ligno aloes
Baccis iuniperi
Sem. pæoniæ
Cinnamomo
Garyophyllis

Ex quibus omnibus contuſis & inuicem mixtis fit extractum, vt docebimus. Item extractum ex aromatibus elicitur, nempe ex

Macis
Nuce moſchata,
Cardamomo, &
Fructibus anacardorum,
necnon ex floribus
Anthos
Saluiæ
Primulæ veris
Pæoniæ
Calendulæ
Betonicæ
Lauendulæ
Stœchados Arab.
Flor. lilij conuall.
Euphragiæ
Tiliæ arboris.

Ex triplici horum extractorum ſeorſum præparatorum genere fit (per mixtionem) extractum vnum maius: hoc eſt, ex his omnibus elicitur, vna vera, & eſſentialis agendi operandique virtus, quæ, tanquam nucleus, cortice ſuo longè præſtantior & nobilior exiſtit: ſicut quilibet, niſi fortè ingenij ſtupiditas & craſſities obſtet, facilè colligere poteſt, ex quo maiore extracto, additis magiſterijs, eſſentijs, & alijs remedijs commemoratis, componitur prædicta maior antidotus. Antidotus cephalica minor in ſui compoſitionem recipit tantum extracta herbarum, & florum meliſſę, betonicę pęoniæ, ſaluiæ, roſmarini; & extracta quorundam ſeminum & aromatum cephalicorum: quæ præparatio nec tam exacti, difficilis, & laborioſi eſt artificij: nec ad tot tantoſque cerebri affectus eſt efficax, ac altera illa antidotus maior: velut ſtatim ex diuerſa vtriuſq; compoſitione eluceſcet. Hinc in illis idem æque ſtatuimus diſcrimen obſeruandum, ac in ceteris minoribus: quas, vt videre licebit, reliquis corporis partibus nobilibus adaptabimus: vbi non tam exquiſitis artis ritibus, nec tot impenſis, nec etiam tam longo temporis ſpatio opus eſt, ac in maioribus iſtis, quas ditioribus tantum dicatas volumus: ſicut minores tenuioris fortunæ hominibus: quod tantum obiter monere placuit.

Præparationes extractorum, eſſentiarum, magiſteriorum, & ſalium, ex quibus antidota noſtra componimus, ad calcem huius primi Pharmacopœæ noſtræ libri, vti modò dictum eſt, facili methodo & ordine edocebimus. Hoc etiam obiter notandum eſt, antidotos eiuſmodi diuturnę adſeruationi præ reliquis vulgaribus, longè aptiores eſſe. Sequitur nunc deſcriptio, ſiue formula antidoti noſtrę cephalicæ minoris.

Antidotus cephalica minor pro gregarijs.

℞. *Extr. minoris cephalici* ℥. ß.
Diacori
Confect. anacardinæ an. dr. 2.
Ol. de nuce moſchata ſcrup. 1.

Miſce: doſis drac. ſem. vel drac. j. manè.

Cerebrum nubilum ſerenat, omnibuſque frigidis ipſius affectibus conducit: totam maſſam ſanguinis, ſpirituſque, pręſertim animales reddit puriores & tenuiores: inde ad reſtaurandos omnes ſenſus, tam internos, quàm externos, ac memoriam pręſertim, mirificè confert.

Antidotus thoracica maior pro ditioribus.

℞. *Extracti maioris thoracici vnc. 3.*
Extracti pulmonum Vulpis, & Leporis inuicem præparati vnc. 1.

Butyri, ſeu lactis ſulphuris vnc.ſem.
Rubini ſulphuris terebinthinati drach.1.
Syrupi hederæ terreſtris q.ſuff.

Fiat antidotus: doſis ſcrup.j.

Præparationem extracti noſtri maioris thoracici, necnon extracti pulmonum vulpis & leporis: butyri item, ſiue lactis ſulphuris, eiuſdemque balſami ſiue rubini, infrà deſcriptam reperies: præparantur diuerſis operationum methodis: omnia tamen & ſingula maximè opportuna, & ſpecifica ſunt deploratis pulmonum affectibus, vt ſunt phthiſis, empyema, aſthma, diſpnœa, & orthopnœa: in quibus deſparatis, & ferè incurabilibus morbis extirpandis mira præſtabit antidotus noſtra maior.

Antidotus thoracica minor pro gregarijs.

℞. *Extracti minoris thoracici vnc.2.*
Flor. Sulphuris optimè præparatorum drach.2.
Spec. Diaireos ſimpl. drach.1.
Spec. Diatragacanthi frigid. drach.i.ſem.
Pulmonis vulpis vulgari modo præparati
Elect. reſumptiui,
& Diapapaueris ana ſcru.4. cum ſyrupo violato: fiat Antidotus.

Doſis drach.i.ſem. vel drach.2.

Valet etiam aduerſus omnem thoracis noxam: lenit, humectat & confortat pulmones, ad anacatharſim conciliandam: ſemper prodeſt tuſſiculoſis, & purulenta extuſſientibus mirificè ſuccurrit: itemque extenuatis, & hecticis: defluxiones etiam ſiſtit & ſomnum conciliat.

Antidotus cardiaca maior pro ditioribus.

Recip. Extracti cardiaci maioris vnc.3.
Magiſterij corallorum
Magiſterij hyacinthorum ana drach.2.
Eſſentiæ fructuum anacard. vnc.ſem.
Eſſentiæ croci ſcrup.2.
Eſſentiæ camphoræ ſcrup.1.
Lapidis bezoardici veri
Vnicornu ana drach.i.
Ambræ griſeæ drach.ſem.
Ol. corticis citrij,
& cinnamomi chymicè extractorum, ana gutt.12.
Aquæ theriacalis cardiacæ, vel elixiris vitæ q.ſ. vt fiat antidotus: doſis ſcrup.i.

Admirabilis eſt huius antidoti efficacia aduerſus omnes cordis effectus, ſyncopes, lipothymias, cardialgias. Tuetur cor ab omni veneno: eſtque præſtantiſſima medicina tam ad præſeruationem, quam ad curationem peſtis, ſiue interius aſſumpta, ſiue exterius in forma epithematis cordi appoſita: diſſoluendo vnam atque alteram drachmam huius antidoti, in quadam aqua theriacali aut cordiali.

Antidotus cardiaca minor pro gregarijs.

Recip. Extracti minoris cardiaci vnc.3.
Confect. de hyacintho
Confect. alkermes ana drac. 3.
Elect. de gemmis

& Dia-

& Dianthos ana drach.2.
Diambræ
Diamoſchi dulcis ana drac.1.
Margaritarum præparatarũ,
Corallorum præparatorum,
Oſſis de corde cerui ana drach. 1. ſem.
Trochiſcorũ diarrhodon, & de Camphora ana drach.ſem.
Syrupi conſeruæ citri q.ſ.

Et fiat antidotus: doſis drach. j. ſem. vel drach. 2.

Vtilis eſt ad eoſdem cordis affectus, ſed virtutem tam potentem & efficacem non habet, vt prior.

Antidotus ſtomachica maior pro ditioribus.

Recip. Extracti ſtomachici maioris vnc.2.
Extracti tunicarum interiorum ventriculi gallinę
Extracti baccarum iuniperi,
& myrobalanorum omnium ana vnc.ſem.
Roſatæ nouellæ vnc.i.
Olei è nuce moſchata chymicè extracti drach.ſem.
Oleorum garyophyllorum,
Et corticum citri, chymicè etiam extractorũ ana ſcr.i.
cum ſyrupo corallorum.

Fiat antidotus: doſis drach. ſem.

Omnibus ſtomachi vitiis, & imbecillitatibus opitulatur, eumq; corroborat aduerſus vomitum, & omnẽ intemperiem frigidam, à pituitoſis & mucilaginoſis humoribus, tunicis eius inhærentibus, ortam: inde cruditates tollit, flatus & ventos diſſipat, & vna eademque opera ciborum concoctionem mirificè iuuat.

Antidotus ſtomachica minor pro gregariis.

℞. Extracti ſtomachici minoris vnc. 2.
Spec. Aromatici roſati drach. 2
Elect. Diagalangæ
Dianiſi
Diacinnamomi ana drach. 2. ſem.
Ambræ griſeæ ſcrup.1.
Cum ſyrupo conſ.citri, vel de mentha: fiat antidotus.

Doſis drach. i. vel drach. j. ſem.

Præſtans quoque eſt ad omnes ventriculi affectus, à frigida cauſa productos.

Si roboratione & adſtrictione ſimul opus eſt, ſicut vſus in diarrhæis poſtulat: adijcies miuę cotoneorum, electuarij de ſorbis, & de baccis myrthi, quantum voles.

Antidotus hepatica maior pro ditioribus.

Recip. Extracti hepatici maioris vnc.3.
Extracti ſantalorum omnium drach.6.
Extracti chelidoniæ drac.ſem.
Extracti hepatis vituli vnc.i.
Arcani tartari drach. 2.ſem.
Magiſterij corallorum drach. 3.
Olei ſulphuris in crocum cõuerſi, vt docebitur, drach.i.
Olei martis drach.i.
Syrupi corallorum q.ſuff.
Syrupi corallorum q.ſuff.

Vt fiat antidotus: doſis ſcrup. j. per ſe vel cum iuſculo, vino, aut liquore aliquo conuenienti.

Her-

Hermetici nobis veniam dabũt, quod ipſorum arcanis, & magiſteriis, ad Dogmaticorum Pharmacopœam expoliendam & illuſtrandã, vtamur, huc me impellit aliorum remediorum inopia: quandoquidem hoc non præſtantius occurrat medicamentum ad corroborandum hepar, & facultatem naturalem, quam inſtaurat & confirmat adeò, vt iis, qui ex hepatis imbecillitate procliues ſunt ad hydropiſim, (vtpote dũ ſanguifica eius vis vitiata, ſerofos tã tum generat humores, vnde iſtius mali ſcaturigo & fons promanat) præſentiſſimum inde auxilium, & leuamen percipiant, ſicut & omnes cachectici, & icterici. Idem remedium ſpecifica ſua proprietate iecur quoque liberat ab humorum infarctu: omnibuſque prodeſt dyſenterijs, lienteriis, & fluxibus hepaticis: eius quoque efficacia ſumma, nullo ſatis encomio poteſt prædicari, vti abunde id teſtabuntur ſuſpiciendi eiuſdem effectus. De præparatione omnium enarratorum extractorum, vt magiſterij corallorum, aliorumq; ſimilium remediorum ſpecificorum in prædictam antidotum ingredientium, & neutiquam vulgarium, infra ad finem huius libri dicetur, vt iam ſupra promiſimus.

Antidotus hepatica minor pro gregarijs.

℞. *Extracti hepatici minoris vnc. 4.*
Trochiſc. Diarrhodon
Coralli p̃parati ana vnc. ſem.
Trochiſcorum de eupatorio
Trochiſcorum de rhabarbaro ana drach. 2.
Spec. Dialaccæ maioris
Diacurcumæ minoris ana ſcrup. 4.
Croci martis optimè præparati drach. 2.
Tincturæ roſarum q. ſuff.

Vt fiat antidotus: doſis drach. 1. ſem. vel drach. 2.

Excellens etiam eſt ad omnem debilitatem & obſtructionem hepatis: vnde prouenire ſolẽt hydropes, cachexiæ, fluxus hepaticus, & ſimilia plura mala: ſed tamen vi & præſtantia non accedit ad priorem antidotum maiorem. Communi enim plebeculæ & vulgo tantummodo debentur communia & vulgaria remedia.

Antidotus ſplenetica maior.

℞. *Extracti ſplenetici maioris, vnc. 2.*
Extracti lienis bouis vnc. 1. ſem.
Extracti, ſeu fæculæ rad. Aronis drach. 2.
Salis ceterach
Salis fraxini ana drac. 1. ſem.
Croci martis cũ ſulphure præparati, vt artis eſt, ſcrup. 4.
Vini chalybeati q. ſuff.

Vt fiat electuarium; doſis drach. ſem. vel drach. 1.

Nobilis eſt & bona ad omnes durities & oppilationes lienis, & totius meſenterij; & ad quæuis vitia ac ſymptomata, quæ inde promanare queunt: veluti ſunt cachexiæ, febres quartanæ, icterus niger, ſuppreſſiones menſium, & ſimilia.

Antidotus ſplenetica minor.

℞. *Extracti ſplenetici minoris vnc. 4.*
Elect. Diacapparis vnc. ſem.
Elect. è ſcoria ferri drach. 6.
Diacoſti drach. 2.
Diatrionpipereon ſcrup. 4.
Syrupi de pomis redolentibus q. ſuff.

Vt fiat antidotus.

Conducit quoque ad ſplenis durities & obſtructiones;& in primis ad febrem quartanam.

Antidotus nephritica maior.

℞. *Extracti maioris nephritici vnc.2.*

Extracti oculorum cancri

Extracti teſtarũ ouorum ana drach.2.

Magiſterij lapidis Iudaici

Magiſterij lapidis lyncis ana ſcrup.1.

Olei Terebinthinæ guttulas 20.

Miſce fiat antidotus;doſis ſcrup. ſem.vel ſcrup.1.ad ſummum aqua antinephritica,vel cum vino albo.

Admirandum remedium ad attritionem, comminutionem & expulſionem calculi renum, & ad omnem datur vrinæ retentionem:prouocando ſtatim vrinam. Parum tantum de ea antidoto capiendum eſt. In fortiſſima enim vrinæ ſuppreſſione ſufficiunt duo vel tria grana ad ſummum ſolius magiſterij lapidis Iudaici,vel lapidis lyncis:tanta penetrandi vi & poteſtate huiuſmodi pollent medicamina. Nulla enim iſchuria, aut vrinæ ſuppreſſio tam fortis erit, quin prædicta antidoto ſolui & euinci queat. Methodus autem horum extractorum & magiſteriorum præparandorum, inferius ſuo tradetur loco.

Antidotus nephritica minor.

℞. *Extr. Nephritici minoris vnc.3.*

Pulu.pelliculæ internæ teſtarum ouorum

Pelliculæ internæ ventriculi gallinarum ana drach.2.

Salis teſtæ bouis

Salis prunellæ ana dra.1.ſem.

Succi limonum q.ſ.

Vt fiat antidotus:doſis drac. ſem. vel drach.1.

Antidotus hęc excellẽtiſſima quoque eſt ad eoſdem effectus, vt prior: niſi quod operandi effectus oſtentet paulo debiliores & tardiores: cuius vſus quoque eſt in extremis malis, hoc eſt,quando a calculo, arenulis, & ſimili materia tartarea vtrorumque renum facta eſt obſtructio, adeò vt vrina penitus ſuppreſſa, æger præ angore & dolore, perpetuum emittat clamorem, & in ſummo vitæ diſcrimine verſetur. Huius nihilominus antidoti nephriticæ minoris experimentum fieri poteſt, vt pote quæ ad ſupra enumeratos effectus longè profectò efficacior exiſtit, quàm electuar. Iuſtini, lithontribon,de cicadis,& ſimilia nephritica remedia vulgaria, quorum ſupra mentio facta eſt. Quid per ſal prunellæ intelligatur, etiam ſupra declaratum eſt.

Vt fiat antidotus: doſis ſcrup.1. vel drach. ſem. cum iuſculo vel liquore aliquo conuenienti.

Antidotus hyſterica.

℞. *Extracti hyſterici maioris*

Et minoris ana vnc.3.

Extracti vuluæ ſeu matricis leporis vnc.1.

Extracti ſeu feculæ bryoniæ vnc.ſem.

Extracti caſtorei drach.2.

Olei gagatis cũ colcothare rede ſtillati et rectific. drac.ſem.

Olei ſuccini flaui drach.1.

Nepenthes noſtri hyſterici drach.1.ſem.

Syrupi cinnamomi q.ſuff.

Vt fiat antidotus: doſis ſcrup.1. vel drach. ſem. cum iuſculo vel liquore aliquo conuenienti.

Mirabilis eſt in genere ad quæuis matricis vitia: in ſpecie verò medetur omni vteri præfocationi, ſiue

ue epilepticæ, ſiue alterius generis: albis item menſium fluoribus, cruditatibus, flatibus, & doloribus, in de excitatis, confert: ſterilibus etiã prodeſt ad conceptionem & prolis fœcunditatem; ſi nimirum extractum ſecundinæ de fœcunda quadam muliere addideris; de cuius præparatione, ſicut & de matricis le porinæ præparandæ modo, ſuo loco agetur.

Poſteaquam igitur de antidotis, quæ principibus corporis partibus roborandis, morbiſque & ſymptomatis, quibus eædem defatigantur, expellendis aptæ ſunt, & idoneæ, hactenus diximus: ſupereſt, vt, antequã huic capiti finem imponamus, promiſſi noſtri memores ſimus, & nũc de antidotis, tam ad præcautionem, quã ad curationẽ peſtis (ſi inter nos fortè tam horrendum malum, diuina permiſſione graſſetur) aptis & ac commodatis dicamus.

Et quamuis ad eandem intentionem remedia alia, vt aquas theriacales, ſyrupos, confectiones, & electuaria ſicca, iam deſcripſerimus: viſum tamen fuit, eorundem catalogo quædam adhuc antidota annumerare: ſi quidem antidoti vocabulum propriè ſumptum, nihil aliud ſignificat, quàm medicamen venena pellens & abigens.

Antidotus maior contra peſtẽ.

℞. Rad. Angelicæ
Zedoariæ
Scorzioneræ
Tormentillæ
Petaſitidis
Santali rubei
Ligni aloes ana drach. 3. vel quatuor.

Ex his omnibus, craſſo modo con tuſis, fiat cum ſucco limonum extractum, vt artis eſt, & cap. de extractis docebitur.

ITEM.

℞. Cortici citrij vnc. 4.
Sem. Cardui benedicti
Rutæ
Acetoſæ
Baccarum iuniperi
Fol. Dictami
Cinnamomi
Macis, ana vnc. 2.
Flor. Roſmarini
Bugloſſæ
Hyperici, ana p. 2.
Spec. De gemmis
Diambræ
Diamoſchi
Dianthos ana drach. 2.

Omnibus contuſis & inuicẽ mixtis, in vaſe quodam apto fiat extractum, cum aqua vitæ iuniperi, aut aqua vitę communi iuxta artem, & vt inferius enodabitur.

Hęc duo extracta fortiter exprimantur prælo, quæ, ob diſſoluentiũ in ipſis contentorum naturam, liquidiſſima erunt: ex ambobus fiat miſtura, & abſtrahatur liquor, ſiue aqua per alembicum, ad ignem Baln. vaporoſi, donec materia in fundo conſiſtentiam electuarij, mediam inter durum & molle formam obtinentis, acquirat: aqua exinde deſtillata ſeorſim ſeruetur, cuius vſus erit in alijs extractis componendis, & per ſe iam eſt ſummum cardiacum. Ad vncias quatuor prædicti extracti adijce

Magiſterij perlarum
Magiſt corallorum
Eſſentiæ croci ana drach. 3.
Eſſentiæ camphoræ drach. 1.
Sulphuris aurati diaphoretici
Balſami lactei ſulphuris
Salis prunellæ ana vnc. ſem.

Ex quibus omnibus fiat antidotus admirandæ virtutis,ad præſeruationem peſtis, ſi de ea ſingulis matutinis,ex cultri cuſpide, piſi magnitudinem capias: Sed peſte iam correptus de eodem ſumat drach.ſem. vel dra. i. diſſoluendo in vnc.2. ſuæ propriæ aquæ deſtillatæ,&,vt ſupra,ſeorſim adſeruatæ: vel cuiuſdam aquæ theriacalis,cardui benedicti, vel vlmariæ:ſudorem mirificè prouocat, & cor corroborat aduerſus quoduis venenum, id à centro euocans ad circumferentiam. Inter antidota præſtantiora huic peſtiferæ lui dicata, hoc facilè principem obtinet locum cuius ſumma virtus & præſtantia laboris & temporis iacturam, quam fortè quis in eius præparatione prætendere poſſit,vberrimo compenſat fœnore & lucro. Sulphuris aurati deſcriptionem ſuo loco dabimus. Sic quoque alibi tractandum reſeruamus modum parandi magiſterium gemmarum, magiſt. corallorum, balſamum, & lac ſulphuris, necnon eſſentiam croci & camphoræ. In huiuſmodi remediorum apparatu,quæ ditioribus ad vitæ & ſanitatis ſuæ tutelam præſcribuntur, nullis parcendum eſt ſumptibus: pauperes & tenuioris fortunæ homines contenti erunt antidoto minori,cuius deſcriptio proximè ſequitur,quæ pari modo excellentiſſima eſt,tam ad præſeruationem,quàm ad curationem peſtis.

Antidotus minor contra peſtem pro gregarijs.

℞ *Succi ſcordij*
Rutæ
Cardui benedicti
Vlmariæ
Menthæ criſpæ
Saluiæ ana vnc.4.vel plus minus.

Omnes hi ſucci in alembicum, vel matracium vitreum & capax inditi digerantur in Baln. & depurentur: ſeparando multoties terreum craſſamentum,& fæces, quæ in fundo reſidebunt,vt alibi cap. de ſyrupis iam perſpicuè docuimus.

Ad vncias decem horum ſuccorũ optimè depuratorum adde

Rad. Angelicæ
Zedoariæ ana vnc.1.
Dictamni
Sem. Cardui benedicti
Cort. citrij ana vnc.ſem.
Cinnamomi drach.6.
Myrrhæ vnc.2.
Croci drach.3.
Camphoræ drach.1.

Omnibus contuſis & ſimul cum prædictis ſuccis mixtis, fiat digeſtio in Baln.per biduum vel triduum: dein omnia adhuc calentia per torcular fortiter exprimantur. In qua expreſſione denuò adde

Theriacę optimæ vnc.i.ſem.
Confect. hyacinthi,
& alkermes ana vnc.i.
Perlarum præparatarum
Corallor. præparatorum
Cornu cerui præparati
Spec. Diambræ
De gemmis ana drach.2.
Vnicornu drach.ſem.
Lapidis bezoardici drach.i.

Omnia adhuc ſemel digerantur in B.M.per duos vel tres dies: dein per alembicum ad ignem Baln. vaporoſi deſtilletur omnis liquor, donec in fundo remaneat conſiſtentia inter durum & molle media, ſicque antidotus erit præſtantiſſima: de qua capiendum manè vnius paruæ auellanæ magnitudine: ad curationem verò pondere vnius drachmæ, vel drachmæ vnius & ſemis: diſſol-

diſſoluendo in duabus vncijs ſuæ propriæ aquæ inde deſtillatæ & adſeruatæ: quæ per ſe iam efficax eſt & præſtans ad idem malum, & ad omnes putredines & venena, quæ in corpore progenerantur. Inter communia huius generis phamaca, nullũ paratu facilius, nullumq; virtute præſtantius hoc ipſo datur: cuius diſpenſatione vel quiuis Pharmacopola faciliè imitabitur.

Antidotus alia de granis maturis Iuniperi, dicta Theriaca Germanica pro gregarijs.

Accipe granorum iuniperi maturorum magnam quantitatem, nempe lib. 6. 7. 8. vel 10. hæc infuſa & macerata in vino albo generoſo, vel hydromelite vinoſo, ad ignem parum bulliant; dein cõquaſſentur & per ſetaceum in modum caſſiæ traijciantur, & fiat extractum: Aut alia quoque via ac methodo idem paretur extractum, ſicut cap. de extractis oſtendetur.

Ad libram vnam commemorati extracti iuniperi adde

Pulu. Rad. Angelicæ drach. 6.
Pulu. Dictamni
Cinnamomi ana vnc. ſem.
Terræ ſigillatæ
Corallorum præparatorum
Perlarum præparatarum
Cornu cerui etiam præparati ana drach. 2.
Elect. de gemmis
Diambræ ana drach. 1. ſem.
Croci drach. 1.
Camphoræ ſcrup. 2.

Reducendo omnia cum aqua quadam theriacali in formam electuarij mollis ſiue antidoti: quod erit ſummum præſeruatiuum & curatiuum contra peſtem: exhibetur vſq; ad drach. 2. Solnm extractum iuniperi citra alterius ingredientis additionem, eidem quoque ſcopo peropportunum eſt. Præter cætera additamenta ſuprà enarrata, quidam adijciunt theriacæ, vel mithridatij, quantum lubet.

Electuarium de Ouo.

Quoniam hoc electuarium ſiue antidotus de ouo, contra peſtẽ magnopere celebrata, in nullis ferè Pharmacopoeis, præſertim in Gallia noſtra deſcripta reperitur: huc eius deſcriptionem in medium producam, qualis illa in Auguſtano habetur Diſpenſatorio: in quo elaborando ſedulam ac felicem nauauit operam Adolphus Occo percelebris admodum Medicus, idque opera & conſenſu ſuorum collegarum, virorum quoque celeberrimorum: ſicut Germania hanc gloriæ prærogatiuam ſibi iure vendicat, quod ſit vera doctorum & celebrium virorum nutrix, & infinitorum egregiorum medicamentorum, tanquam nouorum ingenij foetuum excludendorum parens foecundiſſima, & feliciſſima. Deſcribamus itaque dictam antidotum de ouo, quæ modo qui ſequitur, paratur.

Electuarium de ouo Maximiliani I. Imperatoris.

Recip. ouum gallinæ recens, & educto per apicẽ albumine, id quod vacuum eſt, croco orientali nõ puluerizato impleatur: poſteà cũ alio putamine iterum occlude, ne quid tranſpiret, & lento igne vel poſt fornacem tamdiu aſſa in ollula, donec tota oui teſta nigreſcere incipiat, diligenter cauendo, ne crocus comburatur: Exempta è teſta materia exſiccetur, vt in mortario exquiſitiſſimè contundi, & in puluerem redigi queat: addendo pulueris erucæ, ſeu ſinapis, quantum reliquo duo ponderant: poſtea.

Pulu.

Pulu. Rad. dictami albi
Tormentillæ ana drach. 2.
Pulu. Myrrhæ
Cornu cerui
Nucis vomicæ ana drach. 1.
Pul. Radicis angelicæ
Pimpinellæ
Granorum iuniperi
Zedoariæ
Camphoræ ana vnc. ſem.

Miſce omnia ſimul in mortario: & tandem appone Theriacę ad pondus omnium, & iterum piſtillo fortiter contunde, & commiſce per tres integras horas agitando, fiat electuarium vt artis eſt.

Eius vſus maximus eſt in peſte, & præſeruatione à venenis deleterijs.

In Antidotario VVecKeri viri doctiſſimi, & de re medica, prout hoc perelegans & eruditum opus vberrime teſtatur, optimè meriti, aliæ occurrunt deſcriptionum formulæ eiuſdem electuarij de ouo Anton. Chalmetei præclaræ eruditionis viri, tum etiam aliorum.

Sed, vt liberè dicam, quid ſentiam vix credibile eſſe puto, quod vſque adeo ſingulares inde effectus produci poſſint: ſi albuminis abiecti loco, ouum ſolo croco repleatur, & deinceps eodem probè obturato, omnia ſimul coquantur, vſque dum in puluerem redigi queant.

Vis totius ſecreti in eo conſiſtere videtur, vt crocus & vitellus oui in puluerem redigantur: hac tamen conditione, vt planè nihil expiret. Neque enim adeo magnum id eſſet myſterium rationem iſtius pulueris vitelli oui, & croci conficiendi cognitam habere. Nam miſcellanea reliqua puluerum quorundam, & theriacæ, non niſi merum vulgare quid ſapiunt, vt & re vera ſunt.

Non tamen diffiteor, poſſibile eſſe, vt medicamen ſummum & efficacisſimum ex ouo parari poſsit contra ipſammet peſtē: idque ea, quam mox trademus, methodo. Eſſentiæ namque in ouum inditæ, cum eiuſdem vitello perfectè miſcentur: qui aliàs ſua natura ſulphureus eſt, & ſummam penetrandi, necnon nutriendi vim obtinet, qua facultate reliquorum ingredientium virtutem adeo intendit, vt multo citius penetrent, & in venas transferantur. Adde quod per eandem coquendi rationem ſpirituales rerum eſſentię vim & virtutem ſuam longè perfectius conſeruent. Quæ tamen verba in bonam partem accipiantur velim: nec quis exiſtimet, me plus æquo iactabundum fortè hic inanem aucupari gloriolam: à qua tamen animus penitus abhorret, nec niſi in publico commodo fideliter iuuando, totus eſt.

Electuarium de ouo maius pro ditioribus Quercetani.

Accipe vnum, vel plura oua recentia gallinæ, de quorum vno apicem teſtæ tam ſubtili artificio aufer, vt, poſtquam educta fuerit illa teſta, rurſus in priſtinum locum commodè reponi, & glutino, ſeu luto quodam tam induſtriè agglutinari poſſit, vt nihil expiret. Abiecto itaque albumine, vitello oui reſiduo admiſce.

Lactis ſiue butyri ſulphuris drach. 1. ſem.
Sulphuris auri diaphoretici
Eſſentiæ croci ana drach. 1.
Pulueris anodyni mineralis, hoc eſt, ſalis prunellæ drac. ſem.
Ambræ griſeæ ſcrup. 1.
Lapidis bezoardici ſcru. ſem.

Omnia cum dicto vitello oui ſimul miſce, vt optimè incorporentur.

tur: dein apex putaminis perquam aptiſſimè ſuo apponatur loco, cum tenuiſſimo ligamento lineo ſuperpoſito, vel glutino ex oui albumine, & polline facto, ſuperinducto, adeò vt ouo exquiſitiſſimè clauſo, nil tranſpirare poſſit.

Ad eundem modum plura oua apparari & accommodari queunt, prout magnam huius electuarij quantitatem ſimul componere volueris.

Alias, vel vno vel pluribus ouis, è quibus eodem artificio apertis, albumen ſeparatum eſt, addes theriacæ, confect. al Kermes, & hyacinthi, ana: vel ex his omnibus ſimul fiat miſtura, de qua adde ouo vel ouis, quantum capere poſſunt: probè clauſo foraminulo cum ſua propria teſta, ſuperinducto glutine, vt ante, ita vt nihil exſpiret.

Enarrata hæc oua ita præparata, aptè ſimul imponantur vaſi terreo capaci, quod operculo clauſum in furnum mittatur, in quo panificia modo cocta, & ex eodem recens exēpta fuerint, & ſecunda aut tertia vice in eodem reponantur, donec omnia in vnam maſſam, quæ puluerari queat, redacta ſint.

Accipiatur ouum vnum iuxta primam methodum præparatum, & vnum iuxta alteram: vel oua duo aut tria vtriuſque præparationis, prout animus eſt maiorem vel minorem electuarij quantitatem ſimul conficere: omnia quæ in dictis ouis continentur, terantur & optimè inuicem miſceantur in mortario marmoreo, eadem paulo poſt humectando pauca aqua theriacali cō tra peſtem, aut elixire quodam vitæ, cuius plures deſcriptionum formulas ſupra dedimus: ita vt omnia reducantur in formam electuarij, quod multorum in annorum ſpatium reſeruabitur: pro doſi ſufficit ſcrup. 1. tum ad præſeruationem, tum ad curationem peſtis.

Electuarium de ouo minus pro gregarijs.

Rec. Rad. *Angelicæ*
Zedoariæ
Cinnamomi ana vnc. 1. ſem.
Garyophyllorum
Macis ana vnc. ſem.
Myrrhæ
Nucis vomicæ
Carlinæ ana drach. 3.
Granorum iuniperi vnc. 1.
Croci, camphoræ
Spec. diambræ
De gemmis ana drach. 3.
Theriaces Alexandrinæ ℥ 3.

Contundenda contundantur, & omnia ſimul mixta indantur in matracium vitreum, ſuperaffundendo fortiſſimum ſpiritum vini, vaſe clauſo, ne quid euaporare poſſit, digerantur in Balneo Mar. per 4. vel 5. dies. Dein omnia adhuc calentia fortiter exprimantur. Hæc expreſſio denuo indatur in alembicum cum ſuo capitello, & recipiente, & inde ad ignem Baln. Mar. deſtilletur liquor, qui ſeorſim ſeruetur, & cum extracto, quod in fundo remanet in mellis conſiſtentia, impleatur ouū vnum, vel plura, ſi velis, & optimè miſceatur cum vitello oui: dein occludantur ſingula oua cum ſuo proprio putamine, vt ſupra diximus: Poſteà coquantur in furno, poſt exempta ſcilicet panificia, idque cōtinuādo & repetendo, ſine calore intēſo, donec materia ita exſiccata fuerit, vt pulueriſari ferè poſſit: quæ dein irroranda eſt ſua propria aqua, vt ſupra reſeruata, & ſic perficiatur elec. molle, ſiue antidotum precioſum ad præſeruationem & curationem peſtis. Exhibendum de eo eſt peſtifero vſque ad ſcrup. 2. vel drach. 1. diſſoluendo cum vnc. 2. vel tribus

aquæ theriacalis, cardui benedicti, vlmariæ. Præſtantiſſimum ſudatiuum eſt, quod omne venenum ab internis & profundis partibus in exteriorem corporis ſuperficiem propellit: corroborat, ipſumq; ab omni veneno vindicat ac tuetur.

De his igitur electuarijs de ouo, alij nunc ſuum interponant iudicium, vtra harum præparandi methodorum ſit laudabilior ac præſtantior: noſtrane, an verò communis: quam tamen, vt verum fateamur, non contemnimus. Sed primam inuentionis gloriam ipſi libenter aſſignamus, eamque addidiciſſe nequaquam erubeſcimus.

De Antidotis, Alexipharmacis, & Alexiterijs, ſeu de Theriacis.

CAP. XXIII.

Reſtat nunc, vt dicamus de antidotis, ſiue alexipharmacis, quæ aduerſus omnis generis venena, & ipſas beſtias virus eiaculantes conferunt: vtpote quibus, iuxta modernos, propriè competit antidoti nomen; nec interim ſilentio, aut obliuione ſuo loco prætermittemus antidota anodyna, narcotica, & opiarica.

Hæc duo antidotorum genera, quæ tam apud antiquos, quam adhuc hodie apud nos in magno fuerunt vſu & æſtimatione, ad diuerſos & deploratos affectus depellendos, nos quaſi adigunt atque compellunt, vt ſingula in iſtis tractandis paulo minutius, & exquiſitius perueſtigemus, quam in nonnullis alijs hactenus à nobis factitatum eſt Oculis enim manifeſtè contemplandum ſubijciemus, hæc ipſa tanti hactenus vbiuis gentium æſtimata, mendis ſcatere quamplurimis, præque ceteris maxima reformatione opus habere: ita vt mirer, multos authores, licet doctrina & authoritate conſpicuos, quorum me diſcipulum non puderet profiteri, illud ipſum ſegnius obſeruaſſe, ne dicam æterno ſilentio obruiſſe. Verum id vnum depoſco, ne beneuolus lector, me ex temeraria quadam laudis gloriæve cupiditate, in hæc prorupiſſe verba exiſtimet; Sed depoſito affectu, rectà rationis bilancem libret, expendat & conſideret. Iampridem enim alibi proteſtati ſumus, & adhuc proteſtamur, omnia à nobis ita proponi, vt non vereamur ea doctorum virorum cenſuræ ſubmittere: quod ſi in ijſdem fortè quid occurrat ab Aſclepiadea doctrina, veraque diſciplina alienũ, id quaſi non dictum aut literis conſignatum habeatur.

Inter enumerata antidota alexiteria, merito primus locus theriacis debetur.

Theriacas ideo dico, quod tam apud veteres, quam apud recentiores, duo earundem genera ſtatuãtur quarum vnum in compoſitione recipiat carnes viperæ, reliquum verò ſine ijs componatur. Illi, quæ vulgò theriaca magna, priſcis autem glorioſa & liberatrix appellatur, tot tantæque laudes & proprietates tribuuntur, ad infinitos & deploratiſſimos affectus propulſandos, vt nihil ſupra commendationis valeat aſſciſere. *Theriacarum duo genera.*

Ceteræ autem, quæ nihilominus contra venena ſpecificæ ſunt antidoti, ſiue trochiſcis de vipera parantur, ſuntque huiuſmodi.

Theriaca {
Democratis
Oribaſij
Eſdræ
Diateſſaron
Ex pæonia
Ex terra ſigillata.

Quarum deſcriptiones reperiuntur apud Oribaſium, Aeginetam, Actuarium, filium Serapionis, Rhaſin,

Auicen-

Auicennam, Celſum, pluresque alios tam Græcos, quàm Arabes, & Latinos authores.

Mithridatiũ. Inter hæc autidota alexiteria, non mediocris exiſtimationis erat Mithridatium, quod anteceſſit theriacam, quam Andromachus ſua ætate medicæ rei peritiſſimus, parabat ex carnibus viperæ, tanquam ſingulare aduerſus lepras, & quæuis alia venena pharmacum, & experimentum, quod ſolum & per ſe omnibus venenis tanquam ſummum antidotum conferre nouerat.

Mithridatium ex infinitis ſimplicium generibus compoſitum, authoris ſuis, Mithridatis nempe Regis Ponti, nomen obtinuit: qui ex diuturniori eius vſu, adeò laudabilem corporis habitum ſibi comparauerat, vt, ſicut hiſtoriæ narrant, & mox dicturi ſumus, nullo veneno aſſumpto ſibi vitam adimere poſſet. De qua antidoto Auicenna ita loquens noſtram confirmat ſententiam; Confectio, inquit, Mithridatis nobilis eſt confectio, quam fecit Mithridates & nominauit ſuo nomine, Et Aet. tetr. 4. ſerm. 1. capitul. 96. ita ſcribit. De Mithridate ſanè magno illo belli Duce referunt, quòd theriacen quidem non biberit: neque enim adhuc in vſu erat; verùm ex alterius antidoti, quæ poſtea Mithridatica ab illo appellata eſt, vſu ita corpus apparauit, vt nulla veneni vi lædi poſſet: Et cum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non poſſet: cum enim ab hoſtibus deuictus ſeipſum interficere meditaretur, nullo veneni hauſtu mortem ſibi conſciſcere præualuit; ſed vocato cuidam ex amicis, ſe iugulandum præbuit. Plinius fuſiorem huius hiſtoriæ enarrationem tradit lib. 23. cap. 9. & militis quin etiam nomen exprimit, cuius opera ad mortem ſibi conciliandam vſus fuerat: cum omnium venenorum ſumptorum vim aduerſus, tam inſignem antidoti efficaciam, inualidam nimis & irritam prorſus expertus fuiſſet.

Mithridat. veneno perire nõ potuit.

Notandum porrò eſt, olim nõ tantum compoſitis iſtis remedijs, (è quorum numero ſupra 5. aut 6. recenſuimus, paulo poſt eorundem deſcriptiones in medium allaturi) theriacæ nomen impoſitum, ſed eodem quoque nomine ſola quædam ſimplicia inſignita fuiſſe. Quod vtique Auicennæ authoritate comprobare licet, qui ſquillam appellat theriacem contra venena, & gummi opopanax, & ariſtolochiam theriacam ad puncturas.

Theriaces nomen etiam ſolis quibuſdã ſimplicibus olim competebat.

Vnde complures tam Philoſophos, quàm Medicos, imò & eos, qui eruditiorum & celebriorum ordini annumerantur, non parum lapſos eſſe conſtat; dum theriacæ vocabulum, à ſerpente quodam (quem thirum vocari, & eiuſdem compoſitionem ingredi putarunt) deriuatum, & ab eodem quoque trochiſcos theriacos appellatos crediderunt.

Albertus Magnus vnus ex illorum numero Ariſtotelis textum, qui habet echin vel echidnam, quæ verba nihil aliud quàm viperam ſignificant, perperam de thiro ſerpente interpretatus eſt: quem diſtinxit à vipera, & peculiare de eodem caput conſcripſit.

Lib. de Animalibus.

Hanc falſam opinionem ſecutus eſt Aggregator Patauus, qui thirum tanquam animal à vipera diuerſum conſtituit, illudque baſim trochiſcorum, quos excipit theriaca, eſſe putat.

Petrus de Apono eodem errore irretitus, ita ſcriptum reliquit. Dicitur autem theriaca à thiro ſerpente, quia eiuſdem excipit carnes, quæ ſunt veluti radix & baſis iſtius medicinę; Et differ. 179. Sciendum, inquit, quod theriaca eſt multiplex ſecundum diuerſitatem componentiũ cui tamen nomen illud magis propriè conuenit, theriaca eſt magna Andromachi & Galeni, in qua caro

Lib. concil. differ. 177. de ther.

ingreditur. Thiri ſerpentis, vnde nominationem eſt ſortita: quæ autem hanc non ſuſcipit, theriaca metaphoricè dicitur, vt Diateſſarum, ideo quod ad illius ſimilitudinem venenorum depellat nocumenta.

Imò & ipſe Nicolaus à ſiniſtra hac opinione non immunis videtur, dum ita in capite de trochiſcis ſcribit; Trochiſci, inquit, de Thiro, qui in magna Galeni theriaca recipiuntur, ſic fiunt. Inuentas, inquit, Thiros longitudinis vnius palmi, &c.

Trochiſci theriacales.

Huic errori occaſionem dedit nomen, ab antiquis olim, trochiſcis iſtis, tanquam præcipuæ theriacæ baſi inditum. Galenus enim illos appellat theriacales, & poſt illum idem nomen retinuerunt Aetius, Oribaſius, aliique Græci. Plinius eos vocat trochiſcos theriacos; Et Auicenna quibuſdam in locis eoſdem nominat trochiſcos thiri, vel thirios, hoc eſt, ferales. Sed ſi quis penitius veterum ſcripta perpendat, facilè perſpiciet, eos nunquam aliud ſerpentum genus, hoc vocabulo præter ipſam viperam intellexiſſe. Galen. in librum de Antidotis & de Theriaca ad Piſonem, & alibi, disertè viperarum facit mentionem. Vide quid poſt illum Aetius ſcribat lib. Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 87.

Hoc caput primò ita inſcribit: De theriaca ex viperis Andromachi: Poſteà idem in hunc modum incipit. Ordiemur à Theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea ſcribit: Cùm multa diſcordia ſit circa theriaces deſcriptiones, nos Andromachi deſcriptione, vt longè optima, vtemur, quæ etiam in Regum vſus apparatur. Et capite 9. eiuſdem libri, vbi de trochiſcorum ſiue paſtillorum præparatione agit, ita exorditur: Ceterum paſtillos theriaces hoc modo apparato: Viperas feminas accipito, non quocunque tempore captas, ſed deſinente Vere, &c. Et Auicenna lib. 4. Fen. 6. tractatu 3. capitulo 33. vbi loquitur de curatione morſus viperæ, his verbis ſermonem inchoat: Conſidera, inquit, radices communes in curatione: deinde fortior curatio eſt properare ad theriacam viperarum. Inde apparet diſcrimen inter theriacam, quæ viperas recipit, & eas, quarum mentionem facit lib. 5. ſumma 1. tract. 12. videlicet theriacæ Eſdræ & Diateſſaron, quas contra grauiſſimos totius corporis affectus laudat. Idem Auicenna lib. 5. ſumma 1. tract. 1. vbi de theriaca agit, eius deſcriptionis tale facit exordium.

Recip. Trochiſcorum ſquillæ, trochiſcorum viperæ, &c. ex quibus manifeſtè liquet, quod etſi alibi eoſdem trochiſcos nominet thiri, ſeu thirios, non tamen alios intelligat, quam viperinos.

Theriacæ, à Græco θὴρ vel θήριον.

Hinc concludimus, Theriacam non à ſerpente quodam Thiro, qui eius compoſitionem ingrediatur, ſed à Græco vocabulo, quod eſt θήριον, ſiue θὴρ, id eſt fera, denominationem ſuam accepiſſe: neque id propterea, quòd eiuſdem compoſitio feram, vel viperam excipiat, vt quidam falſo opinantur, ſed quòd eadem theriaca, ſiue cum vipera, ſiue abſque vipera, parata ſit, omnibus morſibus venenatis, à quacunque fera ſiue animali illatis ſuccurrat: Sic & ab antiquis & à neotericis (vt iam diximus) trochiſci dicuntur theriacales, non ratione ingredientis, ſed ab eorundem effectu, quem in pellendo lethalium animalium veneno manifeſtè oſtendunt; alias enim non theriacales, ſed viperini nominandi eſſent. Eadem ratione quædam remedia vocamus nephritica, & hyſterica, non quòd eadem componantur ex renum, vel vteri additione, ſed quo tanquam medicamenta ſpecifica ijſdem partibus, morbo exa-

exagitatis, opem & medelam afferant.

Præter dictas rationes, etiam orthographia,& ſcriptio huius nominis noſtram ſententiam confirmat. Nam à Thiro ſcribendum eſſet Thiriaca cum I, non Theriaca. Sed quia ſcribitur Theriaca cum E longo, veriſimile eſt, quod à dictione deriuetur, quæ parem literam longam habeat in eadem ſyllaba, qualis ſanè eſt θὴρ, vel θηρίον hoc eſt, fera. H enim Græcum in latinis dictionibus à Græcis deriuatis, vertitur in E longum, quaſi diceres theriacam antidotum, contra ferarum tam minorum, quàm maiorum ictus & venena.

Hæc de Theriacæ differentijs, eiuſdemque nominis etymologia, hic enodanda duximus.

Non diu hic immorabimur in enarrandis diuerſis horum theriacalium medicamentorum compoſitionibus; ſiue inuicem differant ratione ingredientium, quæ modo ab hoc, modò ab illo vel imminuuntur, vel adduntur: ſiue ratione pôderis, quod diuerſum quoque in diuerſis deſcriptionibus eſſe deprehenditur. Hæc enim non ſunt tam magni momenti, neque hic quærendus eſt nodus ille Gordius, circa quem rei cardo verſetur: ita vt non poſſim hic opinioni Auicennæ ſubſcribere, qui libr. & tract. de Theriacis ſupra iam citatis, ſelecta præ ceteris Andromachi deſcriptione tanquam longè optima, hæc ferè verba ſcribit. Et iam niſi ſunt plures Medicorum, ſicut ,, Gale. & alij, addere & minuere aliquid in ea, non propter neceſſitatem neceſſariam, neque propter aliquid fortè, quod eos ad illud commoueret, ſed quærentes, vt rememorarentur, & remaneret ab eis in ipſa veſtigium, ſicut remanſit Andromacho: Et meum quidem conſilium eſt vt non remoueatur aliquid, quod experimentum iuuatiuum inuenit: fortaſſe enim illa complexio cum illo pondere exigit illud, cuius iuuamentum inuenit experientiam, quam quidem, dum res ipſa mouetur à ſuo pondere, non conſequitur illam proprietatem, &c. Fœcunda hodie eſt artium inuentrix, eaque in dies magis magiſque incrementum ſumit: hac duce & auſpice plurimorum remediorum vſum, quem veteres tanquam vtilem comprobauerant, abdicauimus: & in illorum locum alia noſtro artificio inuenta introduximus, quæ ipſis inaudita & incognita prorſus erant. Sic hodie infinitæ præparationes, vel pleriſq; etiam antiquorum tam elegantia, quàm ſaporis ſuauitate & vtilitate longè præferendæ ſunt. Neque enim vlla erroris ſuſpicio hinc oriri poteſt, ſi rei, quam per ſe bonam iudicamus, aliam ſuperaddimus bonitate multò præſtantiorem: hoc enim pacto rei bonitas vires ſumit, & magis magiſque accumulatur. Eodem planè modo in diminutione eorum, quæ vel inutilia, vel ſuperflua, vel noxia ſunt, nemo erroris redarguendus vnquam videbitur ſi induſtrius fuerit: fruſtra enim fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora. Suo itaque loco circa eandem de Theriacis tractationem demonſtrabimus, ob quam cauſam Arabis huius, aliàs doctiſſimi & celeberrimi authoris, opinionem minus recipiendam ſtatuamus.

Redibimus nunc ad Theriacas illas antiquorum, earumque aliquot in medium proferemus deſcriptiones, vt ex illarum comparatione facta cum ijs, quas ex noſtra officina informatoria producturi ſumus, eò melius de vtriuſque generis bonitate & præſtantia iudicari poſſit. Si quis prouocet ad experientiam ſciat is, nos nihil magis in votis habere, quàm vt per eandem, tanquam per ignem & aquam fortem, perfectum hoc & ſplendidum operis noſtri aurum examinetur ac probetur: quamuis nemo adeò ſtupido craſſoq; ſit

ingenio, modò in eo vel exigua tantum candoris, rectæq; rationis ſcintillula ſuperſit, qni non ex ſolo lydio lapide, hoc eſt, ex prima ſtatim earum deſcriptionum, compoſitionum, & præparationum inſpectione de earundem præſtantia ſumma, rectum ſanumq; laturus, ſit iudicium.

Theriaca Diateſſaron Meſuæ.

℞ *Gentianæ*
Baccarum lauri
Myrrhæ
Ariſtolochiæ rotundæ ana vnc. 2.
Mellis lib. 2.

Theriaca Democratis.

℞. *Iridis Illyricæ*
Zingiberis
Opopanacis
Opij
Herb. Roſmarini
Myrrhæ
Sem. Trifolij bitumen olentis ana vnc. 1.
Ariſtolochiæ drach. xl.
Sem. Rutæ ſilueſtris vnc. 1. ſem.
Radic. bryon. aridæ albiſſimæ vnc. 2.
Serpilli
Caſtorei
Rad. Eryngij
Sem. Apij
Cumini Aethiopici recentis. ana drach. 6.
Farinæ erui rufi vnc. 3.

Omnia hæc contundito & cribrato: opopanaca verò cnm vino diſſoluito, eiq; arida inſpergito, & in paſtillos reducito, & ex ijs drach. 1. cum vino veteri meraco bibendum præbeto.

Theriaca ex bryonia Oribaſij.

℞ *Rad. bryoniæ*
Opopanacis
Iridis
Roſmarini
Opij
Myrrhæ ana vnc. ſem.
Ariſtolochiæ drach. 5.
Thuris
Sem. Rutæ ſilueſt. an. drach. 6.
Cumini drach. 3.
Farinæ erui vnc. 2.

Cum vino paſtillos informato atq; ter cum vino præbeto.

Sat ſit nobis, harum trium tantum Theriacarum deſcriptiones hic propoſuiſſe. Quod ad compoſitionem Theriacæ Eſdræ attinet, eius ingredientium ſeries nimis numeroſa eſt, & longa, in qua opium, euphorbium, ſulphur viuum, ſemen hyoſciami citra vllam præparationem recipiuntur: nec prætermiſſus " in eadem eſt venter mergi, & ſter- " cus in eo repertum, ad ſuauiorem " ſcilicet guſtum confectioni inducen- " dum. Nihilominus interim videre licet, quam admirandos & incredibiles effectus illi adſcribat Aetius tetr. 4. ſerm. 1. cap. 101. 107. 111. vbi eandem deſcriptam reperies.

De duobus huius farinæ præcipuis alexiterijs, adhuc nobis dicendum reſtat: de Mithridatio nimirum & de Theriaca magna. Mithridatij deſcriptio tam varia eſt, tamque varijs authoribus, Andromacho, Democrati, Autipatro, aliiſque aſſcribitur, vt, ne ſortè in eam, quæ non vera & genuina ſit, incidam, nullam pror-

prorſus ex ijs hiſce deſcribendam aggrediar. Adde quod, vt ſupra iam dictum,non vſque adeò magnum diſcrimen ſit inter compoſitionem Mithridati,& Theriacæ: ſi vnicos excipias trochiſcos es viperis. ſicut iam diximus: quodque inſuper cõfirmat Auicennas libr.5 ſumma 1. tract. 1. vbi de nobili loquitur Mithridatica confectione: & ſtatim eiuſdem deſcriptionem ex Galeno, ex Paulo, Aetio, & ex ipſo Nicolao ex promptam,adiungit:

Mithridatij deſcriptio facilè elucescet ex ipſius Theriacæ Andromachi deſcriptione,cũius vnicam formulam Pharmacopœæ noſtræ inſerendã iudicauimus: ſed præ ceteris: quæ variæ hinc inde reperiuntur, ſeligemus eam,quam Gale.lib.de Antidoris, & de Theriaca ad Piſonem, in hunc,qui ſequitur, modum habet deſcriptam.

Theriacæ magnę Andromachi deſcriptio vulgaris.

℞. Trochiſcorum ſcilliticorum vnc. 6.
Trochiſcorum de vipera
Opij Thebaici
Magmatis hedychroi an. ℥. 3
Piperis longi
Roſ.rubrarum exſiccatarum
Iridis Illyricæ,aut Florentinæ
Succi glycyrrhizæ
Sem. Napi agreſtis
Et ſatiui
Comarum ſcordij cretici
Opobalſami,ſeu olei ex nuce moſchata expreſſi
Cinnamomi
Agarici ana vnc.1.ſem.
Myrrhæ
Coſti odorati ſeu zedoariæ
Croci Orientalis
Caſſia ligneæ veræ
Nardi Indicæ
Schœnanthos,ſeu iunci odor.
Thuris maſculi pellucidi
Piperis nigri,
& albi
Bol. Dictami Cretici
Comarum marrhubij
Rhabarbari rhei
Stœchados Arab.
Sem. Petroſelini Macedonici
Nepetæ,ſeu calaminthæ montanæ odoratæ
Terebinthinæ
Zingiberis
Rad.Pentaphylli ana drach.6.
Polij Cretici
Ramorum chamæpityos
Styracis calamitæ
Meu
Angelicæ
Amomi racemoſi, ſeu calami aromatici
Nardi Celticæ
Terræ Lemniæ veræ
Phu Pontici,ſeu Valerianæ noſtræ
Comarum chamędryos Cretici
Fol. Malobathri
Macis
Garyophyllorum ana.vnc. ſem.
Chalcitidis toſtæ
Rad.Gentianæ
Aniſi torrefacti, vel frixi
Succi hypociſtidis
Carpobalſami
Cubebæ
Gummi Arabici ſplendidi vermiculati
Sem.Fœniculi dulcis
Cardamomi maioris

Seſeleos

Seſeleos.
Acaciæ
Thlaſpios
Comarum hyperici cretici
Ameos
Sagapeni ana vnc.ſem.
Caſtorei
Ariſtolochiæ longæ
Sem. Dauci cretici
Bituminis Iudaici,ſeu aſphalti
Opopanacis
Comarum centaurij minoris
Galbani recentis ana drach.2.
Mellis deſpumati triplum, id eſt, lib. quatuor, & vncias quinque, drachmas duas.

Hæc ſunt varia illa huius tam magni magiſterij ingredientia varijs diuerſiſque proprietatibus dotata atque ditata: quod ab omni antiquitate pro miraculo & remedio maximo & incomparabili fuit exiſtimatum: & adhuc hodie in ſummo habetur precio & æſtimatione, quod vel ex eiuſdem diſpenſatione, quæ ſolemni quadam pompa & apparatu celebratur, facilè colligitur.

Componendi ratio, ſecundũ Gal.

Sed eius conficiendi artificium, ingenioſum ſcilicet & ſubtile, vel ſecundum ipſum Galenum tale eſt. Trochiſci, radices, folia, flores, ſemina, & fructus, terra Lemnia, chalcitis bitumen, in mortario æneo cum piſtillo ferreo in ſubtiliſſimum puluerem rediguntur, omniaque tenuiſſima redduntur, hoc eſt, cribro ſubtiliſſimè traijciuntur, ſeminibus thlaſpios, napi ſilueſtris, & croco exceptis, quæ ſeorſim teruntur, & pauco vino irrorantur, ne mortario facilè adhæreſcant.

Gummi, ſucci, & caſtoreum, ſeorſim etiam contunduntur, & pauco vino irrorantur, vt facilius pulueriſentur. His omnibus ita probè apparatis, paulò antequam compoſitio & mixtio fiat, terebinthina in duplici vaſe cum pauco melle liquefit, in qua gummi liquefcunt, & omnia dein coquuntur ad iuſtam conſiſtentiam, addita ſenſim pulueris in vino diſſoluti parte, donec mellitam acquirant conſiſtentiam: Dein omnia in mortarium magnum & capax, vel in ahenum magnum inijciuntur, ſenſimque vel ad ſolem, vel ad lentum calorem ſimul optimè commiſcentur, rudicula agitando, idque ad pluſculos dies, donec omnia probè vnita ſint: poſt ſeptem autem vel octo dies, repetenda eſt eadem agitatio, & continuanda ad duos menſes, vt materia melius fermentetur: quo tempore elapſo hoc mirabile pharmacum reſeruandum includitur in vaſis elegantiſſimè perpolitis, argenteis, ſtanneis, terreis, vitreatis, & vitreis: cuius virtus integra conſeruatur ad mediam vſque hominis ætatem. Theriaca enim eſt validum pharmacum vſque ad 30. annum in his affectibus, in quibus non tanta eſt nocentis cauſa, vt vult Gal.

Auicenna adhuc vlterius progreditur lib.5.tract.1.de Theriacis: ipſi tribuens ſingularum ętatum, imò vitæ mortiſque conditiones. Theriacæ quidem, inquit, adſunt infantia & pubertas, & adoleſcentia, & ,, ſenectus, & mors; Et fit infans poſt ,, ſex menſes; deinde incipit in pubertate, & augmento vſque ad tempus, ,, in quo ſtatu per decem permanet annos in regionibus calidis, & per 20. ,, annos in regionibus frigidis; deinde ,, ſtat decem annis aut viginti; deinde ,, declinat aut poſt viginti aut poſt ,, quadraginta annos: deinde ſpoliatur ,, virtute Theriacæ, aut poſt lx. & fit ,, vna confectionum declinata à gradu Theriacę.

Nimis longum foret hic virtutes, & varias alias qualitates, quas ipſi attribuunt, articulatim enarrare. Non.n. bonas horas in eo perdendas, ſed vtilius collocandas cenſemus.

Sunt quidam præclari Medici,qui legem illam duriorem,ab Auicenna prolatam,vt ſupra diximus, ſuſque deque ferentes, in enumerata illa theriacæ compoſitione,auſi fuerunt vti diminutione,additione, & correctione:Et in eiuſdem diſpenſationes methodo,alium ordinem,quam Galenus, de quo paulo ante locuti ſumus,obſeruarunt.

Romani & Bononienſes Medici addiderunt trochiſcos camphoræ, & loco roſarum ſubſtituerunt earundem extractum: ipſimet etiam adiecerunt inſuper baccas lauri,omnia myrobalanorum genera, rad. Angelicæ, zedoariæ, Imperatoriæ, uiucetoxici, aſari, ſerpentariæ,enulę campanæ, pimpinellam, ſcabioſam,cornu cerui vſtum, & eiuſmodi ſimplicia, quæ hodiè tanquam ſpecifica remedia præſcribuntur cōtra peſtem & venena, quæ nos ipſi ad aquarum noſtrarum Theriacalium & antidotorum contra eãdem luem peſtiferam, iuxta compoſitiones, ſupra à nobis deſcriptas, adhibuimus.

Bartholomæus Marantha vir doctiſſimus, eodem iure vt ceteri, in præparatione & mixtione commemoratæ Theriacæ, alium ordinem quam Gal.ſequitur, & vult,vt ſimplicia humida,ut ſucci,gummi,& lachrymæ diſſoluantur in vino generoſo,quale eſt maluaticum;cuius ad eundem vſum accipit vnc. 40. quæ faciunt duas pintas, ſiue menſuras Pariſienſes,aut circiter.

Interim tamen illi mihi parum vel omnino nihil ſolliciti videntur de cortice externo, & materiali ſeparando & abijciendo, neque eo animum appulerunt, vt nucleum internum, ac formalem,in quo tanquam parte efficaciori, & virtutibus longè præſtantioribus prædita unicum correctionis fundamentum conſiſtit, eruerent. Eo tamen peruenerunt,vt contra Auicennam demonſtrarint, remedium hoc adeò perfectum nō eſſe,quin tam in compoſitione, quam in præparatione eius aliquid deſiderari poſſit. Potiſſimum autem alijs,ſuo exemplo, ampliſſimam aperuerunt viam & occaſionem, non tantum eorum veſtigijs inhærendi, ſed etiam vlterius progrediendi: intereà tamen id, quantulumcunque fuerit, quod Deus apud illos depoſuerat, publici emolumenti cauſa, largiter erogarunt.

Eundem ſcopum ſibi præfixum tenere debet quilibet verus Medicus:hæcque unica fuit cauſa,quę mihi, meæ conditionis minimo animum addidit,vt correctioni & reformationi huius remedij laudatiſſimi, uſitatiſſimi,& comprobatiſſimi,& à tota antiquitate ad miraculum vſq; commēdati manus admouere haud dubitarim: interim tamen obnixè rogamus, ne beneuolus lector id fortè tribuat inanis gloriæ concupiſcentiæ, aut temerariæ leuitati, ſed honeſtæ huic, & laudabili ambitioni,pioque inſtituto,cuius ductu omnes hactenus labores & uigilias noſtras ſoli vtilitati publicæ iuuandæ conſecrauimus,& in poſterum ſemper conſecrabimus.

Vt igitur palam fiat, propoſitum noſtrum non eo ſpectare,vt pharmaceutrici ædificij ſtructuram veterem funditus euertamus, ſed vt eandem potius ex eodem fundamento magis magiſque exædificemus, & extruamus, in prima Theriacæ reformatione, cuius compoſitionis formulam nunc deſcribendam, aggrediemur, eadem ſimplicia & ingredientia,imò & eandem doſim,idem pondus & menſuram, quæ à Galeno,aliiſque in Theriacæ magnæ Andromacho adſcriptæ, deſcriptione fuerunt adhibita,referuabimus:eandemque,quam nunc publicandam præſumimus correctionem, correctioni & cenſuræ aliorū,mō depoſito omni affectu adhibeatur rectæ rationis iudicium,libēter ſubijcimus.

Ne

Ne itaque in confuſum quoddam chaos, aut labyrintum inextricabilem, beneuolum lectorem fortè præcipitemus; noſtram Theriacæ compoſitionem & diſpenſationem, nunc ordine facili, & in certas claſſes diſtincto proponemus.

In prima autem claſſe collocabimus Paſtillos.

De ſcilla
Hedrychroi

Et potiſſimum theriacales, vtpotè qui præcipue baſis & fundamenti vicem ſubminiſtrant in magna huius Alexiterij compoſitione.

Secundæ claſſis locum meritò obtinebunt præcipua hæc & principalia duo anodyna, nempe.

Opium,
& Crocus,

Quæ à ſingulari ſuaui & virtute anodyna, quam dictæ compoſitioni impertiunt, necnon ab inſigni ſua, dolores & cruciatus intolerabiles ſedandi, & ſummam corporis, ac ſpirituum tranquillitatem inducendi efficacia, occaſionem dederunt antiquis eam Γαλήνην appellandi. Vt autem hæc enarrata duo anodyna, conuenienti inuicem glutine aſſocientur & colligantur, & illorum proprietas in ſiſtendis & coercendis omnis generis impetuoſis defluxionibus & hemorrhagijs, magis inualeſcat: ijs ſub hac eadem claſſe adiungere placet.

Terram ſigillatam
Acaciam
Hypociſtida
& gummi Arabicum.

In tertiam claſſem veniunt radices, folia, flores, & fructus, quæ contra omnia venena & corruptiones conferunt, ſuntque cardiaca, & corroborandis partibus nutritioni dicatis apta, quas proprietates huic magnæ compoſitioni contribuunt, eaque ſunt

Radices
Zedoariæ
Gentianæ
Pentaphylli
Iridis Florentinæ
Valerianæ
Iunci odorati
Ariſtolochiæ
Caſſiæ ligneæ veræ
Folia dictami
Calaminthæ montanæ odoratæ
Malobathri
Comæ Scordij Cretici
Hyperici
Centaurij minoris
Marrhubij
Chamædryos Cretic.
Chamæpityos
Nardi Celticæ
Nardi Indicæ
Flores Roſ. rubrarum
Stæchados Arabicæ
Sem. Seſeleos
Thlaſpios
Aniſi torrefacti
Fœniculi dulcis
Dauci
Napi agreſtis
& ſatiui

In quarta claſſe ponenda erunt aromata, ſanguinem & ſpiritus calefacientia, & naturã noſtram inſtaurantia & corroborantia; quorum alia balſami perfunguntur officio, corpus noſtrum à corruptione præſeruando: alia hanc antidotum elegantiſſimis alijs ditant qualitatibus: Huiuſmodi ſunt.

Cinnamomum
Garyophylla
Macis
Carpobalſamum, ſiue cubebæ
Zingiber
Piper album
Piper nigrum
Piper longum
Opobalſamum, ſiue oleum nucis moſchatæ

Statim poſt aromata, in quinta nempe claſſe, caſtrametabuntur lachrymæ ſulphureæ precioſiſſimæ & excellentiſſimæ, aromatum iſtorum ſorores germanæ, quæque tanquam balſamum, ad radicale corporis noſtri balſamum, ab omni putredinis & corruptionis infectione tuendum, & præcauendum inſeruiunt: ſunt autem

Myrrha
Thus maſculum
Et Styrax calamita.

Huic eidem ordini ſiue claſſi (ſed quaſi vno gradu inferius) inſeremus terebinthinam, quæ ſimiliter ſulphurea ſiue balſamica, tribus iſtis lachrymis loco veri & idonei diſſoluentis erit, illarumque proprietates multo efficiet validiores, & efficaciores.

Sextæ & vltimæ claſſis ſedem occupandam ſibi reſeruarunt gummi attenuantia, diſſoluentia, deoppilantia, cephalica, hyſterica, quæ ideò addita ſunt huic antidoto, ne quid in ea deſideretur, quod ad eius perfectionem pertinere videatur: ita vt non tantum fiat alexipharmacum, ſed vniuerſale quoddam medicamẽtum contra grauiſſimos quoſuis totius corporis affectus, & ſymptomata. Huius generis ſunt gummi.

Opopanax
Sagapenum
Galbanum
Caſtoreum
Bitumen Iudaicum

Singulorum horum enumeratorum ſimplicium doſis petenda eſt ex Galeni Theriacæ formula, quam ex Andernaco depromptam ſupra iam deſcripſimus.

Videmur itaque omnia huius tam longæ & magnæ compoſitionis ſimplicia, quæ antea tã confuſa & inordinata ſerie dislocata erant, ordine ſatis pſpicuo, & diſtincto tradidiſſe.

Non ſatis nobis conſtat, cui ordini, vel claſſi annumerare debeamus tria, quæ reſtant, ſimplicia, adeò parum compendii ac vtilitatis illa conferunt, vnde minus appoſite à nobis videntur apponi, nempe rhabarbarum, agaricus, & chalcitis. Agarici namque vnc. 1. ſem. & rhabarbari drach. 6. qua doſi parui, ne dicã nullius ferè momenti ſunt ad tantam huius antidoti molem & quantitatem, ſi ad euacuandi ſcopum referãtur, cui minus prædicta antidotus dicatur. Sin vero quis rhabarbarum pro hepate roborando, & agaricum pro cerebro additum eſſe inferat: nihil adhuc promouet, adeo vt ratum firmumque maneat, nullum digniorem & aptiorẽ hic ipſis locum, quã patet præ foribus, relinqui: vt & chalcitidi, cujus pharmaci loco, nuperi vitriolum capiunt: quod mea quidem ſententia non meretur, vt in hac recipiatur compoſitionẽ, quamuis ſint, qui id, tanquam totius antiquitatis calculo comprobatum, nullo modo expungendũ propugnent. non tantum eo quod fucum & colorem nigrum medicamento inducat, ſed etiam quod facultatem exſiccantem, & adſtringentem exhibeat. Vt vt ſit, plus inde detrimenti, quàm boni proficiſci mihi ipſi perſuadeo. Eſt enim omnino crudum remedium, quãuis vel mediocriter calcinatum aſſatumque fuerit, veluti id præparandũ eſſe aiunt, ſemper tamẽ per-

perniciofum eſt, vomitumque vehementer prouocat, ad 8. vel 10. tantum grana exhibitum. Sed verum quidem eſt, quod dimidia tantum vncia, quæ hujus antidoti compoſitionem ingreditur, non poſſit adeò magnum inducere vel commodum, vel incommddum.

Interim tamē per nos licebit cuiuis illa admittere, & in eo, quo voluerit, loco collocare. Nos autem ſex iſtis conſtitutis modò claſſibus contenti, ſingularum nunc paulò ſpecialius, & exquiſitius inſtituemus examē, idque clarè & ad amuſſim, adeo vt efficacia tam admirandæ antidoti, tantique ab omnibus hactenus æſtimatæ, præſtantior, mirabilior, multoque reddatur commendatior.

Exordiemur autem examen noſtrum à primo ordine ſiue claſſe, quæ continet triplicia ſupra commemoratorum trochiſcorum genera: & propoſitis primum illorum formulis, prout vulgo componuntur, noſtram ſuperaddemus correctionem & reformationem: quam tamen, vt ſupra, ſub exacti iudicij cenſuram reuocare poterit quilibet æquus, ac eruditus lector. Faciemus autem initium à trochiſcis ſcilliticis.

Hi de ſcribuntur à Gal. lib. de Antidotis, & de Theriaca ad Piſonem: & poſt illum ab Aetio tetra. 4. ſerm. 1. cap. 88. & ab Aegineta de remed. lib. 7. cap. 11. & inter Arabes ab Auicenna lib. 5. tract. 1. Hæc trochiſcorum de ſcilla præparatio nihil præ ſe fert, quod politum aut induſtrioſum ſit. Aegineta eam duobus ferè verbis delineat: Scillam, inquit, luto, aut farinæ maſſa oblitam, moderatè aſſato, & acceptis internæ partis ipſius partibus duabus, & farinæ erui parte vna terito, & ſimiliter paſtillos efformato. Aliqui adijciunt æquas farinæ partes. Sed priuſquam vlterius progrediamur, paulò minutius diſcutiamus ſingula, quæ in ſcillæ præparatione conſideranda ſunt, vbi ſimul deprehendemus ſcrupulos aliquot, quos veteres circa eandem præparationem nobis in animaduerſionibus ſuis reliquerunt.

Prima conſideratio in ſcillarum electione conſiſtit. Aliæ enim alijs ſunt pernicioſiores, vnde & idcircò à Meſuæo, & Arabibus inter ipſa venena relatæ. Huiuſmodi ſunt, quæ non cum alijs conſitæ ſed ſolæ in locis ſtagnantibus, fœdis ac fœtidis naſcuntur. Scillæ Hiſpanicę, folijs ſuis, aloes folijs reſpondentes, vtpote craſſiores, & melius ob calidiorem illam regionem coctæ, bonitate ſua ſuperāt vulgares noſtras, quæ iſtis inefficaciores ſunt & impares, tam quoad materialem craſſitiem, quam ad formalem qualitatem.

Secundo tēpus quo colliguntur, obſeruandum. Antiqui autem omnes, eas colligi iubent in perfecta ſua maturitate, folijſque & caulibus ſiccioribus: quod plerumque accidit circa meſſis tempora in æſtate: non autem reſeruatas, ſed recentes, hoc eſt, ſimul ac collectę ſint, in vſum transferendas præcipiunt: ſunt nonnulli, qui neſcio quos ſcrupulos, qui hic inijci poſſint, prætendant: quorum tamen opinio tanquam friuola nihili naucique eſt facienda: inferunt a. illi quod poſita hac lege, corruant ceteræ, in quibus plus momenti ſitum ſit. Trochiſci enim viperarum, authoritate & ſententia antiquorum celebriorum authorum, præparari debent tempore vernali, ſimul ac animalia illa è latebris ſuis prorepſerint, & parati ſtatim in vſum transferri. Ex quibus clarè patet, theriacę compoſitionem procurari debere ſub finem veris; trochiſcos autem de ſcillis eſſe adhuc imparatos, hoc eſt, eos nondum, vt res poſtulat, exſiccatos eſſe, circa finem videlicet æſtatis, ſed quomo-

do ſcrupulus iſte facilè eximatur, non prouideo. Vt autem libere dicam, quod rationi magis conſentaneum ſit, mihi illorum opinio erronea & abſurda videtur, qui trochiſcorum de ſcillis compoſitionem, in inſtanti, ſimul ac collectæ ſint, aggrediendam enunciant. Saluis enim & integris illarum ſuccis, & ſubſtantia, per totam hyemem adſeruari queunt. Temporis præterea interuentu magis coquuntur, edulcantur, & meliores euadunt, & ita nimiam ſuam amaritudinem & acrimoniam exuunt: quæ ratio ad trochiſcos hos conficiendos longè commodior in medio vere habenda eſt: quo ipſo tempore & trochiſci de vipera commodiſſimè præparari poſſunt, vtpote qui magnæ huius compoſitionis primarij ingredientis, & fundamenti vicem obeunt, in quorum præparatione inprimis temporis ratio ſpectanda eſt. Accedit inſuper veterum authoritas, qui theriacam ſub veris finem tanquam tempus accommodatiſſimum, componendam iudicant, vt æſtatis inſequentis calore melius fermentari poſſit, quod hic, ſi quid aliud, omnium maximè notari debet. Iam verò, ſi contrariæ opinioni locus daretur, tempus iſtud iam præterlapſum eſſet, ſiquidem iuxta eandem trochiſci circa Auguſti finem præparandi eſſent. Tertio in ſcillarum coctione quædam obſeruanda veniunt. Interdum enim coquuntur inter carbones aut in clibano, vel argilla, vel quod melius paſta inuoluuntur donec probè coctæ ſint. Alias enim plurimum noxæ adferrent iuxta Dioſcoridem: qui ad incommoda eiuſmodi propulſanda, eas coquit in pluribus, & diuerſis aquis, donec, iudice guſtu, deponant ſuam amaritudinem, & acrimoniam.

Vltimò & quartò expendenda eſt illarum mixtio, & compoſitio: quæ fit cum cępæ huius parte interiore, molli, & optime cocta, trita, & cum erui, vel orobi, vt pharmacopœi vocant, farina permixta: Hic tamen authorum quædam occurrit diſſenſio in quantitate farinæ addendæ: cuius alij æquas partes, alij tertiam tantum ſumendam ſtatuunt.

Sed vt de his, quæ hactenus enarrata ſunt, meam liberè exponam ſententiam, huius ſecreti componendi ratio, nimis craſſa mihi videtur, ac materialis, adeo vt mirandum ſit, quod tot labores in re tam vili, & exili deſcribenda, multi hactenus egregiæ notæ authores inſumpſerint, nempe in cępæ duntaxat præparatione, cui inſuper in magnæ theriacæ compoſitione primum ingredientis locum vendicare non veriti ſunt. Non tamen interim abnuo, cępas eiuſmodi, quæ in maritimis locis, iiſdemque ſalſis naſcuntur, ſingulari vi ac virtute incidendi, attenuandi, penetrandi, deoppilandi, & detergendi præditas eſſe. Sed opus habent exquiſita præparatione, alias, vt ait Auicenna, omnes ſcillæ, vel etiam ſelectiſſimæ ſunt venena. Vſus enim illarum diuturnior, exulcerat viſcera: Et, vt ſcribit Dioſcorides, ſcilla habet virtutem acrem, & exurentem. Vt igitur rectè præparentur, ſola hæc illarum coctio in igne, vel aqua bulliente, non mihi ſufficere videtur. Non equidem ignoro, omnia igne dulceſcere, ſic enim cępæ communes in quotidianum ciborum vſum dulcorantur: Sed hoc pacto vel imperfectius coctæ, noxiam qualitatem, de qua ſupra dictum eſt, non deponunt, vel nimium coctæ, & edulcatæ, omni virtute attenuandi, incidendi, & detergendi priuantur, inutileſque, & prorſus inefficaces redduntur, ita vt difficillimum ſit, huius coctionis medio-

Li. 4. ſect. 17.

Lib. 2. c. 167.

critatem adeo exactè ſeruari poſſe, quin alicubi vel in defectu, vel in exceſſu delinquatur. Aliàs ad ſcillæ exurentem & exulcerantem vim & acrimoniam corrigendam, additur farinæ erui, & orobi media vel tertia pars, quę inſignis eſt amaritudinis: & ſanguinis fluorem inſuper tam per veſicam, quàm per anum, non ſine maximis torſionibus prolicit, vt ſcribit Dioſcorides. *Lib.2.c.102.* Id ipſum Galenus confirmat dum in li. 8. ſimpl. & lib. 1. aliment. ſubiungit eiuſmodi farinam nō hominū vſui deberi, tum propter tetrum eius ſaporem, tum quod ſanguinem generet vitioſum. Vnde meritò & optimo iure, hanc mixtionem in trochiſcorum ſcilliticorum præparatione, craſſam nimis & agreſtem eſſe cenſemus: ita vt mirum ſit, eam hactenus excultam, nec ex codicibus proſcriptam & relegatam fuiſſe, ſicut aliæ plurimæ iampridem exularunt, licet vtiliores & præſtantiores, imò hodie adeò exploduntur, vt ex omni ferè hominum memoria deletę videantur, ſed trochiſcos hos ſuperſtites adhuc eā ob cauſam videmus, ꝙ principem teneant locum, in admiranda huius theriacæ compoſitione, quam antiquitas miraculosè excoluit, ſicut, & eadem hodierno adhuc ſæculo, multò maiori in precio habetur, quàm cetera quæuis alexiteria.

In horum trochiſcorum correctionē, ſequenti hac progrediar methodo. *Malignitatis in ſcilla artificioſa correctiones.* Primò præparatione omnē ſcillæ tollerem acrimoniam & adurentem facultatem, conſeruatis interim eius viribus integrè valentibus, Hiſpanicaque præ ceteris, tota adſeruatas hyeme deligerē: iam ſuprà cap. de vinis & oxymelitibus vbi de aceto, & melle ſcillitico egimus, præparationem quidem ſcillæ, ſed communem tantùm edocuimus. Suaderem deinde ijs, qui iſtis in regionibus commorantur, vbi recentes haberi poſſunt, vtè locis maritimis, eas in hortos transferrent, & in terram bonam, & excultam tranſplantarent, ibique per tēpus aliquod, ſedula adhibita cultura, & induſtria, ſinerent, donec vim ſuam venenatā omnem exuerent. Eadem methodo ſæpenumerò vſi fuimus in helleboro nigro, alijſq; ſimplicibus venenatis emendandis: cum adhuc vicini eſſemus montibus, & ſic omne venenum illorum ſuſtulimus. Magni & admirādi ſunt tranſplātationis effectus, cuius beneficio innumerorum ſimplicium acris, amara, & infeſta qualitas cum dulci, & ſuaui commutatur, prout in carduo ſiue herba cinare, in cichorio, et ſimilibus pluribus euidenter innoteſcit. Quibus autē occaſio iſta et commoditas denegata eſt, hanc ſequantur praxim.

Accipienda eſt ſcillæ pars media, & optima, & tenerrima, quam cor vocant, ea minutim incidenda, Solique exponenda eſt, donec molleſcere, & ferè in liquorem redigi incipiat: ea videlicet ratione, qua Galenus ſcillas præparare, & viribus ipſarum integris ſeruatis, ad ſolem æſtiualem coquere ſolebat. Quibus verò tantum otij non ſupereſt, vt æſtatis tempus huic coctioni, ob intenſiſſimum ſolis ardorem, dicatum expectent, hanc ſequantur formulam.

Recip. Eandem ſcillæ partē optimam, cor vocatam, hanc minutim inciſam inijce in matraciū, aut vas vitreum cum collo longo, ita vt ad mediam impleatur partem. *Fæcula ſcillæ.*

Hoc vas minimè, vel leuiter tantùm, ſi velis, clauſum, nullo affuſo alio liquore, ponatur in Baln. Mar. feruens per vnū aut duos dies tantùm, aut donec ſcilla redigatur in pultis formam, aut liquorem ſpiſſum, edulcatum, omnibuſque ſuis viribus inſignitum, qui ſolus ſine quauis alia admixtione idoneus eſt vt recipiatur in theriacæ compoſitionem: vel ſi placet, poſt temporis

aliquod

aliquod ſpacium, eundem adhuc calentem tranſcola per ſetaceum, & exſicca, aut ad ſolem, aut ad ignem lentum cinerum, & erit inſtar fęculæ, aut amili ſicci, quod ſeruabitur diu omnibus ſuis virtutibus dotatum. Adde, ſi velis, tantillum gummi tragacanthi, aut amili, & inde forma trochiſcos: tantillum, inquã, gummi & amili additum incidendi, detergendi ſcillæ vires minimè obtundet: hæcque eadem magis familiaria, & amica ſunt naturæ noſtræ, quam farina erui. Sed hanc de induſtria addi quidam contendunt, ad ſcillæ nimirum vim incidentem, & detergentem actuoſiorem reddendam: ſed hoc ſimpliciter negatur. Farina enim in tanta quantitate addita potius obſtruendi & oppilandi vim exeret. Ad hæc, cùm eiuſdem vi detergendi, vt & ſupra notauimus, pernicioſa ſimul atque adeò noxia coniuncta eſt facultas, vt ſanguinis fluxũ prouocet, tam per ventrem, quàm per veſicam.

Fæcula ſcillæ in trochiſcos redigi poteſt, qui dicentur trochiſci fæculæ ſcillæ.

Quod ſi velis, ſcillam paſta inuolutam, iuxta craſſam communemque viam, in furno quodam coquere, ita, vt nullæ in ipſa nocendi vires remaneant, licet minus cocta ſit, & incidendi vi acrique qualitate abunde adhuc vigeat: Scilla probè trita per ſetaceum traijcienda eſt, cuius vncias quatuor inijce in octo, vel decem vncias ſacchari, in tantillo aceti ſcillitici diſſoluti, & ad perfectionem cocti: recoquendo totum adhuc ſupra ignem, agitando & probè miſcendo cum ſpatula, donec amplius non adhæreat vaſculi fundo: ita facies ſaccharum ſcilliticum excellentiſſimum, ex quo formare poteris trochiſcos, rotulas, ſeu cuiuſcunq; formæ aliæ: tum ad theriacæ, tum ad quoſuis alios vſus, quibus ſcilla deſtinata eſt: cuius venenum per hanc vltimam coctionẽ, & ſacchari admixtionem penitus ſe cernitur.

Saccharum ſcilliticum.

Extr. ſcill. Optima, emendatior, certior & ſecurior præparatio ſcillæ eſt, ſi ex in extracti formam redigatur vt ſequitur. Recip. optimam eius partẽ ſiue cor, vt ſuprà, hanc craſſo modo inciſam inijce in vas vitreum aptũ, ſuperaffundendo acetum roſatum, vt duos digitos materiam ſupernatet: omnia in infuſione ſtent in loco frigido per 24. horas: deinde effunde acetum per inclinationem, quo cępa fermentata, omne venenum deponet: dein adde lac vaccinum, vel ouillum optimum, & recẽs mulctum: omnia ſinantur in Bal. M. bulliente, donec liquefacta ſint; colentur per linteum: dein ad ignẽ lentum cinerũ fiat euaporatio, & reductio in extractum ſiccum, cuius uſus erit, ſi uelis, loco trochiſcorum in dicta theriaca, & in doſi debita.

Videbimur fortè ultra modum, hoc argumẽtum de unius cępæ pręparatione pertractaſſe. Sed multa in ea fuerunt conſideratione digniſſima, quę nullo modo intacta pręterire uoluimus; nec quicquam à nobis dictum putamus, quod non ſit proprium huius loci, & ex quo non percipi poſſit magnũ emolumentũ.

Nunc ſequuntur trochiſci hedychroi dicti, qui huic magnę Andromachi Theriacæ admiſcendi quoque ſunt: eos deſcribit Galen. lib. de Antid. Aer. & Aegin. lib. & cap. ſupra citatis. Eorundem quoque deſcriptio ab Auic. lib. 5. tract. j. traditur, qui eos uocat alindaracos: horũ tres differentes deſcribit formulas: ſicut & omnes authores in ijs deſcribendis a ſe inuicem diſcrepant. Nõ uideo tamen quænam neceſſitas horum trochiſcorum præparationem introduxerit: quandoquidem maxima pars illorum ingredientium ſiue ſimplicium, in longa illa ſimplicium ſerie, quæ Theriaca recipit, continetur. Nihilominus tamen ex Galeni lib. præcitato, formulam huc tranſcribere non grauabimur; ſi enim multum haud proficiunt, nocere tamen non poſſunt.

Recip.

Troſchiſci Hedychroi.

℞ *Mari*
Aſari
Amaraci
Aſpalathi cum ſantalo citrino ana drach. 2.
Schænanthi
Calami aromat.
Phu pontici
Xylobalſami, vel ligni aloes
Opobalſami
Cinnamomi
Coſti ana drac. 3.
Myrrhæ
Folij
Nardi Indicæ
Croci
Maſtiches drac. ſem.

Omnia optimè trita, & in puluerem tenuiſſimum redacta excipiantur vino albo odorifero, & paſtillos efforma digitis, opobalſamo vel oleo garyophyllorum tinctis, dein in vmbra exſiccentur.

Trochiſci de viperis.

Reſtat tertium trochiſcorum genus, qui præcipui ſunt inter reliquos, & in hoc magno & admirando remedio, baſis & fundamenti partes ſubeunt, in quibus minutius diſcutiendis, paulò diutius immorabimur. Eorum deſcriptio habetur apud Gal. in libris ſupra citatis: ſed nos eam huc inſeremus, quam ſcripto protulit Æгineta: quamque ex eodem Gal. depromptam fuiſſe, magna vtriuſque ſimilitudo & affinitas facilè coarguit.

Viperas quatuor aut quinque fuluiores, ac recens captas ſumito, & de ipſis ad caput & ad caudam quatuor digitorum magnitudinem abſcindito, & tota pelle, interaneiſque ipſarum ablatis: reliqua in olla noua vitreata cum ſale & anetho coquito, donec ſpina de carnibus ſeparetur, deinde ablatis ac diligenter à ſpinis purgatis carnibus puri panis triticei æqualem portionem ipſis admiſceto, & bene ſimul trita in paſtillos efformato, digitis opobalſamo tinctis, & in vmbra ſiccato.

CAVTIO.

Præcipuum horum trochiſcorum fundamentum ſunt viperæ, ſicut iam alibi diximus, ſimulque clarè oſtẽdimus, quam turpiter lapſi ſint ij, qui pro ijs aliud ſerpentum genus quos falſo nomine Thiros appellarunt, introduxerunt.

Conſtat itaque totius antiquitatis ſuffragio & authoritate, & in hunc vſque diem conſtans manet ſententia, viperas eſſe illud ingrediens primarium, ex quo conficiantur trochiſci Theriacales: non vero alias quaſuis ſerpentum ſpecies.

Inter viperas autem feminæ potius deliguntur, quam mares: noſcuntur autem illæ ex dentium numero, quorum quatuor habent: maſculi verò duos tantum. Sed vterum gerentes accipiendas eſſe negant. De ceteris ſignis vide Aetium, iuxta quæ inſtituendus eſt delectus viperarum feminarum potius quam marium, aut aliorum ſerpentum, quæ formæ ſimilitudine ad eas accedunt. Sunt autem alia animalia (inquit Aet. de viperis feminis loquẽs) „ ſubflaua, ingentia & agilia: oculos „ ſubrubros habent, collum anguſtum „ latius caput, & caudam aceruatim „ in tenuitatem abeuntem ac carne „ penitus nudam: ventrem ſinuoſiorem habent, &c.

Sunt adhuc plura alia ſigna & indicia ab authore notata, ex quibus aptitudo viperarum ad trochiſcorum compoſitionem iudicanda eſt. Nam ſi abſciſſis capite & cauda, tanquam immobiles iaceant, ad vſum ineptæ ſunt: ſi vero prædictis partibus amputatis (ſubiungit Ae- „ tius) motum quendam videris in re- „ liquo corpore ſuperſtitem, & ani- „ malia ipſa cruorem aliquandiu in „ ſe con-

„ ſe conſeruant: hæc ipſa vt oprima in
„ Antidoti confectionem ſunt admi-
lib. 1. *ſumma* ſcenda. Et ſicut Auicenna circa
1. *tract.* 1. idem propoſitum his ſcribit verbis,
„ licet non ita diſertis: Quod ſi cucur-
„ rerit ex ea ſanguis plurimus, (lo-
„ quens de vipera, capite & cauda
„ truncata) & fuerit motus eius in illa
„ diſpoſitione plurimus, & mors ip-
ſius tarda, tuus erit electus.

Temporis præterea conſideratio in prædictis viperis ad trochiſcorum præparationem capiendis, admodũ eſt neceſſaria. Quouis enim tempore captæ non ſunt bonæ: qua in re tam inter priſcos, quam modernos diſcrepantiam deprehendo: nonnulli in ea ſunt opinione, viperas non ſtatim, ſimul ac è latebris ſuis prodierint, accipiẽdas: hæcque fuit opinio Galeni lib. de antidotis: alij verò contrarium ſtatuunt, & volunt, vt in inſtanti ſtatim tempore, ſimul ac captæ ſint ſi fieri poſſit, aut ad ſummum per vnum aut duos dies reſeruatæ, in trochiſcornm compoſitionem recipiantur: idque ſine mora ex Auicenna:
lib. 5. *tract.* 1. & Ægin. lib. 1. de re medica cap. 11.
„ vbi loquitur de ſalis theriacalis præ-
„ paratione: Viperas (inquit) ſumito recens captas quatuor &c. Cui vltimæ ſententiæ & nos ſubſcribimus, idque ob rationem, quam mox reddemus, vbi de cauſis, ob quas veteres moti in tam venenatiſſimo animali, tam præclaram & excellentem venati fuerint antidotum, accurata diſquiſitione diſſeremus. Digna quippe eſt materia, vt in altam & diligentem vocetur contemplationem.

Longè ante Theriacæ inuentionem, cuius author fuit Andromachus, iam viperarum aliorumque ſerpentum vſus in medicina exiſtebat, vt colligere licet ex Dioſcoride, qui vixit ferè circa tempora Mithridatis Regis Ponti, qui antidoto à ſe compoſitæ, ſuum proprium indidit nomen, eique magnam conciliauit exiſtimationem. Dioſcorides enim libr. 2. capit. 16. Loquens de viperis docet, quomodo ſint excoriandæ, capite & cauda truncandæ, reliqua illarum caro in fruſta diſſecanda, & in oleo, vino, ſale & anetho coquenda. Ita coctas viperas comedendas præbebat ad viſus claritatem, ad roborandos neruos debilitatos, ad ſcrophularum generationem inhibendam: ad hæc ſe ex auditu nouiſſe ait, quòd ij, qui hiſce veſcuntur carnibus, diuturnam traducant vitam: vbi præterea videre eſt, quomodo eodem authore Sal ex iis eliciatur, qui enarratos modo præſtat effectus.

Hæc præparatio & coctio nihil ferè differt ab hodierna, imò ex vini oleique ſuperadditione prȩſtantior multò eſt, quam quæ cum ſola aqua fieri ſolet. Hinc recentiores, & qui eos ſecuti ſunt, panem ad diuturniorem conſeruationem addiderunt, indeque paſtillos efformarunt.

Ac licet Dioſcorides ſuo tempore pleniorem nondum aſſecutus eſſet notitiam de viperinarum carnium præſtantia & vtilitate: eius tamen ſucceſſores vt facili coniectura præſumitur (progreſſu namque temporis magis magiſque accreſcunt inuenta & experimenta) vlterius proceſſerunt, periculumque fecerunt, num caro viperarum adeo ſit efficax, vt proprium venenum, quadam ſimilitudine & familiaritate, à centro ad ſuperficiem attrahat, edomet, & expellat. Sicut nihil noui eſt; rerumque experientia abundè confirmat plura animalia venenata reperiri, quæ ſuo proprio veneno, veræ exiſtant antidoti. Scorpio ſibiipſi pulcherrimum medicamentum eſt, inquit Celſus lib. 6. cap. 27. quidam cum vino contri- „
tum bibunt: quidam ſimiliter con- „
tritum ſuper vulnus imponunt: qui- „
dam ſuper prunam eo impoſito vul „
nus ſuffumigant, &c. „

De pluribus tantum animalibus venenatis locuti ſumus. Nam ex omnibus in vniuerſum non extrahuntur Alexipharmaca, ſed contra quæ ex ipſis remedia educta putes, lethalia ſunt venena. Hinc Ariſtoteles 8. lib. hiſt. animal. ait: Aſpis anguis, ex quo medicamentũ illud putrificum componunt, in Africa gignitur, ad cuius ictum, nullum inuenitur remedium.

Sed hic nobis notanda & excutiẽda venit nobilis illa quæſtio, quibus nimirum cauſis & argumentis patres antiqui compulſi, huic ſe immiſerint indagationi, vt ex animali tã venenato, quale viperam eſſe conſtat, tam inſigne medicamentum, & antidotum eruerent.

Cum verò in re tam ardua ac difficili, omnia paulò longius ſim repeтiturus, philoſophandique rationem non triuialem, aut omnibus obuiam adhibiturus, beneuolus lector fortè grauiter & anxiè tuliſſet, ſi de tanta prorſus tacuiſſem quæſtione, aut piſce taciturnior factus, ne verbulum quidem de eadem protuliſſem. Aduerſarios autem meos, ex tam innumeris maledicentiæ ac inuidiæ telis, quibus me quotidiè impetunt, contracto quaſi callo, amplius non moror: quo fortius enim inſurgunt in honores meos deprimendos, eo auſpicatius & ſplendidius eoſdem indies emergere, vel inuiti intuentur: Propugnaculi loco nunc iſtis oppono ſolas antidotos meas, quarum ſolus aſpectus & odor gratiſſimus virus illud viperinum, quod in me expuunt procul hinc fugabit, & in auras diſſipabit.

Ariſtoteles lib. 8. hiſt. animal. cap. 17. ſcribit: quòd ſerpentes ſuas veteres deponant exuuias tempore verno, quo è terræ latebris rurſus prorepтare ſolent, & autumnali: ſimiliter id faciunt viperæ, veris & autumni tempore.

Per ſerpentis vocabulum non intelligit quoslibet ſerpentes, quorum genus multiplex eſt, ſed in ſpecie colubros, vtpote qui ſunt ceteris communiores, notiores, & numero multo plures: vnde vulgò ſerpentes vocantur, quorum exuuiæ etiam plerumque in campis inter ſaxa, & dumeta reperiuntur, idque paſſim tam in Francia, quam alibi.

Si ſerpentis nomen generaliter ſumpſiſſet Ariſtoteles, eius ſpeciale nomen, vt de viperis facit, non expreſſiſſet. Sed patefiet in poſterum ex continuata huius tractationis ſerie, nihil hic à nobis dici ſine cauſa.

Nullum eſt dubium, quin multi olim ſublimi ingenio prẹditi, viri doctiſſimi, ac naturalium arcanorum perueſtigandorum cupidiſſimi, cauſam, cur exuuias detrahant ſibi ſerpentes & viperæ, rimati ſint, necnon alias circumſtantias probè expenderint, & in primis tempus veris & autumni conſiderarint, quo iſta animalia è latibulis ſuis ſubterraneis egrediuntur. Vnde meridiana luce clarius patet, quod hoc nempè tempore tam copioſo, & per totam ſuam naturam diſperſo abundent balſamo, tamque validiſſimè uigeant ſpiritalibus eſſentiis, & uero nectare uitæ, ſiue balſamo naturæ pretioſo & radicali, in ampliſſimo terræ ſinu, tanquam in proprio ſuo loco, matrice, & ſeminario contento & incluſo: ut prædicta animalia tum uetere abiecta pelle, ſe noua induere, & renouare queant.

Sed quia inter reliquos ſerpentes non ſunt, niſi hi duo enumerati, coluber nempe (uulgò ſerpens dictus) & uipera, qui exuuias ſtatis deponant temporibus: præſumendum hinc eſt atque credendum his duobus animalibus, non tantum ad ſui conſeruationem, ſed in aliorum quoque uſum, conceſſum eſſe naturalem quendam inſtin-

ctum, quo deligunt, exugunt, & in alimentum attrahunt, non materiali aut craſſo modo cibum corporeum, viſibilem, & palpabilem (ſiquidem authore Ariſtotele, & teſte quotidiana experientia, eiuſmodi animalia, citra cibum aut potum vitam multo tempore ſiue ſub tus terram, ſiue ſupra tranſigunt terram) ſed merè formalem & ſpiritualem, hunc nempe ſalem ſulphureum, & precioſum naturæ balſamum, quo omnia animantur & vegetantur, idque potiſſimum, dum circa æquinoctium vernale, calore ſiue igne Athanoris, magnæ lampadis cœleſtis, potenter operante, & attrahente, ſublimatur & eleuatur: quod naturæ ſulphur per mirabilem hanc ſublimationem, totam terræ ſuperficiem irrorat ſpiritibus balſamicis, eiuſque interiorem ſinum irrigat precioſæ & viuificæ aquæ vitæ, & nectaris naturalis ſaluberrimo & vtiliſſimo liquore: Vnde omnia reuireſcunt & effloreſcunt, & quæ mortis ſpeciem referebant, vitam recipiunt, & reuiuiſcunt. Eadem ſublimatio fit etiam ſub æquinoctio autumnali, ſed decreſcente paulatim calore, ſydereoque igne longius regreſſo, magnum terræ ſublimatorium refrigeratur, omneſque ſpiritus vegetales & balſamici reuertuntur in ſuum chaos ſiue matricem. Serpentes & viperæ, quæ in terræ ſinu & domicilio commorantur, naturali quodam inſtinctu vt diximus, exugunt, & in alimentum alliciunt cibum æthereum qui tam inſigni, viuifica & ſpecifica facultate pollet aduerſus venenatam & deleteriam illorum naturam: vt ſi eo ſatis reficiantur & inſtaurentur, non ſolum vim acquirant, & virtutem, ſpolia ſua vtroque tempore ſtato exuendi, ſeque renouandi: ſed ob exuberans illud balſamum, quo abundè vigent, inſtar medicinæ inſuper uniuerſalis ſunt, ad omnem cutem leproſam, ſcabioſam, vlceroſam, & quauis alia labe fœdatam, tollendam & renouandam & ad corpus quauis ex parte vitioſum, putidum, & in fruſta mox collapſurum, ita emundandum, vt in purum, floridum, & ſanum euadat; ita quoque fiunt, eiuſdemmet balſami uirtute, qua abundant, alexiterium ſummum contra omnia lethifera & præſentiſſim ueanena. Et hęc quidem de hoc ſubiecto philoſophari placuit.

Si quis forte ſcire deſideret, ex quibuſnam ſcriptorum ac monumentorum codicibus didicerimus, animalia hæc ſubtus terram hoc radicali naturæ balſamo nutriri poſſe: is ad admirandos eorundem reſpiciat effectus, quos arguit propria exuuiarum detractio: facultatem inſuper quam habent lepram, nullis alijs remedijs medicabilem, ſanandi rimetur: nec non præclara, quæ ex eis eliciuntur antidota contra omnis generis uenena expendat. Quæ quidem ſumma & admiranda effectuum præſtantia aliun dè proficiſci nequit, quàm ex radicibus, & principijs magnæ iſtius, & uniuerſalis medicinæ, cum qua ſerpentes illi participare neceſſariò colliguntur. Sequitur igitur, ut uel eam ſcientia innata & naturali, peculiariter deligant ac alliciant in profundis terræ latibulis, ubi aceruatim congregati, uarijſque inuicem nexibus implicati, in longum tempus degunt citra alterius alimenti fruitionem: uel neceſſe eſt, ut tum temporis, quando ſpiritus ſulphurei & uegetabiles, qui rebus omnibus animam & uitam, mediáte hoc precioſo naturæ balſamo, infundũt, eleuati & ſublimati penetrant duriſsimas etiam arborum radices, truncos & cortices ipſiſque uigorem & uirorem impartiuntur, floreſcereque faciunt, imò & reuiuiſcere: neceſſe eſt, inquam, ut hi ſpiritus balſamici, ſimili ratione

Cc per

ne per ſerpentum corpora tanquam multo molliora penetrent; eaq; in medicinam efficaciſſimam, tam pro ſeipſis, quam pro alijs abunde & largiter condire queant. Hinc ipſis facultas illa deponendi cutem, tempore videlicet, vt iam diximus, vernali & autumnali, quando ſpiritus iſti ſulphurei ſunt in ſua exaltatione: quibus temporibus (ac in ipſo præſertim Vere) videmus etiam arborum cortices, balſamicis ſuccis tum maximè abundantes, truncis ſuis, & ligno ſolidiori non adhæreſcere, ſed facilimo momento ab ipſis auelli & ſeparari: non ſecus ac ſerpentes, qui circa idem tempus, & ab iiſdem cauſis, veterem dimittunt cutem.

Vlterius ſi quis quærat, cur ceteri ſerpentes & animantia, in interioribus terræ domicilijs habitantia, careant hoc naturali inſtinctu, vt cum delectu in alimentum ſibi attrahant hoc radicale naturæ balſamum, & cur non æquè eodem perfundantur, & in medicinam condiantur, ac colubri & viperæ. Reſpondetur, quòd hæc proprietas peculiariter his ſolis à natura indita ſit animalibus non ſecus ac in Tora, quæ herba eſt venenoſa, accidere videmus: iuxta quam proximè connaſcitur Antitora, quæ vt alteri ſit in alexipharmacum, eoſdem ſpiritus ex eadem terra exugit. Præterea reflectamus paulò oculos noſtros ad fucos, veſpas, & huius generis infinitas alias muſcas, quæ licet dulciſſimum omnis generis floſculorum, herbarum, ac fructuum ſuccum, in alimentum exugant; inter illas tamen omnes, vnica tantùm apis, vt inquit Riplæus, naturalem illam ſcientiam obtinuit, cœleſtem eiuſmodi mannam in ceram & mel conuertendi. Res certè ſummæ admirationis, & myſterij plena. An non idem in ſerpentibus contingere poſſe exiſtimandum?

Si quis interrogando acrius vrgeat, quare, cùm tanta ſit huius balſami efficacia, non eadem opera tollatur omne ſimul venenum in ſerpentibus & viperis, cuius ſcintillulas ipſis adhuc inhærere produnt venenati eorundem ictus: huic eaſdem contemplandas opponimus apes, quę nihilominus aculeum ſuum retinent pungentem, ac venenatum licet totum illarum corpus abundè diffluat cęleſti, dulci, & balſamico liquore, qui proprij veneni aptiſſimum eſt remedium. Idem de ſerpentibus eſto iudicium.

Hic Hermeticos philoſophos vno tantùm verbo admonitos velim, vt accurata mentis attentione perpendant, cur poetæ, qui ſub fabulis ſuis ſemper occultarunt ſumma naturæ ſecreta, velleri aureo, & precioſis in horto Heſperidum fructibus cuſtodiendis, terribiles & venenatos Dracones præeſſe finxerint. Ex hoc enim, ſi mentis oculis rem intentius inſpexerint, facilè agnoſcent; in rebus etiam extrinſecus venenatis, opus ſuum magnum, medicinamque ſuam catholicam vniuerſalem inquirendam eſſe; non videlicet in primo ſtatim operis limine, quod plerumque tactu aſperum, viſu horribile, odoratu fętidum, guſtu ingratum, qualitate venenatum apparet, hoc eſt, non ab exteriori cortice ſed ab interiore nucleo, arcanum eruendum: non ſecus ac in externis ſerpentis & viperæ partibus, nempè in eorum dentibus, perniciosum deliteſcit venenum, ex quorum tamen interiori corpore ſummum & admirandum educitur alexipharmacum.

Poſſem in hanc rem, pluribus alijs meditationibus haud iniucundis, & penitius in arcanorum adyta deducentibus animos omnium in ſummam protrahere admirationem, meque in aliorum gratiam & vtilitatem iiſdem magis oblectare: ſed ſatis ſit, philoſophico, & Chriſtiano Medico hic ruminandum

dum conſiderandumque relinquere, Deum nempè & naturam nihil facere ſine admiranda & incomprehenſibili prouidentia. Qui itaq; omnes omnium effectuum cauſas peruestigandas recipiet, magnum ſubibit onus, nec habebit vnquam, quod de rerum obiectarum penuria conqueratur: præſertim illarũ, quas Natura in penetralibus ſuis clam abſcondit. Sexcenta enim ſunt alia animalia, quorum certis ſolummodo partibus venenum inſidet, quæ tamen in ceteris, ad varios vſus proſunt. Draco marinus, Gallis la viue, piſcis, habet ſpinam in dorſo planè venenatam: Hic in partibus tamen ceteris cibus eſt delicatiſſimus. Eodem modo ſerpens & vipera, licet dentibus ſuis venenatis lethalia infligant vulnera, cetera tamen eorundem pars ſalubris & ſalutifera exiſtit.

Sed de his hactenus. Nunc autem fuſius oculis ſubiiciemus, num trochiſcorum horum præparatio, quæ adhuc hodie in vſu eſt, talis ſit, vt neque additionem, neque diminutionem vllius rei patiatur, an verò correctione & reformatione quadam opus habeat.

Supra in trochiſcorum de viperis deſcriptione declaratum fuit, quòd a ſola vera & legitima carniũ iſtarum coctione, totius magiſterii fundamentum dependeat. Hæc coctio, ſicuti videre eſt ex correctione Bartholomæi Marantæ viri celeberrimi, tanti momenti eſt, vt in ea omnis conſiſtat bonitas, aut imperfectio Antidoti. In ſumma ſingulari cura & induſtria opus eſt in carne iſta perfectè coquenda, quæ ab oſſe ſpinæ ſeparata diligenter tundenda eſt in mortario, adiecto pane ex pura & recenti farina triticea confecto & optimè cocto atque fermentato: inde poſteà formandi trochiſci. Quidam prædictum panem ſeorſim exſiccant, eumque in puluerem redactum per cribrum traiiciũt, & admixta carne optimè quoq; ſeorſim trita, inde efformant trochiſcos, quæ mixtio longè eſt facilior & præſtantior.

De quantitate panis cum dicta carne commiſcendi, diuerſa eſt authorum opinio; alii enim addendas cenſent æquas partes, alii mediam, alij tertiam, & alij tandem quintam ſolummodo partem.

Notandum præterea, quod veterum nonnulli inter tundendum & miſcendum panem cum carne viperarum, parum earundem iuſculi adiiciant, vt omnia meliùs miſceantur & ſubigantur: inter quos eſt Aetius: Alii verò de prædicto iuſculo nihil prorſus addunt, vt Ægineta & Auicenna, ſolius carnis vſu contenti: quæ ratio præ ceteris communiſſima fuit; iuris enim admixtione citius corrumpuntur, & acidi fiunt trochiſci: Prænominatus Maranta in correctione enumeratorum trochiſcorum viperarum, in hanc abit ſententiam, ut ſcilicet formentur, ſi, vt ipſemet ſcribit, fieri poſſit, ,,
ſine iuſculo, aut ſaltem ipſius exigua quantitate: hoc enim modo ,,
celerius exſiccantur: contra (addit) ſi panis in iuſculo uiperarum ,,
maceretur, & poſteà ſimul cum carne tundatur, tales trochiſci difficulter exſiccantur, & ſunt in cauſa, ut poſteà caro putreſcat, & panis fiat acidus.

Formatis ita trochiſcis, dicti antiqui, ut & adhuc hodiè moderni, ſummam adhibent curam in iis probè exſiccandis, eos ſubindè uertendo, mox in unum, mox in alterum latus: idque in loco à uentis & pluuiis tuto ac ſecuro: ut iuxta nonnullos ſpectent, uel plagam ſeptentrionalem, uel iuxta alios, meridionalem; quam Sol maxima diei parte colluſtrat, ſed ſingulari adhibita cautione, ne Solis radii feriant dictos trochiſcos. Sol namque *lib. 5. ſumma 1. tract. 1.*
ut Auicenna ſcribit, deſtruit & ſpo- ,,
liat eos uirtute appropriata carni- ,,

bus viperarum, oppoſita venenis, quæ ſunt ex morſione, & venenis ebibitis.

Hæc ſunt omnia illa, tam antiquorum, quam modernorum myſteria, quæ tanquam notatu digniſſima circa horum trochiſcorum cōpoſitionem tradiderunt, quos præcipuum huius magnæ antidoti, huius, inquam, magnæ Theriacæ adeò ab omnibus hactenus commendatæ & celebratæ fundamentum eſſe diximus.

Cogor equidem fateri, me non ſatis admirari poſſe, quod ij, qui hactenus in Theriaca hac vtcunque corrigenda operam & laborem impenderunt, errores & defectus iſtos non deprehenderint in enarratis viperarum trochiſcis: in quorum tamen correctione (tanquam in re maximi momenti) omnes potius ingenii neruos, neceſſario intendere debuiſſent, quam aliis ſe quæſtiunculis de cinnamomo vero, de opobalſamo, de chalcitide, & ſimilibus huius antidoti ingredientibus, inuoluiſſe.

Hic enim eſt præcipuus rei ſtatus, de quo in poſterum nobis agendum erit: vt hoc fundamento, quod immi nentem minatur ruinam, reſtabilito, priſtinus medicamenti ſplendor ac virtus, quæ multum defecerunt, minuſque antiquorum elogijs reſpondent, poſtliminio reuocentur. Quod propoſitum ad publicum cōmodum iuuandum ſolummodo diri gitur, vt nuper ante profeſſi ſumus, ne quis nobis inanis gloriæ, aut temeritatis labem impingat.

Solæ viperæ magnæ huius antidoti baſis ſunt, ſicut communis fert opinio, omnium calculo comprobata.

Circa has viperas, veteres nihil aliud meditabantur, quàm vt inde conficerent trochiſcos, ea quā diximus methodo: qui in hoc magno arcano fundamenti ſeu baſis obtinebant locum, ſicut aliquoties iam à nobis ſatis abundè dictum eſt.

De his tres mouebimus quæſtiones, quas iam in publicum commodum, ea qua poſſumus diligentia & fide, ſoluemus & euentilabimus.

Prima eſt, num lex ſit quædam Lesbia, quæ ineuitabili neceſſitate nos adſtringat huic vulgari trochiſcorum præparationi.

Secunda, an nil addendum, nil detrahendum, aut immutandum ſit in hodierna trochiſcorum illorum præparatione: num verò in meliorem ſtatum corrigi, & reformari poſſint.

Tertia, num ſalua antiquitatis authoritate, dictæ viperæ debeant, aut poſſint in præſtantiores alias remediorum formulas, velut in eſſentias, balſama, confectiones & ſales præparari: quæ ſua vi & energia communes illos trochiſcos de vipera, in omnibus illis curatiuis ſcopis, quibus alias appropriati perhibentur, longè latèque ſuperent. Illis dubiis vt ſupra, exactè & fideliter diſcuſſis, ſpes nobis certa & indubitata arridet, omnibus aperiendi viam, non ad vnam tantummodo, ſed ad varia & diuerſa Theriacarum genera componenda, quarum effectus admirandi admodum, cum optatiſſimo ſucceſſu ſeſe prodant, aduerſus omnis generis venena, vel in corporibus noſtris nata, vel exhibita & aſſumpta, vel ab animalium venenatorum ictibus ac morſibus in nobis excitata.

Ad primæ quæſtionis ſolutionem quod attinet, abſurdum eſt, exiſtimare, nobis, in compoſitione theriacæ, neceſſario confugiendum eſſe ad conſuetam & vulgarem huiuſmodi trochiſcorum præparationem; quaſi verò viperæ in nullum alium remediorum vſum aptandæ ſint, neque vim & efficaciam ſuam aliter exerere poſſint, quam ſi in trochiſcos redigantur. Cum tamen res longè ſecus ſe habeat, vel ipſo Gale-

Hiſtoria de duobus lepro-ſis.ope vipera-rum reſtitutis.

Galeno teſte; qui. lib.ſimpl.11.& lib.de antid .memorabilem refert hiſtoriam de duobus leproſis, quos ipſemet opera viperarum, non in trochiſcos redactarum, ſed vino impoſitarum, priſtinæ valetudini reſtitutos fuiſſe, teſtis vidit oculatus. Cum enim dictis leproſis, vitã miſeram & ærumnoſam diu agentibus, ex commiſeratione, ad mortem ipſis accelerandam, vinum,in quo vipera caſu immerſa & mortua fuerat ,bibendum offerretur: accidit contra, vt hauſto potu oblato, non tantum cutem vlceroſam, ſquamoſam, & fœtidam, cum ſana & florida permutarent, ſed integram inſuper, perfectamque inde ſanitatem recuperarent.

Curatio hæc, quæ à Galeno citatur,mirabilis admodum ,& breuiſſimo temporis ſpacio abſoluta, ſolis viperis vino immerſis, & emortuis, accepta ferenda eſt:quod vinũ veri menſtrui & vehiculi vicem gerebat, ad eliciendam ex vipera alexiterij vim & virtutem. Nec refert, vtrum ipſæ integro manſerint corpore, quia virtus illarum præcipua vino fuit communicata, ex cuius potu vſuque, commemorati leproſi à lepra, quæ nullis alijs cedit remedijs, perfectè liberati remanſerunt. Ex quo manifeſtè euincitur, viperas nihilominus potenter ſuos demonſtrare effectus: licet neque coctæ, neque in trochiſcos ſint redactæ: hincque facilè concluditur, legem de ijſdem parãdis non eſſe perpetuo neceſſariam quandoquidem inſignis eorundem virtus & alexiterium alijs modis oſtentatur.

Antiquitati porrò, illiuſq;ſequacibus, vt enarratam carnem viperinam in trochiſcos effingerent, cauſa fuit maior (ni fallor) difficultas olim, quam hodie,colligendi eiuſmodi animalia. Vnde hoc remedium, in magna copia,ad aliquot annos reſeruandum præparare voluerunt, ne toties repetere cogerentur eiuſdem præparationem. Hinc Galenus ſummam requirebat induſtriam in ijs rectè præparandis & exſiccandis, vt integris valetibuſque viribus adſeruari poſſent ad duos vel tres annos. Sic noſtro quoque ſeculo accidiſſe legimus, vt loco viperarum,quæ ob inopiam ægrè tum haberi poterant, vſurparentur radices tormentillæ & dictamni. Ante paucos annos, inquit Bartholo.Maranta, vix cognoſcebantur viperæ, colligique poterant :propterea maiores noſtri bar„ baros Medicos ſecuti, pro illa ſu„ mebant tormentillam & dictam„ num .Nunc autem adhibito rectæ„ rationis iudicio ,perpendite quæſo, quam egregia & præſtans iſta foret theriaca, & quam aptè hoc ipſi no men conueniret.

De ſecunda quæſtione ſciendum eſt, vulgarem illam parandi methodum multa opus habere correctione: aliaſque inſuper formulas,multo præſtantiores & vtiliores, quam vulgaris illa eſt, poſſe dari. Quod perſpicuè admodum declarabimus omnibus ijs, qui remota craſſa & nubiloſa ignorantiæ cataracta, rem mentis oculis acutius intuentur: quique ingenio minus ſtupido ,præ nimio contradicendi ſtudio, antiquis ſuis ſomnijs, mordicus propugnandis non inhærent :quod vitiũ hodiè adeò commune eſt, vt multi, qui hactenus in cineribus & umbra conſenuerunt, eo contaminati videantur .Sed miſſis verbis, ad rem ipſam accedamus.

Oſtenſum eſt ſupra, præparationem trochiſcorum viperinorum conſiſtere in recta carnium illarum coctione, quæ fit cum aqua communi, addito pauco anetho & ſale donec os ſpinæ promptè auellatur à carne: per quam coctionem virtus illarum prima & ſubſtantifica, penitus,ni fallor, cum iuſculo confunditur, carniſq;vix dimidia pars,

vel tantillum ſolummodò reſtat. Interim tamen non niſi caro ſumitur ad trochiſcorum illorum compoſitionem. Cũ cocta fuerit, inquit Paulus, ollam ab igne depones, & carnes diligenter à ſpinis exemptas per ſe cõtundes nulla iuſculi addita parte. Sunt quidam, vt diximus, qui de eodem parum addunt, quod tamen nullius momenti æſtimandum. Nam poſita eius additione, neceſſariò quoque panis quantitas ad trochiſcos efformandos, augenda erit, & ſic imminuetur trochiſcorum virtus, manebuntque illi nihilominus corruptioni & aciditati contrahendæ multò magis obnoxij, quam ſi ex ſola carne ſine iuſculo confecti eſſent, vt id iam ſuprà authoritate antiquiſſimorum Medicorum comprobauimus.

Dic, amabo, quale nam præſeruatiuum, conſeruatiuum, aut alexiteriũ erit id, quod ſeipſum à corruptione præſeruare nequeat? Ad condiendũ cadauer, & ad id præſeruandũ a vermibus & facili corruptione, nonne adhibentur ſal, aloe, myrrha, & ſimilia, quæ balſamica virtute prædita, ſibi ipſis ad diuturnam conſeruationẽ inſeruiunt, nec facilè corrumpũtur? At trochiſci viperæ, niſi alterna & frequens illa, de vno latere in alterũ, accederet verſio, & deſiccatio, momentaneam facilè incurrerent alterationem, & deſtructionem: vel poſt ipſam etiam opobalſami inunctionem, quod ipſis pro ſolemni quaſi corollario, ad diuturniorem conſeruationem additur. Hoc confirmat Aetius hæc verba ſcribens: poſtquã verò ſicciores fuerint facti, eos opobalſamo optimè oblinito, & in vitreo vaſe aſſeruato: ac quicquid puluerulenti, & albi ex eis per ſitum ꝓductum eſt, poſt dies aliquot, linteo extergito: perforantur enim, ſi idipſum eis diutius adhæreſcat.

Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 90.

Vides ergo, quàm imperfecta mutilaque ſit trochiſcorum viperarum præparatio; cuius correctionem tribus modis aggrediemur, in quibus ſingulis liquidò patebit, virtutem & proprietatem viperarum integrã conſeruari, imò & accreſcere augeri que cum in vulgari illa compoſitione potius imminuatur & diſſipetur, vt paulò ante dictum.

Triplex correctio viperarũ.

Non ideò tamen confusè, ſed diſtincto quodam ordine, tres enumeratas correctiones, & reformationes proponamus: primam appellare libet confectionem viperinam aromaticam: Alteram confectionem viperinã ſaccharinam: tertiam cõfectionem viperinam iuniperinam. Ex quibus confectionibus tribus, tria quoque, ſi ita videbitur, trochiſcorum genera efformari poterunt, iiſdem ſeruatis nominibus: ſingulorum autem præparationis & compoſitionis formulæ, horum nominum rationem plus ſatis indicabunt.

1. *Confectio viperina aromatica.*

℞ Carnem de quatuor viperis recens captis, gregaria via præparatã, hoc eſt, capitibus, caudis, & viſceribus internis abiectis, optimè lotam cum vino, & in fruſta inciſam: hanc indes in matracium vitreum capax, ſuperaffundendo aquæ cinnamomi excellẽtis, & vini canariæ, vel hydromelitis vinoſi ana vnc. 5. vel 6. tantum, quantum ad irrigandam ſolum modò dictam carnem ſufficiet: his adde

Cinnamomi
Garyophyllorum
Macis
Piperis nigri
Zingiberis
Cubebæ
Cardamomi ana vnc. ſem.
Summit. Anethi
Hyſſopi
Thymi ana p. 1.
Salis communis p. ſem.

Elect.

Elect. de gemmis
Pulueris aromatici roſati
Diambræ ana drach. 1.

Dein vaſe clauſo, vt nihil expirare poſſit, pone in Baln. Mar. ad bulliendum: & omnia decoque ad ignẽ luculentiſſimum per 7. vel 8. horarum ſpacium, aut donec viperarum carnes in liquorem redactæ videantur: Aperto vaſe, omnia effundantur in patinam argenteam, aut vas terreum vitreatum & mundum, ac inde ſeparatis omnibus oſſibus, colentur & exprimantur omnia perquàm optimè, quæ cum iuſculo ſiue liquore ferè omnia per ſetaceum tranſmittuntur: Et hoc modò habebis eſſentiam, ſeu integram ac ſubſtantificam viperarum virtutẽ: quæ odoris erit fragrantiſſimi, vtpote virtutibus rerum aromaticarum imprægnata, quæ balſami ſiue opobalſami (ab antiquis additi) locum tenent. Materia excipiatur alembico apto & capaci cum ſuo capitello & recipiente, vt ad ignem baln. vaporoſi exquiſitè ſeparetur omnis liquor, quem ſeorſim ſeruabis, & erit ſummum alexiterium, & aqua theriacalis præſtantiſſima: in fundo remanebit gelatina precioſiſſima, in forma eſſentiæ ſiue extracti viperarum, & in conſiſtentia inter molle, & durum media: quæ iam, vel nulla accedente alia præparatione, vſui apta erit. Hæc ſtatim cum ceteris theriacæ ingredientibus, vt paulò poſt dicturi ſumus, permiſceatur: vel etiam (ne omnino communem præparandi formulã faſtidire videamur) inde formabuntur trochiſci, addendo tantum quintam partem amyli probè puluerizati: Et ſiccando dictos trochiſcos ad ignem lentum hypocauſti, ſic trochiſcos habebis excellentiſſimos, qui viperarum virtutem ſubſtantificam in ſe perfectè continebunt, & longiſſimo tempore, ſi opus ſit, adſeruabuntur: ſiquidem ſpirituum aromatum balſamicorum viribus & armis induti ſunt, locoque communis theriacæ, vſurpabuntur. Imò vſus illorum erit quoque ad alias nouas theriacarum formulas fabricandas, prout mali, quod expugnandum eſt, natura & conditio poſtulauerit. Nunquam errabit quicunque in præparandis eius generis remedijs, hoc tam præclaro & certo innitetur fundamento: quemadmodum & hæc viperarum præparatio, quam modò docuimus, reuera ſuper eodem extructa eſt: In hac enim, necnon in alijs carnium harum veris ac legitimis præparationibus, præcipua ac prima huius magni alexiterij baſis exiſtit.

Si loco aquæ cinnamomi, vini canariæ, ſiue hydromelitis vinoſi, ad enarratam carnium viperarum coctionem accipies elixir magnum vitæ, à nobis cap. de aquis deſcriptum, adhuc longè efficacius & præſtantius reddes alexiterium, ita vt opus non ſit addere aromata materialia, eo quod dictum elixir ſatis ditatum ſit ipſorum eſſentijs: imò & omnibus alijs alexitericis & bezoardicis rebus, veluti ex eiuſdem compoſitionis formula clarè conſtabit.

2. *Confectio uiperina ſaccharina.*

Accipe carnem de quatuor viperis, fruſtatim inciſam vt ſupra: hanc impone patinæ magnæ argenteæ, ſuperaffundendo aquam vitæ fortiſſimam, & perfectè dephlegmatam, vt ſupernatet quatuor, aut quinque digitos: admoto igne cum charta accenſa, aqua vitæ flammam concipiet, ſicque ardendo viperas coquet: affunde deinceps nouam aquã vitæ, quoties priorem flamma abſumptam perſpexeris: affuſio verò hæc fiat per ampullam ſuperius occluſam, cum collo perquam anguſto: aliàs hæc aqua vitæ, ignis flamma apprehenſa ardere incipiet. Hęc coctio continuanda eſt, donec carnes illæ ſufficienter coctæ appareant

aquæ

aquæ vitæ quantitas pro vnius aurei precio, huic viperarum decoctioni ſatis erit: Tandem fac, vt tota aquæ vitæ ſubſtantia inardeſcat, & conſumatur, ceu in ea, quæ optimæ notæ eſt, probeque rectificata, accidere ſolet. Si quid incombuſtibilis ſuperſit liquoris, is viperarum adſcribendus eſt carni, quam (ſeparatis ſpinæ oſſibus) tundas in mortario marmoreo, admiſcêdo ſenſim proprium liquorem, donec huius opera redigatur in pultem tenuem, & fiat apta, vt per cribrum ſimul tranſmitti queat: eamque poſtea ad ignem lentum reducas in extractum. Hæc caro ita præparata, omnique ſua ſubſtantifica virtute dotata, iam idonea eſt, vt recipiatur in theriacæ compoſitionem: neque opus eſt, eam prius transformare in trochiſcos, aut aliud quid addere. Sin verò libeat fortè trochiſcos inde effingere, qui longiori temporis ſpacio citra corruptionis metum adſeruandi ſint, eos parabis cum duabus drachmis gummi dia-tragacanthi, in mucilaginem redacti cum ſufficiente quantitate aquæ cinnamomi: mucilagini dictæ adijcies carnis huius ita præparatę vnc. 4. & vnc. 2. vel tres ſacchari candi puluerizati: omnibus ſimul mixtis, confice inde trochiſcos ſiue tabellas, quæ ad lentum calorem exſiccata diutiſſimè adſeruari poterunt. Commiſcebis etiam cum dicta maſſa ante trochiſcorum confectionem, oleorum nucis muſcatę & garyophyllorum ana ſcrup. j. ſem. ſiue ſingulorum guttas 30.

3. *Confectio viperina iuniperina.*

Tertia præparatio carnium viperarum, quæ fit nulla prorſus virium abolitione, ſed potius earundem conſeruatione & augmentatione, ſe habet eo, qui ſequitur, modo.

Commemorata caro viperina ſufficienter imbibatur ſpiritu ſalis balſamici, & rerum omnium conſeruatoris: idque vel materiali & craſſo tantum modo, carnem dictam ſale aſpergendo marino, vt vulgò ſolet: vel formaliter & philoſophicè eandem imbibendo vero illo nitro ſulphureo, ſiue ſpiritu acido ſolis philoſophis cognito: quæ vltima methodus omnium præſtantiſſima, priori illi longè præferenda eſt.

Hæc caro, ſummo & principali naturæ balſamo ſic condita, appoſite locetur in cribrum ex ſerico factum, & quodam inſtrumento, ſiue ex ferro albo, ſiue ex ligno, ſiue ex panno cerato incluſum, ita vt facta ſuffumigatione, per prædictum cribrum penetrare poſſit fumus; ſitq; idem cribrum vndiquaq; probe munitum, ad prohibendam vel quantulamcunque euaporationem, & ad fumum tranſuerſim id ferientem excipiendum: Hoc autem ſuffimentum ita parato:

Recip. Bacc. iuniperi lib. i. ſem.
Bacc. Lauri vnc. 4.
Myrrhæ vnc. 2.
Garyophyllorum vnc. i.
Granorum alkermes
Succini aut Karabes
Benicini ana vnc. ſem.

Omnibus craſſo modo conquaſſatis, & ignitis carbonibus iniectis, fiat ſuffitus, in loco conuenienti, & carnibus ter vel quater in die ſuffumigandis apto: ipſumque continua ad quatuor, vel quinque dies, donec ſuffumigationis perfectionem odor approbauerit.

Quo facto, carnes prædictas, inter duas ollulas terreas vitreatas, exquiſitiſſimè lutatas, ne quid expiret, incluſas mitte in furnum, è quo recens exempta ſint panificia, aut qui ſimili moderato regatur calore: ibique ſine continenter ſtare, donec tota harum carnium ſubſtantia, ſimul cum oſſiculis ſuis, in puluerē redigi poſſit tenuiſſimum & ſubtiliſſimum, qui ſubſtantifica car-

nium virtute nequaquam ſpoliatus erit, vt in communi decoctione vſu venire ſolet, ſed multò auctior & potentior euadet, ſpirituum balſamicorum, ſalis, & prędicti ſuffitus ingredientium acceſſione.

Hic precioſiſſimus puluis, ex hoc venenatiſſimo animali eductus, ſuperat quæuis alia alexiteria & alexipharmaca, ſiue eo vtaris ad compoſitionem Theriacę, citra trochiſcorum confectionem cum pane, cuius vſus nullius eſt preçij (hic enim puluis poteſt perpetuò conſeruari) ſiue exhibeas eundem contra omnis generis venena, vel in nobis progenita, vel ex quodam ictu aut morſu animalis, vel ſecus excitata: ſiue per ſe ad ſcrup. j. porrigas: ſiue inde varia alixipharmaca, quorum is præcipuum & primarium fundamentum ſemper erit, componere velis.

Sed quæras, cur de re mihi inexperta audeam tam fidenter & audacter verba facere? Reſpondeo, quod propoſitum noſtrum triplici nitatur fundamento, ratione videlicet, experientia, & authoritate.

Suprà audiuiſtis rationem, cur viperæ & ſerpentes non tantum in proprijs, ſed & in aliorum exuuijs detrahendis renouandiſque, vim atque virtutem ſuam exerceant, qua de cauſa pro tam inſignibus ac præclaris alexipharmacis hactenus uſurpati fuerunt.

Si igitur trochiſci communes ex carnibus viperarum parati, virtuteque ſua ſubſtantifica per coctionem illam ferè orbati, nihilominus adhuc eximios produnt effectus: non poſſum mihi non perſuadere, quin eorundem effectus, beneficio noſtræ præparationis, quæ viribus & proprietatibus iſtis non ſolum conſeruandis, ſed & augendis, maximè incumbit, longè præſtantiores nobilioreſque ſint futuri.

Porrò, vt id confirmemus experientia, eam cognouit illuſtriſſimus ille, ac verè Princeps Anhaltinus, Dom. meus clementiſſimus, cui hoc dicatum eſt opus, cuius verba tam dignam amplamque merentur fidem, vt nefas ſit, ea in dubium reuocare, qui ex ſolo ſerpente communi, colubro dicta, puluerem eduxit ſine alterius rei additione, ſineque magno apparatu ſolemni aut laborioſo, contra omnia venena, vel nocentiſſima & lethifera: certaque & incredibilia huius experimenta fecit, ac uidit. Horum inſuper fidem confirmauit (vel præſentibus ipſis D D. Laurentio, & Lormio, illo primario Regis Medico, hoc vero Reginæ, ambobus viris excellentiſſimis & clariſſimis ſæculi noſtri luminibus) illuſtriſſimus Dux de Boullon, heros fortiſſimus, ac vnus è præcipuis Franciæ noſtræ Ducibus: qui ſe audiuiſſe aiebat ex illuſtri ac generoſiſſi. Comite D. Otth. de Solms in rei veritate ita ſe habere omnia, quæ modò de hoc ſerpentum puluere diximus. Idem Comes pulueris huius conficiendi artificium tanquā maximum & incomparabile ſecretum impertiuit prædicto Duci de Boullon, indeq; magnam ab eo gratiam ſe initurum ſperauit. Hicque haud dubiè eſt ille idem puluis, de quo Ioan. Hartmannus, Mathemat. in inclyta Marpurgenſium Academia profeſſor celeberrimus, ac vir doctiſſimus, frater & amicus meus intimus, paucos ante menſes, his ad me ſcripſit verbis: Pollicebor, inquit, tibi forſan breui nonnulla de
" puluere etiam aliquo magno certè
" alexipharmaco, contra omnia cuiuſcunque
" generis venena: vidi (addit) oculis meis δοκιμασίαν eius, con
" tra grauiſſima venena ſublimati, arſenici,
" & napelli, tribus diebus continuè
" ab experto Medico aſſumptorum
" intra corpus, ſed paulò poſt ſine omni noxa ab exhibito puluere
" expulſorum, cum magna & admirabili
" admiratione aſtantium. Nullum
" certè venenum tam graue eſt, quin

quin eo ſtatim abigatur: dignum me hercle omnium Regum, & Principũ deſiderio artificium: eſt enim prorſus mirabile & propè diuinum. Et ne ſcio ſane, an forſan ſimile vnquam audiueris: Sed de eo, & ceteris omnibus paulò poſt plura.

Quod ſi ſerpens, vti ſupra enodauimus, ſingulis annis, non ſecus ac viperæ, exuuias deponens, tot tantiſque polleat virtutibus: minimum erit dubium, quin iiſdem, vel etiam præſtantioribus viperæ ſint præditæ: de quarum admirandis effectibus, omnem antiquitatem hactenus mira ſcripſiſſe, palam conſtat.

Supereſt, vt adducta veterum authoritate, eximium noſtrarum confectionum viperinarum ſplendorem, & præſtantiam ſtabiliamus; oſtendamuſque, quantum illæ conueniant, cum antiquorum formulis, qui non perpetuò trochiſcorum, vt ſupra præparatorum, ſed iuſculorum etiam, ſalium & puluerum viperinorum vſum interdum admiſerunt: vt in ſequentibus amplius declarabitur.

Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 123.

Mirabile (inquit Aetius ex Archigene) elephantiaſis remedium viperarum vſus exiſtit. Eas vero hoc modo apparatas edere oportet: primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pelle, exemptiſque interioribus viſceribus omnibus, carnem aqua pura bis aut ter lotam in olla inſtar anguillarum coquito, aqua quidem ſufficiente affuſa & oleo modico cum anetho, & porro: Poſt ſufficientem deinde cocturam iuſculum moderato ſale condiatur, atque ita ægro in ſole deſidenti exhibeatur, capite tamen probè velato.

Si iuſculum carnium viperarum ſimplex, cui ex omnibus cardiacis roborantibus, & bezoardicis ſimplicibus, non niſi anethum & porrum additur, quodque plus continet ſterilis, & terollaceæ aquæ, quàm vtilis & efficacis eſſentiæ, nihilominus tanti æſtimatum fuit ab antiq̃s, vt aduerſus lepram, affectum grauiſſimum & incurabilem id conducere omnes vno ore affirmarint. Quid dicemus de primis duabus noſtris confectionibus viperinis, quæ aliud nihil ſunt, quàm uera quinta eſſentia, ſiue extractum totius virtutis ſubſtantificæ viperarum?

Cæcus igitur is erit, quiſquis non primo ſtatim intuitu videbit, quantum hæc duo inter ſe diſtent remedia: mentis inſuper caligine, iudicioque deprauato laborabit, quicunque pari efficientiæ virtutiſque gradu, moduloque eadem metietur. Idem enim eſſet, ac ſi vellet iuſculum inſipidum, quod non niſi puram putam aquam redoleret, æqua nutriendi lance librare cum optimo quodam reſtaurante, & conſummato, aut quadam gelatina delicatiſſima, & ſumma nutriendi vi prędita.

Quin etiam video ipſum momũ hic piſce taciturniorem, ad priores duas confectiones meas prorſus obmuteſcere, eaſque vel propria victus confeſſione efficaciores & excellentiores iudicare, quam ſimplex eiuſmodi iuſculum craſſo modo, iuxta Aetij deſcriptionem, coctum. Contra verò nonnullos, diſpicio in ſulſo riſu ludibrioque excipere tertiam meam confectionem, iuniperinam appellatam, quaſi ea nihil aliud ſit, quam caro viperarum ſalita, infumata, exſiccata, & velut calcinata, & in puluerem vel cineres redacta, idque vi ignis, qui res humore ſuo primogenio ſpoliet, & ſic omnem agendi potentiam ac facultatem in ipſis corrumpat aut aboleat. Quibus obiectionibus, nec non alijs ſimilibus alibi iam copioſè à nobis fuit ſatisfactum.

Sed vt, omiſſis longis ambagibus, intra præparationis viperarum cancellos nos contineamus, ipſis interim reſpondeamus, & ad confirmationem illorum, quæ diximus, tam-

au-

authoritates, quam exempla ab antiquis, qui iiſdem remediorum præparationibus vſi ſunt, ſumpta, in medium proferamus. De quorum vtrorumque præſtantia & vtilitate, ipſimet iudicium ferre poterunt.

Antiqui vſurpabant viperæ ſales, qui Dioſcoridis tempore iam in vſu erant, vt per ea, quæ lib. 2. cap. ſcripſit, demonſtrauimus.

Inter Græcos longo tẽpore poſt Dioſcoridem fusè admodum de ratione eiuſmodi ſales præparandi tractat Galenus: & poſt illum Ægineta lib. 7. de re med. cap. 11. omnium autem exactiſſime de iiſdem ſcribit Aetius.

Tetr. 4. ſerm. 1. cap. 97.

In pauca verba contraham modum, quem tradunt, ſales eiuſmodi præparandi: qui tot ferè recipiunt ingredientia, ac ipſamet theriaca.

Salium Theriacalium præparatio ſecundũ Antiquos.

Accipiebant autem quatuor viperas, recens captas, hoc eſt, reſeruatas tantum ad vnum, vel ad ſummum duos dies, quas viuas imponebant ollæ magnæ mundæ, ac ex optima terra fictæ: ſuper has in momento inijciebant ſalis ammoniaci, aut ſalis albi communis lib. 20. hancque primam perficiebant operationem tempore matutino, quo dictæ viperę tardiores eſſe ſolent ad motum: Dein viperis hoc ſalis pondere oppreſſis, adiiciebant paſtillos, quos parabant ex ſequentibus in magna doſi, hoc eſt, aliquot librarum pondo; Sunt autem ea,

Gentiana
Ariſtolochia rotunda
Centaurium minus
Cardamonum
Marrhubium
Scordium
Apium
Chamædrys
Semen rutæ domeſticæ.

Et addito melle ex eis quinque vel ſex paſtillos concinnabant, & vnà cum ſale ſuperiniiciebant: his inſuper addebant quinque ſcillas prægrandes recenter in minuta fruſtula diſſectas: & poſt enumeratos paſtillos & ſcillas, adhuc ſuperindebant ſalis cõmunis albi lib. 20. Quo facto ollam optimè occludebant operculo, in quo tria erant ſpiracula, eamque forinſecus probè vndiquaque lutatam, vt ignem fortius ſuſtinere poſſent furno imponebant: & ſuccenſo igne materiam gradatim fouebant, tandemque flammis uehementiſſimè urgebant. Fumus qui multus, caliginoſus & turbatus primum per ſpiracula operculi exibat, ſignum ipſis erat, quod ignis iam ageret in uiperas: & tunc ſumma diligentia cauebant, ne ab eodem, quem uenenatum iudicabant, inficerentur. Tandem cum obſeruaſſent, per eadem operculi foramina, flammam lucidam & claram exire, perfectæ uiperarum vſtionis indicium augurabantur. Hoc peracto, igneque paulatim extincto, uaſeque per 24. horas refrigerato, materiam illam in cineres redactam, & tenuiſſimè tritam per cribrum tranſmittebant, denuo addendo,

Semen rutæ
Grana Iuniperi
Sem. fœniculi
Coriandrum
Mentham
Piper longum etiam in magna copia.

Et ſimilia alia ſimplicia, quorum plurima pars ingreditur Theriacæ compoſitionem: Omnibus probè inuicem mixtis & cribratis, fiebat puluis, uel potius cinis, aut ſal, & tunc eum nominabant, ſalem theriacalem: nec certè immeritò: ſalis enim ammoniaci, uel ſalis communis quadraginta addebant libras,

vt ex deſcriptione illa videre licet.

En totum ſalium theriacalium myſterium antiquorum, in quibus tamen parandis Galenus peculiare ſibi reſeruabat ſecretum: viperas enim viuas non exurebat (fortaſſis ex metu, ne inde malignum quendam vaporem attraheret) ſed paſtillos ex eis factos quales theriaca excipit, cum reliquis, quæ calcinari debebant, admiſcebat.

Ego verò, inquit Galenus, beſtias ipſas non exuro, ſed paſtillos ex ipſis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis, quæ cum beſtijs vruntur admiſceo, & ſemel exuro, quo eam, quam in ſe habent, amaritudinem, per exuſtionem abijciant; tantam autem paſtillorum menſuram adijcio, quantum coniectura aſſequi poſſum, quatuor numero viperas excipere, & ſanè tales verè optimi euaſerunt, vtpote, qui neque exuſtione cinerum retulerint ſaporem, neque nigrum colorem, & ob qualitatem vſui gratiſſimi fuerint facti & aſſecuti efficaciorem virtutem & præſtantiam.

His verbis vltimis manifeſtè Galenus probat, calcinationis beneficio viperarum trochiſcos & guſtu gratiores, & efficacia præſtantiores fieri, ita vt opinionem illorum qui incognita cauſa adeo acriter impugnant calcinationem, & innatam rei temperiem, ac proprietatem eadem corrumpi, obſtinatè nimis contendunt, funditus euertat. Sed videamus, quæſo circa hanc tractationem de viperarum ſale ac calcinatione, quam apertè quorundam cenſorum opinioni Aetius non ſolum aduerſetur, ſed eandem etiam tanquam friuolam expungendam prorſus repudiandamque cenſeat: dum capite de ſalibus theriacalibus hæc verba ſcribit. Quanquam ſint, qui eorum auxiliarem potentiam penitus negent, per exuſtionem diſſipari affirmantes ferarum facultatem: Ego verò dicere auſim (addit Aetius) eandem quidem potentiam cum theriaca ſales non habere, non tamen eorum vim per ignem perire, cum multa ſint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conſpiciuntur, velut eſt aurum, calx & ſimilia. Viperæ enim integræ vitæ, intenſiorem & malignam vim per exuſtionem deponunt: temperamentum vero auxiliare & ſymmetriam ab igne ſumunt.

Aet. tetr. 4. ſerm. 1. c. 97.

Aetius igitur hac ſua ſententia, de calcinatione & ſalibus theriacalibus prolata, confirmat confectionem meam viperinam iuniperinam, in qua viperas calcino, & in puluerem redigo, qui deinde puluis ſiue cinis à me ægris præbetur pro ſummo alexiterio, non ſecus ac ſales theriacales, qui à veteribus ad eundem vſum exhibebantur.

Sed conſideret, amabo, æquus lector, & accuratiori paulò mentis agitatione ſecum perſoluat differentiam inter vtramque viperarum præparationem: inter vtriuſq; ingredientium mixtionem: compoſitionis progreſſum, ignis gradus, & quaſcunque alias operationum circumſtantias. Probè inquam, & diligenter conſideret hæc omnia beneuolus lector, & ſano incorruptoque prolato iudicio tandem decernat: vtra ſit præſtantior, & vtilior, antiquorum ne, an vero noſtra? At, vt totum negotium penitius intelligatur, omnia minutius examinentur.

Antiqui accipiebant numero quatuor viperas viuas, abiectis neq; capite neq; cauda (in quibus tamen partibus latere aiunt venenatam illarum vim maximam) nos non tãtum has partes, ſed cutem & viſcera interna inſuper ſecernimus: reliqua in fruſtula diſcindimus: cum vino exquiſitè lauamus, qua præparatione prima (quę non multum abeſt à trochiſcorũ de viperis confectione) nos horrida & inconuenienti illa beſtiarũ viuarum exuſtione ſuperſedemus, nec

In periculo illo, quod ab ipſarum venenata infectione erat timẽdum, ver ſamur, ſicut veteres, qui cogebantur obturare nares, & ſibi à malignis vaporibus, qui inter calcinandum exhalabant, & venenata ſua qualitate infectionis periculum minabantur prę cauere: veluti ipſimet ſuis ſcriptis palam profitentur.

Ad quatuor numero viperas antiqui adijciebant ſalis ammoniaci, aut ſalis marini albi & præparati libras quadraginta. Monſtroſa hæc ſalis quantitas & additio, ad tam exiguum viperarum numerum, quæ ad ſummum ad tres vel quatuor vncias tantum cineris aut ſalis viperini reducuntur (in quo tamen ſale omnis fundamenti cardo vertitur) hæc immenſa, inquam, ſalis communis quantitas, quæ non niſi confuſam & ineptam mixturam redolet, me cogit vt antequam ad inſtituti examinis calcem perueniam, confeſtim nunc & clarè oſtendam, huius mixtionis atque compoſitionis modum adeò mancum ac mutilum eſſe, vt in eo vix vlla methodus, menſura, ac ratio appareat.

Nos contra viperas condimus ſpiritu ſalis: aut tanta ſalis quantitate eaſdem aſpergimus, quantam ipſęmet ad condituram ſuam & conſeruationem capere poſſunt: Et loco gentianæ, ariſtolochię, centaurij, cardamomi, rutæ, & aliorum ſimplicium, in magnâ doſi addendorum, & cum viperis ſimul incinerandorum, nec non eorum, quæ neque incinerata, neque calcinnata in magna inſuper doſi adduntur: veluti ſunt baccæ lauri, piper, zingiber, &c. Loco horum omnium, inquam, quæ ob materialem nimis & craſſam ſuam ſubſtantiam, & efficaciam perquam exiguam, nulli alteri vſui eſſe poſſunt, quam vt paucisſimi huius cineris, è quatuor tantum viperis educti, vim & virtutem obtundant & reprimant: nos eas infumamus, & condimus ſolo ſpiritu quorundam ſimplicium balſamica virtute abundantium, & ita non ſolum in ſuo ſtatu conſeruamus priſtinam illarum viperarum virtutem, ſed illam inſuper hoc ſpirituali ac formali artificio, non verò craſſa quadam, corporali & materiali mixtura, augemus.

Quod ad ignis gradus attinet, illi peccant in exceſſu, parteſque mercuriales & ſulphureas, ignis violentia diſsipant, ita vt ſub magna cinerum confuſa mole, paucisſima tantum ſalis quantitas, in quo tamen præcipua agendi vis & facultas ineſt, remaneat. Ego verò contra adhibeo ignem lentisſimum, qui actiua illa ſubſtantia illæſa, humorem tantum paſsiuum, excrementitium & corruptibilem exſiccat & conſumit, adeo vt viperæ hac ratione in puluerem redactæ, integris valentibuſque viribus, diutius ac rectius conſeruari queant.

Videamus interim quam inſignes & admirandas virtutes antiqui enumeratis ſuis ſalibus theriacalibus, craſſo hoc modo pręparatis, tribuant. *Proprietates ſalium theriacalium ſecundum Antiquos. Tetr. 4. ſer. 1. ca. 97.*

Propriè autem, ſcribit Aetius: In affectionibus cutis curandis ſales theriacales commendantur, cuius generis ſunt leuce, lepra, impetigo, elephantiaſis, alphos, ſcabies, defluuium capillorum. Huiuſmodi enim cutis vitia confeſtim delent, & acria recrementa ſubter cutem redundantia optimè diſcutiunt.

Suffuſiones incipientes & nondum congelatas egregiè diſſoluunt.

Purgationes item lunares propter obturationem aliquam, aut ſanguinis concretionem ſuppreſſas cient; ijdem etiam largum & impetuoſum menſium defluxum ſiſtunt.

Quiſquis eos ſales præſumpſerit, omnes venenorum, & virus iaculantium beſtiarum inſidias euincet: neque etiam cum infectus fuerit, & poſtea ſtatim ſales acceperit, periculum incurret;

Præ-

Præſtat & peſtilenti conſtitutione inſtante, ad auxiliare hoc, & mali depulſorium pharmacum confugere. Morborum prætereà omnium Medici ſales exiſtunt, maximè tamen eorum, qui in renibus exiſtant: lapides enim in eis atterunt, & planè renes marcidos reſtituunt.

Vertigini, dolori capitis inueterato, morboque comitiali, nulla alia cō ſimilis medela exhiberi poteſt.

Arquato morbo diuturno laborātes, colici, ſplenetici, hydropici per eos ſanantur.

Tabidos item mirificè ad bonam corporis habitudinem reducunt.

Exolutos a languore perfectè reuiuiſcere faciunt: ſcio namque (addit Aetius) plurimos membris reſolutos per ipſos ſanatos.

Ad podagram maximè incipientem, & ad omnes articulari morbo affectos, vnicum hoc edulium contractum eſſe videtur.

Quartanis diuturnis, & atrabilarijs affectibus omnibus conducunt.

Enecant omne lumbricorum genus.

In ſumma, nullus ferè eſt morbus, quantumuis deploratiſſimus, qui non edometur his ſalibus: tot tā que mirabiles illis adſcribuntur effectus: miror quod tam præclari remedij vſus, iam quaſi è memoria hominum deletus & prorſus ſepultus euanuerit.

Si præterea ſcire deſideras doſim, ac horam idem remedium exhibendi, quave ſaporis ſuauitate præditū ſit: vide, quid ſubiungat idē Aetius: Licet autem (inquit) tum in prādio, tum in cœna eis ſalibus vti, cum quibuſcunque edulijs eos accipere velis, neque vltra ad eorum acceptionem prouocare oportet: tanta enim ipſis inſita ſuauitas eſt, vt magis voluptatis gratia eos confectos, quis dicere poſſit: Licet igitur vſque ad tria cochlearia per diem ex eis ſumere, maximè ſi cibus prius in ventre ſit bene coctus. Qui enim eos accipiunt, concoquunt melius, & cibi appetentiores fiunt; floridius etiam corpus habent, & ſenſus omnes vegetiores.

Huiuſmodi inſignes & admirandi effectus iſtorum ſalium antiquorum, neque a ſale marino, vel ammoniaco torrefacto, neque a cineribus aliorum ſimplicium, ex quibus componuntur, proficiſci poſſunt: reſtat itaque, vt accepti ferendi ſint ſolis viperarum cineribus. Quod ſi igitur in tam exigua quantitate, reſpectu aliorum ingredientium, quæ illam millecuplo ferè exuperant, enarrati cineres tam eximios nihilominus effectus oſtentant: quid de noſtro dicemus ſolo & ſimplici viperarum puluere, qui antiquorum ſales, millecuplo virtutum dono, longè lateque poſt ſe relinquet? Sed dicet aliquis, vſu iam comprobatos eſſe veterum ſales, de meo autem ſimplici puluere id affirmari non poſſe. Cui obiectioni ſolum oppono ſerpentum puluerem, qui ſine alterius rei commixtione tam mirabiles edit effectus aduerſus maxima cuiuſcunque generis venena: neque res caret authoritate, & exemplis. Veteres enim ipſi, in curatione grauiſſimorum morborum, vſi ſunt viperis exſiccatis, & in puluerem citra admixtionem alterius rei redactis. Quidam (ſcribit Aetius præcit. lib. & ca.) viperas totas extendunt, & ſiccant, poſteaque terūt, ac eas in potu contra morbum articularem exhibent, &c.

Hac authoritatum & exemplorū ſerie, vt nihil dicam de argumentis & rationibus inſuper allatis, plus ſatis demonſtratum eſſe exiſtimo: confectionem noſtram Iuniperinā, in formam pulueris redactam, eſſe maximum & excellentiſſimum alexiterium, quod virtute ſua ceteris omnibus, ipſiſque ſalibus theriacalibus antiquorum, multis præcurrat paraſangis: ſicut per examen & comparationem, inter vtriuſque com-

poſitionis operationes præcipuas factam, manifeſtè elucet, Reformabimus etiam paulò poſt ſuo loco ſales theriacales, ipſoſque ex languēti & ſterili cinere, in medicamentū efficax & uiuificū reſuſcitabimus, priſtinoque antiquitatis ſplendori & honori reſtituemus.

Viperarum eſſentia, arcanū, tinctura.

At eſſentia uiperarum cum ſpiritu terebinthinæ parata, & à nobis in Sclopetario noſtro ante 30. ferè annos deſcripta: Item arcanum viperarum cum ſolo ſpiritu balſamico ſulphuris, vegetatiuo naturæ paratum: ſunt duo remedia, quę ceteris omnibus multiplici nomine ſupereminent.

His vero cunctis longè prælucet viperarum tinctura: quæ inter cetera opera mirabilia, quæ ex uiperis educuntur, facilè primum occupat locum: ſed longiſſimo tempore opus eſt ad eius præparationem.

Poſſem quidem affirmare, me illam uidiſſe: præparaſſe uerò minimè: Quidam enim uir doctus, & Medicus eruditus ciuitatis Solodurenſis in Helvetia, vbi Galliæ legatus commorari ſolet, me primum in huius notitiam introduxit, hoc eſt, mihi tincturam hanc videndam obtulit, quæ rubicunda erat, clara & pellucida rubini inſtar, odoriſque ſuauiſſimi. Sed de his plura alibi, me dicturum fore confido.

Hæc tinctura tamen, quaſi accenſo quodam lumine, uiam mihi præmonſtrauit ad ueram & legitimam uiperarum præparationem eruendam; quamuis alias ratio & methodus eaſdem in eſſentias reducendi mihi iam à triginta quinque ferè annis impertita ſit à Guinterio Andernaco medico tum temporis Argentinenſi celeberrimo, quem pro mirabili & ſingulari hoc alexiterio, uiciſſim arcani tartari, & Laudani mei participem reddidi.

Hanc uiperarum eſſentiam, ut iā ſuprà diximus, deſcriptam inuenies in Sclopetario meo, ex quo eādem tranſcriptam habet VuecKerus in ſuo Antidot. Spec. lib. 2. ſect. 18. fol. 694.

Hic reprehenſione quadam haud immerito digni videri poſſumus, quod in primo ordine huius Theriacæ, in trochiſcis videlicet examinandis paulò diutius immorati ſimus: ſed quia ijdem primariæ baſis vicem ſubminiſtrant in hac magna antidoto, ſingula in eorundem correctione minutius diſcutienda, atque enucleanda neceſſariò fuiſſe ſtatuimus. Quod, quicquid ſit, beneuolus lector æqui bonique conſulet. In examinandis corrigendiſque ceteris breuiores erimus. Pergamus igitur nunc ad ſecundum.

Opij caſtigatio & reformatio.

In ſecundo itaque, ſolum opium examinandum venit, quod in Theriacæ compoſitione primum, poſt viperarum trochiſcos, obtinet locum. A ſola ſua energia, γαληνόν, hoc eſt tranquillum vocant: Ex eius enim vſu partibus cōciliatur quies: proinde in ſummis & præcipuis antiquorum antidotis, quæ ad diuerſos affectus ſummè laudantur, opiū inter prima ingredientia ſemper relatum reperitur. Pauci enim ſunt morbi, qui non ſimul complicentur vel ardoribus, vel inflāmationibus vel inquietudinibus, commotionibus, lāguoribus, oppreſſionibus, vigilijs, defluxionibus, vel varij generis doloribus, capitis pectoris, ventriculi, ventris vel cuiuſcunque alterius partis: ad quorum omnium ſymptomatum ferociam cōpeſcendam opium ſpecificam, & peculiarem quandam habet proprietatem, qua vel vnum ex his ſymptomatis ſeorſim, vel plura cum malo cōiuncta, ſimul, cum admirabili aſtātium & ipſorum ægrorum admiratione euincit ac ſubigit. Vnde ſæpenumero in eiuſmodi caſibus tam mirandos ſanationum effectus prodere videmus theriacam, mithridatiū, antidotus Eſdræ, Adriani & ſimiles, quæ opium excipiunt. Aetius verba

faciens de viribus ac proprietatibus confectionis de pœonia, quam nonnulli, vt diximus, theriacis annumerant, & in qua opium non prætermittitur, hæc ſubiungit. Verùm ſomnum tamdiu detinet quouſque pharmacũ penetrarit, & cauſas dolorum diſſoluerit. Et ſanè multi ex ægris a ſomno ſurrexerunt, adeò concoquendi facultate præſtantes, vt obliti ſint, an vnquam aliquid a principio doluerint.

Opium baſis plurimarum antidotorum.

Sed vlterius aduertere licet, idem opium baſis & fundamenti locum obire vel in ſelectiſſimis ac præſtantiſſimis quibuſuis antidotis, quibus nomina ſuperbiora & ſignificantiora, quæ ſingulares & ſtupendos in grauiſſimis depellendis morbis, illarum velut indices, effectus proderent, impoſuerunt.

Huiuſmodi eſt antidotus ἀχάριστος ab ipſis dicta, eò quod ipſi digna gratia referri non poſſit.

Antidotus θεοδώρητος, quaſi diuinum munus conferens.

Antidotus ἀθανασία, ſic appellata ob immenſam eius efficaciam, quòd videatur propemodum ſuo vſu homines reddere immortales.

Antidotus πάγχρηστος, hoc eſt ad multos affectus accommodata.

Antidotus σύμφωνος, à concordi & conuenienti efficacia ad affectus, quibus eſt deſtinata, curandos.

Antidotus ἐκλογή, quaſi ſelecta.

Antidotus σωτήριος, i. ſalutaris.

Antidotus πανάκεια, ſic nuncupata ab omni medelæ efficacia.

Antidotus ἀργυρόφορα, ita dicta ob eius præſtantiam, quod ſcilicet ſit ſumptuoſa, nec mediocrem pecuniæ collectionem exigat.

Antidotus ſanitas, & antidotus myſterium, ita nominatæ ab admirabili vtriuſque effectu in ſanitate perdita reſtituenda, & integra conſeruanda.

Illi etiam huc vſq; progreſſi ſunt, vt vnam ex antidotis ſuis ἰσόθεον, quaſi parem Deo vim obtineat, appellare non erubuerint, quod ſanè non caret ſumma blaſphemia.

Si hic omnes antidotos, in quibus opium principale eſt fundamentũ, enumerarem, nunquam daretur finis. In Myrepſo vltra octuaginta eiuſmodi habentur, è quarum numero ſelectiores tantùm & nominum ſupercilio ſplendidiores excerpſimus. Si illarum compoſitiones inſpexeris, maximam earundem partem tantum theriacas eſſe intelliges, hoc eſt, compoſitas ex uariis ſimplicibus calefaciendi facultate præditis; & ex quarum pleraque parte ſulphur, euphorbium, & ſimilia ingredientia non excluduntur: ita ut facilè appareat, præcipuos illarum antidotorum effectus in ſedandis illis vehementiſſimis motibus & tempeſtatibus naturæ, quales ſunt omnis generis inquietudines, catarrhi, dolores, languores, vigilię, & ſimilia grauiſſima ſymptomata, verſari & conſiſtere, nec huiuſmodi vim & proprietatem enarratarum antidotorum aliundè dependere, quàm ab opij virtute ſoporifera & narcotica, & ſpecifica ad omnem ſpirituũ exagitationem, magnamque humorum commotionem, & ſeditionem compeſcendam atque ſedandam. Vnde præclari illi & eximii Theriacæ effectus, quam à quietis inductione, tranquillam appellarunt (vt iam diximus) nullam aliam quàm ab eodem opio mutuâtur originem atque virtutem. Quod ita eſſe vel ex ipſius Theriacæ examinatione colligitur. Nam ſi bona eſt, purgantium medicamentorum effectum & actionem impedit: ſin inefficax, contrà. Si enim ualida & uigore efficax fuerit (inquit Aetius) purgationem minimè fieri permittit, ſua ui, exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si uerò æquè purgetur homo, ueluti ſi antidotum nõ accepiſſet, manifeſtũ fit, eam Theriacam inualidam & exilem eſſe, ut quæ retinere non potuit purgatiui medicamenti fluxum.

Tetr. ſerm. Cap.

Quemadmodum enim videmus, pleraque remedia opiatica, & præcipuè quodlibet laudanum (vt appellant) cum opio ritè paratum, ab eodem vim habere, & virtutem ſiſtendi, & inhibendi quamcunque ſuperpurgationem, ſiue arte, ſiue natura irritatam: ſic quoque eandem vim & energiam in Theriaca, eidem ſolo opio acceptam ferendam eſſe, meritò iudicamus. E quibus ſanè cuilibet conſiderandam relinquo huius ingredientis excellentiam, & præſtantiam ſummam.

Sed notandum eſt, opium hic in quintam eſſentiam redactum, longè aliam & meliorem præparationem in laudano, quàm in Theriaca aſſequi & obtinere: ob quam cauſam non opus habet longiore fermentatione, aut temporis prorogatione. Laudani enim vſus ſtatim poſt præparationem citra vllum periculum conceditur: contrà verò Theriaca ad ſui fermentationem non aliquot ſeptimanarum, ſed plurium menſium, imò annorum ſpacium requirit, antequam tuta & vſui apta euadat. Cuius rei cauſa ſoli opio tribuenda eſt, quod crudum ſolummodo, & abſque vllo præparationis artificio addatur. Si enim cetera totius compoſitionis ſimplicia, vel quodlibet per ſe, uel plura inter ſe inuicem mixta conſideres: non occurret ullum, quod non ſtatim quouis tempore uſurpari poſſit, excepto vnico opio quod ſolum indigeſtum in cauſa eſt, cur Theriacæ uſus in tam longum tempus protrahendus ſit, & eo uſque expectandum, donec idem opium ritè fermentatum, decoctum, depuratum, & noxio ſuo & pernicioſo ſulphure ſpoliatum fuerit: quod temporis ſpatium ſatis longum eſt. Nam (ut ſcribit Aetius de Theriacæ uſu loquens) *Tetr.4. ſerm.1. Cap.90.* tempore ad concoctionem non modico opus habet, quo matura uſui antidotus fiat, & iuſtè concoquatur: ut plurimum uero per duodecim menſium tempus coadunatur, & concoquitur. Et Aegineta circa *Lib. 7. de re med. cap. 11.* idem propoſitum ſic ait. Vſus ipſius eſt, ſi res urget in morſis à beſtiis uenenatis, & iis qui uenenum acceperunt, poſt ſeptimum à præparatione annum.

Vbi conſiſtat vera opij correctio.

Opium itaque indiget reformatione, quæ non in ſola temporis illa longitudine & uſus dilatione, ſed in uera & legitima eius præparatione conſiſtit. Deplorandus enim error eſt, nobili huius Alexipharmaci compoſitioni, in tam magna, trium ſcilicet unciarum doſi admiſcere tantum uenenum, quale opium crudum, & minus præparatum eſſe conſtat: quod paucorum grauiorum pondere, uitæ ſpiritum ſuffocat, & extinguit, & lethæum, æternumque ſomnum, hoc eſt, mortem ipſam inducit: ſicut id ſæpenumero contingere ſolet. At contra, ſi illud rectè præparatum fuerit, quod paucis horis & facilimo negocio fieri poteſt, ex noxio innoxium, & ex pernicioſo, & lethifero ſoporiferoque ueneno, utile & uiuificum anodynum reddetur: qđ inſtaurabit, & ſedabit ſpiritus perturbatos, & nimium à natura exagitatos, ipſiſque ſuauem & dulcem inducet quietem. Præparatio huius eſſentiæ opij, tanquam ſummè neceſſaria docebitur cap. ſequenti, ubi de antidotis opiaticis tractabimus: neque adeò leuis hæc in theriaca cenſenda erit correctio, & reformatio: ſicuti quiuis facilè colligere poterit.

Cetera huius ſecundi ordinis ingredientia, qualia ſunt crocus, terra ſigillata, acacia, hypociſtis, & gummi Arabicum intacta relinquimus, quia noxia non ſunt, licet vel ſine præparatione adiecta fuerint. Sed vt obiter tantùm dicam, in croci eſſentia longè efficacior ineſt anodyna facultas, quàm in tota eius corporea mole. Ad theriacæ uerò compoſitionem, eundem uel

præparare, vel non præparare, perinde erit cuiuis liberum.

Tertij ordinis ingredientia author incorrecta (certis de causis) prætergreditur. Nec non ea quæ quarto, quintoque continentur ordine.

De tertia ingredientium claſſe, quæ ſub ſe complectitur radices, folia, comas, flores, & ſemina diuerſorum ſimplicium, quæ omnia propemodum calida, bezoardica, & corroborantia, vulgo in puluerem ſolummodo rediguntur, & citra aliam præparationem inuicē miſcentur, conſtitui (propter Auicenniſtas quoſdam) nihil in ijs omnibus immutare, vel diminuere. Nam ſi eiuſmodi ſimplicia craſſo, & vulgari morbo adhibita, minoris ſunt efficaciæ, quàm eorundem extracta, minus etiam nocebunt, etſi in craſſa ſua ſubſtantia in theriacæ compoſitionem recepta fuerint.

Eandem ſententiam ferre licet, de ingredientibus & ſimplicibus, quæ ſub quarta continentur claſſe, de aromatis videlicet; nec non de ijs, quæ ſub quinta, nempe de lachrymis ſulphureis, quæ in oleo terebinthinæ diſſolutæ adhuc multò efficaciores redduntur, ſicuti id à quibuſdam iam animaduerſum, obſeruatumque ante me fuit.

De quintę claſſis prioribus tribus gummi, opopanace nimirum, ſagapeno, & galbano: ſciendum eſt, ea eſſe naturæ aqueæ, & plerumque in ſe continere impuram terreſtremque ſubſtantiam. Vt autem exactè depurentur, & validiorem attenuandi, ac diſſoluendi vim acquirant, in primis expediet, illa modo vulgari, qui penè omnibus hodie vſitatus, præparare, hoc eſt, in aceto forti diſſoluere, & per cribrum tranſmittere; & ita diſſoluta, traiecta, & præparata theriacæ admiſcere.

Aceti mira virtutes.

Obiter dicemus, præ cęteris correctiuis, quorum opera, gummi calefacientia, & ipſi etiam ſucci venenati corriguntur, acetum (quod inter omnia vegetabilia proximè ad vitrioli naturam accedit) facilè primas tenet: quod ſæpius iam monuimus, nec temperare nobis poſſumus, quin idem iterum atq; iterum moneamus. Acetum per ſeipſum, ſingulare eſt remedium aduerſus ictus ſerpentum, etiam ipſorum venenatiſſimorum, quales ſunt aſpides, vt teſtatur Celſus lib. 6. cap. 27. qui de varijs præſtantibus remedijs contra omnes ſerpentum ictus in genere differens, tandem hęc in ſpecie ſubiungit verba: Hæc aduerſus omnes ictus communia ſunt: Vſus tamen ipſe docuit, eum, quem aſpis percuſſit, acetum potius bibere debere: quod demonſtraſſe dicitur caſus cuiuſdam pueri, qui cùm ab hac ictus eſſet, & partim ob ipſum vulnus, partim ob immodicos æſtus ſiti premeretur, ac locis ſiccis alium humorem non reperiret, acetum quod fortè ſecum habebat ebibit, & liberatus eſt. Credo, (addit) licet de refrigerandi vim habeat, tamen habet etiam diſſipandi: quo fit, vt terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt quoque humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatem.

De chalcitide notanda.

Tantùm examināda adhuc reſtat chalcitis. Hic autem non adeo multas perdemus horas in ſcrupuloſa illa inquiſitione, quænam antiquorum fuerit chalcitis. Qualis, qualis fuerit, manifeſtè conſtat, illam numeratam fuiſſe in remedijs cruſtam inducentibus, & vrentibus cum magna adſtrictione. Quòd cùm ita ſit, clarè patet, magnam admodum ſimilitudinis familiaritatem eſſe inter chalcitidem, myſin, & Sorin. Galenus ipſemet fatetur, ſe mutuam horum tranſmutationem ſæpius obſeruaſſe. Nonnulli recentiorum nihil ferè diſcriminis ſtatuunt inter chalcitidem, & chalcanthum ſeu vitriolum, & hunc impropriè appellant emplaſtrum diachalciteos, quod verius diachalcanthum nuncupandum erat. In theriacæ deſcriptione quidam hodie loco chalcitidis recipiunt chalcanthum

album

album igne calcinatum, & in colchotar redactum: ex quo partem rubicundiore colore tinctam ſeligunt. Si potius illi ſtudioſius perveſtigarent ſelectiſſimum quoddam vitriolum Hungaricum, Romanum aut Cyprium, quo præſtabilius nihil eſt ad hoc opus, indeque elicerent ſulphur dulce, quod verum anodynum & narcoticum eſt, cæteris quibuſcunque, ipſique adeò opio longè præcellit: non ex ingredientium numero, tanquam magis nocuum, excluderemus: ſed ſecundæ potius claſſi annumeratum, vel ipſi etiam opio præferre non extimeſceremus. Huius ſulphuris extrahendi modus perſpectus eſt pleriſq; Hermeticis; cum verò id baſim ſuſtineat in meo Nepenthe, ſecretorum meorum facilè primo, id mihi reſeruo: neque verò propterea mihi ſuccenſeas velim: quandoquidem in pluribus alijs iam abundè tibi ſatisfecimus: adeò vt vel hoc nomine plurimam nobis debeas gratiam, niſi omnium ingratiſſimus haberi velis.

Si compoſitioni (loco vitrioli calcinati) ſpiritus aciduli & excellentis ab eodem educti vnc. ſem. addideris, res multò melius procedet: & ipſam prædictæ antidoti fermentationem, tanquam maximè neceſſariam, plurimùm promouebis.

Quod ad rhabarbarum & agaricum attinet, parum refert, ſiue addantur ſiue non: non enim adeò operoſus hic eſt eorundem vſus, vti iam ſupra enodauimus.

Theriacarum formula ſecundum authorē. Vt igitur vtilitas quædam emergat ex fuſiori, & exquiſitiori noſtro examine, ſuper eſt, vt nunc deſcribamus quaſdam theriacarum formulas diuerſorum generum, tam pro infimæ, mediocriſq; conditionis hominibus, quàm pro ſummis Principibus ac Monarchis, quorum ſalus ac vitæ conſeruatio longè carior ac precioſior habenda eſt, quàm cæterorum omnium. Vt autem conſtet, nos antiquitatem, ea, qua decet, obſeruantia, reuerenter percolere, eiuſdem veſtigia in prima hac deſcriptione ſequemur in omnibus, niſi fortè ab eadem paulò diſcedendum nobis fuerit, ob paucula quædam, quæ, vel omnium indicio, neceſſariam ſibi expoſcant reformationem.

1. Reformatio Therriacæ, vulgari proximè reſpondens, & eadem paratu facilior.

℞ *Trochiſc. fæculæ ſcillæ*
Trochiſc. confect. viperinæ aromat.
Trochiſc. hedychroi ana ʒ. 3.
Eſſentiæ opij vnc. 3.
Croci
Terræ Lemniæ ana drach. 6.
Hypociſtidis
Acaciæ
Gummi Arabici an. vnc. ſem.
Succi liquiritiæ vnc. 3. ſem.
Myrrhæ
Thuris maſculi
Styracis calamitæ
Terebinthinæ venetæ ana drach. 6.

Hæc ſunt ingredientia trium primarum claſsium cum eadem doſi, quam Andromachus in communi illa deſcriptione adhibuit. Præparationes tam trochiſcorum, quos fæculam ſcillæ appellamus, quàm confect. viperinæ aromaticæ iam docuimus. Modum a. eſſentiæ opij præparandæ, capite ſequenti edocebimus.

Pulueriʒanda ſubtiliſſimè pulueriʒentur, & per cribrum trajiciantur, hique pulueres omnes inuicem probè mixti, injiciantur in mortarium marmoreum, addendo

Eſſentiam opij, in mellitam
conſiſtentiam redactam
Terebinthinam
Hypociſtidem,
& Acaciam:

quæ omnia cum pulueribus permixta in vnum corpus redigantur, & paulatim perfundantur hydromelite vinoſo, aut vino maluatico: optimè terendo in mortario cum piſtillo ligneo, donec omnia in liquidiorem ſinapi conſiſtentiam redacta fuerint: His in matracium, ſiue vas aliud capax impoſitis, inq; mortario perquam exactè cum eodem hydromelite vinoſo eloto, ne quid materiæ in eo remaneat, contuſis adde ſimplicium ſexti ordinis, videlicet

Sagapeni vnc.ſem.
Opopanacis
Galbani ana drach.2.

quæ diſſoluta prius in aceto roſato, tranſmittenda ſunt per ſetaceum iuxta communem ritum. Quia verò, ſeparata terreſtri impuritate, pondus imminuitur, paulò plus de ijs addes, donec eundem ponderis gradum attigeris. Caſtoreum & bitumen Iudaicum diſſoluenda ſunt in vino albo, & traijcienda per ſetaceum, de quibus ſingulis accipiendę erunt duæ drachmæ. Hæc omnia in vas vitreum, quo cetera continentur, indantur, & loco drachmarum quatuor chalcitidis, adde olei vel ſpiritus vitrioli ſemiunciam: quo promptius procedat omnium fermentatio: & loco opobalſami olei muſchatæ vnc.1. ſem. Vaſe clauſo cum ſubere vel cera Hiſpanica, omnia digerantur in Balneo Marię calido per tres, aut quatuor dies. Intereà hæc, quæ ſequuntur, ſeorſim in puluerem redigenda ſunt, nempe

Iridis Florentinæ vnc.1.ſem.
Zedoariæ
Caſſiæ ligneæ verę
Iunci odorati
Pentaphylli
Calami aromatici
Valerianæ ana drach.6.
Gentianæ vnc.ſem.
Ariſtolochiæ rotundæ drac.2.

Puluerentur radices ſeorſim: & ſeorſim quoque fiat puluerizatio foliorum, comarum, & florum: veluti

Dictamni
Calamenthæ montanæ
Marrhubij
Polij Cretici ana drach.6.
Comarum ſcordij vnc.1.ſem.
Comarum marrhubij
Chamæpityos
Chamędryos ana drach.6.
Comarum hyperici vnc.ſem.
Comarum centaurij minoris
drach.2.
Flor.roſ.rubrarum unc.1.ſem.
Stœchados Arab.
Nardi Indicæ ana drach.6.

Ex his omnibus in prædicta doſi ſimul mixtis, fiat puluis ſubtiliſſimus. Sic etiam ſeorſim puluerizabis

Sem.Buniadis dulcis, ſeu napi
agreſtis vnc.1.ſem.
Sem.Petroſelini Macedonici
Aniſi torrefacti,
Fœniculi dulcis,
Seſeleos,
Thlaſpios
Ameos ana vnc.ſem.
Sem.Dauci Cretici drach.2.

Et, vt ſatisfiat cuidam Auicenniſtæ, nimis fortè curioſo & ſcrupuloſo, nihilque prorſus omittatur, adde, ſi velis

Agarici vnc.1.ſem.
Rhabarbari drach.6.

Omnes enumeratos pulueres, ex radicibus,folijs,comis, ſeminibuſq; factos,optimè inuicem miſce,& per cribrum tranſmitte. Ecce omnes tuas præparationes, quæ iuxta methodum modò præſcriptam, facillimè diſpenſari poterunt. Quinimò omnia illa parata ſeruari poſſunt, priuſquam prima fiat mixtio, de qua iam diximus, & digeſtio in Bal. Mar. & altera illa, de qua mox dicemus: & omnia ſimul cum melle miſcebimus:ne longius fortè ab antiquorũ pręparatione deflectamus.

De mellis additione, & eius delectu.

Eſt quædam opinionum diuerſitas de mellis toti compoſitioni admiſcendi quantitate. Alij enim communiori vię inſiſtentes, triplum accipiendum contendunt: & ex ponderum omnium ſpecierum materialium ſupputatione inuenerunt libr. 4.& vnc. 10. vel circiter: & ſic per conſequens mellis lib.14. & aliquot vncias admiſcendas eſſe cenſent. Alij, qui & ipſi inter antiquorum celebriores numerantur, decem tantum libras adijciendas eſſe ſtatuunt. Sed,vt mea fert ſententia, leuicula planè & ridicula res eſt, adeò exactè tum puluerum, tum mellis doſes ſupputare. Illi verò qui minori doſi ſubſcribunt, mihi videntur ingredientium medicamentorum efficaciam validiorem conſeruare. Vnde in minori illa quantitate mel ſumendum eſſe euincitur: cum eius vſus nullus ſit alius,quam vt pulueres eodem excepti, commodius inuicem commiſceantur, & in electuarij mollis formam reducantur.Cum autem ex diſſolutione non adeò magna puluerum moles,ſed media tantùm totius compoſitionis pars, in liquidiorem iam conſiſtentiam redacta,nobis redundet: tanta idcirco mellis quantitate opus non habemus:ſed ſufficiet tantùm ſex accipere libras mellis Hiſpanici, vel Narbonenſis albi, & granulati, quodq; productum & elaboratum fuerit ab apibus, quæ ſolummodo paſcuntur manna cœleſti, & ex floribus odoriferis,ſuauiſſimis, ac delicatiſſimis fructibus,ſucciſq; alimentũ exugũt. Hoc infundendum & liquefaciendum eſt in ſuff.quantitate hydromelitis vinoſi,vel vini Cretici,vt optimè deſpumetur,& depuretur.] Poſt perfectam eius decoctionem,ea omnia,quæ in diſſolutione ſtant in vaſe vitreo,ſenſim adijcies, probè inuicẽ omnia commiſcendo cum ſpatula, vaſeq; ſemper igni moderato adhibendo: qua mixtione prima peracta paulatim miſcebis omnes prædictos pulueres,(vas tuum nunquã ab igne dimouendo) donec perfectè mixta ſint omnia,& materia ſpatulæ adhæreſcere incipiat:tunc vas ab igne remouendum eſt,continuò tamen agitando, vſq; dum refrigerata fuerit: tum enim facilè agnoſces, num electuarij iuſtã adepta ſit conſiſtentiã, nec ne. Quibus autem veri balſami orientalis habẽdi datur copia, illius vnc.1.ſem.adijcient,materia iam ab igne remota, & refrigeſcere incipiẽte.Vel eius loco addi poſſunt aliquot drachmę oleorum aromaticorũ,cinnamomi, nucis muſcatæ chymicè extractorum. Ad materiæ, ex vaſe nondum exẽptæ, fermentationem 7. vel 8. dierum ſpacium ſufficiet:opium enim rectè iam præparatum longiori tempore opus non habet. Quo tẽporis ſpacio materia tua inſtar paſtæ eleuabitur, quam benè commouere oportet bis vel ter in die,& poſteà eam adſeruandam ponere in vaſis mundis argenteis, vel terreis expolitis,& vitreatis. Et ſic citra omne dubium theriacam habebis excellẽtiſſimam, Vulgaris illa theriaca pro doſi, ad auellanæ nucis magnitudinem præſcribitur: at verò noſtram piſi tantum magnitudine exhibere ſufficiet. Diligentem nauabis operam in materiæ tuæ decoctione, ne poſtquam refrixerit,

plus

plus æquo dura aut mollis appareat, quod peritus & ſolers artifex facilè præcauebit.

Obiectio. Excipiet forte hic aliquis, me hanc materiam tam exactè & articulatè tractare, ac ſi ipſa manuum operatione rem ſæpius tentaſſem, & ad præſcriptum modum multoties theriacas confeciſſem.

Reſponſio. Cui primum reſpondeo, nihil tale de me uiſum unquam fuiſſe, neque in publico, neque inter priuatos parietes illam confectiouem aggreſſum.

Deinde liberè quidem fatebor, hanc deſcriptionis fœturam, nunc primo & recens à me editam, & in hanc lucem productam eſſe; ſed in eius formatione præfixum me habuiſſe typum infinitorum laudanorum, quæ manibus proprijs, diuerſis temporum ætatibus, uſque in hunc diem ſtrenuè elaboraui, & præparaui; modo cum pulueribus bezoardicis, & cum omnibus ferè theriacæ ingredientibus: modo cum extractis, quintis eſſentijs, & magiſterijs ab iiſdem eductis.

Poſito itaque tam certo fundamento in omnibus meis laudanis, opio uidelicet ritè præparato, reliquam compoſitionis ædificium facilè mihi fuit ad felicem perducere finem: neque ſpes mea me unquam fefellit: quin medicamentum inde tantis virtutibus præditum extruerem, vt ſi non ſuperaret, tamen æquaret omnes illas theriacæ magnas & varias proprietates, quæ ipſi ad diuerſorum morborum curationem, & præcipuè, vbi ſpirituum nimia commotio & ſeditio, à varijs cauſis orta, cohibenda eſt, vti iam ſuprà diximus, attribuuntur, quæque à ſolo opio potiſſimum proficiſcuntur.

Neque in dubium vocandum eſt, quin laudana noſtra æquè ac ipſamet theriaca, ſpecifica & appropriata ſint remedia aduerſus omnis generis venena tam interna, quàm externa, additis ſaltem quibuſdam remedijs è viperis extractis. Indubia itaque ſummorum & admirandorum effectuum certitudo, quos laudana noſtra, in quacunque forma exhibita, procreant & exacta illa præparationis ſimilitudo, quam eadem habent cum theriaca, modo deſcripta, mihi occaſionem præbent vt nulli non auſim perſuadere, de ſumma huius antidoti præſtantia minimè dubitandum.

In hac theriacæ deſcriptione, viam ac methodum veterum, quantùm potuimus, ſecuti ſumus, nec ab illa, niſi iubente neceſſitate, declinauimus. Non tamen opinor, ſemper communi illa, & regia via, vt uocant incedendum eſſe: ſiquidem ea non perpetuo coniunctam habet gratam breuitatem, & facilitatem, ſed trita ab omnibus vix caret corruptionis ſuſpicione & vitio. Aliam igitur nobis, faciliorem, & commodiorem ſeligemus, quæque cum maiore voluptate & emolumento nos ad propoſiti metam deducat: & ſic omnem calumniandi, conuitiandique anſam aduerſarijs noſtris facilè præcidemus.

2. Theriaca, benedicta appellata.

In hac ſecunda theriacæ præparatione, pro uirili quoque conabimur, ueteris compoſitionis veſtigijs inſiſtere, hoc eſt, eadem ſeruabimus ingredientia, ex quibus tantum uirtutem eliciemus magis eſſentialem, abiecta & ſeparata omni fæculenta & materiali craſsitie.

Facultatem utique theriaca habere dicitur ſanandi, & è medio tollēdi grauiſſimos quoſquem verè aſtrales, ſydereos, aut occultos corporis noſtri morbos, in quorum numero cenſetur epilepſia, lepra, & contagioſus quilibet affectus: domitrix item perhibetur venenorum, quæ vel intus aſſumpta, vel *Vulgaris theriacæ proprietates ſecundū antiquos.*

ictu

ictu cuiuſdam venenatæ beſtiæ in nos tranſlata ſunt: antidotus inſuper eſſe iudicatur præſtantiſſima, ad ſpirituum noſtrorum roborationem, & conſeruationem & primarium quaſi vitæ noſtræ fulcrum ac ſuſtentaculum. Quo igitur ſpiritualior ei acceſſerit præparatio, eo efficacior multo uadet eiuſdem vis & poteſtas, longèque mirabiliores, & laudabiliores proferet effectus.

Cum itaque longa hæc compoſitio in eum ordinem iam à nobis redacta ſit, quo quidem confuſam inordinatamque illam ingredientium congeriem, in ſex diſtinctas claſſes reduximus: quoque oculis, promptè ſubijcitur omnium illorum ſimplicium proprietas, atque natura: eandem nunc ordinis rationem, facilioris doctrinæ cauſa, in hac deſcriptione ſequemur, quo omnis Pharmacopœus, tam laborioſo variæ illius præparationis, diſpenſationis, & mixtionis onere, in veteri præparatione requiſito, ſubleuetur.

Præparationes ſcillarum & viperarum, quæ præcipua primi ordinis ingredientia ſunt, ſuprà iam à nobis traditæ ſunt.

Docuimus prætereà, loco opij crudi & nullo artificio præparati, eſſentiam eiuſdem extrahendam, & venenatam eius naturam in ſalutarem commutandam eſſe. In hoc enim vno principalis rei cardo vertitur: totumque arcanum & myſterium huius magnæ antidoti, conſiſtit in recta viperarum & opij præparatione.

Accipies itaque eſſentiæ opij ritè præparatæ, vnc. 3. vt mox ſpecialius docebimus; hęc eſſentia in mellitam conſiſtentiam redacta diſſoluatur in ſucci limoniorum optimè depurati lib. 1. omniaque poſt diſſolutionem imponantur vaſi æneo, vel pollubro argenteo capaci: opium ita diſſolutum, inſtar baſis erit ad faciliorem omnium mixtionem procurandam.

Huic diſſolutioni, in vaſe æneo inditæ, adde in locum trochiſcorum theriacalium confectionis viperinæ præparatæ, vt ſupra edocuimus, vnc. 3.

Parari quoque poſſet ex trochiſcis hedychroi extractum, & ſuperioribus iſtis addi: ſed omitti facilè poſſunt. Adijce quoque

Eſſentiæ croci præparatæ, vt mox dicemus, vnc. 1.
Terræ ſigillatæ drach. 6.
Acaciæ
Hypociſtidis
Gummi Arabici, ſingulorum nulla arte præparatorum vnc. ſem.
Chalcitidis loco cape liquoris aciduli vitrioli vnciam ſem.

Myrrha, thus, & ſtorax calamita in oleo terebinthinæ diſſoluantur, & omnia reliquis, quæ vaſe æneo cōtinentur, adiiciantur.

Interea paratum habebis extractum ex omnibus radicibus, herbis, ſeminibus, & floribus ingredentium quarti ordinis factum, cum aqua vitæ vini, vel vino maluatico, aut canariæ. Quæ tota extractio ex omnibus iſtis ingredientibus iuxta ſingulorũ doſes ſuprà pręſcriptas, præparata, addatur in eodem vaſe æneo.

His quoque adde extractum, qđ cōficies ex omnibus aromatis quinti ordinis: hoc verò extractum paretur cum aqua cinnamomi, aut hydromelite optimo vinoſo, idq; cum reliquis admiſce.

Adiice tãdem gummi opopanax & galbanum in aceto diſſoluta, & per ſetaceum more communi traiecta: item eſſentiam caſtorei, & bituminis Iudaici paratam iuxta eum,

eum, quem trademus, modum cap. de extractis. Et ſic omnes omnium ingredientium virtutes ſubſtantificas ſiue eſſentiales, cum ſuis liquoribus & proprijs diſſoluentibus pariter mixtas habebis in vaſe iſto æneo. Quæ omnia ſimul vno eodemque tempore fieri poſſunt, ac tanta cum facilitate, vt planè craſſo & ſtupido ſit cerebro, qui hæc capere non poſſit.

Ex fæcibus horum enarratorum bezoardicorum ſimplicium & aromatum omnium calcinatis, & in cineres redactis, extrahatur ſal, qui in aqua communi aliquoties diſſolutus, filtratus, & coagulatus, tandem diſſoluatur aqua cardui benedicti, aut vlmariæ: hæcque poſtea aqua commemorati ſalis viribus ſufficienter impragnata, addatur compoſitioni in prędicto vaſe ęneo.

Tota hæc mixtura, ex magna iſta diuerſorum liquorum diſſoluentiũ quantitate concinnata, & in vnum vel plura Alembica cum ſuis recipientibus indita, ponatur in Baln. vaporoſum, vt liquor exhalet, & materia in mellis conſiſtentia aut paulo duriori in fundo ſubſideat. Hanc aquam diligenter adſeruabis: Eſt enim vera aqua theriacalis tam precioſa, vt ſatis celebrari nequeat. Extractum autem ſiue mellita conſiſtentia, quæ in fundo remanſit, in vaſe aliquo, minus profundo, ad ignem moderatum ponatur, vt in iſtam electuarij liquidi conſiſtentiam redigatur: neque opus eſt hic triplæ illius mellis quantitatis additione, quæ fruſtranea planè, & nullius momenti eſt. Et ſic theriacam habebis, quam propter mirabiles eius effectus, benedictam appellamus: de qua pro doſi, exgui piſi magnitudine tantum exhibebis, & mira percipies.

Patebit autem cuiuis ex effectis huius theriacæ, non ſiue cauſa factum, cur benedictæ nomine eandem inſigniri voluerimus: facilèque proinde videre erit, quantum hæc ipſa à vulgari differat, tum bonitatis, tum maioris efficaciæ ratione: quam tamen efficaciam & vim in ea amplificare & intendere nitemur: quemadmodum cetera quęuis remedia virtutem & actionis poteſtatem validiorem & potentiorem ſortiri, & in quintam cæleſtemque eſſentiam exaltari poſſunt, quorũ effectus poſtea euadunt prorſus admirandi & diuini: idque beneficio & opera ſolius artis Spagyricę, ſiuè veræ, & legitimę Chymię.

3. *Theriaca in cæleſtem & ſubliniorem redacta eſſentiam.*

Accipe igitur huius theriacæ benedictæ, ad perfectionem iam, iuxta præſcriptam modo compoſitionis formulam, adductæ lib. 1. huic in matracium vitreum inditæ affunde aquæ vitæ iuniperinæ, cuius vſus admodum frequens exiſtit in Germania: vel aquæ deſtillatæ ex cornibus ceruorum mollibus adhuc & teneris; (quæ magnates ſibi in magna copia ad hunc vſum comparabunt) ex his itaque aquis alterutram affunde, vel etiam elixir noſtrum vitæ magnum, vel quamcunque aliam ex noſtris aquis theriacalibus, ſummè bezoardicis & cardiacis, vt materiam quatuor quinqueve digitos ſuperemineat: vaſe accuratiſſimè clauſo, ne quid expiret, fiat digeſtio omnium in Baln. M. vaporoſo (hic enim digeſtionis modus eſt omnium tutiſſimus, & vtiliſſimus) per 6. aut 7. dies, donec enumerata aqua colore claro, diaphano, & rubicundiſſimo tincta, & cunctis prædictæ theriacæ virtutibus ac proprietatibus impragnata fuerit.

Hanc aquam ita tinctam, & impragnatam, effunde per inclinationem, & caue ne quid fæculenti aut

turbidi, cum ipſa ſimul mixti, effluat. Hunc liquorem depuratum ſerua, & materiæ in fundo remanenti adhuc nouas affunde aquas, ad virtutes & proprietates penitus inde extrahendas, procedendo, vt ſupra, idque toties reiterando, donec aqua, quam affundis, non amplius tingatur: quod certum ſignum erit materiam illam omni eſſentiali, & ſubſtantifica virtute ſpoliatam eſſe.

Materiam in fundo vaſis reſiduam, craſſam, nec in eſſentiam redactam, ſeorſim ſerua, & in patinam vitream, optimè lutatam, impoſitam in reuerberio athanoris calcina vbi continuò exigua flamma, in gyrum ſe circumagens, tamdiu apparebit, donec dicta materia in cineres prorſus conuerſa fuerit: ex qua elicies ſalem precioſum cum aqua cardui benedicti, aut quadam alia cardiaca, in qua hunc ſalem ſolues, filtrabis, & coagulabis toties, donec in ſummam albedinem & diaphanitatem depuretur. Hic ſal ſeorſim ſeruetur.

Interim, dum circa hanc ſalis confectionem verſaris, omnes tuos liquores tinctos, cum ſale hoc, vno eodemque tempore in alembicum inijcies, & applicatis alembici capitello & recipiente, inde per Baln. Mar. vaporoſum, omnem deſtillabis liquorem, qui aquæ theriacalis & bezoardicæ longè præſtantiſs. vicem ſubminiſtrabit. Et in fundo reſidebit vera theriacæ eſſentia (quę antea ſolummodo extracti gradum adepta fuerat) in conſiſtentia mellis, miræque & ſtupendæ virtutis ac energiæ, cui addere poteris ad lentum ignem, vt reducantur in bonam opiatæ conſiſtentiam,

Eſſentiæ corallorum
Et perlarum ana drah. 2.
Pulueris bezoardici veri
Terræ ſigillatæ
Vnicornu
Oſſis de corde cerui ana drach. 1. ſem.
Ambræ drach. 1.

CAVTIO.

Quamuis vix fieri poſſit, vt rem apertius clariuſque declarem, non tamen dubito, quin nonnulli ſint tam inter Medicos quam Pharmacopœos craſſo nimis ac obtuſo ingenio præditi, qui huius rei raritatem & inſuetudinem accuſabunt, & ſetam elegantibus & exactis præparationibus elaborandis nunquam operam dediſſe, multoque minus manum iiſdem vnquam admouiſſe, prætendent. Sed Philoſophi & filij artis me ſatis intelligent, quibus ſatisfeciſſe ſufficit: ijs enim ſolis offerre conuenit precioſas has raritatis margaritas: ne ab indignis fortè profanentur pedibuſque proculcentur. Ob quam cauſam theriacæ noſtræ cæleſtis compoſitioni, quam nunc deſcribendam aggredimur, quædam inſeremus magiſteria, quæ nonniſi ab ijs, qui artem ex profeſſo colunt, & manualem operationem crebrò exercuerunt, intelligi ac capi poterunt. Hi ſoli, inquam, dicta mea percipient, & theriacam cæleſtem talem, qualem iam in ſequentibus deſcribemus, ritè ex arte præparabunt.

4. *Theriaca cæleſtis dictæ.*

Accipe itaque quintæ eſſentiæ prædictæ theriacæ vnc. 4. vel plus minus, prout primæ quantitatis ratio exigit,

His quatuor vncijs in mellitę conſiſtentiæ forma adde

Magiſterij corallorum
Mag. Perlarum ana vnc. ſem.
Mag. Hyacinthorum
Mag. Rubinorum
Mag. Smaragdorum an. dra. 3

Mag. Bezoardici animalis
Mag. Bezoardici mineralis
ana drach. 2.

Supra dicta theriaca in quintam eſſentiam redacta, patinæq; argenteæ impoſita, & cineribus calidis admota, ſtatim liqueſcet: huic ita liquefactæ, poſtea prædicta illa magiſteria, & eſſentias pedetentim adde, continuò agitando omnia cum ſpatula argentea: omnia ad continuum ignem relinquendo: donec materia eam aſſecuta ſit conſiſtentiam, vt inde pilulæ, ſi vſus requirat, formari poſſint. Hæc theriaca conſeruabitur longiſſimo tempore, ita vt durationis diuturnitate excedat ternam, vel cuius libet viuaciſſimi hominis ętatem, hoc eſt, ſine corruptione, aut alteratione vlla, perpetuò integris valentibuſque viribus vigeat.

Tempus exhibendi & doſis.

Exhiberi poteſt ſtatim á primo præparationis die, & ſufficient pro doſi duo vel tria grana ad plurimum, & habebis theriacam admirabilem, cuius effectus ſunt cœleſtes ac diuini, contra omnia cuiuſcunque generis venena, & affectus peſtiferos, contagioſos, deploratos & incurabiles: In ſumma hæ ſunt veræ illæ theriacæ & alexiteria pretioſa & inæſtimabilia, digna profectò, vt Regibus, & potentibus offerantur: quorum vtique præparatio longa eſt, ac difficilis: nec magiſteriorum horum, quæ huic vltimæ adduntur, præparandorum ratio omnibus obuia eſt, ſed magno ingenio, & ſolida eruditione præditis viris, veriſque philoſophis, & Chymicomedicis, quibus hæc arcana potiſſimum dedicare ac conſecrare volui, reſeruatur. Ceteræ verò turbæ, & plebeculæ communi, abundè iam alias ſatisfactum eſt.

Porrò, ne philoſophis fortè anſam præbeamus nobiſcum expoſtulandi, quod horum magiſteriorum præparationes inexplicatas relinquamus: eas in illorum gratiam, quanta poſſumus perſpicuitate, ſub philoſophica tamen loquendi ratione & conſuetudine, in medium proferemus.

Preparatio ſeptem magiſteriorum.

Ad ſeptem horum magiſteriorum ingredientia calcinanda, & diſſoluenda, nulla alia re vtimur, quam ſolo menſtruo, extracto ex ſpiritibus balſamicis Salis & ſulphuris naturæ, quod in terræ chaos, omnibus obuio, & paucis noto deliteſcit: ex quo chaos verus philoſophus æquè facili artificio extrahit ſalem illum balſamicum & precioſum, quàm vulgaris artifex nitrarius ſalem ſuum petræ ex terra pingui & communi. At differentia non exigua eſt inter hos duos ſales, licet in pluribus magnam inuicem habeant ſimilitudinem: ſiquidem ex eadem matre & radice producti ſunt ambo. Sed horum vnus eſt frigidus, & humidus, volatilis, feminæque naturam referens; alter verò calidus, ſiccus, fixus, hermaphroditus, tam maſculi, quàm feminæ naturam participans, ſimulque eſt mercurius, ſulphur, & ſal: cuius mater eſt virgo quædam, virtutibus tamen primi entis rerum bezoardicarum ditata & imprægnata: hanc in primis quærunt & ſeligunt Philoſophi, ſuumque inde ſulphur philoſophorum eliciunt. Crede mihi veriſſimè loquenti; hanc rem tam occultam nullo modo poſſe dilucidiùs aut apertius explicari.

Cum balſamico vtique huius materiæ precioſæ ſpiritu calcinabis, & ſolues vna eademque opera, corallia, gemmas, hyacinthos, rubinos, & ſmaragdos: quibus philoſophica ſolutione ſolutis, idem inde ſeparabis menſtruum cęleſte, opera cuiuſdam ſalis vegetabilis, & ſtatim videbis, magiſteria illa precioſorum illorum lapidum, vaſis fundum petere, quæ poſtea cum noſtra theriaca cæleſti, vt iam ſupra diximus, admiſcenda ſunt.

Magiſteriũ bezoardicum animale quid

Per magiſterium bezoardicum animale intelligimus magiſterium ex puluere viperarum extractum, idq; opera eiuſdem menſtrui ſiue ſulphuris, aut ignis naturæ: quo philoſophicè calcinantur & ſoluuntur enarratæ viperæ, quæ iam in terræ latibulis à ſola balſamica illa virtute, eiuſdem ſalis & ignis naturæ, ſummam elexiterij vim acquiſiuerunt, vt iam ſupra fusè & clarè ſatis expoſuimus. Ope enim horum ſpirituum balſamicorum prædicti ignis naturæ, viperinæ carnis virtus alexiterica & bezoardica in infinitam virium poteſtatem excreſcit: Vnde ei baſis principalis locum deſignauimus in noſtra theriaca cæleſti: nō ſecus ac craſſa, & materialis earundem caro, baſis locum tenet in communi illa & materiali theriaca.

Bezoardici mineralis proprietates, & eiuſdem metaphorica deſcriptio.

Septimum magiſterium, quod addimus, & bezoardicum minerale, quod per ſe ſolum, magnum eſt alexiterium, cui vix aliud æquiparari poteſt: per ſudores, quos in doſi quatuor tantùm granorum potenter euocat, omnis generis venena & peſtilentes corruptiones è corpore noſtro abigit & expellit. Cuius vtique compoſitio mirabilis, mirabilis item eius mixtio, & ſtupendi planè, imò diuini eiuſdem ſunt effectus.

Compoſitio fit per ſpumam venenoſam, quam euomunt duo dracones, ſimul coniuncti, agitati, & tandem calefacti manu Artiſtæ. Hęc ſpuma venenata ad temperiem adducitur & bezoardica redditur ſola admixtione illius ignis balſamici naturæ: quæ mixtio non fit ſine magnarum turbarum, ebullitionum, & ſeditionum excitatione: tandem imbecilliori, & fortiori ſuperato, belloque confecto, amica & ſalutaris inducitur pax, adeo vt venenum tantum, quodq; vel ipſo viperino longè deterius & nocentius eſt, conuertatur in ſummam theriacam, in ſummum alexiterium, ſummumque ſaluberrimũ remedium bezoardicum; quod tantum ſudores prouocando, effectus demonſtrat ſuſpiciendos in omnibus peſtilentibus & venenatis affectionibus, vt ſupra.

Hic quidam Cenſor, auditis eiuſmodi locutionibus metaphoricis, more ſuo cynico, vix riſum tenebit: Sed Hartmannus, vir ille doctiſſimus, & celeberrimus, cui hoc vltimum elegans ſanè & admirandum magiſterium acceptum fero, huius inſtituti noſtri rationem collaudabit, & plurimi faciet, nec non cum illo, alij viri grauiſſimi, veri Philoſophi, qui proprium & genuinum dictorum meorum ſenſum percipient Quin imò, vt verè loquar, opus hoc, licet prima fronte plurimum difficultatis habere videatur. tamen opus tantùm eſt mulierum, hoc eſt, leui tantum mulierculæ alicuius ope & opera perfici facilimè poterit.

Vt autem nihil, quod ad reformationem, reſtaurationem, & decorationem theriacarum facere videtur, omittamus, ſupereſt adhuc, antequã finem huic tractationi imponamus, vt ad antiquorum imitationem theriacam aliquam diateſſaron, ſaleſq; theriacales deſcribamus. Quod vtique fieri vix poteſt, niſi vtrorumque horum remediorum quandam inſtituamus reformationem, quandoquidem eorundem præparatio aliàs adeo craſſa eſt, vt nihil ſupra.

Theriaca diateſſaron antiquorum.

Theriaca diateſſaron antiquorũ, ex quinque ingredientibus conficiebatur, cuius compoſitionis formulam memoriæ cauſa paulò repetemus: quæ fit ex radicis gentianæ, baccarum lauri, myrrhe, ariſtolochię rotundæ ana vnc. 2. cum mellis lib. 2. Totum verò præparationis artificiũ conſiſtit in eo, vt puluerentur omnia, & cum melle inuicem permiſceantur. Hanc, quæſo, compoſitionem vnuſquiſque paulo altius mecum expendat & iudicet, num ei

tam ſplendidum & auguſtum theriacę nomen competat. Nos huiuſmodi diateſſaron idcirco relinquemus communi & imperitæ plebeculæ: aliamque eius loco deſcribēdam aggrediemur, quæ ſolos deceat Magnates, & Principes, eamque à ſingulari ſua præſtantia diateſſaron Regiam vocabimus.

Theriaca diateßaron regia Quercet.

5. Theriaca diateſſaron Regia Quercetani.

Recip. Tincturæ auri
Tincturæ coralliorum
Tincturæ omnium lapidum precioſorum
Tincturæ viperarum ana vnc. i.
Nepenthes noſtri maioris ℥. 2.

Enumeratum modò nepenthes adhuc manens in molli conſiſtentia imponatur in patina argentea, vt igne lento liqueſcat; huic ita ſoluto admiſce primum tincturam auri: dein tincturam coralliorum: tum tincturam lapidum pretioſorum, & tādem tincturam viperarum, modicè agitando, & incorporando cōtinuo materiam ad ignem lentiſſimum, donec in iuſtam conſiſtentiam redigatur, ex qua formare poſſis pilulā grani piperis magnitudine, aut paulò maiori:

Doſis.

cuius admirandi effectus ſe prodent in omni peſte, & venenis, aliiſque morbis deploratis: potiſſimum autem in proliciendis ſudoribus: præterea reparat ac reficit collapſas & proſtratas vires, & duplo robuſtius efficit balſamum radicale, cui ſoli vis medicatrix morborum debetur. Vnde ſæpenumerò contingit, vt idem remedium tot, tamque admirabiles effectus etiam per inſenſibilem tranſpirationem exerere conſpiciatur.

Proprietates.

Hæ quatuor tincturæ, vna eadem que via ac methodo extrahuntur, cum vnico videlicet, & ſolo ſulphure bezoardico ex re vegetabili elicito.

Calcinatio auri philoſophica

Aurum verò philoſophicè tantū calcinandum eſt: cui calci optimè ablutæ & eclipſin patienti, nigricantique adde prædicti ſulphuris bezoardici tantum, vt ſupernatet tres vel quatuor digitos, idque in matracio Hermeticè ſigillato, ad ignem cinerum in Athanore: & ad minimū in octo dierum ſpacio tinctura tua apparebit omni rubino robicundior & ſplendidior: quam poſteà ſeparabis, & in perfectam tincturam Solarem decoquet, vt artis eſt.

Tinctura Coralliorum.

Tinctura coralliorum fit ex eorū magiſterio, parato, vt ſupra: ex hoc enim corallio anteà in magiſterium exquiſitiſſimè redacto, vt docuimus, extrahes tincturam, cum eodem menſtruo aut ſulphure bezoardico, eodemque ignis gradu adhibito; in ceteris auri operationem ſequeris, & ita conficies veram tincturam coralliorum.

Tinctura lapidum precioſorum.

Similis eſt proceſſus in fabricanda tinctura lapidum pretioſorum, cum eorundem videlicet magiſterio, eo, vt paulo ſuprà, modo parato.

Tinctura è magiſterio viperarum.

Sic ad eundem modum ex magiſterio viperarum, de quo etiam anteà dictum eſt, cum eodem ſulphure bezoardico vegetabili, vt ſupernatet 3. vel 4. digitos, tincturam inſtar rubini rubicundiſſimam elicies, idque eadem methodo, qua vſus es in auri prçparatione.

Minima harum tincturarum potentiſſimos & admirandos eliciet effectus contra omnia venena, peſtem, morbos contagioſos, & deploratos. Ex mixtione enim illa peracta, & Nepenthes mei additione vis illarum in infinitum multiplicabitur. Nullum enim eſt cordiale corroborans, & bezoardicum alexiterium, quod non ſub his comprehendatur, & ſimul includatur: ſiquidem

Nepen-

Nepenthes meum in ſe continet eſſentias omnium ſimplicium verè bezoardicorum, omnium aromatum, lachrymarum, gummi, & lapidum precioſorum, itemque eſſentias ambræ & moſchi, eſſentias croci & camphoræ: eſſentias lunæ: extractum ſulphuris dulcis vitrioli, & (ne fortè vnum ex ingredientibus magnæ huius theriacæ vulgaris negligamus) ipſius etiam opij eſſentiæ non obliuiſcemur in hac Diateſſaron regalis compoſitione: remedium certè verè regium, dignumque Regibus ac ſummis potentiſſimuſque Principibus, ob ſingularem eius efficaciam, & ad mirabiles effectus, tum ad deploratiſſimorum morborum curationem, tum ad ſanitatis conſeruationem, Horum elegantiſſimorum effectuum, vel ex ſolo meo Nepenthe promanantium, teſtes erunt tres totius *Franciæ*, facilè primi, & celeberrimi Medici, necnon doctus & expertus quidam Chirurgus Regius, qui vnà interfuimus curationi matronæ cuiuſdam ampliſſimæ, nec infimo loco natæ, quæ graui quodam affectu hyſterico correpta, intolerabilibus continenter affligebatur doloribus conuulſiuis, qui neque Philonio neque pilulis Cynogloſſæ, neque alijs remedijs, ſiue internis ſiue externis, mitigari poterant. Tandem nobis confugiendum fuit ad Nepenthes noſtrum: ex cuius vſu continuo prædicta matrona per quinque, ſexue menſes, ſingulis noctibus ſemel & interdum bis nullum vnquam in capite ſtuporem perſentiebat, neq; etiam ſpe ſua fruſtrabatur vnquam, in doloribus ſubito ſedandis, & quiete corpori concilianda. Interdum quidem ipſi, ſallendi cauſa, pilulam aliam vtcunque animi cauſa formatam, & magnitudine ac colore veris Nepenthes pilulis reſpōdentem exhibebamus: ſed ſequentem totam noctem inde lamentando & eiulando miſerè tranſigebat. Vnde altero die poſt, certa grauique obiurgatione, verbiſque ſatis aſperis, ac duris nos excipiebat, ſeque immeritò à nobis deluſam, & noſtra culpa & permiſſione, per totam noctem tantis doloribus & cruciatibus exagitatam conquerebatur. Quæ omnia è nobis in eum finē dicuntur, vt oculis omnium obiiciamus tam præclaros & infallibiles Nepenthes noſtri effectus, quod vnius tantum piperis grani magnitudine exhibetur, contra omnes dolores à quacunque cauſa ortos. Non minori etiam poliet facultate idem Nepenthes in ſubitò cohibendis omnis generis defluxionibus.

Singulares effectus Nepenthes Quercetani.

Tranſeamus nunc ad ſales theriacales; quorum mendoſam præparationem plus ſatis ſuprà excuſſimus, ita, vt non opus ſit, plura de ea dicere. Nam quilibet adhuc recenſi tenebit memoria immenſā illā ſalis quātitatem, quadraginta videlicet librarum, quatuor tantum viperis additam: necnon reliqua ingredientia, tam ante, quam poſt calcinationem adiecta, omniaque tam craſſe parata, vt mirum ſit, tot admirandas & ſingulares virtutes ab antiquis hiſce ſalibus adeò ruſticè confectis ad ſcriptas fuiſſe.

Saliū theriacalium reformatio.

Horum igitur reformatio, & recta præparandi ratio eſt, vt ſequitur.

Recip. Rad. Angelicæ
Gentianæ
Imperatoriæ
Zedoariæ
Tormentillæ rec. ana unc. 2.
Herb. Dictamni
Scordij
Scorzoneræ
Scabioſæ
Rutæ
Meliſſæ recent. ana p. 2.
Gran. iuniperi recent. vnc. 4.
Sem. Rutæ

Car-

Cardui benedicti
Coriandri
Fœniculi dulcis ana vnc. 1. *ſem.*
Flor. Centaurij minoris
Hyperici ana p. 2.
Cardamomi
Piperis longi
& albi ana vnc. 1.

Contuſis & ſimul mixtis omnibus adde

Succi Limonum lib. 1.
Succi Scorij
Vlmariæ ana lib. 1. *ſem.*
Vini Canariæ vnc. 8.

Macerentur omnia per 24. horas in magno Alembico cupreo, cum ſuo refrigerio, quo deſtillari ſolent olea: dein inde deſtilletur aqua, ſiue totus liquor ad ſiccitatem vſq; caue tamen, ne ex nimia ignis violentia materia aduratur. Quod periculum facilè præcauetur deſtillatione in balneo vaporoſo facta. Nam, ſicut & alibi diximus, ea tutiſſima eſt, & optima deſtillandi ratio: liquor inde deſtillatus accuratè ſeruetur ſeorſim: fæces ſiccæ redigantur in puluerem, & ſeorſim etiam ad vſum ſeruentur, vt infra dicemus.

Interim, dum hæc deſtillatio fit, accipe ſalis marini, puri & pellucidi lib. 4. ad ſummum: Si fortè impurus ſit, aqua lauandus & repurgandus eſt, dein ad ignem probè exſiccandus: cui poſteà puluerizato adijce

Coralliorum rubr. puluerizatorum vnc. 4.
Perlarum tantundem

Omnia cum ſale permixta inijciantur in crucibulum capax (quod eſt artis vocabulum) vrgendo ignẽ fuſionis, ita vt prædictus ſal ignis violentia fundatur, qui inſtar metalli fluet. Vbi hic obiter monebimus, non prorſus veritati conſentaneum videri Axioma iſtud Ariſtotelis, quod, quicquid coagulatur in calido, diſſoluatur in frigido & humido, cùm contra ſal, qui Solis calore coagulatur, igne violento diſſoluatur, fundaturque inſtar metalli, vel ipſa experientia teſte.

Sed redeamus ad ſalium noſtrorum theriacalium præparationem. His quatuor libris ſalis fuſi, ſimul cum corallis, & gemmis, in dicta proportione calcinatis & puluerizatis, adijce libras dua ſæcum ſiccarum ſimplicium bezoardicorum & aromatum, ex quibus extraxiſti aquam, vt ſuprà, reſeruatam: ex media parte horum omnium inuicem mixtorum fac ſtratum in olla terrea apta; in qua appoſitè collocabis carnes quatuor viperarum, in fruſta inciſarum: his ſuperinijce reſiduam omnium materialium partem: manu omnia benè premendo, & claudendo dictam ollam cum ſuo operculo, tamque exquiſitè lutando, vt nihil tranſpirare poſſit. Dicta olla ponatur ad ignem calcinationis ſiue reuerberij per viginti quatuor horas, donec materia reducatur in cinerem album quo iam vti poteris multo cum maiori emolumento, quam cineribus, ſiue ſalibus iſtis theriacalibus vulgari modo paratis.

Sed huic operi hucuſque elaborato, nondum acquieſcendum erit, adhuc enim materiale nimis eſt craſſum & imperfectum. Vlterius igitur pergendum, totuſque ille cinis in manicam Hippocratis inijciẽdus, & cum aqua ſimplicium deſtillata, & vt ſuprà, reſeruata, & ad ignem rurſus calefacta, inde eliciendus eſt ſal ſecundum artem: reiteratis toties diſſolutionibus & coagulationibus; donec ſalem allicias exactiſſime repurgatum & verè theriacalem: qui imprægnatus erit virtutibus ſalium viperarum, & rerum bezoat-

bezoardicarum & aromaticarum, vt & ſalium gemmarum & corailiorum, quorum copiam etiam augebit additio librarum quatuor ſalis marini, qui iã per ſe ſpiritu ſuo balſamico, contra morſus tum ſerpentum, tum aliarum beſtiarum venenatarum conditas ſalitaſque omnes carnes aptiſſimas reddit.

Ταρίχιον id eſt, ſalſamentorum ca to (inquit Ægineta lib. 7. de remed. cap. 3. initio literæ τ.) acrem & ſiccantem vim habet. A præſtere itaq; vipera morſis datur, vt quamplurimum edant, & vinum bibant copioſè & reuoment: conuenit etiam ad acrium eſum: vtiliter quoque in canis morſu imponitur, itemque in aliorum reptilium morſibus. Fieri igitur non poteſt, quin enumerati ſales theriacales noſtræ deſcriptionis ſint magnæ efficacię & virtutis, longeque alterius conditionis, quam communes iſti, idque ob varias cauſas, quas vnuſquiſque ipſemet ſecũ paulò diligentius ruminabit & expendet. Loco trium cochlearium, quæ pro doſi de vulgaribus dantur, nos de noſtris exhibemus tantum 10 vel 12. grana, ſiue ſcrupulum vnum ad ſummum, & mirabiles exerunt effectus. *Doſis.*

Vt centuplo adhuc efficaciores reddantur, verus Philoſophus loco ſalis communis, accipiet ſalem ſulphureum & balſamicum naturæ, cũ quo fundet & calcinabit philoſophicè non tantùm corallia & gemmas, ſed etiam fragmenta hyacinthorum, rubinorum, ſmaragdorum, & aliorum lapidum precioſorum, in quanta copia libuerit: quæ virtutes ſuas ſpirituales, quæ potentiſſimæ & efficaciſſimæ ſunt, impertinet dictis ſalibus, ope ſulphuris naturæ, quod eſt illorum proprium, & verum diſſoluens.

Et ſic tandem fluctibus omnibus in hoc magno Theriacarum mari ſuperatis, tempus nunc eſt, vt ad tranquillum portum nos conferamus: & deinceps nauiculæ noſtræ curſum conuertamus ad remedia, ſiue antidota opiatica, quę lima & reformatione noſtra ſummoperè indigere dignoſcentur.

De Antidotis Narcoticis, quæ & opiatæ appellantur.

CAP. XXIV.

Expoſuimus ſuprà, quãta ſit opij dignitas atque præſtantia, & quàm multæ ac præclaræ reperiantur antidoti, quæ magnificis & ſuperbis nominibus, ob egregios & mirandos effectus, quos in grauibus & deploratis morbis propulſandis exerunt, inſignitæ ſint, quæq; opium, quamuis nulla arte præparatum, pro baſi tamen & fundamento primario recipiant.

Opium itaque, cum in tot remediorum compoſitionibus fulcri vicem obeat: plurimum vtique in eo ſitum eſſe videtur, vt probe & exactè cognoſcatur, quid ſit, ante quam in vſum recipiatur.

Ex papauere nigro elicitur duplex liquor concretus, alter ex eiuſdem papaueris capitibus, herbis, folijs, & caulibus contuſis, præloque ſubiectis fortiter exprimitur, idq; circa finem menſis Maij, aut Iunij, huncque extractum liquorem in trochiſcos redigunt, & nominant Meconium iuxta Actuar. meth. meden. cap. 6. de Antidotis. Quod extracti genus vnum eſt de extractis antiquorum: vbi in noſtris hodie conficiendis longè exquiſitius & ingenioſius adhibetur artificium, ad tollendam omnem impuritatem, & purum ad impuro ſeparandum. *Meconium quid.*

Alter liquor, propriè opium dictus, eſt ſola lachryma, quæ effluens ex capitibus tantùm papaueris inciſis, menſe quoque Maio aut Iunio colligitur. *Opium eſt lachryma papaueris.*

Veri opij ſigna & indicia ſunt ſecundum

Oribaſ. lib. 11. med. collect. à litera M. incipientium.

cundum Oribaſim ferè hæc: Probatiſſimus autem liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoporiferus; guſtu amarus, qui facilè aqua di luitur, „ læuis, albus, non aſper, non grumo „ ſus, quique inter colandũ non coeat „ veluti cera; & in Sole diffunditur, „ & ad lucernam, non atra tamen flã „ ma ardet: quique vbi reſtinctus ſit, „ odoris vim conſeruat. (Sed addit „ Oribaſius præcitato loco.) Hunc „ adulterant miſcendo glaucium, aut „ gummi, aut agreſtis lactucæ ſuccum.

Idem Oribaſius in ſequentibus quoque oſtendit modum colligendi liquorem papaueris ad conficiendũ, opium: quem locum de induſtria transfere placet. Nos enim iuxta eandem normam & rationem docebimus, ex noſtro quoque papauere opium educere, quod ſua præſtantia ac viribus veterum opio longè lateque anteferendum erit. Sed ornamentum hoc acceſſorium ſoli veræ Chymiæ debetur. Aliqui igitur „ (addit Oribaſius) capita & folia cõ„ tundunt & prælo exprimunt: tum „ in mortario terunt, & in paſtillos „ redigunt: idque Meconium nomina„ tur, poteſtate multò ignauius, quam „ liquor ſit. In liquore autem colli„ gendo oportet, cum ros exaruerit, „ cultello aſteriſco circundante, ne „ ad interiora deſcendat, ex obliquo „ in rectum ſummam capitum ſuper„ ficiem incidere, & lachrymam exeũ„ tem in conchulam digito detergere, & non ita multò poſt, redire, ſiquidem concreta inuenietur, &c. „ Hæc igitur eſt ratio, & methodus verum opium, more veterum concinnandi.

Signa veri opij.

Præter cætera veri opij ſigna ab Oribaſio, vt ſuprà declarata (inter quæ & albedo non vltimum eſt) hoc unicum in primis conſiderandũ uenit, quod facilè inflammari poſſit, tanquam lachryma ſulphurea ex papaueris capitibus ſeminum plenis extillata, & tota oleaginoſa, quæ lampadi aut igni admota flammæ concipiendæ cauſam præbet, non ſecus ac res quælibet pinguis, ſulphurea & oleaginoſa.

In Meconio autem, ſiue opio vulgari idem animaduerti difficillimũ erit: ſiquidem in eius præparatione, partes ſulphureę ab aqueis ſiue mercurialibus obtunduntur, ſimulque tam herbę, ſiue folia, quàm capita recipiũtur, ex quibus omnibus contuſis exprimitur ſuccus (in opiũ nigrum poſtea, ſiue mauis Meconiũ, quod hodie in officinis habemus) concretus: quod tamẽ vulgare opiũ quodammodo flammam etiam concipere poſſe percipies, ſi lampadi ad moueris. Hoc autem, mea quidem ſententia tam theriacarum, quàm laudanorum compoſitioni æque, vel etiam rectius deſtinari poſſe exiſtimo, quàm verum opium ex ſola lachryma ſuo tempore in ea, quæ fieri poteſt quantitate collecta, factum. Nam cum id adeò ſulphureum ſit, vt ſicut videre eſt ex eius deſcriptionis hiſtoria, flammam facilimè concipiat & ardeat, & odorem ſuum narcoticum, poſt ignis examen, adhuc integrum retineat, fieri non poteſt niſi interueniente alia præparatione quin cerebro mirum in modum infenſum ſit, idque hoſtiliter lædat, & pernicioſa & lethifera inducat ſyptomata, qualia ipſi tribuit Scribonius libr. de compoſ. medic. cap. 48. Facit autem (de opio loquens) grauedinem, gelationem, & liuorem artuum frigidoſque ſudores manare, præterea ſpirationem impedit, mentem ſoporat, ſenſuſque alienat, &c. Quod ſi ignis ab eo nequeat ſeparare, fœtidum iſtud & narcoticum ſulphur: multò minus id præſtabit, vel calor quidam lentus cineruum, vel coctio quædam ac digeſtio Baln. Mar. Nihilominus tamen, vt mox patefiet, nos hoc in primis tentabimus, vt in præparatione opij noſtri ordinarij, ſulphur iſtud narcoticum flammam concipiens, odore fœtens & abominabile

Opium à ſulphure ſuo inflamabile eſt.

Opij non præparati incommoda.

bile penitus arte ſecernamus: Et ſic ipſum opium, quod tam ab antiquis quàm recentioribus, pro ſummo & nocentiſſimo veneno æſtimatur, in doſi etiam paucorum tantùm granorum exhibitum, facilimo artificio transformabimus in vtiliſſimum & ſaluberrimum remedium.

Vt ea, quę diximus, confirmemus, ſcire primum conuenit, veteres ſolum hoc papauer, quod vtcunque in cultis & ſylueſtribus camporum locis natum & repertum fuerit, in vſum recepiſſe, ex quo ſuum opium pararunt: quod vel hoc ſaltem nomine crudius, indigeſtius, & per conſequens inde pernicioſius iudicandum eſt, quàm id, quod nos temporis progreſſu edocti, è papauere ſatiuo & tranſplantato educimus: Hortos enim noſtros hodiè videmus infinito papaueris genere conſitos, cuius flores colorum varietate & elegantia pulchrè depicti, & nobiſcum quaſi ridentes, animum mirificè oblectant, quod ſoli tranſplantationi acceptum ferendum eſt, cuius laus ſatis extolli nequit: tanta eſt illius energia & proprietas in rebus amaris edulcandis, & noxiis corrigendis, ſicut & id paucis ſupra delibauimus, adductis quibuſdam exemplis, cynaræ nempe, cichoreæ & hellebori. Huius nimirum tranſplantationis, & coctionis, Solis ardore & æſtu proritatæ, beneficio, in Natolia & Aſia minori (vbi Turci papauer in magna copia, & ſingulari diligentia plantant, tranſplantant, & excolunt (ex ſucco eius extracto præparatur ab incolis opium, quod vernacula ſua lingua appellant Maslac, quo plerumque vtuntur ad piſi magnitudinem, non pro ſomnolentia, ſed animoſitate comparanda; idem quoque auctũ doſi accipiunt in ipſo certaminis procinctu: vnde veluti inſani, & furibundi, diſtur bato nimirum cerebro in obuia quæque pericula feruntur, neque ipſam etiam mortem expaueſcunt.

Quanta tranſplantationis, & cultura vtilitas.

Maslac Turcorum opium.

Vnde conſtat, opium hodierno ſeculo in terram meliorem, diligenti & accurata cultura tranſplantatum, & educatum, minus venenoſum eſſe, quàm illud antiquorum. Nobis autem idem tranſplantationis auxilium conceſſum eſſe ęquè ac Aſiaticis iſtis populis, minimè dubitandum. Ac licet radiorum ſolarium tanta apud nos vis & impreſſio non ſit: præſtò tamen nobis ſunt coctiones & digeſtiones, vario ignis regimine excitatæ: habemus quin etiam ignem lampadis, fimi, B. Mar. vaporoſ. &c. Sic ars imitando naturam eandem ſuperat, longeque vtiliori & exquiſitiori coctione materiale à formali, terreſtre à cæleſti, purum ab impuro ſeparat, quod ignis naturalis per ſe, ſine artis adminiculo vix ac ne vix quidem efficere poſſet: ſicut id omnibus plus ſatis compertum cognitumque eſt, noſque paulò poſt clarius oſtenſuri ſumus, vbi ex papauere noſtro domeſtico & tranſplantato, opium quoddam parabimus, quod proprietatibus & effectibus ſuis vulgari iſto, quantumuis longiſſime aduecto, reſpondeat. Quod tanquam ſcitu dignũ monere voluimus, priuſquam accederemus ad tractationem remediorum, ſiue antidotorum narcoticorum. Horum autem omnium cùm præcipuum ſit fundamentum ipſum opium, ſuper eo firmum ac conſtans extruere ædificium vix licebit, niſi prius, quid ſit, probè cognouerimus.

Natura defectus arte corrigitur.

Inter cetera igitur remedia narcotica, in maiori æſtimatione & frequentiori vſu, ad ſedandos dolores & cohibendas hæmorrhagias, ac defluxiones, ſunt.

Diacodion
Pilulæ cynogloſſæ
Requies Nicolai
Philonium

Gg Huius

Huius vltimi quatuor ſunt genera,ſiue deſcriptiones,veluti

Philoniũ Tharſenſe Galeni
Philoniũ Romanũ Nicolai
Philonium Perſicum
Philonium Meſuæi

Inter hæc enumerata remedia minus noxium eſt Diacodion, & benignius tutiuſq; exhibetur. Componitur autem ex capitibus papaueris albi,mediocris magnitudinis,quæ neque immatura,neque matura nimis ſunt,neque nimis humida,aut ſicca.

Quidam pro doſi accipiunt viginti eiuſmodi capita, quæ macerant per 24.horas in duabus vel tribus libris aquæ,& poſteà coquunt,donec cõtabuerint:expreſſis & colatis omnibus,cum ſufficienti quantitate ſacchari, mellis vel ſapæ, aut vini dulcis,fit electuarium ſolidum ſiue molle. Galenus hoc modo parat Diacodion ſuum ſimplex.

Actuarius componit Diacodion ſuum ſolidæ conſiſtentiæ, coquendo capita papaueris,vt ſupra,ſed iis adijcit

Roſarum rubrarum drac.2.
Croci orientalis
Acaciæ
Liquiritiæ ana drach.1.
Bol.armeni vnc.ſem.
Cinnamomi electi
Rad.conſolid.maioris
Hypociſtidis
Balauſtiorum ana drach.1.
Myrti
Dauci ana vnc.1.
Coralli vtriuſque
Sumac
Sanguinis draconis
Flor.Altheæ ana drach. 2.
Sem.Portulacæ drach.ſem.

Ex his omnibus redactis in puluerem, conficit electuarium ſolidum, ad vnc.1.pulueris accipiendo lib. 1. ſacchari diſſoluti, & ad perfectionẽ decocti,idque cum decoctione prædicta papaueris.

Montagnana præparat Diacodiõ, accipiendo

Capitum papaueris N.20.
Siliquarum dulcium à granis ſuis ſpoliat.vnc.3.
Rad.Altheæ
Liquiritiæ ana vnc.ſem.

Omnia coquit in decem vel duodecim libris aquæ fontanæ vel pluuiæ vſque ad duas tertias Expreſſioni & colaturæ addit

Sacchari roſati
Et penidiorum ana lib. 1.

Coquendo omnia in conſiſtentiam mollem.

Huiuſmodi Diacodion propriè confert ad cohibendas defluxiones acres,ſeroſas,tenues,& bilioſas,à cerebro in pectus irruentes: conducit quoque ad omnem tuſſim, ſomnum & quietem interrumpentem. Hoc ipſum Montagnanæ diacodion primas tenet inter arteriacas compoſitiones,eſtque remedium inter vulgaria eius generis præſtantiſſimum.

Diacodion Actuarii, ex pluribus adſtringentibus compoſitum præcipuè prodeſt cæliacis,dyſentericis,& omnibus ventris fluoribus immoderatis,hæmorrhagiis,& ſpuitioni ſiue vomitioni ſanguinis.

Pilulæ cynogloſſæ à Nicolao Præpoſito deſcriptæ, in frequenti admodum vſu quoque ſunt: vnum quoq; ſunt ex remediis opiaticis,quæ ſecurius præbentur ad ſuadendum ſomnum,& mitigandos maximos quoſque dolores, à quacunque cauſa genitos; Conferunt etiam ad ſiſtendas tenues deſtillationes: illarum deſcriptio eſt talis. *Pilulæ cynogloſſa.*

Recip.

℞ *Rad. cynogloſſæ aridæ*
Sem. Hyoſciami albi
Opij, ana vnc. ſem.
Myrrhæ drach. 6.
Thuris drach. 5.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Styracis calamitæ an. drac. 2.
cum aqua roſarum formetur maſſa.

Requies Nicolai. Requies Nicolai, quod nomen habet a ſingulari ſua vi & proprietate, qua quietem & tranquillitatem inducit ijs, qui infeſtantur quodam dolore, inquietudine aut ardore febrili vnum quoque eſt ex moderatioribus narcoticis, & quod inter reliqua tutius offerri poteſt: Eius compoſitio hæc eſt

℞ *Roſarum rubrarum*
Violarum ana drach. 2.
Opij
Sem. hyoſciami
Papaueris albi
Scariolæ
Lactucæ
Portulacæ
Pſyllij
Corticis rad. mandragoræ
Nucis muſcatæ
Cinnamomi
Zingiberis ana drac. i. ſem.
Sacchari candi drach. i.
Santali albi, rubri
Spodij
Tragacanthæ ana ſcrup. 2.
Sacchar. in aqua roſ. diſſoluti triplum omnium.

Philonium. Philonium eſt omnium validiſſimum narcoticum; maiorem enim præceteris opij partem recipit: Ob quam cauſam, ad corrigendam ſcilicet nimiam eius frigiditatem, ei adduntur ſummè calefacientia, nempe pyrethrum piper album, neque ibidem omittuntur ea, quę vehementer vrunt, & incendium extremum excitant, & in venenorum claſſe numerantur, velut euphorbium, &c.

Deſcriptio philonij Tharſenſis Gal. eſt, vt ſequitur.

℞ *Croci*
Pyrethri
Euphorbij
Nardi Indicæ ana drach. i.
Piperis albi
Sem. hyoſciami an. drach. 20.
Opij drach. 10.
Mellis q. ſuff.

Cum hac cõuenit ferè deſcriptio Meſuæi: Eadem quoque eſt vtrobique opij doſis: hoc tantum intereſt, quòd in alterutra loco euphorbij caſtoreum ſubſtituatur.

Philonium Romanũ, & Philonium Perſicum. Deſcriptiones à Myrepſo traditæ Philonij Romani, & Philonij Perſici, differunt a præcedentibus duabus, tum in opij doſi, tum in ceteris ingredientibus. Interim tamen euphorbium, pyrethrum, piper album, & alia calidiſsima ſimplicia, correctionis cauſa, omiſſa non ſunt, quæ tamen tam exceſſiuè calida ſunt vt vix ori admota (ſicut illorum vſus frequens eſſe ſolet in colicis paſſionibus, & alijs extremis cruciatibus) faucium & vicinarum partium calamitoſum excitent incendium. Has autem hactenus enumeratorum remediorum narcoticorum deſcriptiones, de induſtria in hunc librum introducere placuit: vt ex illorum collatione cum noſtris, quæ laudana appellant, facta, cuilibet de vtrorumque diſcrimine in præparatione & præſtantia liquido conſtet.

Laudana vnde dicta. Laudani nomine inſigniuntur remedia noſtra anodyna opiatica: quaſi

quaſi dicas laudatum remedium Theodorus Zuinguerus, vir ſummus, & inſignis Medicus, primus eadem appellari cenſuit Nepenthes nomine, quod remedium Helenæ fuiſſe dicitur, quo omnes è corde languores, & ægritudines ſuſtulit, & hilaritatem lætitiamq; induxit: vt legitur apud Homerum. Quod vtique nomen,ob ſummos & admirabiles effectus, quos exerit laudanum,ei aptiſſimè,& ſummo iure cō petit. Super eſt,vt eius aliquot formulas atque deſcriptiones in medium proferamus, ſimulque oſtendamus, quanto errore veteres opiū, citra omne præparationis artificiū, additis inſuper correctionis loco alijs ingredientibus adeò calefacienti bus,narcoticis ſuis adhibuerint.

Nepenthes.

Iam alibi in ſcriptis noſtris amplijter de proprietatibus opij diſſeruimus, & perſpicuè demonſtrauimus,qualitatem eius narcoticam & ſoporiferam dependere potius à ſulphure quodam inflammabili fœtente, & indigeſto, quo plurimùm abundat, quàm a cauſa quadam frigida. Nam & fumus ſulphureus carbonum,& vapor ſulphureus tam vini, quàm croci multò citius hominem in ſomnum præcipitabunt profundum,& letheum,quàm aqua niuis aut glaciei montium, quantumuis in ſummo exceſſu frigidiſſima. Hæc enim frigiditas caret ſpiritibus vaporoſis & ſulphureis, qui cerebri ventriculos opplentes, eiuſmodi ſoporiferas inducunt affectiones:quique æquè in vino, carbonibus, & croco reperiuntur, ac in ipſo opio, licet non tam noxij ac lethales. Odor præterea opij fœtidus, certiſſimus index eſt eius, qui in eo ineſt, copioſi ſulphuris & olei. Sic ex ceteris ſignis, quibus veteres verum opium diſcernebant hoc quoque vnum erat quod flammam conciperet. Sed cùm de his omnibus copioſè alibi diſputatum ſit, ſatis nobis eſt, hæc paucula tantùm obiter attigiſſe: vt proprietate enumerati opij probè cognita, eò magis id rectius corrigere,& de noxio innoxium reddere queamus, ſicuti paulò poſt videre licebit.

Opij proprietas vnde.

Sulphur itaque narcoticum iſtud & ſtupefactiuum, eo quo ſequitur modo inde ſeparandum eſt.

Vera præparatio opij.

Primum accipe opij vncias tres, vel quatuor,aut quantum voles, habita ratione quantitatis laudani conficiendi. Hoc opium cultro quodam in exigua incidatur fruſtula, quæ appoſitè in patina, aut orbe quadra ve quadam collocantur, ne ſe inuicem attingant, vt melius in ea operari queat calor moderatus, cuius ope & virtute ſenſim exhalabit enarratum ſulphur vaporoſum, fœtidum & narcoticum: fiat autem hæc operatio ſub camino quodam, vbi cauendum, ne fumus fortè naribus exceptus damnum inferat, hicque ignis eo vſque continuabitur,donec opium omnem ferè amittat odorem,& omnino ſiccum reddatur inſtar aloes,& facilè in puluerem redigi poſſit Hæc eſt prima ratio & methodus veræ præparationis opij,quod vix tunc temporis concipiet flammam.

Puluerizatum inijciatur in matracium vitreum capax,& inde extrahatur eſſentia,ſiue extractum, & loco aquæ vitæ,qua aliàs plerique vtuntur ad hanc extractionem,accipiatur acetum fortiſſimum album, vel ſuccus limonum: hi enim liquores vitriolati ſola veriſsima opij correctiua exiſtunt.

Modus huius extracti, ſiue eſſentiæ educendæ, idem eſt ac ceterorum, hoc eſt, oportet opio pulverizato alterutrum ex his liquoribus affundere,vt tres quatuor ve digitos ſupereminea[illegible]: & omnia digerere

uere Balneo Mariæ mediocriter calido, donec liquor tinctus ſit, & clarus rubicunduſq; inſtar granati appareat. Separa id, quod clarum eſt, per inclinationum, & rurſus affende nouum liquorem acidulum, iterumque omnium fiat digeſtio, donec tinctus ſit liquor, non tamen tam intenſe, vt prius: hęc ita continuabis, donec aqua non amplius tingatur, niſi colore ad flauedinem tendente: quam non miſceas cum cetero liquore, quia inutilis planè eſt: Tincturam rubicundam, & claram in Alembicum indas, & per balneũ vaporoſum liquorem ſepara, & remanebit in fundo opij eſſentia.

Fæces, quæ poſt tincturam extractam remanent ſeruētur. Vſus enim illarum erit, vel ad cataplaſmata, anodyna, & dolorificis affectibus, qualis eſt podagra, apta, paranda: vel ad aquas hypnoticas, & ſimilia alia remedia inde concinnanda.

Ex quatuor vncijs opij, veri extracti ſiue eſſentiæ vncię duę, aut circiter remanebunt, quod extractum præcipuum laudani tui fundamentum erit: cuius compoſitio ſe habet, vt ſequitur.

Laudanum præſtantiſſimum, & præ cunctis ceteris opiaticis (puta quę opium excipiunt) paratu facilimum.

Recip. Eſſentiæ opÿ, a ſuo diſſoluente per B. vaporoſum, vt ſuprà, ſeparatæ vnc. 2.

Eſſentiæ croci, cum aqua limonum extractæ vnc: i.

Hæ duæ eſſentiæ confundantur in uicem in parno quodam vaſculo argenteo: his adde

Gemmarum

Magiſt. Hyacinthorum

Et corallorum ana drac. i. ſem.

Terræ ſigillatæ veræ drac. i.

Pulueris bezoardici veri

Vnicornu

Ambræ griſeæ ana ſtrup. 2

Hi pulueres ſufficient ad bonam conſiſtentiam laudano inducēdam; miſcendo & agitando omnia continuò ad ignem lentum, donec ex materia frigefacta pilulæ formari poſſint: ſufficit exhibere de hoc laudano magnitudine piperis grani: Et inſignes ac ſuſpiciendos percipies huius anodyni effectus, quod te ſpe tua nunquam fruſtrabitur: Nam confert, citra moleſtiam & cerebri vllã perturbationem, aduerſus omnis generis dolores, à quacunq; cauſa ſubortos: contra omnes hæmorrhagias, ſiue fluxus ſanguinis in quacunque corporis parte fuerint: contra omnes defluxiones, & fluores ventris, dyſentericos, hepaticos, lientericos, & ſimiles: & ad inducēdam gratam tranquillitatem in febribus ardentiſſimis, in quibus ipſis rationis ſenſus læditur, & in phreneſim æger plerumque delabitur. *Proprietates laudani opiatici.*

Non ignoro, quoſdam ex uiris doctiſsimis, opij eſſentiam elicere cum ſpiritu uini: in quo prius macerant puluerem Diambræ, & compoſitioni inſuper adiiciunt extracta aromatica, & bezoardica, ut & olea aniſi, fęniculi, & ſimilium. Sed, ut uerũ fatear, ego hic exhibui laudani opiatici deſcriptionem, qua nulla eſſe poſſit inter opiaticas compendioſior, nulla facilior, aut præſtantior. Nec, ut obiter & hoc addam, uera opij correctiua in pyrethro, piperibus, euphorbio, & igneis aut ſummè calidis illis rebus indaganda ſunt, ſed in aceto potius, tam montano, quàm uulgari, in ſucco acidulo limonum & ſimilibus, quæ vim & proprietatē uitriolatam participant. Philoſophus, qui mentem meam percipiet, poterit etiã ſine opio plura alia laudana multò efficaciora, & præſtantiora componere. *Vera opÿ correctiua qua.*

Alius

Alius modus laudani; noſtræ deſcriptionis.

Recip. Menſe Martio, vel Septembri, quando radices ſunt in vigore, copiam rad. hyoſciami; in Veris principio, ſimul cum germinibus ſuis, tenellis adhuc, & vix è terra protuberantibus, accipiendæ ſunt: Omnibus ritè contuſis, ſuccus prælo perquàm exquiſitiſsimè exprimatur, ita vt ad minimum libram vnam & dimidiam, vel duas libras ſucci habeas qui depuretur in Bal. Mar. mediocriter calido, ſeparando inde fæces, vt iam ſuprà docuimus modum depurandi omnes ſuccos tam radicum quàm herbarum & florum. *Nota*; ſuccus hic, qui antea colore albus exiſtebat, per digeſtionem hanc vertitur in ſummam rubedinem, inſtar vini rubicundiſsimi: Et hęc eſt eius perfecta depuratio, quam accuratè ſeorſim ſerues. Dum interim præparas extractum hyoſciami iuxta modum præſcriptum, circa idem tempus, ſi voles pręparabis opium vulgare, illud nempe in exigua incides fruſtula, quę ad ignem lentum collocabis, vt vi caloris ſulphur eius narcoticum exhalet, & pulueriſari facilè queat, vt ſuprà docuimus.

Primus modus mixtionis duorum inter ſe narcoticorum.

Recip. itaque commemorati ſucci hyoſciami depurati, & perfectè rubicundi, vt ſupra vnc. 10.

Opij pręparati, & in puluerem redacti, vt ſupra, vnc. 5. uel vnc. 6.

Omnibus ſimul coniunctis, & in patinam paruam terream vitreatam inditis, videbis horum duorum narcoticorum tam firmam, & indiſſolubilem fieri copulationem, vt in vnum corpus & conſiſtentiam vnā duriuſculam coiuiſſe videātur. Quibus omnibus Soli aut lento calori cinerum per 3. aut 4. dies expoſitis, opium attrahet tantum ſucci hyoſciami, quantum ſufficiet; quod reſiduum erit, ſeorſim ſeparabitur per inclinationem, vt vocant, vel exhalabitur, quicquid coagulatum fuerit, fruſtulatim in matracium vitreum capax inijciendum eſt, ſuperaffundendo ſuccum limonum perfectè depuratum, vt quatuor vel quinque digitos ſupernatet, iſque tingetur in Baln. Mar. in rubini colorem, quem ſeparabis per inclinationem, quam potes ſtudioſiſſimè, ne quid craſſi aut impuri ſimul immiſceatur, affundendo iterum nouum ſuccum limonum, & digerendo in Balneo Mar. donec denuo tingatur colore rubini, & ita progredieris donec aduertas ſuccum non amplius colorari rubini colore, ſed ſub pallidum manere, qui tum inutilis erit ad hanc operationem. Omnis tuus liquor in rubini colorem tinctus reponatur in digeſtione Baln. Mar. vt denuo digeratur, omniſque ſubſtantia craſſa fundum petens inde ſecernatur. Et ita ſummam, & perfectam depurationem ei conciliabis veramque eſſentiam opij & hyoſciami coniunctim præparabis, quam curioſè adſeruabis, huius eſſentiæ habebis circiter vnc. 6.

Appetitus Natura in opio, nō excodit attrahendi menſuram.

Interim dum circa hanc depurandi operationem verſaris, extractum hoc, ſiue eſſentiam, vt ſequitur, parabis.

Præparatio extracti bezoardici.

Rec. Rad. Angelicæ.
Zedoariæ

Galangæ
Tormentillæ
Corticum Citrij
Ligni aloes
Santali rubri, & citrini ana vnc. 1.
Granorum alkermes
Dictamni
Cinnamomi
Spicæ nardi
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ
Macis
Cardamomi
Been albi, & rubei ana vnc. ſem.
Camphoræ drac. 1.

Omnibus conquaſſatis in matracio vitreo cum aqua vitæ Iuniperi fiat extractum iuxta modum, quem cap. de extractis docemus.

ITEM.

Extractum myrrhæ, et mumiæ.

Recip. Myrrhæ
Mumiæ ana vnc. ſem.

Diſſolue in patina ad ignem cum hydromelite vinoſo, aut cum quodã alio vino, & quoniam ipſa ſunt viſcoſa, calentia adhuc per linteum traijcienda, & cum ſupra dicto extracto bezoardico coniungenda ſunt:

Croci eſſentia

Item Recipe Croci vnc. 3. ex quo extrahe eſſentiam cum aqua deſtillata ex ſucco limoniorum, vel cum aqua pomorum redolentium, (quam prius acidulam reddideris cum ſpiritu vitrioli, vel liquore ſulphuris) omnia colabis iterum atque iterum per chartam leucophæam: Et ex tribus croci vnciis reſtabit vnc. 1. eſſentiæ, quam ipſam quoque miſcebis cum extracto illo bezoardico.

Ambræ præparatio.

Item Recip. Ambræ flauæ ſelectiſſimæ vnc. ſem. hanc impone patinæ argenteæ, affundendo ſpiritum vini optimum, & prædicto ambræ puluere ritè miſcendo: Poſtea charta accenſa admoue ignem, agitando ſem per omnia cum ſpatula: Spiritu vini conſumpto alium nouum affunde, admoto igne, vt prius, idque continuando quater. Tandem omnem humiditatem igne ſepara, & enarratam ambram, ſiue ſuccinum contere in puluerem ſiccum benè præparatum, quem ſeruabis ad vſum, vt mox dicetur.

Item: Extrahe ſalem coralliorum, & gemmarum cum ſucco limonum ſiue berberorum optimè depurato vt docebimus cap. de extr. *Sales coralliorum, & gemmarum.*

Et hæ ſunt omnes illæ præparationes, quas ad hoc inſtitutum in promptu habere conuenit.

Proceſſus ſecundæ ac vniuerſalis mixtionis eſt, vt ſequitur.

Extractum totum bezoardicum, vnà cum extractis myrrhæ, mumiæ coniungatur & miſceatur cum tota eſſentia opij, & hyoſciami reſeruata, vt ſuprà: & omnibus in Alembicum poſitis, fiat exhalatio ſiue deſtillatio ad ignem lentum, donec materia in ſyrupi conſiſtentiam redigetur, quam adhuc calentem eximes ex Alembico, & effundes in patinam argenteam, vt eo melius & perfectius fieri poſſit omnium mixtio & coctio.

Quando materia redacta fuerit in bonam mellis, vel ſapæ conſiſtentiã, ei admiſcebis, & incorporabis hunc ſequentem puluerem.

Recipe Succini præparati, vt ſupra ſcrup. 4.
Salis perlarum
Salis corallorum ana drac. 2.
Terræ ſigillatæ optimæ drach. 1. ſem.

Pulue-

Pulueris bezoardici veri
Oſſis de corde cerui
Vnicornu ana drach. 1.
Ambræ griſeæ drac. ſem.

Omnia puluerata ſubtiliſſimè inuicem miſceantur: hæcque mixtura ſenſim admiſceatur materiæ in formam mellitam redactæ, quam ſemper igni lento admotam tenebis, agitando, & probè miſcendo omnia diu cum ſpatula eburnea vel argentea: donec percipies, omnia in bonam conſiſtentiam redacta eſſe & ex materia refrigerata pilulas formare poſſis: adde turſus (ad materiam videlicet ab igne dimotam) oleorum aniſi, & fœniculi dulcis chymicè extractorum ana gutt. 12. vel 15. omnia optimè commiſcendo, & ſerua hanc compoſitionem in vaſculis eburneis, vel argenteis. Doſis eſt magnitudo grani piperis, & eoſdem, quos primum laudanum, effectus demonſtrabit: quorum virtus non minuitur temporis longitudine, ſed potius augetur, tanquam res in præſtantiorem commutata ſubſtantiam.

Ad normam, & exemplar horum duorum laudanorum, quę modo deſcripſimus, poterit verus Philoſophus & Medicus tot alia, quot voluerit, parare: & præclara inde alexiteria, & veras theriacas componere, aliaque remedia aduerſus omnis generis venena: vbi tantum opus erit additione pulueris ſalium theriacalium, ſiue extractorum viperarum pręparatorum eo, quo ſupra edocuimus, modo.

Vt ſpecifica fiant ad certum quẽdam morbum, grauem, & deploratum, qualis eſt epilepſia, adde parũ extracti cuiuſdam epileptici, & eſſentiæ caſtorei.

In vteri ſuffocatione adijce parti vni dimidiam extracti cuiuſdam hyſterici, cuius deſcriptio ſequenti capite dabitur. Laudana enim ſunt generalia remedia, & pluribus grauiſſimis affectibus quibuſcunq; corporis noſtri partibus inhærentibus accommodata.

Nepenthes noſtrum maius ſine opio deſcriptum eſt in conſilio quodam noſtro, quod habetur ſub finem tractatus de priſcorum philoſophorum medicinæ materia &c. Cuius deſcriptio ſi fortè obſcurior quibuſdam videatur, quam vtriuſque huius laudani modo a nobis expoſiti declaratio, id propterea moleſtius aut ſtomachoſius non ferat, cũ alias variis laboribus atque vigiliis meis, omnibus plus abundè ſatiſfactum eſſe, vnuſquiſque, niſi fortè grauiſſimo inſipientiæ, aut liuoris vitio teneatur, facilè deprehendat.

Quoniam autem opium omnium prædictorum remediorum ac laudanorum præcipuum fundamentum, exiſtit: nos hic opij conficiendi modum ex noſtro papauere hortenſi ſubnectemus, qui fit, vt ſequitur.

Elegans methodus conficiendi opium ex papauere noſtro domeſtico & tranſplantato, in hortis naſcente.

Recip. Capitum ſelectiſſimorum papaueris tranſplantati & ſatiui (qđ in hortis Franciæ plurimum hodie conſpicitur) numero centum aut plus minus pro opij, quod conficies, quantitatis ratione. Colligenda ſunt tum, cum flores erumpunt: quo tempore ſucco maximè abundant. Id accidit in quibuſdam regionibus ſub finem Maij; in alijs ſub finem Iunij: prout regiones alię alijs ſunt calidiores: In ſumma, colligenda ſunt in ἀκμῇ prima, ſiue cum primi flores iam explicati appareant: Inter diuerſa autem papaueris genera eligendũ eſt id, quod flores ferat rubicundos quorum inopiæ alia ſufficiantur.

Enar-

Enarrata capita optimè contunde in mortario marmoreo cum piſtillo ligneo: Materiam hanc pone in matracio vitreo capaci, ſuperaffundendo hydromel vinoſum vel vinum Camariæ, donec materia optimè irrigata & humectata ſit: vinumque vno atque altero digito tranſuerſo ſuperemineat. Omnia ſtent in digeſtione Balnei Mariæ, per 12. vel 15. dies, quo temporis ſpacio liquor intenſiſsimè rubeſcere incipiet. Tum exime hanc materiam è matracio, & ſacculo linteo incluſam cola, & fortiter exprime, vt omnis virtus eius ſubſtantifica, gummoſa & reſinoſa inde eliciatur. Hæc expreſsio, quæ propter admixtum hydromel liquidior adhuc erit, tota inijciatur in alembicum ſiue cornutam, ad ſeparandum inde omnem liquorem per balneum uaporoſum, qui modus omnium tutiſsimus eſt, & in fundo remanebit gummoſa quędam & reſinoſa materia: quam, ſi uoles, adhuc calentem, liquidam, & quaſi fuſam immittes in patinam terream uitreatam, aqua frigida plenam, & ſubito coagulabitur in opium, quod manu exime & humiditatem omnem abſterge. Hoc eſt uerum probatumque opium, ac nullo modo ſophiſticum.

Nota: Qui neglecto labore cupiet multo elegantius et præſtantius quid inde educere: is iterato digeret primam illam papauerum expreſsionem adhuc liquidam, & cum liquore coniunctam, in Baln. Mar. calido ad ſeparandum inde purum ab impuro, & de ſimplici extracto eliciet ueram & excellentem eſſentiam, quæ reſtabit in fundo, poſt euaporationem liquoris per B. uaporoſum: Et ita habebis opium exquiſitiſſimè præparatum: cuius uſus erit tam ad theriacas, quam alias antidotos narcoticas, quæ omni carebunt noxa & offenſa.

De varijs Chymicis operationibus Extractis, Eſſentijs, Magiſterijs, Salibus, & Oleis.

CAP. XXV.

Et vltimum.

De uarijs iſtis differentijs, quas Chymici conſtituunt inter extracta, eſſentias, magiſteria, arcana & tincturas, dicturi ſumus alibi, nempe in Pharmacopœa noſtra Spagyrica. Hoc autem in loco tantum de quibuſdam extractionibus tractare conſilium eſt, quorum ſparſim in præſenti hoc opere & Pharmacopœa noſtra, mentionem fecimus: ne fortè umbratilem tantum remediorum quorundam deſcriptionem propoſuiſſe, eamque mancam adhuc mutilamque reliquiſſe uideamur. Itàque fidem noſtram à promiſſis, quibus non ſuprà pluribus in locis obſtrinximus, nunc re & opere manifeſto, in publici boni gratiam exoluendam eſſe ſtatuimus.

Vt autem noſtro ordini conſueto inſiſtamus: enumeratas has operationes, quibus iam Pharmacopœam noſtram ditare, & exornare conſuluimus, qua licebit facilitate & perſpicuitate declarata elucidabimus.

Diuiſio operationum chymicarum.

Diuidemus igitur huiuſmodi chymicas operationes (ſiue ſint extracta, ſiue eſſentię, ſiue magiſteria &c.) in ſimplices & compoſitas: qualicunque tandem opera, ſcopo medico inſeruiant, ſiue prima, ſiue ſecunda qualitate, ſiue alteratione, euacuatione, roboratione, deriuatione, ſiue alijs diuerſis curationis intentionibus particularibus, tam ad morborum curationem, quam ſymptomatum, quę morbos indiuidua ſocietate comitantur, correctionem aptentur.

Quilibet poterit facilè ex ſequenti horum extractorum, eſſentiarum, aliarumque chymicarum operationum ſerie, atque tractatu perſpicere, quam facilem docendi uiam, atque methodum ſtudioſis ſequendam exponamus.

Loco menſtruorum, ſiue diſſoluentium, ad has operationes neceſſariorum, non tantum utemur aquis uitæ uini, & iuniperi, quamuis hæc in præcipuis, & maxime neceſſarijs diſſoluentibus numerantur, de quibus multi quidem ineptè ſatis garriunt: ſed etiam ad hoc inſtitutum nobis inſeruient hydromel vinoſum, vinum Canariæ, ſerum lactis, aqua lactis, aquæ pomorum redolentium, vlmariæ, cardui benedicti, fumiterræ, agrimoniç, filicis, & ſimilium: vel aquæ ex ſimpicibus iiſdem, ex quibus extracta, ſiue eſſentias præparare animus eſt, deſtillatç: vel aliæ qualitatibus, & proprietatibus extracti conficiendi congruæ, & appropriatç; Quç omnia iudicio periti, & experti Medici conſignantur.

Menſtrua, ſiue diſſoluentia

Exordiemur itaque à lignis, corticibus, & radicibus, & ex his eligemus præſtabiliora, & pluribus, ac diuerſis morbis accommodatiora: initium facientes à ligno guaiaco: quod non ſine cauſa à quibuſdam appellatur lignum ſanctum. Singulares enim, & admirandas proprietates, ac dotes poſſidet, quç tamen in intima eius cognitione, & exacta illius verſantur præparatione.

Extracta è lignis.

Extractum, ſiue gummi guaiaci, vt appellant.

Recipe ligni guaiaci, & eiuſdem corticis, quç partes balſamina, & oleaginoſa ſua ſubſtantia cęteras vincunt: ligni, inquam, partes duas, & corticis partem unam; quorum quantitas non minor ſit 7. vel 8. librarum pondere. Omnia in raſuram redacta, indantur in plura alembica, ſiue vaſa vitrea magna, capacia, & oblongi colli: affundendo aquam optimam vitç, vel vini, vel hydromelitis vinoſi; Clauſis vaſis, ne quid expiret, fiat digeſtio in baln. vaporoſo calidiori per 12. vel 15. dies, quo tanto temporis ſpacio aqua vitę melius rubeſcat, & imprægnetur ligni tincturis; omnem liquorem, calentem adhuc cola: fçces autem prçlo fortiſſimè exprime: tum egredietur liquor ſpiſſus, rubicundus, & oleaginoſus, quem cum priore coniunge. Omnibus ſimul in alembicum, vel cornutam cum ſuo recipiente inditis, fiat deſtillatio, donec materia in fundo maneat in conſiſtentia mellis, & bulliendo bullas emittat, non ſecus ac mel ipſum. Tunc calentem materiam effunde in patinam terream vitreatam, aquam frigidam continentem, & ſtatim coagulabitur inſtar aloes, aut gummi rubei: quam manu exemptam abſterges, & ſeruabis tanquam remedium precioſiſſimum, vtpotè quod præcipuis guaiaci viribus, tam ſulphureis, quàm ſalinis abundè dotatum eſt. Ex eo fingas duas pilulas exiguas, & habebis præſtantiſsimum ſudatiuum, & remedium bezoardicum, quod nullas corruptiones relinquit in corpore, ſudores, & urinam mirificè prouocat, ipſamq. ſimul aluum deijcit.

Vires extracti, ſiue gummi guaiaci.

Nota. Præſtat in conficiendis huiuſmodi extractis, loco aquç vitç, accipere hydromel quoddam uinoſum, aut aquas ulmariæ, cardui benedicti, & fumiterræ, acidulas factas cum ſucco limonum, aut aceto montano. De hac aqua, quam poſt extractionem deſtillando ſeparabis, & ſtudioſe tanquam res ingentis precij ſeruabis, exhibe duo, vel tria cochlearia ſtatim poſt aſſumptam pilulam, & ſingulare remedium aduerſus luem veneream, quantumuis inueteratam, comperies: eius vſum, prçmiſſis tamen

men remedijs vniuerſalibus, & imperata ægro victus ratione ſiue diæta, qualem huiuſmodi affectus ſibi expoſcit, ad pluſculos dies continuabis:

Pro varia ægri natura & temperamento, variari quoque poteſt diſſoluens in extracto guaiacino parando. Nam qui corpore ſunt macilento, & hepate feruidiore, eligant aquas fumiterræ & agrimoniæ acidulas redditas, vt ſuprà: quæ aquæ deſtillatæ poſt extractionem iam per ſe, vt ſuprà, exhibitæ ad vnciam vnam, aut duas plurimum conferunt ad ſudores potenter prouocando, ceteriſque vulgaribus decoctionibus longè antecellunt.

Gummi è ligno ſaſſafras. Gummi è ligno ſaſſafras ad eundem modum extractum, conducit quoque eidem malo: Elici poteſt vel ſeorſim per ſe, vel cum guaiaco ſimul iunctum.

Extr. ligni buxi. Sic educes gummi ex ligno buxi: vnde inſigne parabis ſudorificũ, contra omnes epilepſias, vermes, & putredines; de quo tantum exiguam pilulam, vt de guaiacino pro doſi præbebis.

Gummi ex ligno & cortice iuniperi. Gummi tam ex ligno, quàm cortice iuniperi, conſimili methodo ac via eductum, excellens quoque eſt ſudorificum, & bezoardicũ aduerſus eaſdem epilepſias, peſtes, & affectus contagioſos, & venenatos.

Gummi ex ligno aloes, ligno Rhodio, & Santalo. Eadem via elicies gummi ex ligno aloes, ligno Rhodio, & ſantalo: quæ ſummè ſunt cardiaca & bezoardica. Illis menſtrua, ſiue diſſoluentia adhibebis adeò commoda & conuenientia, vt ſimplicia ea, quibus vti voles, ſcopo tuo accommodentur: verbi cauſa, gummi è ligno aloes peculiariter prodeſt vermibus, & putredinibus arcendis: illius extractioni congruæ erunt aquæ ſtillatitiæ, hyperici & centaurii. Sic gummi è ſantalo, quod hepaticum eſt, extrahi poteſt ex aqua agrimoniæ.

Extracta è corticibus. *Gummi è cortice fraxini.* Eodem modo gummi è cortice fraxini, quod eſt diureticum, diſſoluens, & contra ipſius lienis duritiem ſpecificum ſingulare, extrahes, vel cum ſua propria aqua deſtillata ex tenerioribus eiuſdem arboris foliis, aut ſimili quadam aqua ſplenetica, & idonea ad aperiendum, & ad tenaciſſimum corporis noſtri tartarum gummique diſſoluendum. *Gummi è cortice tamariſci & capparorũ.* Ita etiam parabis gummi è cortice tamariſci, & capparorum contra eoſdem affectus, cum aqua florum geniſtæ, ſcolopendriæ, &c.

Extracta è radicibus arborum. *Gummi ex radicibus arboris pomi.* Gummi ex radicibus arboris pomi, fructus acidos guſtui, & vehementer adſtringentes proferentis, extractum cum aqua ex iiſdem pomis acidis deſtillata, ſummum eſt medicamen contra omnia ventris profluuia, dyſenteriam, lienteriam, diarrhœam, fluxum hepaticum, & ſimiles.

Quę hactenus dicta ſunt, exemplaris loco in poſterum erunt, ad varia & infinita gummi extrahenda ex omnis generis arboribus, quas vel ex librorum lectione, vel propria experientia diuerſorum morborum curationi conuenire noueris: Si huiuſmodi extractorum argumentum fuſius tractandum nobis proponeretur, nunquam daretur finis.

Notandum eſt, extracta, quæ magis gummoſa, & ſulphurea exiſtunt, quæque ex ligno plus oleaginoſo, veluti è guaiacino, laurino, iuniperino, & ſimilibus educuntur, poſt menſtruorum ſuorum ſeparationem (ſeparantur autem vel deſtillatione, vel euaporatione) in aquam iniicienda eſſe: vbi ſtatim coagulabuntur, vt iam diximus de guaiacino: Sed plura alia extracta, quæ non adeo oleaginoſa ſunt, non coagulabuntur: vnde hæc tantum coquenda ſunt ad ſapæ conſiſtentiam, aut paulò amplius, vt inde, ſi velis, pilulas formare poſſis. Et quo ſpectius & diutius

coques extractum, humiditatem ſuā inde magis magiſque ſeparando (ab ipſis etiam, quæ ſine aqua vitæ præparaſti) eo aptius diuturnæ conſeruationi conficies.

Extracta è radicibus. In radicum extractionibus, multa conſideranda ſunt: num videlicet eædem recenter collectæ ſint necne; num virides, an ſiccæ & marcidæ, num abundè ſucculentæ, necne. Videndum prçterea, num ſuccus ſit liquidior, faciliorisque expreſſionis an verò viſcoſior, tenacior, & difficilioris expreſſionis. Quibus probè conſideratis omnibus extracta componenda ſunt, vel cum diſſoluentibus, vel ſine eiſdem: in his vltimis parãdis ſufficiet radices tantum coquere, & digerere cum ſuo proprio & ſimplici ſucco, ſi liquidior ſit, & ſic deinceps poſt perfectam huius depurationem, inde extractum efficere.

Hæc igitur omnia in primis obſeruanda ſunt. Dabimus autem horum quædam exempla, quibus artificem operarium ad practicum opus quaſi manu deducemus, idque tam facili via, vt vel minimus tyro in eo errare non poſſit. Exordium autem ſumemus à radice angelicæ, quæ præ ceteris commendatior, & magis bezoardica eſt; cuius recentis copiam, non quovis tempore & loco habere licet. Fingamus igitur eam exſiccatam ad extracti compoſitionem ſumendam, vbi iuxta ſequentem methodum ſic progredietur.

Extractū rad. Angelicæ. Recip. Radicis angelicæ craſſo modo conquaſſatæ lib. 1. affunde aquam vitæ iuniperinam, uel aquam uitæ uini, uel hydromel vinoſum, aut vinum ipſum, vt tres quatuorve digitos ſuperemineat; colloca uas tuum probè clauſum in Balneo Mar. calido per 4. aut 5. dies: dein materiam cola, & fæces prælo quam fortiſſimè exprime, & expreſſionem coniunge cum colatura: fæceſque iterum inijce in vas vitreum, affundendo nouam aquam vitæ, vt tres uel quatuor digitos ſupernatet, digere, ut antea, cola & exprime, & ſuccum hunc expreſſum prioribus adde. Omnibus ſimul in alẽbicum inditis, liquor inde deſtilletur, quem ſeruabis ſeorſim, quod autem in fundo inſtar ſapæ remanſerit, tuum erit extractum; cui ad uirtutes ſuas augendas adiicias ſuum ſalem: calcinando uidelicet fçces poſt ſecundam expreſſionem in furno reuerberij, ut artis eſt, indeque elicien do ſalem cum aqua ulmariæ & petaſitidis: quç aqua addatur extracto, omniaque inuicem probe miſceantur, & digerantur in Baln. Mar. per vnum atque alterum diem. Poſtea liquor inde deſtilletur per alembicum in baln. vaporoſo ad ſiccitatem vſque. Seruabis hanc aquam, quç bezoardica, & ſudorifica eſt, ſeorſim, & in fundo reſtabit extractum talis conſiſtentiæ, vt facilè in pilulas efformari poſſit: ex quo vna formata in piſi magnitudine, aut xv. vel xx. granorum pondere, ſingulare & potentiſſimum erit ſudatiuum bezoardicum: ſuperbibendo ſtatim propriæ aquæ vltimò reſeruatæ vnc. 1. vel duas: illud remedium eſt aduerſus peſtem potiſſimum, & contra omnis generis affectus contagioſos, cum maligna, & venenata qualitate coniunctos. Si huic pilulæ addideris 7. vel 8. grana ſulphuris noſtri aurati diaphoretici, quod infra deſcribemus, ſudatiuum parabis prorſus admirabile, eiuſque virtutes longè efficaciores validioreſque ad prædicta mala contagioſa & venenata facilius ſubigenda & extirpanda præſtabis.

Extracta Imperialis, Zedoariæ, Tormentillæ, &c. Eodem modo conficies extracta ex radicibus imperialis, zedoariç, tormentillæ, gentianæ, ariſtolochiæ, enulæ campanæ, quæ iiſdem ferè intentionibus medendi inſeruiunt. Efficaciter autem omnes corporis

poris

poris corruptiones, & putredines auferunt & corrigunt: vermeſque ſiue lumbricos in corpore naſcentes, varioſque morbus excitantes enecant, & e medio tollunt.

Extractũ Zingiberis ſudatiuum.

Similiter quoq; admirandum erit ſudatiuum ad febres quartanas, & omnes morbos ex craſſo, & fæculento humorum tartaro progreſſos, extractum zingiberis, quod ſpiritu vini elicies: cuius doſis eſt pilula niſi magnitudiue, & mirabiles animaduertes effectus.

Extr. rad. pæoniæ, viſci querni, & viſci Coryli.

Sic etiam extracta fient ex radicibus pœoniæ, viſco querno, & viſco coryli ad epilepſiam: Sed loco aquæ vitæ ſubſtituantur aquæ pœoniç, florum tiliç, aut lilij conuall. ad extracta conficienda. Et ſic parabis varia extracta ex omnis generis radicibus, pro diuerſa nempe ac varia earundẽ natura & proprietate, qua varijs morbis expugnandis accommodantur. Si enim omnia ſigillatim deſcribere animus eſſet, opus excreſceret in infinitum, nulluſque daretur finis. Vt igitur ſuprà, ita & hic exemplaris vicem ſuſtinebunt hæc, quæ modò expoſuimus, iuxta quæ, omnis generis extracta alia fabricare & componere concedetur.

Cautio de radic. ſucculentis.

Si radices, ex quibus extracta concinnare voles, fuerint ſucculentæ, plurimoque liquore abundauerint: ſolummodo ex ijs optimè mundatis & contuſis, prælo ſuccus exprimendus erit: qui ſuccus citra additionem alterius liquoris, immittatur in uas uitreum cum collo oblongo, & quantitatis conficiendæ capax: omnia digerantur in Baln. M. calido per aliquot dies, donec ſuccus tuus, quantumuis albus in rubeum conuertatur colorem, inſtar vini rubicundiſſimi aut ſanguinis: quod citra dubium per ſolam digeſtionem accidit: non ſecus, ac vinũ album, & panis albus aliaque pocu lenta & eſculenta coloris albi: nec non lac amygdalarum, hordeatum mundum, & ſimilia, è quibus alimẽta haurimus, opera digeſtionis in Baln. Mar. caloris animalis factæ conuertuntur in ſuccum rubicundũ, nempè in ſanguinem: qui ſicut optimè temperatus, dulciſque guſtu eſt ita omnia extracta artificio noſtro educta, cum rubedine ſua, quæ illorum perfectionis ſignum eſt, cõiunctam ſimul habent inſignem dulcedinem, cuius ope, ipſa diutiſſimè ſine ſaccharo & melle conſeruantur: cũ videlicet perfectè depurata fuerint, ſicut fuſius & dilucidius capite de Syrupis declarauimus. Materia igitur in rubedinem conuerſa, omnique hypoſtaſi ſiue craſſamento ſeparato, liquor ſeparandus eſt, qni colore albo inde deſtillabitur: extractum autem in fundo remanebit in forma ſapæ rubicundæ. Vt longiſſimo conſeruetur tempore, euaporatio fiat in Baln. vaporoſo, ad omnem ſiccitatem donec materia in pilulas reduci poſſit.

Extr. rad. hyoſciami.

Sic extractum compones ex radice hyoſciami, cuius vſus erit ad anodyni cuiuſdam & laudani compoſitionem. Sic etiam extractum pur-

Extr. rad. eſulæ.

gans è radicibus eſulæ, vt mox dicemus, & ex infinitis alijs radicibus ſucculentis, diuerſis ſcopis curatiuis accommodatis elicies.

Alia quoque ratio eſt extractum conficiendi, ex radicibus multo ſucco abundantibus. Hoc extracti genus fæculæ nomine inſignitum eſt ac ſi exiguam ſiue minima fęcem, ſeparandam, & vſui adaptandam pronunciares.

Fęcula bryoniæ.

Vt igitur fiat fæcula bryoniæ, quæ, vt ante diximus, ſingulare eſt mundatiuum matricis, & verum hyſtericũ medicamentum contra quaſcunque vteri ſuffocationes, proceſſus operationis in eum, qui ſequitur, modum inſtituatur.

Recip. raſuram radicis bryoniæ, quam minutim conciſam & contuſam, indas in ſaccum linteum, è quo ſub prælo extrahas ac exprimas quam fortiſſimè ſuccum, qui ſuccus

in vitro conſeruis adſeruandis deſtinato detineatur in loco frigido, non calido: & pauco dierum ſpatio videbis in fundo colligi fæces albiſſimas inſtar amyli, quibus ſupernatat aqua turbida, & alba inſtar ſeri lactis, quam ſeparabis per inclinationem: amylum autem in fundo reſidens, in pluribus vaſis paruis vitreis aut terreis vitreatis pones, vt optimè deſiccetur in vmbra, non in loco calido, & paucis horis materia exſiccabitur in forma amyli, quod fæculam bryoniæ appellant, ex qua fingitur pilula 10. vel 12. granorum pondere, admiſcendo paucum caſtoreum, vel aſam fœtidam: ſummum & præcipuum remedium eſt contra omnes matricis ſuffocationes.

Fæcula rad. Iridis. Sic fæcula ex radice Iridis præparatur, quæ ſingulare remedium eſt aduerſus hydropiſim.

Fæcula rad. Aronis. Ita etiam fit fæcula ex radice Aronis, quæ efficax eſt ad humores corporis noſtri tartareos, gummoſos ac tenaciſſimos diſſoluendos, qui alias durities & obſtructiones viſcerum progignunt, & ſeminaria, radices & fontes exiſtunt plurimorum diuturnorum & deploratorum morborum, quales ſunt febres quartanæ, cachexiæ, & ſimiles: ſed huic fæculæ iam exſiccatæ affunde aquæ filicis vel ſcolopendrię q. ſuff. digerantur ad ignem Balnei Mar. per vnum aut alterum diem; aqua dein per inclinationem ſeparetur, & materia tandem denuo in vmbra exſiccetur, vt fiat fęcula.

Notandum eſt autem, prẹter enarrata radicum extracta, quędam eſſe in quibus præparandi ratio à priori longè differt: hæcque ipſa ſunt, quæ vires naturales inſtaurant, & corroborant, aut inſigniter conſolidant: vbi vini paniſque additione opus eſt: quæ duo naturam maximè nutriunt ac ſuſtentant, & reliquis ſimplicibus, cum quibus miſcentur, vehiculi inſtar ſunt, vt eorum virtutes promptius in venas & profundiſſima quæque loca tranſferantur. Exempli cauſa ad herniam quantumuis completam compendioſius citiuſque curandam, extractum educes ex ſymphyto, ſigillo Salomonis, quale mox deſcribendum aggrediemur, & ad naturam debilem & eneruatam calefaciendam, ſuoque vigori reſtituendam, vterique fœcunditatem excitãdam, parabis extractum Satyrionis.

Extractum ſiue ſanguis ſymphyti.

Sanguis ſymphyti ad herniam. Recip. Rad. ſymphyti maioris & minoris ſimul optimè mundatam, hanc in mortario marmoreo probè contunde cum piſtillo ligneo, donec formam pulpæ ſortiatur. Ad 4. libras huius pulpę adijce medullæ panis ſecalini, & panis ſiliginei ſiue triticei ana lib. 1. Omnia inuicem probè mixta, & tantillo vini albi irrigata iniiciantur in matracium vitreum cum collo longo, ſubere vel cera hiſpanica optimè obturatum, vt nihil tranſpiret. Hoc matracium collocetur in fimo calido, quem chymici ventrem equinum vocant: ſiue in balneo vaporoſo, donec materia in chyli ſanguinei ac rubicundi colorem conuertatur. Tunc illam fortiter prælo exprime, & expreſſionem hanc chyloſam & ſanguineam pone in balneo vaporoſo, illud in hac ſecunda digeſtione maiorem acquiret rubedinem; & fæces aliquot in fundo relinquet, quas ſeparabis: continuando hanc digeſtionem & depurationem, donec materia clariſſima & rubicundiſſima apparuerit. Separa ab illa tunc liquorẽ clariorem per alembicum ad ignem Balnei vaporoſi, & remanebit in fundo extractum rubicundiſſimum, quod nominant ſanguineum ſymphyti, ad hernias & omnia vlcera interna præſtantiſſimum. Doſis eſt

ſcrup.

ſcrup. 1. manè: diſſoluendum eſt in ſua propria aqua deſtillata, vel in vino albo, vel alio liquore congruo: continuando ad pluſculos dies, & egregios miroſque effectus inde produci comperies.

Extr. ſiue ſanguis ſatyrionis. Eodem modo extractum ſiue ſanguinem ex ſatyrione extrahes: quod ſingulare matricis corroborans, & ſpecificum eſt remedium ad conceptionem proliſque generationem iuuandam, ſteriliſſimiſque quantũlibet mulieribus fœcunditatis donum impertit, viriſque impotentiam ad priſtinum uigorem reducit cuius imitatione alia plura effingere licebit. Sed uerus philoſophus ulterius adhuc progredietur, & per eandem uiam tum ex frumento, tum ex vino educet ſubſtantiam quandam ſanguineam, alendi ac viuificandi facultate potentem: qua cauſam generationis carnis, in corpore noſtro indagabit.

Extracta baccarum, granorum & ſeminum. Sequuntur nunc extracta baccarum, granorum, & ſeminum.

Extractum baccarum iuniperi. De baccis ſiue granis iuniperi nigris & probè maturis fit extractum, quod vocant Theriacam Germanicam, de qua ſuprà iam locuti ſumus, eiuſque præparationem tradidimus, ita vt de eadem plura verba facere ſit ſuperuacaneum.

Idem extr. aliter præparatum. Ex iiſdem baccis, alia quadam methodo præparatur extractum cum ſua propria ſcilicet aqua vitæ, de qua antea diximus, modumque eam præparandi declarauimus, vel in magna etiam quantitate, ſicut nihil ea communius eſt in Germania. Accipiendæ igitur ſunt 4. vel 5. libræ baccarum iuniperi ſelectiſſimarum, & modicè conquaſſatarum: his imple ad medium vſque matracium vitreum capax, ſuperaffundendo ſuam propriam aquam vitę, vel aquam earundem deſtillatam, (cum ſcilicet oleum ex iiſdem deſtillaueris per Alembicum magnum cupreum, in modum aliorum oleorum) vt vna ex alterutra harum aquarum 4. aut 5. digitos ſupernatet, licet aqua vitæ alteri præſtet, vaſe ritè clauſo ſtent in digeſtione Baln. Mar. per 5, aut 6. dies, donec dicta aqua intenſè coloretur & virtutibus baccarum illarum impregnetur. Effunde aquam hanc tinctam per inclinationem, & fæces adhuc calentes fortiter exprime per torcular: hanc expreſſionem adde eidem aquæ coloratæ: omnibus in Alembicum vitreum inditis, liquor inde ad ſiccitatem vſque deſtilletur in B. vaporoſo, in quo materia tua ab omni aduſtione immunis erit: aquam inde deſtillatam ſerua ſeorſim, & extractum etiam ſeorſim, quod inſtar ſapæ erit, longoque conſeruabitur tempore. De hoc extracto exhibe ſcru. 1. vel duos, vel aquæ propriæ deſtillatæ cochlearia tria, & habebis ſummum ſudorificum bezoardicum contra omnes peſtes & venena.

Extractũ bac. lauri. Eadem via procedes in extractione baccarum lauri cum ſua propria aqua vitæ, aut aqua ab iiſdem deſtillata, vbi ſemel illarum oleum paraueris per magnum Alembicum: quod fit iniiciendo lib. 1. baccarum conquaſſatarum in quinque aut ſex libris aquæ communis, cuius ope oleum iſtud aſcendit, facileque ab aqua ſeparatur: Nam ipſi aquæ innatat. Aqua verò interim attrahit & conſeruat adeo exactè & perfectè odorem, ſaporem, aliaſque virtutes prædictarum baccarum, vt longè ſit præſtantior & melior ad compoſitionē ſui proprij extracti, quàm qui vis alius liquor extraneus & peregrinus.

Extr. purgans hederæ. Eodem artificio conficies extracta ex omnibus aliis baccis, granis, & ſeminibus veluc extractum purgans ex hedera; extractum antepilepticum & ſeminibus pæoniæ: extractum carminatiuum, & flatibus diſſipandis aptum, ex ſeminibus fœniculi, aniſi, cumini, dauci, & ſimilibus. In eundem modum fieri pote-

poterunt infinita alia extracta diuerſis ijſdemque morbis appropriata quibus ſimplicia, è quibus educuntur, conferunt.

Sapa ſiue extractum vuarum.

Sunt ex granis quædam ſucculentiora & magis vinoſa, quorum extracta aliter componuntur: veluti eſt ſuccus vuarum, qui expreſſus, reducitur in ſapam: quæ vna ratio eſt extracta concinnandi: eſtque ſapa hæc apta ad varia intinctuum genera cōponenda.

Extr. granorum matur. ſambuci & ebuli.

Sic quoq; ex granis maturis ſambuci & ebuli fit extracti genus, ſiue ſapa quædam hydropiſi congrua & ſalutaris.

Extra granorum actes.

Ex ijſdem granis ſambuci probè maturis, & ad vmbram per aliquod temporis ſpacium exſiccatis, aliud extracti genus efformabis, quod eſt ſpecificium hyſtericum: idque chymici vocant extractum granorum actes, cuius præparatio ſequentibus verbis continetur.

Collige magnam copiam granorum ſambuci optime ad vmbram exſiccatorum, vt diximus: cæteriſque omnibus abiectis, ſola grana accipe, quibus ad mediam partem imple matracium magnum cum longo collo, ſuperaffundendo fortiſſimum ſpiritum vini, acidulum redditum cum liquore acido, vel vitrioli vel ſulphuris, vt materiam tres quatuorve digitos ſupernatet. Vaſe clauſo, vt nihil expiret, fiat digeſtio in Balneo Mariæ, per quinque, aut ſex dies, donec ſpiritus vini in colorem rubini tinctus apparuerit, quem ſeparabis per inclinationem, cauendo, ne quid ex fæcibus aut turbulenta materia ſimul tranſeat. De qua tinctura iam, non etiam ſeparato prius menſtruo, hoc eſt, aqua vitæ, quæ ſine corruptione aut alteratione vlla diutiſſime adſeruabitur (& cui, ſi voles, addes parum ſacchari, gratioris guſtus cauſa) exhibebis ſemicochlear argenteum, aut cochlear plenum mulieribus, quæ ex vteri præfocatione miſeris modis excruciantur: & ſubitò effectus ſequetur exoptatiſſimus. Ex improuiſo enim, & quaſi miraculosè expergefient, priſtinæque valetudinis integritati reſtituentur.

Rurſus ſi velis, ſepara inde aquam vitæ per Alembicum in balneo vaporoſo, donec in fundo remaneat extractum rubicundiſſimum: de quo exhibebis ſcrup. 1. pro doſi: idque diſſolues in ſua propria aqua deſtillata, aut in quibuſdam alijs conuenientibus, aut vino albo, quod indè rubeſcere incipiet.

Extra granorum ebuli.

Ad eundem modum parabis electuarium ex granis ebuli maturis, & ad vmbram exſiccatis: hocque extractum ſpecificum eſt remedium contra hydropem & cachexiam.

Extra ceraſorum nigrorũ.

Sic quoque extracta conficientur ex pluribus alijs fructibus, veluti ex ceraſis nigris agreſtibus, & exſiccatis contra epilepſiam: in cuius extracti compoſitione, poteſt loco aquę vitę ſubſtitui quędam aqua antepileptica, de pæonia, &c.

Extr. flor. pęonia.

Ex floribus pęoniæ rubeis & exſiccatis eodem modo elicies tincturam cum ſua propria aqua, quæ aciditate vitrioli acidula reddetur.

Extr. fruct. alKeKengi.

Cum aqua alKeKengi acidula quoque facta, vt ſuprà, extractum è fructibus eius rubicundis, & modicè exſiccatis contra calculum comparabis.

Extr. ſenelorum.

Cum aqua ſenelorum quoque acidula, elicis ex ſenelorum eorundem fructibus exſiccatis extractum accommodatiſſimum ad præſeruationem & curationem calculi.

Extra florum papaueris rubeorum.

Sic & ex floribus papaueris rubei exſiccatis, cum ſua propria aqua eodem modo acidula reddita, cum liquore acido ſulphuris educes extractum præſtantiſſimum & ſpecificum ad omnes pleuriſes: quod vnius ſcrupuli pondere diſſolutum exhibebis in vncia vna ſuæ propriæ aquæ, deſtillatæ poſt tincturæ impraegnationem. Aut ſi voles, omiſſa ſeparatione eaſdem aquas tinctas ſeruabis,

uabis, & de ijs præbebis vnc. ſem. vel vnc. 1. veſperi circa horam ſomni, & miros producet effectus.

Ad hanc normam extractorum, diuerſorum lignorum, corticum, radicum, baccarum, granorum, ſeminum, fructuum, & florum, verus & peritus Medicus infinita alia ad diuerſos & plurimos affectus effinget remedia.

Extracta herbarum.

Reſtat, vt breuiter exponamus extracta herbarum: quæ fiunt tribus modis, vt ſequitur.

1. Modus parandi extracta ex herbis, radicibus, & ceteris omnibus ſuis partibus.

Primus modus eſt, vt contundatur herba, & prælo eius exprimatur ſuccus, dum adhuc viridis eſt & ſucculenta: poſtea ſuccus hic depuretur in Baln. Mar. calido, tamdiu ſeparando purum ab impuro, donec nullæ amplius fæces in fundo reſideant: ab hoc ſucco perfectè ita depurato, abſtrahe aqueum liquorem per balneum vaporoſum, donec in conſiſtentiam ſapæ, aut paulò ſicciorem, ſi diu conſeruari debeat, redigatur.

2. Modus.

Secundus eſt, vt incidatur herba, cum floreſcit, qua impleatur Alembicum magnū terreum vel cupreū, ſtanno interius obductum, quale eſt illud, quo plerumque olea deſtillari ſolent: depreſſa optimè materia hydromelite vinoſo imbuatur: clauſo poſtea vaſe cum quodam operculo, omnia macerentur in calore Solis, ſi æſtas ſit, aut in quodam hypocauſto per quatuor, aut quinque dies: poſt exprimantur omnia prælo, & fæcibus affunde nouum hydromel, vel aquam vitæ, digerendo & exprimendo omnia: ac denuò idem repetendo, donec fæces omni virtute ſpoliatæ videantur. Omnes hæ expreſſiones ſimul collectæ, indantur in Alembicum, vt liquor inde deſtilletur, & in fundo remaneat extractum in forma mellis, vel ſapæ.

3. Modus.

Tertius & vltimus modus educendi extracta ex prædictis herbis eſt, vt earum magna copia ſimul colligatur, quæ minutim incidantur aut contundantur: his impleatur magnum aliquod, aut plura minora Alembica terrea, aut vitrea, per quæ aqua illarum ad ſiccitatem deſtilletur, idque in balneo vaporoſo, fæcibus omnino ſiccis, nihil tamen aduſtionis redolentibus, & in pulverem craſſo modo redactis, affunde aquam ſuam propriam deſtillatam: & dum fit omnium in balneo digeſtio, aqua alliciet omnem herbarum tincturam, illarumque qualitatibus eſſentialibus ſubſtantificis imprægnabitur; continenter affundendo nouam aquam, & omnia digerendo, ſeparandoque aquam tinctam per inclinationem, ac ſingula denuo repetendo, donec aqua amplius non tingatur, dein omnes hæ aquę tinctæ, ſimul mixtæ, ac in vnum aut plura Alembica apta inditæ, deſtillentur vſque ad conſiſtentiam ſapæ, ſiue extracti. Aquas deſtillatas ſeorſim ſeruabis, vt in illarum vnc. 1. vel 2. diſſoluatur extracti drach. ſem. vel drach. 1. Et ſic hoc extractum præbebitur in iiſdem affectibus, quibus ipſa ſimplicia, vnde cōpoſitum eſt, conueniunt.

Si ex fæcibus illarum calcinatis extraxeris ſalem: cum earundem proprio liquore, & hunc liquorem cum ſuo ſale addideris tuis extractis, & adhuc omnia ſimul & ſemel deſtillaueris, vt ſal enumeratus cum extractionibus iſtis exquiſitius miſceatur multo efficaciorem reddes facultatem extractorum multiplicem, quā habent, nempe purgatoriam, ſudorificam, diureticam, aperitiuam, & deoppilatiuam.

Extra chelidonia.

Ex præſcriptis itaque his tribus modis, elige quemcunque volueris, & fac ex herba, radice, & tota reliqua ſubſtantia chelidoniæ extractum, quod præſtantiſſimum, & ſpecificum eſt medicamen contra febres tertianas, icterum, cachexias, colores pallidos, & obſtructiones viſcerum: eſtque pręterea remediū uniuerſale, pluribuſquè expugnan-

diſs affectibus prodeſt: item diureticum & ſudorificum ſimul exiſtit, ſi eius ſcrupulum unum in aquæ propriæ cochleari uno aut duobus infuſum exhibueris.

Extr. meliſſæ. Sic extractum è meliſſa paratum eſt ſummum cardiacum.

Extr. card. benedicti, & vlmariæ. Extractum cardui benedicti, & extractum ulmariç ſunt ſudorifica, & ſingularia remedia aduerſus peſtem.

Ex omnibus præterea herbis iuxta hanc methodum ſimplicia efformabis extracta, ita, ut mihi ſatis ſit, in quinque aut ſex ſimplicibus ſelectioribus & præſtantioribus dotibus, tantum preparationis normam & rationem oſtendiſſe.

Extracta compoſita. Ad eandem normam compones etiam extracta compoſita, Cephalica, Thoracica, Cordialia, & alia, tam maiora, quam minora; de quibus ſuprà capite de Antidotis mentionem fecimus: & quamuis iam utrumque cephalicum exempli cauſa à nobis deſcriptum ſit, non tamen abſurdum videri debet, ſi illud huc, tanquam ſuo proprio loco, rurſus inferamus.

Extractum Cephalicum maius.

Recip. rad. Acori
Pæoniæ
Viſci querni
Ligni aloes
Baccarum iuniperi
Sem. Pæoniæ
Cinnamomi
Garyophyllorum
Macis
Nucis muſcatæ
Cardamomi
Fructuum anacardorum
Flor. Anthos
Saluiæ
Primulæ veris
Pæoniæ
Calendulæ
Betonicæ
Lauendulæ
Stæchados Arabicæ
Lil. conuall.
Euphragiæ
Tiliæ arboris.

Incidenda incidantur, & contundenda contundantur, & indantur in matracium vitreum, ſuperaffundendo aquarum vitæ, ſaluiæ, & granorum iuniperi quantum ſufficit, vt aqua quatuor digitos ſupernatet materiam. Digerantur omnia ad ignem Balnei Mariæ per ſex, octoue dies: fiat colatura, & expreſſio per torcular: indeque ſeparetur liquor aqueus per euaporationem, donec materia in ſapæ, ſiue extracti forma reſtet in fundo. Doſis eſt drach. ſem. in omnibus frigidis affectibus cerebri.

Extractum cephalicum minus.

℞ Herb. & flor. meliſſæ
Betonicæ
Pęoniæ
Saluiæ
Roſmarini.

Omnibus recenter collectis, (quod facilè ſuo tempore fieri poteſt) & ritè contuſis, inuicemque mixtis, liquor inde ſeparetur per balneum vaporoſum: rurſuſq; idem liquor fęcibus affundatur, vt tinctura inde eliciatur, fiatque omnium multoties reiteratio, procedaturq; vlterius, vt in ceteris extractis.

Extra-

Extractum thoracicum maius.

℞. *Rad. Enulæ campanæ*
Iridis
Tuſſilaginis
Polypodij
Liquiritiæ in talleolas ſectarum ana vnc. 3.
Iuiubarum
Sebeſten
Vuarum Corinthiac. ana vnc. 4.
Herb. Scabioſæ
Praſsij
Hyſſopi
Capill. veneris, ſiccarum & craſſo modo contuſarum
Sem. Cardui benedicti
Bombacis
Vrticæ
Aniſi
Fœniculi
Papaueris albi ana vnc. 3.
Cinnamomi vnc. i.
Flor. ſicc. Borraginis
Bugloſſæ
Tuſſilaginis
Papaueris rubei ana p. 4.

Omnia contuſa & probè inuicem mixta, in vas aptum indantur, affundendo aceti ſcillitici lib. j. ſem.

Aquar. Scabioſæ
Cardui benedicti
Hyſſopi
Tuſſilaginis ana lib. i.

Digerantur omnia ad lentum ignem per dies aliquot, poſteà fiat expreſſio & euaporatio ſubſtantiæ aqueæ; donec materia in ſapæ conſiſtentiam reducatur: ſicut de ceteris docuimus; & habebis extractum thoracicum maius: quod ad duas drachmas exhibitum, vel ſolum in forma pilulæ, vel diſſolutum in aqua propria, conducit omni aſthmati, orthopnœæ, difficili reſpirationi, & ſimilibus thoracis affectibus.

Extractum thoracicum minus.

℞. *Herb. Tuſſilaginis*
Scabioſæ cum toto
Praſſii
Calamenti
Hyßopi recenter collectarum 4. Sem. frigidorum
Sem. Vrticæ
Et Cardui benedicti.

Omnia ſubtiliſſime contuſa deſtillentur in balneo vaporoſo vſque ad ſiccitatem: cum propria aqua deſtillata, & ſiccis fęcibus iterum affuſa extrahe tincturam, in ceteris eandem obſerua methodum, vt hactenus abundè declarauimus, & habebis extractum pectorale minus.

Extractum maius Cardiacum ſiue Cordiale.

℞. *Raſuræ ligni aloes*
Ligni Rhodij ana vnc. 2. ſem.
Angelicæ
Scorzoneræ
Zedoariæ ana vnc. 3.
Cort. Citrij ſicci vnc. 2.
Dictami
Been vtriuſque
Doronici
Sem. Ocymi
Citrij

Meliſſæ
Acetoſæ
Granorum alkermes ana vnc. i.ſem.
Garyophyllorum
Cinnamomi ana vnc.i.
Croci vnc.ſem.
Roſ.rubrarum.p.3.

Omnibus conquaſſatis ſuperaffundantur

Succi limonum lib.i.ſem.
Aquar.Scordij
Meliſſæ
Flor.roſmarini ana lib.i.

Vel quantum ſufficit ad materiam benè irrigandam. Omnia digerantur ad ignem lentum, exprimantur, fiantque reliquę operationes,vt in ſupradictis extractis capitalibus & pectoralibus iam explicatum fuit.

Extractum minus cordiale.

℞. *Herb.Scordij*
Tormentillæ
Meliſſæ cum toto
Scorzoneræ,recenter collectarum ana M.4.
Citriorum in orbiculos diſſectorum cum cortice N.v. aut vi.

Omnibus,tam herbis, quàm citrijs, ritè contuſis in mortario marmoreo, & probè ſimul mixtis adijce

Cinnamomi unc.i.
Croci unc.ſem.
Galliæ moſchatæ
Elect.de gemmis ana drac.2.
Camphoræ drach.i.

Ex his omnibus liquor abſtrahatur ad ſiccitatem per balneum vaporoſum: cumque fœcibus reſiduis rurſus affundas ad tincturam eliciendam,pergendo in ceteris, vt in extracto minori pectorali methodus iam præſcripta commonſtrat. Et ſic habebis extractum minus Cordiale.

Extractum maius ſtomachicum.

℞. *Rad.Calami aromatici,ſiue galangæ*
Cyperi
Ligni aloes ana unc.3.
Cort. *Arantiorum*
Et Cytoniorum exſiccat. ana unc.i.
Cinnamomi
Macis
Nucis moſchatæ ana un.2.
Menthæ ſiccæ
Ambroſianę ſiccę an M.2.
Sem. *Aniſi*
Fœniculi
Liguſtici
Granorum myrti ana unc.i.
Omnium myrobalanorum ana unc.ſem.
Roſ.rubr.p.3.

Contundenda contundantur,& incidenda incidantur, miſceantur, & indantur in magnum Matracium capax,ſuperaffundendo

Succi Granatorum acidorum lib.i.ſem.
Aquæ Cinnamomi lib.ſem.
Aquæ Menthæ &
Abſinthij ana lib.i.

Vel

Vel quantum ſufficit ad materiam irrigandam: cum his enumeratis liquoribus fiat tandem digeſtio in B. Et in reliquis imitare progreſſum ſuperiorum extractorum maiorum.

Extractum ſtomachicum minus.

Recip. Menthæ
Ambroſianæ ana M.4. uel 5.
Cytoniorum decorticatorum, & in orbiculos tenues diſſectorum N.4.

Herbæ & Cytonia ſimul contundantur, & in pulpę formam redigantur: huic pulpę adde

Macis
Nucis moſchatæ ana unc.i. ſem.
Spec. Aromatici roſati unc.i.

Mixtis inuicem omnibus, & in Alembicum iniectis, fiat deſtillatio per balneum vaporoſum ad ſiccitatem: Aquam inde elicitam iterum affunde fæcibus, & in ceteris ad proliciendum extractum, ſequere rationem reliquorum extractorum minorum, iam ſuprà à nobis traditorum.

Extractum hepaticum maius.

Recipe Ligni caſſiæ.
& omnium ſantalorum, ana unc.2.
Rad. Rubiæ tinctorum
Filicis utriuſque
Acetoſæ
Oxylapathi
Rhabarbari ana unc.i.
Eupatorij Meſ.
Comarum abſynthij pontici
Hepaticæ ana M.2.
Sem. Apij
Petroſelini
Schœnanthos ana vnc. ſem.
Spicæ nardi
Flor. Cichorij
Centaurij minoris
Chelidoniæ
Roſ. rubr. ana p.3.

Contundantur, & indantur in vas vitreum: his adde

Aceti paſſulati lib.1. ſem.
Aquar. Agrimoniæ
Acetoſæ
Cichorij ana lib.1.

Macerentur, deſtillentur, & aqua rurſum affundatur materiæ, & ſic educatur extractum iuxta methodum aliorum extractorum maiorum.

Extractum hepaticum minus.

Recipe Rad. oxylapathi
Vincetoxici
Acetoſæ
Filicis
Cichoreæ ſylueſtris cum toto ana vn.3.
Herbarum Agrimoniæ
Hepaticæ
Centaurij minoris
Chelidoniæ ana M.4. vel amplius.
Fructuum berberorum maturorum lib. ſem.

Omnia contundantur optimè ſe orſim

orſim, & probè ſimul miſceantur: quibus dein adiiciantur.

Spec. Diarrhodon
Diatriaſantali ana vnc. ſem.

Omnibus ritè inuicem mixtis, & in Alembicum inditis, liquor inde ad ſiccitatem deſtilletur, qui iterum affundatur fęcibus ad extractum eliciendum, veluti in aliis hactenus factitatum eſt.

Extractum ſpleneticum maius.

Recip. Rad. Serpentariæ maioris
Filicis
Valerianæ ana vnc. 2.
Cort. Fraxini
Tamaricis ana vnc. 3.
Ceterach M. 2.
Sem. Cardui benedicti
Cumini
Coſti ana vnc. 1.
Piperis
Cubebarum ana drac. 6.
Flor. Geniſtæ
Hyperici
Bugloſſæ ana P. 2.
Raſuræ eboris
Cinnamomi ana vnc. ſem.
Limaturæ chalybis cum ſulphure calcinatæ vnc. 10.

Indantur in Matracium vitreum ſuperaffundendo

Aceti ſcillitici lib. 1.
Aceti bugloſſati
& Sambucini ana lib. ſem.
Aquar. Florum ebuli
Et ſcolopendriæ ana q. ſuff.

Ad materiam ritè macerandam: in reliquis ſequere modum aliorum extractorum maiorum.

Extractum ſpleneticum minus.

Recip. Scolopendriæ
Fumariæ
Pimpinellæ
Summitatum fraxini ana M. 4.
Flor. Geniſtæ recentium p. 6. vel amplius.

Contundantur in mortario marmoreo: his adde

Spec. Lætificantis Gal.
Myrobalanorum omnium
Zingiberis ana vnc. ſem.
Succi Pomorum redolentium lib. 1.

Indantur in Alembicum, & deſtillentur: deinceps fiat proceſſus vt in alijs extractis minoribus.

Extractum nephriticum maius.

Recip. Rad. Reſtæ bouis
Eryngiorum
Bardanæ. ana vnc. 3.
Herniariæ ſiccæ M. 2.
Sem. Cępæ
Vrticæ
Raphani
Saxifragiæ
Fœniculi
Aniſi
Petroſelini ana vnc. 2.
Bacc. Iuniperi
Milij Solis

Na-

Nucleorum meſpilorum ana vnc.1.ſem.
Lapillorum (quos oculos cancri vocant)
Calcis teſtarum ouorum ana vnc.1.

Contuſis & mixtis omnibus adde

Succi limonum lib. 1. ſem.
Aquar. Stillatitiarum raphani
Argentariæ
& Alkekengi q.ſuff.

Vt omnia ritè macerari poſſint, ac tandem exprimi, & in extractum ad modum ceterorum concinnari

Extractum Nephriticum minus.

Recip. Argentariæ
Saxifragiæ ana M.4.
Fructuum alkekengi maturorum
& Senelorum ana lib. 1. ſem.
Gran. Iuniperi maturorum vnc. 4.
Limoniorum in orbiculos diſſectorum N.4.

Contundantur omnia & indantur in matracium: his affunde

Vini albi lib.1.

Deſtillentur omnia in Baln. vaporoſo ad ſiccitatem: dein eadem aqua extrahes tincturam ex dicta materia, quam tandem exprimes & reduces in extracta, vt reliqua.

Extractum hyſtericum maius.

Recip. Rad. Bryoniæ vnc.3.
Aſari vnc.1.ſem.
Matricariæ
Arthemiſiæ
Nepethæ, ſiccarum ana M.3.
Bacc. Iuniperi
Sem. Seſeleos
Ameos
Rutæ
Carui
Anethi ana vnc.2.
Nucis muſcatæ
Cardamomi ana vnc.ſem.
Karabes vnc.1.
Caſtorei drach.6.

Contundantur & miſceantur, addendo

Hydromelitis vinoſi lib. 1.
Aquar. Rutæ
Matricariæ, ana q.ſuff.

Vt macerari poſſint: dein fiat expreſſio & extractum, vt artis eſt. Singulare eſt mundificatiuum matricis, eiuſque omnibus affectionibus à cauſa præſertim frigida ſubortis opitulatur.

Extractum hyſtericum minus.

Recip. Matricariæ
Arthemiſiæ
Meliſſæ
Rutæ ana M.4. vel amplius
Sabinæ M.1.

His herbis adhuc recentibus ritè contuſis adde

Caſtorei
Myrrhæ
Croci ana vnc.1.
Cardamomi vnc.1.ſem.

His

His porrò omnibus affunde

Aquę cinnamomi lib.ſem.

Et inde deſtilla omnem liquorem ad ſiccitatem per Alembicum in B. vaporoſo: quæ deſtillandi ratio cęteris omnibus pręſtantia & ſecuritate pręcellit, quod ſæpius inculcare non deſiſtimus. Dein cum hoc eodem liquore fæcibus ſiccis iterum affuſo, omnes tincturas elicies: quo effuſo per inclinationem, fæces exprimes, hancque expreſſionem iunges cum liquore ſiue aqua tincta. Omnibus denuò iniectis in Alembicum, inde deſtillabis omnem liquorem, quem ſtudioſè ſeruabis ſeorſim, & extractum reſidebit in fundo in forma ſapæ, aut paulò ſicciori: qđ ad ſcrup. 1. offeres, vel in forma pilulæ, vel diſſolutum in ſua propria aqua. Admirabile erit in prouocandis menſibus, & roborando vtero; cuius deſcriptionem paulò fuſius declarauimus, quàm reliquorum, vt ſit tanquam exemplar & norma, ad quam reliqua efformentur: quorum doſis non excedet ſcrupulum vnum: quæque præbebis vel in forma pilularum, vel diſſoluta in ſuis propriis aquis, quas ad hos vſus ſemper adſeruabis. Hac itaque methodo confici poterunt infinita alia extracta, quæ pharmacopœus in tempore parabit ad varios effectus, ſemperque parata habebit huiuſmodi remedia, eaque ex medici præſcripto in vſum transferet, cùm neceſſitas exiget: ſicque non opus habebit, vt toties recentia colligat ſimplicia, aut ad decoctiones, expreſſioneſque toties cum tanto tædio reiterandas confugiat: Nam in promptu ſibi erit extractum, quod ſtatim in congruenti quodam liquore diſſoluat, indeque effingat vel bolum, vel pilulas, vel potiunculam, vel clyſterem. Nos hic adiicimus extractum carminatiuum, cuius imitatione facilimum erit pręparare etiam dyſentericum, diureticum, vulnerarium, & huius generis alia.

Extractum Carminatiuum.

Recip. Baccarum lauri lib. 1.
Baccarum iuniperi lib.ſem.
Sem. Dauci
Cumini
Fœniculi
Aniſi ana vnc. 4.
Herb. ſic. Calamenti.
Origani
Pulegij
Summitatum Anethi ana M. 2.
Flor. Camomillę veræ
Flor. Nucum
Et Sambuci ana p. 4.
Cinnamomi
Nucis moſchatæ
Piperis
Cardamomi ana vnc.i.

Omnia craſſo modo contuſa, & ſimul mixta, indantur in Alembicũ ſiue vitreum, ſiue terreum, aut cupreum capax, ſuperaffundendo hydromel vinoſum, aut vinum album generoſum, donec materia benè irrigetur. Vaſe obturato ſuo operculo fiat digeſtio in Balneo mediocriter calido per quatuor, aut quinq; dies: quibus elapſis exprimes materiam, vel per torcular tandem, omnemq; liquorem inde expreſſum reſeruabis Fæcibus affunde nouum vinum album generoſum, vel aquam vitæ, vt denuò fiat digeſtio, & expreſſio, vt hoc modo omnis virtus ſubſtantifica prædictæ materiæ exquiſitius extrahatur. Omnibus expreſſionibus inuicem mixtis, & in Alembicum inditis, inde totus ſeparetur liquor, quẽ accuratè ſeruabis ſeorſim: ſicut & extractum Carminatiuũ, quod in fundo

fundo remanebit in conſiſtentia inter durum & molle media: quodque ad viginti vſque grana exhibebis ijs, qui colicis torquentur cruciatibus, vel vitium habent in ventriculo, aut inteſtinis, vel in forma pilularum, vel diſſolutum cum ſua propria aqua. Vt Clyſterem componas, de eo accipere oportet drach. 1. ſem. vel duas, idque promptè diſſoluere vel in quodam iuſculo, vel in lacte, vel in vino, & ſic dicto citius paratum habebis enema carminatiuum, cum quo extracto, ſi voles, addere poteris extracta laxatiua ad deturbandam, & euacuandam ſentinam.

Hactenus tractatum à nobis eſt de extractis ſimplicibus & compoſitis, quæ alterationi, corroborationi, alijſque pluribus medendi indicationibus inſeruiunt: nunc nobis dicendum reſtat de extractionibus ſimplicibus, & compoſitis purgantibus. Quamuis autem ante annos plus quam triginta in tractatu noſtro de Spagyrica præparatione, de huius generis extractis egerimus, ita vt VuecKerus maximam illorum partem in Antidotarium ſuum ſpeciale tranſtulerit, mihique hic occaſio eſſet in noſtram hanc Pharmacopœam eadem introducere: nos tamen in ijſdem deſcribendis nunc alia planè vtemur methodo ac via, facili nimirum & perſpicua: publicoque perfruendos alios elargiemur fructus, quos, fauente Minerua ex Vulcani interim officina exhauſimus: prætermiſſis ijs, quæ vel in noſtris, vel aliorum voluminib. deſcripta iam reperiuntur.

Iam ſupra fusè, & dilucidè ſatis docuimus rationem eliciendi eſſentiam Aloes: eſſentiam dicimus, quia ab extracto, quale aloes iam eſt, præparata fuit. Quo pacto elicere quoque licet eſſentiam elaterij aliorumque ſuccorum expreſſorum, concretorum, & craſſo modo in extracta reductorum.

Extractum, ſiue eſſentia rhabarbari fit hoc modo.

Recip. Rhabarbari electi lib. ſem. vel quantum voles: huic, craſſo modo conquaſſato, affunde aquam endiuiæ, ſucco limoniorum, vel citriorum acidulam redditam, vt rhabarbaro ſupernatet ad lib. ſem. His correctiui loco adijce.

Cinnamomi unc. ſem.
Santali rubi drach. 1.

Omnia ſtent in digeſtione Baln. Mar. donec aqua cichoreæ in rubini tingatur colorem. Hanc aquam tinctam ſepara per inclinationem: ſæpius affundendo nouam aquam continuandoque hanc operationē, donec aqua amplius non coloretur: tandem expreſſis fortiter omnibus, & cum priori aqua tincta permixtis, inde ſeparabis aqueum liquorem per Baln. vaporoſum: & extractum ſubſidebit in fundo in forma gummi vel ſapę perfectè coctæ & rubicundiſſimæ.

Eodem modo extractum parabis ex omnibus radicibus modica purgandi facultate præditis, quales ſunt gentiana, mechoacam, ſanicula Dodonęi, &c.

Sic quoque extractum ſenæ fiet: ſed loco aquæ cichoreæ accipienda erit aqua pomorum redolentium, quæ acidula ſit facta (loco ſucci limoniorum) liquoribus acidulis, vel ſalis petræ, vel ſulphuris, vel vitrioli, qui tincturis foliorum & florum, quantumvis iam emarcidorum, exſiccatorum, diuque in arculis reſeruatorum extrahendis aptiſſimè conueniunt: Correctiui vicem ſubibit aniſum aut garyophylla, in pauca quantitate addita.

Sic eadem methodo extracta conficies ex omnibus floribus purgantibus,

tibus, ex roſis pallidis, violis, floribus perſicæ arboris, floribus prunorum tam ſyluestrium, quàm hortenſium, floribus centaurij, fumiterræ, & hyperici.

Sic ex agarico, ex ſeminibus ebuli, ſileris montani, & ſimilibus, præclara quoque extracta educes purgantia.

Proponamus modum extracta parandi ex ſimplicibus violentioribus, initium ſumentes ab illorum radicibus ex quibus alio modo, quàm in præcedentibus, extracta concinnantur. Exordiemur autem ab extracto eſulæ omni hydropiſi, aliiſque morbis, in quibus ſeroſorum humorum expurgatione opus eſt, apto & congruo.

Recip. Radices & folia, hoc eſt, totam ſubſtantiam eſulæ minoris, ex his exquiſitiſſimè contuſis exprimatur ſuccus per torcular: hoc ſucco in matracium vitreum cum collo longo indito, fiat digeſtio in B. M. Fæcibus, in quibus adhuc plurimum virtutis purgantis ineſt, affunde ſerum lactis clarum, aut aquam lactis deſtillatam, ad fæces ritè & exquiſitè irrigandas, quæ in aliud vas iniectæ digerantur per idem B. M. tribus quatuorue diebus: deinde omnia prælo fortiter exprime; hæcque vltima expreſſio addatur alteri priori; omnia digerendo in eodem B. M. ſemperque ſeparando fęces à claro, ſiue purum ab impuro, donec materia tua nihil amplius craſſamenti deponat, ſed clariſſima, colore rubicundiſſima, guſtuque dulciſſima in fundo ſubſideat, quæ veræ perfectæq; digeſtionis ſigna ſunt, ſicut iam alibi diximus.

Hæc materia transfundatur in aliud Alembicum, vt liquor omnis indè deſtilletur ad ſiccitatem per B. M. vaporoſum, & in fundo remanebit extractum eſulæ in forma ſapę rubicundiſſimæ, & guſtu dulciſſimæ: de quo extracto exhibe drach. ſem. idque vel in forma pilularum, vel diſſolutum in ſua propria aqua, quam reſeruaſti. Summum & excellens purgans eſt, & omnibus hydropiſibus, cachexijs & vermibus aptiſſimum remedium.

Idem extractum parabis etiam alia methodo, contundendo vt ſupra eſulam, & deſtillando aquam ſuam vſque ad ſiccitatem, rurſumque affundendo aquam ſuam proprijs ſuis fæcibus ſiccis, ſed nequaquam tamen exuſtis. Nam balneum vaporoſum impedit omnem vſtionem. Hæc aqua alliciet & extrahet tincturam eſulæ, & impensè colorabitur: quam deſtillabis, & extractum, ſiue ſapa remanebit in fundo Alembici: Et eandem aquam deſtillatam affundes denuò fęcibus prioribus, ex quibus paraſti extractum, idque toties reiterando, donec aqua non amplius tingatur, & vltimò poſt macerationem exprimendo dictas fęces per torcular, & addendo enarratam expreſsionem tincturis reliquis, vt ex omnibus fiat vnum extractum. Si ex fæcibus vtriuſque præparationis combuſtis, ſalem cum ſua propria aqua, eamque extracto proprio addideris, eius purgandi vim & efficaciam validiorem reddes. Sunt multi, qui in pręparandis huiuſmodi extractis, tum eſulæ, tum aliorum quorumuis purgantium ſola aqua vitæ vtuntur, quod nobis non adeo diſplicet: eſt enim ignis naturæ ille qui digerit & concoquit horum ſimplicium cruditates, in quo plurimum ſitum eſt. Præterea eadem iam tenuium, & aerearum exiſtit partium, vt hoc nomine promptius, quàm cetera quæuis diſſoluentia alliciat rerum eſſentias, quibus extractis facilè inde ſeparatur. Sed plus mihi arridet ratio illa, quam modò declarauimus: de quibus tamen omnibus liberum cuiuis relinquo iudicium.

Ad

Ad hunc igitur ſuprà commemoratum modum extracta præparabis ex thymelea, chamælea, mezereo, & reliquis omnibus tithymali ſpeciebus, & ex ipſo quoque helleboro nigro, ſi in loco eo habitaueris, vbi recens colligi poteſt.

Sed cum non omnes montibus ſimus vicini, quibus hæc herba copioſè creſcere ſolet, neque eius copia, niſi cum iam exſiccata ſit, facilè detur eiuſdem extractum in hunc ſequentem modum præparandum docebimus.

Recip. Radicum & fibrarum hellebori nigri veri (caue ne adulterinum accipias) lib. 1. omnem ſorditiem prius aqua ablue: dein ea macera per integrum diem in aceto roſato: hoc enim tollet nimiam illorum acrimoniam & venenatam qualitatem: Effunde acetum: radices a. mediocriter ad ignem lentum exſiccatæ & craſſo modo contuſæ, indantur in matracium capax, ſuperaffundendo ſucci limoniorum partem vnam, & ſucci pomorum redolentium partes duas (ſuccis his prius optime depuratis & clarificatis) vt materiam duos tresve digitos ſupernatent; omnia ſtent in digeſtione Baln. Mar. donec ſucci in colorem rubicundum tingantur, & exactè impraegnentur tota hellebori ſubſtantia. Cola poſtea omnia, & fæces prælo exprime: vltimam hanc expreſſionem commiſce cum prima colatura: Et iterum affunde fæcibus nouum ſuccum roſarum pallidarum optimè clarificatum, indeq; denuo extrahe omnem ſubſtantificam virtutem in B. Mar. colando & exprimendo iterum omnia, & miſce hanc colaturam, & expreſſionem cum prioribus illis: omnibus in matracium capax iniectis, fiat digeſtio in Balneo, purumque ab impuro ſeparetur. Tandem ſepara ad calorem lentum humiditatem, donec in fundo maneat extractum in ſpiſſiori paulo forma, quam ſapa eſt; de quo miſcebis ſcrup. 1. cum ſcrup. ſem. extracti confect. Hamech, cuius deſcriptio habetur in Diætetico noſtro: ex qua mixtione formabis duas pilulas, & habebis excellentiſſimum remedium purgans contra omnes manias, epilepſias, melancholias, febres quartanas, & alios morbos, qui altiores radices agunt, & occulta habent ſeminaria; effectus præterea demonſtrabit eximios, citra vllam tamen moleſtiam aut perturbationem.

NOTA.

Poſtquam enumerato helleboro addideris extractum confect. Hamech purgans, iis inſuper adde extractum trochiſcorum alhandal, vel diagridii ritè præparatum, aut ſimile aliquod purgans, quod purgationem per inferna promoueat, & vomitiuam hellebori vim cohibeat, quod in primis notandum eſt in ceteris omnibus violentis purgantibus, & vomitoria facultate ſimul pollentibus: hæc enim vomitoria vis, per additionem remedii purgantis, quod facultatem habet per inferiora trahendi ac educendi, omnino retunditur & inhibetur.

Hactenus haud dubiè animaduertiſti in variis eiuſmodi purgantibus extractis, varia quoque menſtrua & diſſoluentia, apta tamen & congrua à nobis vſurpari, & quorum magni & egregii effectus abunde ſatis patebunt. Sed verus & peritus chymicus, qui ingenioſa quadam arte & induſtria ſciuerit præparare aquam vitæ tartariſatam, huiuſque perfectam cognitionem adeptus fuerit, is poterit inde eruere diſſoluens quoddam ſiue menſtruum generale, quo extrahet eſſentias omnium rerum purgantium, radicum, foliorum, herbarum, ſeminum, fructuum, & florum: is, inquam, verè

gloriari poterit de ſummo & elegantiſſimo Naturæ myſterio: de quo non licet plura addere, ne iuſtam Doctorum iram & reprehenſionem incurram: hi enim vitio mihi verterent, ſi tam precioſas margaritas nimis aperta & clara verborum oratione proſtituerem, eaſque porcis proiicerem, hoc eſt, in commune & rude vulgus tam rara & præclara arcana ſpargerem, ac diſſeminarem: quod tantis arcanis indignum, ceteris tamen, quæ in ſcriptis noſtris liberali impertiuimus manu, meritò acquieſcet.

Iuxta has deſcriptas ſimplicium extractorum formulas conficiet expertus, & induſtrius Medicus tot, quot voluerit, extracta: quibus ea addet correctiua, quæ ſcopo ſuo ſatiſfacient.

Supereſt, vt in Pharmacopœæ noſtræ decorationem adiungamus extracta quædam compoſita, tam Catholica, ſiue vniuerſalia, quàm cholagoga, phlegmagoga, & melanagoga: iuxta eam videlicet methodum, quam in purgantium vulgarium tractatione ſupra ſecuti ſumus.

Extractum Catholicum.

℞. *Fibrarum hellebori nigri, cum aceto præparatarum (hæc enim eſt prima hellebori præparatio, vt iam ſupra diximus) vnc. 1. ſem.*
Turbith albi, & gummoſi
Hermodactylorum ana vnc. 2.
Aſari
Gratiolæ ana vnc. 1.
Trochiſcorum Alhandal vnc. 6.

Omnia conquaſſata indantur in matracium, addendo

Spec. Diarrhodon
Lætificantis Gal. ana drach. 2.

Superaffundendo.

Aquar. Fumiterræ
Pomorum redolentium ana lib. 1.
Succi Limoniorum optimè depurati
Succi Granatorum acidorum, ſiue berberorum ana lib. ſem.

Vt liquores materiam duos digitos ſupernatent: ſtent omnia in digeſtione Balnei calidi per 6. aut 7. dies: Poſtea colentur & exprimantur omnia per torcular fortiſſimè, & ſeruetur hæc expreſſio.

Seorſim autem fac hoc ſequens extractum.

℞. *Rhabarbari vnc. 2.*
Agarici trochiſcati drach. 10.
Folicul. ſenæ vnc. 3.

His correctiui loco adde

Cinnamomi drach. 2.
Garyophyllorum
Aniſi ana drach. 1.

Superaffundendo

Aquar. Agrimoniæ
Cichorij

Acidularum redditarum ſucco limoniorum, quantum ſufficit, vel potius liquoribus acidulis ſulphuris aut vitrioli imbuantur, qui promptiſſimè allicient tincturas & virtutes purgatiuas: fiat extractum digerendo, colando, & exprimendo omnia, vt ſuprà. Hæc expreſſio addatur priori, vt liquor omnis inde eliciatur ad ſiccitatem per Baln. vaporoſum, & in

in fundo reſidebit extractum Catholicum, de quo exhibebis drach. ſem. vel ad ſummum drach. 1. illumque in ſuo proprio liquore diſſolues, quẽ ad hos vſus ſeruabis, vel in forma pilularum exhibitum purgans vniuerſale habebis præſtantiſſimum.

Extractum cholagogum ſolutiuum.

Recip. Rhabarbari vnc. 6.
Folicul. Senæ vnc. 4.
Scammoneæ preparatæ ℥ 1.
Spicæ nardi
Santali citrini
Cinnamomi ana vnc. ſem.
Trochiſcorum berberis drach. 2.

His affunde ſucci roſ. pallidarum optimè depurati q. ſuff. digere, cola, & exprime omnia calidè per torcular & fac extractum in conſiſtentia ſapæ: cui addes ęquali pondere extractum ſiue eſſentiam aloes ſeorſim paratam, vt iam docuimus, ſupra capite de pilulis: miſce & decoque omnia ad ignem lentum vſque ad eam conſiſtentiam, vt pilulam vnam magnam, vel duas minores inde formare poſſis. Purgat benignè, & ſufficiẽter omnes humores ſeroſos, calidos, & bilioſos. Doſis eſt ſcrup. 1. ſem. Vel, ſi voles, addes huic extracto (loco aloes) extracti caſſiæ, tamarindorum, & prunorum dulcium ana æquale pondus extracti ponderi reſpondens, coquantur omnia in formam opiatę. Sufficiet de eo exhibere pro doſi drach. duas vel tres ad ſummum, in forma boli, quem præbebis cum ſyrupo violato ſolutiuo. Et excellens & benignum parabis remedium ad febres tertianas ſimplices & duplicatas: ad febres item continuas ardentes & bilioſas, & ad quę uis mala, à cauſa calida in capite, ſiue in aliis partibus, ſuborta.

Extractum ex Caſſia docuimus in noſtro Diætetico.

Phlegmagogon.

Recip. Agarici trochiſcati vnc. 4.
Hermodactylorum
Turbith
Senæ
Medullæ carthami ana vnc. 3.
Rad. Eſulæ præparatæ vnc. 1.
Trochiſcorum alhãdal vnc. ſem.
Salis gemmæ
Macis ana drac. 1. ſem.
Spec. Aromatici roſati drach. 2.

Cum aqua cinnamomi fiat extractum. Sufficit de eo offerre ſcrup. 1. ſem. in forma pilulæ. Morbis omnibus pituitoſis, & ex cauſa frigida ſubortis mirificè confert: morbo pręſertim articulari. Humores enim pituitoſos & ſeroſos in articulos decumbentes mirum in modũ educit.

Radicis eſulæ præparatio vna eademque eſt cum hellebori præparatione: macerando nempè eam per 24. horas in aceto roſato optimo, & dein exſiccando.

Melanagogon.

Recip. Folicul. ſenæ vnc. 6.
Rad. Seu fibrarum hellebori præparatarum vnc. 2.
Turbith
Myrobalanorum omnium ana vnc. 1. ſem.

Tro-

Trochiſcorum albandal drach. ſex.
Flor. Violarum
Roſarum rubrarum
Epithymi ana P.2.
Spec. Lætificantis Gal. drach.2.
Succ. Optimè depuratorum fumi terræ
Pomorum redolentium
Et ſeri lactis ana q.ſuff.

Fiat enumeratorum ſimplicium omnium, craſſo modo conquaſſatorum, maceratio & digeſtio in balneo per 8. dies: Poſtea colentur, exprimantur, & depurentur, & reducantur in extractum, ſicut cetera.

Extract. Spec. hieræ picræ Gal. & hieræ colocynthidos, & reliquorum vulgariũ purgantium. Eodem modo extractum conficies ex ſpeciebus hieræ picræ Galene, hieræ colocynthidos, diaturbith, diacarthami, diaphœnici: ac ferè ex omnibus pilulis alijſque purgantibus cum menſtruis congruis: nimirum cum aquis fumiterræ, filicis, agrimoniæ, pomorum redolentium, ſero lactis, & ſimilibus, acidulis redditis cum ſucco limoniorum, aut cum quodam aceto ſcillitico, uel alio, in ceteris procedendo ut ſuprà.

Aqua vitæ tartariſata eſt verum diſſoluẽs omnium purgantium. Sed proprium diſſoluens omniũ purgantium in genere radicum nẽpe, herbarum, ſeminum & florum eſt aqua uitæ tartariſata, omnibus veris philoſophis ad vnguem cognita & perſpecta: Sed præſtat tantum arcanum ſilentio inuoluere, quàm promiſcuè omnibus patefacere, & temerè effutire.

Extracta ex animalium familia, deprompta. Præter omnia enarrata extracta ſimplicia & compoſita, alterantia corroborantia, & purgantia, quæque omnia è vegetabilium ordine deſumpta ſunt: quædam adhuc ſuperſunt tractanda, quæ ex animalium partibus educuntur. Huiuſmodi igitur, quorum etiam ſuprà mentionem fecimus, nunc deſcribenda aggrediemur.

Exordiemur autem ab ijs, quæ ab homine ſumuntur. Sed non eſt inſtituti noſtri, cuncta illa magiſteria & arcana, quæ ab eodem erui poſſunt, hic enumerare aut introducere: veluti ſunt admirandæ illæ præparationes mumiæ, tam recentis corporeæ, quàm liquidæ ſpiritualis: variæ item & elegantiſſimę illæ præparationes cranii tam recentis, quàm è ſepulchro extracti: hæc omnia, inquam, ſi hic inſerenda eſſent, finis nunquam daretur: peti igitur poſſunt aliundè ex aliis ſcriptis noſtris. Sufficiet mihi nunc vnicam tantum deſcriptionem extracti cranij humani in medium proferre. *Mumiæ præparationes.* *Cranij præparationes.*

Recip. Igitur duo vel tria crania recentia, hæc in mortario marmoreo craſſo modo terantur: materia hoc modo trita indatur in matracium capax cum collo longo, ſuperaffundendo aquam vitæ iuniperi ſiue ſaluiæ, vt 4. vel 5. digitos ſupernatet: vaſe accuratiſſimè clauſo, ne quid tranſpiret, fiat digeſtio in Baln. vaporoſo per 12. dies ad minimum: poſt coletur & exprimatur materia per torcular perquam fortiſſimè: ex qua liquor exibit rubicundus inſtar ſanguinis, qui oleoſus & reſinoſus erit; iterum affundatur fęcibus, nouum menſtruũ digerendo per 4. uel 5. dies, colando & exprimendo adhuc omnia per torcular, ita vt omnis eſſentia ſubſtantifica exactiſſimè extrahatur. Omnes hæ expreſſiones & liquores inuicem commixti & in Alembicum inditi, deſtillentur per Baln. vaporoſum, donec remaneat extractũ in forma ſapæ, imprægnatum tum ſulphure, tum ſale, quo potiſſimum cranium abundat, imò totum ferè ſalinum exiſtit: hoc extractum, digeſtum & perfectè depuratum, tan- *Extr. cranij humani.*

tanquam theſaurum precioſiſſimum aduerſus epilepſiam diligenter adſeruas doſis eſt ſcrup. ſemi. vel ſcrup. 1. cum ſua propria aqua deſtillata, quæ per ſe iam præſtans epileptico eſt.

Extractū hepatis vituli.

Deſcripſimus ſupra, ſub finem capitis de Decoctis, extractum ſplenis bouis, efficax & vtile ad prouocandos menſes: Ad cuius imitationem quoque parabitur extractum hepatis vituli: quod omnibus hepatis affectibus, ipſiuſque imbecillitatibus conducet, in fluxu præſertim hepatico, & hydropiſi. Sed hepati iſti vitulino addenda erunt

Santali rubri
Cinnamomi ana unc. ſem.
Spicæ nardi
Roſarum rubrarum ana p. 1.
Conſeru. flor. cichorij vnc. 1.
Trochiſcorum rhabarbari
Et Eupatorij ana drach. 6.

Tandemque omnia coquenda in magna phiala capaci; & benè occluſa, in Baln. feruenti per 7. vel 8. horas, donec hepar ferè totum in liquorem redactum fuerit: quem ad perfectionem decoques, addendo, ſi velis, ſaccharum: ægro ex hepatis imbecillitate laboranti, exhibebis huiuſmodi extractum veſperi & manè, & eximios percipies effectus.

Extr. pulmonum vulpis.

Extractum pulmonum non ſolum vulpis, ſed & vituli, & agni, fit conſimili planè methodo, addendo pectoralia, affectibus pulmonum congrua.

Extr. è cornibus ceruorum tā teneris quā induratis.

Eodem modo ex teneris ceruorum cornibus: vel ex eorundem etiam cornibus induratis, ſed adhuc recentibus, admirabile conficies extractum, contra peſtem, venena, vermes, corruptiones & diuerſa alia mala & ſymptomata, quæ inde ſuboriri ſolent: ſed loco aquæ vitæ iuniperinæ diſſoluentis perfungetur officio ſua propria aqua, ſi fieri poſsit, vel quædam aqua bezoardica aut theriacalis, cuius varias deſcriptiones ſupra dedimus; quæ aquæ prius acidulæ reddantur cum liquore ſulphuris acidulo.

Extractū caſtorei.

Extractum caſtorei fit eadem ratione: in cuius præparatione diſſoluentis vicem ſubminiſtrabunt aquæ meliſſæ, calendulę, pæoniæ aut ſimilium antepilepticarum, aut cephalicarum: Et ſufficiet hęc omnia macerare in B. per 4. aut 5. dies, & poſtea colare, exprimere, & liquorem euaporatione inde ſeparare, vt omnia reducantur in extractum, quod conferet omnibus epilepſijs, paralyſibus, apoplexijs, & ſimilibus cerebri affectibus.

Extr. oculorū cancrorū, teſtarū ouorū limacum, &c.

Extracta, ſiue magiſteria oculorum cancrorum, vt appellant, teſtarum ouorum, limacum, & ſimilium, quę omnia ſalis naturam participant, fiant cum menſtruo acido, cum aceto nempè, vel vini, vel hydromelitis vinoſi, vel cum ſucco limonum, berberorum, & ſimilibus. Si igitur ab eiuſmodi teſtis, & membranulis, ſiue pelliculis ouorum gallinaceorum, & ſimilium rerum diſſolutis, ſtatim eorundem diſſoluens inde ſeparare velis, (quod elegans & magnum vtique myſterium, haud contemnendum eſt) aliquot guttulæ liquoris ſiue ſalis tartari diſſoluti, ſuperinijciendæ ſunt: & ſic magiſterium parabis excellentiſſimum ad calculos diſſoluendos, ſtrangurias, dyſurias, iſchurias, difficultates & ſuppreſſiones vrinæ: pro doſi offerantur paucula tantum grana: tanta enim efficacia, & energia pollent eiuſmodi remedia in his affectibus medendis.

Extr. matricis leporinæ & ſecundinę mulieris fœcundæ.

Vt extractum fiat è matrice leporina, & ſecundina mulieris fœcundæ,

cundæ, oportet has partes probe prius lauare & abluere vino albo, poſteà deſiccare, & in puluerem reducere: & diſſoluente vi aqua quadam vitæ alKaliſata, quæ ipſas ſubito diſſoluet, & in eſſentiam reducet, quæ eſſentia, ſeparato ſuo diſſoluente, efficaciſſima & præſtantiſſima eſt ad matrices ſteriles fœcundandas, & conceptioni idoneas reddendas.

Extr. metallica.

Reliquum eſt, vt nunc dicamus de extractis, eſſentijs, magiſterijs, & tincturis rerum metallicarum, quibus complectimur gemmas, margaritas, ſeu perlas, videlicet, corallia, hyacinthos, & alios lapides precioſos & non precioſos: loquor tantum de his rebus metallicis, quibus Pharmacopœam noſtram exornare decreuimus, & quarum præparandarum formulas ante polliciti ſumus: hæc enim & ſimilia alias tẽ peſtiuius tractabuntur in Pharmacopœa noſtra Spagyrica, tanquam in ſuo proprio loco.

Eſſentia ſeu ſales coralliorum & perlarum.

Eſſentiæ & magiſteria coralliorum & perlarum vno eodemque artificio præparantur.

Corallia craſſo modo conterantur: perlæ verò integræ maneant es & ignitæ extinguantur in aqua vitæ fortiſſima, idque ſæpius, & hæc eſt ipſarum calcinatio: Poſteà ritè diſſoluantur in ſucco limoniorum, vel berberorum; qui ſuccus poſt illarum diſſolutionem rurſus ſeparetur, & quod in fundo remanet (quodque poſtea pluries cũ aquis cordialibus diſſolui, & coagulari poteſt, ad aciditatem diſſoluentis acidi tollendam) dicitur ſal, ſiue eſſentia perlarum.

Magiſterium perlarum & coralliorum.

Vt magiſterium ex iiſdem fiat, diſſoluendæ ſunt in fortiſſimo diſſoluente, quale eſt acetum alKaliſatum, aut acetum mellitum, & vt perlæ poſt perfectam ſuam diſſolutionem, rurſus ſeparentur, citra diſſoluentis tamen exhalationem, (quod aliàs ſalem armeniacum acidum, & vitriolatum hoc modo coniunctum relinqueret cum re diſſoluta, & à qua difficulter ſeparetur) diſſolutioni huic ſuperinjiciendæ ſunt aliquot guttæ olei tartari, cuius opera perlæ diſſolutæ in ictu oculi fundum petent, ſummè albicantes inſtar niuis: à quibus poſtea prædictum diſſoluens facillimè ſeparabitur per inclinationem, & materia aliquoties abluetur aqua, & perfectè edulcabitur, quod ſanè opus, citra magiſterij opem non perficitur; Vnde etiam res, in hunc modum præparatæ, nomen ſuum obtinuerunt. Hoc perlarum magiſterium, in quolibet liquore tum diſſolutum, admirandum eſt naturæ noſtræ corroboratiuum, non ſecus ac magiſterium coralliorum, cuius præparatio conſimili penitus fit ratione.

Magiſ. hyacinthi, ſmaragdi & rubini.

Magiſteria hyacinthi, ſmaragdi, & rubini eadem quoque methodo & artificio præparantur, ſed calcinatio illorum fit cum floribus ſulphuris.

Magiſterium hyacinthi eſt ſingulare & ſpecificum remedium contra ſpaſmum, & contracturas.

Magiſterium rubini venenis, peſti, & omnibus corporis corruptionibus aduerſatur.

Magiſterium ſmaragdi ſuccurrit peculiariter epilepſijs.

Magiſt. lapidis Iudaici & lap. lyncis.

Eodem modo parantur lapides, Iudaicus nempè, & lyncis, qui reducuntur in magiſterium, de quibus pro doſi tantum duo vel tria grana ad ſummum offerantur cum quodam liquore congruente. Summum præſtant remedium aduerſus iſchuriam, ſiue ſuppreſſionem vrinæ, & attritionem, & expulſionem calculi.

Magiſt. la. lazuli.

Sic quoque conficies magiſterium lapidis lazuli, ſingulare purgatiuum humoris atrabilarij, & præſtans medicamen contra omnes

nes, manias, & melancholias.

Res ſulphureæ requirunt aliam præparationis methodum. Nos ordiemur à ſulphure vulgari, & quidem ab ipſius floribus.

Flores ſulphuris.

Flores ſulphuris parantur, miſcendo æquales partes ſulphuris & colchotaris, ſiue vitrioli, perfectè rubificati, & deſiccati: omniaque ſublimando: poſtea adhuc ſemel ſublimentur cum ſolo ſaccharo candi, vt maius ad aſthma, & alias affectiones pulmonum, conferant auxilium.

Rubinus ſulphuris.

Ex his floribus, opera liquoris terebinthinæ, conficitur rubinus ſulphuris, qui excellentiſſimus eſt contra phthiſim, & vlcera pulmonum: exhibitus cum quodam liquore congruo, tunc cùm ſeparatus eſt à ſuo diſſoluente.

Ex iiſdem floribus ritè præparatis, & diſſolutis in oleo tartari (parati per ſalem ſuum reſolutum, qui eſt oleagineus, & per conſequens proprium & idoneum diſſoluens ipſius quoque ſulphuris) educes magiſterium aliquod, nempe lac, cremorem ſeu butyrum: cui diſſolutioni ſi affundas acetum album, materia ebullire & vehementer efferueſcere incipiet, citra etiam ignis additionem, & cremor lacteus ſulphuris ſubitò petet fundum, & à diſſoluente ſuo ſeparabitur.

Lac, cremor ſiue butyrum ſulphuris.

Separabis itaque diſſoluens per inclinationem, & variis reiteratis ablutionibus cum aquis cordialibus edulcabis exactè materiam, & ſic habebis lac ſiue cremorem ſulphuris albiſſimum: Hoc medicamento curantur omnes pulmonum, & thoracis affectus.

Eſſentia camphoræ.

Eſſentia camphoræ elicitur cum aqua vitæ tartarizata.

Extr. bituminis Iudaici.

Extractum bituminis Iudaici conficitur cum aqua clara terebinthinæ.

Crocus metallorum.

Pergamus ad metallicas eſſentias.

Crocus metallorum præparatur cum æquis partibus Magneſiæ Saturninæ, & nitri, inuicem mixtis, & inflammatis in quodam cruſibulo, vt vtar artis vocabulis: & remanebit materia quędam calcinata in forma hepatis, quæ puluerizata rubicunda apparet inſtar croci martis, quæque dulcoranda eſt. Cum autem dicta Magneſia ſit prima radix omnium metallorum, idcirco generali nomine crocus metallorum nuncupatur: qui potens medicamen eſt tam vomitiuum, quam purgatiuum ſimul, variiſque affectibus accommodum, vti ſuprà oſtendimus. Doſis grana decem, vel duodecim, cum vino, aut alio liquore.

Sulphur auratum diaphoreticum.

Sulphur auratum diaphoreticum paratur cum fæcibus reguli, in aqua diſſoluti, & in lixiuium redacti: in quod ſi cochlear argenteum immiſeris, vero aureo colore id tingi animaduertes: Huic lixiuio adde parum aceti, & videbis crocum auratum ſtatim fundum petere: ſepara dein lixiuium per inclinationem, & prædictum crocum optimè ablutum dulcoratum, & deſiccatum, collige ſeorſim, qui admirabile erit ſudorificum, & ſanguinis mundificatiuum, multis morbis depellendis aptiſſimum: doſis ſcrup. ſem.

Crocus martis

Crocus martis educitur è ferri ſiue chalybis limatura, quæ in furno reuerberii ab ignis flamma & vi in crocum eleuatur leuiſſimum & rubicundiſſimum. Eiuſmodi crocus confert dyſenteriis, lienteriis, gonorrheę & ſimilibus affectibus, in quibus adſtrictione & fluxus inhibitione opus eſt.

Sed crocus paratus è laminis ferri candentibus, & in magdaleones ſulphuris immiſſis, quarum vi ſulphur liqueſcit & funditur, vt cera Hiſpanica, virtutem habet attenuandi, aperiendi, & deoppilandi: ſicut & is, qui per longiorem moram ſolius aquæ conuenientis imbibitione elicitur, qui non tantùm attenuat

tenuat, ſed & à tartareis & melancholicis humoribus tum lienem, totumq; meſenterium repurgat. Hæc duo croci genera, valent aduerſus qua ſuis hydropiſes & cachexias.

Olei ſulphuris in crocum conuerſio.

Crocus cum liquore acidulo ſiue oleo ſulphuris fit, infundendo prædicti liquoris partem vnam, & tantundem ſpiritus vini, in cochlear ferreum: Vbi omnia bulliant ad ignem lentum vſque ad conſumptionem: poſtea reſideant per aliquot dies, & omnia in puluerem croceum ſubtiliſſimum conuerſa conſpicies: quem adſeruabis in paruis phialis optimè clauſis, ne aer intret: reſoluitur enim ab aere. De eo aliquot grana exhibebis in iuſculo, ſiue liquore congruo: in quo dictus crocus reſoluitur: qui ob martis naturam, quam participat, verum hepatis inſtauratiuum eſt: eiuſque conducit imbecillitatibus, & omnibus aliis morbis, qui inde oriuntur, quales ſunt cachexiæ, fluxus hepatici, hydropiſes, & ſimiles. Magnum vtique ſecretum, & admirandis virtutibus præditum.

Hæ ſunt omnes illæ preparationes metallicę, quibus Pharmacopœam noſtram decorandam ſtatuimus: quarum deſcriptiones huc afferre & explicare ſuprà promiſimus.

Perſtringendæ adhuc reſtant præparationes aliquot ſalium & oleorum, quorum mentio hoc in opere, quoque facta fuit.

Sal igitur prunellæ, quem Chymici Anodynum minerale appellant, ob ſingularem illam vim mitigandi dolores, quantumuis à cauſa calida & inflammatione quadam excitatos, paratur cum nitro optimo, quod funditur in cruſibulo, paulatim ſuperiniiciendo flores ſulphuris, qui eius pinguedinem tollunt, idque adeò pellucidum, purumque reddunt, vt ſi ſuper lapidem marmoreum effundas, omnino clarum & diaphanum appareat, inſtar vitri; quod deinde Sal, ſiue lapis prunellę dicitur. Salutare eſt remedium ad ardentiſſimam illam febrim, Hungaris familiarem, extinguendam & edomandam: cuius ferocia tanta eſt, vt ægrotantium linguas prorſus nigras, & prunis ardentibus ſimiles efficiat: cum autem tanti ſymptomatis ſæuitia ex ſalis huius vſu leniatur, & opprimatur: inde Sal prunellæ appellatus eſt. Eſt præterea idem remedium magnum diureticum, & diaphoreticum, ſicut ſuprà videre licet, quando nos in eo præſcribendo, eiuſmodi curandi indicationes nunquam non perſtrinximus.

Cremor ſiue ſal tartari.

Cremor, ſiue ſal tartari etiam ſub ſalibus comprehenditur: qui conficitur ex tartaro albo, craſſo modo pulueriſato, & multiplici aquarum ablutione repurgato, donec clariſſimus euadat: huiuſmodi tartari in patinam terream vitreatam inditi libr. 5. vel 6. affunde aquam claram fontanam, vt 5 aut 6. digitos materiam ſupernatet: bulliant omnia per horam vnam atque alteram: poſito dein vaſe in loco frigido, in ſuperficie concreſcet cremor cryſtallinus, quem ſeparabis cum cochleari perforato; reiterata ſæpius eadem ebullitione, poſt materiæ refrigerationem, ſemper cremor adimatur, qui in frigido coagulabitur, & fac, vt exſiccetur in aere: de eo iuſculis admiſce drach. ſem. & acidula ea reddes, guſtuique gratiſſima, & vtiliſſima etiam ad diſſecandos & incidendos humores craſſos & tartareos in viſceribus nutritioni dicatis: Eadem iuſcula apozematum loco offerri poſſunt in pluribus affectibus, quæ ægrotantes cum voluptate aſſument nec vllam ipſis nauſeam, vt reliqua ſolent, excitabunt: iiſdem iuſculis addere potes radices & herbas congruentes, qualeſcunque volueris,

ris. Hi cryſtalli ad drach. 1. exhibiti purgant clementer, licet per ſe & ſine iuſculo ſumantur.

Sales cranij humani, rad. reſtæ bouis, cort. fabarum, abſynthij, fraxini, ceterach &c.

Sales cranij humani, radicis reſtæ bouis, corticum fabarum, abſynthij, fraxini, ceterach, & ſimiles vno eodemque artificio præparantur: per calcinationem enim omnia, ſiue ſingula ſeorſim in cineres rediguntur: ex quibus poſtea ſal iuxta communem ritum, cum liquoribus vel aquis congruis extrahitur: ſic ſal cranii humani educitur cum aquis pœoniæ, florum tiliæ, lilii conuall. & ſimili antepileptica. Hic enim ſal ferè epilepticæ curæ peculiariter deſtinatur.

Sal corticum fabarum elicitur cũ ſua propria aqua, ab ipſis adhuc viridibus deſtillata. Exſiccati enim cortices calcinantur, & fit inde ſalis extractio cum ſua aqua, vt diximus. Et ſic idem præparationis iudicium eſto de ceteris.

Salium vltima & perfecta præparatio.

Poſtquam ſales præparati fuerint, hoc eſt, variis diſſolutionibus, filtrationibus, & coagulationibus ad perfectam vſque puritatem adducti, adhuc vltima hęc ipſi accedit operatio vt in cruſibulum iniecti, ad rubedinem vſque calcinentur ad ignem, ea tamen cautione, ne fundantur aut fluant, & ſic perfectè dealbantur. Hæc ſolummodo de ſalibus nobis tractanda reſtabant in Pharmacopœa noſtra.

Quomodo enim iidem ſales in olea tranſmutentur, & è fixis volatiles, per ſolam propriæ aquæ mercurialis additionem, reddantur, quo modo item ex iiſdem ad varios vſus potẽtiſſima educantur remedia, hęc omnia, inquam, non ſunt huius loci, ſed ſublimiorem requirunt conſiderationem, & propterea in Pharmacopœam noſtram. Spagyricam rẽſeruanda, quò etiam reiicimus tractatum de admirandis viribus ſalium metallicorum, è quibus aquæ vitæ ardentes eliciuntur, necnon tractatum de ſulphuribus, & oleis pręſtantiſsimis; quæ ęquè in mineralibus, ac in vegetabilibus deliteſcunt: vbi ſimul demonſtrabimus ſpiritum vegetantem in mineralium corporum interiori potentiſſimè vigere, eaq; nuſquam vegetatiua tanta virtute, prout quidam externo illorum aſpectu decepti falsò opinantur, orbari aut deſtitui.

Olea aromatũ. ſem. bacc. grã. cort. fruct. herb. &c.

Quod ad olea attinet, de quibus ſuprà locuti ſumus, illa omnia communia admodum ſunt, eorumq; præparatio omnibus fere, imò ipſis tyronibus nota & perſpecta eſt, ſiue ſint olea aromatum, veluti cinnamomi, garyophyllorum, macis, nucis moſchatæ, piperis, & ſimilium, ſiue ſeminum, baccarum, & granorum, vt lauri, iuniperi, fœniculi, aniſi, pœoniæ &c. ſiue corticum, & fructuum, vt arantiorum, & citriorum, ſiue omnium etiam herbarum calidarum, vt ſaluiæ, roſmarini, menthę, betonicæ, maioranæ, thymi, hyſſopi, & infinitarum aliarum, quę omnia vna eademque via ac methodo conficiuntur, nempe ea conquaſſando & macerando in quinque, aut ſex aquæ tepidę partibus per viginti quatuor horas, & poſtea deſtillando per magnum Alembicum cupreum cum ſuo refrigerio: iam ſuprà modum edocuimus, cum de aquis cinnamomi aliorumque aromatum ageremus, ſimulque oſtendimus, ex huiuſmodi aquis deſtillatis poſt oleorum ſuorum ipſis innatantium ſeparationem, multos ac varios ſyrupos præſtantiſſimos concinnari poſſe.

Omnium horum oleorum vires ac proprietates patebunt ſatis ex ſupradictis, ita vt ſuperuacaneũ ſit hic eadem repetere.

Oleorum incommoda.

Huiuſmodi olea licet ſummis & elegantiſſimis virtutibus prædita ſint, non tamen carent ſuis incommodis, cum enim tenuium ſint partium, facilè in auras diſſipantur,

 quan-

quantumuis in phialis obturatiſſimis conſeruentur. Accedit, quod non vſurpari poſſint, niſi mixta cum alijs, conſeruis nimirum, tabellis, aut liquoribus; ſi alias inconſiderate exhibeantur, plus obeſſe, quam prodeſſe ſolent.

Eximia ſemper quædam ſingulis regionibus ſua laus eſt, & præſtantia: vt Germanorum fortitudinem nullis vnquam ſeculis intermorituram prætermittam, illis hæc modo potiſſimum gloria aſſeruatur, vt tanto politiorum quorumvis ſecretorum indagandorum ſtudio flagrent, & cupiditate, vt non immeritò id elogium quadamtenus aptari poſſit Virgiliani inſtar.

Excudent alij ſpirantia mollius æra;
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus,
Orabunt cauſas melius, cœlique meatus — *6. Aeneidos*
Deſcribent radio, & ſurgentia ſydera dicent,
Naturam penetrare magis German e memento.

Inuentum nouum olea in eſſentias reducendi.

In illa enim regione artificium nuper inuentum eſt olea illa reducendi in eſſentias gratiſſimas, ac vtiliſſimas, quæ proprijs ſuis coloribus, odoribus, ſaporibuſque nobilitantur; nulla accedente alia mixtione, quam Manna cæleſti optimè depurato, quod harum rerum vires, atque virtutes allicit, eaſque ſua admixtione exquiſitiſſimè corrigit. Secreti huius me participem reddidit Germanus quidam doctus Medicus, eiuſque præparandi modum mihi reipſa reuelauit, is forſitan ægrè ferret, ſi clariùs arcanum illud manifeſtarem: Nihil tamen eorum, quæ dicere conueniunt, reticui: nec dubito, quin experti chymici paucis mea dicta comprehendant.

Eiuſmodi eſſentiæ conſeruantur in paruis theculis rotundis, quarum ſingulæ capiunt 15. vel 20. diuerſa eſſentiarum genera, quæ, cum vſus poſtulat, cum dentiſcalpio, hoc eſt, in minima quantitate, exhibebuntur, & effectus nihilominus proferent optatiſſimos.

Hactenus de extractis, eſſentiis, magiſteriis, ſalibus, & ſimilibus præparationibus chymicis, quæ hinc inde in Pharmacopœa noſtra exornanda occurrunt, ſatis abundè tractauimus: præter hæc nulla alia iam addituri. Iampridem enim de iis, & ſimilibus in ſcriptis noſtris commentati ſumus, nec ceſſabimus in poſterum, ſi Deus vitam nobis conceſſerit, in Pharmacopœa noſtra Spagyrica, pluribus eadem pertractare.

Encomium officinæ Caßellanæ in arce principis.

Huiuſmodi elegantia, rara & præclara remedia, officinas Pharmacopœorum hodie potius decerent, quam tantæ de auratarum pyxidum multitudo, quæ tamen plerumque pluribus in locis aliud nihil, præter inanem ventum complectuntur; inter ornatiſſimas inſtructiſſimaſque officinas tam publicas, quam priuatas, quæ paſſim in Italia, Germania, alijſque regionibus habentur, nullam adhuc vidi, quæ æquaret, ne dicam, ſuperaret eam, quæ Caſſellis eſt in arce Principis. Ad hanc expoliendam & exornandam, non tantum principes Medici, viri ſummi ac celeberrimi, aſſiduam ſuam conferunt operam & laborem, ſed ipſe etiam Princeps, Mauritius nempè, Haſſiæ Landgrauius, magnus ille & potentiſſimus princeps manum non veretur admouere: libenter me in hac totius Europę politiſsima & exquiſitiſſima officina affirmare poſſum tot vidiſſe extractorum, magiſteriorum, eſſentiarum, aliarumque præparationum chymicarum genera, vt illorum numerus facilè millenarium excedat.

cedat: exceptis vulgaribus, quorum nullus eſt defectus nulla inopia. Eiuſmodi remedia à munificentiſsimo Principe largiſsimè erogantur in commodũ & ſalutem ſubditorum: qua munificentia ac liberalitate etiã perfruuntur alij circumuicini. Officina hæc mihi typus primus fuit. ad cuius imitationem, meam Pharmacopœam conatus ſum varijs iiſque raris & elegantibus remediis chymicis ditare & illuſtrare.

A cuius enim nomine, lumen & ſplendorem magis his meis lucubrationibus mutuarer, quam potentiſsimi huiuſce Principis, qui tot ingenitis & excultis virtutibus palam ab omnibus celebratur? Generis equidem illius, quod ab antiquis Germanię proceribus longa ſtemmatum deducit ſerie, nobilitati commemorandæ, aut luculentis, quibus mirum in modum abundat, fortunæ muneribus explicandis aliquandiu incumberem, niſi propriis, quam alienis, dotibus mallet potius exornari. His igitur prætermiſsis ceteras Serenitatis eiuſdem partes ampliſsimas in medium producam ſummam in rebus diuinis & humanis temperandis ſapientiam, clementiam erga bonos ſingularem, iuſtitiam improbis formidabilem, robur animi inuictum, in omnibus humanis actionibus moderationem, & incredibilem erga omnes, meque potiſsimum beneficentiam, quæ tantis me gratitudinis compedibus præſentem nuper, nunc verò etiam abſentem quotidie obſtrinxerunt, vt nullum non officii genus optimo iure, per me tam liberali Mæcenati rependatur. Quapropter, vt aliquam ſaltem grati animi ob tot continua beneficia, notam præſentibus, & futuris ſęculis ſignificarem, hoc meum opus tum alteri magnanimo Principi de re literaria æquè bene merito, ipſi mutuo neceſſitudinis, amicitiæque vinculo coniunctiſſimo conſecraui: tum ſacram vtriuſque memoriam meis ſcriptis inſerendam, & in omnem hominum poſteritatem, quantum per me licet, iampridem conſtitui, decreuique propagandam.

FINIS.

DE MINERALIVM ANIMALIVM, ET VEGETABILIVM MEDICAMENTORVM

SPAGYRICA PRAEPARATIONE, ET VSV

IOSEPHI QVERCETANI ARMENIACI, D. Medici perſpicua Tractatio.

CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS, M. DC. XIIII.

Apud Iacobum de Franciſcis.

COPIA

GLI Eccellentiſſimi Signori Capi dell'Eccelſo Conſiglio di X. infraſcritti hauuta fede dalli Signori Reformatori del ſtudio di Padoa per relation delli dui à queſto deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquiſitor, & del Circ. & fedeliſſimo Secretario del Senato Gio. Franceſco Marcheſini con giuramento, che nel libro intitolato de Mineralium Animalium, & Vegetabilium Medicamentorum Spagyrica præparatione, & vſu, Auctore Ioſepho Quercetano non ſi troua coſa contraria alle leggi, & è degno di ſtampa, concedono licentia, che poſſa eſſer ſtampato in queſta Città.

Data Die XII. Decembris 1613.

D.Z.Franceſco Corer
D. Zuanne da Leze
D. Bernando Thiepolo } Capi dell'Eccelſo Conſiglio di X.

Illuſtriſſimi Conſilij X.Secretarius
Bartholomæus Cominus.

1613. à 18. Decembre.
Regiſtrato à carte 165.

Antonius Lauredanus Officio cont.
la Biaſtema Coad.

DE MEDICAMENTIS MINERALIVM, ET GEMMARVM

Spagyrice Præparandis.

De Auro. *Cap. I.*

MEdicamenta omnia deſumuntur ex rerum Mineralium, Animalium, Vegetabilium præparatione. Inter mineralia vnum eſt Aurum omnium temperatiſſimum & perfectiſſimum, quod in foliola & tenues bracteolas redactum, ad naturam roborandam, ad exolutum ventriculum, ad cardiacos, & præter rationem mœſtos, & ad omnes affectus melancholicos, ab omnibus Medicis, Græcis & Arabibus exhibetur, vt ſuprà diximus. Quare & ipſum in electuariis de gemmis, exhilarantis Galeni (quamuis nonnulli falsò ipſi Galeno adſcriptum eſſe ſentiant) in Antidoto è cocco baphico ſiue Alkermes, in aurea Alexandrina Nicolai Mirepſi, in eiuſdem electuario analeptico, diamargarit. Auicennæ, & pluribus aliis pharmacis præſcribitur: quæ omnia ſecundum ipſos cor exhilarant, melancholiam domant & maniam, ſpiritus vireſque exolutas reſarciunt, idq; ſine vlla alia præparatione prȩſtare ſolent. Ex auro autem Chymiatri ad eoſdem, & pleroſq; alios affectus incurabiles præſertim ad lepram, ad cancroſa & phagedęnica vlcera curanda, veram tincturam extrahunt: atque ita medicamentum verè ſalubre ex ipſo conficiunt, quod per venas meſaraicas ad hepar, tandem ad cor, & per vniuerſum corpus facillimè transferri poſſit: quum aliàs vel parum aut nihil proficiat, quin imò multùm noceat, quòd à calore natiuo nullo modò deuincatur, cùm etiam ipſum, ignis vllo ardore torreri abſumive nunquam poſſit. Sequenti ergo deſcriptione vera eius tinctura elicienda eſt.

Tinctura Auri.

TInctura Auri eſt ipſius color à corpore ita ſeparatus, vt album omninò remaneat, fit autem ipſius præparatio per ſtybium, vt moris eſt, mortificatione reiterata per ſpiritum acerrimum, & ſanguinem hydræ, vt in furno reuerberij reddatur corpus leue ac ſpõgioſum, & irreducibile, quod rurſus reuerberatur, donec in purpureũ prodeat colorẽ. Ex quo cũ glaciati corneoli alchoole, ipſi quatuor digitos ſupernatante, in matracio hermeticè clauſo, & per menſem in Balneo digeſto, ſeparatur color, qui ſpiritui commiſcetur: illoque ſeparato, vt artis eſt, rema-

net infundo optatus liquor, qui poſt eà tamdiu circulari debet, donec fixetur. Huius tincturæ drachma vna, mixta cum vncia vna aquæ theriacalis optimæ, ad ſcrupuli vnius quantitatem manè ieiuno ſtomacho ſumitur, continuandumque eſt decem dierum ſpacio: hoc medicamentum diaphoreticum eſt, per ſudores ſuperfluos & noxios expurgans vniuerſi corporis humores.

Auri album corpus, (quod eſt vera luna fixa extracta vt priùs tinctura) cum ſalibus reſuſcitatiuis, & mellacida muria, vt artis eſt, præparata digeſtionibus, & exaltationibus ab experto Spagyrico reducitur in Mercurium intra paucos dies. Ille in vaſe conuenienti impoſitus præcipitatur per ſe in furno Athanoris, febrili calore, proditque in puluerem rubrum, cuius exhibentur gr. 8. cum vino aut aqua Theriacali ad hydropē curandam, & luem veneream, idque ſolis ſudoribus.

Si hunc auri Mercurium, proprii ſulphuris debitæ proportioni ſuperiniicias, ſemines, & philoſophicè decoquas, facies medicinam omnium præſtantiſſimam ad lepram ipſam curandam. Sanguinem enim corruptum purificat, & ab excrementis omnibus corpus vniuerſum ſolis ſudoribus expurgat, ipſùmque iuueniſe quodammodo reddit.

De Argento. Cap. II.

ARgentum, quod inter cetera metalla ſecundum obtinet perfectionis gradum, etiam temperatum eſt, & auri vires quadamtenus æmulatur, & ad eoſdem affectus à Medicis exhibetur, præſertim ad Maniam, ad affectus omnes melancholicos, & ad cerebrum ipſum corroborandum. Ingreditur Elect. de gemmis, lætificantis Galeni, auream Alexandrinam, & omnia ferè antidota, quibus & aurum permiſcetur. Neque alio modo præparatur, ſed in foliola & ramenta ſolummodò redigitur. Spagyrici autem ex ipſa Luna eliciunt, oleum, cuius exhibentur guttulæ duæ aut tres cum aqua florum betonicæ, ſaluiæ, & meliſſæ ad caducum morbum, & ad cerebri omnes affectus, vt diximus. Sic autem præparant: fulminatam Lunam calcinant quater cum aqua ſalis metallici cryſtallini, donec in corpus rurſus reduci non poſſit: puluerem dulcoratum reuerberant, ex quo extrahunt proprium Alcali in Balneo M. cum cœleſti menſtruo (nobis ſic dicto) & vini alcoole, omnia ſimul circulant in pellicano quindecim dierum ſpacio ad perfectam vſque graduationem: ſeparato menſtruo in Balneo, remanet in fundo oleum Lunæ fixum, quod eſt optimum medicamentum ad prædictos vſus.

De Ferro. Cap. III.

FErro veteres, præſertim ſquama ſtomomatis, nempe Chalybis, vtebantur ad exſiccandum & adſtringendum: chalybemque hac ratione aqua extinctum pluries, ſubinde aquę vehementem deſiccandi vim conciliare, quæ pota lienoſis conduceret, & vinum, in quo etiam reſtinctum ipſum fuiſſet, cœliacis, dyſentericis, cholera infeſtatis, ſtomacho reſolutis, auxiliari Ægineta & Aetius doctè ſcripſerunt. Squamam etiam ſtomomatis in puluerem redactam per ſe lientericis exhiberi, Aetius lib. 14. meminit, præſertim ruſticis & robuſtioribus. Quod remedij genus hodie Medicis eſt ſatis vſitatum ad curationem eiuſdem affectus. Interim ipſorum nonnulli metallica damnant, noſtra remedia, illaque reiicienda, tanquam lethifera concludunt. Ex metallis tamen antiqui Medici multa deprompſerunt medicamenta interna, vt videre eſt, quibus multis etiam morbis medebantur. Quis iam igitur debitam ipſorum præparationem, & eſſentiarum

Æginet. lib. 7. AEt. lib. 10. c. 11. & lib. 14. cap. 24.

rum extractionem improbabit? Quē admodum ferrum non mordacitatis expers, præparatione tamen ſpagyrica hanc amittit, quòd videlicet ex ipſo ſubtiliſſima quædam ſubſtantia abſtrahatur, aut in oleum reducatur, quod intrò tutius & maiori cū vtilitate, ad prædictos affectus exhiberi poteſt, cùm à calore natiuo pati poſſit, & viciſſim in corpus agere. Hoc etiam teſtatur Galenus lib. 9. de ſimpl. med. facult. cap. 42. cùm de ſquama æris verba facit. Omnes, inquit, ſanè vehementer deſiccant. At inter ſeſe diuerſæ ſunt, tùm quòd alia magis, alia minùs exſiccat, tum quod alia craſſioris, alia tenuioris ſit eſſentiæ, Addit poſtea. Omnes autem ſquamæ non inſtrenuè mordaces ſunt. Ex quo clarum eſt, quòd eſſentiæ ipſarum conſiſtentia non admodum tenuis eſt, ſed potiùs craſſa. Siquidem inter ea, quæ eandem vim obtinent, minùs eſt mordax, quod eſt tenuius. Ex ferro igitur, & potiſſimùm ex chalybe, ſubtiliſſimam Spagyrici extrahunt ſubſtantiam, quam etiam igne reuerberii tenuiorem reddunt, ſuumque parant crocum Martis, ex quo tandem oleum conficiunt ad diarrhœam, lenteriam, dyſenteriam, hepaticum fluxum, ad ventriculi corroborationem, & ad omnes hemorrhagias internas, & externas, præſtantiſſimum & non mordax medicamentum, ſi conſeruæ roſarum aut ſymphyti permiſceatur. Fit autem hoc modo.

℞. Limaturam chalybis, quam ablues pluries cum muria, poſt cum aqua dulci, tum demum ſuperfunde acetum acerrimum; vt ſupernatet quatuor digitos: ſtent omnia ad ſolem per aliquot dies, nouum ſubinde infundendo acetum, quo limatura ſubtilietur: hanc reuerberabis per diem integrum aperto vaſe; donec prodeat vi ignis in puluerem rubicundiſſimum & leuiſſimum, quo poteris vti. Vel ex illo, cum menſtruo ſuo acerrimo, aut vini ſpiritu optimè præparato, elicies animam, vt ex ea conficias oleum: cuius guttula vna tantùm exhibetur cum decocto conuenienti, aut permiſcetur cum aliqua conſerua aſtringenti ad dictos vſus. Hoc modo etiam laudabile medicamentum ex marte præparatur. Calcina limaturam ferri igne uiolento cum floribus Kibric, donec rubeſcat limatura, & euaneſcat tota terra fœtida. Hanc per diem integrum reuerberato, tum prodit in puluerem purpureum & tenuiſſimum, quo vt dictum eſt, vtere.

De Ære. Cap. IIII.

IN emplaſtris & vnguentis ſuis ad chirurgiam tantùm vtuntur Medici ære, diuerſis modis præparato. Æs enim vſtum, & ſquamam æris recipiunt emplaſtrum Apoſtolicum Nicolai Alexandrini, & viride æris, quod appellant ; emplaſtrum diuinum Nicolai Præpoſiti, vnguentum Apoſtolorum Auicennæ, & Ægyptiacum magnum Meſuæ: quæ quidem omnia vehementer detergunt, idque non ſine mordacitate, quum acria ſint: ex quibus tamen, reiteratis ablutionibus, antequam miſceantur, acrimonia deponitur, & epuloticа redduntur quodammodo medicamenta, putridis quoq; vlceribus, & ſinubus expurgandis aptiſſima. Chymiatri aūt ad eoſdē affectus, ad phagedænica, chironica, cacoethica, putridáque omnia vlcera curanda, alia præparant ex ipſo ære medicamēta; multò tamen præſtantiora, vt quæ ſine vllo morſu, vllòque dolore operentur. Æs igitur calcinetur communi modo, tum ex ipſo cum acida muria, vt decet præparata & alcoliſata, extrahes viridem animam in Bal. M. donec ampliùs menſtruum non vireſcat. Ipſum ſepara in Balneo: quod relictum eſt, reſolue in humido, prodit in oleum ſmaragdinum, ipſum circulato cum vini dulcedine vt acrimoniam ipſius menſtrui totam ab-

ſtrahas,& habebis medicamentum præſtantiſſimum ad prædicta vlcera curanda,ſi cum butyro miſceatur.

Ex ære etiam calcinato,& reflexo cruſtulę azymi inſtar, cum vitreolato aquoſo proprio menſtruo, vt ſupernatet decem digitis,extrahitur vitriolium cęruleum,& pellucidum,ſi circulentur ſimul in vaſe vitreo quindecim dierum,ſpacio in Balneo, ac tandem menſtruum,ſeorſim deſtillatione per cineres ſeparetur. Illud æris vitriolum, dulcoratum conuenienti lotione, & rubefactum calcinatione, prodeſt ad curanda maligna omnia vlcera,ad callos detrahendos, ſi in fiſtulam callo obduratam immittatur,& ad delendas ſine dolore omnes carnis excreſcentias: imò carunculam etiam in collo veſicæ exiſtentem curat, ſi cum emplaſtro aliquo permiſceatur, & cum tenui cereolo imponatur, vt decet. Miſy, chalcitis,chalcanthum vulgare, Sory,& reliqua eiuſmodi, ita rectè poterunt præparari,ad omnia maligna vlcera curanda,fiſtulàſque potenter detergendas ſine morſu & dolore. Amittent enim hoc modo vim, quam habent exedentem, & cathæreticam.

De Plumbo. Cap. V.

PLumbum facultatis eſſe refrigeratoriæ,author eſt Galenus 9. ſimpl.ipſùmque chironijs, quæ vocant, vlceribus,& cancroſis ac putredinoſis,tum ipſum per ſeſe, tum quibuſdam aliis commixtum conuenire: ex quo ceruſſa & minium arte fiunt, quibus Medici vtuntur ad inflammationes oculorum,quando refrigerandum eſt, ſiccandum, repellendum & adſtringendum: & ex illis collyria ſua parant cum aquis refrigerantibus. Induntur etiam vnguento albo Rhaſis,citrino, & diapompholygos, nec non emplaſtris, quæ ſuis proprijs nominibus, de ceruſſa nempe & de minio,nuncupantur.

Iſta omni morſu deſtituta vehementer ſiccant, iiſque cicatrice ad vlcera claudenda Medici vtuntur. *Galen. 9. ſimpl.* Addam nonnullos ſola lamina plumbea vti ad vlcera exſiccanda: Alij cremato vtuntur plumbo, quod validiùs vlcera exſiccet, & ſit ad rebellia commodius, ſecundum Galen. ſed ſequenti, meliori quidem præparatione,ipſum multò adhuc præſtantius ad eoſdem vſus redditur, ad exſiccanda ſcilicet & curanda maligna quæuis vulnera & vlcera inueterata. Fit autem hoc modo.

℞. Plumbum optimè calcinatum ex quo,cum cæleſti acido alcoliſato, præparato vt decet, extrahes eſſentiam in B. idquę tantiſper facies,donec totum plumbum ſoluatur, & à lepra & omnibus ſuis impuritatibus hoc modo expurgetur. Separato per B. menſtruo,quod remanebit in fundo vaſis, rurſus ſolues in vini alcoole tartariſato: & circulabis omnia ſimul per aliquot dies, vt menſtrui acrimoniam totam auferas: & hoc modo conficies ex plumbo dulciſſimum ſaccharum & temperatum, ac noſtræ naturæ amiciſſimum,infinitis affectibus inſeruiens. Id autem ſoluitur in oleum in humido, ad quæuis vlcera maligna breui curanda præſtantiſſimum medicamentum. Ex ipſo etiam fit Balſamus precioſus ad ophthalmiã & oculorum inflammationes, dummodò priùs optimè dulcoretur, & præparetur. Sic facies de ſtanno,(cuius nullus eſt vſus,quod ſciam,in veteri medic.) de Lithargyro, de Tutia, de Cadmia vera, de Spodio, & Pompholyge: quæ omnia ita rectè poſſunt præparari, atque mitia adeò reddi, vt citra morſum, maculas & excreſcentias etiam oculorum tollant, inflammationes doloreſque ſummos ſedent, vlcera omnia ſine dolore vllo curent,eaque cicatrice obducant.

De Argento viuo. Cap. VI.

Lib.9.ſim.ca. 19.

DE Argento viuo varia Medici antiquitus experti ſunt. Galen. ingenuè fatetur quidem, ſe nullum ipſius, aut intrò aſſumpti, aut foris admoti, feciſſe periculum. Paulus Ægineta hæc de Mercurio refert lib. 7. Nonnulli verò concrematum Mercurium in cinerem, mixtumque aliis ſpeciebus, Colicis & Iliosis in potione exhibuerunt. Recentiores crudo vtuntur ad necandos infantulorum vermes, vt ex Braſſauolo meminit Matthiolus in comment. in Dioſcor. lib. 5. Multi autem Mercurio crudo vſi ſunt ad curationem morbi Neapolitani, pilulaſque conficiunt, quas vocant de Barberoſſa. Harum deſcriptionem tradit Rondeletius vir doctiſſimus, præceptorq; meus, in ſuo libello de morbo Gallico. Pro externis autem affectibus, plurimi ſolo vtuntur præcipitato cum aqua forti præparato, quòd valdè conducit ad ſanāda cacoetha, & maligna vlcera, præſertim luis venereæ, idque ſine dolore, ſi optimè præparetur: Iſto remedio vtebatur pater meus (piæ memoriæ) ac de re medica apud omnes noſtros non parum meritus, ad delēdas colli veſicæ carunculas: cuius remedij, quum mihi veram demonſtraſſet præparationē, eo ſæpius ſum vſus felici cum ſucceſſu ad eundem affectum, & vlcera veſicæ curanda. Quarum rerum fuit oculatus teſtis Steph. Carretonus, apud Armen. Pharmacopœus doctrina & experientia clarus, præſertim in quodam nobili viro vtriuſque noſtrum amiciſſimo, qui quum per triennium ex gonorrhœa fœtida malè curata, vlcere periculoſo, in collo veſicæ laboraſſet, tandem poſt tam crebros vſus Guaiaci, (diætam facere dicunt,) & toties repetita remedia & aſſumpta, & iniecta, eàque omnia ex conſilio doctiſſ. Medici D. Iſandonis, hoc ſolo remedio per cereolum impoſito, intra dies quindecim planè curatus fuit & hæc obiter. Cæterùm vt ad Mercurium redeamus, ſunt illa ferè omnia (niſi quòd etiam in vnguentis apponitur) remedia, quæ ex ipſo parantur. Huiuſque proprietates (et ſine Galeni conſilio) morbi multi alioqui incurabiles medicos coegerunt expiſcari, quarum tandem magiſtra rerum experientia illos fecit certiores. Veritas enim, quæ conſiſtit in ratione, debet oſtendi ad ſenſum, & experimentum non niſi ſenſu ipſo percipitur, quod Galenus teſtatur ſexto de ſanitate tuenda. „Oportet, inquit, vt primò ſecundùm rationem conſideranda conſiderentur, deinde experientia certificentur, vt ratio per experimentum confirmetur. Et idem in ſecundo eiuſdem. Virtus rationis, experimenti virtutem oſtendit. Quis enim aliter probaret cyaneum & armenum lapidem melancholicis affectibus prodeſſe? Apium nocere prægnantibus & epilepticis? Hermodactylos phlegma ex ipſis iuncturis euacuare poſſet? Lapidem iudaicum aut Lyncis, calculum frāgere? margaritas corroborare? Napellum eſſe venenum adeò lethale, niſi ex prædictarum rerū praxi & operatione, id tandem certa experientia fuiſſet comprobatum? eodem prorſus modo tandem experientia Mercurium ad plurimos affectus curandos aptum remedium eſſe compertum fuit. Huncque D. Ioubertus vir ſanè doctiſſ. præcipitatū, ad curāda ſclopetorum vulnera præſtantiſſimum eſſe medicamentum, nuper eſt expertus, ex quo ſuum parat Triapharmacum. Neque mirandum eſt, cùm leuioribus ipſis præparationibus etiam tam efficax reddatur, ſi longè melioribus ſummum acquirat inter medicamēta, ad multos eóſque alioqui incurabiles, tum internos tum externos affectus curandos, perfectionis gradum. Quę tamen Mercurii pręparationes ita ſunt arduæ & difficiles, vt ſint, non ſolùm

multis

multis Medicis & Pharmacopolis incognitæ prorſus, ſed etiam Spagyricorum Medicorum ſint pauci, qui ipſas verè aſſequãtur. Eſt enim ſpiritus volatilis, auram quandam retinens Arſenicalem, corporique valde nociuam, ex quo tandem purificato, & fixo reddito, tam præſtantia fiunt medicamenta, eademque adeò ſalubria, (cùm ſit proprium perfecti ſpiritus corpora viuificare) vt non niſi peritiſſimis & expertis credibile hoc videatur. Velim tantum (ne à ratione aliena videatur noſtra ſententia) vt docti perpendant, naturam trium horum mercuriorum, mercurij vulgi, mercurii ſublimitati, & mercurii præcipitati. Non eſt quiſquam, niſi planè ignarus, qui non dicat mercurium ſublimatum maius multò eſſe venenum, quàm aut crudum, quem etiam in pilulis, & ad necandos vermes intrò exhibent medici, vt diximus: aut præcipitatum, de quo videtur loqui Paulus Æginetа, cum de Mercurio in cinerem redacto verba facit (fit enim hac via aut ſaltem ſulphure) qui in colicis olim, vt ſcribit, exhibebatur. Et multi hodie ſine alia præparatione, quã ſimplici ablutione, præcipitatum Mercurium exhibent ad curationem luis venereæ. quod & Mathiolus teſtatur. Neque videmus, quamuis ducat per ſuperiora & inferiora, quod tamen inſtar ſublimati mercurii officiat, cuius ſcrupuli dimidium hominem necare poteſt. Si hoc ipſum, qđ quidem verum eſt, concedatur, Mercurium nempe ſublimatum maius eſſe venenum, quàm aut dum crudus eſt, aut præcipitatus, qui fit hoc rogo, quòd ſublimatione (vna omnium Philoſophorum purificatione) tantam hic exaltatus ſpiritus acquirat malignitatem & vim venenatam? Reſpondebit aliquis, Aubertus noſter fortaſſe, hoc non fieri ſublimatione, quia res omnes purificari certum eſt: ſed ex admixtis, reportata ſecum quadam acrimonia. Hoc ergò perpendamus. Ex libra vna argenti viui, libra altera vitrioli crudi & tantundem ſalis communis (nõ ammoniaci, vt Mathiolus credidit) omnibus ad blandum ignem rectè mixtis, & ductis diu in marmore, aut mortario, vt bene incorporentur, redactiſque in puluerem, ac inditis ſublimatorio vitreo, dando ignem per gradus quatuordecim horarum ſpacio, fit Mercurius ſublimatus. Si ex mixtis veneficam illam vim ſecum reportet, ex ſale & vitriolo hoc fiat, neceſſe eſt. Salem autem communẽ & vitriolum, more veneni non officere, ſingulis diebus infiniti experiũtur, qui in cibis ſalem comedunt, & in thermis, aquas vitriolatas pro potu hauriunt: quemadmodum & alii per totam Germaniam & Italiã ſpiritu ipſo & oleo Vitrioli ad Epilepſiam, ad calculi & aſthmatis curationem, idque magno cum commodo & admiranda vtilitate, vtuntur. Hæcque de vitriolo verba faciens, Dioſcorides refert: Latas ventris tineas necat, drachmæ pondere deuoratum: aduerſus hauſta fungorum venena, ex aqua potum auxiliatur: purgat caput aqua dilutum, & in vellere naribus inſtillatum. His ſatis conſtat, quòd ratione vitrioli (de ſale enim minus credendum) non ineſt tanta vis venenata in ipſo ſublimato Mercurio: Denique ſi tanta malignitas ipſi ineſſet ratione tum ſalis tum vitrioli, quòd ipſorum ſpiritus ſurſum ſecũ ipſe reportet, hęc ipſa malignitas ineſſet Mercurio pręcipitato: nam aqua fortis cum quo fit ex uitrioli & ſalis petræ ſpiritibus conficitur, cum quibus uulgarem et ſuum Medici parant præcipitatum, quem etiam non aliter præparatum ipſorum multi exhibent: qui quamuis ſui acrimonia, ob ſpiritus incluſos Aquæ ſtygiæ, violenter corpus ducat, non tamen Mercurij ſublimati more afficere, infinitis doctiſque hominibus hodiè ſatis notum eſt. Hęc ergò malignitas in Mercurio

Simp. cap. 60. lib. 5.

curiò ſublimato reperitur ; quantò ſcilicet ipſe hac exaltatione ſubtilior validiorque redditur,& minimo calore recendens. Aſt in præcipitato non fit idem: mortificatur enim, ac igne illo Philoſophico, nempe ſtygia, ita fixatur, vt etiam ignitionem patiatur. Neque tunc aura illa maligna (ſi quam contineat) poteſt tranſmitti ad ipſum cor, quod omni veneno natura eius promptè petitur, quoniam fumidum illum præcipitatum Mercurium, calor natiuus reddere non poteſt, qui nulla ignis violentia etiam euaneſcit, vt certa experientia comprobatur; Fixatio ergò huius ſpiritus, eſt ipſius, ne quid aut aſſumptum aut admotum officiat, vera præparatio. Quod plerique diuerſis modis præſtari conantur (de his autem loquor, qui illius præparationem ad Medicinam tantum quærunt) qui quidem putāt ſola ſtygiabis aut ter fæcibus ſuis (quas caput mortuum vocant) affuſa, ac iterum deſtillata, veram præparationem tanti medicamenti ſe aſſequi poſſe. Sed non parum falluntur, quòd præſertim de auferenda corroſione ſint parum ſolliciti, aut hoc ipſum præſtare prorſus ignorent. Neque certè præcipitatus Mercurius ſatis vnquam vtile remedium eſſe poterit, quādiu corrodens vis ab aqua forti accepta, ipſum comitabitur: quæ tamen non communibus, vt multi putant, ablutionibus aufertur, ſed longè aliis præparationibus aut dulcoramentis, q̄bus ignotis, nihil perfecti præſtari poteſt. Sequenti ergo modo procedendū, præſertim in confectione Turpeti medicamenti admirandi.

Turpeti mineralis deſcriptio

℞. Calcis terræ pellucidæ & fixæ, Talci optimè calcinati, (calcinationem alibi docebimus) ſingulorum libram vnam, fiat ex his forte capitellum, cum quo bulliat ſeptem horarum ſpacio libra vna Mercurii, quinquies prius exaltati, ac quaque vice reuiuificati, vt artis eſt, ſicq; obtinebis perfectam Mercurii purificationem, & fixationis veræ initium ad omnia opera. Nam hæ calces adeò ſunt fixatiuæ, vt ſublimationibus ſuper ipſas reiteratis, tandem figatur Mercurius. Hunc præparatum Mercurium crudum ſolue cum regali fœtido ac proprio menſtruo. Solue etiā ſeorſim metallinæ Antimonij bene præparatæ drach. iij. Auri per ſtybium præparati vt decet vn. i. has omnes ſolutiones in matracium vitreum impone, & obtenebrabitur vas, ſepeliantur in Athanore, dando lentiſſimum ignē donec clareſcant. Tunc aucto igne deſtilla p̄ roſtratū alembicum aquæ ex fæcibus ad ſiccitatem, reponendo ipſam quater ſuper caput mortuum. Tunc nouam aquam fixatoriam denuo affunde, quæ ſupernatet materiæ quatuor digitos: fac digerantur per duos aut tres dies, tum demum deſtillentur bis aut ter ſuper fæces, dando etiam ſub finem ignem ſublimationis, vt quæ non ſunt verè mortificata, reſurgant ac exaltentur: quæ referuentur ſeparatim, non enim inſeruiunt noſtro operi. Maſſam illam mortuam cape, quam in puluerem reduc hûncq; in vaſe conuenienti in ſecundo gradu reuerberij per duodecim horas examinato, agitando ac mouēdo baculo puluerem, donec prodeat in ſalamandram rubicundiſſimam, ex qua acrimoniam omnem ac totū uenenum ſic elicies.

℞. *Phlegmatis vitrioli & aluminis ana. lib. ij. ſemis.*
Aceti deſtillati. lib. ij.
Calcis terræ noſtræ pellucidæ ac fixæ ℥ iiij.
Salis corneoli cryſtallini, ℥. i.
Ouorum albumina 20.

Deſtillentur bis ſuper fæces per alembicum. Huius aquæ miſce libras tres cum libra vna pulueris tui Mercurij, vt ſuprà, præparati: & in alembico deſtilletur aqua à fæcibus quater; vltima vice pelle ad ſic-

ſiccitatem. Hoc facto, puluerem contunde ſuper marmore, & noua aqua fixatoria iterum affuſa, deſtillentur adhuc quater vt ſuprà: tum demum cum vini alchoole ſupra puluerem quinquies deſtillato, nouum ſemper affundendo, fixabis & dulcorabis tuum mercurium, quem præcipitatum, aut turbith minerale, quod viſcidos & craſſos humores ex purget, Chymiatri nuncupant. Huius exhibentur grana octo cum conſerua betonicæ, & aqua theriacali, debitis præcedentibus purgationibus ad curationem luis venereæ.

Cum drachmis duabus extracti Cucumeris agreſtis, drachma vna extracti hermodactylorum, & ſcrupulo ſemis dicti præcipitati, fit mixtura, cuius ſcrupulus dimidius miſcetur cum drachmis duabus aquæ theriacalis, & fit potio, quæ exhibetur podagricis quater & quinquies, pro vetuſtate, ſiue duritie morbi, & ægrotantis viribus, Vere & Autumno. Nam ſine vlla perturbatione ſeroſa excrementa mirum in modum expurgat, & ex ipſis iuncturis educit. Ad hydropem curandam talis conficitur compoſitio, ſeroſa excrementa purgans & viſcera nutritionis corroborans.

℞. *Præcipitati præſcripti ſcrupulum vnum.*
Extracti albandalis & elaterij ana ſcrup. i. ſem.
Extracti hellebori nigri optimè præparati, & rhabarbari ana ſcrup. i.
Eſſentiæ corallorum rubrorũ, & ſantalorum citrinorum ana ſcrup. ii.
Spiritus vitrioli ſcrup. i.
Olei maſtichini, & cinnamomi ana ſcrup. ſem.

Excipiantur puluere cubebarum & mucilagine gummi tragacanthi: formentur pilulæ. Doſis eſt, ſcrupulus ſemis aut vnus: exhibeatur bis in hebdomada, ſi vires ferant.

Sic cum diaphoreticis permiſceatur, ſudores ſolummodò mouet, & multis etiam hac ratione affectibus medetur.

Cum butyro ſolus permixtus, cancrota, & phagedænica, præſertim luis venereę vlcera curat, quemadmodum & fiſtulas, & calloſitates omnes.

Ex triapharmaco & prædicto præcipitato fit emplaſtrum; quod ſi cum tenui cereo in veſicæ collum imponatur, vt decet, curat ipſius vlcera, & carunculam omninò ſine vllo dolore & periculo aufert. Aqua fixatoria pro dicto opere fit ex Climia lapide Sedenegi, lapide perlato, marchaſitarum ſulphure rubicundo, lacerta viridi & rubra, halinitro, & ſale aluminoſo: ignis datur more ſtygiæ communis. Inter omnes gradationum aquas hæc eſt, præcipua, & valdè fixatoria, ſi quis illam verè aſſequatur. *Aqua fixatoria pro turpeto.*

Ex Mercurio alia parantur remedia. Fit enim ipſius, priùs præparati vt decet, cum ſole, amalgama, quod inditur matracio oblongo collo, Hermeticè clauſo, atque moderatiſſimo igne, viginti dierum ſpacio præcipitatur, & in puluerem ſubcroceum, fixumque reducitur. Signum perfectionis eſt, quando vi ignis non exhalat, nec in aqua animalis reuiuiſcatur. Medicamentum illud diaphoreticum eſt, quod exhibetur ad prædictos affectus, prę̨ſertim ad curandam luem veneream ſolis ſudoribus. Fit etiam ex Mercurio balſamus, cum aqua calcis teſtarum ouorum, & tartari, itemque oleum: ad fiſtulas, vlcera omnia, & calloſitates præſtantiſſimum. Hæc de Mercurio dixiſſe ſufficiet, modò hoc vnum annotatum ſit ſolam perfectionem huius medicamenti conſiſtere in ipſius fixatione & dulcoratione.

De

De Arſenico. Cap. VII.

INter ſeptica medicamenta, quæ ſumma caloris acrimonia inſitum nobis calorem aut diſſipant, aut in igneum conuertunt: ſimùlque quali tate maligna primogenium humidum diſſoluunt, & omnem partis ſubſtantiam tabefaciunt, putredinemq; inducunt cum fœtore, Medici numerant arſenicum, ſandaracham, & auripigmentum: Ideòque valdè periculoſum horum medicamentorum vſum in Chirurgia cenſent, neq; aliquo modo neceſſarium cum lethifera & naturæ noſtræ aduerſiſſima ſint. Hoc equidem meritò dixerint, ſi veras ipſorum præparationes ignorarint, quibus ad multos externos curandos affectus probatiſſima redduntur. Hæc enim medicamenta, lethifera exiſtere dicuntur qualitate maligna & acrimonia. Praua illa qualitas in ſpiritu ſiue in aura illa fętida & atro fumo, quê minimo calore emittunt. conſiſtit, at acrimonia in ſolo ſale. Hic fumus ater & venenatus, naturali etiam calore, cùm excitatur, materiam partis labe factat, ipſam corrumpit, & ſæpius, ac ſi quis venenum hauſiſſet, interimit, ſi non procul à principibus partibus illa apponantur, vulnerata prȩſertim cute. Quod mulieri cuidam accidiſſe, idque ſe vidiſſe, teſtatur Fernelius Medicorum noſtri ſæculi facilè princeps. Cùm igitur in fumo illo atro qualitas illa maligna exiſtat, prorſus fixanda eſt: fixatione enim, vt diximus ſuprà, capite de Mercurio, venenum omne ex ſpiritibus, vt Arſenico, Mercurio, Auripigmento, & reliquis adimitur: acrimonia verò pellitur ſalis extractione. Quod propriis ablutionibus fieri etiam ſuprà diximus. Qua ratione Arſenicum nô nocebit, quinimò pro topicis multùm proficiet ad vulnera venenata, ad lupos, fiſtulam, cancrum, & gangrȩnã, ſi decenter præparetur, fixetur videlicet, & dulcoretur. De qua vera præparatione videtur tacitè loqui Dioſcorides, cùm de illa metallica ſandaracha, quam initio capitis, ſulphur etiã redolere ſcribit, hęc profert. Datur ex mulſo purulenta extuſſientibus: addit, ſuſpirioſis cum reſina, catapotio optimè exhiberi: Non præparatam enim Sandaracham exhibere eſſet exitioſum, cùm teſtetur Galenus ipſam vrentis eſſe facultatis: cuius opinioni etiam Dioſcor. aſſentitur ſimpl. 6. cap. 29. Ergò præparato Arſenico, aut ſeptico quouis alio medicamento, in Chirurgia potiſſimũ vti non erit abſurdum aut periculoſum. Cuius quidem Arſenici præparatio talis eſt. Arſenicum ter ſublima cum ſale præparato, & lacerta rubra, & ſtomomatis ſquama, vt ipſum purifices: quod deinde cũ terrea muria fixabis, dando ignem per gradus, viginti quatuor horarum ſpacio, fiet que maſſa niue candidior, & perlarũ referens colorem, quam in calida ſolues, vt alKali inde extrahas: remanebit autem in fundo puluis albiſſimus quem exſiccatum fixabis cum æquali pondere olei inceratiui ex talco cõfecti, eàque omnia in reuerberio colloca per diem integrum: rurſus in calida ſolue, vt remaneat puluis albiſſimus, fixus, & dulcis, qui fluet in humido in oleum pingue, butyri inſtar anodynum. Nam quemadmodum Arſenicum, ſi non præparetur, dolorificum eſt, & qualitate ſua maligna venenum: ſic contrà fixatione hanc amittit, & doloris eſt prorſus expers, ac venenatis curandis vulneribus cõducens medicamentum, ſi huius ad miſceatur vncia vna cum duabus vnciis olei myrrhæ.

ſimpl. 5. c. 71.

Lib. 9. ſimp. c. 53.

Nonnulli etiã Arſenicum ter ſublimant cum calce fixa, & colchotare, idque diſſoluunt in aqua ſtygia fixatoria & cõueniẽti deſtillãtq; aquã à fæcibus multoties, tũ demũ caput mortuum reuerberant: quod prodit in puluerem albiſſimum & fixum, à quo extrahitur alKali cum vini al-

choole,& ſic dulcoratur. Huius medicamenti vſus eſt ad fiſtulas & cancros curandos.

De Sulphure. Cap. VIII.

SVlphur eſt pulmonum balſamus, quod Chymiatri ter & quater ſublimant cum colchotare, vt mundetur ab impuritatibus ſuis, ac ex ipſo ad curationem aſthmatis varia parant,& vtiliſſima medicamenta, ſi ſaccharum admiſceatur. Ex ſulphuris etiam floribus & Terebinthinato proprio menſtruo, in calore ſicco per aliquot dies digeſtis, extrahitur color inſtar rubini: Menſtruum ſeparatur,& remanet oleum ſulphuris rubicundiſſimum, quod circulari debet cum uino deſtillato & alcholiſato. Et hoc modo balſamus ex ſulphure extrahitur: cuius guttulæ tres aut quatuor exhibentur cum aqua hyſſopi ſuſpirioſis,& purulenta extuſſientibus. Sulphur tamen externis affectibus tantùm mederi veteres crediidiſſe viſi ſunt, ipſùmq; trahendi vim obtinere, & calidi eſſe temperamenti, atque eſſentiæ tenuioris, Galenus & Ægineta ſcripſerunt. Atque id ipſum aduerſus pleraque virulenta animalia conferre, præſertim turturem marinum,& draconem, vel ſiccum inſperſum, vel admixtum. Videtur tamen Galenus probare vſum ſulphurearum aquarum j. ſimpl. his verbis. *Galen.9.ſimpl.cap. Ægin.lib.7.*

„ Tum aqua inter cutem laborantibus
„ aduerſiſſimum eſt & poculum & la
„ uacrum aquæ dulcis: nitroſarum ve-
„ rò,& ſulphurearum bituminoſarùm
„ que omnium, perutile. Sulphur etiã
„ deuoratum cum ouo ſorbili, aſthma
„ ticis conferre Dioſcorides ſcribit.

At Spagyriani ex humeris gigantis longiùs proſpexerunt,& plura antiquis etiam Medicis ignota ſunt aſſecuti.

Ex ſulphure denique paratur etiã per campanam acidum oleum, quod eſt affectibus dẽtium remedium vtiliſſimũ: vlcera etiam cancroſa curat.

De Vitriolo. Cap. IX.

VItriolum efficaciſſimè humidas carnes conſeruare ſuo condimento, ac exſiccare, teſtantur Galen. & Ægineta. Dioſcorides autem id ipſum aduerſus hauſta fungorum venena, ex aqua potum auxiliari ſcribit, vt iam diximus. Pro externis ingreditur emplaſtrum diachalcith. ad vlcera curanda. Recentiores Medici ex vitriolo oleum parant ad epilepſiam, & alios morbos, cuius Matthiolus meminit,& alij plerique. Nos ex vitriolo multa paramus remedia, ſpiritum nempe, oleum ſubdulce & acidum, colchotar, ſal, & ochram. Spiritus pellitur per nonum alembicum, reaſfundendo ſemper liquorem ſuper caput mortuum, tandèmque ipſum circulando per octo dies in Bal. Is ad epilepſiam valdè conducit. Separato autem phlegmate ex colchotare rubro, vi ignis fit oleum acidum, quod dulcoratur circulatione cum vini ſpiritu, febribúſq; putridis, cum aqua cichorij aut ptiſana exhibetur. Aciditate enim putredinem arcet, quemadmodum & ſyrupus è ſucco limonũ; & obſtructiones pellit partium tenuitate. Quapropter ad delendas viſcerum obſtructiones, hepatis nempe & lienis, valdè efficax eſt. Miſcentur aliquando huius guttæ aliquot cum conſerua florum cichorij, fitque gratiſſimi ſaporis medicamentum ad extinguendam ſitim immodicam. Ignari interim iſtud remedium acre eſſe dicunt, ideòque reiiciendum, ſed boni illi viri multùm falluntur, cùm id, ſi optimè prępatetur, ſubdulce fit,& ſuccus limonum cuius in Medicina vſus tamen probatur, ſit ipſo multò acidior, vt quo margaritæ ſoluantur, & vaſa etiam ſtannea erodantur. Neque minùs ſuccus ille ſolus exhibitus, quàm vitrioli oleum ventriculo noceret, conditus tamen ſaccharo, febrium ardẽtium *Galen.9.ſimpl.Ægin.li.7.*

tium putredinem, peſtilentiùmque malignitatẽ cohibet aciditate: quod pręſtare etiam ſine ventriculi læſione oleum vitrioli non per ſe, ſed conuenientibus rebus commixtum infiniti Medici Spagyrici quotidie experiuntur: qui etiam pro externis inſipido & dulcorato colchotare vtuntur ad vlcera exſiccanda, & ad ſanguinis profluuium ſiſtendum.

De Antimonio. Cap. X.

NOn ad externa tantum, ſed ad interna etiam ex Antimonio parantur medicamenta. Chymiatri enim ex ipſo ſummum extrahunt medicamentum, quod tincturam Antimonij vocant. Iſti enim Antimonij vires in humano corpore experturi, illius arcana perquirere non ſunt veriti, cùm præſertim perſpexiſſent, illud eſſe auri expurgatorium quàm maximum, & omnes ipſius impuritates fugare poſſe. Qua ratione elaborauerunt in perquirendis Antimonij virtutibus, quò tentarent num in humano corpore expurgando talia pręſtaret, quæ in auro mundando agere ipſum conſtat. Tandem optatum aſſecuti ſunt finem ac experti fuerunt maximam huius medicamenti præſtantiam ad reſtaurationẽ, ſiue renouationem corporis humani, præſertim ad morphæam, malum mortuum, lupum, & vlcera omnia maligna curanda. Tinctura enim illa expurgat atrum ſanguinem & vitioſos quoſque humores, idque ſine euacuatione manifeſta, ſed ſola prauorum humorum correctione. Ne quis autem exiſtimet, me de illo Antimonij vitro verba facere, quo hodie multi imperiti maximo cum dãno vtuntur: pernicioſum enim eſt medicamẽtum, quòd ſui acrimonia facultatem irritando expultricem per ſuperiora & inferiora, magna cũ perturbatione ducit. Quod ego probare nullo modo poſſum: non enim violentibus quibuſuis purgationibus morbi omnes curantur, ſed conuenientibus. Nam, vt inquit Hippocr. 1. Aphor. Si talia purgentur, qualia purgari debent, confert & facilè ferunt, ſin minùs, contrà. Caueant ergò ab omnibus iſtis vitrificationibus veri Philoſophi, neque tincturas, aut medicamenta ſua in ipſis quærant. Sequenti igitur methodo vtendum.

Cape tantùm, quod eſt purum in Antimonio, hoc ipſum extolle ter, dando ignem ſublimationis, quo ſublimetur totum ſine vllo capite mortuo: ſic obtinebis totum ipſius ſulphur cum proportionato Mercurio, quod verum lilium dicitur: iſtud in reuerberatorio vaſe hermeticè clauſo decoque, dando gradus ignis, donec albeſiat, & rubini tandem color appareat, ex quo cum alcoole glaciati corneoli, vt ſupernatet octo digitis, extrahes precioſam tincturã, quam circulabis in pellicano, ad perfectam vſque graduationem & fixationem.

Cum terrea muria fixatur etiã, ablutionibuſque alKali extrahitur, remanent tandem flores antimonij albiſſimi, qui ſudores potenter mouẽt ſi illorum exhibueris cum aqua cardui benedicti ℥ ſem. ad febres intermittentes optimũ eſt medicamẽtũ.

Pro externis ex ipſo Antimonio extrahitur rubicundiſſimum ſulphur cum tartaro & nitro, aut cum ſolo capitello ex calce viua & cineribus parato, eliciturque oleum multis modis, quæ omnia ad curanda cancroſa vlcera multùm proficiunt. Hæc de rerum metallicarum præparationibus à nobis dicta ſufficiant. De quibus accuratiùs & fuſius, alio libro breui, Deo dante, agemus, in quo ſunt iſta omnia maioribus vigiliis à nobis elucubrata.

De veris Gemmarum & precioſorum lapidum præparationibus. Cap. XI.

EX varijs lapidibus varia præparantur medicamenta ſaluberrima, præſertim ex precioſis, qui & ſecundum totius ſubſtantiæ proprietatem, & ſecundum qualitates effectrices, ſyncopen tollere, putredinem ſiſtere, cor roborare, ipſumque ab omni veneni labe tueri ab omnibus Medicis creduntur; qua ratione ægris præſcribuntur in affectibus peſtilentibus, continuis & ardentibus febribus Electuaria Analept. Nicol. Myrep. Diamargarit. Antidotum è gemmis; Confectiones Hyacinthi & Alkermes: Quæ Margaritæ, Sapphirus, Smaragdus, Granati, Hyacinthus, Sarda, id eſt, corneola, Iaſpis & Corallus ingrediuntur: qui quidem lapides meritò ceteris pręſtare dicuntur propter ipſorum & temperantiam, & ſplendorem ſummũ, qui nec corrumpitur, nec aliquo ignis ardore deperditur, propter ſpirituum ſolam fixationem, quæ in ipſis ſatis percipi poteſt: qua ratione etiam auri vires quodammodo æmulantur in curatione morborum: dicunturque inter reliquos lapides precioſi, quemadmodum & aurum precioſius dicitur ceteris omnibus metallis. Horum autem lapidum facultas, quãuis ſit cardiaca, propriam tamen vnuſquiſque habet vim & particularem, ad diuerſos curãdos affectus. Sapphirus enim potus ſpeciatim ictos à ſcorpione iuuat: Hyacinthus quoque virulentarum beſtiarum ictibus medetur, & ſomnum conciliat: Smaragdus non potus modò, ſed & collo appenſus melancholicis affectibus confert, & cum comitiali morbo, tanquam cũ hoſte, præliatur: Iaſpis vel collo appoſitus, modò os ventriculi attingat vel annulo geſtatus ſtomachum adiuuat, cuius rei Gal. ſcribit, ſe feciſſe periculum: confert etiam ad accelerandum partum ſecundum Dioſcoridem. Margaritæ ſyncopen tollunt: corallia aſtringendo ſtomachum roborant, & ſanguinis reiectiones magnopere ſiſtunt. Quibus omnibus precioſis lapidibus, in puluerem tenuiſſimum redactis, vt alcool, ſine alia vlla præparatione Medici vtuntur, ad prædictos illos omnes affectus: quamuis ſanè vel quàm minimùm proficiant, præſertim ad cordis corroborationem, ſi ex ipſis purior eſſentia priùs nõ eliciatur, quod ſola ars Spagyrica præſtare docet. Secundum quam extrahetur corallorum tinctura, vt ſequitur; quæ non tantùm ad vſus prædictos exhiberi ſolet: ſed ad purificandum totũ ſanguinem, ad morphæam, herpetes, & affectus omnes matricis curandos.

Gal. 9. Simpl. cap. 19.

Lib. 5. c. 107.

Tinctura Corallorum.

Calcina corallos rubros & electos in igne reuerberii, dando tamen ignem ſecundi gradus, ne tinctura ipſorum ignis violentia exhalet: Calcinatos pulueriſato ſuper marmore tenuiſſimè, eoſque indas in matracium vitreum, deſuper infundendo menſtruum cœleſte, deſtillatum cum proprio ſuo ſaccharo, vt ſupernatet 8. digitos, putrefiant omnia in B. vaſe hermeticè clauſo per 10. dies, donec mẽſtruum totam tincturam ſibi aſciuerit: ſeparato menſtruo per B. remanet precioſa tinctura in fundo, cuius exhibetur guttula una atq; altera cum aqua cichorij aut fumariæ. Menſtruum illud cœleſte, omnium gemmarum eſt verum menſtruum, quas vera ſolutione ſoluit, & inde vera eſſentia elicitur. Hancque omnes docti Medici corporibus magis ſanandis proficere iudicabunt, quàm ipſarum ſolus puluis. Id etiam menſtruum Adamantem (qui contra multorum opinionem venena etiam omnia irrita facit) mollẽ reddit, & ſoluit, ſi ipſis ſuperinijciatur ſal extractum ex ſanguine hircino, & ſimul deſtillẽtur reiterata deſtillatione ter ſuprà caput mortuum. Adamãtis autem præparationem

tionem prætermitto, quemadmodum & Rubini, quòd ſint lapides maximi precii & ſolis Regibus expetendi.

Eſſentia Margaritarum.

Margaritas etiam ſolues vera ſolutione cum prædicto menſtruo: ſed ſi eo careas, vteris acido menſtruo alcoliſato cum debita proportione vini ſpiritus etiam alcoliſati, ſucco etiam limonum, & berberis depuratis, filtratis, & præparatis, vt decet: eadem enim præſtant. Ablutionibus auferes ex Margaritarum anima aciditatem, ſi aliqua remanſerit ratione menſtrui. Exhibentur autem huius eſſentiæ grana duo, aut tria cum iuſculo competenti, quod ſtatim lactis inſtar dealbatur, ad cordis corroborationem & vires reficiendas: Earum etiam eſſentia putredini cor obſidenti, peſtique & venenis obſiſtit. Eadem ratione ex prędictis aliis gemmis eſſentiam propriam elicies, verùm que ipſarum præparationem poteris aſſequi ad multos curandos morbos.

Hoc modo etiam præparabis ſpõgiarum lapillos, lapidem Iudaicum, Lyncis & cryſtallos, ad calculos renum conterendos.

Eſſentiæ Boli Armenæ, & ſigilli Lemnij, mirum in modum conferunt peſtilẽtibus affectibus: mortiferas quoque & venenatas potiones nocere prohibent.

Quòd ſi ad ſupprimendum ſanguinem his vtaris, nulla egent alia præparatione, cùm terræ ſit proprium condenſare, & aſtringere, quemadmodum & eſſentiæ viuificare. Sic de terra Samia. Sic de lapide Hæmatite dicto, & cornalino intelligendum, quod doctus Philolophus facilimè aſſequetur.

DE ME-

DE MEDICAMENTIS QVÆ EX ANIMALIBVS DESVMVNTVR,

Spagyrice Præparandis.

De triplici Mumia. *Cap. I.*

MEdicamenta, quæ ex Animalibus parantur, ſecundum obtinent perfectionis gradũ: habent enim plus efficaciæ, quàm quæ ex vegetabilibus præparari ſolent, quæ & minori frigore & calore intereunt, & ipſorum facultas facilimè deperditur, vt vix quicquam proficiant ad curationes morborum, præſertim cùm vulgò non præparentur. Inter Animalia autem Homo primas iure tenet, ex cuius triplici mumia, liquida videlicet, recenti, & ſicca, aut trãſmarina, varia cõflantur ſaluberrima remedia ad infinitos morbos curandos. Hæc vltima mumia Medicis vetuſtioribus tantum cognita fuit: quę nihil erat aliud, quàm humani cadaueris thure, myrrha, & aloe in ſepulchro conditi liquamem: qua condiẽdi funera ratione, Syriaci, Ægyptii, Arabes & Iudæi olim vſi ſunt, vt à corruptione cadauera vindicarent. Quæ natiua mumia, Græcis Piſſaſphaltus, quòd illo bituminis genere mortuorum corpora condirentur, dicebatur, qua ipſi vtebantur peculiariter & intrò & extrà, ad ſanguinem vndecunque prorumpentem ſiſtendum, ad cor & ventriculum roborandum, & ad alios infinitos affectus curandos: præſertim quando abiectis oſſium fragmentis terra & carne exſiccata, liquorem cõcretum & collectum in cauis humani corporis partibus aſſumebant.

De his conſule Strab. Auicennam & Serapio. cap. 304.

Sed vera illa & natiua antiquorũ mumia hodiè ſumus deſtituti: carneque exſiccata Medici & Pharmacopolæ in locum ipſius vtuntur: idque ſine vlla præparatione, quamuis ex ipſa poſſit ſaltem elici eſſentia quædam purior, quæ quodammodo proprietates & vires veræ mumiæ potius æmulari queat, quàm terrea illa ſubſtantia ſola, caroque exſiccata, quæ vix quicquam ad corpora ſananda proficere poteſt. Sic ergo illam vulgarem præparabis.

Preparatio Mumia ſicca.

℞. *Mumiæ electæ contuſæ, & in fruſtula diſſectæ lib. i.*
Spiritus vini alcoliſati, & terebinthinati clarui menſtrui ana.

vt ſupernatet quatuor digitos: indãtur omnia conuenienti matracio hermeticè clauſo: & putrefiant in calore primi gradus per quindecim dies, donec menſtruum inſtar rubini tingatur: ſeparabis per Baln. menſtruum, quod reſeruabis ad

eoſdem vſus, & in fundo remanebit tibi mumiæ ſiccæ vera tinctura, quam circulare poteris, ſi voles cum vini ſpiritu per aliquot dies, & hac ratione puriorem ex ipſa mumia eſſentiam elicies: quę ſummopere conducit ad curationem omnium venenorum per ſe: aut ſi cum theriaca permiſceatur in peſte præſtantiſſimum eſt remedium, quod ſatis laudari non poteſt. A corruptione omnia corpora tuetur: commodè etiam ad curationem phthiſis & Aſthmatis exhibetur, ſi cum conſerua helenij & violarum permiſceatur: prodeſt etiam pluribus aliis affectibus. Fęces verò quæ remanent, ad ſedandos dolores pro topicis in vnguentis apponuntur.

Reſtat, vt de mumia Chymiatris nota loquar: hanc conſtituunt duplicem, liquidam & recentem, illam ſic præparandam cenſent.

℞. Mumiæ liquidæ puræ & electæ,
Alcoolis vini. ana lib. i.

Præparatio mumiæ liquidæ. Mixtis optimè & vitro inditis, digerantur in fimo calēti, aut Bal. per xii. dies, poſt deſtillentur, vt decet, reiterata bis deſtillatione: rurſum digerantur per xx. dies & deſtillentur tertia vice, relinqnatur deinde, vas in calore Balnei aut fimi, donec binæ eſſentiæ percipiantur, vna aurei coloris, & albi altera. Hæ eſſentiæ eligātur, circulenturque cum ſimili menſtruo, in pellicano per plures dies, ſeparando ſemper fæces, & impurum à ſubtili & puro, reiteratis digeſtionibus, & rectificationibus, præſtantiſſimum medicamentum fiet. Huius exhibetur ſcrup. j. ſingulis menſibus in plenilunio Epilepticis: morbum enim mitigat, & pellit, eſtque illius proprium alexipharmacum: ſanguinem quoque purificat.

Præparatio mumiæ recentis. Mumiam autem recentem, & electam ſcinde per minima, quantum fieri poterit, indatur matracio oblongo collo, affundēdo menſtruum oliuarum, putrefac omnia per menſem integrū, vaſe clauſo hermeticè, vt fiat ſolutio. Deinde aperto vaſe, transfunde materiam cucurbitæ vitreę, quam colloca in Bal. vt vaſe aperto exhalet Mercurius, quod fit cum incredibili fętore; ſic remaneat, donec nullus exeat foetor & mumia tota diſſoluta ſit. Solutionem infunde in aliud vas, quod ſupereſt, digeratur denuo in Bal. donec prodeat in oleum craſſum, & fuſcum inſtar ſyrupi. Quo facto circulabis omnia cum vini ſpiritu optimo in Bal. per xx. dies, ſeparato tandem ſpiritu, remanebit in fundo rubicundum & odoriferum oleum, omnes Balſami naturalis habens proprietates, quodque venenatis omnibus & peſtilentibus affectibus valdè conducit.

Tinct. Mumiæ. Cape huius ſic præparatæ mumiæ ℥. ii. vini alcoolis optimi lib. ij. circulentur in vaſe circulatorio per mēſem integrum: Menſtruum deſtilletur per alembicū. Denuo digerantur in vaſe hermeticè clauſo, atque, vt ſuprà, quater reiterata, donec ſui corporis naturam omnimodò materia prędicta amittat & in tincturam prodeat: quæ quidem tanta pollet facultate viuifica, vt nulla ſit particula, quam ipſa non penetret, nullum vlcus, nullave corruptio, quām non curet, ſi ipſius exhibeas bis quotidie p aliquod tempus grana quatuor, aut quinque cum decocto conuenienti.

De Cranio humano. Cap. II.

CRanium non humatum proprietate quadam Epilepticis prodeſſe, Doctorum multi ſcripſerunt: qua ratione non alienum fore putaui, ſi veram traderem ipſius præparationem. Non enim exiſtimo Doctorum eſſe quenquam, qui dubitet efficacius multò ac vtilius fore iſtud remedium rectè præparatum, & in eſſentiam tenuem redactum, ad curandos illos affectus: præſertim ſi eſſentiam morbi, cauſas, & remedium tandem

dem ipſum ſedulò perpendat. Ad præparationem igitur me confero, cuius plus proficiet ſcrup. j. quàm integrum cranium exſiccatum, & pulueriſatum: cuius eſſentia ſic extrahitur.

Eſſentia Cranij humani.

℞. Raſuram cranii hominis non humati, cui affunde ſpiritum vini ſaluiati, vt ſupernatet ſex digitos, digerantur ſimul in Bal. per dies xiiij. vaſe clauſo, deinde deſtillentur per retortam, dando ignem per gradus more aquę ſtygiæ, rurſus infunde deſtillationem capiti mortuo prius cō tuſo, putrefiant per viij. dies, & deſtillentur, vt prius, idque ter facias. Demum circulentur omnia ſimul per aliquot dies, ſeparatòque tuo ſaluiato menſtruo, in fundo remanebit cranij eſſentia, coaguli inſtar, cuius exhibeas ſcrup. ſem. cum aqua florū tiliæ in paroxyſmo & ante paroxyſmum.

Vel raſuram nō humati cranij decoque cum meliſſæ ſpiritu, & betonicæ decocto, affunde ſeorſim aquā, iterumque nouam affunde, donec nulla vis cranij amplius remaneat. Tum aquas omnes in Bal. euapora. Remanet in fundo coagulum, quod iterum reſolue, euapora & coagula, tantiſper dum igne lentiſſimo materia in fundo remanens ſublimari poſſit. Hoc ſublimatum multùm cōfert Epilepticis, & aluum ſine perturbatione (quamuis copioſè) mouet.

De viperis. Cap. III.

Gal. libello de Theriaca ad Piſonē. Ægi. lib. 7.

GAlenus, & alii Medici Græci plura ex Andromacho de pręparatione viperarū docuerunt, ac ipſarū virtutes in curatione lepræ, præſertim ꝙ totū corpus per cutē expurgent, experti fuerunt: ex quarum carne (præciſis prius capite, & cauda, quòd ſint partes virulentiores, & modicæ carnis compotes) decocta in cacabo cum aqua pura, anetho & ſale, addito pane triticeo & arido, fingebant paſtillos, qui ipſam etiam ingrediebantur Theriacam. Ex viperis autem præſtantiſſimum parabis remedium ad lepram, peſtem, & venenata omnia vulnera ſequenti modo. Menſe Iunio cape quatuor aut ſex viperas, ex quibus & caudam, & caput abijcies, cutem inteſtináque detrahes: carnem verò minutim præciſam, indas cucurbitæ vitreæ, per tres aut quatuor dies, vt in calore Balnei vaporoſi, vel fimi calidiſſimi ſudorem ipſarum pellas: (caue tamē, ne fumi huius aerem è viperarum exhalatu vitiatum, & venenoſum inſpires.) Quo facto ſuperfunde ſpiritus vini alcoliſati, & terebinthinati ſolutiui, ana vt ſupernatet 8. digitis, digerantur vaſe occluſo hermeticè in Bal. vel fimo calidiſſimo xij. dierū ſpacio, donec tota caro viperarum diſſoluatur in prædicto menſtruo, ab iectis fæcibus ſeparetur menſtruū in calore Bal. & fiet coagulum, cui denuo æffunde ſpiritum vini Garyophyllatum: fac circulentur in pellicano 10. dierum ſpacio, & ſeparato menſtruo remanebit caro viperarū optimè præparata, ac eſſentificata, cui miſce ſub blandum ignem, olei anethi & cinnamomi ana ſcrup. j. ſem. eſſentiæ croci, & margaritarum ana ſcrup. j. cum mucilagine gummi tragacanthi finge pilulas, vel, ſi vis, cum pane triticeo arido & trito more veterum paſtillos.

Huius medicamenti exhibetur ſcrup. j. ad lepram, peſtem, & ad omnes venenatos affectus.

Ex viperarum cute, aut etiam ſerpentum ſpolijs exſiccatis & præparatis ſecundum artem, puluis vulneribus ſerpentum & beſtiarum virulentarum appoſitus multùm confert. Item vulneribus cancroſis & malignis curandis.

De cornibus, & oſſibus cardiacis, Moſcho, Zibetta, & Caſtoreo præparandis. Cap. IIII.

OSſa vel comburuntur, vel decoquuntur cum vehiculis conuenientibus, vt ex ipſis tandem elici poſſit purior eſſentia cum vini ſpiritu, quod fiet eadem methodo, qua Cranium humanum, ſupra præparandum eſſe iam ſcripſimus. Igitur ſic extrahes eſſentiam ex oſſe cordis cerui, quod hominis cor quadam ſubſtantiæ ſimilitudine roborat, & ad cardiacam affectionem, ſyncopenq; in primis vtile eſt. In eo differt eius præparatio à ſuperioribus, quòd cum alcoliſato Chelidoniæ ſpiritu fiat, tanquam cum proprio menſtruo.

Pro illo oſſe, in eoſdem vſus cornu cerui ſubſtituitur, cuius eſſentia cum Hypericonis alcoole extracta, infantulis lumbricis laborantibus exhibetur.

Cornu Monocerotis, omnium pręſtantiſſimum eodem modo præparabis: tuetur autem cor, & omnem veneni vim obtundit, peſtilentibuſque morbis confert. Proprium ipſius mēſtruum eſt alcool Meliſſæ.

Ebur etiam ſic pręparatur, cuius vires ſunt cordis robur tueri, & conceptionem iuuare.

Ex Moſcho, qui languidas partes firmat, & roborat, lipothymiamque & vires reſolutas ſarcit, extrahitur precioſa quædam eſſentia cum vini ſpiritu terebinthinato, tanquam cū proprio ſuo diſſolutiuo.

Sic ex Zibetta.

Caſtorei quoque eſſentiam extrahes eadem ratione, cuius guttula tremori, conuulſioni, & omnibus neruorum vitiis, ſumma cum vtilitate exhibetur cum decocto florum Anthos, ſaliuæ, & betonicæ. Et foris apponitur in conuulſione, præſertim ſi fiat, non ex inanitione, ſed plenitudine, & quando, quæ in neruis continentur præter naturam, euacuare oportet. Cum aqua pulegij, menſes mouet, partus, & ſecundas eiicit: opiumq; aliàs mortiferum emendat.

De pinguedinum & axungiarum præparationibus ac oleis. Cap. V.

PRo topicis, ex Animalium omnium axungiis Chymiatri olea extrahunt per alembicum æneum igne lentiſſimo, in quibus maior reperitur vis attenuādi, reſoluēdi, & leniēdi, q̄ in ſolis axungiis nō præparatis, quòd videlicet ſubtilium & tenuium partium magis reddantur. Quam ſententiam confirmat Gal. 11. ſimpl. cùm de Caſtoreo hæc refert. „Porrò, inquit, quoniam impenſe ſubtilium eſt partium, ob id plus valet, quàm alia, quæ ſimiliter, vt ipſum, & calefaciunt & deſiccant. Nā addit; Quæ tenuium ſunt partium medicamenta, iis quæ ſunt craſſarū, plus ſunt efficacia, etiā ſi parē ſortita fuerint facultatē, nimirū quia penetrent, & in altum ſubeant admotorū corporum, potiſſimùm, ſi ea denſa fuerint, velut neruoſæ partes. Quæ Galeni verba ſi perpendantur, non exiſtimo fore quenquam, qui non comprobet extractiones & oleorum & eſſentiarum, quibus nos vtimur, illarùmq; vſum in medendo non laudet.

Sic extrahuntur olea ex Axungiis.

Hominis,	*Capi,*
Taxi,	*Gallinæ,*
Vrſi,	*Anſeris,*
Vulpis,	*Anatis,*
Cerui.	*Vituli,*
Cati,	*Porci,*
Anguillæ,	

Et ex omnibus medullis,quæ omnia reſoluunt,leniunt, & multis affectibus curandis proſunt.

Ex butyro eodem modo extrahitur oleum valdè anodynum ad eoſdem vſus & dolores omnes ſedandos.

Ceræ oleum ad reſoluendum,& attenuandum conducit, ſcirrhoſis frigidiſque omnibus affectibus confert. Debet priùs liquari ad ignem, donec nullos ampliùs crepitus emittat, antequam vaſi imponatur. Si ad ſingulas lib. addideris ſalſuginis terrę priùs exſiccatæ lib. ſem. extrahes prima vice oleum candidum aquę ſupernatans.

De varijs animalium partibus. Cap. VI.

EX varijs etiam diuerſorum animalium partibus,varia deſumũtur vtiliaque remedia: quæ minimis egent præparationibus,ſed tamen in officinis reſeruari debent, propter ſummam,quam obtinent in medendo,facultatem. Nam cancrorum fluuiatilium calcinatorum ad albedinem cinis, aduerſus morſum canis rabidi laudatur.

Cancrorum etiam oculi calcinati in reuerberio, exhibentur feliciter calculo laborantibus: & ad omnes pellendas viſcerum obſtructiones conferunt: quod in Aubertum iam ſupra oſtendimus.

Vermium terreſtrium aqua deſtillata confert ad hydropem, & ad infantulorum vermes necandos: appoſiti etiam viui proſunt panaritio.

Item aqua ſtercoris bubuli menſe Maio collecti Hydropicis etiam prodeſt, & ad curanda cancroſa vlcera.

Vermium millepedum puluis, ad affectus oculorum.

Vrina quoque Cati deſtillata, ad ſurditatem.

Oſſa, maximè Lupi exſiccata, & in puluerem redacta,ad morbũ intercoſtalem,ad ictus & puncturas.

Hirundinum aqua epilepticis.

Aqua ſpermatis Ranarum, ad repellendũ & ſiſtẽdum ſanguinis omne profluuium,& faciei ruborem.

Coagulum Leporis,cũ hydromelite potũ, ad comitialem morbum.

Oſſa quędam paruula,q́ inueniũtur in prioribus leporis pedibus, ad vrinas potenter mouendas proſunt, ſi puluis illorum cum vino albo exhibeatur.

Os ſepiæ ad eundem affectum feliciter præſcribitur.

Puluis iecoris Ranarum exſiccatus,in acceſſione febrium,præſertim quartanarum,rectè aſſumitur.

Nec prætermittam inter cætera remedium ſpecificum, & experientia ſæpius comprobatum, ad calculum renum, quod paratur hoc modo: Menſe Martio lapilli quidam in bouis ventriculo inueniuntur,qui ſi aſſumantur cum vino albo, calculum ſoluunt. Menſe etiam Maio in veſica fellis tauri lapillus reperitur, qui ſi vino imponatur, colorem croceum mutato paululùm ſapore,contrahit. De hoc vino quotidie recenti affuſo, ſingulis diebus ægri bibant, donec lapis vino impoſitus omninò conſumptus ſit. Hac ratione calculum comminui,& tandem conſumi experientia multis conſtat.

Plura alia ex partibus animalium parantur remedia,quæ nec per ſe dãnari à multis ignaris, nec illorum præparationes reijci debent, quòd ipſis incognitæ ſint. Quę quidem omnia facilimè aſſequentur aliquando,ſi modò ea prima fronte non dãnent, quæ non norint: & impoſſibilia ſibi iam ea credant (non capaces rerum tantarum)quæ tamen inueſtigando& ſedulam manum operi adhibendo,non ſine admiratione, & vtilitate ęgrorum non mediocri,certiſſima & vero Medico digna comprobabunt.

DE MEDICAMENTIS QVÆ EX VEGETABILIBVS DESVMVNTVR SPAGYRICE PRAEPARANDIS.

De vino. Cap. I.

A Stirpibus & arboribus multa depromuntur medicamenta ex ipſorum videlicet folijs, floribus, ſeminibus, fructibus, radicibus, corticibus, lignis, ex ſuccis prædenſis, concretiſve liquoribus & gummi, de quibus copioſè antiqui diſputarunt: veras tamen præparationes ipſorum obticuerunt, aut fortaſſis ipſas ignorarunt; de his autem nunc mihi datur dicendi locus. Atque vt à vino exordiar, duo ex ipſo præſtantiſſima conficiuntur menſtrua, quæ reliquarum ferme omniũ rerum eſſentias facilimè extrahunt. Vnum vini ſpiritus ſecundum artem præparatus dicitur: Aliud acetum deſtillatum & alcoliſatum vocatur. Ex priori menſtruo per reiteratas deſtillationes & phlegmatum ſeparationes oleum ſpiritui ſupernatans elicitur, multis rebus conducens, & corpora priùs, vt decet, calcinata ſoluens, ſi in proprio ſale ſeminetur, digeratur, & inde tandem deſtilletur. Aliud autem vel proprio etiam ſale, vel melle acuitur, aptiùſque ad ſoluendum redditur.

Præparationes Tartari. Ceterum Vini fæx, varijs modis præparatur ad internos & externos affectus. Tartarum enim crudum ſi pellatur per retortam vitream, cum ſuo recipiente, more ſtygiæ, producit magnam copiam ſpirituum alborum, qui tandem in aquam & oleum craſſiſſimum & fœtidum conuertuntur: ſeparatur autem oleum illud ſpiſſum ab aqua, per infundibulum, quod quidem vlceribus exſiccandis & curandis confert. Aqua autem, ſi cum colchotare bis aut ter deſtilletur, ita purificatur, vt fœtorem prorſus amittat: ad pellendas autem omnium viſcerum obſtructiones, lienis præſertim & hepatis, atque ad omnes morbos tartareos valdè conducit. Cui medicamento, ſi vim & facultatem adaugeri velis, ipſum circulabis cum vini ſpiritu in Bal. per 4. dies, deinde ſeparato menſtruo per Bal. remanebit tibi ſpiritus Tartari, ad prædicta, optimus.

Si autem caput mortuum nigerrimum calcinaueris ad albedinem in reuerberio, cum calida ſal extrahes ex ipſo per filtrum, quod coagulatum ad ignem, in humido reſoluitur in aquam, ſiue oleum, ad faciei maculas & ulcera detergenda. Parantur ex Tartaro infinita alia medicamenta, de quibus alias, & breui, Deo fauente, dabitur diſputandi locus.

De extractione liquorum ex plantis, ſeminibus, floribus, radicibus, &c.
Cap. II.

Herbarum eſſentia.

CHelidoniam contuſam indas cucurbitæ uitreę optimè obturatæ, ad digerendum per quindecim dies, in putri calido utero: poſt appoſito roſtrato alembico, primò, lento igne aquam ſeparabis ad ſiccitatem capitis mortui, quod contundes, ipſi reaffundendo elemẽtum aquę priùs deſtillatum, ut ſupernatet 4. digitis: obturato uaſe putrefiant omnia in Bal. per octo dies, pòſt deſtillentur rurſus dando ignem per gradus, donec nulli prorſus prodeant ſpiritus: hac autem ſecunda deſtillatione aquam & aerem obtinebis, phlegma, ſi uoles, ſeparabis per Bal. quod referua. Terram autem, ſiue caput mortuum reliquũ, calcina igne lento per dies aliquot: quod tandem calcinatum & dealbatũ imbibe phlegmate reſeruato: putrefac in Bal. & deſtilla per alembicum, donec materia in lapillos albos prodeat, qui reiteratis ſolutionibus, & coagulationibus cum aqua propria cryſtallini fiunt, ſicque terra optimè purificatur: quæ quamuis alba fit, ignem tamen & tincturam intrinſecam continet. Huic ergò ſuperiniicito priora duo elementa, vt ſuprà, reſeruata, & circulentur ſimul in Baln. donec appareat & ſupernatet oleum, quod vera dicitur eſſentia, infinitis p̃dita facultatibus.

Eadem methodo Meliſſæ, Saluiæ, Valerianæ, & reliquarum eiuſmodi omnium veras poteris aſſequi præparationes.

Olea florum.

Sic etiam facies de floribus omnibus, vel hac via, ſi addideris pro lib. florum lib. 6. aquæ pluuialis vel deſtillatæ, digerẽdo omnia per aliquot dies, poſteà illa deſtillando per alembicum cum ſuo refrigeratorio. Præſertim autem eſſentiam elicies ex floribus, qui ſequuntur, Chamęmeli, Meliloti, quæ olea valdè anodyna ſunt: Stœchados, Anthos, Betonicæ, hæc cerebri affectibus medentur: Abſynthii, Menthæ, iſta ventriculo proſunt: Geniſtæ, Tamaricis, quæ lienis affectibus conducunt: Thymi, Epithymi, Origani, quæ melancholiam domant: & ex ſimilibus priùs ad ſolem, vt decet, exſiccatis, quorum proprietates omnes faciliimè Medicus aſſequetur.

Item de ſeminibus in puluerem redactis, vt Aniſi ad flatus diſcutiendos, Fœniculi ad affectus oculorum, & ſuffuſiones.

Vna eademque prorſus via eſſentia radicum extrahetur, Angelicæ ſcilicet, Biſtortæ, Gentianæ, Tormentillæ, Garyophyllatæ, quæ peſtilentibus affectibus conferunt: Cyperi, Acori, Coſti, ad roborandum ventriculum: Dictami ad ſedanda parturiẽtium tormina: Helenii, Eryngij, Glycyrrhizæ, Irid. Illyricæ, ad pulmonum affectus, Pæoniæ, Epilepticis conducens.

Olea fructuũ.

Ex fructibus ſic etiam fiunt olea, vt ex nuce Cupreſſi, baccis Lauri, Iuniperi, quæ moderatè calefaciunt & roborant.

Olea aromatum.

Ex amaris & dulcibus quoque amygdalis, idque per Balneum, pro Aſthmaticis, Nephriticis, Iliacis, & ardoribus vrinæ curandis, ſi ipſius vnc. ij. aut iij. exhibeantur. Quæ quidem olea noſtri Pharmacopolæ præſtant vel ignis expreſſione, aut ſaltem cum aquæ vaporibus.

Olea aromatum.

Sic ex Cinnamomo, cuius oleum corroborat, proſtrataſque vires reficit: ex nuce Moſchata, Pipere, quorum olea aſſumpta vel admota, imbecilliori ventriculo conducunt, matricemque confortant: & ex Garyophyllis elicies olea, quæ vna prorſus & eadem methodo cum aqua deſtillantur, ipſique ſupernatant: ſeparantur autem per infundibulum; ſolum oleum Garyophyllorum fundum petit, quoniam eſt inter reliqua minus

minus aereum:aquam tamen membrorum pellit, & melancholicum purificat ſanguinem, & conuenit imbecillitati viſus, ſi huius guttula vna aut altera manè primo vini hauſtu aſſumatur.

Croci autem eſſentia, quę ad omnes roborandos ſpiritus conducit, fit cum vini ſpiritu, qui ſuper ipſum inijci debet toties, donec tincturam totam attraxerit, & remaneat terra ſubalba, cui calcinatæ priùs, vt decet, indas eſſentiam extractam cum ſuo menſtruo, omniaque circulato in Baln. tum demum pelle per cineres. Quo facto ſepara vini ſpiritum in matracio, & in fundo remanebit croci eſſentia, infinitas habens proprietates, ſi guttula cum liquore aliquo, vel iuſculo aut vino permiſceatur: ſpiritus proſtratos reficit & roborat mirum in modum. Sic elicitur eſſentia Camphoræ.

Olea Corticũ & lignorum.

Ex corticibus & lignis omnibus, præſertim calidis, vt ex Guaiaco, Iunipero, Sambuco, & ſimilibus, per deſcenſum oleum extrahitur, fœtidum tamen, quo vtimur in externis affectibus.

Sic fit oleum Gagatis ad matricis affectus valdè vtile.

Quòd ſi quis ex præſcriptis herbis & floribus aquam extrahere ſolummodò velit: primò omnia contundat in marmore, deinde putrefactis priùs per aliquot dies in fimo, deſtillet in Baln. vaporoſo per alembicum vitreum: aqua autem ad diuerſos vſus reſeruetur.

Oleorũ officinariorũ vera præparandi methodus, pro topicis.

Pro externis autem, ex Roſis, Violis, Nymphæa, Papauere albo, Hyoſciamo, Mandragora (quæ omnia inflammationes & ardores extinguũt, phlegmonas ſedant, membra roborant, denſant, fluxiones ſiſtunt, deliria compeſcunt, & ſomnum accerſunt) virtutem totam melius elicies mediante oleo oliuarum, quam ſit in vſu officinariis, ſi ſequenti vtaris methodo.

℞. Oleum omphacinum, quod ablue aqua communi deſtillata, ipſumque purifica in Baln. donec nullas ampliùs fęces ſeponat: deinde huius olei ſic præparati cape lib. j. roſarum rubrarum recentium, vnguibus expurgatarum & tritarum in marmore lib. j. ſem. indantur omnia in matracio vitreo bene obturato, vt putrefiant in fimo præparato & calenti per 12. dies: Poſt expreſſis omnibus, & abiecto magmate, recentia & trita in marmore folia oleo reſeruato, denuo immittantur, ac in matracio obturato putrefiant, vt prius in putri vtero calido per 12. dies, idque reiterabis tertiò, vt perfectum & optimum oleum aſſequaris. Sic cetera olea refrigerantia pro topicis medicamentis optimè conficies.

Sic olea cydoniorũ, & myrtillorũ quę refrigerant & aſtringunt, anòque, ventriculo, iecori, cerebro, & inteſtinis imbecillioribus accommoda ſunt.

Eadem via olea Chamæmeli & Liliorum, quæ neruos corroborant, modicè reſoluunt, & dolores apprimè ſedant, niſi quòd cum oleo dulci maturo, præparato vt dixi, fiunt.

Ex mentha autem, abſynthio, nardo, lentiſco, & reliquis, quæ modicè calefaciunt, ventriculum, & alias partes illita corroborant, concoctionèmque iuuant, cum omphacino extrahitur eodem modo oleum: ſed priùs præparatur cum propria ipſorum aqua & vino aſtringente, & ab omnibus fæcibus depurari debet in Bal. per aliquot dies vt dictum eſt.

Quòd ſi quis potentiùs per ipſa olea calefacere, attenuare, & digerere velit, ſumat æquas partes olei in Bal. depurati, & ſpiritus vini.

Si ex baccis Lauri & ſimilibus, pręſtantiora elicies olea, ſi per menſem in fimo calido omnia digerantur, deinde exprimantur, & ad vſus reſeruentur: conferunt autem frigidus cerebri & neruorum affectibus, flatúſque diſcutiunt.

Præſtantiora autem multò omnia

hæc

hæc calidæ qualitatis olea fient, ſi per ſe cum ſolo vini ſpiritu per Bal. vaporoſum extrahantur, ſine olei additione. Oleum enim (vt inquit Galen. 1. ſimpl. cap. 15.) tametſi facilè inflammetur, non tamen admodum celeriter nos excalefacit, nimirum lenta craſſaq; ſubſtantia ſua tenaciter iis inhærens, quæ primùm contigit: proindèque longiſſimè omnibus perdurat, quibus fuerit illitum, ſcilicet nec ab ambiente facilè aut extenuari aut digeri potens, nec intrò in corpus promptè tranſumi.

De Lachrymarum, liquorum, & gummi omnium extrahendis oleis, & veris præparationibus. Cap. III.

PHarmacopolæ ex maſticis vnc. iij. & olei omphacini lib. j. cũ an. vnc. iiij. aquæ roſ. parant oleũ, quod ad ventriculum hepárque corroborandum, & ad lienteriæ vomitúſque curationẽ Medici præſcribunt. Quæ quidem præparatio ridicula planè iis habetur, qui ex lib. j. maſticis ſua arte elicient vnc. 10. olei puriſſimi, cuius duæ guttulæ, vel aſſumptæ cum vino aut iuſculo, vel admotæ affectæ parti, plus proficient ad prædictos affectus curandos, quã lib. j. olei non maſticis, ſed potiùs oliuarum, quo Medici noſtri, neſcio qua ratione, hodiè vtuntur. Sequenti igitur modo maſticis oleum parabis.

Oleum maſticis. Reducatur lib. j. maſticis in puluerem, quem indas vaſi vitreo, ſuperfundendo aquæ communis deſtillatæ & aquę vitę ana. vt ſupernatent 4. digitis, occluſo vaſe putrefiant in fimo per aliquot dies, poſt deſtillentur ſepeliendo alembicum intra arenam, aut ramenturam ferri, dãdo ignẽ per gradus: primò deſtillabit cum menſtruo oleum flaueſcens: illud ſeorſim reſerua, & augendo ignem prodibit oleum rubicundum, tũ demum fortiori igne, craſſum, & aduſtum ſapiens: quòd ſi cum vini ſpiritu à priori ſeparato circuletur, & rurſus deſtilletur, tum habebis verum oleum affectibus externis vtiliſſimũ, preſertim ad corroborandum ventriculum & inteſtina imbecilliora: oleum autem flaueſcens, quòd primò deſtillatum eſt, exhibetur cum vino aut proprio decocto ad eoſdem affectus, & ad defluxiones prohibendas. Separatur facilimè tota aqua vitæ, & poteſt ablui oleum ſi velis. Et ſi timeas ἐμπύρευμα illius, cum aqua roſarum aut ſimplici, prętantiſſimũ parabis medicametum. Ex lib. j. elicies hac via olei puri vnc. 10. Sic ex Thure oleum facies vulnerarium.

Oleum Terebinthi. Item ex Terebinthina: ſed iſtud elicitur leuiſſimo etiam calore, præſertim per Baln. vaporoſum, quem ego deſtillandi modum magnoperè probo. Hoc oleum eſt calidum, ac tenue, altèque penetrans, plus quàm ipſa Terebinthina: frigidiſque neruorum & articulorum affectibus medetur.

Oleũ Coloph. & picis. Olea quæ ex Colophonia, & Pice parantur, valent ad eoſdem affectus: fiunt autem vt oleum cerę.

Oleum hederæ. Sic etiam ex hederæ lachrymis oleum elicies, ad vrinas potenter mouendas.

Oleum Myr. Sarcocollæ & Cancami. Ex Myrrha, Sarcocolla, & Cancamo ſiue Lacca, quę vulneribus conſolidandis, & carne replendis conducunt, parantur etiam prętantiſſima, variaque Balſama vulneraria, cum oleo Terebint. & Hypericonis.

Oleum ſtyr. et benioini. Item facies olea ex Styrace cal. & Benioino, quod prodeſt iſchiaticis.

Oleũ Euphorbij. Eodem modo oleum Euphorbij, quod cerebri & neruorum affectibus multùm conducit, ſurditati, aurium tinnitui, paralyſi, tremori, ſpaſmo: cuius præterea ſi guttula cum conuenientibus, immittatur naribus, pituitam elicit.

Oleum Bdellij & reliquorum gummi. Ex Bdellio autem ſic oleum parabis. Bdellium temperetur in aceto deſtillato per xij. horas, vt totum diſſoluatur: quo facto per ſetaceum trã-

ſcoletur,& ſeponantur ipſius fæces: Quod purum eſt , indas retortę vitreæ addendo pulueris ſilicum calcinatorum mediam partem,& appoſito recipiente ; dabis ignem per gradus xij. horarum ſpacio : atque inde prodibit oleum efficaciſſimum.

Sic de Ladano,Galbano, Opoponace,Sagapeno,& Ammoniaco olea conficies , quæ podagricos tophos emolliunt,et durities omnes hepatis lienis,& ceterorum membrorum potenter diſſoluunt,ſi ſimul omnia vel deſtillentur,vel per ſe ſingula , præſcripta methodo parentur.Iam ſuper eſt , vt de ſimplicium purgantium Spagyrica pręparatione agamus.

De cauſis & ratione Spagyricæ præparationis ſimplicium purgantium. Cap. IIII.

Medicamenta purgantia humores,qui in corpore præter naturam continentur,attrahere , non communi quadam & promiſcua vi, ſed totius ſubſtantię ſimilitudine,ac proprietate , inſitàque familiaritate Hippoc.lib.de Natura humana ſcribit:cuius ſententiam Gal.confirmat contra Aſclepiadem & Eraſiſtratum qui cenſebant purgantia medicamenta non humorem vnum quempiam attrahere,ſed quemcunque attigerint,in ſuam naturam conuertere & tranſmutare, atque promiſcuè, hirudinis,aut cucurbitulæ modo, ſeroſos & tenues humores tanquam purgationi aptiores,prius quam craſſos trahere poſſe.Sed cùm omnis attractio aliàs caloris vi,aliàs fuga vacui,aliàs totius ſubſtantiæ ſimilitudine fiat,id vna qualitatis familiaritate aut totius eſſentiæ ſimilitudine , vt ſcribit Gal. completur : quæ quòd neq; planè percipi, neque verbis exprimi poſſit , Græcis ἰδιότης ἀῤῥητος, ,id eſt , proprietas,quæ efferri non poteſt,nominatur.Sic paleas ſuccinum prolectat, & magnes ferrum: Qua ratione etiam rhabarbarum dicitur bilem propriè euacuare, Agaricus pituitam, & Sena atram bilem : quamuis pręter iſtam peculiarẽ purgandi vim,vnum quodq; generalem quandam , alios humores detrahendi,facultatem obtineat: quod eſt iudicandum ex multorum medicamẽtorum compoſitione,quibus vtimur variis humoribus expurgandis , quæ ſola & per ſe ad purgandum non ſufficerent,niſi ſimplicia illa communi quadam euacuãdi facultate mutuas inter ſe operas conferrent, & cõmuni quadam vi facultatem irritarent expultricem . Oportet enim(inquit Galenus)vt commixta ſibi inuicem medicamenta cõſentiant,neque vlla in re diſcrepent. Horum autẽ medicamentorum alia ſunt cholagoga, quę flauam bilem in primis euacuant,alia phlegmagoga,quę phlegma , alia verò melanagoga , quę atram bilem , deinceps verò reliquos humores educunt. Sunt & alia medicamenta,quę per venas inteſtinorum & ventris,ſanguinem ipſum deiiciunt,quæ quidem impropriè ita vocantur,cùm venena ſint , nec ſolum purgent,quinimò homines perimant,teſte Galeno,cuiuſdam hominis hiſtoriam referente , qui herbam inuenerat,quæ aſſumentibus, primò ſanguinem,tum de nũ vitam adimebat . Sed hęc ab omnibus reiicienda ſunt : Sola enim & vera ſanguinis euacuatio fit per Chirurgiam,aut venę ſectionem , non per illa medicamenta,quæ acrimonia & qualitate quadam maligna , ac lethifera proprietate venas ipſas exedunt, & ſanguinem , vitæ theſaurum , non ſine magna ſpirituum violentia,& naturę pertubatione attrahendo eiiciũt.

Libro de purgant. med. fac.

Lib. quos pur. conve. quibus quomodo.

Libro de purg. medicam. fat. cap.6.

Cęterùm iſtorum medicamentorum purgantium tres conſtituuntur ordines. Primus eſt malignorum , in quibus vis quædam & ſubſtantia venenata ineſt,niſi præparentur vt decet,in quo numerantur.

Hel.

Inter Radices. { *Helleborus*, *Turbith*, *Hermodactylus*, *Eſula*, *Cucumer agreſtis*, *Aſarum*, *Thymelæa*, *Chamælæa*.

Inter Lachrymas { *Scammonium*, *Euphorbium*, *Sagapenum*.

Inter fructus & ſemina, { *Colocynthis*, *Lathyris*.

Inter lapides { *Armenus*, *Cyanus*.

Quę medicamenta, ſi quando purgandi finem non aſſequuntur, corpori multùm nocent, vt ſcribit Galenus. Secundus eſt benignorum, quæ ſic dicuntur, quòd blandè & ſuauiter, ac ſine vlla moleſtia humores noxios, non quidem vniuerſi corporis, ſed partium duntaxat quorundã vacuent, aluùmque leniendo ſubducant, atque minimùm ab alimenti natura deficiant, cuiuſmodi ſunt

Lib. 3. cap. 5. med. facult. c. 24.

Inter herbas, { *Malua*, *Mercurialis*, *Violæ*, *Roſæ*, *Braſſica*, *Beta*,

Serum lactis, Pruna, Manna, Terebinthina, & Caſſiæ medulla, quæ nulla alia egent præparatione, quàm vulgari, vt tutò exhiberi poſſint.

Tertius eſt mediocrium, in quo sũt Aloe, Agaricus, Cnicus, Sena, &

Radices, { *Rhabarbari*, *Polypodij*, *Iridis*, *Raphani ſylueſtris*, *Mechoacam &* *Eupatorij Meſuæ*:

Quæ duo ſimplicia poſtrema nuperrimè innotuerunt: & prioris vires radix vitis nigræ omnino ęmulatur. Mediocria autem omnia illa dicuntur, quòd humores tantùm ſuperuacaneos, alendòque corpori minimè idoneos, ſine magno labore euacuent, præſertim ſi bene pręparentur, debitaque ipſorum doſis obſeruetur. Omnium autem horum ſimplicium facultatis purgatricis cauſa hæc eſt, quòd quædam portio tenuior à calore natiuo excitata, per apertos ductus irrepit in minores venas, ab his in maiores refluit, è quibus per iecur in inteſtina deuoluitur & in renes ipſos, ſubſequitùrque tunc humorum per aluum euacuatio, qui etiam aliquando per vrinas excernuntur, in quibus tum color, tum odor manifeſtus aſſumpti medicamenti apparet, quod in Rhabarbaro & Sena quiuis experiri poterit. Cùm igitur horum medicamentórum vapor (quem nos eſſentiam vocamus) calore natiuo exagitatus, ex terreſtri parte exurgens, humorem quieſcentem attenuet, naturàmque partis aduerſa qualitate ſtimulet, eàmque prouocet ad excernendum, ipſa etiam terreſtri ſubſtantia, ſiue fæce in ventriculo & inteſtinis inhærente, quis adeò ſtupidus qui horum medicamentorum Spagyricam præparationem non laudet; qua nos eſſentiam illam verè purgatricem elicimus, qualitatem malignam auferimus, aut ſaltem obtundimus propriis menſtruis, quæ proprietatibus ſuis concordent, & cum ijs ſymbolum habeant: fæcem ſiue terram ſeparamus tanquam mortuam, & nociuam, quòd propter craſſitiem tunicis ventriculi adhærens, ipſum multùm offendat. Quod ex Hippocrate teſtatur Galenus his verbis: Nam purgans, inquit, medicamentum, vt exiguum fuerit, in fundum ventriculi deſcendat, oportet: in deſcenſu verò ſto-

Lib. quos purgare cõue. &c. cap. 6.

ro ſtomachus,& quicquid circa ventriculum ſanum eſt, non ſolùm medicamenti qualitate, ſed etiam ſubſtantia inter deglutiendum appulſa inficitur,& magnoperè læditur. Deinde q̃ tenuioris ſunt eſſentiæ, promptius propriam exercent actionem, quàm quæ craſſioris, teſte Galeno multis in locis. Item, cùm idem dicat.1. ſimpl. ea quæ paruam ſortita ſunt molem corpoream, magis agere quàm quæ magnam, laudanda eſt noſtra eſſentiarum extractio, qua tũ iſta omnia præſtantur, permanẽte tamen propria purgandi humoris facultate in medicamento, tum quòd eò validius redditur medicamentum; quò videlicet terra vel fex inutilis ex ipſo ſeparatur: & admiſtis ſuis proprijs menſtruis qualitas omnis maligna adimitur. Quod etiam præſtandum eſſe ſcribit Gal. cùm admiſcenda refert ea ſemina medicamentis, quæ malignitatem ipſorum retundant, opus eorum non impediant, quæque attenuare, & incidere valeant, vt & craſſos humores ſecare,& vias, per quas educi debet, patefacere poſſint: quæ omnia debitè fieri ex noſtris præparationibus docti omnes poterunt iudicare. Sed dicet aliquis eſſentiarum extractionem non adeò neceſſariã, cùm præcipiat Actuarius (cuius ſententię aſſentitur Paulus) ijs qui afficiuntur imbecilliori ventriculo, lathyridis grana xv. vel xx. ad ſummum integra deglutiẽda eſſe, eáq; etſi minime terãtur, minimèq; in corpus, pnẽtent, multũ tamen purgare, refert: qui locus noſtram non oppugnat ſentẽtiam, quin imò confirmat: quum paulò pòſt ijs, qui efficacius purgandi ſunt, ea præcipiat mandenda eſſe. Quibus ſatis conſtat in tenuiori etiam medicamenti comminutione maiorem in eſſe vim, quàm in tota mole,& in ipſa eſſentia multò adhuc, quàm in reliquis, validiorem inueniri: quod in Rhabarbaro ipſo perſpici poteſt, cuius infuſum potentius purgat, quàm tota ſubſtantia. Quo fit, vt non dubitem imbecilliori ventriculo ipſa lathyridis grana potiùs integra, quàm alio quouis modo comminuta præſcribi, cùm ipſa lathyris vires eſulæ proximè æmuletur ſecundum Gal. hæc autem medicamenta adeò acria & vehementia ſunt, vt & per inferiora & ſuperiora magna cum perturbatione, euacuent eòque magis ventriculum lædunt, quò violentius agunt. Corpus autem, vt ſcribit Galenus, admodum exile facilius alteratur,& mutatur ab eo, cui admotum eſt: quod autem grandius eſt, non niſi temporis ſpacio, ac vix tandem etiã ſenſibilem alterationem ſuſtinet. Nã eò citius experiemur pipere nos calefieri, quantò accuratius in minima fuerit comminutum: quod & de medicamentis purgantibus nobis eſt iudicãdum. Ideo illorum decoctis aut infuſis vulgò, nos verò ipſorum eſſentijs vtimur, idque ſaluberrimè,& ſine vlla ventriculi aut reliquarum partium læſione. Quin imò vehementiora illa, atq; alias metuenda medicamenta ita rectè à veris Spagyricis præparantur, vt ab ipſis & maligna qualitas & acrimonia proprijs correctiuis prorſus retundatur: ſicq; planè in curatione multorum morborum, benignorum vicem gerant. Sic Hellebori noſtra eſſentia bene præparata hodie multis in locis adminiſtratur, & pueris tutò exhibetur, quæ corpus ſine vllo labore ducat. Interim non deſunt multi, qui has ignotas ſibi eſſentias damnant, ipſarum vſum improbant, ac in ipſas liuoris ſui virus palam euomunt. Quorum hominum conuitia & imperitiam mirari deſino, à Comico edoctus; Hominibus illis iniuſtius & iniquus nil quicquam inueniri poſſe, qui nihil rectum putent eſſe, niſi quod ipſi faciunt. Ceterum erunt alij, qui rationibus deuicti, tandem has noſtras eſſentiarum è rebus omnibus extractiones commendabunt: hoc vnum tamen metuent in ipſis, empyreuma

videlicet inſitum, accepta quadam ab igne aduentitia qualitate, ideóq; ipſarum vſum improbabũt, in febribus præſertim, & in calidis affectibus curandis: quibus ſe artis Spagyricæ imperitos, atq; de rebus ignotis temerè iudicium ferre, ſatis oſtẽdũt. Eſſentię enim ferè omnes eliciuntur ſolo Bal: aut fimi temperatiſſimo calore, propriis ad id & conuenientibus vehiculis, ſiue mediis, quæ menſtrua nobis dicuntur, quòd totam rerum vim inſitam attrahant, opera & artificio periti Spagyrici, ſeparando quod terreſtre & mortuum eſt, quodque impurum & fæculentum à puro auferendo, & eſſentiam illam viuificam tantùm colligendo, cuius facultàs quaſi ſolutis vinculis exurgens, altiùs ſe promit, & vires multò, quàm anteà maiores profert, & corporibus ſanandis efficaciores. Quòd ſi menſtrua noſtra omnia calida eſſe dicãt, plurimum fallunt: ſuccus enim limonum noſtro modo præparatus, menſtruum margaritarum eſt, quòd ipſas ſoluit, & in tenuiorem eſſentiam vertit, qui tamen ſuccus non eſt calidus, neque calida margaritarum eſſentia, quæ remanet ipſo ſeparato menſtruo. Nõ enim, quicquid tenue fuerit, id & calidum dici debet, vt ſcribit Galenus: nam & aquam ipſam tenuioris eſſe eſſentiæ argumento eſt, quòd promptiſſimè per pilos, & veſtimenta fluat, & tamen talis cùm ſit, neque nos natura ſua calefacit, neque proprium ignis nutrimentum eſt, imò omninò ipſi aduerſatur. At reſpondebunt vini alcool, eſſentiam, ſiue ipſius ſpiritum (quo menſtruo nos ſæpius vtimur ad eliciendas reliquarum rerum eſſentias) calidiſſimum eſſe: eſto, an propterea id periculoſum aliquo modo dicetur, quum ſeparetur ex quauis rerum eſſentia ſemper per proprium menſtruum ipſiuſque vis adimatur, & ſimplex quoduis medicamentum aucta tantùm virtute cum ſuis propriis qualitatibus remaneat? Deinde, vt ad purgantia redeamus, quis ipſa latentem caloris excitandi poteſtatem habere inficiabitur? quibus tamen ea admiſceri debent, quæ retundendo ipſorum malignitatem, attenuare, & incidere valeant, & medicamenti purgationem imbecillam aut tardam celerare, ac efficaciorem reddere, idque ex Galeni ſententia. Ob id Helleboro, pulegium, vel

Lib. quos purgar. &c. cap. 8

ſatureiam, vel aliquid ex iis quæ ſubitò tranſeunt, & ſtomacho non ſunt inimica, Paulus admiſceri debere refert. Item omnes Medici cinnamomum, & ſpicam Nardi Rhabarbaro: raphanum, & cuminum hermodactylis: Cnico cardamomum: Aloe nucem moſchatam, maſtichẽ, & garyophyllos: Agarico, Turpeto, & ſenæ zinziber: quæ quamuis calida ſint, tamen purgantibus immiſcentur, quæ etiam exhibentur tutò febrientibus, non quòd febris gratiã feruidæ qualitatis medicamentum porrigatur, ſed quòd hinc vtilitas maior ſubſequatur in extirpandis humoribus febrem excitantibus: Vtilitas enim, inquit Galenus, maior erit moleſtantis humore detractio, quàm nocumentum ipſum expurgantibus neceſſariò corpori illatum, quod fiet adhuc commodius, ſi quicquid lædebat, idque ſine moleſtia detractum fuerit, medicamentis præparatis & correctis: quod vulgus Medicorum præſtat, quamuis ſimplicium mixtorum caliditatem, quibus vtuntur in corrigendis ſuis purgantibus, non auferant, quæ tamen exhibere calidis affectibus etiam non verentur. At noſtrum Alcoolis vini menſtruum, quãuis dicant calidum; ita tamen ſpirituale; (ſi vocabulis artis vti liceat) vt minimo calore exhalet, & à ſuo ſolutiuo omninò ſeparetur, quod arte ita à fæcibus ſecernitur, vt purior ac tenuior tantùm eſſentia remaneat, quę etiam promptius propriam exercet actionem, ſiue refrigerandum ſit, ſiue calefaciendum, aut etiam purgandum, idq; minori cum periculo, dua

bus

bus de cauſis: primum quòd celerius medicamentorum eſſentia per viſcera permeet, & ita aſperæ ac terreſtres ipſorum partes interioribus hærentes, vlcerare nõ poſſint, in quam ſententiam hæc Paulus de Colocynthide refert. Leuigetur, inquit, accuratè quoniam aſperitates ipſius intraneis adhærentes, vlcera concitant, & neruos conſortij lege afficiunt: Tum etiam quòd ex iſtis eſſentiis nociua omnis qualitas (ſi tota prima præparõne auferri nõ poſſit) aliarũ tñ exquiſitarum eſſentiarũ permixtione omninò adimatur, aut ſaltem facilius obtundatur: Sic eſſentia Aloes (aliàs ad purgãdum tardior) celerrimè euacuabit, et ne illa venas aperiat, nimia tenuitate, oleo noſtro maſtichino facilius corrigi poterit, vt tutiſſimè exhibeatur. Sed audiamus quid de his omnibus præparationibus Meſues ſentiat, qui cum Paulo & Auicenna ſcribit, comminuẽdam Colocynthidem eſſe, propter prædictas rationes noſtras, his verbis: Longam, inquit, decoctionem ſuſtinet, eſtque, vt mihi cũ Serapionis filio videtur, cõtra filii Zezar ſñiam, puluerisãda tenuiſſimè, vt eius facultas malefica, alia illi exquiſitè permixta, plenius obtundatur, vtque viſcera celeriùs permeet, neque in ipſis ob partium minus tritarum craſſitiem ceſſet: qua fortaſſe fit, vt in viſceribus pigra retineatur, & ea vlceret, preſertim cùm ſenſu perceptibiles fuerint eius particulæ. Quis autem iſta omnia commodius, & cum vtilitate maiore compleri noſtris eſſentijs, quàm tenui ſolo puluere negabit? Neminem credo, præter aliquem Aceſiam ſtercorarium, & artis medicę prorſus ignarũ. Supereſt vt purgantium extracta & illorum prę parationes tradamus, & omnia ordine perſequamur.

Lib. 7. cap. 4.

De Helleboro. Cap. V.

Extractum ſiue eſſentia Hellebori.

℞. Rad. Hellebori nigri Autumnali tempore collectarum recentium lib. j. decoquantur cum aqua aniſi & pulegij (ex quibus oleum Chymicè extraxeris) in vitreo vaſe bene clauſo in Bal. feruentiſſimo per integrum diem, quo facto, comprimendo ſuccum omninò extrahe, fæces autem abijcito, quod reliquum eſt indas alembico vitreo, vt menſtruum ſeparetur; & remanebit in fundo alembici viſcida quædam ſubſtantia cui affunde ſpiritum vini optimi qui materiæ ſupernatet 4. digitis, ponantur omnia in matracio oblongo collo, & bene obturato, digerantùrque in Bal. per duos aut tres dies: quod clarum & pellucidum eſt, tamẽ amarum, affunde alij vaſi, nouùmque denuo vini ſpiritum infunde, faciendo vt priùs, donec totam eſſentiam reiteratis digeſtionibus attraxeris, ſemper fæces ſeponendo, vt artis eſt: quo facto, ſepara priùs menſtruum cum calore Balnei, ipſo ſeparato, fac circulentur cum nouo vini ſpiritu, infuſionis maceris, per aliquot dies: Rurſus optimè ſeparato vehiculo, remanebit in fundo eſſentia Hellebori, mediocris conſiſtentiæ, & fuſci coloris, hanc ad multos vſus reſeruabis.

Huius eſſentiæ ſcrupulus j. cui aliquot guttulæ olei aniſi, & menthæ admiſtæ fuerint, exhibetur ieiuno ſtomacho cum decocto competenti, vel aqua lumbricorum, hydropicis. Item cum aqua betonicæ, cerebri affectibus, vt maniæ, melancholiæ, vertigini, epilepſiæ, & paralyſi confert: bilem enim vtrámque, pituitam ſine vlla moleſtia, corpus denique totum excremẽtis corruptis expurgat, quod quidem Hippocr. authore, incolume & velut iuuenile reddit. Neque ſolùm noxios humores & excrementa è vaſis attrahit, ſanguinem purificando, ſed à toto corpore & cute ipſa: qua ratione Elephantiæ, Cancro, Eryſipelati, malò mortuo, & Phagedænis valdè conducit. Paulus ad eoſdem affectus radicis Hellebori nigri mulſa & aqua maceratæ (modò ieiunium præceſſiſſet) circiter drachmã vnam exhibebat. Neſcio autem, cur

Lib. 7. cap. 4.

noſtris temporibus hoc remedium in vſu eſſe deſierit, & tanquam ſummum aliquod venenum vitetur, antiquitus tamen adeò commendatum, niſi fortaſſe Medicorum inſcitiæ tribuatur, quum medicamenti huius et reliquorum malignitas, facilimè vera ipſorum præparatione adimatur, vt iam diximus. Hocque teſtatur bo-

Aph. 16. lib. 4. nus Hipp. cùm etiam de albo Helle-
,, boro verba faciens, hæc refert: Sanis,
,, inquit, corporibus Helleborus eſt mo-
,, leſtus (quemadmodum & omnem medicationem ipſis periculoſam ali-
,, bi dicit) arte autem & induſtria caſti-
,, gatus, quando & cui oportet, rectè propinatur, & ſalubriter agit. Sed dicent iſti, tempore Hippocratis vel corpora robuſtiora, vel Helleborum in illis oris nullam habere qualitatẽ malignam, (diuerſæ enim qualitatis redduntur ſimplicia ſecundum regiones & loca) neque ſymptomata excitare terrenda vt in noſtris regio-

Lib. 2. cap. 20. nibus: in quam ſententiam Meſue de
,, Helleboro hæc refert. Albus igitur,
,, quia huius tempeſtatis corporibus
,, eſt moleſtus, quin & velut venenum
,, præſertim ſuffocans, vitetur. Addit;
,, Nigri autem virtus ad noſtra vſque
,, tempora eſt tolerabilis, licet etiam difficilis. Puto hac ſola ſententia Medicos nonnullos ita terreri, vt contẽti aliquorum ſcriptorum lectione, incognita damnent, & quorum nullã experientiam habent, ſine vlla ratione improbent medicamenta: quod & abſurdum eſt. & Medico omninò indignum. Tandem reſpondebunt, Medicos tum Græcos, tum Arabes violentis illis medicamentis vſos fuiſſe, quod leuioribus, Rhabarbaro videlicet, Caſſia, Manna, & ſimilibus carerent, quæ tutò exhiberi poſſunt, & vtiliora ſunt. Sed ò egregiam laudem, quam ipſi ex iſtis medicamentis in curatione multorum morborum referunt. An neſciunt Rhabarbarici, extremis morbis extrema remedia (ex Hippocrate) adhiberi, atque aliquando attrahenda eſſe excrementa in venis ſanguini commixta, non à ſolis concauitatibus partium, ſed à toto corpore & à remotis etiã partibus? Cerebrum ipſum denique aliquando & totum caput, & ſenſuum inſtrumenta, & neruos, viſceraque reliqua multis in affectibus eſſe expurganda? Quod cum leuiora iſta medicamenta non præſtent, fortiora ſunt eligenda, vt Helleborus præſertim niger (quamuis hodie etiam pleroſque ſummos Medicos in Germania & Italia, albo feliciter vti compertum habeam) ex quo ſi eliciatur eſſentia, vt docuimus, illa poterit exhiberi cum ægrorum admiranda vtilitate, & Medicorũ laude, diuturnis morbis, & quibus in ſumma ſuperficie ſuperfluitates emerſerunt, vt lepris, & impetignibus: maxima.n. illi eſſẽtię vis ineſt & peculiaris ad educendum quicquid ſanguini commixtum eſt, quod eum corrumpit: exhibetur etiam quartanariis, melancholicis, hydropicis, & multis aliis affectibus, vt iam diximus: clementer enim & ſine moleſtia, vlloque vomitu, totius corporis excrementa expurgat.

De Turpeto, Hermodactylis, Thymelæa, Chamælæa, Eſula, & reliquis lactariis purgantibus. Cap. VI.

Extractum Turpeti. TVrpetum Meſues (non rad. Thapſiæ Fuchſij) albiſſimum, gummoſum. & mediocriter recẽs, in puluerem tenuiſſimum reducatur, quod indas matracio vitreo, oblongo collo, & hermeticè clauſo, affundendo illi ſpiritum vini: qui ſupernatet materiæ tribus, aut quatuor digitis, & ſic omnia ſtent in Bal. tepido per ij. aut iij. dies, quò eſſentiam totam menſtruum attrahat: illud ſeorſim reſeruato, deinde nouum affunde denuo, donec nihil amplius ex materia elici poſſit, fæces ſemper ſepone, & quod purius eſt, elige, vt eſt artis. Quo fa-

cto,

ſto circulentur omnia, vt ſummum acquirant perfectionis gradum: ſeparato omnino menſtruo, medicamentũ perfectius reddetur, ſi in correctione addideris pro vnc. 1. eſſentiæ olei nucis moſchatæ, & zinziberis ana ſcrupul. j. Iſtis enim ſic eius actio intenditur, vt proprietate quadam mirabili, etiã ſine nauſea, & aliqua perturbatione, è iuncturis, & remotiſſimis ac profundiſſimis his partibus pituitam viſcidam & craſſam euacuet; quum alias tenuem ſolummodò, idque tardè per ſe adduceret. Exhibetur huius eſſentiæ ſcrup. j. cũ vino rubro aut decocto pectorali. Hydropicis etiam & pituitoſis omnibus affectibus confert.

Extractum Hermodact. Dioſc. 45. ca. 79. Galenus ſimp. 6. Paul. lib. 7.

Ex radice etiã Hermodactyl. alb. & elect. Æginetæ (non colchici ephemeri Pharmacopolarum, quod Dioſcor. Galeno, item & Paulo venenũ eſt) eodem modo, vt ex Helleboro eſſentia elicitur, quæ pituitam craſſam & lentam è iuncturis præſertim trahit: ob id arthritidi multùm confert, corrigi tamen debet cum oleo Cumini, & Garyophyllorum, ne ſuo humore flatulento ventriculum cædat, & in ipſo nauſeam excitet. Exhibetur per ſe, vel cum decocto competenti, pondere ſcrupul. j. plus vel minus pro ſumentis viribus. Radices,

Extracta lactariorum.

Eſulæ, Thymeleæ. & Chamælææ, ſiue mezerij Serapionis & Thapſiæ ſuccus, quæ partim pituitam, partim bilem euocant: non tamen ſine mordacitate, cùm acria ſint omnia & ignea, valdeque periculoſa (viſcera enim excoriant & venarum ora diſrumpunt) eodem modo quo Helleborus parantur: exhibeturque illorum extractum ſine periculo, immixto myrobalanorum extracto, ad hydropem & ad ſeroſa excrementa expurgãda etiã in articulis ipſis: doſis eſt ſcrup. j. cum unc. j. olei amygdalarum dulcium.

Ex granis lathyridis cõtuſis extrahes eodem modo eſſentiam, cui addes oleum maſtiches, & nucis moſchatæ ad correctionem.

De Cucumere agreſti, Ebulo, Sambuco, et Squilla. Cap. VII.

Extractum radic. cucu. agreſtis.

CVcumeris agreſtis radix menſe Maio colligi debet, deinde contundi, denique ex ipſa ſuccus optimè exprimi. Qui quidem filtrandus eſt bis vel ter, donec clarus deſtilletur & bene depuratus ſit: cui affunde vini ſpiritum ſantalatum & optimè præparatum, collocando omnia in Bal. per 3. aut 4. dies: quod purum eſt, transfunde, denuo vini ſpiritum affundendo, donec nullæ fæces amplius ſeponantur. Tum circulentur omnia ſimul ad maiorem graduationem per aliquot dies; quo facto, ſeparato menſtruo, congeletur eſſentia igne lentiſſimo cinerum, donec inſpiſſetur, cui adde pro vnc. j. olei cinnamomi ſcrup. j. eſſentiæ croci ſcru. ſem. Hoc autem medicamentum ſeroſa excrementa potenter euacuat, qua ratione Hydropicis, item ictero, & obſtructionibus tum hepatis tum lienis ſummoperè confert, ſi ſcrupul. dimidium, aut plus pro ægrotãtis viribus exhibeas cum vino albo, idque manè ieiuno ventriculo.

Extractum Elaterij.

Ex ſucco è Cucumeris agreſtis fructibus Autumnali tempore extracto, dum præ maturitate pallent, fit præſtantiſſimum medicamentum, ſi debitè præparetur ad ſeroſa & bilioſa excrementa euacuanda. Elaterium Græcis hoc medicamentum dicitur cuius præparationem Dioſcor. tradit. 4. ſimpl. ſed efficacius multò redderur, & ſine periculo exhiberi poterit, ſi ita præparetur.

Hic ſuccus clementer per expreſſionem extractus per filamenta deſtilletur, ita vt fæx omnino ab ipſo ſeparetur, deinde indatur vaſi vitreo oblongo collo, cui affunde ſpiritus vini ana æquales partes, omnia poſtea digerantur in Baln. tepido per ali-

quot dies, donec fæx & tota impuritas ſecernatur: ſeparato priori menſtruo blando igne, alium vini ſpiritum, infuſionis ſpeci. diamarg. frigidi affunde, & circulentur omnia in pellicano x. dierum ſpatio, vt vis medicamenti augeatur, & ab ipſo omnis malignitas auferatur: ſeparato denique vltimo menſtruo, coaguletur igne lentiſſimo, quod fiet intra paucos dies: Huius cape vnc. j. cui adde olei nucis moſchatæ, & cinnamomi ana ſcrupul. j. fiat mixtura, & ſic obtinebis præparationem Elaterii Spagyricorum, ſiue ipſius eſſentiam, mirificè feroſa excrementa etiam è iuncturis trahentem, & è cerebro euocantem. Arthritidi, Hydropi, Cephalalgiæ veteri, & Epilepſiæ valde conducentem. Doſis ſcrup. dimid.

Extractum Scillæ.

Sic ex rad. Scillę ſuccum extrahes, quem eodem modo præparabis, vel (quod melius eſt) cum mulſo maluatico id facies. Humores craſſos, lentos, & thoraci inhærentes incidendo tenuando, tergendo, reſoluēdo, & coquendo euacuat, & hepatis ac lienis obſtructiones tollit. Exhibentur ſcrup. ij. pro doſi cum decocto pectorali, aut cum aqua cinnamomi.

De Lachrymis purgantibus, et colocynthide. Cap. VIII.

Extractum ſcammonij.

Scammonium violentiſſimum & periculoſiſſimum eſſe medicamentum, omnibus Medicis conſtat, idque multis de cauſis: flatu enim mordaci plurimum ventriculo nocet, ipſumque ſubuertit. Deinde immodicè attrahendo, venas aperit, & ſua acrimonia inteſtina ipſa excoriat, hācque ratione grauiſſimos inducit dolores. Qua de cauſa Galenus ipſū cū cydoniis miſcet: alii verò cum galanga, zinzibere, ſem. aniſi, dauci, apij, & lentore, ſem. pſyllij decoquunt in pomo acido, vel auſtero, vt mitius reddatur. At Spagyrica præparatione ſic commodum vſui redditur, vt ſine vllo periculo multis aliis medicamentis immiſceri poſſit, & tutò exhiberi ad purgandam bilem & pituitam.

Lib. 2. alim.

Electum Scammonium ſoluatur in oleo maſtiches, ſpagyricè extracto cum vini ſpiritu, quo facto, digerantur per viij. dies in Bal. calido, in vaſe optimè clauſo: quod clarū erit & pellucidum, transfunde, affundendo rurſus nouum menſtruum, donec totam eſſentiam attraxeris, interim tamen omnes fæces ſeponito. Tum ſeparato toto menſtruo, affunde denuo vini ſpiritum corallifatum, vt ſupernatet iiij. digitis, circulentur omnia in Baln. per x. dies aut amplius. Demùm menſtruum extrahe & pro vnc. eſſentiæ relictæ in fundo vaſis, adde eſſentiæ ueræ corallorum & margarit. an. ſcrupu. j. eſſentiæ croci ſcrup. ſem. olei aniſi, & cinnamomi ana. ſcrup. j. ſem. fiat mixtura ad blandum ignem ad cōſiſtentiam debitam. Miſceatur hęc eſſentia ſic pręparata cum eſſentia Aloes, & myrobalanorum, & fit mixtum medicamentum ad bilem expurgandam perutile, item ſeroſa excrementa è capite educenda. Per ſe exhiberi poteſt ſcrup. dimid. cū vnc. ij. olei amygdalarum dulcium ſine vlla perturbatione, aut lęſione cordis, ventriculi, & hepatis, è uaſis ipſis bilem educit.

Euphorbium autē, Sagap. & opoponax, vt præparentur, reſolui debēt priùs in aceto roſato albo in Bal. vaporoſo deſtillato, & per ſetaceum tranſmitti: hòcque ter faciendum, quò terreſtreitas omnis ſeparetur, & puriores remaneant hę lachrymæ: à quibus abſtrahatur acetum, vt ipſarum emēdetur acrimonia, reiteratis ablutionibus in aqua roſarum. Sunt enim hæc medicamenta acria, ſubſtantiæ tenuis, & igneę, ſed omnium lachrymarum calidiſſimum, tenuiſſimùmque, & acerrimum Euphorbiū eſt, & maximè vi ignea flagrans, teſte Galeno, quòdque tam violenter agit, vt valdè ſit ab vſu ipſius cauen- *Lib. 7. ſimpl.*

dum

dum; niſi priùs rectè præparetur. Drachmas enim tres ipſius aſſumptas omninò necare Serapio & Auicenna ſcriptis prodiderunt. Aetius tamen, & Actuarius ipſo vſi ſunt, nō ſolùm ad euacuandam pituitam, ſed ad ſeroſa omnia excrementa potenter educenda: & melli ſolummodò immixtum præberi Iſchiaticis Dioſcor. ſcribit. Paulus autem Euphorbii cum melle cocti drachma pota pituitam amoliri, magis autem aquas refert.

Lib.3.cap.80.
Lib.7.c.4.

Sed ſequenti præparatione maligna omnis qualitas adimetur, ita vt Paralyſi, Arthritidi, Spaſmo, Hydropi, valdè conducat, & pituitam quātumuis lentam, craſſam, & impactā neruis ipſis & iuncturis, ſine aliqua perturbatione euacuet. Fit autem hoc modo.

Extractum Euphorbij.

Euphorbio per acetum reſoluto, vt ſuprà, & abluto, affunde vini ſpiritum, quo eſſentiam extrahes, fæcibus ac impuritatibus ſepoſitis omnia circulato cum nouo alcoole ſaccharino, per x. dies, deinde ſeparato menſtruo, coagula igne lentiſſimo, addendo ſub finem olei maſtichini ſcrup. ij. olei aniſi ſcrup. j. eſſent. corall. ſcrup. ſem. fiat mixtura: doſis eſt ſcrup. j. cum decocto competenti ad prædictos affectus curandos.

Extractum opopon. ſa. cop. & ſagap.

Sic ex opopanace, Sarcocolla, & Sagapeno medicamenta præparantur, ad eoſdem affectus vtiliſſima, quorum vim purgatricem per inferiora Græci reticuerunt ſed ab Arabibus inuenta fuit. Purgant autem iſta clementiùs, quàm Euphorbium: ex omnibus fit mixtum medicamentum purgans craſſam pituitam, & viſcidam etiam à remotis partibus, cerebro, neruis, iuncturis & thorace. Deſcriptionem breui prelo tradam, (Deo dante) in noſtra Praxi Spagyrica, in qua compoſitionem horum omnium medicamētorum, & vſum fuſiùs & pellucidiùs explicabo.

Extractum Colocynthidis.

Colocynthidis adeò vehemens eſt in purgando facultas, vt ſolo interdum contactu, ac etiam odore abundè, & cum magna perturbatione, quibuſdam aluum deiiciat. Medicamentum hoc aliàs vehementiſſimum ſequenti præparatione tamen tutiſſimè exhiberi poteſt. Colocynthis pulueretur tenuiſſimè, cui affunde vini alcool optimè præparati, vt ſupernatet 6. digitis, digerantur in Bal. vaſe clauſo hermeticè tribus ſeptimanis: amittet enim illo temporis ſpacio totam acrimoniam. Quod ſi diutiùs digeratur, extractum dulceſcet, ſicque reddetur optimum medicamentum ad pituitam, & ad alios humores craſſos & glutinoſos a profundioribus partibus attrahendos, idque ſine noxa, vt diximus: quare vertiginoſis, hemicranicis, epilepticis, apoplecticis exhibetur cum ſyrupo roſato ſimpl. vel myrtill. Corrigitur autem cum oleo maſtiches nucis moſchatę, & cinnamomi.

De Lapidibus purgantibus. Cap. IX.

LApis Armenus & Cyaneus candentes extinguantur ſexies in aqua ardenti, poſteà reducantur in tenuiſſimum puluerem, quo facto, puluis hic abluatur aqua fontana, eijciēdo terram & quod aquæ ſupernatabit, hocque fac pluries: demū ablue relictum puluerē priùs exſiccatum aqua meliſſæ aut bugloſsi: euapora aquam à puluere igne lentiſsimo: quo exſiccato, cum cœleſti noſtro menſtruo, & ſpiritu vini digerantur in Baln. & circulentur per xx dies ad ſummam graduationem: ſeparato menſtruo coagulentur igne lentiſſimo; adde pro correctione eſſentiam margarit. coral. & croci cum oleo cinnamomi & Garyophyl. Melancholicis omnibus affectibus, maniæ, vertigini, epilepſię, cephalalgię, quartanariis, & cancro conducunt: doſis eſt ſcrup. j. ſem. cum aqua meliſſæ, aut bugloſ. Purgant enim atram bilem,

lem, & quicquid craſſum & tenax ſanguini eſt immixtum.

Lapis Cyaneus ſic præparatus poterit conmodius multò exhiberi in confectione AlKermes, Medicis omnibus commendata, ad cordis tremorem, ſyncopen, mæſtitiam, ad ſpiritus omnes roborandos, & ad arcendum quoduis venenum.

De præparationibus Rhabarbari, Aloes, Agarici, Senæ, Myrobalanorum, Oxyphœnicis, et reliquorum mediocrium purg. medicamentorum. Cap. X.

HÆc medicamenta inter verè purgantia ab Actuario, & reliquis Medicis, quòd ſingula propriũ à tota ſubſtantia humorem trahant, numerantur: vniuerſum enim corpus radicitus, vt ita loquar, & cum tanta perturbatione non purgant ſicut cetera: iis præſertim Medici vtuntur ad omnes ferè curãdos morbos, aut qđ illa vſui eſſe poſſint, ſine maiori præparatione, quæ ipſis eſt nota: aut quòd meliora experiri nõ audeant, ignotis veris aliorum medicamẽtorum præparationibus. Interim iſtorum etiam mediocrium purgantium vis purgatrix Spagyrica præparatione augeri poteſt, eliciendo ex illis quod purum eſt, & fæcem purgationi corporum humanorum contrariam ſeparando. Inde enim multiplex vtilitas ſubſequetur, primùm quòd non lædatur medicamento ventriculus, quum nihil obſtet, quò minùs actionem ſuam præſtet, & citiſſimè corpus afficiat, & ab ipſo viciſſim afficiatur. Deinde, quòd ratione minoris quantitatis medicamenti, facilius & lubentius multò ægri ipſum capiant: qui quidem interdum adeò difficiles inueniuntur, vt vitam cum morte commutare malint, quàm illarum craſſarum & turbidarum potionum plenos calices haurire: quas, etiam in multis, ante ipſarum aſſumptionem, ventriculus abominatur, aut certè ita imbecillis redditur, vt illas nauſeabundus paulò pòſt abijciat, non ſine magna perturbatione. Sedulam ergò operam veri Medici in iſtis perquirendis medicamentorum præparationibus adhibere debent, ut honori artis Medicæ conſulant, vel ſaltem ægrotum ſaluti.

Extractum Rhabarbari. In Rhabarbari eſſentia uim ineſſe purgatricem maximè argumẽto eſt tenuis ipſius pars, quæ coctione diſſipatur & deperditur, ita ut purgandi uim hac ratione amittat: quę à Medicis elicitur, ſi in extenuante aliquo liquore macerętur, adiecto uino albo, & cinnamomo. Infuſum Rhabarbari hoc appellant; quoniam ita uim ſiue eſſentiam quodãmodo eliciunt ex ipſo Rhabarbaro fæcibus reiectis. Veruntamen ſequenti methodo præſtantius multò & utilius illud medicamentum reddetur.

Rhabarbarum puluerisa, illud include uaſe uitreo oblongo collo, affundendo uini alcool, ut ſupernatet iiij. digitis: obturato uaſe, fac digerãtur in Balneo per iij. aut iiij. dies, donec tandem menſtruum coloretur, coloratum transfunde ſeorſim: quod reſeruabis, nouũ menſtruum denuo fæcibus affundendo, donec non ampliùs illud tingatur, & magma, ſiue fæx rhabarbari, ſubalba remaneat. Circulatis ritè omnibus ex arte, ſeparetur menſtruum per Balneum, & remanebit in fundo Rhabarbari eſſentia, cui adde pro unc. olei cinnamomi ſcrup. ij. Cuius ſi exhibeas ſcrup. j. cum cochleari uini albi potentius purgabit, quam vnc. ſem. in infuſione, idque minori cum perturbatione. Poteſt exhiberi hoc medicamentum infantibus, prægnantibus, ſenibus, & ex morbo iam imbecillis: purgat & educit flauam bilem.

Fæx, ſiue terra, quę remanet, eſt aſtringentis facultatis, qua ratione lienteriæ, dyſenteriæ, & alui fluoribus præſcribitur. Quod ſi quis potentius purgare cupiat, fæcem calcinet

in

in reuerberio, tum per aquas al Kali extrahat, ipſúmque reiteratis filtrationibus purificet cryſtalli inſtar. Eſſentiam extractam ſuo al Kali ſuperiniiciat, digerat, & demum deſtillet: hoc enim modo vis omnium medicamentorum augetur.

Extractum Aloes.

Sic præparabis extractum Aloes, quod bilem pituitamque craſſam expurgat, ſed lentè, precipuè è ventriculo & inteſtinis, eaſque partes, tum detergendo, tum vacuando corroborat. Extracto adde oleũ Garyophyl. & macis, ad vim ipſius ſtimulandã, & oleum maſtiches, ad acrimoniã, & erodentem vim retundendam.

Extractum Agarici.

Agaricus eo modo paratus craſſam pituitam maximè à ventriculo, meſenterio, iecore, liene, & pulmonibus expurgat, à cerebro & neruis debilius trahit, quòd vis ipſius ſit imbecillior. Exhibentur eius ſcrup. ij. etiam impuberibus & ſenibus: ſed quoniam aliquantum ventriculum offendit, cum oleo zinziberis, & ſpicæ corrigitur.

Sic ex Sena, Polypodio, Mechoacam, Myrobalanis, & reliquis huiuſmodi, elicies extracta, ſiue eſſentias: quæ omnia exhibebis, quãdo & quibus conferent, additis proprijs correctiuis pro morbi exigentia, & ægrotantium viribus.

Hæc ſunt, quæ de medicamentorum Spagyrica præparatione in medium afferre volui, breui, Deo dante, maiora in publicum editurus, quò meis peregrinationibus, & vtilitate, quam in illis percepi ex doctiſſimorum quorumque colloquiis, laboribus denique & vigiliis, veræ Medicinæ ſtudioſi fruantur. Quorum quædam vocabulorum artis inuolucris quibuſdam adumbranda cenſui, ne margaritas has precioſas, in Spagyricorum Medicorum gratiam potiſſimùm hic propoſitas, Sophiſtis omnium bonarum diſciplinarum, ac Naturæ ſecretorum contemptoribus temerè obiicere viderer: qui cùm vulgare quippiam ac gregarium tantùm, & è nigellis Cadmi filiis ſint conſecuti, ignota contemnunt, eamque artem improbare, & omnium conuitiorum acerbitate impudenter laceſſere non verentur, quam ne à limine quidem vnquam ſalutarint.

FINIS.

IOSEPHI QVERCETANI
ARMENIACI CONSILIARII & Medici Regij

ELENCHVS MEDICAMENTORVM Spagyricorum ad Chirurgiam pertinentium.

QVONIAM autem deinceps reſtat, vt eorũ ſimplicium, quæ ad vulnerum ſclopetariorum curationem pertinent, præparationẽ Spagyricam deſcribamus, eadem vtemur methodo, qua iam ſuperius vſi ſumus, quò tractatio hæc noſtra planior fit.

Suppurãtia ſunt igitur & Anodyna,
- *Oleum ouorum.*
- *Oleum butyri.*
- *Oleum reſinæ.*
- *Oleum viſci pomorũ compoſ.*
- *Oleũ hyperici ſimpl.*
- *Olea omnium axung.*

Detergẽtia,
- *Oleum myrrhæ.*
- *Oleum maſtiches.*
- *Oleum terebinthinæ.*
- *Oleum mellis.*
- *Viſcus centaurij.*
- *Viſcus vincę peruincæ.*
- *Viſcus ariſtolochiæ.*
- *Sal fæcum aceti.*
- *Balſamus Martis.*
- *Crocus Veneris.*
- *Mercur. præcipitatus vulgaris.*
- *Mercur. præcip. dulcific.*
- *Oleum guaiaci.*
- *Balſamus Veneris.*
- *Balſamus Saturni.*
- *Balſamus tartari.*

Sarcotica
- *Balſamus hyperici.*
- *Oleum tauris.*
- *Oleum ſarcocollæ.*
- *Ol. mannæ.*
- *Viſcus conſolidæ vtriuſque.*
- *Viſcus cynogloſſi.*

Epuloticæ.
- *Calx teſtarũ ouorũ.*
- *Calx teſtarum limacum.*
- *Bolus Armena præparata.*
- *Alumen aduſtum & præparatum.*
- *Crocus Martis.*
- *Creta vitrioli flaua.*
- *Ol. ſalis tartari.* } quæ etiã cicatrices decorant
- *Ol. talci.* }

Oleum

Repellētia & ſanguinē cohibētia.
- *Oleum viſci pomorū ſimplex.*
- *Oleum Martis*
- *Crocus Martis.*
- *Crocus Veneris.*
- *Colcothar ſimplex.*
- *Colcothar dulcificatū.*
- *Bolus Armena præparata.*
- *Calx teſtarum ouorum.*
- *Calx. teſtarum limacum.*

Ad ambuſta.
- *Oleum ouorum.*
- *Oleum lardi.*
- *Oleum butyri.*
- *Aqua gammarorum.*
- *Aqua ſpermatis ranarum.*
- *Aqua florum papauer. rubri.*
- *Viſcus rad. hyoſciami.*
- *Oleum Saturni, eiuſque ſal.*
- *Oleum Lithargyri.*

Ad venena.
- *Butyrum arſenici fixum.*
- *Præcipitatus dulcificatus.*
- *Balſamus tartari.*
- *Oleum Mercur. corporale.*
- *Oleum antimonij.*
- *Oleum ſulphuris vitriolatum.*

Attrahētia.
- *Viſcus ariſtolochiæ.*
- *Viſcus corticis med. tiliæ.*
- *Succinum præparatum.*
- *Magnes præparat[um].*

Sunt rurſus illorū ſimplicium ſingula, quæ ſingulis partibus vulneratis, conducunt: vt
- Oſſibus corruptis,
- Neruis vulneratis,
  - *Oleum myrrhæ.*
  - *Ol. Garyophyllorum.*
  - *Oleum tartari fœtens.*
  - *Oleum vitrioli.*
  - *Ol. ſulphuris ſimplex.*
  - *Oleum ſulph. vitriolatum.*
  - *Oleum antimonij.*
  - *Sulphur rubicundum Antim.*
  - *Oleum ſalis.*
  - *Oleum Mercur. ſublimati.*
  - *Oleum ceræ.*
  - *Oleum iuniperi.*
  - *Oleum euphorbij.*
  - *Oleum ouorum.*
  - *Oleum terebinthinæ.*
  - *Oleum ſulphuris terebinth.*

Carni putridæ ac corruptæ,
- *Sal fuliginis.*
- *Sal vrinæ.*
- *Sal tartari.*
- *Sal mellis.*
- *Oleum frumenti.*
- *Oleum mellis.*
- *Oleum ſulph. acidum.*
- *Phlegma vitrioli acidum.*
- *Phlegma aluminis acidum.*
- *Balſamus Martis.*
- *Balſamus Veneris.*
- *Balſamus Mercurij.*
- *Balſamus tartari.*

At quoniam nobilium partium ſemper habenda ratio eſt, in quarum actione vita conſiſtit, ſunt etiam non nulla quæ exhibita ipſas tueri poſſunt.

Roborant enim
- Cerebrum,
  - *Oleum ſuccini.*
  - *Oleum ſalutæ.*
  - *Oleum Garyophyllorum.*
  - *Spiritus vitrioli,*
- Cor,
  - *Aurum vitæ.*
  - *Tinctura auri.*
  - *Eſsentia margaritarum.*
- Hepar,
  - *Tinctura Balſ. natural.*
  - *Tinctura corallorum.*
  - *Oleum Martis.*

MEDICAMENTORVM proximè enumeratorum Spagyrica præparatio.

Oleum Tartari fœtens.

FÆX vini, crudumve Tartarum in puluerem redactum imponatur in retortam vitream aut terream cum ſuo recipiẽte: ſubijciatur ignis per gradus, qualis ad aquam fortem conficiendam adhibetur. Producet magnam copiam ſpirituum alborum, qui & in aquam & in oleum craſſum ac fœtens conuertuntur. Separetur oleum illud per infundibulum, atque ad vſum reſeruetur.

Sal Tartari.

PОrrò tartari ſalem extrahes ex fæcibus (quas caput mortuum appellant) in retorta relictis, eaſque in aqua calida diſſolues: diſſolutum totum poſteà bis terve filtrabis. Tum eundem coagula ad ignem per euaporationem aquæ. Ita remanebit ſal in fundo vaſis, quem ſi rurſus diſſoluas & coagules, ſic expurgabis, vt cryſtallinus euadat.

Oleum Tartari.

Hunc cryſtallinum ſalem, ſi vitro imponas, & in cella vinaria alio

ve humido loco colloces, intra perpaucos dies in oleum reſoluetur limpidum & ad faciei maculas & vlcera detergenda præſtantiſſimum.

Balſamus Tartari.

℞. Tartari crudi lib. ij.
Salis petræ, Salis fuliginis,
Et fæcum aceti ana. ℥ iiij.
Calcis viuæ ℥ vi.

Omnia minutiſſimè contuſa iniiciantur in vas non vitreatum, ac ritè obturatum. Calcinentur xii. horarum ſpacio: calcinata ſoluantur in calida, ac per filtrum deſtillentur, poſt coagulentur, & deinceps calcinentur: ter denique calcinationes, ſolutiones, & coagulationes fiant. Tũ iniiciantur omnia in alembicum, ſimulque acetum deſtillatum infundatur, ut digitos quatuor ſupernatet. Deſtilletur acetum in Balneo Mar. ac liquor dulcis emanabit. Tũ infunde iterum acetum, vt deſtilletur, idque tamdiu, dum non amplius ſit dulce, ſed acidum fiat, & quale priùs infudiſti, per alembicum efferatur. Tum omnia valido igne deſtillato per retortam: & prodibit oleum feruidiſſimum, cuius vix ſatis prędicari vtilitas poſſit.

Hoc eodem modo, ſi voles, totum ſalem tartari per alembicum pelles: ex quo præſtantiſſimum & ſaluberrimum oleum efficies.

Oleum aceti.

DEſtillato aceto per alembicum reſident fæces ipſius in fundo vaſis: quę priùs igne violentiſſimo exſiccatæ, ſi pellantur per retortam, exibit oleum rubicundiſſimum & acerrimum. Quòd ſi rurſus caput mortuum diſſoluas in calida, filtres, & coagules, ſubſidebit ſal aceti ad phagedęnica omnia accommodatiſſimus.

Sal aceti.

Sal fuliginis.

FVligo in tenuem pollinem redacta diſſoluatur in aceto deſtillato, in Balneo: ſeparatò toto menſtruo, quod in fundo ſubſidebit, denuò diſſolues deinde coagulabis; idque tamdiu, donec in ſalem candidiſſimum abeat: qui in humido ſoluetur in oleum ad gangrænam, & quęuis maligna vlcera curanda opportuniſſimum.

Boli Armeni *præp.*

BOlus Armena in puluerẽ tenuiſſimum redacta, diſſoluatur in phlegmate acido Aluminis: tum ſeparetur phlegma per Bal. & aliud ſuperaffundatur: Id ter facito. Tum Bolus in oleum perpingue conuertitur: quod igne lentiſſimo exſiccetur, & in puluerem reducatur ad cohibendum ſanguinem vndecunque prorũpentem aptiſſimum.

Olea aromat. *lacrymarum, lignorum & gummi.*

R. Garyophyllorum pulueratorũ lib. j. aquæ ſimpl. vel, quod melius eſt, aquæ vitæ lib. vj. Infundantur in vas vitreum ad digerendum in bal. vel fimo per quatuor dies: pòſt appoſito roſtrato alembico cum ſuo refrigerio deſtillentur ex artis præſcripto: oleum autem ab aqua ſeparetur per infundibulum, & ad vſus ſeruetur. Eadem methodo elicies olea Saluiæ, Iuniperi, Succini, Terebinthinæ, Myrrhæ, Thuris, Sarcocollæ, Maſtiches, Euphorbij. Aliam & præſtantiorem olea eliciendi, ex iſtis enumeratis, inuenies methodum in lib. quem de medicament. Spagyr. præparatione conſcripſimus.

Oleum frumẽti.

FRumentum in retortam impoſitum cum Spiritu vini digeratur per octo dies: tum demum igne violento pellatur. Quod deſtillatum eſt capiti mortuo reddatur, denuò digeratur ac deſtilletur. Id ſi ter iteraueris, prodibit oleum præſtantiſsimum ad gangrænam, & carcinomata.

Balſamus Hypericonis ſimplex.

R. florũ Hyperici minutatim cõciſorum lib. ii. olei terebinth. lib. j. vitellos ouorum xx. aquæ vitę lib. ſe. mixtis omnibus putrefiant in fimo calenti per menſem integrum: pòſt exprimantur & ponantur ad ſolem per duos menſes.

Balſamus viſci pomorum.

Balſamus viſci pomorum eadem methodo fiet; vel cum oleo oliuarũ priùs depurato in Balneo.

Balſamus Hyperici compoſitus.

R. florum hyperici lib.j.viſci rad. ſymph. maior.℥.iiii. florum chamæmeli,uerbaſci an.pug.ii.olei ouorum & terebinthinæ an.lib.ſe.aquę uitę lib.j.thuris,myrrhę,maſtiches,mumię an.℥.ii.ſacchari rubri ℥ vi.putrefiant ſimul in uaſe accuratè occluſo in fimo per menſem:deinde exprimantur & circulentur in Bal. per triduum:tum demum lentiſſimo calore decoquantur ad Balſami conſiſtentiam.

Balſamus viſci pomorum compoſitus.

R. foliorum viſci pomorum minutatim conciſorum lib.ij.in matracium vitreum, addendo acinorū populi arboris lib.ſe.olei axungiæ taxi, & butyri an ℥.iiij. terebinthinæ ℥.vj. olei lumbricorum lib.ij.ſe.vini albi generoſi lib.ij. digerātur omnia rectè occluſa in fimo calidiſſimo per duos menſes: poſt prælo exprimantur, tum circulentur, & ad ignem lentiſſimum decoquantur ad liquorum conſumptionem. Ad dolores ſedandos nullum præſtantius inueniri medicamentum poteſt.

Ex herbis viſcus vt extrahatur.

SVccum foliorum, & rad. herbarum purificabis,donec clareſcat: ipſi affunde tantundem aquę uitę, & digerantur in Bal. in uaſe uitreo per quindecim dies: deinde ſeparatā aqua per deſtillationem remanet in fundo herbarum uiſcus.

Alia methodus.

Vel;folia & rad.herbarum mergātur in aqua communi filtrata, aut, quod melius eſt, in vino albo, per octo dies: deinde per triduum lento igne ſubiecto bulliant:poſt exprimātur,& decoquatur igne lento,donec ſpiſſitudinem mellis acquirant,quā viſcum nominamus. Hac methodo ex conſolida vtraque,cynogloſſo,cētaurea, vincaperuinca,ariſtolochia, rad.hyoſciami,& cort. med. tiliæ uiſcum elicies ad præſcripta utiliſſimum.

Ex floribus papauer.rubr.vel ipſorum ſucco, aquam per alembicum elicies ad refrigerandum aptiſſimam.

Sal urinę.

SAl urinæ humanæ ſummam ad detergendum uim habet.Conficitur autem ſic:primùm urina filtrāda eſt,tum coagulanda, poſt cū aceto deſtill. diſſoluenda atque iterum coagulanda. Nam ter aut quater hæc iteranda ſunt.

Oleum ceræ.

LIqueſiat ad ignem cera,& decoquatur cum uino ad conſumptionem ipſius:idque tamdiu,donec nullos crepitus ampliùs edat. Huius ſic pręparatæ ceræ cape lib.j.aluminis calcinati lib.ſem.fol. ſaluiæ m.j. Iniiciantur omnia in alembicum cupreum, cui receptaculum ſit ſubiectum, & deſtillentur igne mediocri. Prodibit primò craſſiuſculum oleū, quod rurſus deſtillandum eſt, vt anteà, idque ter iterandum: atque ita ſit oleum ceræ præſtantiſſimum ad omnes neruorum affectus. Eodem modo ex reſina, & pice oleum conficitur.

Aqua & oleū mellis.

EX melle in uitreum alembicum impoſito aquam eximiam primùm elicies per Bal. Poſt capiti mortuo,aut fæcibus relictis arenam, vel ſilices calcinatos addes, ne regurgitet materia, quàm per retortam vitream pelles,ſubiiciendo ignem per gradus:ita deſtillabit oleum pellucidum,& flaueſcens, ſimul cum oleo craſſo & impuro. Omnia digerantur per quatuor aut quinque dies: poſt rurſus deſtillentur per alembicum intra arenam, manabitque oleum purum & rubicundum aquæ ſuæ ſuper natans. Hæc aqua acidiſſima eſt propè ad inſtar aceti deſtillati: & plurimùm aduerſus gangrænam conducit. Oleum autem, quod inſtar aquæ vitæ ardet, vires habet admirandas,præſertim ſi per dies aliquot circuletur cum vini ſpiritu. Separato enim illo poſteà,remanet oleum dulce & gratiſſimi ſaporis, vulneribus ſclopetariis & phagedænicis vlceribus plurimùm conducens.

Sal mellis.

Ex fæcibus quæ remanſerint,igne reuerberii priùs calcinatis, extrahi-

tur ſal cum aqua propria, vel communi ſoluendo, filtrando, & coagulando: idque ter. Putridis omnibus vlceribus confert. Hunc ſalem cum oleo proprio & adurente ex artis præſcripto commiſcebis, atque inde maiorem, quàm dictu fas eſt, opportunitatem auferes.

Aliud mellis oleum præſtantiſſimum.

℞. mellis à ſua cera non ſeparati lib. ii. tartari in puluerem redacti lib. i. putrefiant ſimul in fimo quindecim dierum ſpacio, & deſtillentur per retortam. Emanabit primò aqua candida, tum flaueſcens Hanc redde capiti mortuo, & putrefiant rurſus per quindecim dies. Pòſt depelle iterum per retortam, idque ter facito: ac tum oleum mellis præſtantiſſimum conſequèris.

Oleum butyri & lardi.

BVtyrum priùs in vino albo liquefactum iniiciatur in alembicum, ſubiiciatùrq; ignis mediocris. Deſtillabit oleum valde anodynum Ex lib. i. habebis vncias x. Sic facies oleum lardi, & axungiarum omnium.

Oleum ex luteis ouorum.

LVtea ouorum centum priùs cocta iniice in cucurbitã: ſubiice ignem per gradus, Primò aqua exibit, pòſt oleum flaueſcens aquæ ſupernatans; poſtremò oleum craſſiuſculum. Aqua maculis omnibus prodeſt: olea autem doloribus ſedandis conferunt.

Cancrorum aqua.

CAncri, aut Gammari bulliant cum aqua ſemperuiui maioris in vaſe duplici accuratè occluſo per diem integrum: pòſt deſtillentur igne ſubiecto. Aqua ter affundatur capiti mortuo: tum demum reſeruetur. Inflammationibus, ambuſtis, & carcinomati multùm confert.

Aqua ſpermatis ranarum.

SPerma aut ſemen ranarum colligitur menſe Martio. Deſtillatur autem per alembicum vitreum. Elicitur aqua vredini & inflammationi opportuniſſima.

Calx teſtarũ ouorum & limarum.

TEſtæ ouorum aut limacum reuerberentur igne acerrimo per triduum, donec reducantur in calcem candidiſſimam. Si dum calcinantur, aſpergantur aceto, calx lenior reddetur, & ad vires ſuas exercendas aptior.

Mercurius præcipitatus vulgi.

MErcurius priùs lotus ac præparatus ex Geberi præſcripto, ſoluatur cum duplo pōdere aquæ chryſulcæ communis, deinde quater deſtilletur, ac ſuper fæces totius effundatur: atque ita reducitur in puluerem rubicundiſſimum, ex quo reuerberato ad ignem, eliciuntur aquæ fortis ſpiritus, qui alioqui ſummos dolores commouent. Satius erit, ſi abluatur phlegmate aluminis, & aceto deſtillato & ouorum aqua. Acrimonia enim hoc pacto eximitur.

Præcip. Mercurius fixus, & dulcificatus, ad iſta uulnera curanda vtiliſſimus.

Sed præſtabit iteratis ſublimationibus Mercurium priùs præparare, ipſumque rediuiuum & à terra fæculenta & humiditate ſuperflua depuratum fixare cum aqua, quam in libro à nobis de præparatione Spagyrica euulgato iam deſcripſimus. Quòd ſi omnes deſcriptionem illam propter artis vocabula ſubobſcura non intelligunt, non erit incōmodum Mercurium ipſum cum aqua ſtygia vulgari ter ipſi affuſa & abſtracta quodammodo fixare, ac in puluerem rubicundum reducere: id que igne ſatis violento, vt acrimonia, & venenum menſtrui totum eliciatur. Quod meliùs multo fiet, ſi ſequens aqua ipſi commiſceatur, & deſtillatione repetita ſeparetur.

℞. Aceti deſtillati lib. ij. ſem.
Phlegmatis aluminis li. i. ſem.
Calcis teſtarum ouorum. ℥. vi.

Deſtillentur omnia ad ſiccitatẽ Huius aquæ cape lib. iij. præcipitati Mercur. vt ſupra, lib. i. Omnia optimè ex artis præſcriptio mixta deſtillentur per alembicum, ter aquam fęcibus reddendo. Poſtremo loco depellantur ad ſiccitatem: ac tum remanebit in fundo puluis, quęm ſuper marmore prius contuſum iniicies in alembicum, rurſus affundendo aquam præſcriptam, quam ter a-

fa-

fæcibus deſtillabis, vt ſuprà. Poſtremò Mercurius præcipitatus circuletur cum vini alcoole per viginti quatuor horas. Deſtillato vini ſpiritu ad materię ſiccitatem, denuo nouum affunde, circula, & deſtilla, idque quater aut quinquies: ac tum perfectam Mercurij præparationem aſſequere: cuius vires in variis depellendis morbis, præſertim in morbo venereo, ſatis prędicari non poſſunt, ſiue per os aſſumatur, ſiue locis vulneratis applicetur.

Oleum Mercurij corporale.

Fac amagalma cum Mercurij crudi ℥.iiij. & Iouis optimi ℥.i. Illud ipſum ſuper laminam Martis extendito, & in humido collocato. Totum in oleum diſſoluetur. Fit etiam cum ſolo Mercurio, & lamina Iouis.

Oleum Mercurij ſublimati.

Mercurius cum chalcantho, & ſale, vt moris eſt, ter ſublimatus, miſceantur ad extremum cum æquali portione ſalis ammoniaci, & rurſus ſublimetur ſimul ter, aut quater. Totum illud ſublimatum in oleũ reſoluitur. ex quo ſpiritus ſalis ammonianci eximendus eſt, omnia circulando cum vini eſſentia: ipſâque tamdiu deſtillando, donec oleum feruorem & acrimoniam amittat, & ammoniacus ſeparetur.

Reducitur etiam per ſe in oleum lentiſſimo calore Athanoris, longòque temporis interuallo.

Balſamus Mercurij.

Sublimetur Mercurius toties cum ſimplici calce ouorum optimè præparata, donec omninò ſit extinctus Huic mixturæ affunde acetum deſtillatum alcoliſatum, vt ſupernatet quatuor digitos. Deſtilletur liquor à fæcibus quater aut quinquies, donec Mercurius in puluerem rubicundiſſimum euadat: quem cum vini alcoole circulabis in pellicano per octo dies. Separato vini alcoole per alembicum, remanebit in fũdo balſamus Mercurij pretioſiſſimus & dulciſſimus. Deſperata omnia vlcera, atque etiam carunculam in veſica ſanat, & vulneribus iſtis ſclopetariis ſummopere conducit. Porrò alias Mercurij præparationes, & vtendi rationem ex libro nuper à nobis edito cognoſces.

Balſamus Martis.

LImaturæ Martis lotæ pluries cũ muria, ſuperfundes acetum acerrimum, vt ſupernatet quatuor digitos: ponantur ſuper cineres calidos octo dierum ſpacio, quotidie mouendo materiam, & ſeparando acetum, quod colorabitur, & iterum nouum affundendo, idque tamdiu donec acetum non ampliùs coloretur. Quo ad ignem euaporato, puluerem qui ſubſidebit, ſumito: eùmq; cum æquali portione ammoniaci ſublimato. Eundem ſublimatum toties ſuper fæcibus repones, iterùmque ſublimabis, donec rubini appareat color. Poſteà totum in aquam feruentem iniice, vt ſal diſſoluatur: tum apponendo ſtatim frigidam, ſubſidebit in fundo Martis Balſamus, calcis ſolis inſtar. Aqua autem ſeparetur, ac denuo recens affundatur, vt dulcis balſamus efficiatur.

Oleum Martis.

Ex ipſo cum vini ſpiritu alcoliſato circulationibus conficies oleum rubicundum ad omnes hæmorrhagias interiores, & viſcera nutritionis corroboranda præſtantiſſimum, ſi guttula conſeruæ roſarum aut ſymphyti permiſceatur, aut cum vino exhibeatur.

Crocus Martis.

Limaturam Martis priùs optimè lotam calcinabis cum floribus ſulphuris, vel ipſam diſſolues cum aqua ſtygia. Deinde ſuperfunde acetum acerrimum: & in calore relinquantur per aliquot dies: tum demum reuerberentur igne aperto, vt ars præcipit, per integrum diem: colligendo ſemper flores, qui ſupereminebunt, donec totum conuertatur in puluerem rubicundiſſimum & leuiſſimum.

Balſam leum, & vitr Veneris.

HAc methodo conficies balſamum, oleum, & crocum Veneris: ex qua reflexa cruſtuli azymi inſtar, cum phlegmate vitrioli acido,

omnia

omnia circulando artificioſè, elicies vitriolum cæruleum, ac pellucidum, cuius vires alio loco deſcripſimus.

Sal Saturni. EX Saturno calcinato ſal elicitur dulceſcens in Bal. cum aceto deſtillato: toties ipſum in fæces affundendo, dum nihil ampliùs attrahat: euaporato menſtruo remanet in fundo ſal, qui ſolutionibus & coagulationibus iteratis fit cryſtallinus. Deinde facilè in oleum reſoluitur in loco humido collocatum. *Oleum Saturni.* Porrò ſi hunc cryſtallinum ſalem circules in pellicano cum vini alcoole per quindecim dies: poſteà menſtruum per deſtillationem eximas, nouûmq; affundas, & circules, addaſque idoneum pondus ſalis tartari cryſtallini, conficies Balſamum ſaccharo dulciorem, *Balſamus Saturni.* & qui aduerſus maligna vlcera, & oculorum affectus maiorem in modum conducit.

Sulphur antimonij. DEcoquatur antimonium puluериſatum cum capitello præparato ex tartaro calcinato, aut cineribus clauellatis, & calce viua per horæ vnius ſpacium. Tum finito illud infrigidari affundendo tantillum aceti, & rubor quidam apparebit ſupernatans, quem colliges: pòſt rurſus ebulliant per horam vnam aut alteram: iterûmque refrigerentur, ac denuo, quod ſupernatabit, collige, id toties iterando, donec rubor nullus ampliùs appareat. Eſt enim ſulphur antimonij, quod exſiccatum igne lẽtiſſimo ad vſus bonos ſeruabis.

Oleum antimonij. Antimonium ſaccharo & alumine miſceatur, imponantúrq; omnia in retortã vitream, Subiicies ignem per quatuor, aut quinque horas lentiſsimum, quem poſteà augebis. Manabit oleum ſanguinis inſtar rubicũdum.

Fit etiam cum Mercurio ſublimato: ſed cautio adhibenda erit, ne quis in gradu ignis error admittatur.

Oleum ſulphuris. SVlphur præparatum decoquatur cum oleo lini, lentiſsimo igne ſubiecto: & fiet concreti ſanguinis inſtar. Refrigerata materia iniiciatur in retortam, & ſubiiciẽdo ignem deſtillabit oleum ſulphuris rubicundiſſimum.

Fit etiam ſi ſulphuri furfur commiſceatur & deſtilletur.

Oleum ſulphuris vitriolatũ. Cape ſulphuris viui p.i. cum quo miſceas, lento igne, liquefacti vitrioli puri tantundem, vt vnum fiat corpus. Hoc depellatur per deſcenſum: & oleum rubicundum in receptaculum deſcendit.

Oleum ſulphuris terebint. Si florum ſulphuris lib.i. admiſceatur duabus aut tribus olei terebinthinę, in calore ſicco, ſoluentur flores in oleum rubicundiſsimum tum ritè, & artificioſè ſeparato menſtruo, ſulphuris rubinus circuletur cum vini alcoole per octo dies: & habebis oleum ſulphuris, quod naturalis balſami vires obtinebit.

Oleum ſulphuris acidum. Acidum autem ſulphuris oleum fit ipſo accenſo, & ſuperpoſita campana, aut vitro ſatis capaci, ad retinendos vapores, qui in oleum illud acidum conuertuntur.

Phlegma vitrioli. VItriolum contuſum imponatur in cucurbitam, & ſubiiciendo ignem ſecundi gradus, exibit aqua acida, quę phlegma vitrioli dicitur.

Oleum vitrioli. ℞. Fæces, ſiue caput mortuum, quod reſidet in fundo vaſis quod colcothar dicitur: ipſo contuſo, ſi ſalicies permiſcueris igne violẽtiſsimo, oleum rubicundum emanabit.

Aliud. Fiet etiam cum ſimplici colcothare, pulſo igne violentiſsimo trium dierum ſpacio: ac prodibit oleum feruentiſsimum, quod dulcificatur circulatione cum vini ſpiritu tartariſato.

Colcothar dulcific. & creta vitrioli. Colcothar autem ſi ſoluatur iu calida, & rubor per ipſam diffuſus ſeparetur, pòſt exhaletur, remanebit colcothar ſubdulce. Quod remanet abſtracta omni rubedine, creta vitrioli dicitur.

Spiritus vitrioli. Quòd ſi vitriolum pellatur per nonum alembicum, affundendo ſemper liquorem capiti mortuo: tandè u que omnia circulando octo dierum ſpa-

ſpacio, fiet ſpiritus vitrioli ad multa perutilis.

Phlegma aluminis.

ALuminis phlegma perinde fit, vt illud vitrioli.

Aluminis præparatio.

Præparatur autem alumẽ, ſi quinquies phlegma illud capiti ſuo mortuo aut fæcibus, ex quibus elicitum fuit, affundatur & deſtilletur: vltimòque ad ſiccitatem omnem pellatur.

Oleum ſalis.

FAc muriam ex ſale, in quam iniice calculos ignitos, vt ipſa imbibatur: eos autem ſic imbutos indas retortæ, & dando ignem per gradus prodit oleum ſalis feruentiſsimum.

Butyrum arſenici fixum.

MAgnam in butyro arſenici fixo diximus eſſe vim ad venenata & maligna vlcera curanda: fit autem hoc modo.

Cryſtallinum Arſenicum priùs ſublimatum cum ſolo colcothare (quod venenum ipſius retinet) commiſcé cum æquali pondere ſalis, Tartari, & ſalis petræ, omnia intra duos vrceolos impoſita fixentur, ſubiiciẽdo ignem xiiij. horarum ſpacio, primò lentiſsimum, tùm ſummi gradus. Inuenies materiam fixam albiſſimam, & perlarum referens colorem, quam in aqua calida ſolues, vt inde alKali extrahere poſsis. Puluerem qui ſubſederit, imbibe oleo Tartari, vel, quod melius eſt, Talci, & exſicca ad ignem: idque ter facias. Rurſus materiam in calida diſſolue, vt ſalem eximas, & remanebit puluis candidiſsimus & fixus, qui in loco humido reſoluetur in oleum pingue, butyri inſtar anodynum.

Oleum Talci.

EX Talco ritè & artificiosè calcinato elicitur anima cum aceto deſtillato: hæc ipſa reſoluitur, in oleum precioſum, humido in loco collocatum.

Magnetis præparatio.

℞ ſucci Ariſt. rotundæ & ſabinæ an. ℥ iiii. ſerpentariæ ʒ. ii. ſpiritus vini lib. i. circulentur priùs xxiiii horarum ſpacio, tum deſtillentur. Huius aquæ cape lib. i. magnetis electi in puluerem redacti ℥. iiii. Circulentur ſimul, & aqua à fęcibus deſtilletur: idque ter reiterabis. Atque hoc pacto magnetis præparationem aſſequere.

Cardiaca.

AT quoniam, vt diximus, nobiliores partes ſunt roborandæ, & cor (vitæ principium) ſemper tueri oportet: ſequentibus præparationibus utendum erit.

Aqua theriacalis compoſitio.

℞. *Theriacæ Alexandrinæ ℥. ij. ſem.*
Myrrhæ electæ ℥. i. ſem.
Croci ʒ. ij.
Spiritus vini ℥. vi.

Miſceantur omnia, ac per cineres in alembico vitreo, ſubiecto igne lentiſsimo deſtillentur: deſtillata circulentur in Bal. per octo dies, & rurſus deſtillentur. Hęc aqua ſummam contra peſtem & omnia venenata vim habet, & cor maiorem in modum roborat.

TIncturam auri, corallorum, & balſami naturalis, itèmque margaritarum eſſentiam expoſuimus in libello, quem de pręparatione conſcripſimus: earum etiam vires, & ſummos in medicandis morbis uſus explicauimus. Supereſt tantùm vt de auro vitæ loquamur, quod in ſanandis morbis ſummum & extremum eſſe remedium non ignorabunt ij, qui ſingularem auri præſtantiam etiam ad lepram curandam eſſe perſpexerint.

Aurum vitæ

Aurum vitæ fit multis modis. Calcinatum enim more Spagyrico, leuiſſimum, ſpongioſum, & quod reduci non poteſt, redditur: à quo cum aceto deſtillato elicitur ſemen, idque in Balneo: cuius vires circulationibus cum vini ſpiritu ita augentur, ut ad innumerabiles morbos ſanandos propè incredibiles videantur.

Aurum vitæ aliud præſtantius.

Aurum in tenues bracteolas redactum calcinetur toties cum ſale præparato (calcinatione philoſophica) donec impalpabile reddatur. Salem ex alcoole Solis ſeparato ſolutionibus: tum ipſum rurſus calcinato ſale candidiſsimo & ſaccharino: huic mix-

mixturæ affunde ſpiritus vini alcoliſati cum proprio ſale, ut ex artis prę-ceptis traditur, tantùm, vt quatuor digitos ſupernatet: fac deinde, vt accendatur, & exardeſcat uini alcool: hocque ſæpius reiterabis. Deinde nouum affunde uini alcool, ac ritè & decenter omnia circulentur quatuor dierum ſpacio: tum demum ſeparetur deſtillatione competenti menſtruum, nouùmque rurſus affundendo, totièſque circulando, & deſtillando, vt factum eſt priùs, donec Auri tota ſubſtantia per alembicum efferatur. Separato menſtruo, ut decet, remanebit in fundo Aurum vitę arcanorum omnium ſummum, & præſtantiſsimum.

FINIS.